

BLUMHARDT JÁNOS KRISTÓF ÉLETRAJZA

**ÍRTA:
ZÜNDEL FRIGYES
LELKÉSZ**

**FORDÍTOTTA:
SZERB ANNA**

**A FORDÍTÓ KIADÁSA. – SIÓFOK, GR. APPONYI-U. 5. SZ.
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CSEKKSZÁM: 44.940.
Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdája) Győr
1940.**

TARTALOM

ELŐSZÓ AZ ÖTÖDIK KIADÁSHOZ

ELSŐ RÉSZ. KIFEJLŐDÉS.

I. FEJEZET. GYERMEKKOR.

1. Szülőföld.
2. Első ifjúság.
3. Főiskola.

II. FEJEZET. A JELÖLT.

4. Dürmenz.
5. Basel.
6. Iptingen.

MÁSODIK RÉSZ. MÖTTLINGEN.

I. FEJEZET. A KEZDET.

7. Möttlingen volt lelkészei.
8. Beiktatás. – Esküvő. – Első munkálkodás.

II. FEJEZET. A HARC.

9. Dittus Adél betegsége.

III. FEJEZET. AZ ÉBREDÉS.

10. Bűnbevallás.
11. A csodák.
12. Prédikáció.
13. Szemelvények Blumhardt írásaiból.
14. Istentisztelet és keresztyén közösség.

IV. FEJEZET. MAGÁNÉLET, ÁLTALÁNOS HIVATÁS

15. Magánember.
16. Átmeneti idő.

HARMADIK RÉSZ. BOLLFÜRDŐ.

I. FEJEZET. BOLLFÜRDŐ TÖRTÉNETE.

17. Bollfűrdő.
18. A ház története.

II. FEJEZET. BOLLFÜRDŐ LELKÉSZE.

19. A családapa.
20. A lelkigondozó.
21. Az ima meghallgatásáról.
22. Utazások.
23. Az író.

III. FEJEZET. BEFEJEZÉS.

24. Lelkigondozás szűkebb körben és új reménységek.
25. Blumhardt halála.

ELŐSZÓ AZ ÖTÖDIK KIADÁSHOZ

E könyv kezdettől fogva nem azt a célt kívánta szolgálni, hogy egyszerű, keresztyén szórakoztató olvasmány legyen. Egészen új és világos betekintést ad arra nézve, hogy kicsoda Jézus, és ki akar Ő lenni nekünk embereknek. Eddig még alig tapasztalt módon kívánja elélni tárnival Jézusnak sokoldalú, kegyelmes és hatalmas belenyúlását életünkbe. Blumhardt gazdag, és az Úrnak szentelt életének főként ez volt a gyümölcse. Egyedüli célja az, hogy a Jézus személyére vonatkozó ismereteket és tapasztalatokat tovább adja.

A Jézus személyének nagy jelentőségét bizonyító ősrégi, de sajnos régen elfelejtett és most ismét új szemléleteket nem szabad egy puszta elgondolás eredményének tekintenünk. Olyan tények ezek, amelyeket rendkívül nagy élmények erősítenek és világítanak meg. A könyv útjára is kezdettől fogva csak ezt kértem: „Adja az Úr, hogy a gazdag áldás, amelyet Blumhardt által sokakra kiárasztott, lebegjen e könyv felett is. Lengje körül az olvasót is annak a szép kegyelmi időnek a szellője, amely Blumhardt körül érezhető volt. Szent bizonyosság töltse el lelkét mindarra nézve, amiről ez az életrajz beszél!”

Hála legyen érte az Úrnak, hogy ez a kívánság már sok tekintetben teljesült is.

Blumhardt lelkében – tapasztalatai nyomán – olyan remény fejlődött ki, amely életének valóságos mozgató ereje lett. Ez a „nagy szabadítás” reménysége volt, amit az Úr Jézus hoz, és amelyet eljövetelekor teljesen befejez! Ez a reménység ma már sokakban él. Maga a reménység nagysága is eleve kizár minden olyan kísérletet, amely a bekövetkezendőket részleteiben kiszínezi, vagy az eljövétel idejét megállapítani kívánja. Éppen a reménységnek nagysága és szent bizonyossága az, ami bennünket türelmes „várakozásra” kell, hogy indítson. Egyrészt, amíg az Úr elhárítja az összes akadályt, másrészt pedig, amíg a lelkeket elkészíti.

Abban a tekintetben azonban, hogy minden egyéni és általános bajban, zavarban és kísértésben bátran és önfeledten nézzünk a nagy kibontakozásra és segítségre, amely meg van ígérve – bizonyos „sietésre” kell, hogy ösztönözzön! Az Úr segítő kezének számos jele, amelyet időről-időre küld számunkra, nem más, mint bátorítás, amit hálátelt szívvel kell fogadnunk! Napjaink helyzete, szociális és politikai téren egyre bonyolultabb lesz. Emberileg nézve, olyan megoldásokra törekszenek, amelyek inkább a szakadás, a katasztrófa és pusztulás útját egyengetik. Mi azonban éppen ennél az oknál fogva annál nagyobb vágyódással és bizalommal tekintünk az Úr Jézus Krisztusra, aki csendesen, de győzedelmesen halad e forrongó világ közepette és Isten országa ügyét biztosan és diadalmasan vezeti a beteljesedés felé.

Blumhardt ezt a reménységet a maga egészében, – amely tulajdonképpen minden igyekezete nélkül ejtette hatalmába, – bátran, egyszerűen, alázatosan és úgyszólván teljesen egyedül képviselte. Nagyobbára ez volt az, ami jelentőséget adott életének és ami élettörténetének újabb kiadását is igazolja.

A nagy tapasztalatok, amelyekből ezek a remények fakadtak, nem hullottak egyszerűen, minden fáradság nélkül az ölébe. Blumhardt szokatlanul nehéz és küzdelmes harcok árán jutott azokhoz. A küzdelmek komor jellege miatt és mivel hitte, hogy ilyeneket átélt, egyesek – már életében is – helytelenítőleg csóválták fejüket felette. Most pedig felettem is, mert elhiszem neki, hogy valóban átélte azokat. Nem segített Blumhardton, hogy az összes hasonló történetek mellett az övé egyedülálló volt: egyrészt józan és kegyes magatartása, másrészt pedig az egyedül Jézus által elért győzedelmes befejezés miatt. Ugyanígy rajtam sem fog segíteni az, hogy a negyvenes évek közepén barátságot kötöttem azokkal a személyekkel, akik Blumhardt legtöbb élményének szemtanúi voltak, és akiknek őszinteségében nincs okom kételkedni, megfontoltságuk és kegyességük miatt sem!

Az átélt események annyira ellentétben állnak azzal a világfelfogással, amelyet úgy nagyjából „helyes”-nek mondanak, hogy ezekkel az emberekkel szemben nem tehetünk egyebet, mint hogy belenyugszunk fejrázásukba. Hogy az ilyen rendkívüli eseményeknek hitelt adjanak, azt igen befolyásolja az a körülmény, hogy a legtöbb állítást a nagy csodatevő: „fantázia” rovására írják. Ezért is vannak némelyek, akik érdeemesnek, sőt kötelességüknek tartják, hogy ezeket a rendkívüli dolgokat kétségbe vonják, illetve elítéljék. – Inkább hálát kell adnunk az Úrnak, amiért egyszer megajándékozott egy embert azzal az erővel és bátorsággal, hogy szembe mert nézni az embereket megrontó sötét hatalmakkal, és azokat a Jézusban való hit ereje által leleplezte és semmivé tette.

„Jézus a győztes?” Ezzel a kiáltással adta hírül Blumhardt az első heves harc végét. Ennek mindig újból és újból átélt igazsága egyre csak fokozta azt a vágyát, hogy ebben a szegény világban mind nagyobb erővel jusson diadalra Jézus győzelme! Ennek a győzelemnek boldog reménysége utolsó leheletéig élt benne.

Hiszem, hogy ez a kiáltás még hangosan és világosan fogja átjárni ezt a lélekben és igazságban elszegényedett világot; mintegy válaszképpen egy mindinkább általános, de még nem tudatossá vált vágyódásra.

Adja az Úr, hogy ez mielőbb bekövetkezzék. Továbbá, teljes hittel és bizalommal kérem Istent, hogy ennek az életrajznak új kiadása is törjön utat a szívekben és készítsen helyet a nagy győzelem reménységének!

Winterthur, 1886 karácsonyán.

Zündel Frigyes
Lelkész

**ELSŐ RÉSZ.
KIFEJLŐDÉS.**

ELSŐ FEJEZET. GYERMEKKOR.

1. Szülőföld.

Egy embernek az életrajza rendszerint azzal kezdődik, hogy felsoroljuk elődeit és leírjuk a családi kört, amelyben nevelkedett. Olyan embernél azonban, mint Blumhardt – aki számtalan kortársának szellemi irányzatára erőteljes hatást gyakorolt, amellet az evangélikus egyháznak is gazdag lelki ajándékokat hagyott hátra – még sokkal fontosabb, hogy életrajzában megismertessük azt a lelki háttért, amelyből kiemelkedik, és felsoroljuk azokat a szellemi elődöket, aki rá hatással voltak. Továbbá vázoljuk az őt körülvevő szellemi környezetet is.

A 19. század elején a társadalom felső rétegét özönével árasztották el a Voltaire-i iratokkal. A francia forradalom teljes erővel igyekezett elnyomni a hitet. Ennek következtében némely városban, kiváltképpen Würtembergben, de leginkább Stuttgartban több kisebb kör alakult. Az evangéliumban való hit ismét új erővel lángolt fel a lelkekben. Würtembergben mindinkább gyökeret vert az egészséges, józan keresztyén élet. Ezt főleg néhány nagy embernek köszönhetette, akik nagy örömmel és hálával csatlakoztak az evangélikus egyház pietizmus név alatt ismert nagy ébredéséhez. Mindamellett erélyesen és komolyan védekeztek a rajongás ellen, ami a pietizmus gyors soradását idézte elő több városban.

E nagy emberek közül elsősorban Bengel A. Jánost és tanítványát: Oetingert kell kiemelnünk.

Mialatt Spener, a pietizmus atyja felhívását: „Vissza a Bibliához!” –, az érzelmi hatások ápolása révén a pietizmus elhanyagolta, – addig Bengel a legnagyobb komolysággal tette magáévá ezt az intést. Nagy buzgalommal és teljes lelkiszabadsággal vetette bele magát a Biblia tanulmányozásába. Fáradhatatlanul kutatott és tanult. Amikor pedig az érzelmi keresztyénség odafajult, hogy többen az egyházzal bizalmatlanul és kicsinylőleg nyilatkoztak és a keresztyén közösség súlypontját a szabad közösségi élet színvonalára akarták helyezni, Bengel nagy eréllyel közbelépett. Az egyház iránt érzett mély tisztelete és a közösség iránt való nagy szeretete arra indította, hogy a keresztyén élet e két jelenségét összhangba hozza egymással. Ez nagyrészt sikerült is. Würtemberg főleg Bengel tiszta, világos látásának és bölcsességének köszönhetette, hogy az ottani ébredési mozgalmak – bizonyára az egyházhoz való ragaszkodásuk folytán – még ma is virágoznak. A többi városokban ellenben, ahol ezt az érzést nem ápták, teljesen feloszlottak.

Bengel érdemei, amelyeket az újszövetség kutatása körül szerzett, ismeretesek előttünk. Nem kevésbé ismeretes – legalább szakkörökben – nagy buzgalma, szorgalma és bátorsága is, amellyel a lutheri bibliaszöveg hibáit – a régi, hiteles kéziratok összehasonlítása által – kiküszöbölni igyekezett. Lelkiismeretességének teljes erejére volt szüksége, hogy éppen hasonló gondolkodású társainak előítéletével szemben, a kedvelté vált Luther fordítás helyett az apostoli Bibliát juttassa érvényre. A János Jelenések könyvének tanulmányozásával még ennél is nagyobb hatást gyakorolt a keresztyén világra. Meggyőződést akart szerezni Isten országának további kialakulására, és a Krisztus egyházának történetére vonatkozó összes feltevésekről. Első kísérletével szinte megdöbbenetette a hívőket. A másodiknál ellenben már a világ gúnyját váltotta ki.

Igaz, hogy megállapítása, amely szerint a keresztyénség története – részben a már lefolyt események is – a Jelenések könyvében ismétlődnek, nem fogadható el. Hasonlóképpen az a feltevése sem, hogy Krisztus Urunk újra való eljövételének pontos ideje megállapítható legyen. Ezt ugyanis – némi számítási hiba fenntartásával – rendszerint 1836-ra jövendölte.

Ezzel szemben tisztelettel állunk saját kijelentése előtt: „Apokaliptikus munkám miatt nem kell szégyenkezni sem idele, sem odafele!” Mindazáltal el kell ismernünk, hogy éppen ez a munkája – amely nagy bátorságról tesz bizonyosságot –, járt igen nagy és áldott következményekkel.

Egyrészt méltó felelet volt a rajongók számára, akik mindig csak beszéltek a „Kijelentésekről” és „Jézus Krisztus eljöveteléről”. Tudtukra adta, hogy az emberiség történetének végcélját, amelyről az egész Biblia beszél, a legkomolyabb és észszerű tanulmány tárgyává kell tennünk. Másrészt, ama bátor cselekedetével, hogy Isten országának nagy és határozott céljára oly világosan mutatott rá, magának az egyháznak is nagy szolgálatot tett. Mert Isten országát már alig tekintették egyébnek, mint valami rendszernek, ami csak arra jó, hogy az emberek kegyesen éljenek és békességgel haljanak meg. A nagy eseményt és történetet pedig az Úrtól teljesen független valaminek tartották, amelyben Jézus Krisztus soha, vagy csak legfeljebb egyszer, a hirtelen befejezéskor jelenik meg.

Bengel hatalmas szózata hazájában, Würtembergben erős visszhangot keltett. A kegyességnek egészen új és komoly jelleget adott. Az Úr eljövetelének bizonyossága az ellankadt térdeket felegyenesítette, a derekakat felővezte és a lámpásokat meggyújtotta, hogy szüntelenül lobogó lánggal égjenek.

A keresztyén gondolkodásnak e nagy, szabad és merész módját tanítványa, Oetinger a maga módja szerint még jobban kiépítette. Bengel szíve gyökeréig az egyházért égő ember, Oetinger azonban a mély gondolkodás, kutatás és tudás embere volt. Lelke olthatatlan szomjúsággal vágyott a világosságra, az igazságra és bizonyosságra. Egyforma buzgósággal tanulmányozta a filozófiát, teológiát, gyógytudományt és kémiát. Fontosnak tartotta, hogy a dolgokat lehetőleg végső alapjaikig kutassa. Evégből minden oldalról új és eredeti anyagot gyűjtött. Tanult Loyola Ignációtól, aki a jezsuita rend alapítója volt; járt az agyafűrt rabbinusok iskolájában, és nem kevesebb buzgósággal és élvezettel vetette magát Shaftesbury, a nagy filozófus könyveire is. Sok értékes művét le is fordította. Ilyen módon igyekezett érvényre juttatni életének egyik nagy gondolatát: a *sensus communis* (az általános, egészséges, józan emberi értelem) nagy fontosságát, amit röviden „népbölcsességnek” nevezett. Ez volt az a gazdag kincsesbánya, amit az igazság megismerésére, de különösen a Szentírás megértésére melegen ajánlott. Mert egyedül ez által őrizhető meg a kegyesség igaz volta, szent eredete és eleveensége minden emberi mesterkéeltséggel és törvénnyel szemben.

A másik fogalom, amit Oetinger a mai keresztyén gondolkodás homlokterébe állított: a „valóság” fogalma volt. Illetve az anyag és szellem teljes életegysége. Vagyis egyrészt a látható anyag elszellemiesül, másrészt a valóság, egy láthatatlan szellemi világnak tényleges léte a feledékenységből ismét a világosságra jut. A „szellemi test” fogalmával Oetinger igen sokat lendített azon, hogy a bibliai gondolatokat ma már nem tartalmuk rovására, – a mai gondolkodásmód szerint –, hanem ismét teljesen bibliai alapon értelmezik.

Így azután a nevezett gyülekezeti testvérközösségek – amelyekben Blumhardt nevelkedett – igen gazdag lelki örökséget nyertek őseiktől. E közösségek tagjai nagyjából egyszerű iparosok voltak. Szegények és gazdagok egyaránt. Amellett tanítók, lelkészek, kereskedők és főtisztviselők is csatlakoztak hozzájuk, hogy közöttük épüljenek és lelkileg felüdüljenek. Isten országa eljövetelének reménységéről itt mindig nagy bátorsággal beszéltek. Nagy buzgósággal vettek részt a „Baseli Misszió” alapításában is. Reményüknek tettekben is kifejezést adtak. Ezeknek az embereknek szívében – akik a tenger egyetlen hullámát sem látták soha –, forró vágy égett, hogy a tengeren túl élő pogány testvérekhez is eljuttassák az evangéliumot. Ezt a vágyat főleg azok a „győzelem-remények” érlelték lelkükben, amelyeket Bengel látásai keltettek bennük.

Az egyház területén mozgó két jelenséget kell még röviden megemlítenem, amelyek szoros kapcsolatban álltak a fent nevezett közösségekkel: a „Testvérgyülekezetet” és a „Kornthali gyülekezetet”. A Zinzendorf által alapított „Testvérgyülekezet”-tel szemben a szigorú és józan Bengel ridegen elzárkózott. Oetinger pedig elutasítóan viselkedett. Egyiküknek sem tetszett a Biblia tisztán építő értékelése, annak komoly tanulmányozása nélkül, ami Zinzendorf gróf esetében fennforogni látszott. Idővel azonban ezek az ellentétek lassan elsimultak, mert a rendezett közösségek hálójába – amit a Testvérgyülekezet vetett ki az evangélikus egyház területére – igen nagy javára szolgált a szétugrasztott, hívő kis seregnek. Amellett a herrnhuti utazóprédikátorok is jó szolgálatot tettek. Nemcsak mint új ösvényeket keresők, hanem, mint irgalmas samaritánusok is. Mert mind a sereghajtókat, mind pedig a szétszórtakat egybegyűjtötték és visszavezették a gyülekezeti közösséghez.

A Testvérgyülekezet által bevezetett „Sorskönyv” (Loosungsbuch) azonban általános visszhangra talált. A Testvérgyülekezet minden évben, az év minden napjára két bibliai verset választott. Egyet az ószövetségből, sorsolás által (ezért is nevezték Sorskönyvnek, Loosungsbuch-nak), egyet pedig az újszövetségből – saját belátásuk szerint – tanításul. Ezenfelül mindennapra egy énekverset is közöltek. A könnyen kezelhető, rövid, mindennapi áhítatra rendkívül alkalmas eszköz – a változatos bibliai anyag, amely által a Biblia különböző részeit ismerték meg és főleg az a felemelő tudat, hogy az egész föld kerekén azon a napon ezrek és ezrek olvassák ugyanazokat az igéket – már maga is érthetővé teszi a könyvecske rövid időn belül elért nagy népszerűségét.

A fent nevezett közösségek áldozatkészségének és alkotó vágyának egyik legszebb emléke és bizonyítéka a Kornthal-i gyülekezet. Megalakulása azonban az akkori württembergi király uralkodói bölcsességének is köszönhető. Ugyanis avval, hogy 1809-ben, az 1791 óta használt és némi észszerűséggel felhívított énekeskönyv mellé egy hasonló szellemű imádságos könyvet fűztek, teljesen lehetetlenné tették, hogy a gyülekezet tagjai hitüknek és érzelmeiknek szabadon adhassanak kifejezést. Ennek következtében a fent nevezett közösségekben megérlelődött az elhatározás, hogy kivándorolnak. Elhatározásukat erősítette elsősorban az a vágy, hogy önálló gyülekezetet alapítsanak, ahol hitbeli meggyőződésüknek szabadon adhatnak kifejezést; másodsor pedig az a reménység, hogy Isten országában rövidesen nagy változások várhatók. Ez a szándékuk azonban az akkor uralkodó népgazdasági eszmék miatt a kormányt igen kellemetlenül érintette. Hoffmann Vilmos Teofil, a leonbergi polgármester, átlátva a helyzet komolyságát, azt indítványozta a kormánynak, hogy ajánlja fel ezeknek az embereknek a kivándorlás helyéül – hazájukon belül – egy olyan szabad területet, ahol közösségi életüket, egyházi és erkölcsi alapon is, saját belátásuk szerint rendezhetik be. A kormánynak tetszett az indítvány. Utasítást adott, hogy erre a célra szerezzék meg gróf Görnitz nemesi birtokát Kornthalban. Ennek megtörténte után maga Hoffmann – a csodálatos Hahn Mihály paraszttal karöltve – a königsfeldi testvérgyülekezet mintájára, megszervezte az új gyülekezet egyházi és polgári rendjét. Hahn Mihály még ma is feje ennek a „Mihályiaknak” nevezett és tízezer lelket számláló hívő közösségnek, Hoffmann pedig első elöljárójuk lett.

2. Első ifjúság.

Abban a családban, amelyből Blumhardt származott, úgylátszik, hogy ősidőktől fogva kegyes szellem uralkodott. Az egyik Blumhardt Württembergben udvari kocsis volt. Ő beszélt, hogy fiának esküvőjén, az egyházi szertartás után a menyasszony apjával: Völker, kornthali cipésmesterrel térdelállva imádkozott az ifjú párért. Könyörögtek, hogy az Úr adjon kegyelmet és engedje meg, hogy gyermekei, unokái mind megtérjenek és üdvözljenek. Egyik utóda, akiért

imádkoztak, Blumhardt Teofil Keresztély, a „Baseli Misszió” igazgatója volt. Blumhardt János Kristóf, akiről írunk, Mátyás egyik bátyjának: a blaubeureni kolostor szolgájának le-származottja. Ennek unokája: György János volt Blumhardt János Kristóf édesapja. Ez pék és lisztkereskedő, majd pedig faszobrász volt Stuttgartban. Édesanyja: Lujza Janka, Deckinger Kristóf szabómester leánya volt. Most az iparos világ körébe jutottunk, amelyek Német-országban igen gyakran főzőtűzhelyei voltak a lelkiéletnek.

Hogy milyen komoly keresztyén szellem uralkodott a családban, mutatja egy példa, amely húsvétkor történt. A 21 éves Blumhardt Teofil Keresztélyt felkérték, hogy egy közeli város-ban prédikáljon nagypénteken. Tekintettel arra, hogy édesapja haldoklott, a szolgálatot nem akarta elfogadni. Édesapja azonban a leghatározottabban kívánta, hogy csak fogadja el, mert utána még életben fogja találni. A haldokló apa kívánságára tartott és egyik testvér által „igen áldott”-nak mondott prédikáció után valóban még életben találta édesapját. Ágya körül összegyűlt a család és számos jóbarát. Azt mondta, hogy Jézus példája szerint, emlékvacsora keretében kíván búcsúzni szeretteitől. A haldokló ünnepélyes imádsága után következett az egyszerű vacsora. Utána kézrátétellel megáldotta minden gyermekét. Teofil Keresztélyt e szavakkal áldotta meg: „Téged az Úr, Szent Lelke ereje által úgy meg fog áldani, hogy majdan kegyelmének áldott eszköze leszel a pogányok között!” Tehát még halála órájában is a pogányokra gondolt. Szíve vágya pedig, hogy kedvencét a pogányok üdvösségére szentelje az úr, valóságos prófétai látássá vált. Néhány órával később csendesen, békével költözött az örök hazába!

Blumhardt 1805. július 16-án született. Németországban akkor nehéz idők jártak. Ő maga mesélte: „Mindjárt születésem után igen nagy veszélyben voltam. Éppen azon a napon vonult városunkba az idegen hadsereg. Édesanyám velem, a kis csecsemővel igen veszélyes helyzetbe került. A katonák hozzánk is befurakodtak. Erőszakosságuk és kegyetlenségük határtalan volt. Édesanyám kénytelen volt elrejtőzni. Egész idő alatt szüntelenül kérte az Urat, hogy a kicsi maradjon csendben, amíg apja vissza nem tér a városházáról, ahonnan segítséget hoz. Csendben is maradtam. Apám éppen jókor tért vissza.”

Blumhardt második gyermeke volt szüleinek. Mivel azonban bátyja 11 éves korában meghalt, hat élő testvére közül ő volt a legidősebb. Már negyedik évében iskolába járt. Egyik tudósítás szerint: „Hogy a három éves fiúcska tulajdonképpen miként került az iskolába, arról hallgat a krónika!” Ha azonban szó szerint vennénk ezt a „miként” kérdést, akkor meg kell állapíta-nunk, hogy a krónika mégsem hallgatott. Maga Blumhardt mesélte, hogy legtöbbször édes-apja vitte karján az iskolába. Gyakran pedig ugyancsak hasonló módon, de jó tanítója karján került ismét haza, aki gyöngéd szeretettel vette pártfogásába a kis Kristófot. Ezt a jókedvű, eszes és mélyhitű tanítót Gundert-nek hívták. Nagyapja volt dr. Gundert misszionáriusnak, aki később a „Calweri Könyvkiadó Vállalat” igazgatójának: dr. Barthnak lett az utóda. Ez a tanító tevékeny tagja volt annak a közösségnek, amelyhez Kristóf édesapja is tartozott. A korai iskolázás észrevehetőleg igen jó hatást gyakorolt a gyermekekre. Természet szerint kultúremler volt. Nem annyira a finom modor és szokás, hanem az iskolai képzettség és fegyelem vált vérré benne.

Egyik nap a tanító, aki a még nagyon kicsi Kristófot karján vitte haza, így szólt édesapjához: „Itt hozom a kisfiát. Ennek nem szabad ám iparosnak lennie! Taníttatnia kell a gyermeket, mert kiváló képességek rejtőznek benne.” „Nem tehetem azt, tanító úr – feleli az apa – honnan venném ehhez a pénzt?” „A szükséges pénzt majd megadja Isten! – mondta a tanító – meg vagyok róla győződve, hogy e gyermekből nagy ember lesz. Feltétlenül tanulnia kell! Isten minden bizonnyal megadja hozzá a lehetőséget. Csak imádkozzák érte hittel!”

Ettől az időtől kezdve Kristóf gimnáziumba került. Rövidesen teljes tandíjmentességben részesült.

Már kicsi gyermekkorában is nagyon szerette a Bibliát. Szegénységében, szomorúságában és más nehézségében csak a Bibliában keresett vigaszt. Az mindig felüdítette. Este, amikor már lefeküdtek, hosszú ingecskéjében felállt az ágyban, és fiatalabb testvéreinek nagy eleven-séggel és lelkesedéssel beszélt a bibliai történetekről. Alig volt 12 esztendő, amikor már kétszer átolvasta a Bibliát. Szelleme egész lényét teljesen áthatotta, táplálta és formálta. Gondolkodása is egészen bibliai lett. A Szentírás rendje és módja annyira természetes volt előtte, hogy minden más mód idegen lett a számára. A személyes Isten szeretetteljes közelsége élő valóság és életszükséglet volt számára. Valósággal szenvedett, ha nemcsak önmagánál, hanem környezetének tiszteletreméltó férfiainál sem találta meg Isten jelenvalóságát úgy, amint azt a Bibliában olvasta. Már ebben az időben is sötét rejtély volt előtte, hogy az apostoli idők erői és kegyelmi ajándékai voltaképpen miért tűntek el a hívők köréből?

A sok szenvedés és megpróbáltatás, amelyben része volt első ifjúsága idején, főleg az általános rossz viszonyoknak volt tulajdonítható. Az 1815-1816-ig tartó háborús évek és szűk esztendők a családi életben is mélyen éreztették hatásukat. Egy alkalommal az egész család: Apa, anya és a hat gyerek tifuszban feküdt. Senki sem mert bemenni hozzájuk. Egyik nagybácsi a küszöbig merészkedett és onnan kiáltott be a házba minden reggel, hogy megtudja, élnek-e még? Igen súlyos idők voltak ezek. Kristófnak a szorgalmas tanulás mellett még otthon is kellett segítenie.

Ifjúkorára vonatkozó forrásoknak hiánya ellenére is módunkban áll legalább egy tapasztalatát közölni, amelyet ő maga, mint igen fontos körülményt jegyzett fel.

„Kilenc éves koromban a stuttgarti gimnáziumban egyik tanárom, osztálytársaim felügyeletét bízta rám egy órára. Csodálatos volt, ami akkor történt. A magamkorabeli fiúkhoz így szóltam. „Gyerekek, ne olyan lármásan!” A fiúk erősen tiltakoztak az ellen, hogy gyerekeknek szólítottam őket. Ezt különösnek találtam. Azon gondolkodtam, hogy hát hogyan is szólítsam őket? Már a gyerekek sem akarnak „gyerekek” lenni!

Ezen gondolkodva, le és fel jártam közöttük. Egyszer csak hallom, amint az egyik fiú a Bibliában lapozva azt kérdi szomszédjától: „Meg tudod-e nekem mondani, hogy tulajdonképpen melyik bibliai történet az, amely leginkább könnyekre fakasztja az embert?” A fiú gondolkodás nélkül azonnal így felelt: „Igen. Az Úr Jézus szenvedéstörténete! Valahányszor olvasom, mindig sírnom kell!” Az első fiúcska elgondolkodott, – engem azonban valósággal szíven ütött a felelet. Ilyen mélyen még nem éreztem át ezt a történetet. Ez a beszélgetés könnyekig meghatott. Csaknem 60 esztendő múlt el azóta, de ezt a mélyen érző fiút nem felejtettem el. És valahányszor olvasom az Úr Jézus szenvedéstörténetét, azóta is mindig mély meghatottságot érzek.”

Itt már előtérbe lép egyik igen szép jellemvonása. A mások iránt érzett rendkívül mély tisztelet. Ez volt főtitka az emberekre gyakorolt hatalmának, amely megnyitotta előtte a hét lakattal lezárt emberi szíveket. Másokat szíves és hálás magatartással többre becsült magánál. A másoknál tapasztalt jót pedig mindig hálásan tette magáévá.

Az éneklési vágy és zenei tehetsége is igen korán bontakozott ki benne. Nem tudta kivárni az időt, amíg az iskolában sorra került az énekművészet elsajátítása. A templomban rendszerint az előénekes mellé férközött. Élesen figyelte a hangjegyeket és az éneket. Így tanult meg kottából énekelni. Nemsokára a templomi énekkarban is részt vett. Az intézet templomában tartott úrvacsora-osztás alkalmával, – amikor a jövő nagyreményű emberkéi, mint énekesek, egyikük pedig, mint szónok szerepelt, – éppen Blumhardtot választották a szónoki tisztségre. Emiatt csaknem zavar támadt az énekkarban, annyira érezték hiányát.

A család nagy szegénysége miatt már kora gyermekségében dolgoznia kellett. A piacról sokszor nagyon nehéz fatuskókat vitt haza. Serényen látott hozzá felaprításukhoz, hogy édesanyjának meglegyen a szükséges tüzelő. Kicsiny, de erős kezén meglátszott, hogy ifjúkorában nem csupán a tollat forgatta.

Édesapja komoly nevelési rendszeréről Blumhardt a következőképpen nyilatkozott: „Apám nagy felelősséget érzett az iránt, hogy gyermekei szívében a komoly, keresztyén érzületet felébressze. Naponként maga köré gyűjtött valamennyiünket, hogy együtt olvassuk a Bibliát és imádkozzunk. Szébbnél szébb énekeket tanultunk tőle. Sokféle módon igyekezett felvidíteni minket, hogy minél több örömet leljünk a közös áhítatokban. Felejthetetlenek maradtak számomra azok a pillanatok, amikor az esetleges üldözésekről beszélt velünk, amely érhet bennünket a Jézus Urunkról való bizonyágtételek miatt. Minden tagomban reszkettem, amikor lelkesedve kiáltotta. Gyerekek! Inkább a máglyát, vagy bármilyen más halált válasszatok, semhogy egyszer is megtagadjátok Krisztust!” Ilyen gondos nevelés mellett, továbbá egy gyengédlelkű, szerető édesanya és egy mindennel törődő nagybácsi védelme alatt a jó iránt való érzésem korán felébredt. Gyermekekoromnak sok eleven tapasztalatát drága ajándékként rejtettem szívembe, és Isten különös kegyelmének tartottam azokat.”

Az idősebb férfiak, akik gyakran látogatták egymást, – sokszor beszéltek az Isten országában várható nagy eseményekről, az „utolsó idők” közeledtéről. Ezek a beszélgetések többnyire olyan mély és szent érzelmeket keltettek lelkében, hogy még férfikorban is élénken foglalkoztatta őt.

Életének legfontosabb mozzanatáról, konfirmációjának idejéről, amely 14. életévében történt, sajnos hiányoznak a közelebbi adatok. Az a körülmény azonban, hogy ezt az eseményt és annak befejező ünnepségét rendkívül nagyra értékelte, – arra enged következtetni, hogy számára is nagyon gazdag áldást jelentett.

A württembergi fiúknak, akik az egyház szolgálatába kívántak lépni, közvetlenül a konfirmáció után egy külön országos vizsgának kellett alávetniük magukat. A jelentkezők száma rendszerint 60-100, néha még több is volt. Valóságos küzdelem indult meg ezek között arra a 30 (akkoriban 40) ingyen helyre, amely a Schönthal-i, Blaubeuren-i, Urach-i, Maulbron-i szeminárium alsó négy osztály valamelyikét nyitotta meg előttük minden évben. Ezek nagyobbára hajdani kolostorok voltak, amelyek a reformáció idején megszűntek. Később egyetemmé alakultak át, ahol a teológusokat képezték ki. A harminc szerencsés győző teológiai tanulmányairól a város gondoskodott. A szeminárium alsó négy osztályának elvégzése után a felső, úgynevezett teológiai intézetbe kerültek. Abban az időben a tanítványoknak három, évenként megismétlődő országos vizsgán kellett átesniük. Az utolsó volt a döntő. Blumhardtnak csak másodsorra, 15 éves korában sikerült a harminc ingyen hely egyikét elnyerni. Szegénysége sok tekintetben megnehezítette számára az azonnali győzelmet.

A kolostor, amelynek kapui megnyíltak Blumhardt előtt, a Schönthal-i volt. Ez egy nagyon kedves és bájos völgyben, a Jaxt lábánál feküdt. A terület, amelyen épült, hajdan Berlichingen úré volt. A család nevét viselő szomszédos kastélyban még ma is látható az ismert „Berlichingen-i bálvány” vaskeze. A schönthali kolostor még csak a 19. század elején lett Württembergé és alakult át evangélikus egyetemmé.

A württembergi lelkészek szép szokása volt, hogy amikor új hivatalukat elfoglalták, – a gyülekezet előtt röviden elmondják élettörténetüket. Ennek az áldott szokásnak köszönhetjük, hogy Blumhardt rövid önéletrajzát közölhetjük addig az időig, amíg Möttlingenben hivatalát elfoglalta. Ennek egyes részei képezik további új életpályájának bevezetését.

A Schönthalban töltött időről Blumhardt a következőket mondta el: „Schönthalban nagyon hűséges tanítóim voltak. (Különösen áldásdús volt az az idő, amikor az áldott emlékü Abel

prelátus volt a szeminárium igazgatója. Ez a tiszteletreméltó aggastyán nagy szeretettel vett pártfogásba. Mély hatást gyakorolt rám az a néhány hosszabb beszélgetés, amit valóban atyai hangon és módon folytatott velem.) Iskolatársaim között sok hasonló gondolkodásút találtam. Értékes barátságuk rendkívül nagy nyereség volt számomra. Elsősorban Hoffmann Vilmosról, Kornthal alapítójának és előjárójának fiáról kell megemlékeznem. A jelenlegi winnendi segédlelkészhez (később a baseli Misszió igazgatójának, Blumhardt Teofilnak utóda, majd pedig mint fő udvari lelkész 1873-ban halt meg Berlinben), mindjárt ismeretségünk első napjaitól benső barátság fűzött. Kilenc éven keresztül osztottam meg vele minden gondolatomat. Isten kimondhatatlan sok áldást nyújtott barátsága révén mind lelki fejlődésem, mind pedig tanulmányaim szempontjából.”

A „Keresztyén Hírnök”-ben megjelent búcsúbeszédében, amelyet Blumhardt 1873-ban elhunyt barátja emlékére írt, ezt a sajátságos és igen áldásos barátságot a következőképpen ecseteli:

„Isten különös kegyelmének és vezetésének tekintetem mindig, hogy 1820-ban, a schönthali kolostorba való léptemkor, – mindketten 14 évesek voltunk –, első ismeretségem az áldott emlékü Hoffmann volt. Már útközben, amikor két különböző hintón robogtunk az intézet felé, – különösen az utolsó állomáson –, anélkül, hogy ismertük volna egymást, úgy egymásba kapcsolódott tekintetünk, mintha lelkünkben előre is barátságot kötöttünk volna. Hoffmann édesapjával utazott. Hintójuk, amelybe az ismert két kis csikó volt fogva, csaknem közvetlenül a mienk mellett haladt. Én az áldott emlékü Schmidlin miniszter úrral és fiával utaztam, aki szeretettel könnyítette meg utazásomat.

Midőn szobát kerestünk magunknak, a legjobb után törekedtünk. Ekkor nyertem az első, igen mély benyomást Vilmos édesapja révén. Amint látta, hogy milyen mohón keressük a legjobbat, – mintha csak én is fia lennék – azt mondta mindkettőnknek: „Aki keresztyéni módon kíván élni, az mindig másoknak engedi át a jobbat!” Ezzel a megjegyzésével megadta az alaphangot, amely egész további életemet irányította. Ezt a magatartást sok tekintetben kedves Vilmosomnál is megtaláltam. Azonnal igazi jó barátok lettünk. Egyre magasabb és nemesebb eszmék hevítették szívünket. Barátságunkat már azért sem lehetett mindennapinak mondani, mert kölcsönösen csak jót nyújtottunk egymásnak.

Áldott emlékü édesapja, mély hitéletével, benső adottságaival, és lelki téren is nagy gyakorlati érzékével olyan összekötő kapocs volt köztünk, amely a nyári szünidők alatt egyre csak szorosabban fűzött egymáshoz.

Kilenc éven át naponként együtt jártunk. Miután Vilmos nálamnál jóval nagyobb volt, ő rendszerint nyakam köré, én pedig dereka köré fontam karomat. Így barangoltunk szüntelen beszélgetve és többnyire kalap nélkül, ahogyan akkor a diákoknál szokásban volt. Gyakran vitakoztunk is, de nagyjából olyasmiről, ami lelkileg épített. A beszéd tárgyát – amely mindkettőnket foglalkoztatott – barátom rendszerint csak értelmileg, én azonban még lelkileg is mérlegeltem. Ezt jól tudta barátom is.

Alig volt rá példa, hogy két együtt tanuló barát annyit tudott volna adni egymásnak, mint mi. Mindazáltal azt kell mondanom, hogy többnyire ő volt az, aki adott, én pedig a mohón elfogadó. Törekvő szelleme soha nem volt tétlen. Kutatta az igazságot és minden nemes eszméért lelkesedett. Minden irányban vonzott és magával ragadott, anélkül azonban, hogy különböző egyéniségünk a legkisebb mértékben is egymásba olvadt volna. Önállóságunkat, sajátosságunkat, egyéniségünk szerint mindennekfelett megőriztük. A belső egység, a lelkikapocs oly erős volt bennünk, hogy soha el nem szakadtunk egymástól. Ha néha-néha – különösen a tübingiai időben – a kölcsönös fejlődésből eredő és különböző irányú gondolkodás következtében önkéntelenül némi szakadás állt is be köztünk, akkor mindig közösen, teljes erővel és megértéssel igyekeztünk ismét egymásra találni.

Barátomnak mindenhez volt tehetsége. Különösen nyelvérzéke volt igen kitűnő. Együtt olvastuk, gyakoroltuk és tanulmányoztuk a római és görög klasszikusokat. 1821 őszén pedig, – amikor a szeminárium építkezése miatt 11 heti szünidőnk volt, amit többnyire Kornthalban töltöttem –, már együtt fordítottuk Horatius leveleit és szatíráit. Persze ő oly gyorsan fogta fel és adta vissza Horatiust, hogy én csak csodálkozva néztem rá. Számomra csaknem lehetetlenség volt úgy felfogni és megérteni. Ugyanakkor hozzáfogtunk a francia és angol nyelv tanulásához és gyakorlásához is. Barátom velem együtt gyorsan haladt előre. Nemsokára már francia és angol írók munkáit tanulmányoztuk. Szabad időnkben kimentünk az erdőbe. Leheveredtünk a fűbe és úgy tanulmányoztuk a legnehezebb műveket is. Barátom volt mindenben minden. Én csak elfogadtam, amit adott! Néha-néha fiatalos lelkesedéssel belemerült a költészetbe is. Amit itt produkált, az eléggé mutatja, hogy lelke mily magasra tudott szárnyalni és én mily kevésbé tudtam őt követni.

Máskor mélyreható, építő könyvet is olvastunk, hogy abból ugyancsak sok mindent a lelkünkbe vessünk. Vilmos egyébként nagy barátja volt az irodalomnak is. Éles elméje egy pillanat alatt befogadta és észben tartotta a könyvek címeit, amelyeket a könyvjegyzékben olvasott. A könyv szellemével is azonnal tisztában volt. Sok mindent olvasott, hogy világosságot nyerjen arra nézve is, amit még nem ismert. Sokszor az volt a benyomásom, hogy amikor egy könyv címét látta, már a tartalma is átcikázott az agyán. Velem szemben igen közlékeny volt. Sok-sok áldást is nyertem általa. S ha mindenben nem tudtam is követni, illetve oly magasra jutni, mint ő, mégis mindenből nyertem valamit, amiért még ma is hálás vagyok! Így volt ez már Schönthalban, ahol a tanítványok – mivel az akkori oktatás nem elégítette ki őket – nagyrészt önképzés révén sajátítottak el a legtöbbet. De még inkább Tübingiában, ahol élénken foglalkoztatott minket a filozófia és teológia.”

E leírásban szinte megelevenedik előttünk a két férfi szép ifjúkora. Látjuk örömteljes tevékenységüket, élénk fejlődésvágyukat, fiatalos behatolásukat a tudás országába. Figyelemre méltó, hogy Blumhardt csaknem egy évvel idősebb volt barátjánál és vezetőjénél. Különböző életútjuk ellenére is egy közös vonásuk mindvégig megmaradt. A nagyra való törekvés és az a forró lelki vágyuk, hogy amit imádságos kamrájukban nyertek az Úrtól, azt az emberiség javára kamatoztassák és megvalósítva lássák. Abból az időből, amikor életútjuk kettévált, egy tréfás testvéri megjegyzés is emlékezetben maradt. Mielőtt Hoffmann Berlinben telepedett le és tübingiai barátaitól búcsút vett, akkor valamelyik barátja útravalóul ezt a tanácsot adta: „Aztán el ne veszítsd a két ‘F’-edet!” (Hoffman magyarul: „Reméljünk!” és „remélj ember!”) Ezt majd dr. Barth, majd pedig – talán joggal is – Blumhardt szerzeményének tartották.

Blumhardtrol egy akkori iskolatársa így nyilatkozott: „Higgadt természet, szorgalmas tanuló, anélkül azonban, hogy bármikor is kitüntetésre pályázna. Kiválóan tiszta erkölcsű és szerény. Istenfélelme miatt elszenvedett támadásokra vagy gorombaságokra ugyan mindig reagált, de minden erkölcsi ítékezés nélkül. Ha türelmét próbára tették, csak ennyit mondott: „Fiúk, most aztán elég legyen a dologból, mert már a butaságba csap át!”

Blumhardt 1822 márciusában vesztette el édesapját. Amikor szabadságát a szülői házban töltötte, és egyik nap Hoffmann barátjával Kornthalba ment, édesapja, betegsége ellenére is, elkísérte mindkettőjüket. Rendkívül szerette fiát. Az út azonban meghaladta erejét. Egy helyen, amely Blumhardt számára felejthetetlen maradt, forró könnyek között búcsúzott tőle édesapja. Megérezte, hogy itt a földön már nem látja viszont szeretett fiát. Blumhardt sem halálánál, sem temetésén nem lehetett jelen. A haláleset folytán az eddiginél is nagyobb mértékben hárult rá a nehéz feladat, hogy édesanyjának és fiatalabb testvéreinek támasza legyen. Ezt nagyon komoly kötelességének tekintette. Igen jó szolgálatot tett ebben a tekintetben az intézetben bevett jó szokás is, amely szerint a tanítványoknak járó napi egy deci bor árát készpénzben is felvehették. Ebből a borpénzből, amit minden hónap végén utaltak ki, elég tekintélyes összeget takarított meg édesanyja segítésére.

3. Főiskola.

1824 őszén Blumhardt a tübingiai egyetemre került. Ezt a teológiai intézetet egy főnök vezette, (Ephorus) olyan fiatal teológusok „repetentek” gárdájával, akik annakidején kitüntetéssel szigorlatoztak. Az a bölcs rendszer, hogy a régebbi évjáratok legkiválóbbjai és legtehetségesebbjei az utánuk következőket szelíd tekintéllyel és szeretettel vezetgették, adta meg a többi teológiai otthon közül kimagasló rangját és hírét, hogy mindig új, jeles tudósok kiapadhatatlan forrása volt.

Ezt az időt Blumhardt a möttlingeniei előtt a következőképpen vázolta: „Egyetemi éveimet 1824-től 1829-ig Tübingában töltöttem. Tanulmányaim menetéről itt most nem nyilatkozhatom bővebben. Tény, hogy minél mélyebben hatoltam a tudomány különféle ágaiba, az annál fontosabb lett számomra. Az évek alatt rendkívül sok áldásban volt részem. Hálaadással és Isten dicsőségére említem meg, hogy részint a szeminárium rendje, részint hűséges tanárain, részint pedig barátaim szeretete által igen sok kedvezményben részesültem. Ez a körülmény egyetemi éveimnek nehézségeit nagymértékben csökkentette. Itt-ott ugyan még akadtak külső nehézségek, de az Úr mindig rendkívüli módon segített át mindenben. Ha visszagondolok rá, még ma is csodálkozom rajta.

Gyakran csodálatos imameghallgatásban volt részem. Ez a tapasztalat, Isten iránt való bizalmamat egyre csak fokozta! Különösen kedves volt számomra néhány új barátnak az ismeretsége, akiket az Úr Tübingiában ajándékozott. Kettő közülük már haza is ment Megváltójához. Az egyik: Flad Rudolf Stuttgartból. Ez, mint segédlelkész rendkívül nagy áldással működött Oszweilban és végül Stuttgartban halt meg. Ez a barátom józanságával, érettségével és hittapasztalataival nagyon nagy segítségemre volt. Sok mindentől óvott meg. – A másik, Mossmann, Schaffhausenből. Ennek rövid életrajza nyomtatásban is megjelent. Ennél alázatosabb és gyermekibb lélekkel még alig találkoztam. Érzékeny lelkiismerete, mély hite és igaz, testvéri szeretete kimondhatatlan nagy nyereséget jelentett számomra. Igen nagy áldásomra volt még a „Keresztyén Diákok Egyesülete” is. Mindig bizonyos meghatottsággal gondolok vissza azokra a meghitt órákra, amelyeket körében élveztem.”

Ez nyilván nem közönséges leírása az egyetemi időknek! Tanulmányait éppen csak hogy érinti, nehézségeit ellenben és az azokból való szabadulását már meleg és sokatmondó részletezéssel ecseteli. Barátairól pedig mindig eleven bőbeszédűséggel emlékezik meg. Hogy tanulmányait csak ily futólagosan említi meg, az főként annak is tulajdonítható, hogy a möttlingeni gyülekezet értelmi képessége nem tette szükségessé annak bővebb ismertetését.

Sajátságos, hogy tanulmányai folyamán egyetemi tanárai közül egy sem tudott átalakító, gyűjtő és lelkesítő hatással lenni rá. Mindig hálával emlékezett meg arról, hogy tanárai közül egy sem volt ú.n. lángész, úttörői szellem, hatalmas irányvezető vagy iskola alapító, hanem csak egyszerű, lelkiismeretes és kiváló tanító.¹ Akkoriban nem *kutattak* az emberek, – mondja Blumhardt – hanem *tanultak*!

A teológiát természetesen a maga módja szerint, a saját, teljesen kiforrott meggyőződése alapján tanulmányozta. Blumhardt a Szentírást és a benne lefektetett kijelentéseket mindenkinél magasabbra értékelte. Tanulmányozására nem csupán értelme, hanem szíve-lelke is indította. A kettő harmonikus egységben volt nála. Ekkori prédikációiból is következtethető, hogy már akkor is „megvilágosított lelkiszemekkel”, az értelem és lélek olyan harmonikus

¹ Az akkori fiatalabb tudósok között volt már Baur is. Blumhardt azonban az ő és mások módszerét, ahogyan a Bibliát kritikai szempontból kutatták, nem tartotta helyesnek. Azt gondolta magában, hogy az ilyen munkák nem teremhetnek jó gyümölcsöket.

egységével tudta olvasni az Írást, ahogyan azt Pál apostol az Efezusi levél 1:18. versében megköveteli.

Főleg ennek tulajdonítható az az aprólékos pontosság és széles látókör, amellyel egyes helyek értelmét és összefüggését nemcsak világosan, hanem gyorsan át tudta tekinteni. Ez már első prédikációiban is szembetűnik. A Biblia mellett nagy kedvvel és gyönyörűséggel tanulmányozta a reformáció idejéből való iratokat. Luthert különösen szerette! Gondolkodását teljesen magáévá tette és szilárdan meg is maradt mellette. Későbbi beszédei és írásai arra engednek következtetni, hogy valószínűleg a hittant, dogmatikát is nagy buzgósággal tanulmányozta. Ezáltal később két dolog jutott nála kifejezése: egyrészt a jól iskolázott gondolkodással párhuzamos *jogász pontosság és szigorúság*, amellyel egy-egy gondolatot megvizsgált, hogy csakugyan megegyezik-e az isteni kijelentés igazságával; másrészt, az *egyszerű, gyermeki hit* és az általa nyert kiválóan tiszta és világos látás. Azt mondta gyakran: „Az isteni dolgoknak ismertetőjele mindig az *egyszerűség*!”

Forró vágya volt, hogy meggyőződése mindig szorosan összefüggő, dogmatikailag alátámasztott és kerek legyen. Azon volt, hogy képességét, valamint minden új lelki meglátását, mint új épületkövet illessze be az egészbe! Ez a törekvése bizonyos szilárdságot kölcsönzött egyéniségének. Gondolkodását határozottá és biztossá tette. Ez volt az, ami Blumhardtot igen előnyösen különböztette meg sok más keresztyén népszónoktól.

Teológiai meggyőződésének egyik sajátossága, hogy ellensége volt minden frázisnak és üres szólásmódnak. Valamint minden olyan állítólagos és lelki megértésnek, ha azt úgy értették, hogy közben a Léleknek – nem tudom, hogyan, – csodálatos hígító és oldó erőt tulajdonítottak. Blumhardt mindent a maga nemében fogott fel, és úgy „amint van!” Ebből kifolyólag a szemléletnek és gondolkodásnak egy csaknem egyedülálló szilárdsága fejlődött ki benne. Az a körülmény, hogy rendszerint csak sziklaszilárd tényezőkkel számolt, kezdetben sokakat visszariasztott és arra csábított, hogy gondolkodó képességét kicsinylőleg ítéljék meg. Ám csodálatos, hogy aki lelkigondozása alá került, annál – minden ellenkezés dacára is – észrevétlenül eloszlottak ezek a képzelt és állítólagos „lelki” fogalmak. Sőt, hamarosan világossá vált előttük, hogy saját téves fogalmaik alaposan megtévesztették és megcsalták őket, hogy a valódi igazságot és annak felismerésének lehetőségét elrejtse előlük. Ennyit Blumhardt teológiai tanulmányairól.

Egyébiránt tanulmányainak megválogatásában semmivel sem maradt Hoffmann mögött. Hódolt annak az alapelvnek: „Minden terület az enyém!” Oda fordult, ahol csakugyan valamit tanulni remélt. Így pl. az orvosi szakra is járt. Később pedig a világtörténelem, fizika és csillagászat is nagyon érdekelte. Ezenkívül még sok más téren is oly kiterjedt szaktudással rendelkezett, amelyből az következtethető, hogy minden valószínűség szerint ezeket is tanulmányozta. Zenei tudását is fejlesztette. A zongorát tanító nélkül gyakorolta. Beethoventől néhány művet le is fordított.

Hogy édesanyját jobban támogathassa, Hoffmannal és másokkal közösen angol műveket is fordított németre egy stuttgarti könyvkiadó számára. A filozófia elől amúgy sem tudott menekülni, mert kötelező tantárgy volt. Az egyetem első két évét úgyszólván a filozófiának szentelték. Megkívánták, hogy Kant, Fichte, Schelling műveit jól ismerjék. Egyébként a filozófiának éppen abban az időben megnyilvánuló hatalmas teljesítményei sokkal nagyobb vonzóerőt gyakoroltak a diákokra, mint az igen gyengén képviselt teológia. Tübingiában éppen azt az időt élték, amikor Schelling és Hegel gondolatai valósággal lázba ejtették a diákokat. Jó ideig még Hoffmann barátját is magával sodorta a Schelling-áramlat. Blumhardt nemcsak bibliai gondolkodása mentette meg attól, hanem főként az az ellenszenve, amivel viseltetett minden iránt, ami csak „feltehető” volt. Hogy azonban ennek ellenére is dolgozott ezen a területen, még pedig teljesen önállóan, azt egy cikke is bizonyítja, amit „Az emberi

akarat szabadsága és korlátozása” címen, Schelling filozófiájának főproblémájáról írt. Ezzel még tanárai elismerését is kivívta. Többek között így nyilatkoztak: „Ejnye, ejnye, ez a kis Blumhardt csakugyan eredeti!” A filozófia és szépirodalom iránt való közös érdeklődésből később egy diákkör alakult. Idősebb tagjai közé tartozott Hoffmann és Blumhardt is. A fiatalok később ezen a téren igen nagy hírnévre tettek szert. Különösen: Strausz Dávid Frigyes, Fischer, esztétikus, és Pfitzer Gusztáv. Blumhardt egyik életrajzában valaki azt írta és joggal, hogy az ő egyetemi tanulmányainak sokoldalúsága később csakugyan nagy hasznára volt, mert az általános műveltség gyarapításának kiváló alapját képezte. Azonfelül később, amikor Boll fürdő lelkésze lett, munkáját is sok tekintetben nagyon megkönnyítette. Nagy tudása lehetővé tette, hogy mindenkire, még a magas műveltségű egyénekre is nagy vonzóerőt tudott gyakorolni.

Hogy Blumhardt „élettörténetében” tanulmányainak rövid vázolója után azonnal meleg szívvel ecseteli azokat a „segítségeket”, amelyekben részesült a szeminárium, tanárai és barátai részéről, az csupán rossz anyagi helyzetére vezethető vissza. Koldusszegényen került az egyetemre. Mindazáltal kötelességének tartotta, hogy elárvult hozzátartozóit tőle telhetőleg így is támogassa. Ez a gyermeki hűség – a különféle isteni tapasztalatok és emberi segítségek által – rendkívül nagy áldására volt. Az angol nyelvben való további elmélyülés is – amelyre ugyancsak szegénysége kényszerítette, – igen nagy hasznára vált később.

Beszámolója akkor válik legmelegebbé, amikor barátairól beszél. Első vezető barátját, Hoffman Vilmost már Kornthalból ismerjük. Ez a szőke, germán, magas alakjával, a „*mindenért és még valamiért*” lelkesedő nagy lángeszével, és a kicsi, fekete és csendes Blumhardt csaknem komikus benyomást keltett, amikor az utcán karöltve jártak. Ennek ellenére kölcsönös nagy áldására voltak egymásnak. 1830-ban Hoffmann így írt Blumhardtnak: „Kedvesem, irántad érzett szeretetem és a Tübingiában veled töltött időn kívül minden büszke törekvésem csak „tévelygésnek” tűnik fel előtted!” – Hogy másik két barátjával való barátsága is milyen benső és szellemileg termékeny volt, azt eléggé megvilágítja előttünk beszámolója. Blumhardt egyébként is nem volt az az ember, aki megengedte volna, hogy barátai közül bármelyik is egyeduralkodói jogot élvezzen. Szíve mindenki számára nyitva volt. A szó szoros értelmében véve „emberbarát” volt. Egyik fiatalabb diáktársa egy alkalommal így nyilatkozott róla:

„Blumhardtot minden rendű és rangú diáktársa szerette! A baráti beszélgetések miatt sokszor csak az utolsó percben tudott elkészülni a két fogalmazvánnyal, amit félévenként kellett beszo­lgáltatnunk. A kitűzött határidő közeledtével azután éjjel-nappal dolgozott és persze mindig valami nagyszerűt hozott létre!” Már az egyetemen is jól értett ahhoz, hogy minden percet – még azokat is, amelyeket különben az elveszettek közé szoktak sorozni, – valamilyen módon hasznosítson. Nem kevésbé értett ahhoz is, hogy amikor dolgoznia kellett, távol tartsa magától barátait. A nyári vakáció alatt is, – hogy zavartalanul merülhessen tanulmányiba – legtöbbször a barátja szobájától távol eső, kevésbé használt faskamrában ütött tanyát. Egyik nyáron Hauber barátjával együtt lakott e faskamrában. Ez a barátja a következőképpen nyilatkozott Blumhardtról: „Fáradhatatlan szorgalom, csendes, szüntelen való munkálkodás és kedves alázatosság jellemezte őt.” Egyik barátja egy költeményt is írt erről az időről ezzel a címmel: „Blumhardt Kristófnak a faskamrában.” A bizalmas „Szívem” megszólítás után egy madárka költői, és a mitológiából vett finom szavakkal megírt dicsénete következett. Végül pedig „napsugárral” (voltaképpen szalmaszállal) a csőrében letelepedett a faskamrával szemben levő fa tetejére, hogy a remete barlangját megvilágítsa.

Blumhardt szíve azonban leginkább az „élettörténetében” említett „Keresztyén Diák Egyesület”-tel forrt össze. Az ott tartott összejöveteleken Istennek sok áldott eszköze nyert kimondhatatlan gazdag áldásokat. Blumhardt is itt érezte magát a legjobban. Innét dobta ki hálóját a testvéri közösség felé. Úgyszintén Tübingia polgárai és a vidék felé is. Mindenütt

látható, nagy áldással munkálkodott. Előadásai és prédikációi már akkor is igen kedveltek, hatásosak és serkentők voltak. Közkedveltségét nyilván kedves lényének, szeretetteljes és bizalomkeltő modorának köszönhetette. Mint idősebb diák, egy alkalommal így szólt egy fiatalabb társához: „Te Öcskös! Egyszer már te is eljöhetsz az egyesületbe!” Ez még ma is nagy hálát érez iránta, amiért meghívta, mert kimondhatatlan sok áldásban részesült, különösen Blumhardt révén.

Egyetemi éveinek vázolója után, végezetül még első írói alkotásáról is megemlékezünk. Erre egy súlyos, nyilvános botrány indította, amely a kedélyeket nagy izgalomban tartotta. Brehm József segédlelkész gyermekgyilkosság vádja miatt halálra ítélték és a kivégzést 1829 július 18-án Reutlingen-ben végre is hajtották. A nép között nagy volt az izgalom. Amikor egyik diáktársa ezt a borzalmas esetet a kintorna számára feldolgozta, akkor Blumhardt egyetemi hallgató indítatva érezte magát arra, hogy egészen más, szent érzülettel és keresztyén lelkülettel adjon kifejezést e gonosztett és bűnhődés felett! Egy röplapot írt ezzel a címmel: „Érzelmek Brehm József, a volt segédlelkész kivégzésénél!” A címlapon a kivégeztetés primitív, de világos ábrázolását adta. Utána pedig ez a költemény következett:

Főtörvényszék előtt.

Nap, borítson el most sűrű felleg,
Szótlan áll a törvényszék előtt,
Nagy bűnére nem nyerhet kegyelmet.
Nézzétek meg ezt a vétkezőt.

Elítélten a Világítelő
Mond fölötte új ítéletet.
Nála arra, amit tett az élő,
Igazságos jutalmat vehet.

Ő, a Magasságos választottja,
Kire annyi kincset halmozott:
Hogy vigyázzon gyenge kis juhokra,
Kézbe kapta a pásztorbotot.

S állította az Úr példaképül,
Előljárni tisztaságban itt.
De ő róta szégyen pírja nélkül
Égrerívó bűnnek útait.

Azt az utat, melyről – meggyalázva
Isten házát – óva, intve szólt
Nagy igéket képmutató szája!
Gyönyör útja, halál útja volt!

És akiket ég felé vezetni
Volt hivatva, látják szégyenét,
Vesztőhelyre mennek most követni,
Mert gyalázat jár a vétekért.

Ó, testvérek! Így bukik el az ember,
Ha győz a gonosz, ha győz a kevély,
Mindegyikünkben alvó, értelemmel
Dacoló, lázas, büszke szenvedély.

A kapzsiság, a gyönyör nyert felette,
Bűnhődnie kell. Ó, senkit soha
Nem vihet szenvedélye szörnyűbb tetre,
Hogy gyilkos legyen, gyermek gyilkosa.

Gyönyör! Riasszon vissza ez a mélység,
Fekete torka míg be nem fogad!
Kapzsi! Amíg nem késő, még ma tépd szét
A rabul tartó hitvány láncokat!

Vér hull a földre, vétkes vér patakja.
Nézzétek ezt a piros patakot:
A komor intést szívtől szívig adja,
Hogy amíg nem késő, jobbuljatok!

E költeményben tiszta és érzékeny lelkiismeretének fénye tükröződik vissza. Nem sokat törődött a szép nyelvezettel. Inkább a gondolat pontos visszaadására és a tanulság kihangsúlyozására törekedett. Ez az első szárnypróbálgatása is már magán viseli az őt jellemző egyszerű, őszinte alázatosság és a mindenkivel szemben érzett testvérközösség bélyegét.

Hasonlóképpen az ezt követő „Intelem és szemlélet” cikkében is erősen kihangsúlyozta, hogy mennyire helytelen pusztán lándzsát törni, elítélni a szerencsétlent, gonosztette miatt. Ellenkezőleg, részvétet kell éreznünk a bűnösrel szemben, és a magunk személyére nézve aggodalommal és félelemmel kell, hogy eltöltsön ez a szomorú példa. Vigyáznunk és imádkoznunk kell azért, hogy az ilyen durva bűnök és az a hatalom, amely a szerencsétlent törbe ejtette, ne tudjon erőt venni rajtunk.

Elmondta, hogy egy fiatalembert fiatal korában erősen kísértett a gondolat, hogy megölje édesapját, mert rendkívül szigorúan büntette meg valamiért. Később, amikor Isten kegyelme megláttatott vele egy akasztást, térdre esett és sírva adott hálát az Úrnak, hogy irgalma által megmentette őt egy ilyen szomorú és gyászos végtől. A röplap végén pedig röviden ismertette a kivégzés lefolyását.

Az egész írást átlengi az a Blumhardt-jellemző, felemelő reménység, hogy szavai a nép szívében visszhangra találnak. Mindenkiért aggódik és reménykedik, hogy a bűn iránt mély megvetést, de a bűnös iránt őszinte részvétet fognak érezni. Ilyennek mutatkozott, mint ifjú ember, és ilyennek ismertük őt, mint férfit is!

Tanulóéveinek megemlékezésére még egy prédikációt is közlünk, amit ezekben az években tartott:

Lukács 10: 23-25.

Az előző versekben Jézus a visszatért hetven tanítvány feletti örömét fejezi ki mennyei Atyja előtt e szavakkal: „*Dicsérlek téged Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted e dolgokat a bölcsék és értelmesek előtt, ellenben a kisderek előtt kijelentetted.*” Ezek a szavak különös jelentőséget nyernek, ha figyelembe vesszük, hogy Jézus a következő versekben boldognak mondja a tanítványokat. Mind szegény, alacsony származású, tanulatlan ember volt, és mégis a próféták és királyok fölé helyezi őket. Olyasmit láttak és hallottak, amit amazok nem láttak sem nem hallottak. Azután nézzük a farizeust, aki nagy tudásában bízva, meg akarja kísértetni Jézust, hogy megtudja, vajon mennyire ismeri a prófétákat és törvényeket. Közben azonban világos jelét adja annak, hogy tudása ellenére is helyesen fogta fel a törvényt.

Itt vannak előttünk a kisdedek és a bölcsek. Látjuk, hogy beteljesedett rajtuk az Úr szava: a kisdedeknek kijelentette, a bölcsek elől elrejtette Isten a dolgokat. Ez igen fontos és lényeges szemléletet ad nekünk. Sokszor mi is ott keressük a bölcsességet, ahol legtöbb a tudás és ismeret. Nem ritka az az eset, hogy aki nagy tudással rendelkezik, azt hiszi, hogy lelki üdvössége érdekében már mindent megtett! Valójában pedig éppen az, amivel dicsekszik, az a kő, amelyben megbotlik. A vakság és tudatlanság ellenben, amelynek felette állni látszik, – védelmére szolgál.

Némely tanulatlan ember is nagy hiányát érzi a tudásnak. Azt gondolja, hogy egész jó keresztyén lehetne belőle, ha alkalma és ideje lett volna arra, hogy tudását gyarapítsa; ha tudományos könyveket olvashatna stb. Azonban bárhogyan gondolkodnak is különböző emberek, az igazi bölcsesség – mondja az Úr – csak felülről adatik! „*Senki sem tudja, hogy ki az Atya, csak a Fiú s akinek a Fiú akarja megjelenteni!*” Ő pedig legszívesebben azoknak jelenti ki magát, akik tudásuk miatt nem fuvalkodnak fel. Emberi rendelkezésekre és tanításokra nem hallgatnak. Reménységüket nem alapítják hiú és hiábavaló ismeretekre. Tudatlanságukról, szegénységükről nyíltan és szabadon vallást tesznek és könyörögnek a kegyelem gazdagságáért és teljességéért.

Látjuk tehát, hogy egyesek megszegényítésére és mások vigasztalására mit tanít az evangélium *a kisdedek bölcsességéről és a bölcsek bolondságáról*. Drága Megváltónk! Te, aki az egyszerűséget kedveled és azt kívánod, hogy minden test Te benned bízzen, – segíts meg kegyelmed által, hogy lehessünk mindannyian gyermekek. Hogy javunkat ne a világban keressük. Nyissuk meg szemünket, fülünket, Szent Lelked előtt, Aki megláttatja velünk bölcsességedet, megérteti akarodat és megéreztetni kegyelmedet. Hogy törekedjünk az „egy szükséges dologra”, és a jobb részt válasszuk, amely el nem vétetik tőlünk. Ámen

Kisdedek, – a tanítványok. Mind a 12, akik állandóan az Úrral voltak, mind pedig a 70, akiket elküldött maga előtt minden városba. Nagyon megszívlelendő, amit búcsúzáskor mond nekik: „*Íme, úgy küldelek el titeket, mint bárányokat a farkasok közé.*” Jézus e szavaival is világos jelét adja annak, hogy az övéi milyen viszonyban élnek a világgal szemben. Nem lépnek fel erőszakkal. Nem biztosítanak maguknak szíves fogadtatást fortélyal és csillogó szavakkal. Védtelen bárányként mennek, hogy a várszomjas farkasok ne tudjanak ellenük semmit sem mondani. Legfeljebb azt, hogy türelmesek és megadásra készek! Semmiféle külső világi eszközöket igénybe nem vesznek, amellyel segíthetnének magukon. Azért is nevezi őket kisdedeknek az Úr. Kisdednek általában olyan gyermeket nevezünk, akinek még nem fejlődött ki a természete és lény. Akinek nincsenek még tapasztalatai. Nem ismeri a világot. Minden tekintetben anyjára és környezetére van utalva. Nem tud magán segíteni, ha bajban van. Állandó támaszra és tanácsra van szüksége. Teljesen tehetetlennek és szerencsétlennek érzi magát, ha senki sem veszi védelmébe. Ilyennek érzik magukat – mondja Jézus az övéi itt a földön!

Nem bízhatnak önmagukban, nem mintha nem rendelkeznének mindazzal, amit az Úr másoknak is adott, hanem minden erejükkel vágyódnak egy jobb irányba haladni, mint a világ. Intenzíven érzik, hogy bennük még hiányzik valami, az igazi érték. Így mindinkább elszakadnak a világtól. Erejüket nem érvényesítik a világgal szemben. Emiatt gyámoltalanoknak és tehetetlennek látszanak, mintha a természet mostohái lennének, akik semmit sem kaptak, amivel boldogan tudnának átgázolni a világ viharain. Ámde éppen ez a tehetetlenségük – amely a természetes erők igénybevételének folytonos ingadozásában is megmutatkozik – ad okot arra, hogy önként támaszkodnak a felkínált segítségre. Örömmel ragadják meg Krisztusnak ama ígétét: „*Ti veletek vagyok minden napon, a világ végezetéig.*” Tudják, hogy Általa megtalálják azt, amit itt nélkülözniük kell. Megelégedettnek érzik magukat, amire mindig vágyott a lelkük, – de önerejükből elérni soha nem tudtak.

Az ember legbensőbb lényének az ígérettel való teljes összhangja és ama meggyőződése, hogy minden gondolata és cselekedete hiú és hiábavaló, ha nem tud egyesülni Teremtőjével és nem él Abban, akinek élő valósága az egész világban látható, – mindig erősebben köti Ahhoz, aki azért jött látható módon a világba, hogy az övéi megláthassák dicsőségét és lelkük nyugalmat és békességet leljen.

A kisdéd öntudatlanul is érzi tehetetlenségét. Erőtlenségének tudatában elválaszthatatlanul simul anyjához. Bizalomkeltő tekintete által erőt nyer és meg van elégedve életével. Amint azonban anyja el akar távozni tőle, sír és reszket. Vigasztalhatatlan, ha nincs mellette anyja, mert úgy érzi, hogy elvesztette az erőt és a támaszt, ami őt tartja!

Ugyanígy van a keresztyén is. Az Úrral való közössége mind nélkülözhetetlenebbé válik számára. Ha a szomorúság pillanataiban elveszíti a Megváltó közelségének valóságát, ha bűneinek fájdalmas tudatában nem érzi a kegyelmet, akkor ő is olyan, mint a kisgyermek. Nem tudja mit tegyen, és nem tud magán segíteni. Nem talál nyugalmat és békességet addig, amíg nem találja meg magában ismét a Megváltót, amíg nem tud hinni újból irgalmában és nem lesz bizonyos abban, hogy bűnei megbocsáttattak az Ő vére által.

Így azután világossá válik előttünk az Úr Jézus eme szava: „*Boldog a szem, amely mindezt látja, amit ti láttok!*” Itt aligha a testi szemekkel való látásról lehet szó. Még ha a következő vers arra enged is következtetni, amikor azt mondja: „...*sok próféta és király szerette volna látni azt, amit ti láttok, de mégsem láthatta s hallani azt, amit ti hallotok, de mégsem hallhatta.*” Egész Júdea látta, hallotta Őt, és megismerte művét. Mégis megkülönböztet egy kis sereget, amelyet magáénak, illetve övéinek nevez. Ezeket mondja boldognak. S ha egy másik helyen azt mondja is Jézus: „*Boldogok, akik nem látnak és hisznek!*”, akkor annak feltétlenül összhangban kell lennie e szavakkal: „*Boldog a szem, amely mindazt látja, amit ti láttok.*” Maga ez a vers is világosságot nyújt erre nézve. Mert amikor az Úr azt mondja: „*Boldogok akik nem látnak és hisznek*”, akkor azt akarja mondani, hogy nem a testi szemekkel való látás a fontos, hanem a hit! A megjelent Jézus lélekben való érintése. A hit tehát az ember lelki szeme!

Mint ahogy a testi szem is olyan tagja az embernek, amely által minden, ami külsőleg elébe tárul, alakot és életet nyer, és így életének, cselekedeteinek világossága lesz, – úgy a lelki ember belső szeme, a hit, amellyel mindent, ami az ész és gondolkodás előtt sötét, homályos és bizonytalan még, a szent bizonyosság érzetével erősen tart. A hit mintegy összekötő kapocs az ember és Jézus között, Aki a Világosság! A hit életet, színt és örömet hoz az ember lelki életébe az által, hogy tekintetét csupán Jézusra irányítja, Aki mint közbenjáró jött a világba, és aki az ember legfőbb és végső célja. E szerint a lélek szeme, a hit, csak Jézust keresi, hogy Őt lássa és Benne higgyen! Ez az a boldogság, amely a tanítványoknak (lelki embereknek) osztályrésze, és ami a prófétáktól és királyoktól megkülönbözteti őket.

A prófétákban csak homályos sejtelen élt abból, aminek jönni kell. Lelkükben vágyódtak egy olyan Közbenjáróra, akit szükségesnek véltek abból a szempontból, hogy az ember élete a sötétségből a világosságra; az ürességből a teljességbe, és a romlandóságból a romolhatatlanságba jusson. A vágy, – amely a sejtelmet is ébresztette bennük – *a látni akarásban* jutott kifejezésre. Ők azonban nem láthattak. Mert az ember általában csak rendkívüli eseményeket keres a látásban, hogy abban bízva, erősen tudja tartani a kételkedés ellen magát, és azt, amit az élet változása el akar ragadni tőle.

A tanítványok látják jönni a Megváltót, akit a világ várt. Látták maguk előtt. Ezzel a látással megnyitották lelki szemeiket is. Lelkükben érezték és látták a dicsőséget, amely Belőle áradt az övéire is.

Sokan azt kérdezhetnék, ugyan mi az, amit a tanítványok láttak és a lelkükben éreztek? Jézus erről nem beszél világosabban. Csak annyit mond: „*Boldog a szem, amely mindazt látja, amit ti láttok.*” Előzőleg pedig. „*Dicsérlek téged Atyám, mennynek és földnek Ura, hogy elrejtetted e dolgokat a bölcsék és értelmesekek elől, ellenben a kisdedek előtt kijelentetted!*” Tehát itt sem említi, hogy mi az, amit láttak. Nem is akarja megnevezni. Értésünkre adja azonban, hogy olyasmiről van szó, amit véges emberi eszünkkel fel nem foghatunk és emberi szóval ki nem fejezhetünk. Tanítványainak is csak azt mondja: „Ami bennetek végbemegy, amit lelketekben éreztek, az erő, amely tagjaitokban van, az vitte véghez a csodát, hogy még a gonosz lelkek is engedelmeskedtek nektek.” A 20. versben pedig azt mondja Jézus: „*Mindazáltal ne azon örüljete, hogy a lelkek engedelnek nektek, hanem azon örüljete, hogy a ti neveitek fel vannak írva a mennyben.*” Hogy azonban mindez mit jelent, és hogy a látás tulajdonképpen miben nyilvánul meg, azt nem mondja. Ámbár nem is volt szükséges arról beszélnie, mert a tanítványok belső szeme, a hit, élénken bizonyította azt, amit láttak.

Ez az oka Kedveseim, hogy az Úr tanítványainak hite oly erősen és rendíthetetlenül áll. A hitből nem tud az ész és értelem semmit sem elművészkedni, mert az maga az értelem és közvetlen bizonyosság az emberben. Nincsen arról szó, amely azt kifejezni és teljes tartalmát megjelölni tudná. Sőt, minél határozottabban és kifejezettebben akarjuk szavakba és formába rejteni, annál jobban vész el a lélek és erő, amely belőle árad. Ezért van az, hogy aki hitének pusztá szavaira tekint, azonnal ingadozni kezd és kételkedés ébred a szívében. Ettől pedig csak úgy tud megszabadulni, ha a szavaktól elfordul és lelkének mélyébe száll alá, amíg meg nem hallja újból a szent és hamisítatlan hangot, amely a hit szárnyaira emeli, és amelyet ismét a legtisztább öntudattal, a lelke legmélyéből ragad meg élete számára. Amint ide eljutott, már nem is hallja a legámítóbb kételkedést sem. Erősen áll, és megvan a bizonyossága még akkor is, ha mások látszólagos végkövetkeztetések által, annak ellenkezőjéről akarják meggyőzni. Oly rendíthetetlenül hisz, hogy abból még a legnyomasztóbb külső körülmények sem tudják kimozgatni. Ez a kisdedek bölcsessége!

A hit tehát nem tudás, nem sok bonyolult tudomány gyűjteménye, nem okosság, nem ügyesség vagy éleseszűség, amellyel a hiú világ kedvét keresi, hogy vele egy szerepet játsszék, – hanem valami, ami az ember lelkének mélyén nyugszik teljes biztonságban, és onnan áraszt világosságot minden cselekedetére és egész életére. Ez a hit a legkisebbnek, a legalacsonyabbnak és legszegényebbnek is tulajdona lehet! Ez által emelkedik azután a próféták és királyok fölé.

(A második részben tárgyalja a törvénytudó szegényes felfogását a törvényről, és Jézus megszégyenítő válaszát a samaritánus példázatával.) Blumhardt a nyilván előírt textust úgy fogta fel, hogy abban általában bizonyítékot látott a textus megelőző versében (21) foglalt igazságra nézve.)

MÁSODIK FEJEZET. A JELÖLT.

4. Dürmenz.

A teológiai tanulmányok sikeres elvégzése után, 1829 őszén, Blumhardtnak nem kellett sokáig tétlenül állnia a piacon... Egyik volt tanára, Kern G. professzor – testi gyengesége miatt – kénytelen volt lemondani eddigi munkaköréről. Érdemeinek méltatásaképpen megkapta a Dürmenz-Mühlacker parókiát. (Kittlingen egyik legnagyobb, több mint 2500 lelket számláló egyházközsége.) Itt természetesen helyettesre is szüksége volt. Erre a célra régi tanítványát, Blumhardtot igyekezett megnyerni, ami sikerült is.

„Itt – mondta Blumhardt – volt tanárom vezetése alatt ízleltem meg a lelkigondozás első gyönyörűségeit és édességeit. Mindig boldogan emlékszem vissza evangéliumi szolgálatomnak eme első állomására!” Hogy az „édesség” alatt tulajdonképpen mit értett, azt megvilágítja előttünk egy fiatal barátja, dr. Gundert misszionárius, később a „Calweri Könyvkiadó Egyesület” vezetőjének következő vázolója. Gundert abban az időben még csak a maulbronn-i szeminárium növendéke volt és nagyon gyakran kereste fel a Dürmenz-i egyházközséget. Azt írja:

„Kimondhatatlanul jól esett a komoly – betegsége miatt is csendes – professzor mellett a vadonatúj segédlelkész frissessége és egyszerűsége. Ez a fiatalember egy pillanat alatt meghódította a szívemet. Még sétálni is jött velem. Az úton természetesen Tübingiáról, a papnövendék előtt lebegő és elérni vágyott, nagy célról beszélgetett. Ő maga ugyan még alig volt mögötte ennek az időnek, de jelenlegi feladatával szemben ez már teljesen háttérbe szorult.

Sokszor a falu felé sétáltunk. Ilyenkor minduntalan eltűnt e szavakkal. „Most egy pillanatra be kell ide mennem. Egy beteg néni lakik itt, akinek nagyon jól esik, ha néhány szót mondunk neki!” Ezzel sarkon fordult és faképnél hagyott. Mikor végre jó idő múlva kijött, bocsánatot kért, hogy annyira megvárakoztatott. „Tudod – mondta – ezeknek igen sok panaszuk és fájdalmuk van. Türelmesen végig kell hallgatnunk őket!” Az utcán is mindenkihez volt egy kedves szava. Úgy látszott, mintha minden parasztot ismerne már és azok is őt. Több házba engem is magával vitt, és mint ifjú embert, ezekkel a szavakkal mutatott be: „Ha Isten is úgy akarja, akkor belőle is lesz valami!” Mindez még nagyon új volt előttem. Csodálkozva láttam, hogy ennek a segédlelkésznek nem kellett nagyon keresni az emberek szívéhez vezető utat; mind magától nyílt meg előtte. Rögtön megtalálta a helyes magatartást és a kellő szavakat, amely által szívükhöz férközött. Mindezt azonban minden tekintélyszerzés nélkül és oly természetesen végezte, hogy a benyomások felejthetetlenek maradtak számomra! Ekkor bontakozott ki előttem a lelkészi hivatás igazi gyönyörűsége. Természetesen ahányszor csak tehettem, Dürmenzbe mentem, ami mindig nagy áldásomra volt.

Megtérésről soha nem beszélt Blumhardt. Mintha ez nem is tartozott volna céljai közé. Először megvetette az alapot és csak azután épített rá. Roppant meghatott, hogy sohasem jött Maulbronnba anélkül, hogy hozzám is el ne látogatott volna. Megjelenése mindig ragyogó fénysugárként hatott az egyhangú intézeti életben. A magam részéről persze jól kihasználtam ezeket az alkalmakat. Minden nehézséget elmondtam neki. Ő pedig mindig a legjobb tanácsokat adta. Amikor én mentem át hozzá, akkor rendszerint Luther életéből olvasott fel egyet-mást. Emlékszem, hogy gyakran úgy megragadott egy-egy rész, hogy az egész meglehetősen nehéz kötetet magammal vittem Maulbronnba. Amellett még sok más lelki kincs is rendelkezésemre állt nála.

Különösen emlékezetes és szép nap volt számomra az 1830. év Péter és Pál napja. Ekkor oly egyszerűen és közvetlenül prédikált, hogy azt gondoltam magamban, hogy annakidején, amikor először fogok prédikálni, én is így beszélek majd. (Persze egészen másként sikerült!) Néha magával vitt a közeli Lomersheimba, a hívő Epple tanítóhoz. Itt nagyon áldott órákat töltöttünk együtt. Szinte úgy éreztem magamat, mintha már egészen közéjük tartoznék.”

Blumhardt dürmenzi munkálkodásának idejéről más adataink nincsenek. Naplója, amit abban az időben vezetett, saját életéről és tapasztalatairól úgyszólván semmit sem tartalmaz. Hoffmann Vilmosnak hozzá írt leveléből még arra lehet következtetni, hogy abban az időben azzal a tervvel is foglalkozott, hogy Lutherről és a reformációról ír valamit. „Mit csinál dr. Luther és a reformáció? Remélem sokat tanulmányozod és szorgalmasan írsz? Ezt semmiképpen sem szabad abbahagynod! Különben én is elvesztem bátorságomat!” Úgy látszik azonban, hogy az „emberbarát”, aki élő emberekkel szeretett foglalkozni, és a lelkiismeretes „lelkigondozó” győzött az „író” felett!

Életének következő állomását sajátságos módon éppen Károly öccse segítette elő. Ez 1828-ban, Baselben, mint munkás dolgozott. Időközben megtért. Ennek következtében azonnal írt Kristóf bátyjának, aki akkor Tübingiában tartózkodott, és komolyan arra kérte, hogy tartson bűnbánatot és higgyen Jézus Krisztusban, mint Megváltójában! Persze fogalma sem volt arról, hogy Kristóf már régen átadta életét Jézusnak. Blumhardt mindazonáltal nagyon örült a levélnek, és azonnal meglátogatta öccsét Baselben. Ez alatt az idő alatt találkozott nagybátyjával is, aki a „Baseli Missziói Intézet” igazgatója volt. A vele való beszélgetésnek az lett az eredménye, hogy nagybátyja minden törekvése oda irányult, hogy unokaöccsét, Blumhardt János Kristóf segédlelkészt, a „Missziói Intézet” tanárává nevezzék ki. Ez – a misszió-barátok nagy meglepetésére – 1830-ban meg is történt.

5. Basel.

Basel, a múlt század vége felé a Németországban, Svájcban, Elzászban, Hollandiában stb. elterjedt keresztyén gyülekezeteknek gócpontja volt. A keresztyén törekvéseknek ez a szellemi központja később mind szélesebb körben kedvelt gyülekező helye lett a keresztyén gondolkodású és bibliai lelkületű egyéneknek. Amikor pedig Steinkopf dr.-t a „Keresztyén Szövetség” titkárát Baseltől a londoni, német Savoy egyház lelkészének hívták meg, akkor e kapcsolatok számai mind messzebbre nyúltak. Steinkopf dr. az ott keletkezett különböző missziói és bibliai társaságoknál azonnal vezető szerepet töltött be. Ennélfogva a baseli és londoni keresztyén közösségek között is élénk barátság fejlődött ki.

Abban az időben – a köztársaság korszakában – Basel, mint Franciaország, Németország és Svájc közötti határvonal, nagyon sok viszontagságnak volt kitéve. A nagy izgalmak közepette – amit a napóleoni korszak végőrái idéztek elő – a nagyszámú baseli keresztyén érületű lelkekben igen nagy eszmék és szent elhatározások születtek meg. Ezekből a nemes elhatározásokból sarjadt 1815-ben a nagy „Baseli Missziói Társaság”, amely 1914-ig, a világháború kitöréséig, soha nem remélt eredményeket ért el.

Ezekről a baseli testvérekről, akiknek ez a szép mű köszönhető, az első igazgató: Blumhardt Teofil, egy felvilágosodott tudós barátjának így írt: „Az itteni testvérközösségben olyan embereket ismertem meg, akik egyáltalán nem beszélnek „erkölcsi tökéletességről”, de annál buzgóbban törekszenek annak elérésére. E szót: „kötelesség”, soha nem említik, de azt – életük kicsi és nagy vonatkozásában is – lelkiismeretesen gyakorolják. Olyan emberek ezek, akik a legnagyobb áldozatokat is a szolgáló szeretet jegyében, csendben hozzák meg. Egyet-

len arcmozdulattal sem mutatják, hogy valamit cselekedtek. Jót tesznek, anélkül, hogy tudnának arról. A legnagyobb szenvedéseket is olyan erővel és vidámsággal viselik, hogy csak bámulni tudok! Egész lényük csak szeretetet és mélységes lelkingugalmat sugároz!... Hitük a legtisztább, tettekben megnyilvánuló erkölcsiség, és erkölcsük a legegyszerűbb, gyermeki hit. Rendkívül boldog vagyok, hogy megismerkedhettem velük, és kutatom e szép erényeknek mélyen fekvő gyökerét. Mindenütt csak Jézusról, a Megfeszítettéről és a bűnösök Szabadítójáról beszélnek.”

Ennek a legjobb értelemben vett nemzetközi alakulatnak egyik legszebb erénye az a tiszta, férfias egyetértés, ami a vezetőségben a két rokon – de mégis oly különböző – nemzetiségűek, a svájci és a német között kezdettől fogva a mai napig uralkodik. A kiváló üzleti szellemmel bíró, nyugodt, erélyes, bölcs és józan baseli, és a nemes eszmékért lelkesedő, melegszívű, éles eszű és teológiaiilag is kiválóan képzett német mindig csak arra törekedett, hogy egymás erényeit elismerve és ellenőrizve, kiegészítsék egymást. Így lett a baseli missziói mű, egy ma is fennálló állandó munkaterülete a württembergi teológiaiilag képzett, kiváló erőknél. Az eddigi igazgatók közül megemlíthjük: Blumhardt Teofil-t, Hoffmann Vilmos-t, Josenhans-ot, és Schott-ot. A sok kiváló tanár közül pedig Ohler-t, aki később tübingiai professzor lett, és Gess-t, aki főszuperintendens lett Posenben.

Basel nagyon kedvelt gyülekezőhelye volt a más országokban és messze vidéken élő evangéliumi barátoknak is. A „Baseli Missziói Társaság” alakulási évfordulóján ezek mindig nagy számmal sereglettek egybe. Ilyenkor a legkiválóbb *lelkiemberek* ezreit lehetett itt találni és hallani. A közösen átélt, Istentől gazdagon megáldott és csodálatos tapasztalatokra valamennyien mindig örömmel emlékeztek vissza.

Az első igazgató, Kristóf nagybátyja, Blumhardt Teofil volt. Első szolgálati éveinek megvolt a maga különös szépsége. Ez az idő nemcsak a tapasztalatlanság, a tanoncév első – nem mindig szerencsés – kísérletezése, hanem az első szeretet ideje is volt. Ebben az időben a Lélek kiváltképpen nagyon gazdagon munkálkodott a szegénység köpenyében. A munka ekkor még – éppen kicsiny méreténél fogva – minden résztvevő számára könnyen áttekinthető volt. Mindenki a legkisebb részletéig is szívébe fogadhatta.

Ilyenek voltak az akkori viszonyok, amikor Blumhardt János Kristóf hat és fél éven át, mint tanár működött a missziói iskolában. Élettörténetében erről az időről a következőket mondta: „Az Úr vezetése által kapott meghívás a missziói iskolába, annál kedvesebb volt számomra, mert ugyanakkor öcsémet is felvették növendéknek. (Kiképzése után Abesszíniába került misszionáriusnak. Később az angol missziói egyház megbízásából Indiába ment és ma is Angliában él.) Amit ebben az új iskolában tapasztaltam és tanultam, azt szavakkal kifejezni nem tudom! Az az idő, amit Baselben töltöttem, számomra szüntelen való áldás idő volt. Itt tanultam meg igazán nagyra értékelni a lekipásztori hivatást. Munkatársaimmal igen szoros közösségbe jutottam. Hogy azok közül éppen Werner Károly, effingeni lelkészt üdvözölhetem a megjelentek között, aki három évi együttmunkálkodás után beiktatásom tanúja is kívánt lenni, – különösen nagy öröömre szolgál.”

Főszakja volt a héber nyelv. Ez alkalmat nyújtott neki arra, hogy kedves tanítványaival együtt Isten igéjének mélységeibe hatoljon, és bibliai gondolkodásának rendszerével ismertesse meg őket. Élete végéig hálás volt, hogy itt vethette meg alapját későbbi képességének. Fő törekvése volt, hogy gondolatait tisztán, világosan rendezze, és a lehető legegyszerűbb formába foglalja. Ezt elősegítette egy másik nagyon nehéz szak, amit „hasznos ismeretek” címen a héber nyelven kívül kellett tanítania. Ez a természettan, vegytan és mennyiségtan anyagából tevődött össze, mint amelyre a misszionáriusnak ugyancsak szüksége lehet, – bármilyen munkamezőn szolgál is.

Tanítványai szerették. Mindazonáltal voltak közöttük olyanok, akiknek eleven modora, soron kívüli kérdései, – amellyel tevékenységre akarta ösztönözni őket, – terhére voltak. Gyakran ellenfelek is adódtak, akik szerették gáncsolni eredeti bibliai felfogását. Volt eset, hogy gyermeki hite mellett is néha oly erősen hangsúlyozta ki Krisztus személyiségének emberi oldalát, hogy az akkori elnök – Brünn lelkész – aki egyébként nagyon szerette Blumhardtot, felelősségre vonta. Az eredmény egy igen szívélyes, értékes és mindkettőjük számára áldásos beszélgetés lett.

A benyomásról, amit Blumhardt általában keltett, egy tudósító a következőket mondta: „Sok munka hárult Blumhardtra, de ő minden teherviselés ellenére is mindig vidám és boldog volt. Ha valami jellemzőt akartak róla mondani, akkor csak azt mondták: „Szerencse gyermeke! Minden, amit kezébe vesz, vagy vállal, sikerül neki. Ahol csak megfordul, szeretik!” Másvalaki így nyilatkozott: „Tekintélyes vezető emberek, akik közelebbi érintkezésbe jutottak és beható beszélgetést folytattak vele, – csakhamar elvetették első véleményüket, – amely szerint tanárrá való kinevezését főleg az igazgatóval való rokonságának köszönheti. Világos, tiszta látása és képzettsége önkéntelenül is tiszteletet ébresztett bennük.” Fő jellemvonása, amely nála már akkoriban lépett előtérbe és élete végéig meg is maradt, – az egyenesség volt! Széles körben úgy vélekedtek róla: „Bármilyen keményen mondja is szemébe valakinek az igazságot, az sohasem sértődik meg. Sőt a szeretettel mondottakat rendszerint hasznára is fordítja.”

Nagybátyjával, Blumhardt igazgatóval szemben igen bizalmas volt. Számtalan baseli családnak is igaz jóbarátja lett. Kartársai közül szoros lelki közösségben volt Wernerrel, Ohlerrel és a fiatal Staudtal, (utóbbi sógora, majd pedig Kornthal hírneves lelkésze lett), akit nyilván az ő tanácsára hívtak Baselbe. Ezekén kívül még dr. de Valenti weimari orvossal is jóbarátságban volt. Ez Baselben végezte teológiai tanulmányait, amelyre az evangéliumért való nagy lelkesedése vonzotta. Ezzel még azután is barátságban maradt, amikor nyers, darabos természete miatt többi barátja mind elhagyta.

A város lelkésze, valamint a svájci, de különösen a badeni környék lelkészei is gyakran felkérték egy-egy prédikáció megtartására. Később Baselben is tartott előadásokat a vasárnap esti összejöveteleken. Sokan állítják, hogy beszédeivel már akkor is nagy hatást keltett. Volt eset, hogy az ifjúság hitoktatásában is segített. Ilyenkor a bibliai történetek eleven elbeszélésével fiú- és leánynövendékeinek érdeklődését egyformán lekötötte.

A baseli vidékeken is sokat prédikált. A legválságosabb időben végezte vidéki szolgálatát. Izgalmas idők voltak ezek. A nép fellázadt a kormány ellen. Egy alkalommal, amikor éppen hazafelé tartott egyik vidéki útjáról, egy becsületesnek látszó férfi arra kérte, hogy vele utazzassék kocsijában. Természetesen megengedte. A férfi láthatólag a kocsi mélyébe kívánt elrejtőzni. Amikor pedig egy faluban izgatott paraszt csoportosulás miatt feltartóztatták őket, arra kérte Blumhardtot, hogy üljön kissé eléje, nehogy észrevegyék az emberek. Minden baj nélkül jutottak Baselbe, ahol a férfi hálából leleplezte magát. Lindne, a ziffeni lelkész volt, akinek fejére bizonyos összeget tűztek ki.

Egyik badeni utazása alkalmával is volt egy élménye, ami mélyen emlékezetébe vésődött. Egy fiatal fuvaros, akinek kocsiját már több ízben is igénybe vette, menthetetlen módon cserbenhagyta, illetve nem ment érte a megbeszélrt időben és ezzel igen kellemetlen helyzetbe hozta. Amikor pedig jó sokára beállított, heves szemrehányással illette a pontatlanságáért. Közben hirtelen észrevette, hogy a fuvaros arckifejezése egészen elváltozik. Meglepetés, csalódás és valami lekicsinylés volt látható a tekintetében. Azonnal megéreztte, hogy haragja miatt – bár jogos volt – a fiatal fuvaros szemében nagyot esett. Összerezcent és lélekben azonnal igazat adott a fuvarosnak. „Lelkem mélyéig szégyelltem magamat” – írja élettörténetében.

A baseli szünidőket, amelyeket részben hazájában, részben pedig Svájcban töltött, – nagyon érdekes epizódok tarkították. Hazájába különösen édesanyja miatt vonzódott. Baseltől

gyakran írt neki. Gyengédsége szinte megható volt. Majd egy vigasztaló költeményt, majd pedig egy Biblia-rész magyarázatát küldte el édesanyjának. Legnagyobbbrészt a hegyi beszédet használta fel. Magyarázataiban már akkor is nagyon mély gondolatok tűntek fel. Ezeket későbbi prédikációiban is gyakran kifejezésre juttatta.

Rendszerint gyalog, tarisznyával a hátán vágott neki útjának. Élményei az utcán és szállásain igen érdekesek voltak. Egyeseket fel is jegyzett a naplójába. Ezek rendszerint emberekkel való beszélgetések voltak, akik útitársként szegődtek hozzá. Blumhardt bizalomkeltő lénye útitársaiból többnyire kicsalta bánatukat vagy valami szép élettapasztalatukat. Előfordult, hogy némelyeket, akik egyébként az evangélium ellenségei voltak, – gondolkodásra készített és megenyhültek. Végül pedig mind köszönetet mondott társaságáért. Gyakran mesélte, hogy egyszer betért egy vendégfogadóba, és amikor a vendéglősné a foglalkozása iránt érdeklődött, nagy buzgón beszélt neki a baseli munkáról és a nagy, fennkölt missziói célokról. Mire a vendéglősné összecsapva kezeit így kiáltott fel: „Hiszen akkor nemsokára itt lesz az ítélet napja!” Ez a bibliai végkövetkeztetés visszhangot keltett a szívében és egész életében örömmel töltötte el.

Akkoriban szokás volt, hogy a missziói iskola növendékei és tanárai a szünidőben felkeressék az evangélium barátait, különösen Svájc vidékein. Résztint, hogy a misszió iránt való érdeklődésüket fokozzák, részint pedig, hogy a bizalmas beszélgetések és összejövetelek tartása révén hitükben megerősödjének. Egy ilyen alkalommal egyszer Lauterbrunnen városába is eljutott. Itt volt egy kis hívő sereg, amelyet a testvérgyülekezetek utazópédikátorai olykor-olykor meglátogattak. Az összejövetel után arra kérte a Két Lauener testvér, hogy a szomszédos hegyvidék Wengen nevű falujába is látogasson el és hirdesse nekik az evangéliumot. A többiek még bízatták is, hogy csak menjen el a testvérekkel annál is inkább, mert igen alkalmasak arra, hogy Isten országa érdekében a hegyi lakók között eredményesen munkálkodjanak. El is indult. Jég- és hómezőkön kellett felfelé törtetnie, ami télen egy sváb számára bizony nagyon „fáradtságos” volt. Az Úr azonban gazdagon megjutalmazta fáradtságát. A két óra, amelyet közöttük töltött, nemcsak életének legszebb emlékei közé tartozott, hanem az ott élő testvérek számára is felejtethetlen maradt.

Az emberek úgyszólván özönlöttek. Alig fértek a terembe. Blumhardt elemében volt. Amint elbeszéléséből következtethető, a Szentlélek ereje által olyan lendülettel beszélt, hogy a hallgatók valósággal újjá éledtek. Úgy itták magukba az „Élet vizét”, hogy alig tudtak betelni vele. Ez az összejövetel a távoli hegyvidéken kettős jótétemény volt. Blumhardt a legkomolyabban figyelmeztetett mindenkit, hogy ilyen módon gyűljenek össze a jövőben is. Ezzel mindjárt meg is vetette a „Gyülekezet” alapját. Vezetőnek pedig melegen ajánlotta a két Lauener testvért. Azonnal kézen fogta őket, áldását adta rájuk, és kézrátétellel imádkozott felettük. Így avatta fel őket az újonnan megalakult gyülekezet vezetőivé. Baseltől azután küldött számukra egy prédikációs könyvet, hogy abból időnként olvassanak fel. Ezt a gyülekezetet később pártfogásába vette a „Berni Evangélikus Egyesület”. Ennek köszönhető, hogy néhány jóbarát segítségével hamarosan templomot is építettek.

Egyik szünidei utazásáról, dr. Gundert – a volt papnövendék, aki Dürmenzben oly gyakran látogatta meg Blumhardtot – a következőket beszélt: „Időközben a tübingiai egyetemre kerültem. Blumhardt jóhatású befolyása alól mind messzebbre jutottam. Strausz tanárunk valamennyiünket hatalmába kerített. Az elavultnak nevezett hitet elhagytuk. Később azonban Isten kegyelméből mégis megtértem. Történt azután, hogy 1834-ben, egy forró júliusi napon áldozatul estem az akkori járványnak. Vérhasban feküdtem. Kimerülten kínlódtam az ágyamban. Mindazáltal vigasztalt az a tudat, hogy bármilyen állapotban vagyok is, az Úr velem van! Egyszerre csak kitárul az ajtó és belép Blumhardt. Megcsókolt és az ágyam szélére ült. Szíve telve volt Isten iránt való hálával, hogy végre megtaláltam a Megváltót. Olyan elevenséggel beszélt az élményekben gazdag baseli időkről, hogy magam is vele örvendeztem. Persze

minden látható külső jel nélkül. Annyira legyengített a súlyos betegség, hogy közben félálomba merültem. Ő azonban fáradhatatlanul tovább beszélt. Bátorított és biztatott, hogy ez a betegség csak a Sátán játéka stb... Végül pedig olyan erőt nyertem, hogy nyomban felkeltem és elmentem vele a testvéri közösségbe, hogy ott tovább élvezzem társaságát. A későbbi gyógyulásoknál gyakran eszembe jutott ez az eset.”

Blumhardtnak akkor persze még fogalma sem volt arról, hogy az Úr gyógyító erővel ajándékozta meg. Teljesen öntudatlanul, mintegy láthatatlan áldás-felhőbe burkolva engedelmeskedett Isten akaratának. Később saját magán hasonló tapasztalatot nyert. Egy alkalommal nagyon súlyos betegségbe esett. Teljesen erőtlenné vált és szellemi ereje is folyvást gyengült. Külsőleg gyötrő bőrkiütéseket kapott. Az orvos tanácsára szabadságát a württembergi sebastianweileri kénesfürdőben töltötte. Innen meglehetősen jó állapotban tért vissza Baselbe. Már-már járni is tudott. Nemsokára azonban ismét kitört rajta a betegség. Alig bírta már kivárni legközelebbi szabadságát, hogy Sebastianweilerben ismét rendbe jöhessen. Másodszori ottidőzése azonban kevés javulást hozott. Istenben bízva azonban visszatért és elfoglalta hivatalát. Ámde rögtön az első napokban, egyik reggel – éppen egy erős tanítási nap előtt – ismét teljes erővel tört ki rajta a betegség. Egész testében olyan gyengeséget érzett, hogy képtelen volt felöltözködni. Próbálkozott mindenképpen erőt venni magán, de nem sikerült. Hirtelen kimondhatatlan félelem vett rajta erőt. Szíve reszketett, hogy egy gyümölcstelen, reménytelen, beteges élet áll előtte. Határozottan és világosan érezte, hogy *most, ebben a pillanatban* forog kockán *minden*. Nyomban letérdelt és teljes alázatossággal kiáltott Istenhez segítségért. Midőn felkelt, úgy érezte, hogy a betegség egész testét megreszketetti és a lábán át eltávozik. Abban a pillanatban teljesen meggyógyult!

Baeli tartózkodása alatt még egy igen kedves élményben volt része, amiről behatóbban szeretnék írni:

Az Úr tanítványai közül sokan jöttek Baselbe, hogy az ottani ébredések és célkitűzések révén a hívők testvéri közösségét megszervezzék és ápolják. Ezek között volt Köllner lelkész is. Egy idős, mélyhitű, csendes kereszthordozó. Mint a „Baseli sereggyűjtés” című lap szerkesztője, a „Keresztyén Egyesület” érdekeit szolgálta. Egy bensőséges, gyöngéd, a gyakorlati élet iránt azonban teljesen érzéketlen férfi. Két fiát rendkívül fájdalmas módon veszítette el. Egyetlen vigasza a hozzá hasonló Károly fia volt. Ezt a fiút kereskedői pályára szánta. A fiú el is követett mindent, hogy hivatását megszeresse, és becsülettel gyakorolja. Hasztalan volt! Azt mondta: Ebben a hivatásban az ember nem lehet igazi keresztyén! A pogánymisszió mellett különösen a zsidómisszió iránt érzett nagy felelősséget. Három körülmény játszott közre ebben. Az első közelfekvő szempont a közöttük élő zsidók nagy száma volt. Úgy gondolkodott, hogy: „ha valaki nem szereti a zsidót, akit lát – hogyan szeretheti a pogányt, akit nem lát!” Azután vérrokonságuk az Úr Jézussal, aki iránt új szeretet, új hála ébredt a szívekben. Végül a harmadik körülmény, amelyre akkoriban nagy súlyt helyeztek, – az Úr eljövetele. Mivel pedig a Biblia szerint az Úr eljövetele csak a zsidók megtérése után következik be, azt gondolta, hogyha az ígért beteljesedését elősegíti, akkor némileg siettetni az Úr Jézus várva-várt eljövetelét. Köllner Károly különösen ezért a zsidómisszióért lelkesedett. Mezőgazda kívánt lenni és életét teljesen Istennek kívánta szentelni. Minden vágya abban összpontosult, hogy valamiképpen szolgálhassa Isten ügyét. Így azután vett egy birtokot, ahol mindjárt egy nevelőintézetet akart létesíteni zsidógyermek számára.

A Basel mellett levő Sitzenkirch birtokon telepedett le, ahol a fent nevezett növendékek számára be is rendezte az intézetet. Jöttek is néhányan, de bizony csak nagyon rövid ideig. Voltak szülők, akik nagy örömmel adták volna oda gyermekeiket, de hitsorsosaik erősen elleneztek, és minden módon megakadályozták. Így azután a zsidómisszióért lelkesedő baseli barátok, különösen a möttlingeni Barth lelkész minden fáradsága ellenére is, az intézet életképtelenné vált. Mindazáltal egy idillikus, boldog családi élet maradt Sitzenkirchben. Egy

ragyogó fénysugár, amely a messze környéket is bevilágította. Az irgalmasság és szeretet sok apró jele a nagy csendben úgy hatott, mint fagyos télben a napsugár. Köllner Károly később Kornthalba költözött, ahol veje, Staudt lelkész gyülekezetében szellemének és hajlamának megfelelő munkakört talált.

Előfordult, hogy Blumhardt gyakran mint vallástanár is helyettesített a baseli leányiskolában. A bibliai történetek színes és eleven előadásai nyomán a leányok között is csodálatos ébredés támadt. Volt azonban közöttük egy, aki különösen feltűnt Blumhardtnak. Elsősorban kitűnő német nyelvtudása, figyelmessége, jó felfogása és bibliai ismerete folytán. Ez a leányka Sitzenkirchből való volt és Köllner Dórának hívták. Blumhardtra azonnal igen mély, de egyelőre még nem jelentős benyomást tett e lányka.

Baseli tartózkodásának vége felé egy alkalommal néhány kartársával ásványkutató útra indult. Midőn a Sitzenkirch-i fasorban barangoltak, Köllner Károly távolról meglátta őket. Tudta, hogy a misszióiskola tanárai, és meghívta őket házába. Felesége azonnal behívta három leányát, akiknek régi szokás szerint, egyszerű kézszorítással kellett a vendégeket üdvözölni. Az egyiknek kézszorítása azonban elektromos hatással volt Blumhardtra. Ez Köllner Dórát volt.

Nem tartott sokáig, és az ásványgyűjtő ismét bekopogtatott a Köllner-házba. Most „igaz-gyöngy” után kutatott. Nemsokára ezután pedig már levelet is írt Köllner papának. (1846 december 16-án.) Ennek tartalmát különben sejthetjük.

Blumhardt feszült izgalommal várta a választ. Emberileg mérlegelve a dolgot, egyáltalán nem lehetett kilátás arra, hogy a válasz kedvező lesz. Ha kartársai között bármennyire közkedvelt volt is és másrészt mindkét nembeli ifjúságra jó hatást gyakorolt, mint férj-ideál, a kis „fekete Blumhardt”, ahogyan egyesek nevezték, aligha lebegett egyetlen leánylélek előtt is. Udvarias-sága, a mód, ahogyan a társaságban forgolódott egész életében, eredeti, a hagyományos szokásoktól sokban eltérő és teljesen a saját elvei alapján alakult ki. Ez okozta, hogy egész lényé világosságot, igazságot és természetességet fejezett ki. Amellett azonban bizonyos keménységet is kölcsönzött egyéniségének.

Levelére mindazáltal, hogy az apának igen nehezére esett szeretett leányától elválni, – kedvező választ kapott. Köllner december 23-án egy ünnepélyes levélben szent áhítattal írta: „Leányunkat az Úr azzal a bizonyossággal és örömmel ajándékozta meg, hogy ajánlatát Istentől való hívásnak tekintse, amelynek gyermeki hittel kíván engedelmeskedni.” Blumhardt gyakran mesélte, hogy erre a válaszra 5 hétig kellett várakoznia. Hogy vajon apósának volt ennyi időre szüksége, amíg a kész levelet – amelyben leányáról lemond – továbbítsa, vagy pedig az aggodalmas várakozásra való későbbi visszaemlékezés négszerezte meg Blumhardt előtt az időt, – azt nem tudjuk.

Jövendőbeli feleségében Blumhardt nagyon nagy ajándékot nyert az Úrtól. A csendes, mélyen gondolkodó, inkább az ideális, mint a száraz háziasszonyi élet felé hajló leány boldogan álmodozott arról, hogy milyen eszményi családi életet fog élni jövendőbeli férje oldalán a csendes falusi paplakban. Ámde éppen az előtte lebegő, csendes, bizalmas családi együttlétről kellett elsősorban lemondania. A megálmodott nyugodt élet helyett sok lemondás, kimerítő munka és éjjel-nappal folytatott küzdelem várt rá! Bár nincsen megengedve, hogy a hűséges özvegyről túlhangos dicséretet zengjünk, de nem mulaszthatjuk el, hogy legalább ama kételkedésünknek adjunk halk kifejezést, hogy aligha akadt volna még valaki a leányok között, aki nehéz feladatának úgy meg tudott volna felelni, mint éppen Köllner Dóra.

Menyasszonya elnyerése Blumhardt baseli működése végét jelentette. Most már kötelessége volt saját tűzhelyről gondoskodnia. Evégből vissza kellett mennie ismét hazájába, hogy ott egyházi hatóságának szolgálatára álljon.

Blumhardt baseli működésének vázolását két sajátkezű írásával zárjuk le. Az egyik egy kivonatos prédikáció, a másik pedig egy költemény, amelyet egy távozó misszionárius emlékkönyvébe írt:

Máté 5:43 – 48.

Blumhardt ekkori prédikációiban még hódolt ama régi szokásnak, hogy bevezetésül egy másik bibliai versről beszélt, amellyel úgyszólván megvilágította az alapigét. Így tehát ebben a prédikációjában is kiindul a Ján. 1:12. verséből: *„Mindazoknak azonban, akik Őt befogadták, teljes hatalmat adott, hogy Isten gyermekeivé legyenek, azoknak, akik az Ő nevében hisznek.”* Ezzel kapcsolatban nyerte a témát: *„A szeretet, amely bizonyítéka annak, hogy Isten gyermekei vagyunk!”*

Ima: *„Atyánk! Szeretet Istene! Törd ketté azokat a láncokat, amely szívünket elszakasztja egymástól. Tudjuk, hogy természettől fogva nem tudunk szeretni. Inkább bosszúra vagyunk hajlamosak, semhogy békességes, igaz szeretettel közelednénk egymáshoz. Inkább visszafizetni vágyunk, mint megbocsátani. Gyorsabbak vagyunk a szólásra, haragra, mint a hosszútűrésre és türelemre. Mennyei édes Atyánk, te nem így cselekszel! Hogyan lehetnénk akkor gyermekeid? Kérünk Téged az Úr Jézus Krisztus nevében, gyújts tüzet szívünkben. Hadd égjen bennünk a szeretetnek Lelke! Engedj emlékeznünk arra, mily nagyon szeretted minket, szegény, elveszett bűnösöket. Engedd, hogy Tőled tanuljunk szeretni és általa gyermekeiddé lehessünk! Ámen.”*

A következőkben az első rész kezdetének a második felét idézem:

„Hallgassuk meg, hogy mit mond Jézus a szeretetről, amelynek birtokában kell lennünk, és amely nem lehet minden lelkiismeretlen, gonosz emberé! Azt mondja az Úr: „Legyetek azért tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” Most nézzük meg, hogy miként mutatkozik meg az Atya tökéletessége a szeretet tekintetében? *„Felhossa az Ő napját mind a jókra, mind a gonoszokra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak!”* Ezzel világosan mutatja, hogy Ő Atyja minden teremtménynek! Mindegyikkel – akárkik legyenek is – éreztetni kívánja atyai szeretetét. Valamennyiükre bőven akarja ontani áldásait az ő szükségük szerint. Senkit nem zár ki! Éppen ezért egyetlen ember sem mondhatja: Hozzám még nem közeledett Isten az Ő mérhetetlen nagy szeretetével. Van-e szenvedő vagy szűkölködő, aki ne tudna Isten nagy jóságáról? Ki tagadhatná, hogy felette a jóságos Atya öröklik titokban? Hiszen minden teremtmény az övé! *„Hát elfeledkezhet-e az anya gyermekéről, hogy ne könyörülne méhe fián? És ha elfeledkeznének is ezek: én te rólad el nem feledkezem!”* (És. 49:14.) *„Íme az én markaimba metszettelek fel téged.”* Így szólt Isten Izrael fiaihoz. Úgy kell tekintenünk e szavakat, mint amelyek nekünk is szólnak, akik a Krisztusban testvérekké vagyunk választva. Tudnunk kell, hogy minden földi embert egy minden képzeletet felülhaladó szeretet vesz körül!

Az Úr tehát így szeret... mi pedig különbséget akarunk tenni? Az egyikkel szemben szeretetet, a másikkal szemben pedig lealázó közönyt, megvetést vagy talán érzéketlen könyörtelenséget tanúsítunk? Óh kedves keresztyén testvéreim! Tekintsünk mélyen a szívünkbe. Vizsgáljuk meg, vajon nem érzünk-e bizonyos személyek iránt nagy, sőt talán önfeláldozó szeretetet? Másokkal szemben azonban, akikhez úgyszólván semmi közünk sincs, akik idegenek előttünk, akiknek részéről semmi előnyt nem élveztünk, vagy remélhetünk, sőt néha talán éppen önkéntelenül is kárunkra vannak, – megbocsáthatatlanul szeretetlenek vagyunk. Hiszen a mindennapi élet annyi, de annyi alkalmat ad erre. Figyeljük csak meg, milyen könnyen folyamodunk fortélyhoz, hamissághoz, milyen hidegek és rosszhiszeműek tudunk lenni felebarátunkkal szemben anélkül, hogy gondolnánk is arra, hogy ez által voltaképpen tagadjuk, hogy Isten gyermekei vagyunk. Nem ritka eset az sem, hogy nyílt becsületességgel szemben mily szívesen keresünk mindenféle rejtett és titkos úton valamit, amivel megtámadhatnánk

felebarátunkat becsületességében. Az indítóok azonban sokszor nem egyéb, mint hogy valahogyan fölébe helyezzük magunkat. Gondoljuk meg, hogy hányszor okoztunk már fájdalmat felebarátunknak egy könnyelműen odavetett szeretetlen megjegyzéssel, egy látszólagos kemény és elítélendő eljárással. Mennyi keserű könny tanúskodik néha ellenünk!

Ne feledjük, hogy az Úr mindent lát. Előtte nincsen elrejtve semmi! Ő, aki *minden* gyermekét szereti, látja azt is, aki azokat *nem* szereti. Ő még egy részrehajló vámszedő szeretetét is nagyra becsüli.” (Máté 5:46.)

A következőket pedig a második rész közepéből idézem: „Persze azt fogod mondani: Hogyan is lehetne az ember olyan elvakult, hogy is tudna minden emberi jogáról lemondani és csendesen szemlélni, – ha csupán haraggal és hamissággal van is körülvéve, ha legföltettebb kincsét, a becsületét akarják megtámadni? Teljességgel lehetetlen, hogy az olyan ember iránt, aki mindig csak ellenségesen tekint rám, a legkisebb szeretetet is tanúsítsam vagy érezzem!

Így csak az az ember tud beszélni, aki mindent, amit felebarátjánál észlel, az élére állít és mindent elveszítettnek hisz, ha egy társaságban egyik felebarátja véletlenül egy sértő szót mond. Aki senkinek sem hisz többé, ha egyszer rágalmozó pletykákat terjesztenek róla. Aki olyasminek, – ami gyakran csak egy futólagos felhevülésnek a következménye – olyan gyűlöletes értelmet tulajdonít, amelyet egy szív mélyén lakozó szeretet semmiképpen sem tud elgondolni. De kedves testvérem! Tegyük fel, hogy mindent elvesznek tőled, ami a tiéd, és amivel bírsz. Romba döntik egész földi életedet és boldogságodat, – Pál apostol szava azonban akkor is biztatóan hangzik feléd: „*Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk? Sem magasság, sem mélység, sem semmi más teremtmény el nem szakaszthat minket Isten szerelmétől, amely van a mi Urunk Jézus Krisztusban!*” (Róm. 8:35, 39.)

Drága Testvéreim! Itt most megtaláltuk azt a pontot, amelyből kiindulva, felöltözhethetjük azt a szeretetet, amelyet semmi meg nem zavarhat, fel nem boríthat, és minden emberokozta szomorúságon és fájdalomon keresztül is *megmarad*! Pál apostol megismerte Azt, aki belőle, az üldözőből, egy szeretetteljes és türelmes üldözöttet formált, stb.

Egy misszionáriusnak.

Isten minden gyermeke oszlop,	Elhíva Isten gyermekének
Tartja még a roskatag világot.	A még olyan sötét egész világ.
Úgy, amiként ő széjjelosztott,	Ha majd mind a trón elé lépnek,
kit hova tett, éberén vigyáz ott.	hajnal deríti fel az éjszakát.
S bár közelükben lenni jó,	Bár jó, ha itt vannak közel,
Nem fáj menetelük:	Kell a bizonyosság s győzni kell
Törékeny ez a sárgolyó	a fénynek mindenütt.

Fenn találkozik a sok gyermek,
Ott az igazi, nagy gyülekező.
Hozsánna ujjong a Mesternek,
Hogy hajlékunk elkészítette Ő.
Jó, ha itt együtt lakozunk,
De elválni se fáj.
Őnála mind találkozunk
S nem kell búcsúzni már.

6. Iptingen.

Blumhardt „élettörténetében”, amely eddigi életének minden időszakát röviden és tömören tárja elénk, a következőket olvassuk tovább:

„Hat és fél évet töltöttem Baselben. Utána visszatértem hazámba. Itt 1837 húsvétján, mint segédlelkészt, Iptingenbe helyeztek.”

Aligha volt véletlenség, hogy éppen Iptingenbe (egy kis, 790 lelket számláló gyülekezet) került. Nagy és nehéz feladat várt ott rá. Nem kétséges, hogy bizonyos célzattal küldték éppen ide a nyájas, az emberek nyelvén beszélni tudó, sokat látott és tapasztalt lelkigondozót. Iptingen volt a szeparatisták (különváltak) főhadiszállása. Rapp vezérükkel az élen, innen indultak Amerikába az úgynevezett harmoniták. Ezek a szeparatisták mind gerinces, tekintélyes és a maguk módja szerint ügyes, okos emberek voltak. Merevségük és nyersségük mellett telve voltak büszke öntudattal. A lábra kapott nagy hitelenség következtében lenézték az egyházat és teljesen elszakadtak attól. Olyannyira, hogy még a templomba lépést is bűnnek tartották.

Nem tudjuk, hogy a felhalmozódott nehézségekkel szemben az akkori lelkész, gyámoltalansága és tehetetlensége miatt nem tudott megküzdeni vagy azért, mert egyáltalán nem tudott már segíteni magán. Elég az hozzá, hogy Blumhardtot, mint nem kívánt segítséget osztották mellé. Még pedig azzal a határozott utasítással, hogy a lelkészi hivatalt önállóan vezesse! Az iptingeni lelkész igen gyenge ember volt. Valószínű, hogy óhite és amellet maradi elvei és méltóságára szigorúan ügyelő modora és mindenféle különössége miatt nemcsak egyházi hatósága, hanem gyülekezete sem szerette. Így lassan-lassan magára maradt és a külvilágtól teljesen elzárkózott.

Blumhardtnak nagy elégtételére szolgált, hogy a nyár folyamán sikerült feljebbvalóját rávenni arra, hogy a prelátus által Kittlingenben tartandó közgyűlésre eljöjjön. A lelkész kicsiny, cingár alakjával, ezüstszerű fürtjeivel, rövid nadrágban, selyemharisnyában, cipőjén nagy ezüstcsattal, a legdurvább posztóból készült, gallérnélküli, rövidre szabott és elől végiggombolt frakkban úgy ült ott csodálkozó kartársai között, mint egy félig tisztelt és félig sajnálatraméltó áldozat. Megjelenése élő magyarázat volt a sok szeretetlen félreértésre, amelyek körülötte kialakultak.

A gyülekezet különböző okok miatt el volt hagyatva. A lelkész és a gyülekezet között semmiféle lelkikapcsolat nem volt és azt kölcsönösen nem is kívánták. Mindenütt viszály és meghasonlás uralkodott. Az ifjúság teljesen elvadult.

A lelkészcsalád nyolc, nagyobbára felnőtt tagból állt. Blumhardt helyzete igen nehéz volt. Mintegy büntetésnek tekintették őt. A hangulat, amelyben várták, valóban kedvezőtlen volt. Egy körülmény azonban mindjárt kezdetben megtörte ezt a kellemetlen ellenszenvet. Ugyanis, amikor Blumhardt április elején megérkezett Iptingenbe és a paplakhoz közeledett, a házőrző kutya dühösen, fogait vicsorgatva rohant a tolakodóra. Blumhardt, aki egyébként is félt a kutyáktól, visszahúzódott. Tehetetlenül állt egy helyben, és nem tudta, hogyan kerüljön beljebb. A lelkészné csendes és titkos figyelője volt a jelenetnek és Blumhardtot szorult helyzete meglágyította szívét. Eléje ment és bevezette a házba. Ezzel azután hidat ütöttek a szívélyes fogadtatásra, amely mindvégig meg is maradt.

„Élettörténetében” az iptingeni időről röviden, de nagyon melegen beszél:

„Lehetetlenség érzelmeimet kifejezni és szavakba önteni a szeretetnek azt a gyengéd és szoros kötelékét, amely a hűséges gyülekezettel összekötött.”

Itt azonnal észrevehető, hogy Blumhardtot milyen egészen más hangon beszél iptingeni szolgálatáról, mint például dürmenzi munkájáról. Itt nem az általános „lelkipásztori hivatás gyönyö-

rúségeiről” van szó, hanem a legbensőbb, leggyengédebb szívbeli kötelékekről, amelyek az iptingeni névre emlékeztették. Dürmenzen még csak kezdő volt és nem pásztor. Vagyis segítő és a pásztor vendége. Utóbbi körülmény kötelességévé tette, hogy saját személyét ne engedje előtérbe juttatni. Az ilyen kötelességekkel szemben mindig nagyon finom érzéssel bírt. Iptingenbe azonban – bár ugyancsak, mint a lelkészcsalád vendége jött, de nem mint segítő szolgatárs, hanem, mint a hivatal önálló vezetésével megbízva. Egyébiránt az emberismeret, keresztyén tapasztalat és az evangéliumban való elmélyülés olyan iskolájából jött, amely egy fiatal teológusnak csak ritkán jut osztályrészül.

Blumhardt Iptingenben való munkálkodására nézve a naplóformájú feljegyzéseknek egész sora áll rendelkezésünkre. Azonkívül a menyasszonyához írt levelek is olyan pontos leírásokat tartalmaznak, amelyek világos bepillantást engednek szívébe. Egy ilyen levél ismertetésével vezetjük be életének ez újabb állomását: 1837 év telén, menyasszonyának még Basalból a következőket írja: „Hivatali életemben, elfoglaltságom ellenére is sok minden előfordul, amely lelkemben zavart ébreszt, gondolataimat összezavarja és sokszor egész lényemet forrongásba hozza. Nagyon gyakran gyötrődöm, mert ömberem szereti szítani a tüzet. Ilyen nyugtalan óráim voltak tegnapelőtt is. Végül már megelégteltem a dolgot és kinyitottam kis Bibliámat. Tekintetem a 131. zsoltár 2. versére esett, amely így szól: „Sőt lecsendesítém és elnémítám lelkemet. Amilyen az elválasztott gyermek az anyjánál; mint az elválasztott gyermek, olyan bennem az én lelkem.” Ez a vers alaposan megszágyenített. Éreztem, hogy gondolataim mennyire elragadtak és ez által milyen messze kerültem az Istennel való közösségtől, mert nem csendesítettem le lelkemet. Kedves Dórikám! Ha majdan együtt leszünk, tudom minden sokkal könnyebb lesz. Kölcsönösen lecsendesítjük egymást és sok mindentől meg leszünk kímélve. Ha a nyugtalanító dolgokat, gondolatokat megbeszéljük, rendszerint higgadtabbak és józanabbak leszünk. Amellett szeretettel inteni is tudjuk egymást a Jézus szelídlelkűségére. Ezt szeretném megtanulni és ehhez Neked is segítened kell! Ez volt az, amellyel Megváltónk az embereket magához vonta. A lelkigondozónak is az a főeszköze, amellyel a bűnösöket meg tudja nyerni Krisztusnak. Persze nem csupán a külső szelídségre gondolok, hanem a *belső, elrejtettre* is, – amely minden heves indulattól mentesen gondolkodik és érez is!”

Ugyanebben az időben barátjának is ekként írt: „A napokban egy álom által, amelyet teljesen elfelejtettem, – azt a mély benyomást nyertem, hogy egy új hivatalba lépés előtt *különös megtisztulásra, bűnbánatra* van szükségünk! Eszembe jutott az Esaiás könyvének 6. része, valamint Spleisz prédikációja a léviták megtisztításáról.”

Ez a belső szelídség volt az a kulcs, amellyel Blumhardt az iptingeniek szívét megnyitotta. Különösen pedig a szeparatistákét. Ő már régen rendelkezett azzal a tudatossá vált és az évekkel mindig növekedő belső tisztelettel, amit az elesett emberekkel szemben tanúsított. Különösen azokkal szemben, akiket bizonyos ok miatt lenéztek. Nagy szakértelemmel kereste és fedezte fel ezekben a „jó” magot, amit azután életre keltett bennük. Ezáltal sokakat, akik már az önmaguk állapota felett is elcsüggedtek, újból felemelt, erősített és Jézushoz vezetett, Valósággal irtózott attól a gondolattól, hogy azzal az érzéssel, hogy ő „különb”, bárkire is nyomasztólag hasson. Ezt kifejezésre juttatja egy későbbi levél is, amelyet egy fiatal segédlelkésznek írt, és amelyben a következő tanácsokat adta:

„Beteglátogatásnál mindig bizalmat keltő módon kell viselkedned. Melegen, őszintén kell érdeklődni családi körülményeik iránt. Engedned kell, hogy ők is beszélhessenek és megtárgyalhassák veled a foglalkozásukkal kapcsolatos ügyeiket is. Vigyázz, nehogy méltóságteljesen állj előttük. A hivatalos arcot minden körülmények között kerüld! Így azután, ha nem sikerül is mindig lelkiekre terelni a szót, mégis áldást árasztasz. Ne feledd, hogy senkivel szemben sem szabad olyan arckifejezést mutatnunk, mintha tényleg tudnánk is, ami rosszat

tudunk. A rossz hírékkel szemben pedig mindenkinél barátságosabbnak kell lennünk. Ezt jól jegyezd meg magadnak!”

Így cselekedett a szeparatistákkal is. Nem vett tudomást az egyházzal szemben elfoglalt álláspontjukról. Azon volt, hogy elfogulatlanul tudjon hatni rá a jó, amit bennük felfedezett. Így azután egyesek iránt hamarosan igaz tiszteletet érzett. Látogatásainál, amit csakúgy végzett itt is, mint Dürmenzben, nem mulasztott el senkit. Ennek következtében, mielőtt még feladták volna különös elveiket, – már meg is szerették. Némelyeknek nemsokára eszébe jutott, hogy meg kellene hallgatniuk prédikációját egy-egy temetés vagy esküvő alkalmával. Beszéde olyan mély hatást váltott ki a lelkükből, hogy azt mindjárt tovább adták. Legközelebbi vasárnap a nyitott templomajtótól bizonyos távolságra ott álltak már a szeparatisták is. Hallgatóztak és igyekeztek minél többet ellesni prédikációjából. Minden vasárnap közelebb jöttek. Végre egyik vasárnap már zárt sorokban Blumhardttal szemben ültek a templomban. A derék, kegyes embereknek látása kimondhatatlanul jól esett neki.

Ezeknek az embereknek első közeledéséről Blumhardt május 12-én ezt írta: „Iptingen már csaknem a szívemhez nőtt. Itt-ott még titokban ugyan, de általában a legőszintébb vonzódást tapasztalom. Ha a szószékre lépek és látom a zsúfolt templomot, már könnyek tolnak a szemembe. Még egyetlen gyülekezetben sem láttam ilyen nagy éhséget az Ige után. Imádkozzál érte te is, hogy végre döntésre is jussanak. Sokan vannak, akik már 30 éve nem voltak templomban, és akiket igen különös és csodálatos embereknek tartanak. Nemrégien meglátogattam egy pietista, aki arra kért, hogy sürgősen látogassam meg őt. A következő nap déli 1 órára ígértem látogatásomat. Alig érkeztem oda, megjelent négy szeparatista vezér. Hála Istennek! – gondoltam magamban – most legalább együtt vannak! Ámde mit tapasztaltam? Hogy mind valamennyien nagyon kedves és derék ember! Öt óráig voltunk együtt anélkül, hogy a legkisebb nézeteltérés támadt volna közöttünk. Beszélgetésünk igaz, testvéri egyetértésben folyt le. Sőt még több főpontban sem ellenkeztek velem. Végezetül azt mondták, hogy ha itt maradok, akkor hamarosan viszontláthatom őket a templomban. Most még bizonyos félelem tartja vissza őket. Két asszony azonban már el is jött. Kíváncsi vagyok, hogy miként alakul ki majd a dolog. Még sok mást is tudnék mondani másokról, de inkább hallgatok. Szüntelenül könyörgöm, hogy az Úr maga közeledjék a kereső lelkekhez és erősítsen meg, nehogy egyetlen lélek is elszalasszon valamit, amire szüksége van, és amit általam kellene elnyernie.”

A rendelkezésre álló és időrendben következő levelekből látható, hogy munkálkodása elsősorban az ifjúság körében volt gyümölcsöző. Április 12-én menyasszonyának a következőket írta:

„A hivatalban egyelőre még nem megy minden úgy, ahogy szeretném. A lelkész és a gyülekezet annyira távol él egymástól, hogy még egyetlen embert sem ismertem meg. Sok keresztyén él itt, de még egyetlen ember sem hívott meg. Ez az egyedüllét a legkellemetlenebb számomra. Önhatalmúlag azonban, vagy elhamarkodva mégsem szabad áttörnöm a sáncot. Ma egymagamban kószáltam a faluban. Mindössze egy öreg ember állt szóba velem. Egyelőre nem viselkedhetem másként, mert a lelkészt kímélnem kell. Nem tehetek egyebet, minthogy türelmesen várok.

Most főleg a gyermekek között munkálkodom. Ezeknek nagy szükségük van a törődésre. A tanítás alatt való beszélgetés már annyira természetükké vált, hogy amikor először mentem közejük, nem is zavartatták magukat. Az első konfirmációi órán alig tudtam beszélni. Nyugtalan mozdulatokkal kísérve, szakadatlanul fecsegték mindenfelé. Egymást rángatták és lökdösték. Szemükkel pajkosan hunyorgattak egymásra. Kézjelekkel annyira nevettek rajtam, hogy szinte végignéztam magamon, hogy vajon mi van rajtam, ami őket nevetésre ingerli. Így volt ez az első órákon. Most azonban – hála Istennek – minden különösebb szigor alkalmá-

zása nélkül már elértem, hogy a tanítás alatt teljes csendben vannak. Néha-néha még úrrá lesz rajtuk a régi rossz szokás, de egy intésemre azonnal elhallgatnak. Roppant életrevaló és értelmes valamennyi. A legnagyobb megelégedésemre, mindent meg tudok velük értetni.”

Hogy egyébként milyen nagyon szomorú volt a helyzet és miként segített magán Blumhardt, mutatja egy másik levél, amit május 12-én írt:

„Nagyon sokat szenvedek az egyedüllét miatt. Szinte vigyáznom kell, nehogy lelki kár érjen. Legutóbb nagy vigasztalásomra voltak a 39. zsoltár versei. Sőt igen fontos útmutatást is adtak: „Elnémultam, nem nyitom fel számat, mert te cselekedted!” Hasonlóképpen a ma kapott 42. rész 12. verse: „Miért csüggedsz el lelkem, és nyughatatlankodol bennem? Bízzál Istenben, mert még hálát adok neki, az én Szabadítómnak és Istenemnek!” Legfontosabb feladatom most csendben lenni. Még pedig a tervek és gondolatok terén is.

Édes Szívem! Tervekről beszélsz leveledben, amelyeket olykor-olykor szövögetsz a jövőről. Én nem tudok, de nekem nem is szabad terveznem. Úgy érzem, hogy Isten meg is büntetne, ha ilyesmit cselekednék. Most igen sajátságos helyzetben vagyok. Érzem, hogy az Úr most kizárólag a békéltetés szolgálatára kíván előkészíteni. Világossá vált előttem, hogy milyen könnyen eshettem volna bele abba, hogy éppen ellenkezőleg, a gondozás szolgálatát végezzem. Azt hiszem, hogy sok tisztátalan és sátáni dolog csúszott volna munkám közé, ha eleinte minden simán ment volna. Ettől akart az Úr kegyelme megőrizni. Hát nem kell az ilyen megőrzésekért naponként hálát adnom? Igen, édes Dórikám, adj hálát velem együtt Istennek, az Ő szent nevéért! Csak az Ővé akarunk lenni és egyedül Neki kívánunk szolgálni mindörökké! Boldog vagyok, hogy már most is érezhetem, hogy valamit nekem is szabad tennem az Ő dicsőségére! Ám szeretném, ha ez a jövőben még fokozottabban történhetne. Kiváltképpen, ha majd közösen fogunk munkálkodni! Mit gondolsz, Kedvesem, van-e nagyobb öröm a földön, mint az a tudat, hogy a földi terhek súlya alatt összeroskadt, szegény emberké, akik hozzánk jönnek, már idelent is, de mennyivel inkább odafenn dicsőítik és magasztalják Istent! Óh, ha csak egyetlen lelket is meg tudnánk nyerni az Úrnak, nem kellene-e mindent feláldoznunk érte? Most már elég ebből. „Mert még hálát adok Neki az Ő orcájának szabadításáért!” (Zsolt. 42, 6.)

A következő levelekben már élénk táru a hajnalhasadás. Május 23-án ezt írta:

„Prédikációm alatt teljesen a Lélek hatása alatt álltam. Beszédem igen buzdító volt. Éreztem, hogy az Úr velem van! Délután ismét mélyen megindultan beszéltem a „Miatyánk, ki vagy a mennyekben” alapján. Ezzel vasárnapi szolgálatom befejeződött. Otthon ablakom elé álltam és így sóhajtottam: „Óh csak tudnék a lelkek mélyére hatolni!” Utána úgy éreztem, mintha egy belső hang arra szólítana fel: Eredj a faluba, mintha csak sétálnál, – talán megszólítanak. A gondolatot azonnal követte a tett! Lassan végigsétáltam a Fő utcán. Minden csendes volt. Egyszerre itt-ott kinyílt egy ablak, és barátságosan köszöntöttek. Néhány helyen meg is álltam, hogy egy kicsit beszélgessek. Egyes arcokon szinte látni lehetett, hogy szívesen behívnának, de nincs bátorságuk hozzá. Tovább mentem.

Csaknem az út végére értem már, amikor hirtelen utánam szaladt egy asszony. Azt kérdezte: nem volnék-e szíves egy beteg rokonát meglátogatni? Nagyon vágyódik arra, hogy engem megismerjen! Úgy éreztem, mintha azt kellett volna felelnem: Éppen őhozzá szándékozom menni. Elvezetett az illetőhöz. Amikor a szobába léptem, nagy öröm ért. A beteg felébredt lélek volt. Elbeszélte, hogy az Úr mennyire megerősítette őt hosszas és fájdalmas betegsége alatt. Egy alkalommal megjelent előtte egy fehérbe öltözött férfi és figyelmeztette a 80. zsoltárra és a Római levél 9. részére. Éjjel 12 óra lévén, azonnal felébresztette a fiát és elolvastatta vele ezeket a bibliai verseket. Utána teljesen jól érezte magát. Később néhány szomszédasszony is bejött és nagyon áldott órát töltöttünk együtt. Egy idős asszony beteg férjéről beszélt. Elmondta, hogy azelőtt iszákos volt, most azonban megtért és készül a

halálra. A szomszéd házban lakik. Megértettem a figyelmeztetést és oda is bementem. Amikor az ajtón beléptem, – az öreg, szikár férfi, aki még sohasem látott – így kiáltott: „Itt jön a segédlelkész úr! Isten vezette ide!” Azonnal, mint a legnagyobb bűnöst állította magát elé és elmesélte álmát: Egy férfi közeledett feléje és arra figyelmeztette, hogy a régi württembergi énekeskönyvben lapozza fel a 131. és 135. énekeket: „Lelkem Megváltója Jézus...” és „Jézus ne hagyj el!” Mindkét ének ismeretlen volt előtte. Kis idő múlva bejött a menyje is. Sokat beszélgettem vele és végül el is kísért. Útközben sírva könyörgött, hogy beszéljek egyszer a férjével is, mert ő is az iszákosság bűnében él, mint azelőtt az édesapja. Hazafelé tartva, egy szeparatistához is behívtak. Itt igazán nagyon jól éreztem magamat. Igazán megáldott nap volt ez a vasárnap.

Ma reggel, amikor kijöttem az iskolából, talákoztam egy férfivel, aki meghívott magához. Amikor elmentem hozzá, jó néhányan voltak együtt. Egy idős asszony édesanyjáról beszélt, aki nagyon szegény volt. Egyszer karácsony este – amikor minden szülő valami örömet készít gyermekeinek – térdre borult a konyhában és keservesen sírt. Gyermekei féltő aggodalommal kérdezték: „Anyám, mi bajod? – Óh gyermekeim, holnap Karácsony napja lesz, és nem tudok semmit adni nektek! Még kenyér sincs a házban. Mit adjak nektek enni? Óh édesanyám! – kiáltottak a gyerekek – nem kell azért sírnod. Majd tovább maradunk az ágyban, és akkor nem leszünk éhesek!” Reggel pedig, amikor felkelt és az istállóba ment, a szénáskosárban egy rendkívül nagy kenyeret talált. Hogy ki tette oda, azt még a mai napig sem tudták meg.

Még valamit: Egy másik asszony beszélt, hogy tegnap, amikor a templomból hazajöttek, azt mondta Schultheisz leányának: „Bárcsak sokáig maradhatna köztünk a segédlelkész úr!” Ez azonban jól értesült forrásból tudni vélte, hogy legközelebbi szolgálatom alkalmával már búcsúszom is. Az asszony erre azt indítványozta, hogy gyűljenek össze mindannyian és imádkozzanak azért, hogy az Úr engedjen még sokáig köztük maradnom! Szeretetük valóban megható. Este ismét hívtak két beteghez. Tehát látod édes menyasszonyom, hogy most már kezdődik a munka. Én is feléledtem már, és nagyon boldog vagyok hivatásomban. Az itteni emberek vágyakozását leírni nem tudom. Az Úr adjon erőt és bölcsességet, hogy mindent szeretettel és jól intézzek.”

Május 31-én a következőket írja: „Óh micsoda boldogság rejlik abban, amikor a szegény, nyomorult lelkeket kézenfogva felsegíthetjük. Ha egyszer idejössz közéjük, akkor fogod csak igazán megérteni, hogy Megváltónk mennyire szeretheti ezt a népet, ha ilyen csoportosan vágyakoznak a közelébe. Ezt különösen akkor érzem át teljesen, amikor a szószerkekre lépek és látom a szorultságig zsúfolt templomot. Legutóbbi vasárnap – legalább amennyiről én tudok – hat szomszédos közösségből csoportosan jöttek az emberek. Ha belépek egy házba, azonnal követnek néhányan. Szóval a vágyakozás leírhatatlan. Az ember szíve valósággal nevet az örömtől, amikor látja az Igével szemben való nagy fogékonyságot. Remélem, hogy ez az öröm egyszer Neked is osztályrészül jut. Jóllehet, hogy ez nem mindenütt egyforma...

Kedves édesapádnak intését és jótanácsát, hogy bölcsen és meggondoltan végezzem dolgomat – hálásan köszönöm. Ámbár maga az Úr is esetről-esetre rávezet a helyes útra. Meg vagyok győződve arról, hogyha mindenütt a saját belátásom szerint, önállóan cselekednék, akkor mindent fordítva kezdtem volna. Ha tőlem függött volna, akkor bizonyára nekirontottam volna az embereknek. Ámde az Úr kegyelme megmutatta nekem, mennyire szükséges megvárnom, amíg engem keresnek az emberek és ellenállhatatlan vágytól hajtva jönnek hozzám.

A templomban mindig erőteljesebben beszélek, – amint az Úr adja! Eljárásom sokak előtt egészen új. Idő kell hozzá, amíg azt felfogni és elfogadni képesek lesznek. Az ostrom mindenesetre elkábította volna őket. Így azonban az ajtók kitárulnak előttem mindenütt. Huszonegy családot látogattam meg eddig. A szép idő óta azonban a lelkész úr sétálni kíván velem. Ezzel igen sok időt veszítek. Ámbár ez is javamra van. Ezáltal nem járok túlságosan

sokat az emberek nyakára, hanem mindig bizonyos éhségben tartom őket. Szóval mindenből tanulok! Összejöveleteket nem tartok. Azt mondtam az embereknek, akik mindenáron kívánták, hogyha kétszer hallottak (délelőtt és délután) az teljesen elég. A harmadszori beszéd már kissé nehezemre esne. Nekik pedig meg is kell emésztetniük a hallottakat. Mert nem elég csak hallani az Igét; annak vérré is kell válnia bennünk!”

A levelekben itt-ott felszínre kerül a jegyespároknál szokásos gond is. A házi tűzhely megalapítása, illetve egy lelkeszi állás elnyerésének a gondja, amely Blumhardtot főként menyasszonya miatt foglalkoztatta. Würtembergben a lelkeszi állásokra beérkezett pályázatokat egy hármass bizottság bírálta el, és a javaslatot, amelynél különösen a szolgálati éveket vették figyelembe, a király elé terjesztették. A döntés egyedül a király hatáskörébe tartozott. Amint később látni fogjuk, Blumhardt nagyon sokszor pályázott. Végül már a legegyszerűbb, kezdő állásokra is. Eredményt azonban nem tudott elérni.

Menyasszonya természetesen e kérdés miatt is feszülten várta leveleit. Blumhardt – főként, hogy a feszültséget mérsékelje – a következőkben állapotodott meg: „Ha Isten kegyelmes akarata szerint kineveznek, akkor a levél felzetén „Dorothy”-nak szólítalak. Amíg azonban a borítékon „Dóri”-t olvasol, azonnal tudhatod, hogy még nincs eredmény!” 1838 tavaszáig több levelét is e szavakkal kezdte: „Még mindig „Dóri”!

1837 május 19-én ismét egy pályázat sikertelenségéről számol be. Ezt a levelet e szavakkal zárja be: „Most megint csigalépésben halad minden. Sokszor gyötrődöm és valósággal sírni szeretnék.” Utána pedig mindjárt így folytatja. „Mindazáltal Isten ujját látom mindenben. Egyetlen tekintet az iptingeniekre, a legviharosabb gondolataimat is teljesen lecsillapítja. Az emberek vallomása szerint már lényeges dolgok történtek itt. A viszálykodás csaknem megszűnt. Az ifjúság is, mintha teljesen megváltozott volna. Hogy mindez miként történt, magam sem tudom megérteni. Ámde mégis az én gyenge beszédem által jött létre. Érzem, hogy az Úr akarata, hogy még itt maradjak. Munkám még nincs befejezve itt. Szóval, drága Dórikám, most ismét egy kis öröm vegyül az örömbé. Nem szabad erről sokat írnom. Beláthatod magad is, hogy érzelmeimet még magam előtt is fékezni kell, nehogy kitörjenek és munkámban gátoljanak. Most minden lelki erőre szükségem van!

Ezenfelül még más gondjaim is vannak, amelyek néha-néha aggodalommal akarnak eltölteni. Minden más helyen anyagilag is sokkal jobb helyzetben volnék, mint itt. Mert ugyan mit várhatok a szegény lelkesztől? Minél tovább vagyok itt, annál jobban nőnek a gondjaim! Hozzá voltam szokva, hogy szeretett édesanyámat rendszeresen támogassam. Ez olyan kötelesség, amelyet semmiképpen sem mulaszthatok el. Tudom, hogy az Úr akaratából kell itt maradnom, tehát még áthelyezésemet sem szabad kérnem.”

Az állásgond, amellyel a levél elején találkozunk, ugyancsak nagy tanulságára szolgált. Még pedig az előttünk még ismeretlen Barth barátja révén. Július 10-én írt levelében ő maga tesz erről bizonyosságot. Miután röviden beszámolt arról, hogy reménye ismét a kútba esett, így folytatta:

„Közvetlenül utána ismét több pályázatot hirdettek. Többek között a Kocherstetten-i lelkeszi állást is kiírták. Édesanyámnak is megírtam: „Igaz, hogy ismét több állás is van hirdelve, de ezekre nem szabad és nem is *akarok* pályázni.” Ez a szó, hogy „akarok”, igen bántotta lelkiismeretemet. A levél azonban már elment és nem tudtam megnyugodni. Egyre tudatosabbá vált bennem az a tény, hogy voltaképpen rossz barát vagyok, aki nem mer vagy nem akar hit által cselekedni. Elmentem Barth-oz is, de még mindig alkudoztam. Azt mondtam, hogy attól függ, mit fog mondani Barth és aszerint fogok cselekedni. Első szava ez volt: „No hallod, micsoda eljárás ez? Most minden állásra pályáznod kell! Ha egyszer elkezdted a dolgot, most folytatnod is kell! Ki és mi adja neked a jogot arra, hogy azt gondoljad, Kocherstettenben nincs szükség reád? Az ottani missziói egyesület sürgősen keres valakit, aki alkalmas volna

arra, hogy az egyesületet felvirágoztassa stb. No ezzel aztán megkaptam a magamét! Szégyelltem is magamat nagyon, és azonnal elhatároztam, hogy jelentkezem. Egy napig azonban még kemény küzdelmet kellett vívnom, amíg egészen összetörtem és Isten vezetésére bíztam magamat. Alighogy a pályázatot elküldtem, csodálatos nyugalom töltött el. Boldog voltam, hogy végre megszabadultam az „én” gyötrő és önző választásától. Mostantól kezdve minden legkisebb állásra is pályázom. Nem akarok még tovább is Isten útjába állni. Oda akarok menni, ahol Ő látni akar! Vezessen, ahova akar! Hála Istennek, most már nem kell semmit sem tennem. Cselekedjék mindent az Úr, az Ő tetszése szerint. Íme, most a legjobb kezekben vagyok. Örömmel várok arra, ami jön, bármi legyen is az!”

A félelem azonban, hogy Kocherstettenbe nevezik ki, váratlan módon mind nagyobb erővel lett úrrá felette. Az ottani gyülekezet nagyon elhanyagolt állapotban volt. A bizottság már régen keresett egy ügyes lelkészt, akit a lelki sötétségbe merült gyülekezet élére állíthatna. Most tehát kapva-kapott az alkalmon és sürgősen javasolta Blumhardt kinevezését. Javaslatukhoz csatolták a dékán véleményezését is, aki hangsúlyozta, hogy rövid idő alatt mily nagy eredményeket ért el Iptingenben.

Végül ez az aggodalmas reménység is romba dőlt.

Ezekre a türelmi próbákra nézve menyasszonyát július 31-én így vigasztalta:

„Édes Dórikám! Tudom jól, hogy tanulnom kell. Jó részt tanultam is már! Bár már egyszer egészen az Úr tulajdona lennék. Hogy majdan mindenben teljesen akarat nélküliek lehetnénk, ahogyan azt az Úr kívánja! Hiszen oly rövid ez az emberi élet! Mit ér az egyáltalán, ha az örökkévaló Isten nem látja benne művét? Mit ér minden kívánságunk és azoknak beteljesülése, ha a Legfőbb Jó, az Úr Jézus nincsen benne? Nagyon gyakran gondolkodom arra a munkamezőre, ahol legközelebb fogok szolgálni Uramnak dicsőségére. Ha az a szent cél állandóan a szemünk előtt lebegne, amelyre Megváltónk elhívott, hogy *„Lelkeket a mennybe segítsünk”*, akkor bizony életünknek teljesen át kellene alakulnia. Akkor sokszor úgy kellene viselkednünk, mintha valósággal bolondok lennénk, ahogyan azt a világ gondolja. Mennyi sajtáságos önmegtagadás, munka és gondolat jutna ilyenkor felszínre! Végül pedig mit ér minden földi és családi boldogság, ha valaki lelkész létére, saját hibájából – egyetlen lelket sem segít a mennybe!? Ezért szüntelenül könnyörognünk kell, hogy teljesen az Úr tulajdonai lehessünk!”

A következő, augusztus 16-i levél ismét a gyülekezetbe enged bepillantást. Azt írja:

„Ha lelkemben nyugtalanságot érzek, akkor csak végig kell sétálnom az utcán, és minden elcsendesedik bennem. Minden oldalról szaladnak a kis „ABC” nebulók és már messziről kiáltanak felém: „Nagy pacsit!” Az öregek rendszerint a ház valamelyik részén át figyelik a jelenetet és igen boldogok! Azután következik néhány gabonakocsi, amit elől-hátul nagyon fáradt emberek kísérnek. Arcuk egy pillanat alatt ragyogóvá válik, és vidáman tekintenek rám. Nem akarom folytatni... Nem is hiszed édes Dórikám, milyen sok könnyet ejtettem már csendben, amikor ezekre a keresztet hordozó, mértéktelenül sokat dolgozó emberekre nézek, akik oly nagy lelki vágyódással kíváncsiak Isten országába jutni. – Három nappal ezelőtt egy nyolc gyermekes anya kiáltott utánam. Ez röviddel ezelőtt nagyon beteg volt és nem látogattam meg. Hívás és indíttatás nélkül nem szeretek idegen házba menni. Megálltam és akkor hangosan és esdően így szólt: „Szíves örömet lennék a kananeusi asszony, miért nem jön hozzám is? Oly sokáig sóhajtoztam Ön után.” Óh kedves Dórikám, sok lélek él itt elrejtve, akiknek szívében élő hit lakozik. Gondold csak el ezek után mily felelősségteljes egy lelki-gondozó munkája! Valószínű azt mondod, hogy ez egy boldog és magasztos hivatás! Igazad van! Ámbár mondhatom, hogy a fentebb említetteknek meg van a szomorú árnyoldala is. Hány szegény lélek van, akiknek szívében mély hatást keltett az Ige, de a bűn ismét hálójába keríti őket és súlyos, nagy terheket hordoznak.

Kb. hat nappal ezelőtt irtózatosan nagy vihar volt itt. Valóságos felhőszakadás. Este 8-tól 11 óráig tartott. A lelkészlak mellett elhúzódó patakából olyan vízáradat zúdult az utcán végig, hogy veszedelemmel fenyegette az összes házakat. Az orkán irtózatot pusztított véghez. Senki a házból ki nem mehetett. Amellett félt, hogy az aratás is áldozatul esik. Hirtelen olyan nyomasztó érzés lett úrrá rajtam, mintha soha nem érzett tehernek a súlyát kellett volna cipelnem. – Mindazáltal elég jól végződött minden. Reggelre minden férfinek, asszonynak és gyermeknek hozzá kellett látnia, hogy az utakat kijavítsák. A jó emberek éppen az aratás közepén voltak. Ámde kénytelenek voltak egy második vihar fenyegető veszedelme ellenére is a mezőn hagyni a termést. Kedves Dórim, fogalmad sincs a nagy lelki erőről, amellyel ezek az emberek a nagy megpróbáltatást viselték. Midőn a dolgozó tömeg közé léptem, csupa vidám arcot láttam. A kiáltt aggodalomnak nyoma ugyan még látható volt rajtuk, mindazáltal boldogok voltak, hogy életben maradtak és nem végződött még rosszabbul a nagy vihar. A szomszédban mindenütt leégett házakat lehetett találni. – Tehát látod kedves Dórikám, ezek mind olyan gondok, amelyek a lelképásztor szívére nehezednek. Különösen akkor, amikor arra kell gondolnia, hogy a nagy földi gond mellett hányan vannak, akik nem is törekednek Isten országába jutni.

Azután itt vannak az édes, kicsi gyermekek. Nem is hiszed, hogy néha milyen fájdalmas tekintettel simogatom őket. Sokszor úgy érzem, mintha érintésem is áldás lenne. Erre a gondolatra nemrégén egy nyolc éves gyermek vezetett rá. Édesanyja panaszkodott, hogy a gyermek nem tud tanulni és nem halad előre. Ekkor megsimogattam a kedves gyermeket és szívére beszéltem. Néhány nap múlva ismét elmentem ahhoz a családhoz, s az anya mosolyogva mesélte, hogy gyermeke másnap este, amikor leckéjét tanulta, így szólt: „Anyukám, azt hiszem, hogy amióta megsimogatott a lelkész úr, azóta sokkal jobban tudok tanulni!” Ezek a szavak igen sokat jelentettek számomra. Szívemben az a forró vágy van, bárcsak az Úr állandóan így ruházna fel Szent Lelke erejével, hogy az isteni szeretetből legalább valami kiáradhatna. Ámde, ha szívemet nézem, látnom kell, hogy sok tekintetben még nagyon meg kell alázkodnom!”

Blumhardt iptingeni hívei sokszor ama aggodalmuknak adtak kifejezést, hogy házassága által esetleg majd veszít buzgóságából. Ezt élénken megvilágítja egy levél, amelyet augusztus 25-én írt menyasszonyának. Blumhardtnak egyik vasárnap a szomszédos községben kellett prédikálnia. Ilyenkor az iptingeni szolgálatot a lelkész látta el. Eleinte vonakodott átmenni a szomszédos községbe, mert annak hívei amúgyis rendes hallgatói voltak Iptingenben. Ámde a szeparatisták fővezére, egy igen derék ember, aki különösképpen szerette őt, folyton kérlelte, hogy jöjjön át hozzájuk is. Valahányszor találkozott vele, mindig e szavakkal búcsúzott: „Aztán el ne felejtse községünket!” Végül át is ment egy alkalommal, és a fővezér is ott volt hallgatói között. Amikor hazafelé mentek, a fővezér így szólt: „Már régen nyomja valami a lelkemet, amit meg kell mondanom. Ön már olyan, amilyennek egy lelkésznek lennie kell. Minden jó, amit tesz. Nemsokára önálló lelkész lesz és feleséget is vesz magának. De mi lesz akkor? Könnyen megtörténhet, hogy felesége valamilyen módon eltéríti a „jó út”-ról. Aggodalmait végül e szavakkal fejezte be: Hála Istennek, hogy végre megmondtam! Már sem éjjelem, sem nappalom nem volt, annyira nyugtalanított ez a kérdés.” Aggodalma természetesen valóságos félelemmé vált, amikor Blumhardt megmondta, hogy már vőlegény is. Eljegyzésének és menyasszonyának leírása által azonban sikerült aggodalmait eloszlatni. Menyasszonyának azonban a következőket írta:

„Ezt az aggodalmat semmi esetre sem szabad figyelmen kívül hagynunk. Meg kell értened édes Menyasszonyom – akit az Úr jegyzett el nekem –, hogyha nem vigyázunk eléggé, észrevétlenül is ártalmára lehetünk egymásnak. Tudjuk, hogy szívünk alapjáig megromlott és gonosz! Résen kell lennünk, hogy a rossz ne hatalmasodjék el rajtunk, mint a rák. Ezért ebben a tekintetben is örüljünk félelemmel és rettegéssel! Legjobban félek, a lassan belopódzó

hanyagságtól. Ez rendszerint elhomályosítja előttünk a világosságot és ezáltal elveszítjük a Szent Lélek erejét is.

Iptingenben egyébként is sok mindent tanultam. Legfőképpen, hogy miként kell a lelkipásztornak világítania. Ez volt az, ami kiváltképpen – bár teljesen érdemtelenül – a legnagyobb tiszteletet ébresztette irántam az emberekben és a legegyszerűbb hozzáférközést biztosította a szívekhez. Istenünk megláttatta velem, és kegyelmes vezetése által mindenfelől az embereknél is tapasztalhatom, hogy milyen hatalmas ereje van annak, ha a lelkipásztor valóban világít. Eszerint egész lelkemmel törekednem kell arra, hogy ezután Isten igaz szolgája legyek! Az emberek általában véve úgy vélekednek rólam, hogy mindennel, ami ér, meg vagyok elégedve. Mindenbe alázatosan belenyugszom. Mindent zúgolódás nélkül tűrök el. (Érzik ugyanis azt a nagy különbséget, ami jelenlegi és ezelőtti helyzetem között van.) Érdek nélkül és alázatosan kész vagyok a legnagyobb önfeláldozásra is stb. Éppen ez a vélekedés az, ami teljesen kétségtelenné teszi az emberek előtt azt, hogy igen komolyan veszem lelkipásztori hivatásomat. Továbbá magyarázatát adja annak, hogy prédikációmban még a legélesebb és legkeményebb dolgokat is a legnagyobb készséggel fogadják. Tegnap meglátogattam egy okos és igen befolyásos öreg embert. Azt mondta. Voltaképpen nem kellene Önt szeretni, mert túlkeményen mondja meg véleményét. De igaza van! Ugyanakkor eszembe jutott valami, ami múlt év december 24-én Baselben történt velem. (Leírja hevességét a fiatal fuvarossal szemben.) Ily csekélységek is mennyire fontosak a lelkipásztor előtt! Ámde mégis mily kevésbé értjük meg, hogy mit jelent: „Fényljék a ti világosságotok!”

Menyasszonyának ama kívánságára, hogy látogassa meg egyszer, október 18-án így válaszolt:

„Ez a vágy már engem is élénken foglalkoztatott. Már-már az útitervem is megvolt. Ámde mindannyiszor világosan éreztem, hogy az Úr még nem készítette el ezt az utat. Néha-néha pedig a leghatározottabban éreztem, hogy egy belső hang így szól. *Ne tedd!* Most, hogy Te is felvetted a gondolatot, újból foglalkoztam a tervvel. Különösen azért, mert szeretnék megkímélni minden harctól és minél több örömet okozni. Azonban ismét úgy éreztem, hogy utazásom az Úr akarata ellen van. Jelenleg pedig még egy különös ok jött közbe, ami teljesen világossá tette előttem azt, hogy a vasárnapi istentiszteletet csak végső szükség esetén szabad átadnom. Mostanában messze vidékekről is özönével jönnek az emberek, hogy hallhassanak. Ha néha kissé elkésve és csaknem lihegve érnek a templomba, egészen elérékenyülök. Mennyire sajnálnám, ha ezek a kedves emberek nem találnának itt, és hiába tennék meg futva a hosszú utat. Az a körülmény, hogy Isten úgy tart itt, mintha mindig ugrásra készen állnék arra, hogy elfussak innét, világos jele annak, hogy helyemet nem szabad elhagynom!

Az emberek – saját bevallásuk szerint – főleg azért jönnek oly hévvel, hogy minél többet nyerhessenek az alatt az idő alatt, amíg itt vagyok. Sokszor és sokat beszélnek arról, hogy elmegyek innen. Legutóbbi vasárnap már azt is tudni vélték, hogy ma tartom búcsúprédikációt. (Ezúttal a szomszédos községből jött a hír.) Szóval ide vagyok kötve és nem szabad elmennem, amíg az Úr nem ad engedélyt arra. Mindegyre fülemben cseng az az Ige, amiről nemrégén prédikáltam: „Te azért a munkának terhére hordozzad, mint a Jézus Krisztus jó vitéze!” Nemde, látod magad is a kényszerhelyzetet? Hiszem, hogy Te is mindent alázattal és türelemmel veszel az Úr kezéből. Várjunk csak kitartással! Végül is közel lesz, ami most még távolnak látszik előttünk. Maradjunk a legnagyobb próbák alatt is csendben. Meglásd, annál boldogabbak leszünk, ha majd vége szakad!”

A továbbiakban egyéb munkálkodásairól számol be. Tudatja menyasszonyával, hogy nagyobbára missziói tanulmányokat ír. Részint önállóan, részint pedig a „Calweri Missziói Lap” számára. Utóbbinak főként a „New-York Observer” és a „Boston Missionary Herald” című lapok cikkeit fordítja. „Ilyen mellékes jövedelemre – mondja tovább – mindig szükségem van. Ezzel főként szabad időmben foglalkozom. Nagyon vigyázok arra, hogy általa tulajdonképpen-

ni hivatalos munkám a legkisebb mértékben se szenvedjen kárt. Tudom, hogy ez egy olyan szirt, amelyen már sok kedves testvér szenvedett hajótörést!”

Hivatali ténykedését a következőkben ismerteti: „Délelőtt mindössze három órát dolgozom. Délután tetszésem szerint látogatok. Van egy ház, ahol különösképpen jól érzem magamat. Kevés embert ismertem még, akik között olyan szívemből beszélhetek lelki dolgokról. Egyszerű, öreg paraszt emberek ezek és sok boldog órát töltök velük együtt. Náluk értesültem tegnap arról a szomorú hírről, hogy a szomszéd község lelkésze – akinek gyülekezetéből mintegy 50 lélek jár át hozzánk istentiszteletre – a szószéken sírva panaszkodott arról, hogy őt mellőzik és idegen lelkipásztor után futnak. Elgondolhatod édes Dórikám, hogy mennyire megrendített ez az eset. Teljesen bele tudom élni magam az ilyen ember helyzetébe. De hát mit tehetek? Soha nem hívok senkit, csak engedem jönni az embereket, az Úr pedig engedje, hogy hasznukra válják. Arra különösen vigyázok, hogy senki ne mondhassa rólam azt, hogy magamhoz csalogatom az embereket. Ezzel az elővigyázattal az Úrnak is tartozom. Az Ő határozott akarata, hogy Neki szolgáljak és ne magamnak! Legközelebb azonban meglátogatom ezt a kedves lelkipásztort. Ne ijedj meg édes Lelkem, itt Würtembergben nincsenek olyan szokások, mint nálatok Badenben. Itt oda mehetnek az emberek, ahova akarnak! Sőt még örülnek is, ha ilyen nagy vágyódás van a lelkekben.

Iptingeni híveim egyébként igen kedvesek és szolgálatkészek. A szomszédos községekből jövő vendégekkel szemben mindig igen figyelmesek. Nemcsak a templomban gondoskodnak róluk, hogy minél kényelmesebb helyük legyen, hanem meg is hívják magukhoz ebédre, hogy a délutáni gyermekistentiszteleten is részt vehessenek. Ilyesmiről részletesebben kellene írnom, mert részint a Te érdemed is, – amennyiben nagyon a szíveden viselted, hogy itt maradjak. Óh, ha csak egyszer is láthatnád az én kedves, szeretett iptingeni híveimet! Hidd el, édes Szívem, ha látom a nagy kegyelmi áldásokat, amit az Úr itt osztályrészül juttatott, akkor valóságos örömmámorban úszom. Nem is tudnám oly könnyen itt hagyni őket! Megígérem, amint akarod, hogy semmi esetre sem megyek el innen úgy, hogy előzőleg ne szólnék Neked. Bár az Úr elhívhat úgy, hogy még jelezni sem lesz időm!”

1837 november elejéről szóló levelében egy 74 éves öregemberről ír, aki tolvaj és hazug léte a leglehetőlenebb szerepet játszotta. Ezenkívül több látogatásról is beszámol. Megemlíti, hogyan kellett tanácsot osztania egy túlzott kegyesség által tévedésbe jutott személy miatt. Azután elmondja, hogy ismét ajánlatot kapott egy „téli evangélizációra”. Ezt jól meg kell gondolnia. Alaposan fontolóra kell vennie, hogy miként is tudná a fiatalemberket kellemesen és hasznosan szórakoztatni a hosszú, téli estéken. Ezt mindenestre menyasszonyával szeretné megbeszélni és vele együtt az Úr elé vinni. Amellett úgy látszik, hogy a paplakban, ahol a lelkész is lakott, nem lehetett valami nagy kényelme.

„Csak látnál egyszer, amint a lakószobában a pamlagra könyökölve, a nyolc felnőtt ember zsbongása közt, néma csendben ülök! Ha valaki bejönne, bizonytal az kérdezné: „Ugyan mire is gondolhat ez az ember?” Nem is tudod elképzelni, hogy sokszor milyen nagyon elhagyatottnak látszom. Azonban még sem vagyok szomorú, hanem szüntelenül örülök, mert tudom, hogy eljön az óra, amikor az Úr mindent megváltoztat!”

November 6-án, az emberekkel való bizalmas beszélgetéseit közli:

„Végtelenül szeretem a „Népbölcsességet”, amit Oetinger oly magasra értékelt. Erre nézve egy példa. Tegnap egy öreg házaspárt látogattam meg – szintén szeparatisták –, akiknél különösen jól érzem magam. A férfi arcán még mindig láthatók az iszákosság jelei, amiről sokat beszélgettünk. Az asszony kiválóan értelmes és bölcs, ami a jelentéktelenség leple alá van rejtve.

Beszélgetés közben ugyancsak azt kérdi az asszony: Mi történne, ha házasságom esetén feleségem *hátráltatna* a szolgálatban? Csaknem nevettem, hogy mindenki milyen aggodalommal néz házasságom elé. Mindössze annyit mondtam, ha majd elkerülök innen, akkor elmondok valamit. Ezután arról beszélt, hogyan járt ő és miként ad most hálát Istennek, hogy az övétől teljesen eltérő gondolkodású és természetű férjet adott neki. Éppen ilyenre volt szüksége! Azt mondta: „Ha férjem történetesen szintén „kegyes” trombitámba fűjt volna, illetve velem együtt kegyeskedett volna, akkor ma, a világ olyan önigazult emberei volnánk, akikben az Úr egyáltalán nem gyönyörködne!” Ez aztán okos beszéd volt! Aki pedig a „Nép bölcsességére” figyel, az tanulhat is abból! Gondold csak meg Kedvesem, hogy mi most mennyire egyek vagyunk, vagyis az asszony szavaival élve: „egy trombitát fújunk”! Mire kell tehát vigyáznunk? Elsősorban, hogy ne legyünk nagyra kegyességünkkel. Ne tartsuk magunkat jobbnak másoknál. Ne nézzünk el senki felett hamis pietista módján. Ne gondoljuk, hogy mi „valakik” vagyunk, mert akkor ismét rossz dolgunk lesz! Ezzel tehát olyan tanulást nyertünk a nép között, amely nagy fontossággal bír számunkra.

Az Úr csodálatosan vezeti gyermekeit! A napokban igen szép és nagy győzelmet arattam. Már régen járok egy másik szeparatista házaspárhoz, akiknél ugyancsak jól érzem magam. Az asszony kiválóan bölcs a Krisztusban! Sokáig nem jött a templomba, de rendkívül örült, ha mások mentek. Néhány hét óta azonban már ő is jön. Nagy meglepetésemre pedig, elgondolhatatlan idők óta most először, ismét jelentkezett Úrvacsorára. Azt mondta, már elég régen éhezett, most már végre enni is akar! Egy könyvet is kaptam tőlük kölcsön, amely jelenleg kedves tanulmány a számomra. Megkísérlem, hogy minden körülmények között megszerezhessem ezt a könyvet! Igen értékes könyv. „Az újjászületett ember növekedése” a címe és Porsts János írta (1734, Halle). Nem igen találtam még házat, ahol ennyi tapasztalatot nyertem, mint itt!”

November 20-án a lelkigondozásnak egy szomorú és eredménytelen példáját tárja menyasszonya elé. „Ma – írja levelében – gyászbeszédet tartottam. Az elhunytat, aki a falu végén lakott, betegsége alatt csaknem naponként látogattam. Mialatt sajátságos tapasztalatokat szereztem. A jó asszony igen tartózkodónak látszott. Egyébként közbecsülésnek örvendett, de mégis sok mindent hallottam róla. Mindenki úgy vélekedett, hogy nem tud meghalni addig, amíg bizonyos dolgokat meg nem vall. Hosszabb időn keresztül nagyon fogékonynak találtam az ígével szemben. Úgy látszott, mintha szavaim visszhangot keltettek volna lelkében. Tizen-néggy nappal ezelőtt azonban egyik sógornője azt mondta – amit a beteg jelenlétében ismételt is –, hogy a faluban azt beszélik, hogy akárhányszor is jövök hozzá, még sincsen üdvbizonyossága! Ez igen nyomasztólag hatott a betegre, úgyannyira, hogy valósággal vigasztalnom kellett. Ettől kezdve sajátságos hidegséget tapasztaltam nála. Nem a személyem, hanem inkább a lelki dolgok iránt. Úgy láttam, mintha egyetlen szavamra sem akarna már reagálni. Többi látogatói ugyanezt a tapasztalatot nyerték. Senki nem tudott vele lelki dolgokról beszélni. Mindig nehezebb lett a szívem. Utóbbi pénteken pedig már magam is alig tudtam egy szót is szólani. Szomorúan búcsúztam tőle. Szombaton reggel nyugtalanul hanykolódtam az ágyban és azon gondolkodtam, hogyan, miként tudnék vele még egyszer igen komolyan beszélni. Elhatároztam, hogy azt fogom mondani: Többé már nem jövök, mert úgy látom, hogy jövetelem teljesen hiábavaló. Azt hittem, ezzel majd hatni tudok rá, mert különben igen szeretett az asszony. Látogatásaimért rendkívül hálás volt. Ámde abban a pillanatban, amikor oly intenzíven foglalkoztam vele gondolatban, már az utolsó óráját élte. Csaknem elcsüggedtem, hogy íme, egy fél esztendőn át hiába fáradtam. Sok, kedves órát töltöttem nála, de a végén minden semmivé vált! Legalább látszólag. Az egész esemény megmagyarázhatatlan előttem. Alig tudom elhinni, hogy sem egy imádságot, sem egy ígét, sem egy sóhajt többé már nem hallhatok tőle. Ilyen érzések mellett rendkívül nehezemre esett, hogy a halotti toron is részt vegyek, amelyre sürgősen meghívtak. Beszédem alapjául azt a bibliai részt

választottam, amit elköltözött kedvesünk röviddel halála előtt igen szeretett: Zsolt. 130, 1-4. versei. (A mélységek, amelybe Isten vezeti az embert és annak hatásai: 1. Megtanul segítségkérőn kiáltani. 2. Felismeri bűneit. 3. Keresi a bűnbocsánatot és 4. Féli Istent!) Személyére nézve, sajnos, nem mondhattam egyebet, minthogy néhány héttel ezelőtt jelét adta annak, hogy Isten országára vonatkozó gondolkodása megváltozott. Ez volt minden, amit mondhattam. Óh, Kedvesem, az emberek megváltása a Jézus Krisztus megismerése által, valami igen titokszerű!

Egyébként sok barátom van itt. Most, hogy mindenki itthon van, alig tudok a sok meghívásnak eleget tenni. Mindegyiknél sok kedvességet és szeretetet tapasztalok. *Döntésre* azonban még kevesen jutottak el. Néhányan egészen bizonyosan eljutottak, a többiekre nézve azonban remélem, hogy el fognak jutni. Azt mindjobban látom, hogy nem mi, lelkipásztorok vagyunk azok, akik térítenek, hanem egyedül az Úr! Mindent Neki kell véghezvinni!”

Ahogy december 1-én írt levelében vigasztalja menyasszonyát a hosszú várakozás miatt, az már munkálkodásának termékenységébe enged némi bepillantást. *„Ne fájjon tovább a várakozási idő, hanem vigyük az Úr elé, mint örömteljes hálaáldozatot az itteni gyülekezetemért.* Már sokat írtam az utóbbiról, de alig tudnám megérteni, ha az én helyzetemben esetleg másvalaki írná, hogy mennyire fontos még mindig, hogy Iptingenben maradjak! Nem akarom és nem is szabad tovább ecsetelnem a dolgot, mert észrevétlenül is a magunk személyének fontossága lép előtérbe. Hogy azonban nem így értettem a dolgot, azt hiszem jól tudod, édes Dórikám!

Alig múlik el nap, hogy a legmeghatóbb szeretetnyilvánulások kíséretében felém ne kiáltsák. „Nem, nem szabad még elmenned innen!” Hidd el, kedvesem, ha végigtekintek a paplakon, a szeparatistákon, a sok felébredt lelken, az egész gyülekezeten (még az istentagadókon is, akik közül már sokan a megtérés útján vannak), végül a gyermekeken (az iskolában alig nyernek valamit, úgyannyira, hogy amikor közéjük lépek, valósággal ujjonganak!), és különösen a konfirmandusokon és fiatalembereken, akiknek esti összejöveteleket is fogok tartani, akkor szívem-lelkem olyan mámoros lesz, hogy mindenről – bocsáss meg, de még Rólad is – meg tudok feledkezni! Még sok munka vár reám, mielőtt e helyet elhagyhatnám.

Vigasztalásul még csak egyet kívánok elmondani: Ma ismét voltam Kiefernél, akinek felesége már régi szeparatista. Most azonban teljesen megváltozott. Ma megnyitotta előttem szívét. Elmondta, hogy 20 évvel ezelőtt azt álmodta, hogy elvesztette igen értékes aranygyűrűjét (a valóságban sohasem volt neki). Szíve annyira összeszorult az aggodalomtól, hogy már lélegezni is alig tudott. Hirtelen felébredt, de az ijedtséget még sokáig érezte. Ez az álom azóta is csak most jutott eszébe. Azt mondta, hogy igazság szerint e hosszú 20 év alatt valóban, mint beteg feküdt a Bethesda tavánál. Az álom után nem volt többé békessége, és az Istennel való közösséget is elvesztette. Még nyoma is alig maradt a régi, dicsőséges kegyelmi időknek, amelyekben egykor része volt! Közben mély pocsolyába is esett. Egész idő alatt nem volt templomban. Nem vett Úrvacsorát. Állandóan vágyott valamire, de semmi sem tudta kielégíteni.

Nyolc héttel ezelőtt azt álmodta, hogy egy úr jött hozzá, aki igen ismerős volt, de mégsem tudta felismerni, hogy kicsoda. Egy gyűrűt adott át neki. Ezen egy kristálytisza szív volt látható. Alig vette kezébe a gyűrűt, az adakozó urat elhívta valaki. Nagy örömmel szemlélte a gyűrűt. Csodásan ragyogott. Később azonban megsötétedett az arany. Miközben azon tűnődött, hogy voltaképpen mi is történt, hirtelen átvillant az agyán, hogy az a barátságos úr hamis aranyat adott neki. Megvizsgálta a jelzést, és a legnemesebb aranynak találta. Utána nyomban felébredt! Napokig gondolkodott ezen az álmon és nem tudott szabadulni tőle. Ez abban az időben történt, amikor oly hosszú idő után először vett ismét Úrvacsorát. Azt mondta, hogy amit abban a pillanatban érzett, azt szavakkal kifejezni nem tudja! Valósággal kinyílt előtte a

menny. A régi, kegyelmi idő visszatért életébe és ezt azóta is szüntelenül érzi. Utána hirtelen visszaemlékezett az álomra és azonnal eszébe jutott, hogy én voltam az az ember, akit álmában látott, de felismerni nem tudott. Végül azt mondta, hogy azért szeret különösképpen, mert Isten kegyelme engem használt fel eszközül arra, hogy a gyűrűt ismét visszanyerje! S ha eltávozásom után el is halványul kissé, az mégis mint valódi, arany gyűrű marad birtokában. Roppant meghatott ez a közlés és hangsúlyoztam az asszony előtt, hogy ne felejtse el, hogy álmában ismeretlen voltam előtte. Ez annyit jelent, hogy engem, a pusztá eszközt nem szabad figyelembe vennie, hanem inkább el kell felejtene. Mit szólna mindezekhez édes Dórikám?

Tegnap egyébként már az is világossá vált előttem, hogy az Úr valószínűleg már fel is ébresztett valakit, aki később az új gyülekezet vezetésére alkalmas lenne. Szóval: „*Várakozásunk legyen az Úrnak szánt édes illat és örömdózat!*”

1838 január 4-én írt levele még biztatóbb. Egy kis utazási tervről van benne szó Basel és Sitzenkirch felé, hogy menyasszonyát meglátogassa. „Tudom – írja levelében –, hogy nem csak a viszontlátás reménysége, hanem főleg az a vágy indít az utazásra, hogy a Veled és minden lelkitestvéremmel való közösség által új erőt nyerhessek. Ez igen fontos, mert hiszen még nagyon bizonytalan, hogy az Úr mikor kíván bennünket örökre egyesíteni. Nem szívesen válok el a gyülekezettől most sem. Az utóbbi napokban is leírhatatlan kegyelmi időket éltünk át. Az egész gyülekezet egy családnak érzi magát velem. Prédikációim és összejöveteleim igen mély hatást váltanak ki az emberekből. Hidd el kedvesem, hogy valósággal reszketek minden tagomban, ha eszembe jut, hogy egyesekkel mit cselekedett az Úr. Most már hetenként négyszer tartok esti összejöveteleket az ifjúság számára. Ámde felnőtt férfiak is nagy számmal vesznek részt ezeken az összejöveteleken. Feszült figyelemmel hallgatják Isten üzenetét. Így tehát el tudod képzelni, hogy miért nevezem ezeket „gyönyörűséges esték”-nek. Ez azonban csak azután történt, hogy az utazásra elhatároztam magamat. Azóta mindig mélyebbre hatoltam a gyülekezet szívébe és mind messzebbre ragadt a Lélek ereje! Most azonban már rám fér egy kis pihenés. Egyébként a gyülekezetnek is jót fog tenni egy kis szélcsend a nagy vihar után. Voltaképpen csak az ifjúsági napokon és egy vasárnap leszek távol.

Minden, kívánatos módon, a legnagyobb rendben folyt le. Így tehát boldog örömmel utazhatom. Végtelenül örülök, hogy ti mindannyian nyugodtak és lelkileg elégedettek vagytok.

Az Úr nagy kegyelme véghezvitte, hogy egy gyors változás most csaknem elszomorítana. Az emberek ragaszkodása igazán megható. Ahol csak megfordulok, féltő aggodalommal adnak kifejezést ama érzésüknek, hogy mi lesz, ha egyszer végkép elhagyom őket. Jelenleg igen nagy zavarban vagyok lelkileg. Aki hasonló helyzetben még nem volt, annak alig lehet fogalma erről. Ámde nem mondhatok egyebet, mint hogy hálát adok Istennek, hogy így van! Hiszen az Úrnak kegyelme nincsen emberekhez kötve. Annak meg kell látszódnia feltétlenül a lelkeken is! A szomorúsággal elegyített öröm, bizonyny a legáldottabb öröm. Szívemnek leghőbb vágya, hogy majdan saját munkaterületünkön is ily nagy ébredés legyen!”

Amikor hazafelé utazott és Baseltől Iptingen felé tartott, néhány órát a Kehl-i vendégfogadóban töltött. Erre az időre saját lelki nyugalma szempontjából igen nagy szüksége volt. Azt írja az itt töltött időről:

„A hidegtől semmit sem szenvedtem. Hócipőim állandóan melegen tartották lábaimat. Teljes csendességben, csodálatosan boldog pillanatokot élveztem itt este 6-8 óra között. Zavartalanul és teljes lelki nyugalommal tudtam lélekben bekapcsolódni imaközösségekbe. Kimondhatatlan nagynak tűnt fel előttem mindaz, amit az Úr általában, de különösen az utóbbi napokban cselekedett velem. Az a megfoghatatlan szeretet és hűség, amellyel az Úr megajándékozott, arra késztetett, hogy lelkemet is vizsgálat alá vegyem. Hidd el édes Dórikám, hogy még saját magam előtt is mélyen szégyelltem magamat. Leginkább szeretetlenségem és ke-

ménységem miatt kárhoztattam magam. Lélekben magam elé tártam az I. Kor. 13. részt: „Ha embereknek, vagy angyaloknak nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom. A szeretet hosszútűrő, kegyes. A szeretet nem irigykedik, nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr.”

Édes Szívem, nemde sejtet, hogy mire gondoltam mind élenkebben. Óh mily szívesen rohantam volna vissza Hozzád, hogy előtted is kiöntsem szívemet, mint az Úr előtt. Amint azonban Isten csodálatos szeretetét mérlegeltem, amely által megőrzött saját szívem sok csalárdságától, azonnal jobb kedvre derültem. Hova is jutna az ember, ha Isten szeretete nem örködné felette kézzelfoghatóan! Ilyen gondolatokkal foglalkoztam szívemben e két óra alatt. Bár mélyen megalázva álltam az Úr előtt, mégis kimondhatatlanul jól éreztem magamat az Úrral való közösségben!”

Január 28-án a menyasszonya utáni vágyódásával kapcsolatban megemlékezik a náluk nyert tapasztalatairól, amelyek nagy vigasztalására voltak. Az iptingeniekről pedig a következőket írta:

Most komolyan gyakorlom magamat a türelemben és alázatosságban. Erre nagy szükségem is van, mert nincs szó, amely ki tudná fejezni azt, amit az Úr általam, nyomorult ember által munkált az itteni gyülekezetben. Most már ismét munkában vagyok. Néha-néha már a napnak terhét és forróságát is érzem az Úrnak szőlőjében. Nem is hiszed Kedvesem, hogy mennyire megindít, szinte könnyekig meghat az emberek nagy vágyakozása az Ige után. Ha beszédemre és magamra tekintek, sokszor érthetetlennek találom, hogy miből fakad az embereknek ez a nagy lelki megmozdulása. Néha pedig Isten ígéje éppen akkor hat a leghatalmasabban, amikor a legerőtlenebbnek érzem magamat. Olyan benyomásaim vannak, mintha egy egészen új világban élnék, ahol még nem találtam meg a helyemet. Minden új előtttem. Este sokszor nem teszek egyebet, mint szótlanul csodálkozva és magamba mélyedve le-fel járok a szobámban. Végül is alázatosan és boldog örömmel vetem magamat a láthatatlanul köztünk lakozó és munkálkodó Úr karjaiba, hogy Őmaga csendesítsen le. Szóval – mint mondtam már –, teljesen lehetetlen, hogy a valóságnak megfelelően tudjam ecsetelni az utóbbi idő eseményeit. Dicsőítsük és magasztaljuk az Urat, hogy ilyen gazdagon megáldott várakozási időt ajándékozott nekünk!

Egyet-mást azonban mégis el kell mondanom még. Elsősorban azt, hogy Isten milyen csodálatosan üdíti fel szívemet. Néhány nappal ezelőtt egy igen komoly lélek – akinek házában összejöveteleket tartunk – legutóbb azt mondta nekem, hogy végtelenül örül annak, hogy Dávid királyt és Ésaías prófétát oly nagyra értékelem és történetükből oly sokat merítek. Ezt a megjegyzését onnan felülről való figyelmeztetésnek vettem. Ezután sokkal többet foglakozom majd Ésaías prófétával, mint eddig. Már azért is, mert nem volna becsületes dolog, hogy ne törekedjem arra, amiért az emberek dicsérnek. Este kilenc órakor jöttem haza. Azonnal átolvastam az Ésaías 40. fejezetét. Teljes két órán át tanulmányoztam ezt a részt. Következő este a 41. részt vettem át és most a 45. részt olvasom. Mindent oly élenken tudok elképzelni és oly komolyan teszem magamévá, mintha Izráel Istene egyenesen hozzám intézné szavait! Nem is gondolod, hogy az Úr milyen gazdag lelkitáplálékot nyújtott általa. Lelkem valósággal felfrissült és kimondhatatlan, nagy örömmel tértem nyugovóra.

Most a gyülekezetemről is valamit. Bizonyára kíváncsi vagy, hogy miként fogadtak. Látszólag minden csendben zajlott le. Ámbár, mint utóbb hallottam, telve voltak aggodalommal és feszülten vártak. A jó emberek szüntelenül gondoltak rám és igen sajnáltak a hideg miatt. Voltak, akik az első éjszakán nem is aludtak. Szüntelenül imádkoztak értem. Még a szomszéd község hívei sem feledkeztek meg rólam. Távollétem alatt úgyszólván teljesen a hívek imáiba voltam burkolva. Nem gondolod édes Szívem, hogy ezek az imádságok hatalmas védőbástyák

voltak számomra? Utazásom alatt minden a legcsodálatosabban sikerült. Semmiben sem volt hiányom! Isten kegyelme csodálatosan elhárított mindent! Micsoda erős fal a hívők imádsága! Egyszer majd Téged is e falak vesznek körül, hogy biztonságban és békességben lakhassunk együtt és a láthatatlan Isten áldásainak és jótéteményeinek annál jobban tudjunk örülni.

Megérkezésem napján még megtartottam az esti összejövetelt. Erre nem jöttek sokan, mert nem tudtak róla. A következő napon azonban annyira túlsúfolt volt az iskolaterem, hogy sokan el is ájultak. Ez alkalommal mindannyiuk öröme és épülésére felolvastam Tamás levelét, amit magammal hoztam Baselből. (Ez valószínűleg egy misszionárius, akitől röviddel ezelőtt érkezett levél Baselbe.) Ezután következett a vasárnap és azzal együtt beállott a legkeményebb hideg is.

Mint fentebb már említettem, mély fájdalom vett rajtam erőt, amiért oly gyorsan kellett elválni Tőled. Később igen szégyelltem magamat miatta, de azt hiszem ez érthető is. Amint azonban haza értem, már kedélyemet is visszanyertem. A családok nagy örömmel fogadtak! Távollétem mindazáltal érezhető volt. Mint hallom, az ifjúság igen vidám volt. Félő volt, hogy az összejövetelek miatt is kifogást emelnek. Közben azonban már javult a helyzet. A sok beteg állandóan küldözget értem és így sokfelé és szüntelenül szórhatom a magot.

Hogy rövid legyek, elmondom egyetlen napnak az eseményét. Örülj velem együtt és vess egy pillantást ezáltal jövő hivatásodba is. Mint mondtam már, Neked is pásztornak kell lenned. Az Úr mindennel megajándékozott, amire szükséged van e célból. Milyen gyönyörűséges is lesz majd, ha a kedves és drága lelkeket együtt fogjuk megnyerni az Úrnak.

A legutóbbi szombat délután egyik házból a másikba mentem. Összesen 13 családot látogattam meg. Az első között egy beteg, de ismét egészséggé lett szeparatistát kerestem fel. Ez gyermeki őszinteséggel jó barátjának tekint. Szívének legelrejtettebb titkait is közli velem. Ezelőtt még gondolni sem mertem arra, hogy egy paraszttal ilyen igazi jó barátságban tudjak lenni. Ezúttal olyan őszinte és bizalmas volt irányomba, hogy örömtől ragyogó szemekkel szorította meg kezemet és azt mondta, annyira szeret engem, hogy beléptemkor szívében így tudott volna üdvözölni. „Isten hozott kedves Kristóf!” Ez a férfi a falu egyik legérdekesebb és legnevezetesebb embere.

Azután elmentem egy beteghez, aki még pár nappal ezelőtt súlyos betegségben szenvedett. A megköötöttségből, amely hosszú idő óta ólomsúllyal nehezedett szívére, teljesen megszabadult. Rendkívüli kegyelmi napot élvezett éppen. Olyan volt, mintha nyelveken szólna. Ajkáról úgyszólván ömlött a sok Istent dicsérő ének és magasztalás. Többek között ezt mondta: „Isten szeretetét és jóságát minden nap és minden órában éreztem!” Arca teljesen átszellemült. Nem tudtam mit tenni, minthogy csendben ülve hallgattam beszédét és énekét. Búcsúzáskor arra kértem, hogy készüljön fel lélekben egy keményebb harcra, ami esetleg bekövetkezik e nagy kegyelmi nap után. Másnap valóban igen szomorú állapotban találtam. Szemei könnyesek voltak és arcán mély fájdalomnak a nyomait láttam. Szavai szerint nagy halálfélelmet és nyomorúságot érzett. Meg kellett vigasztalnom és a Lélek ereje által annyira megerősödött, hogy a következő napokban már vidám és boldog volt hitében!

Utána meglátogattam egy 84 éves idős asszonyt. Összekuporodva a kályha mellett ült. Letelepedtem melléje és vigasztaltam. Egyszerre megtelt a szoba fiatalokkal és öregekkel egyaránt. Mindenki mohón hallgatta Isten beszédét.

Betértem egy szegény beteg férfihez. A szobában nyolc gyermek üldögélt. Az anya igen aggódott és szomorú volt. A kisebb gyermekek azonban igen nagy szeretetet tanúsítottak irántam. Nagyon bohókásan viselkedtek. A három nagyobb azonban az asztalra könyökölve, fejüket kezükre támasztva, merően néztek rám. Nagy örömmel távoztam tőlük.

Útközben egy ablakból kiáltottak utánam és egy másik beteghez hívtak. A szoba itt is hamarosan megtelt emberekkel. A beteg látszólag megijedt, amikor azt kérdeztem tőle, hogy közösségben él-e az Atyával? Útmutatást adtam, hogy miként tud eljutni erre és elbúcsúztam. Mielőtt azonban elmentem volna, zsebeimet meg kellett töltenem almákkal, amelyek már hónapok óta vártak rám az állványon!

Következett egy beteg konfirmandus. Ez a fiúcska buzgón követte a jót. Mindent, amit mondtam neki, melegen és örömmel fogadott szívébe. Néhány hónappal ezelőtt egy múlt évben konfirmált fiút temettem. Prédikációmban boldognak mondtam a fiúcskát, hogy az Úr ebben a korban ragadta el a veszedelem elől. A fenti fiúcska a prédikáció után hazament és csendben, gondolataiba mélyedve ült az asztalnál. Édesanyja megkérdezte, hogy vajon mi baja van? Azt felelte: „Meg szeretnék halni!” „Miért?” kérdi tőle édesanyja. „Hát nem hallottad, hogy milyen boldogság az, amikor ebben a korban halhatunk meg? Hogy meg vagyunk mentve a kísértésektől, amelyek 15 éves korunktól kezdve mind erősebben támadnak ránk?”

Ezután bementem egy beteg férfihez. Ez eddig közömbösen haladt élete útján, most azonban teljesen felébredt lélek. Nem tud betelni az Igével. Bárhol prédikálok, mindenütt jelen van. Többek között azt mondta, hogy sokszor könnyezik, amikor látja a sok embert tolongni a templomban. Ezúttal valami különös közölni valója volt. Az egyik órán Isten Szentlelke rámutatott egy ifjúkori bűnére. Azóta nincs nyugalma. Bevallotta, hogy édesapját, aki már nem él, egyszer meglopta. Hat zsák búzát vett el, amit eladott. Tettét súlyosbítja az, hogy éppen vasárnap, istentisztelet alatt követte el ezt a tettet. Ezenfelül még hazudott is, mert édesapjának azt mondta, hogy templomban volt. Az Ige által megvigasztaltam és megnyugodott. Beszélgetés közben rátértem arra, hogy ezzel a bűnnel voltaképpen a 4. parancsolat ellen vétett. Ez egészen új volt előtte. Hirtelen újabb félelem vett erőt rajta. Valósággal megijedtem, amikor reszketve azt mondta, hogy most ismét lesz egy álmatlan éjszakája, amíg meg tud nyugodni. Leírhatatlanul sajnáltam. Nem is tudtam megvigasztalni. Beláttam, hogy ezek a küzdelmek a javát szolgálják.

Végül eljutottam ahhoz az asszonyhoz, akinek két kisleánykája van. Emlékszel még rá, hogy az egyik megvakult és csodálatos módon nyerte vissza látását. Távollétem alatt megvakult a másik kisleánya is. Ennek azonban fájdalmai mellett sajátságos görcei is vannak. Ez a 11 éves kisleánya igen kedves és okos gyermek. Kész örömet halna meg. Azonkívül meg van győződve arról, hogy vaksága által az Úr sok bajtól kívánja megőrizni. A rokonok úgy vélekednek, hogy a gyermek meg van szállva. Valósággal erőszakolják az özvegyet, aki hívő lélek, hogy forduljon egy varázslóhoz. Éppen jókor jöttem hozzá. Esengve kért tanácsot, hogy mit tegyen szorult helyzetében. Buzgó imádságra ösztönöztem és intettem, hogy minden varázslástól őrizkedjék, mert ezt az Írás szigorúan tiltja! Figyelmeztettem, hogy könyörögjön buzgón az Úrhoz és kérje, hogy űzze el a sötét hatalmakat és Jézus vérenek ereje által gyógyítsa meg a gyermeket.

Mindez egy nap leforgása alatt történt. Hát mondd édes Dórikám, nem kellene keserű könnyeket hullatnunk azért, hogy az egész emberiség nyög és szenved a Sátán hatalma alatt? Imádkozzunk szüntelen és könyörögjünk: „Uram Jézus jövel! Tekints gyermekeidnek nyomorúságára. Vigasztald meg a megfáradtakat és megterhelteket, akik Nélküled oly szálnalmas állapotban vannak és kínzó fájdalommal gyötrettetnek!”

Március 15-én, menyasszonyával folytatott igen érdekes és tanulságos teológiai fejtegetések mellett – szép lelkigondozói tapasztalatokat is közöl. „Lelkem mélyén már régen nyugtalanít az az érzés, hogy te Kedvesem esetleg aggódsz miattam. Félsz, hogy nem tudok bizonyos határt vonni és tiszteletet ébreszteni a lelkekben. Az Úr azonban elvette Tőled ezt az aggodalmat is. Kimondhatatlan boldog vagyok, hogy Istenünk csodálatos és csendes vezetése mellett

minden oly kíváncsan elrendeződik. Légy meggyőződve Kedvesem, hogy teljesen tisztában vagyok azzal, hogy a lekipásztor minden odaadása és szeretete mellett is – amellyel lehajol a szegény lelkekhez – nem feledkezhet meg arról, hogy mivel tartozik hivatásának. Éppen Iptingenben nyertem mindig több bizonyosságot arra nézve, hogy mennyire fontos és szükséges, hogy az emberek tiszteletet érezzenek irántam. Ebben az esetben mindig többet nyernek lelkiekben, mint akkor, ha minden tekintetben egynek éreznék magukat a lekipásztorral. Az emberek többnyire olyan lekipásztort kívánnak, akit tisztelni és becsülni tudnak, de akihez szeretettel és teljes bizalommal közeledhetnek. Ilyen pásztorok akarunk lenni mi is. Adja az Úr, hogy kegyelme által sok lelket tudjunk megnyerni számára. Alig tudok boldogabb érzést elképzelni, mint azt, hogyha egy lélekről teljes bizonyossággal tudjuk, hogy Krisztus mellett döntött.

Ebben az örömben volt részem éppen a napokban is Utóbbi levelemben említett felébredt férfinak a felesége súlyosan beteg lett. Ideges epeláz gyötörte. Minél erőtlenebb lett testileg, annál erősebb volt lelkileg! Teljesen lelkiatyjának tekint. A szeparatisták nem győznek eléggé csodálkozni a betegen és rajtam. Némán és csodálkozva hallgatják, amikor heves főfájása ellenére is több órán keresztül szüntelenül így kiált: „Ez tiszta szeretet! Hálát adok Istennek azért, hogy beteggé tett!” Azután egyik bibliai verset a másik után mondja: „Egyedül csak Jézus véres sebeivel dicsekszem!” „Jézus Krisztus vére megtisztít minden bűntől!” „Amint Te az enyém vagy, úgy akarok életemben, szenvedésemben és halálomban a Tied lenni!” Szüntelenül csak Istent dicséri. Mindenki igaz lelkiörömet érez betegágya mellett. Tegnap egy szeparatista örömkönnyeket sírt a beteg mellett.

Édes Lelkem, szívemből kívánom, hogy az Úr adjon kegyelmet, hogy egyszer Te is megtapasztalhasd ezt az örömet. Ez az érzés nem teszi szívemet büszkévé, gőgössé, hanem éppen ellenkezőleg nagyon kicsivé. Amellett olyan boldog a lelkem, hogy szüntelenül hálát ad az Úrnak! Most látom csak igazán, hogy voltaképpen milyen az igazi döntés és mit jelent keresztültörni, legázolni bennünk mindent, hogy egyedül Jézusé lehessünk! Sajnos, szomorúan sok azoknak száma, akiket az Ige ereje csak megreszkettet, vagy mint egy kétélű kard megsebez, de a bűnbánat és a Jézusban való öröm könnyei nem omolnak szemükből. Azt hittem eddig, hogy már igen sok minden történt itt. Ámde most veszem csak észre, hogy mindez csupán a kezdet! Most még csak alig néhány szívben ég a Lélek tüze.

Mindezt csak futólag emlitem, hogy lássad, milyen nagy boldogság az, amikor csak egyetlen egy lelket is megnyerünk az Úrnak. Azonfelül milyen mérhetetlenül sok függ attól, hogy bölcsen és kellő módon közeledjünk a lelkekhez. Vigyáznunk kell, hogy ne legyünk túlságosan *közel*, sem pedig túlságosan *távol*.

Járunk csak mindig gyermeki lelkülettel utunkon, anélkül, hogy sokat töprengenénk. Folytonosan a Szentlélek üteme szerint, amelyet Isten mindig mélyebben vés a szívünkbe. Mindazáltal viselkedjünk bölcsen, ha szeretettel tanácsolunk, óvnunk és intenünk kell egymást. Én mindig őszinte és nyílt leszek Veled szemben. Tudom, hogy ezen a téren, sok tekintetben – bár sokkal fiatalabb vagy nálamnál, mégis több tapintattal rendelkezel. Éppen azért nem is zárkózom el sohasem kívánságaid, figyelmeztetéseid, oktatásaid, sőt még ki nem mondott intéseid elől sem; különösen ha az az Úr dicsőségét szolgálja.

Már jeleztem, hogy jelenleg az Úr egyik lelkiörömből a másikba vezet. Ezt láthatod az eddig elmondottakból is. Március 6-án azonban valami egészen rendkívüli dolgot tapasztaltam. Emlékszel, hogy legutóbbi levelemben már említettem, hogy heves főfájás gyötört és amiatt nem is tudtam tovább írni. Kezem reszkett és egyre gyengébb lettem. Úgy éreztem, mintha egy komoly betegség akarna megtámadni. Hétfőre a rosszullét egyre fokozódott és ezt követte egy nyugtalan, lázas éjszaka. Kedden jól izzadtam, de ez sem hozott javulást. Úgy látszott, mintha a legrosszabbra kellene elkészülnöm. Este azonban csodálatos óráim voltak! A 6. zsoltárt olvastam. Elmélkedésem alatt valóságos kegyelmi órát élveztem. Isten megengedte, hogy

szívemet, lelkemet kitarhassam előtte. Végül pedig komoly imaharcok által és könnyekkel sok mindent vívtam ki az Úrtól. Főleg szolgálatomra, erőmre és a fenyegető betegségekre nézve. Továbbá sok mindent az elmúlt és jövőendő életemre vonatkozólag. Ezen az estén sokat küzdöttem Istennel. Éreztem, hogy imádságaim meghallgattatnak. Majd egykor Kedvesem megtudod, mily kegyelmes volt hozzám az Úr. Hogy meghallgattattam, azt bizonyította a következő napon visszanyert egészségem is. Délelőtt már tanítottam és az esti összejövetelet is minden félelem nélkül vettem át. Azóta pedig még sokkal erősebbnek érzem magamat, mint annak előtte.

Ez olyan rendkívüli óra volt, amilyen kevés volt még az életemben. Az Úr sok mindent munkált a lelkemben. Kénytelen voltam minden tekintetben megvizsgálni magamat. Az önvizsgálatot pedig követte egy zokogó könyörgés: „Uram segíts, mert én gyenge vagyok!” A következő este még örvendezőbb lélekkel dicsértem az Urat. Csendesórámban a Zsolt. 57: 5-12. verset olvastam.

Nem tudok mindent papírra vetni, de lelkiörömömet mégsem tudom elhallgatni előtted. A türelem terén nyertem a legtöbbet! Most nyugodtan tudok várni. Megelégedett vagyok, ahogyan Isten vezet. Lehetetlennek tartom, hogy az Úr, aki a gyengékhez oly kegyelmesen hajol le, a mi dolgunkat és szükségünket figyelmen kívül hagyja. Nézzünk csak teljes bizalommal az Úrra, aki örömünk és bizodalunk, és aki mindent javunkra igazgat!”

Április 13-án ismét arról értesíti menyasszonyát, hogy a két lelkeszi állást, amelyre pályázott, megint csak mások nyerték el. Az erről szóló értesítést éppen akkor kapta kézhez, amikor a túlszűfolt templomban várták a hívek a missziói óra megtartására. Azt írja: „Mindazáltal a legnagyobb lelkinyugalommal és meg nem érdemelt erővel tartottam meg az órát. Utóbb ugyan szomorú gondolatok akartak szívembe férközni, de a mai napnak eseményei teljesen alkalmasak voltak arra, hogy minden szomorú hangulatot elűzzenek és semmivé tegyenek. Teljes bizonyosságot nyertem arra nézve, hogy egyelőre még Iptingenben kell maradnom!

Ma olyan nagy győzelmi napom volt, hogy azt nem is tudom eléggé élő színekkel ecsetelni. Örökké emlékezetemben marad. Nagypéntek volt ma. Az egész környékről csapatosan jöttek az emberek. Alig fértek a templomba. A tőlünk két órányira fekvő Heimerdingen községből legalább 50-en jöttek. Amikor a szószékre léptem és láttam a tömeget, olyan meghatottság vett rajtam erőt, hogy alig tudtam uralkodni magamon. Este azt mondta egy férfi, hogy a zsúfolásig megtelt templom láttára könnyek peregtek le arcára. A két latorról beszéltem. Az Úr olyan erőt ajándékozott, hogy úgy éreztem, folyamként tudnám ezt az emberekre árasztani. Mély meghatottságot lehetett észlelni mindenkinél. Amikor pedig az úrvacsorai kelyhet szolgatársamnak nyújtottam, az emberek szemébe könnyek gyűltek. Némelyek pedig heves zokogásba törtek ki. A szeparatisták valóban teljes számmal jelentek meg, amit rendkívüli csodának tekintenek. Ezek az emberek olyan egyszerű, gyermeki módon járnak a hit útján, hogy mindenkire építő hatást gyakorolnak. Most szívükből örvendeznek és rendkívül boldogok, hogy ily gazdag áldásban volt részük. Ezen a napon, ahol csak megfordultam, mindenütt olyan kijelentéseket hallottam, amely arra enged következtetni, hogy ma az Úrnak kegyelmi napja ragyogott az iptingeniekre. Az imént jöttem egy kisebb közösségből, ahol a befejező imádságot e szavakkal kezdtem: „Óh Jézusom, mily nagy szeretet az, amelyet irányunkban tanúsítasz!” – Szóval ezek voltak a sokat emlegetett szeparatisták. Micsoda nagy győzelem!

1838 április 23-án a következőkben számol be: „Mivel legutóbb oly melegen érdeklődtem konfirmandusaim iránt, róluk is írok egyet-mást. Napról-napra javul a helyzet náluk is. S az irántam tanúsított szeretetükből következtetve hiszem, hogy szívükben igazi ébredés támadt. A napokban egy esküvő miatt a lelkésznek kellett átadnom a tanítást. Megígértem, hogy másnap de. 10 órára megjövök, és 11-12-ig megtartom az órát. Ők azonban igen aggodalmaskodtak, hogy vajon megérkezem-e időre? Útközben azonban igen csodálatos dolgok történtek. Mialatt Heimsheimen keresztül gyors léptekkel hazafelé tartottam, megszólított egy

ismeretlen férfi. Mint mondta, ő már 15 éve ismer engem. Minden ellenvetésem hiábavaló volt, meg kellett látogatnom, hogy feleségét is megismerjem. Utána egy másik házba is be kellett térnem és akarva, nem akarva, uzsonnáznom is kellett. Így tehát az erdön keresztül vágtattam, hogy valamiképpen behozzam ezt az időt. Nyakig sárosan pont 11 órakor értem az iskolaépület elé. – Utóbb hallottam, hogy a gyermekek 10 órától kezdve állandóan az ablak felé tekintettek. S amikor az egyik észrevett, elkiáltotta magát: „Jön, jön!” Erre minden gyermek felugrott a helyéről és az utca felé nézett. A tanító meg is kérdezte, hogy vajon mi történt? Erre mind egyszerre kiáltotta: „A segédlelkész úr jön!” Amikor valamivel később beléptem, szinte éreztem azt a nagy örömet, ami szívüket betöltötte.

Tegnapelőtt este még egy utolsó, komoly beszélgetést folytattam velük. Búcsúzóul kezet nyújtottam mindegyiknek. Mire valamennyi hangos zokogásba tört ki. Elsőnek éppen az sírt legjobban, amelyik eddig a legérzékletlenebb volt. Intettem őket, hogy keressék még a csendet, boruljanak le az Úr elé és imádkozzanak. Örömmel hallottam ma az egyiktől, hogy hűségesen meg is fogadta tanácsomat. A konfirmáció vizsgán valamennyiünk öröme és épülésére igen bátrak és határozottak voltak. A délutáni gyermekistentiszteleten pedig annyira a Lélek hatása alatt voltak, hogy arra a kérdésemre: Vajon hajlandók lennének-e ma meghalni Krisztusért, ha kell?”, valamennyien ragyogó szemekkel nézve rám, bátran és határozottan kiáltották: „Igen!” Ez a kijelentés nemcsak engem, hanem az összes jelenlévőket mélyen megindította.

A legmeghatóbb jelenet még csak ezután következett. Ma elmentem Kiefer Annához, aki nevetve jött elém és a kezembe nyomott egy tízfillérest e szavakkal: „Ezt egy gyerek adta nekem azzal a kéréssel, hogy adjam át Önnek.” – Ez a gyermek árva és a gyülekezet költségén nevelik. Az asszony elmondta, hogy a gyermek odament hozzá és azt mondta: „A segédlelkész úr annyi jót tett velem, hogy szeretném az iránta érzett szeretetemet és hálámat valamiképpen kifejezésre juttatni. Legyen szíves átadni neki ezt a tíz fillért. Annyi bátorságom nincsen, hogy személyesen adjam át.” „Ejnye-ejnye”, – mondta az asszony, – „tartsd csak meg megadnak, a segédlelkész úr úgysem fogadja el tőled.” – „Nem és nem!” – mondja csaknem kiáltva, – „ő annyi jót tett velem!” – „Honnan van ennyi pénzed?” – kérdi az asszony. – „Ma kaptam valakitől 20 fillért. Tízet erre és erre költöttem, de ezt a 10 fillért a segédlelkész úrnak kell kapnia! Ebből nem engedek!” – Hát mondd, Kedvesem, nem megható az ilyen szeretet? Nem is képzeled, mennyire szeretem én is e gyermekeket. Alig tudom elhinni, hogy az elszórt mag valamikor is veszendőbe menjen. Hála és dicsőség az Úrnak a meg nem érdemelt öröméért, amelyben napról-napra részesít. Az Úrnak Lelke hatalmasan munkálkodik. Még az egészen nyers emberek is teljesen megváltoznak. Hát hogyne üdítene fel mindez és tenné áldássá számomra a várakozási időt! Igazad van, Kedvesem, hogy végtelen nagy kegyelem a számunkra az, hogy az Úr országáért áldozatot hozhatunk. Éppen azért magasztaljuk és dicsőítsük szüntelen Őt, aki mindenben oly hatalmasan kijelenti magát!”

Teljesen egyet értünk Blumhardttal. Az eseményekből világosan látható, hogy a pályázatok kudarcát egy magasabb hatalom irányította. Az Úr volt az, aki ezen a munkamezőn erősen fogva tartotta. Blumhardt közben mindent elkövetett, hogy egy végleges állást kaphasson és családi otthont alapíthasson. Egy alkalommal még a kegyúri állást is megpályázta. Az előkelő úr bár nagyon szívélyesen fogadta, de amint beszélni kezdett vele, azonnal tisztában volt azzal, hogy ez az állás nem neki való. Később a tüdőből észrevette, hogy a szomszédos szobában ülő hölgy élénk kézmozdulatokkal és félreérthetetlenül igyekezett férjének értésére adni, hogy ez nem az igazi! Sejtelve, hogy ezt a kegyúri állást nem nyeri el, nem okozott csalódást a számára.

Azt az állást, amit az Úr rendelt számára, sokkal szebb úton és módon nyerte el. Már Baselben igen benső barátság fejlődött ki közte és a möttlingeni Barth lelkész között. Nem csupán a misszió iránt való közös érdeklődés volt az, ami egymáshoz kötötte őket, hanem főleg az az igazi, tiszta, mély érzés, amit egymásban kölcsönösen felfedeztek. Továbbá az a rendkívüli

egyenesség, amely mindkettőjüket jellemezte. Blumhardt kénytelen volt egy alkalommal menyasszonyát e barátság felől megnyugtítani. Mert a csendes leány előtt egészen idegenszerű volt az a vidámság és hangos szívélyesség, amelyet tapasztalt egyik találkozásuk alkalmával. – „Az Úrban örülni és vidámnak lenni”, – írja Blumhardt egyik levelében – „valami gyönyörűség! Rendkívül boldog vagyok, amikor Pál apostol leveleiben az örömről olvasok, amit a hívőknek kíván. A filippibeliekhez írott levélben 3-4 helyen is utal az Úrban való öröme. Kedves Barth barátomnál különösen nagy öröömre szolgál, hogy mindent elmondhatok neki és mindenről a legőszintébben nyilatkozhatom előtte. Az itteni parókián, a saját ügyeimet illetően olyan vagyok, mint egy elsáncolt vár. Magamról senkivel sem beszélhetek. Gondolataimat, kívánságaimat és reményeimet mind magamba kell zárnom. Barth előtt mindent kitarthatok és ezért a vele való első találkozás mindig egy sajátosságos jelenet.”

Ez a barátja lelkesíti működésétől visszavonult a magánéletbe, hogy teljesen írói hivatásának élhessen. Mind neki, mind pedig möttlingeni híveinek az volt a vágya, hogy utódjául Blumhardtot nyerjék meg. Ennek következtében jelentkezett és az állást el is nyerte. Ő maga is remélte, hogy ez a pályázata sikerrel fog járni és már előre tájékoztatta menyasszonyát az esetleg nekik rendelt munkaköréről. „Nem mondható éppen kellemetlennek Möttlingen, csak egy némely dolgot nagyon nehézre tett Barth.”

A közeli viszontlátás és az azt követő esküvő reményében, 1838 június 6-án a következőket írja menyasszonyának. „Így tűnnek tova a hosszú várakozás napjai, amelyek végül is igen rövidnek tetszenek most. Ha visszatekintek az elmúlt időre, akkor ugyanazt érzem, mint Te! Semmi esetre sem kívánnám másnak azt az időt. Sőt, én még inkább mondhatom, mert hiszen nálam nagy dolgok történtek ez idő alatt. Így tapasztalja, mert az ember sokszor a göröngyös út közepette is – mielőtt még célhoz érne –, hogy Istennek minden útja kegyelem! Ha olykor előttem lebeg az elmúlt idő gyors lepergése, mindig eszembe jut, hogy ugyanilyen gyorsan fog jövőendő életünk is eltűnni, ha az emberi számítás szerint mégoly hosszú lesz is! Mily boldogok is leszünk, Kedvesem, ha azután visszatekintve elmúlt életünkre, munkánknak valami gyümölcsét láthatjuk és tudjuk, hogy életünk napjait nem töltöttük hiába.” – Ezután elmondja nagy, benső küzdelmét a Friolzheim-i gyülekezet miatt, ahol ugyancsak őt kívánják lelkesíteni. „Most utoljára még jól sarokba szorítanak a pályázatokkal, amelyek mindig nagy nehézséget okoznak számomra. Nyolc nappal ezelőtt írták ki a friolzheimi lelkesítő állást, amelyről egyszer már írtam is Neked. Emberileg szemlélve a dolgot, Isten országa terjedése szempontjából ez kiváló hely volna. A község nagyon elhanyagolt és a gyülekezet híveiben igen nagy az éhség. Néha rendkívül nagy számmal jönnek át az itteni istentiszteletre. Egyébként is nagyon jó helyen fekszik. A környékbeli községek is könnyen megközelíthetőek onnan. Ami pedig a legfontosabb, nagy gyönyörűség lenne számomra Iptingen közelében lenni. Azonban az alig 700 lelket számláló község nem hoz többet, mint 612 pengőt. Ebből a szempontból tehát egyike volna a legrosszabb állásoknak.

Tegnap Dürmenzen voltam. Az emberek nem találván otthon, utánam jöttek. Különösen egy férfi van közöttük, aki minden erővel azon van, hogy engem Friolzheim számára nyerjen meg. Otthon is különösen a lelkére kötötték, hogy kövessen el mindent, hogy engem jelentkezésre bírjon. 14 nap előtt egy álmát is elmesélte, amely szerint tanúja volt beiktatásomnak az ő községükben. A fizetésre nézve is azt mondta, hogy a mellékjavadalmakkal együtt jóval nagyobb lenne. Elmondtam neki, miként áll a helyzet Möttlingenben. Ő azonban erősen ragaszkodott ama hitéhez, hogy én Friolzheim számára vagyok rendelve. Elgondolhatod, hogy milyen kellemetlen helyzetben voltam. Végül is azt mondtam ennek az embernek, hogy utazzék édesanyámhoz Stuttgartba. Kérdezze meg, mit szól hozzá, ha ennyi idő után ilyen kis javadalmú állást vállalnék. Holnapután hozza meg a választ, és a szerint fogok eljárni. – Ezt az ideiglenes áldozatot is örömmel kell meghoznom az Úrnak. Nekünk hinnünk kell, hogy az Úr csodálatosan, de mindig javunkra cselekszik mindent! Esetleg elküldöm a pályázatot

Engelmannak és megkérem, hogy saját belátása szerint intézkedjék ebben az esetben. Ha jónak látja, akkor adja be a pályázatot, ha nem, akkor tartsa vissza. A kisebb helyekre való pályázás mindig nagyon nehezemre esik. Különösen, mert csaknem biztosra vehetem, hogy azt elnyerem. Éppen azért bizonyos tekintetben döntő fontosságú a választásom.

Amikor a friolzheimi emberek kerestek, Iptingenben igen nagy izgalom támadt. Futótűzként terjedt a hír és adták szájról-szájra, hogy távozásom most már küszöbön van. Egyre-másra a legmeghatóbb jelenetek ismétlődnek. Egy 7 éves gyermek a hír hallatára keserves sírásra fakadt. Édesanyja ijedten kérdezte: „Mi bajod van, Katinka?” - „Jaj – mondja a kislány – a segédlelkész úrnak nem szabad elmennie!” „Bizony, kegyelmezzen meg nekünk az Úr – feleli egy öregasszony, aki tanúja volt a jelenetnek – bár számba venné Isten könnyeidet és meghallgatná kérésünket, hogy a segédlelkész úr itt maradjon nálunk!” – Valósággal könnyezem, amikor mindezeket leírom. Minden irányban annyiféleképpen rángatnak, hogy minden kívánságtól tartózkodnom kell. És mégis, nem csupa boldogság-e ez a sok szomorúság? Minduntalan boldog örömmel kiáltok fel: Óh, mily nagy dolgot cselekedett velem az Úr! En is úgy vagyok, mint ama pogányok, akikről tegnap felolvastam és akik azt mondták: „Óh bárcsak eléggé és méltóképpen tudnánk dicsőíteni az Urat!” – Képzeld csak, még Badenből is sokan keresnek fel. Pünkösdkor pedig még Durlach és környékéről is nagyon sokan jöttek istentiszteletre. Nem mondhatok el mindent, de az Úr nagy dolgokat cselekszik. Sokszor gondolom magamban, hogy vajon kicsoda vagyok én, kicsi féreg, hogy az Úr ily csodálatos eszköznek használ fel? Minden prédikációmmal növekszik bennem az az érzés, hogy mily erőtlen és méltatlan vagyok, és az Ige hatása mégis mindjobban terjed!

Tegnap Dürmenzenben is nagy örömben volt részem. Kisebb összejövetelt tartottam ott asszonyok számára. Beszédem végén az egyik asszony azt mondta: „Nagy kísértés lehet az Ön számára, hogy az emberek annyira szeretik és magasztalják! Valószínűleg nagy lelki küzdelmet kell vívnia, hogy lelki kár ne érje miatta. De ugyebár – fűzi hozzá – nem veszi rossznéven, hogy ilyen őszintén beszélek?” – Megköszöntem jóindulatát és azt feleltem: „Isten dicsőségére mondom, hogy e kísértéstől teljesen szabad vagyok. Isten az önszeretet kerekére, amely az emberi szívben oly könnyen forog, annyi súlyt helyezett, hogy azt működésében teljesen megakadályozza!” Mindamellet, ha van is bennem a büszkeségnek némi hajlandósága, kérem az Urat, hogy őrizzen meg attól továbbra is! Ezt kérd Te is, mert az érettem való könyörgésed biztonnal meghallgatja az Úr! – Egy másik asszony ellenben azt mondta: „Nemde az ilyen nagy hírnév és közkedveltség mélyen megalázza az embert és egészen kicsinek érzi magát!”

Júniusban részt vett Blumhardt a baseli missziói ünnepélyen és egyúttal menyasszonyát is meglátogatta Sitzenkirchben. Hazafelé utaztában még Schaffhausenben is töltött némi időt. (A Rózsakertben lakott itt.) Spleisz-ről és az ottani többi barátról (Burckhardt, Mandach) a következőket közli: „Spleisz rendkívül erős hitű és világos látású ember. Már régen nem éreztem magamat olyan jól, mint éppen itt, ahol olyan gyermeki módon és olyan bizalmasan lehet beszélni lelki dolgokról. Kevés olyan kör van, ahol a Szent Lélek fuvallatát annyira lehetne érezni, mint éppen itt. Másoknál néha könnyen belecsúszik egy ki ízetlen tréfa, vagy könnyelmű beszéd. Óh, kedves Dórikám, nem is képezed, mennyire vágyom, hogy mind egyeseknél, mind pedig az összesnél olyan igazi és valóságos lelki fejlődést észlelhetnék, amely a vidámság közepette is láttatni engedi a „kenet”-et.

Az elmúlt napokra visszatekintve, ismét szégyenkezni kell! Sok dőreség és vigyázatlanság nehezítette meg azóta a szívemet. Ámbár, ha szigorúan vizsgálom a dolgot, úgy meg kell állapítanom, hogy a hiba főként az Úrral való közösség lanyhulásában rejlik. Mindazáltal nem csüggedek, hanem bátran nézek a jövő elé!”

Iptingenbe való visszatéréséről a következőkben számol be: „Boldog vagyok, hogy ismét híveim között vagyok. Tegnap, vasárnap ismét igen gazdag áldásokban részesített az Úr. Úgy

szeretnék egy kis ízelítőt adni Neked az ilyen vasárnapokról, ahol úgyszólván csillapíthatatlan éhséget látok mindenkiben az Ige iránt. Nekem semmit sem kell tennem, csak éppen engednem kell, hogy a Lélek végezzen mindent! Nagy örömmel hallottam, hogy az újonnan felébredteknek egy kis csapata távollétem alatt is összegyűlt, és mint mondták: „Igen boldogok voltunk, hogy együtt dicsőíthettük és magasztalhattuk Istent!” A missziói ünnepségek elbeszélése nagyon mély hatást gyakorol a lelkekre. Úgyannyira, hogy magam is csaknem nagyobb áldást nyerek általuk itt, mint Baselben. A gyermekek különösen kedvesek! Amikor tegnap este 9 órakor kijöttem az összejevetelről, az utcán eléem toppant tizenkettő és tiszteletük jeléül egy szép virágcsokrot nyújtottak felém. Valósággal úszom az örömben. Ám mennyivel nagyobb lesz az örömöm akkor, ha azokat *Veled együtt fogom átélni!* Ha tehát már itt a földön is ily nagy örömet érzünk, milyen nagy lehet az öröm odafenn, egy-egy megtérő bűnös felett?”

Július 3-án végre megérkezett kinevezése Möttlingenbe. Iptingenből július 27-én írja utolsó levelét menyasszonyának, amely így szól: „Tegnap vettem utolsó leveledet Iptingenben. Különös vidámság fog el arra a gondolatra, hogy én is ma írok utoljára innen. Az itteni válás fájdalma mindjobban úrrá lesz fölöttem. Ezt különösen megnehezítik a folytonosan ismétlődő érzékeny és megható jelenetek. Ma már szomorú pillanataim is voltak, mert észrevettem, hogy egynémely dolog távozásom után másként lesz. Annyira megszoktam már az embereket és annyira beleéltem magamat helyzetükbe, hogy alig tudom elképzelni, miként tudok majd tőlük elszakasztva élni. Sokszor úrrá lesz rajtam az a hitetlen gondolat, hogy pásztori szolgálatomnak ez volt a legszebb ideje. Alig van bátorságom ahhoz, hogy Istentől hasonló áldásokat kérjek a jövőre nézve. Úgy érzem, mintha most rendkívüli kegyelmi időt élveztem volna, amit Isten kikutathatatlan bölcsességéből csak ritkán juttat az embereknek.

Leírhatatlan nagy és boldogító tudat a számomra, hogy kinevezésemmel Isten megajándékozott egy kis sereggel, amellyel nemsokára boldogan borulhatok az Ő szent színe elé. Egyedül és kizárólag Éretted tudok még merészebb reményeket táplálni és kérni az Urat, hogy adjon mindig több áldást és engedje, hogy drága és hűséges segítőtársam – akivel megajándékozott – is részesülhessen azokban! Az Úr csodálatos jóakarattal van irántam. Hiszen még önmagamtól is félnem kellene, ha benned csupán egy ügyes, jólelkű feleséget és nem az Úr ügyéért buzgólkodó, a Szent Lélektől izzó lelket látnék. Szívem már most is repes örömében, ha valaki előtt is beszélhetek rólad, aki még nem ismer. Amellett oly teljes meggyőződéssel, mint aki tudja, hogy az Úr által mit nyert benned!”

Blumhardt 1838 július 31-én (dr. Barth születésnapján) költözködött Iptingenből Möttlingenbe. Ezt az eseményt menyasszonyának írt levelében a következőképpen ecseteli: „Végre Möttlingenben vagyok. Az iptingeniek nagy siránkozással búcsúztak tőlem, ami a válást még sokkal nehezebbé és keservesebbé tette. A jó emberek egy igen ízlésesen felvirágozott kocsiba ültettek. A bíróval és tanítóval az élén, az egész egyháztanács elkísért (10 személy) és ünnepélyesen adott át új gyülekezetemnek, akik már vártak. A gyermekek fogadtatásomra elénekelték: „Dicsérd én lelkem a dicsőség örök királyát!” – Miután mindenkit sorra üdvözöltem, szép rendben a faluba mentünk. Elöl ment a juhász három, szépen feldíszített báránnyal, utána a gyermekek, azután az egyháztanács és végül a gyülekezet. Valóságos ünnepi menet volt. Útközben boldogan énekelték: „Ím, adjatok hálát Istennek!” A lelkészlak csodásan fel volt díszítve virágokkal. A szobába lépve, e szavak ötlöttek szemembe: „Isten áldja bemenetelét!” Utána felkértem a híveket, hogy gyülekezzenek a templomban. Ott rövid üdvözlő beszédet mondtam, és ezzel befejeződött a fogadtatás. Búcsúzóul még megvendégeltem az iptingenieket. Velünk maradt Stotz segédlelkész és az itteni bíró. – Óh Dórikám! Ez csaknem sok volt a számomra! Teljesen kimerültem, mire vége lett az ünneplésnek.

Iptingeni híveim megható módon adtak kifejezést szinte szeretetüknek. Még most is sírva fakadok, amikor egyes dolgok eszembe jutnak. Különösen az utolsó jelenet volt igen szívreható.

A gyermekek elkísértek egy negyedórnyi távolságra és közben állandóan virágot szórtak az útra. Búcsúzáskor a szabad ég alatt elénekeltük: „Jézusban kívánok maradni!” – és azután vége volt. Istennek legyen hála minden jótéteményért és irgalmasságért, amelyben részem volt. Könyörögjünk továbbra is bensőségesen, hogy az Úr árássa kegyelmét Iptingenre és Möttlingenre egyaránt!

Nem hagyhatom szó nélkül azt sem, hogy milyen kedvesen ajándékoztak meg az iptingeniek. Háztartásunkhoz a leányok 12 nagyon szép kávéscsészét adtak tányérkával, meg szép leveses tálat és 12 ezüst kanalat. Mások pedig egy fél tucat nagy lábast adtak össze. A legmeghatóbb volt, amikor egy asszony saját háztartásából egy bádóg tálcskát küldött részemre.”

Az iptingeni búcsúzásról azt írja: „Édes Lelkem, nem is hiszed, milyen szívszaggató volt ez a búcsú. Ha rágondolok, még most is elszomorodom! Mind valamennyit meg szerettem volna csókolni! Sokakat meg is csókoltam. A szeretet és a fájdalom úgyszólván összeölelkezett ennél a búcsúnál. Annyi szeretetet, amennyit itt tapasztaltam, nem hagyhat az Úr jutalom nélkül. A sok, rideg mellékkörülmény ellenére is, kimondhatatlan boldog voltam ott!”

„Möttlingenben – folytatja alább – ugyancsak nagyon szép lesz. Az emberek szeretete és kedvessége leírhatatlan. Remélem, hogy itt is bőséges áldásban lesz részünk. Meglásd, ha teljesen átadod magadat az embereknek, akkor hamarosan meg fogod tapasztalni, hogy milyen gyümölcsöző az. Édes jó Dórikám, minket megáldott az Úr és áldottak is maradunk! Jelenleg különösen érzem Istennek áldását. Minden, amit gondolok és kívánok, várakozáson felül teljesül. Sokszor úgy látszik, hogy csak kérem kell Istentől és már meg is kapom! Ezt minden tekintetben tapasztalom. Isten keze mindenben áldón nyugszik rajtam. Vajha eléggé tudnék ezért hálát adni és eléggé tudnám dicsőíteni és magasztalni az Urat. Ne gondolkodjunk sokat. Ne vonjunk el semmit sem az Úrtól. Minden, minden az Övé legyen! Mindent, ami bennünk és körülöttünk van, az Ő szolgálatára szentelünk! Ez legyen a mi erős és örökké tartó szövetségünk!”

„Most pedig pihenjen a toll” – fejezi be a levélváltást 1838 augusztus 7-én. „Szívünknek minden érzelmét ezután már előszóval fejezzük ki. Erre adja az Úr áldását. Ő megpróbált minket és a próbák alatt sokat tanultunk is! Hisszük, hogy a munkát, amit elkezdett, be is fogja fejezni! Igen, Ő megcselekszi ezt és házasságunkat is sikerrel fogja megkoronázni... Adja az Úr, hogy a sokféle vihart, küzdelmet, aggodalmat mindig a szeretet és öröm reménységével felváltva tudjad hordozni! Ezért könyörgöm szívem mélyéből!”

Blumhardtnak e levelei, amelyeket minden változtatás nélkül, sorban közöltünk, világos képet nyújtanak arra nézve, hogy milyen hűségesen és milyen csodálatosan gazdag áldással működött ötnegyed évig Iptingenben.

A möttlingeni állásra való ajánlás alkalmával felső hatósága egyszerű szóval a következőképpen méltatta érdemeit: „Blumhardt, Baseltől való visszatérése után, múlt év április óta a gyengélkedő iptingeni lelkész helyetteseként működik. Nem könnyű feladatát kitűnően oldotta meg. Jó előadásai, fáradhatatlan lelkigondozása és a lelkekkel szemben való barátságos viselkedés révén, valamint világító élete által az egyház iránt való hűség kialudt lángját ismét lánggra lobbantotta a gyülekezetben. Az ott uralkodó pártszellemet megszüntette. Iptingen a szeparatisták fő székhelye volt. Ez az áldatlan állapot is teljesen megváltozott. Ma mindössze 20 szeparatistáról tudunk csak. Ezek is csupán saját személyükre nézve mellőzik az egyházat. Gyermekeiket azonban már küldik az iskolába és templomba is. A törvénynek engedelmeskednek és a lelkészek iránt sincsenek ellenséges indulattal.”

MÁSODIK RÉSZ. MÖTTLINGEN.

ELSŐ FEJEZET. A KEZDET.

7. Möttlingen volt lelkészei.

Möttlingen a tenger színe felett 5551 méterre fekszik, a Nagold jobb partja felett, Schwarzwald északi végén és Calw fővárostól északkeletre. A fő egyházközséget két egymástól igen különböző falu övezte: a möttlingeni Kirchdorf és az Unter-Haugstett-i. Blumhardt szolgálatba lépése alkalmával a lélekszám összesen 874 volt. (Möttlingenben 535, Unter-Haugstettenben 339). Távozása előtt két évvel pedig, 1850-ben, 985 lelket számláltak.

Möttlingen zárt falu. Szokásai és viselete az Alföldhöz hasonló és az Alföldet jellemző kagylós mészkőtalajon van. Unter-Haugstett Neuenberg főegyházához tartozik és Schwarzwaldban fekszik. Szétszórt építkezés, sajátos tájszólás, népviselet és szokások jellemzik. Tarka homokkő-talajon épült. Erkölcsi és egyházi vonatkozásban Möttlingenben lényegesen jobb volt a helyzet, mint a leányegyházban. Utóbbiban ugyanis nagy volt az ellenségeskedés a lelkésszel szemben. Valóságos függetlenségi harc és ellenzéki szellem uralkodott ott. Ez Blumhardt munkáját is lényegesen megnehezítette az első években.

Möttlingen kiváltságos helyzete a többi württembergi egyházak között már akkor is csodálatos volt. Temploma tulajdonképpen hegyen épített város volt. Látványossága messze országokból vonzotta az embereket. Sokan látogatták. 1844-ben volt az evangélikus lelkészek konferenciája, amelyen Knapp Albert, Hofacker, Blumhardt és mások vettek részt. Amikor pedig a Möttlingenben éppen akkor létrejött nagy ébredést tárgyalták, Knapp ezt a nyilatkozatot tette: „Möttlingenben lelki értelemben véve voltaképpen már 100 évvel ezelőtt fűrtak egy artézi kutat.”

Már az 1749-1763 között Möttlingenben szolgáló Bühner lelkésztől is azt beszélték leányai, hogy áthelyezése után és még magas korban sem szűnt meg azért imádkozni, hogy az Úr adjon hívő lelkészeket Möttlingenbe. Őt követte Machtolf, egy magas, nyílt tekintetű, mélyen gondolkodó elme. Erős hite, messze országokba világító szelleme, eredeti egyénisége ismert volt mindenki előtt. Lelkiatyja volt Hoffmann polgármesternek, a kornthal-i gyülekezet alapítójának és még sok másnak is. Már akkoriban is sokan, köztük dr. Barth édesapja is, mentek Stuttgartból a hét órányira fekvő Möttlingenbe, hogy Machtolf-ot hallhassák!

Ez a lelkész még ma is élénken él az emberek emlékezetében. Unokája, Bossart möttlingeni tanító 1831-ben Blumhardtnak a következőket mesélte: Egy alkalommal felkereste Machtolf-ot egy szegény iparoslegény és egy inget kért tőle. Vadonatúj inget adott neki, amellyel azonnal a vendéglőbe ment. Fizetés fejében otthagytá az inget. A vendéglős megvizsgálta az inget és Machtolf nevét találta benne. Elvitte neki és Machtolf a legény adósságát kifizetve, visszaadta az inget, hogy adja oda a fiúnak újból. A vendéglős vissza is adta azzal a megjegyzéssel, hogy adóssága ki van egyenlítve. A fiú kérdi, hogy hát ki fizette ki? A válasz annyira megrendítette, hogy mozdulni is alig bírt. Ebből a bűnös fiúból azután Krisztus tanítványa lett. (Blumhardt segédlelkész naplójából, 1831.) Ha Hoffmann meglátogatta, mindig vitt neki húst, mert ő maga nem tudott venni soha. Gyakran adott pénzt kölcsön, vagy vállalt valakiért kezességet anélkül, hogy neki magának lett volna, és mindig csodálatosan kapott segítséget. Amikor a franciák fosztogattak és mindenki elrejtette, amije volt, Machtolf elővette ezüst kanálait és felkínálta a katonáknak azzal a megjegyzéssel, hogy ő bádog kanállal is tud enni. Ez annyira meglepte a katonákat, hogy nem fogadták el a kanalakat. Azután lepedőt kínált nekik nadrágnak, de *semmit* sem fogadtak el. Nemsokára azután egy szegény asszonynak adta

a kanalakat, hogy azzal egy adósságát kifizethesse. Halála után azonban mégis visszajutottak örökösének. A szeretet szolgálata okozta halálát is. Egy alkalommal Calw városából hazafelé tartott. Amint a meredek úton felfelé ment, észrevette, hogy az út közepén egy kézikocsi áll. Az út széléről pedig egy panaszkodó hangot hallott. Odament és egy ember, aki valószínűleg számítva Machtolf jóindulatára, keservesen panaszkodott, hogy a kocsit nem tudja tovább tolni felfelé a hegynek. Machtolf azonnal kész volt a segítségre. A súlyosan megrakott kocsit utolsó erejének megfeszítésével feltolta a hegyre. Az izzadságtól csurom vizesen ért haza este. Lefeküdt és meghalt. Halála után nem találtak nála más kabátot, mint papi köntösét.

A szeretetnek és jóindulatnak eme jelei, – amelyek a legélénkebben vésődtek a hálás nép emlékezetébe – csak igen halvány képét adják Machtolf egyéniségének. Valaki így nyilatkozott róla: Machtolf telve volt szeretettel és Isten Szentlelke hatalmasan munkálkodott benne. Arca úgy ragyogott, mint egy angyalarc. Isten országának titkaiba különösen mély betekintést nyert. Lelke telve volt nagy győzelmi vágyakkal. Sokszor az öreg Simeonhoz hasonlították, amit egy írott éneke is bizonyít. Szavaiból bizonyos felelősségérzet és fenség ragyogott elő, amikor egy istentisztelet alkalmával a möttlingenieknél azt mondta: „Amikor a möttlingeniek ama napon megítéltetnek, akkor nekem is lesz némi szavam abban!”

Machtolf-ot követte Grosz, aki ugyancsak mélyhitű lelki ember volt. Nagy hatást gyakorolt lelkileg egész Württemberg népére. Felső-Ausztriából, egy gazdagon megáldott munkakörből jött Möttlingenbe. Halála után 1814-1824 között Bach lelkész munkálkodott Möttlingenben. Ez igen szeretetteljes, szelíd férfi volt, csak kissé racionálisan gondolkodott. Ezekben az években nagy áldással munkálkodott Machtolf veje, Bossart tanító. Ez egy igénytelen, púpos férfi volt, de igen nagy hatóerővel bírt. Különösen nagy hatást gyakorolt a gyermekekre, akiknek a hittanóra mindenük volt. A rendszeres bibliaórán, amelyet az iskolában tartott, egy ideig a Jelenések könyvét olvasta, amely nagy örömet váltott ki mindenkiből. Bach emiatt szemrehányást tett neki. Azt mondta, hogy ez némelyeket búskomorrá tesz. Erre Bossart elhárította, hogy ezután kétszer is el kell olvasni a Jelenések könyvét, mert még azt hihetik, hogy ez a könyv nem is tartozik a bibliához. Fia ugyancsak tanító volt Möttlingenben, Blumhardt idejében.

1824-ben a möttlingeniek személyes közbenjárásuk által elérték a királynál, hogy a már akkor is nagy hírnévnek örvendő Barth lelkészt nevezze ki Möttlingenbe (később dr. Barth.)

Nemcsak hírneve és kiváló tehetsége készítet minket arra, hogy személyével hosszasan foglalkozzunk, hanem főként az a bensőséges szeretet és rendkívüli tisztelet, amit Blumhardt érzett iránta élete végéig.

„Nemrégén még olyan sivár volt minden. Még a Kanaán felé vezető úton sem lehetett sivárabb. Csak itt-ott tűnt fel az úton egy félénken járó vándor!” Így ecsetelte Spitta a 19. század elején uralkodó nagy hitetlenséget. Utána azonban zengő hangon adott hálát az Úrnak, hogy ebben a tekintetben már jelentékeny javulás állt be. A kiválasztott eszközök között, akik által az Úr utat nyitott a hit feléledésére, első helyen áll dr. Barth. Tiszta, mély hite, nagy tehetsége, óriási tettvágya („Alapelvem – mondta egy alkalommal – a vallási irodalom számára annyit írni, amennyit csak lehet!”) és vasszorgalma, annak a kornak fiatal hitvallói között csaknem olyan kimagasló helyet foglalt el, mint irodalmunk viharos és küzdő korszakában Goethe. Dél-Németországban, Svájcban és azon túl is elszórt „hívők” családjai körében ő volt a hangadó.

Folyóiratot alapított, amelyben havonként szólt az ifjúsághoz. Nagyon jól értett ahhoz, hogy a bibliai rejtvény-pályázatok révén állandó összeköttetést tartson fenn az ifjúsággal. Ugyanolyan gyakran szólt az öregekhez is a „Calweri Lap”-ban. Minden karácsonykor egy-egy egészséges és vidám elbeszélést írt az ifjúság számára.

Közben mindig juttatott egy-egy éneket is olvasóközönségének, ami nagyobbára a misszióról szólt; vagy pedig egy cikket írt – persze névtelenül –, amelyben a közönséget élénken foglalkoztató keresztyén napiproblémát tárgyalt és világított meg igen élesen. Amellett csaknem mindenütt ő volt az ünnepi szónok. Nagy része volt abban, hogy ebben a században az evangélikus egyházban sok áldás forrásává lett keresztyén népünnepély meghonosodott. Oly magas nivóra emelte azt, hogy az egész országban közkedvelté lett ez az ünnepély. Nagy kiterjedésű munkaterületének majd minden helyén – ahol ezeket az ünnepélyeket évenként megtartották –, nemes alakja is feltűnt a szószéken. Beszéde a jelenlevőkre valósággal gyűjtő hatást gyakorolt. A baseli missziói ünnepélyen pedig csaknem nélkülözhetetlenné vált. Nem csupán sziporkázó, tartalmas beszéde miatt, hanem sokkal inkább erős akarata, széle látóköre és bízó reménysége miatt. A pogány világba is küldött néha-néha igen tartalmas és értékes leveleket, amely által sok elfáradt és elcsüggedt misszionáriust állított már talpra. Bízató és erősítő szavai fényt és derűt sugároztak magányukba.

Otthonában pedig oly vidáman élt, mintha nem is lenne más dolga. Azt lehetett hinni, hogy vagyonának (ami nem volt!) kamataiból él. Mindig újabb látogatók állítottak be a papucsokkal, köntösökkel és pipákkal ékesített agglegénylakásba. Szellemes, vidám és tréfás modoráért nagyon szerették és mindenki számára felüdülést jelentett társasága. Legbensőbb érzelmeit és gondolatainak hullámvásárát nagyon szerette a kedélyesség és vidám tréfa mögé rejteni. Még pedig olyan módon, amit nem mindenki értett meg.

Egyik legnagyobb teljesítménye a „Calweri Könyvkiadó Vállalat” alapítása volt. Az ő kezében futottak össze az iskolai és népies keresztyén iratok és művek írásának, nyomásának és kiadásának száalai. Ólomsúllyal nehezedett szívére a nép lelki táplálékának nagy hiánya. Érezte, hogy azok a nyomorult pótlások, amelyek a sajtó által állnak rendelkezésre, nem segítik elő a nép lelki fejlődését. Égett a vágytól, és minden igyekezete oda irányult, hogy a népnek, de különösen az ifjúságnak minél több egészséges, bibliai olvasmányt szállítson. Kiadásában a legjobb világtörténeti, egyháztörténeti, missziótörténeti és bibliamagyarázatok jelentek meg. Mindenekelőtt azonban több száz példányban adta ki az immár 256. kiadásban megjelent „Kétszer 52 bibliai történet” című könyvecskét. (Minden hétre egy ószövetségi és egy újszövetségi rész története.) Eleinte még sajátkezűleg készített, többé-kevésbé jól sikerült képekkel is illusztrálta a könyvecskét. Elsősorban persze a württembergieket tartotta szem előtt. Később, ameddig a német nyelv terjedt. Azután pedig már a pogány népet is. Eddig már 65 nyelven jelent meg e könyvecske. Ebből 40 Ázsiára, Afrikára, Amerikára és Polinéziára esik.

Ilyen emberré vált Barth Möttlingenben. Mint a pietizmus ismert, ügyestollú harcos bajnoka és Istentől gazdagon megáldott szónok került ide. Éppen abban az időben tért vissza külföldi tanulmányútjáról, amelyre württembergi szokás szerint, vizsgáinak sikeres letétele után nyert ösztöndíjat. Ez idő alatt megismerte Németország és Svájc mozgalmait és azoknak vezető férfait. Amint Möttlingenbe került, indítatva érezte magát arra, hogy szellemi tőkéit, illetve a külföldön nyert lelki javakat áttekintse és azokat mások javára gyümölcsöztesse. Azt lehetne gondolni, hogy nagy elfoglaltsága mellett és sok irányú tevékenysége miatt gyülekezetét elhanyagolta. Erről azonban szó sem volt. Később, a feladatok növekedésével persze kénytelen volt egy segédlelkészt alkalmazni. Végül pedig minden ok megvolt arra, hogy lelkészi állásáról lemondjon. Ő azonban – mint ahogy azt az említett két intézkedés is bizonyítja – igen nagy felelősséget érzett hivatása és gyülekezete iránt. Egész szívét, lelkét adta oda. Sőt csaknem túlzásba vitte a buzgóságot és tevékenységet. Egészen a „Nagy Királyhoz” hasonlóan, aki alattvalóit még a hálószobába is elkíséri. S az ilyen buzgóságért, ha azt bölcs szívvel és szerető lélekkel végzik, ki ne lenne hálás? A möttlingeniek igen sokat köszönhetnek Barthnak, amiért még ma is nagyon hálásak. Végtelenül szerette gyülekezetét. Amellett igen szigorú is volt. Esküvő és templomszentelés alkalmával például eltiltott minden világi dolgot.

(Még az ünnepi kalácsot is!) Az Unter-Haugstetti hívek néhányszor ellenkeztek is szigorú lelkészükkel. Ez az eljárásuk azonban csodálatosképpen mindig káros – de sohasem a lelkész által előidézett – következményekkel járt.

Az ifjúságot azonban mérhetetlenül szerette. Nekik teljesen átadta magát. Különösen a konfirmandusokkal foglalkozott nagyon sokat. Főleg ezeknek szentelte estéit. A biblia-rejtvényeket voltaképpen konfirmandusai számára találta ki. Minden módot felhasznált arra, hogy az ifjúságot a Bibliához vezesse, gondolkodásra készítse és önvizsgálatra juttassa. A nagyobb lányokat rokjáikkal együtt magához hívta és többek között arra ösztönözte őket, hogy a feladott bibliai versek alapján írjanak éneket. Ezáltal sokan, de különösen Dittus Adél, – akiről majd később olvassunk – a közönséges verselést jóval felülhaladó költői tökélyre emelkedett és ezen a téren jelentős eredményeket ért el.

A konfirmációi nevelés terén azonban a legnagyobb és úgyszólván egyedülálló volt Barth. Sok lelkész szíve mélyéig szégyenkezett, amikor olvasta e fontos napokban az ifjúságnak adott figyelmeztetéseit. Aki imádságait hallotta és könnyeit látta, lelkében mélyen megrendült! A mag, amelyet itt elhintett, később csodásan kikelt. Prédikációi rendszeres hallgatói számára túlságosan eloszlók voltak. Ezáltal legnagyobb részt fáradtságot és végül közönyt váltott ki hallgatóiból. Forró vágya, hogy beszéde által megtérjenek a lelkek – olyanoknál, akiket félre nem érthető módon, mint meg nem térteket kezelt a többi megtértekkel szemben –, éppen ellenkező hatást ért el. Nagybárá helyrehozhatatlan makacsságot váltott ki belőlük!

Ha tekintetbe vesszük ezeknek a meg nem térteknek és a jelenlegi megtérteknek későbbi megtérését, akkor Istennek csodálatos vezetését látjuk abban, hogy a szónoki tehetség eme nagy hőse után még az erőnek egy hőse is következett. Akármint volt is, Barth lassan-lassan mindjobban elkedvetlenedett. 1835 év végén azt írja: „Minden évben észrevehetőleg növekszik a könnyelműség és közönyösség. A prédikáció már egyáltalán nem hat. Az erkölcsről és rendről híressé vált gyülekezetben ma öt embert kell megbüntetnem iskolakerülésért. Három, 16 esztendőes ifjú ellen vizsgálatot kell indítanom, mert istentisztelet ideje alatt állítólag kártyáztak. Végül pedig egy házasságtörő férfit is ki kell hallgatnom. Ezek máskor hallatlan és becstelen dolgok voltak. Sokszor erőt vesz rajtam a csüggedés és az a gondolat, hogy más helyen bizonytalán eredményesebben tudnék munkálkodni. Az *agyonprédikált* és halálosan fáradt möttlingenieknak nagyon jót tenne, ha egy ideig nem részesülnének lelki eledelben. A koplalás bizonytalán észre térítené őket.”

1836 év elején pedig a következőket írta: „Gyülekezetem meg nem tért híveinek vallás-erkölcsi állapota jelentékenyen rosszabbodott. A megtértek száma pedig egyáltalán nem gyarapodott. Felnőttek alapos megtéréséről nem is tudok. Erre még nem volt példa. Konfirmandusaim között ugyan sokan vannak, akik örömet okoznak, de ezek nagybárá hívó szülőknél gyermekei. Ezeknél az otthoni nevelés végezte a legtöbbet. Az eredmény pedig bizonytalán nélkülük is létre jött volna.

A vallásosság csökkent, a durvaság ellenben gyarapodott. Minden prédikálás hiábavaló. Megpróbálkoztam már mindenféle hangnemmel. Egyszer moll, másszor dur; ma alt, holnap basszus – egyik sem használt! Vasárnapról vasárnapra arról kell meggyőződnöm, hogy gyülekezetem halálosan agyon van prédikálva. Semmiféle ingerlőeszköz nem tudja őket felrázni. Az idegek már túlságosan letompultak. A legerősebb lelki táplálékot is úgy nyelik le, mint az oroszok a pálinkát. Semmiféle változást nem idéz elő bennük. Az evangélium édes és hámisítatlan teje egyhangúan unalmas már számukra!”

A legfájdalmasabb volt számára az, hogy az úgynevezett „hallgatók” *aludtak* a prédikáció alatt. Ez valóban mélyen elszomoríthatta, mert hiszen Barth egyike volt a legnagyobbaknak! Ha azonban az eseményekben megfigyeljük, hogy akkor még az egész gyülekezet, mind a „megtértek” és „meg nem tértek”, a sötétség titkos kötelékeiben vergődtek, akkor világossá

válik előttünk, hogy az ékesszólás semmiféle „ingerlő eszközeivel”, vagy egyéb „hatásokkal” ezeket a kötelékeket széttépni nem lehet!

Mialatt Barth möttlingeni működése egyre kilátástalanabb lett, addig az általános törekvései mindig termékenyebbek voltak. Ezek pedig nemcsak tehetségének, hanem hajlamának is jobban megfeleltek. Magasra törő céljai már eleve kizárták, hogy falusi lelkész maradjon. Világossá vált előtte, hogy Isten országa ügyét szabadabb formában és általában fontosabb helyzetben kell szolgálnia. Ezek után lemondott lelkészi állásáról és visszavonult a magánéletbe. Mint a „Calweri Lapkiadó Vállalat” igazgatója, Calw városában telepedett le.

Nagy súlyt helyezett arra, hogy Möttlingen egy ügyes és arravaló utódot kapjon. Azonnal a nála fiatalabb és a misszió iránt való közös lelkesedés révén igen közelálló barátjára, Blumhardtra gondolt. Rávette a möttlingenieket, hogy menesszenek küldöttséget a királyhoz és terjesszék elő azon kérésüket, hogy a megüresedett állásra Blumhardt lelkészt nevezze ki.

8. Beiktatás. – Esküvő. – Első munkálkodás.

Blumhardt lelkészi beiktatásának pontos idejét nem tudom. Üdvözlő beszéde azonban, amellyel bemutatkozott a möttlingenieknél, részben már ismeretes előttünk. Most tehát csupán élettörténetének a még hátralevő részét ismertetem és azt elődjére, dr. Barthra vonatkozó szavaival kezdem:

„Szeretteim a Krisztusban! Előbbeni lelkigondozótokkal, dr. Barth lelkipásztorral Baselben ismerkedtem meg. Szíveink egymásra találtak. Örömet csak fokozza, hogy beiktatásomnak tanújaként őt is üdvözölhetem köztetek.

Kérem a Mindenható Istent, hogy ruházzon fel az Ő Szent Lelke erejével, hogy az itt megkezdett munkáját áldással folytathassam! Most itt állok előttetek szeretteim a Krisztusban, mint néhány hónap óta kinevezett lelkipásztorotok. Mélyen meghatott az irántam tanúsított nagy szeretet, amellyel fogadtatok. Szívem telve van Isten iránt való mélységes hálával. Úgyannyira, hogy nem kívánok magamnak nagyobb boldogságot, mint hogy üdvösségetek érdekében szolgálhassak nektek. Hogy majdan mint „megmentetteket” állíthassalak benneteket a Főpásztor elé!

Istenünk sok és nagy irgalmassága között meg kell említenem különösen azt, hogy élettársat is ajándékozott nekem. Született Köllner Dórát. Ő minden tekintetben hozzám hasonló gondolkodású. Tudom, hogy a nagyrebecsült gyülekezet örök javáért velem együtt ő is szeretettel fog szolgálni. Baseli tartózkodásom utolsó hetében, csodálatos körülmények között ismerkedtem meg vele a szülői házban, Sitzenkirchben. Többen közületek biztonnyal emlékeznek még áldott emlékü nagyapjára, Köllner lelkészre, aki Möttlingenbe is gyakran ellátogatott. Kimondhatatlan nagy örömet okoz az a tudat, hogy a tiszteletreméltó aggastyán áldása nyugszik menyasszonyomon. Szeretettel ajánlom őt jómagammal együtt mindnyájótok jóindulatába.

Szeretteim a Krisztusban! Már évek óta kedves vezérigém a 103. zsoltár. Erre támaszkodtam szomorúságomban és örömömben egyaránt! Ha emlékembe idézem Istenünk számtalan kegyelmi ajándékát, amellyel születésemtől kezdve elhalmozott, hogy általa a Neki való szolgálatra elkészítsen, – akkor szüntelenül így kell kiáltanom: „Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről. Aki megváltja életedet a koporsótól, kegyelemmel és irgalmassággal koronáz meg téged.” – Ezzel véget ért Blumhardt üdvözlő beszéde.

Barth áldáskívánása: „*Légy hűségesebb és boldogabb, mint én*” és Blumhardt kérése: „*A Mindenható Isten ruházzon fel az Ő Szent Lelke erejével*” csodálatos módon meghallgattatott.

Igen érdekes Blumhardt és Barth élettörténetének a végét összehasonlítani (Werner, II. 17.)

„Kölcsönös bizalmunkat az egyház Ura erősítette meg. Szent bizonyossággal hiszem, hogy Ő volt az, aki bennünket összevezérelt és örökké tartó szövetséget engedett kötni egymással. Aggódnom kellene, amikor egy 800 lelket számláló gyülekezet pásztorlását veszem át, ha nem volna mögöttem a csodálatos segítség és tapasztalatok egész sora, amelyekben az Úr részesített az elmúlt 26 esztendőn keresztül. Jól ismerem a mi Urunk Jézus Krisztusnak könyörülő és irgalmas szívét és erősen támaszkodom ama nagy és szent ígéreteire: „Én magam legeltetem nyájamat s én nyugosztom meg őket. (Ezék. 34, 15.)...” íme, én titeket vagyok minden napon a világ végezetéig”. (Mt. 28, 20.) ...”a Szent Lélek elvezérel majd titeket minden igazságra...” (Ján. 16, 13.) ...”és anyaszentegyházamon a pokol kapui sem vesznek diadalmat!” (Mt. 16, 18.)

Így tehát erőtlenségemnek és gyengeségemnek teljes tudatában állok az Úr gyülekezete előtt, de tudom, hogy Isten jelen van és ereje támogat engem! Nem tudok most egyebet ígérni nektek, mint hogy teljes hittel bízom az Úr ígéletében és tudom, hogy nagy kegyelme nem engedi meg, hogy terméketlen legyek köztetek. Ne feledjétek azonban, hogy igen sok függ attól, hogy vajon milyen hűségesen és buzgón fogtok értem imádkozni és könyörögni, hogy Isten ígétét az igazságnak megfelelően tudjam nektek hirdetni és úgy járhasak köztetek, mint egy folyton égő és világító fáklya! Ebben az esetben ez a nap nektek és nekem is az áldás napja lesz, amelyre az örökkévalóságban is örömmel fogunk emlékezni!”

Csodálatos, hogy e két barátot és bajtársat mennyire találóan jellemzi üdvözlő beszédük. Barth gazdag szellemének és szívének minden változatát kifejező himnusza mellett Blumhardt beszéde szinte száraznak tűnik fel. Szerénysége és egyszerűsége csaknem feltűnő. Különösen, amikor a „nagyrabecsült gyülekezet örök javáról” beszél és feleségével együtt a gyülekezet „szüntelen való jóindulatába” ajánlja magát. Blumhardt nemcsak a tettek embere, hanem a szó legnemesebb értelmében véve, *egyszerű* is volt! Kétféle beszédet – *szószékit* és *szószéken kívülit* – soha nem ismert és nem is akart ismerni! Éppen ezért prédikációinak stílusa úgyszólván a nemesebb társalgás beszéde. Amellett pedig a szent pillanat ünnepélyessége is bizonyos fokú józanságra hangolta. Mint ahogy egy alkalommal menyasszonyának is írta: „Sokszor érzem, hogy minél telibb van a szívem, annál szárazabb a beszédem!” Így ebben az ünnepélyes pillanatban is a valóságos életet tartotta szem előtt. Azt akarta, hogy a szent elkötelezés, mint pl. „üdvösségtek” – „megmentettségtek” – „a Mindenható ereje” által a mindennapi, valóságos életet ábrázolja.

Mielőtt a feladatoknak szemébe néznénk, amelyeket Blumhardt szeretettel vállalt magára, vessünk még egy pillantást a Barth és Blumhardt között fennálló barátságra, amely ezután még bensőségesebbé vált.

Mint tudjuk, e két férfi nem csupán Isten országának nagy céljai iránt való lelkesedés kapcsán voltak lelkirokonok, hanem sajátos és kiforrott egyéniségük és lényük egyenessége folytán is. Barth nemcsak korban volt idősebb Blumhardtnál, hanem a korát jóval felülhaladó hírnévben is! Ő már úgyszólván „beérkezett”, amikor Blumhardt még csak „útra kelt”. Mindazáltal Blumhardt éppen olyan irigység nélkül tekintett fel Barthra, mint ahogyan Barth talán szeretettel tekintett le Blumhardtra. Barátságukban a keresztül-kasul monarchikus (egyeduralkodó) természetük Barthnál cselekvő, Blumhardtnál azonban szenvedőleges módon jutott kifejezésre. Ezt azonban mindkét részlől a legtermészetesebbnek tartották.

A fent említetteket élénken megvilágítja, amit Blumhardt 1841-ben, Barth születésnapjára írt: „Ma van 42. születésnapod! Bensőmben már napok óta áldalak erre a napra... Annyira egynek érzem magamat Veled, hogy a te örömid az én örömöm is! Adj a Úr, hogy nagyobb hasznodra lehessenek, illetve Annak, akié vagy, Akinek dolgozol és Akinek általad szolgálnom

kell!” Ugyanebben az évben, december 31-én újévi üdvözléssel pedig ezt írta: „Leghőbb óhajom és imádságom, hogy a te kedvedért már én is valamit elérhessek!”

Amellett barátságuk oly bensőséges és testvéries volt, hogy annál szebbet el sem lehet képzelni! Blumhardtól általában hetenként kétszer, gyakran 4-5-ször vagy ugyanazon a napon kétszer is érkezett küldönc Barth-hoz. Amint pedig tudjuk – Barth egyetlen levelet sem szokott válasz nélkül hagyni.

Blumhardt valóságos testvérként tájékoztatta barátját mindenről, ami életében előfordult. Egy alkalommal (közvetlenül az ébredési idő előtt) aggódva panaszkodott, hogy egy súlyos betegség közeledését érzi. Egyúttal komolyan kérte, hogy feleségével ne közölje ezt. Levelezésük tárgya főként irodalmi megbeszélések, munkaelosztások, tervek elbírálása, beszerzési források, stb. körül forgott. Ezenfelül pontos beszámolót tartalmazott a möttlingeni helyzetről is. Blumhardt a legapróbb részletekig tájékoztatta Barthot mind az egyesek, mind pedig a gyülekezetben beállott változásokról, családi eseményekről, betegségekről stb. Amellett megtárgyalták a napi eseményeket is! Barth ezeket a leveleket lelkiismeretesen és gondosan összegyűjtötte és megőrizte. Ez a gyűjtemény valóságos naplót képez Blumhardt möttlingeni életéről. Blumhardt nem cselekedett hasonlóképpen Barth leveleivel. Kiterjedt levelezése sem időt, sem módot nem nyújtott arra, hogy az írásokat megőrizze. Egyébiránt nemcsak nagy számuk, hanem bizalmas természetüknél fogva is kénytelen volt a leveleket megsemmisíteni. Ennek következtében Barth leveleiből csak egy-néhány maradt meg. Aki ezeket a leveleket olvassa, az szinte meghatódik. Egyrészt a gyengéd szeretet miatt, amely azokból felénk sugárzik. Másrészt pedig az a gyönyörűséges egyetértés, amellyel különböző igazságok révén egymásnak szolgálnak.

Most Blumhardt gyakran említett egyenességéről közlök még néhány szót. Ha valami kifogása volt valaki ellen, akkor azt nyugodtan, szeretettel, és a legnagyobb őszinteséggel azonnal megmondta az illetőnek. Többé azután soha meg nem emlékezett arról. Örökre elfelejtette. Erre biztosan számíthatott mindenki! Mint ahogy egy alkalommal az Esaiás 53, 9. verséhez: „...,álnokság sem találtatott szájában!” hozzáfűzte: „Ha ezt egy emberről mondhatjuk, akkor az már nagy dolog, és az olyan ember már Krisztus nyomdokain jár. Csak soha az ember háta mögött ne beszéljünk, mert akkor vége van az őszinteségnek! Ha mást beszél a száj, mint a szív, akkor már hamisság van a szájában, beszédében és magatartásában egyaránt!”

Még egy másik igen szép és emlékezetes ünnepély állt Blumhardt előtt: esküvője. 1838 szeptember 4-én a két Köllner testvér, Lotti és Dóri együtt állt az oltár elé. Előbbi Häberlin misszionáriussal, utóbbi pedig Blumhardttal kötött örök frigyet. Mind a két párt Blumhardt Teofil, a baseli missziói iskola igazgatója áldotta meg. Barth megszokott módján, költemény formájában küldött üdvözléssel. Ebben a költeményben először a szülőket szólaltatja meg, akik panaszkodnak gyermekeik távozása miatt. Erre bocsánatkérőleg és egyben vigasztalva a szülőket, a leányok válaszolnak. Ezután Blumhardtot a möttlingeni gyülekezet, Häberlint pedig egy hindu köszönti. És csak ezután jut szóhoz a két boldog férj. Végül pedig a *távollevő* jóbarát áldáskívánásával fejeződik be a szép költemény. Az egybekeltek számára igen emlékezetesek voltak – nevezetesen a későbbi időkben – ennek a napnak vezérigéi: „Az igazakra világosság fénylik a sötétben: attól, aki irgalmas, kegyelmes és igaz.” Zsolt. 112. 4. és „Amit könyörgéseitekben kértek, higgyétek, hogy mindazt megnyeritek és meglesz az nektek!” Márk 11, 24. Az első ige komoly biztatása a felülről jövő segítségnek; a második pedig fontos és sokat ígérő intése, igen sokszor erősítette őket későbbi életük sok nehéz harcaiban és a nem sejtett feladatok közepette.

Feladataim nehézségeihez tartozik az is, hogy Blumhardt hűséges segítőtársának teljesítményeiről nem szabad nyilatkoznom, nehogy szavaimmal megsértsem a kedves, finomlelkű lelkészét. Azt azonban mégis elárulom, hogy Blumhardt igen gyakran és nagyon melegen

beszélt Barth előtt, hogy az imádságban, küzdelemben és lemondásban egyaránt milyen hűséges harcostársat lelt feleségében. Amellett a möttlingeniek sem hallgathatnak arról, hogy milyen nagyon hálásak mindazért, amit a hűséges lelkészné tett egészségesek és betegek között egyaránt. Most pedig arra kérem a kedves olvasót, hogy Blumhardt teljesítményei mellett a jövőben, – ahol csak lehet – gondoljanak Blumhardtnéra is, mint aki részestársa volt mindenben!

A möttlingeniek kimondhatatlanul boldogok voltak, hogy végül ismét van lelkészük!

A feladatok, amelyek előtt Blumhardt állt, nyilván messze felülhaladták az Iptingenben talált nehézségeket. Hallgatói annak a kornak legkiválóbb lelkészének vezetése alatt megtanultak *aludni*! Nagyobbára jóllakott, fáradt és kedvetlen hívekből állt a gyülekezet. Volt egy sereg pietista gyülekezeti tag, akiknek Barth maradt mindenben minden! Voltak más gyülekezeti tagok is – még pedig szép számmal –, akik az utóbbiak többre becsülése miatt telve voltak haraggal és ellenszenvvel. Így természetesen az azok által meghívott új lelkésztől sem voltak elragadtatva. Ilyen volt a talaj, amelyet Blumhardtnak meg kellett munkálnia. Elődjének hűséges munkáját, reményteljes magvetését egyelőre még igen szívós és ellenálló kéreg takarta. Teljes szépségében csak jóval később bontakozott ki, amikor ez a kéreg Isten csodálatos segítsége által teljesen eltűnt. Feladatának megoldását nagyrészt Barth is megnehezítette. Bár a legjobb szándék vezette őt abban, hogy megkönnyítse helyzetét. Egy gyülekezetétől megvált lelkésznek a gyülekezetével és az új lelkésszel szemben tanúsítandó magatartása a lelkipásztor legfinomabb és sok tapintatot követelő feladatai közé tartozik. Úgy általában teljesen egyetértünk abban, hogy ez a feladat nem lehet más, mint: „Teljesen lemondani!” Az utódnak teljesen szabad teret kell átengedni, feltéve, ha meg van győződve arról, hogy megfelelő szellemben munkálkodik, – hogy teljes jogú pásztor lehessen gyülekezetének. Barth semmiesetre sem járt el bölcsen, amikor a möttlingeniektől búcsúzva többször is hangoztatta: „Továbbra is pásztorotok maradok!” Ez az ígéret annyival súlyosabb, mert hiszen székhelyét a szomszédos Calw városába tette át. Igaz, hogy Barth más mértékkel mérhette magát, mint más emberek, de hogy ígéretét kellő tapintattal oldja meg a nélkül, hogy a gyülekezet lelki kárt és utódja áldásos munkája csorbát ne szenvedjen, – az még neki sem sikerülhetett. Ennek az ígéretnek megfelelni annál kevésbé tudott, mert hiszen – saját bevallása szerint – möttlingeni munkálkodásának kocsija teljesen helytelen irányba tévedt. Tekintettel azonban arra, hogy Barth szándéka főleg a möttlingeni lelkek iránt érzett benső szeretetéből fakadt, az Úr kegyelemmel tekintett rá, és véghezvitte, hogy annak gyümölcse – hála Barth nemes és tiszta gondolkodásának – mégis sokszorosán áldott volt.

A merész ígéret sikeréhez természetesen hozzájárult egyrészt a két férfi benső barátsága, másrészt azonban főleg Blumhardt magatartása, ahogyan az adott helyzetbe teljesen bele tudott illeszkedni. Blumhardt minden életkörülményben, kicsi és nagy dologban, a világban, az egyházban és otthon egyaránt ellene volt annak, hogy egyenetlen, kellemetlen és ésszerűtlen helyzetekben ellenségeskedést szítson. Vezérelve volt mindent jóindulattal és Isten kezéből fogadni. Mindent jó irányba vezetni, és mindennek a szebbik és jobbik oldalát juttatni érvényre. Ilyen úton és módon a legtöbb félreértés áldásforrássá változott. Sokszor megoldhatatlannak látszó bonyodalmak is – amelyeket, mint lelkipásztornak panaszkodtak el, – odaadó és szeretetteljes tanácsára hamarosan, szinte játszva megoldódtak! Így tehát az adott helyzetbe is teljes örömmel, de önállóságának teljes fenntartásával illeszkedett bele.

Hogy Blumhardt milyen hűségesen tájékoztatta Barthot mindenről, ami Möttlingenben történt, azt már tudjuk. Egy alkalommal azonban, amikor nem volt megelégedve Barth módszerével, ahogyan érvényre kívánta jutatni befolyását, – a következőképpen írt neki: „Hiszen a lelkek nemcsak az enyéme, hanem a tiéd is!” Ez a harc idejében, az ébredés kezdetén történt. Barth gyakran hallgatott egyes gyülekezeti tag besúgására és tanácsot is adott anélkül, hogy előzőleg Blumhardttal megbeszélte volna a dolgot. Sőt a személyes találkozást mind-

jobban került. Most azt hiszem itt volt a pillanat, amikor minden óvóintézkedés hiábavalónak bizonyult az ilyen mesterként kételkedő rendszer veszélyei ellen. Barth biztonnyal elfogulatlanabban ítélte volna meg az új, önálló ösvényeket, amelyeken barátja vezetve lett, – ha annak önállóságára már előbb ébred tudatára.

Ez a baráti szövetség, amely minden tekintetben csupán Möttlingen érdekeit tartotta szem előtt, – mindenesetre igen nagy áldására volt a gyülekezetnek. Ez a két lelkész-barát még ma is, mint világító fáklya él a möttlingeniek emlékezetében. Csodálatosképpen sohasem gondoltak csupán az egyikre, hanem mindig a kettőre együttesen.

Most vessünk egy pillantást Blumhardt első működésére. Eleinte igen nehéz volt a helyzete. Azok után az ékesszóló, költői szárnyalású, hathatós ígehirdetések után, amelyeket a möttlingeni templomban hallottak eddig, Blumhardt prédikációját túl egyszerűnek találták. A templomban való alvás tovább folyt. Azon keveseknek pedig – a tulajdonképpeni hallgatóknak – és a Biblia köri tagoknak valami hiányzott a prédikációból, amit maguk sem tudtak kifejezni, csak érezték. Az ő nyelvük egészen más volt! Amikor Blumhardt a baselielknél a „felebarát-ról” beszélt, a möttlingenieknél pedig a „Mindenható segítségét kéri”, már érezni lehet azt az egyszerű, általános gondolkodást, ami őt jellemezte és ami a möttlingenieknek egészen új volt! A szerény, egyszerű, valóságos életre irányuló gondolkodásmódja is azt a benyomást keltette bennük, hogy Blumhardt még nem eléggé „előrehaladott” keresztyén! Szóval, Barth mellett még sokáig igen keveset jelentett. Mindennek ellenére azonban nagyon szerette ezeket az embereket. „Bibliaórájukra” is gyakran elment. (Barth ezt sohasem tette.) Ugyanígy látogatta a többieket is. A gyülekezet szigorú megkülönböztetését a Bibliaórára járók és a többiek között, ugyancsak nem tette magáévá. Ez az eljárása persze ismét azt a gyanút keltette az emberekben, hogy Blumhardt még igen „gyenge hitű”.

Barthnak írt leveleiben egyszer kifejezésre juttatja szomorúságát a gyülekezet helyzete felett, de nemsokára felülkerekedik benne ama nemes gondolkodás: mindent a lehető legkedvezőbb módon ítélni meg, – csupán a méltányosság szempontjából is! Így azután egy másik alkalommal azt írta: „Hogy az itteni helyzet nem áll jól, azt jelenleg egyáltalán nem mondhatom. Elégedettebb vagyok, mint bármikor. Annak dacára, hogy tudom mi történt és történik még ma is az ifjúság között. Ugyan ki tudna itt teljes tisztaságot teremteni? Az bizonyos, hogy Möttlingen hívó gyülekezet. Határozott ellenkezést csak keveseknél tapasztalok. Egyes dolgok pedig legnagyobb csodálkozásomra – várakozásomon felül jól alakultak. Tehát látod kedves testvér egyszer így is van!”

Blumhardt és felesége hamarosan otthonos lett a családnál. Természetes, bizalmat keltő modora, testvéri szeretete lassan, de annál biztosabban hatott. Az iskola ügyeit is nagy buzgósággal karolta fel. A beteg tanítót sokszor ő maga helyettesítette. Jól értett ahhoz, hogy a szülőket arra készítse, hogy gyermekeiket rendszeresen küldjék iskolába. Az ifjúsággal szemben való eljárásában körülbelül Barth nyomdokain haladt. Persze teljesen önállóan és adottságainak határán belül. Kedvenc szokása volt, hogy a konfirmáció alkalmával minden egyes konfirmandusnak a vezérige mellé egy saját-maga költött verset is adjon. Így például a Lukács 24:36-hoz a következő verset adta:

Hogy nyugodalmába vezessen
eloldva kötelékedet:
halálon győzelmes Megváltód
azt kiáltja: „Béke veled!”
Ragadd meg bátran ezt a békét
S el ne bocsásd, bár idelenn
Nehéz a harc, gyötör a kétség:
Akkor tiéd a győzelem!

A lelkiélet felfrissítése céljából a leghathatósabb módszernek bizonyult a fiatal emberek megnyerése. Ehhez pedig Blumhardt kiválóan értett! Barth különösképpen a leányokat gyűjtötte maga köré. Nyilván azért, mert a fiúkat semmiképpen sem tudta megnyerni az esti összejövetelekre. Ez egyébként megszokott jelenség, ami nagy kárára volt a lelki fejlődésnek. Oka pedig abban keresendő, hogy ezáltal a lelkész és a hozzá csatlakozók keresztyén életeszménye igen könnyen bizonyos nőies jelleget nyer, ami a férfiakat és fiatal embereket többnyire elriasztja. – Vajon miként sikerült Blumhardtnak a fiatal embereket maga köré gyűjteni? Igen egyszerűen. Az iskolában felolvasta nekik az újságot (valószínű, hogy az egyházi lap volt a faluban az egyedüli újság), és megbeszélte velük töviről-hegyire az olvasottakat. Itt a barátságos, nyájas, de nagy lelkierővel rendelkező Blumhardt teljesen elemében volt. Az ifjú emberek pedig valósággal újraéledtek. Sok lelkiáldás fakadt ezekből az órákból. Úgyannyira, hogy még az ébredési időkben is érezhető volt hatásuk. Az órák rendszerint énekkel és imádsággal kezdődtek és végződtek. Blumhardt a lelki, világi és természetes dolgokat teljesen eggyé kapcsolta. A világeseményekből is a legmélyebb lelkitapasztatásokat és tanulságokat vonta le. Ez az óra, amelyen később már férfiak is részt vettek, az 1848-as forradalmi idők izgalmaiban, nagy mértékben a kedélyeket is lecsendesítette.

Az 1838-1843. évben fellépő járványok (tifusz, vérhas) különös alkalmat nyújtottak a lelki gondozás nagyobb mérvű kifejtésére. Blumhardtné valóságos leveskonyhát rendezett be a lelkész lakban, hogy a betegek és veszélyben levők megkaphassák a szükséges táplálékot.

A gyülekezeti munka mellett sokféle alkalom nyílt messze kiható munkálkodásra is. Először a kerület egyik iskolájának az igazgatója lett. Itt gazdagon gyümölcsöztette ama tapasztalatait, amelyeket, mint a „hasznos ismeretek” szaktanára éveken át nyert. Ebben a minőségben végzett munkái közül két tanfolyamot említ, amelyet 1843-ban: „A német nyelv használata a népiskolában”, és „Pál apostol élete” címen tartott.

Nemsokára mint író is tevékenykedett. Erre természetesen a Barth-tal való gyakori érintkezés és a misszió iránt való buzgó lelkesedése indította. Részt vett a „Missziói Folyóirat” című lap szerkesztésében, amit később teljesen átvett. Nagy és széleskörű elfoglaltsága mellett ez a havonkénti munkakötelesség később szinte emberfeletti megerőltetést jelentett számára. Bocsánatkérő levelei, amelyben elnézést kér, ha csak az utolsó percben készül el munkájával és e feladat alól való sürgős felmentését kérve, minden hónapban újból és újból csaknem órá-ütésre érkeztek Barth-hoz.

Amellett az Iptingenben megkezdett misszió-történeti tanulmányait is folytatta. Ennek következtében a „Calweri Könyvkiadó Vállalat”-tól, illetve Barth-tól megbízást kapott egy „Misszió történeti és földrajzi kézikönyv” megírására. Ez óriási feladat volt! Különösen Blumhardt számára, aki a zseniális felületességet egyáltalán nem ismerte! Nála mindennek „egyezni” kellett. Az „esetleg”, a „szeretnék”, a „szabad” szavaktól valósággal irtózott. A világ csaknem minden partját, mélyen be a földrészekbe, valamint a belső országokba, munkába vették már a missziók. Hol keresse az anyagot különösen a történeti részhez? A különböző missziói társaságok évi jelentésének rendszere még csak fejlődőben volt. Életrajzi leírások akkor még igen gyérek voltak. A misszionáriusok és más tudósítók egész szívükből, melegen és kimerítően írták jelentéseiket, de nem olyan pontosan, hogy a kutató minden kérdésre választ kaphatott volna. Hogy a főforrások nagyrészt angol, részben pedig francia nyelven voltak írva, egyáltalán nem zavarta Blumhardtot. Inkább az angol jelentések ismert terjengőssége és a források felkutatása okozott nagy nehézséget. Különösen földleírás szempontjából és olyan tájakról, amelyeket a misszionárius előtt még fehér ember nem látogatott. A misszionárius pedig – még ha igen megáldott és ügyes volt is – a földleírással nem sokat törődött! Sem érzéke, sem értelme nem volt ahhoz. Végül pedig a térképek! Hol kutassa fel az összes térképet?

A tübingiai egyetem nyilván sok alkalmat nyújtott növendékeinek arra, hogy írói tehetségüket kifejtthessék. Rendkívül nagy örömmel, erővel és ügyességgel végezték ezt a munkát. Micsoda hatalmas munkateljesítményeket láttunk – mondja Blumhardt – éppen a sváb teológusok részéről. Akár Baur, vagy Barth-nak hívták őket. Blumhardt is alaposan értett hozzá. Ennek a túlfeszített munkának volt egy igen jó gyümölcse. Gondolatait teljesen lekötötte a föld minden népe. Tekintete szüntelenül a szegény, pásztor nélkül való nyájra volt irányítva. Egyedüli vágya volt, hogy Jézus nevében, az Ő tervei és cselekedetei szerint pásztorkodása alá vonja a pogány népet. Úgyszólván íróasztala előtt tanult meg, mint igazi pásztor Isten elé állni és kegyelemért könyörögni elveszett gyermekeiért!

Ugyanebben az időben igen élénken foglalkoztatta egy másik új munka is. Nagy szükség volt arra, hogy a régi templomi énekeskönyvet egy jobbal helyettesítsék. Az énekszóveg és a zenei rész tekintetében két igen nagy veszedelem fenyegette őket. Szóveg dolgában a régiekre való tekintet és elővigyázat vitték a főszerepet. Emiatt féltő volt, hogy ismét gyenge alkotás jön létre. A zenei rész jórészt olyan szerzők kezében volt, akik a saját dallamukat kedvelték a legjobban. A fenyegető veszedelem elhárítására több württembergi teológus fogott össze. Ezek között volt Blumhardt is. Ő különösen a zenei részt vette védelmébe. Összegyűjtött több régi dallamot és nagy erővel vetette bele magát az összhangzattan tanulmányozásába. Blumhardt különösen a dallamos karénekekért lelkesedett. Érintkezésbe lépett több munkatárssal is. Nagy hűséggel állt dr. Hauber, a későbbi preláthus mellé, aki ezen a téren nagy szorgalommal és eredménnyel munkálkodott. Többek között megismertette vele az azóta kedvelté vált szép ének: „Az örökkévalóság hajnalpírja” dallamát is. Több kisebb dolgot is kiadott. Munkája nemcsak a kitűzött cél érdekében volt igen eredményes, hanem saját személyére nézve is nagy nyereséget jelentett. Mert szilárd alapját képezte annak, hogy örömmel foglalkozott a zene-szerzéssel is.

Az „új” württembergi énekeskönyv hamarosan közkedvelté lett. A szóveg és dallam több hibája ellenére is valóságos mestermű számba ment. Mindenütt nagy buzgóság támadt új énekeskönyvek kiadására. Ilyenkor csaknem mindig elsősorban vették mértékadónak az új württembergi énekeskönyvet.

A „Calweri Könyvkiadó Vállalat” később azzal bízta meg Blumhardtot, hogy írjon egy kézikönyvet a világtörténelemről iskolák és családok számára. A missziótörténet megírása által napjainknak egész emberiségével ismerkedett meg. E feladat által azonban egész múltjával kellett foglalkoznia. E megbízatásnak megfelelni nem volt könnyű feladat! 316 oldalon, képekkel illusztrálva mondta el a világtörténelmet, amely 1877-ben, 7 kiadásban jelent meg. Teljesen kézzelfogható, szemléltető és egyéni módon szólaltatta meg a történelmet, ahogyan azt az ifjúság szereti. Ez az alkotása kétségkívül valóságos mestermű volt!

A könyvet a teremtéssel kezdte, amelyet 4 pontban foglalt össze: 1. a föld, 2. a nap, a hold és csillagok, 3. a természet országa, 4. az ember, és egy „Missziók” című cikkel fejezte be. Mondanivalóját három főrésztre osztotta: ó-, középső- és újkor. Az ókort e szavakkal zárta be: „Mindazáltal Isten terve győzelemre jut és a népek elkészítetnek a Krisztus napjára dicsőségben, míg végül Isten lesz minden mindenben!” A könyvet pedig befejezte e szavakkal: „És a világtörténelem halad azon idő felé, amikor a „Jézus nevére minden térd meghajol és minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére.” Mert „Isten országának evangéliuma hirdettetik majd az egész világon bizonyságul minden népnek és *akkor jön el a vég!*”

Habár e könyvecskét mindenki könnyen beszerezheti, mégsem mulaszthatom el, hogy az utolsó, 7. kiadásának (1877) bevezetését ne ismertessem életrajzában. Ez világos képét nyújtja annak, miként tudott Blumhardt az ifjúság szívéhez férközni és miként tudta a legnagyobb gondolatokat is élénk színekkel, érthetően ecsetelni és csoportosítani.

Most tulajdonképpen a hegy lábához értünk, ahonnan Blumhardt élete mindegyre felfelé ível és általánosan nagyjelentőségűvé válik.

Ebben a bevezetésben hatalmasan bontakozik ki Blumhardt nagy bizodalma és élő reménysége a világtörténelem éppoly dicsőséges, mint szent céljának győzelmes vége iránt, amelyet még erősít az a tudat is, hogy e célnak beteljesedéseért való küzdelemben fáradhatatlanul, csüggedetlenül, kitartóan és nem minden eredmény nélkül állt csatasorba az elsők között. Ennélfogva élete új állomásának is méltó bevezetését képezhetik saját szavai:

Blumhardt: „Világtörténelem” című könyvének bevezetése:

Azt hiszem, kedves olvasóim, nem kell mondanom, hogy nem volt kezdettől fogva minden úgy, amint most van. Az erkölcs, a vallás, a fejlődés, a gondolkodás, a nyelv, a kormány, minden, amit láttok, csupán az idők folyamán lett azzá, ami ma! Érthető, hogy sok mindennek kellett történnie, amíg minden úgy alakult, amint van. Voltaképpen az emberiséggel történt változásokat nevezzük világtörténelemnek. Természetesen nem minden, amit az emberek cselekedtek, tartozik a világtörténelem körébe, hanem csak az, ami az egész emberiségre kihatással volt.

Az emberiség fejlődése olyan, mint az épület, amely lassan-lassan, fokozatosan jön létre. A teremtés megvetette az épület alapját és egyik nemzedék a másik után segít annak építésében. A vezetést azonban, mint bölcs építőmester, maga Isten tartja a kezében. Az épület sokszor igen lassan, de gyakran igen különösen halad előre. Az egyik nemzedék sokszor lerombolja azt, amit a másik nemzedék nagy keservesen felépített. Mindazáltal a rombolás is az épület tökéletesedését segíti elő. Amellett nem minden ember kőműves és kőfaragó. A legtöbben csak henyélő nézők, vagy ha dolgoznak is, csak a maguk érdekében dolgoznak, és úgy szólnak, mint ama utazó, akit a virágzó fákra figyelmeztettek. „Mit törődöm én a fákkal?” Gyakran pedig csak igen kis területen dolgoznak, amelyen hasznos vagy káros hatásukat nem is lehet észrevenni. Sokszor csak fel-feldobnak valamit az épületre, de azt is olyan felületesen, hogy visszaesik és nyomtalanul eltűnik.

Ezekről az emberekről nem vesz tudomást a világtörténelem. Vannak, akik észrevétlenül egész csendben hordják az épülethez szükséges köveket és így őket is elfelejtik. A világtörténelem épületének főmunkái nagyobbára csak egyes nemzedékekre vannak bízva, akiket kultúrembereknek neveznek. Ezeknek száma szemmel láthatólag egyre gyarapodik. Ezek mindegyikének megvan a különös adományuk, amellyel az egésznek szolgálnak. Vannak közöttük, akik súlyos téglákat cipelnek, ezek a világtörténelem hősei! Ezek nemcsak a saját koruknak bélyegét viselik magukon, hanem annak a kornak kifejlődése érdekében úgy munkálkodnak, hogy annak nyomát még századokkal később is meg lehet találni. Ezek a hősök azonban nem egyformán értékesek és fontosak. Egyesek csupán születésüknél és kiváltságos helyzetüknél fogva lesznek világhősök, anélkül, hogy valóban azok lennének. Ezekről rendszerint beszélni *kell*! A világtörténelemben többnyire kissé előkelően megy a dolog. Mert a kicsit, igénytelen és szegényt sokszor észre sem veszik.

Mások, akik a világesemény homlokterében állnak, gyakran pusztán csak erejük révén és nem erkölcsi érdemük szerint lesznek méltatva. Olyanok is vannak, akik jellemtelenségük és gonosztettük által jutnak hírnévre. Azonban hála az Úrnak, olyan hősökben sincs hiány, akikről örömmel olvasunk. Ezeknek, sajnos, nagyobbára vitézi hősöknek is kell lenniük. Mégpedig annál az oknál fogva, mert a világtörténelem úgyszólván nem más, mint egymásután következő háború. Ez természetes is, mert alapjában véve a világ szelleme, a sötétség fejedelme uralkodik benne. A háborúk és kemény összecsapások által Isten mindig újból tisztogatja a világ dohos légkörét.

Mindennek ellenére azt látjuk, hogy a történelem mindinkább közeledik az általános világbéke felé, illetve azon időpont felé, amikor Jézus Krisztus minden ellenségét lábainak zsámolyául veti. A történelem világosan bizonyítja a bölcs Salamon szavait: „Mint a vizeknek folyásai, olyan a királynak szíve az Úrnak kezében, valahova akarja, oda hajtja azt!” Isten titkos ujjá pedig mindent úgy igazgat, hogy egyetlen Fiának boldog országa a beteljesedés felé jusson! Az utak sokszor igen tekervényesek, de mégis egyenesek! Néha igen csodálatosnak és különösnek tetszik minden, de végül mégis Isten bölcs tanácsa győz!

Ebben a könyvecskében egyébként sem ígérhetek ezeknél több történetet a világtörténelemből. Sőt bizonyos mértékben mérsékelnem is kell magamat, mert figyelemmel és tekintettel kell lennünk a fonalra is, amely azt tovább szövi... Mindenesetre az a kevés is tanulságos lesz! Szeretném hinni, hogy meggyőz benneteket különösen arról, hogy minden ember – anélkül, hogy nevét a történelem feljegyezné – hozzájárulhat és hozzá is kell járulnia ahhoz, hogy az emberiség épületének befejezését előmozdítsa. Mivel pedig ennek az épületnek végül is templommá kell lennie, ahol Isten dicsősége lakozik, nem kívánhatok jobbat, mint hogy e könyvecske is legyen segítségetekre abban, hogy ti magatok is, mint élő kövei és oszlopai épülhessetek be Istenünk templomába!”

Blumhardt – mint ahogy az levelezéseiből kitűnik – a „Calweri Lapkiadó Vállalat” legkedveltebb lapjának, az „Ifjúsági Folyóirat”-nak is munkatársa volt. Egyszer a világosság jelenségéről és hatásáról, másszor az ébredés elveiről írt hosszabb cikket. Ez sem volt könnyű dolog. Sokat panaszkodott is a segédeszközök hiánya miatt, amelyek saját felvilágosítására szolgáltak. Igen gyakran a szemléltető képekben is nagy hiány volt. Előfordult, hogy sokszor a rendelkezésére álló képekhez kellett írásait alkalmaznia.

Egy körülményt azonban, ami roppant megnehezítette Blumhardt munkáját, nem szabad figyelmen kívül hagynunk. Nevezetesen azt, hogy Barth volt a főszerkesztő. Könyörtelensége nem ismert határt! Blumhardt sok tekintetben szívesen tanult ügyes tollú barátjától, Barth azonban egyáltalán nem értett ahhoz, hogy a más nézeteit méltányolja, még ha azok teljesen az igazság alapján álltak is. Blumhardt – bár minden fájdalom nélkül – teljesen és készségesen alkalmazkodott barátja szigorú rendelkezéseihez: „annyit írni, amennyit csak lehetséges!” A Könyvkiadó Vállalatot minden teljesítményével szemben három fő szempont vezette: 1. Gyorsan! 2. Olcsón! 3. Röviden! A világtörténelem kézikönyvéhez kiszabott 1 évi határidőt csak Blumhardt jól megindokolt és bensőséges könyörgése után hosszabbította meg kissé. Barth eleinte azt kívánta, hogy a „Világtörténelem kézikönyve” ne legyen nagyobb, mint az általa kiadott „Würtembergi történetek”, és ne legyen drágább, mint az ismert „Bibliai történetek”. Még azt sem vette tekintetbe, hogy e könyveknek tartalmuknál fogva is sokkal nagyobb olvasótábora volt és így olcsóbban is lehetett előállítani. Barth ebben a tekintetben is csak Blumhardt többszöri kérésére és sürgetésére engedett valamit követeléséből. A többire nézve azonban Blumhardt – meggyőződése ellenére is – kénytelen volt alkalmazkodni Barth-hoz. Igen érzékenyen sújtotta a korlátozás éppen a „Missziói történelem és földrajz kézikönyve” megírásánál. Mert ez a műve nem volt egy gyűjtemény kivonata, hanem sok tekintetben egy önálló gyűjteményes mű. Ugyanez az eset állt fenn később, a hatvanas évek elején, amikor Blumhardt, aki amúgy is túlontúl volt terhelve munkával, ennek a kézikönyvnek harmadik kiadását rendezte sajtó alá. Óriási szorgalommal látott hozzá, hogy a hatalmas anyagot, amit a világ minden tájáról gyűjtött össze, három kötetbe foglalja össze. Ez a mű a maga eredeti alakjában tudományos missziói irodalmunknak összehasonlíthatatlanul nagyobb és értékesebb alkotó része lett volna, mint amilyen volt így is a két kötetre rövidítve. Egészen bizonyos, hogy még az olvasóközönség szemében sem számított volna az az ártóbblet, amelyet messze felülhaladt a könyv értéke.

Az itt említettekből világosan következtethető, hogy Blumhardt, mint író és a calweri könyvkiadó vállalat munkatársa, nem volt teljesen ő maga. Írásaiban nem jut felszínre teljesen írói jelleme és egyénisége. Másfelől azonban el kell ismernünk, hogy ezek a munkák igen nagy hasznára voltak, mert általa elsajátította a rövid, tömör és mégis világos írásmódot.

A folyóiratok kivételével – amelyeknek szerkesztését továbbra is megtartotta – írói tevékenysége, möttingeni szolgálatának első öt évére terjedt. Ez a munka azonban éppen a *leghevesebb küzdelmek közepette vette igénybe* a legjobban! Úgyannyira, hogy minden percet jól ki kellett használnia, ami úgyszólván isteni gondviselésnek tűnt fel előtte. Gondolkodásra, okoskodásra és sopánkodásra még akkor sem lett volna ideje, ha esetleg arra kedve lett volna.

Egyébként möttlingeni munkálkodásának első éveiben sokat gyengélkedett. Minden nyáron olyan fáradtság vett rajta erőt hónapokig, hogy tulajdonképpen hivatása mellett semmiféle mellékmunkát nem volt szabad végeznie. Ezenfelül háza is megtelt fiúcskákkal és leánykákkal, akiket, mint hűséges férj és apa, szeretettel gondozott, különösen éjjel.

Lelke mélyén azonban akkoriban igen nagy szomorúságot érzett. Fájdalmas vágy emésztette, hogy Isten országáért, amely szemében nagyon mélyre süllyedt, többet dolgozhasson, mint amennyire egyelőre kilátás volt.

MÁSODIK FEJEZET. A HARC.

9. Dittus Adél betegsége.

Nemsokára olyan események játszódtak le, amelyek Blumhardtot magukkal ragadták és életének, valamint tevékenységének addig nem sejtett fordulatot adtak. Azok a hatalmak, amelyek életünket sokszor jobban befolyásolják, mint gondolnánk – egészen különös módon lettek nyilvánvalókká előtte. Az erre vonatkozó és kívánt megértést persze nem várhatta felebarátai részéről és nem is tapasztalta. Ugyanakkor az Úrnak mindenekfelett való hatalmát is – amelyhez szilárdan ragaszkodott –, olyan nagyságban és olyan *élő* valóságban tapasztalta meg, ahogyan azt hosszú idő óta aligha tapasztalta valaki is! Az eseményeket ő maga „Dittus Adél betegsége” címen emlékirat formájában közölte Felső Egyházi hatóságával.

Az emlékirat, az egyházi hatóság önhibáján kívül és Blumhardt határozott kívánsága ellenére is hamarosan nyilvánosságra került. Nemsokára, sokszorosítva, részben elferdített formában keringett a közönség között. Ez a körülmény arra készítette Blumhardtot, hogy az emlékiratot, amelyről még másolata sem volt, gondos átdolgozás után 100 példányban sokszorosíttassa. A „kézirat” felzetére azonban ezt a megjegyzést írta: „Nem kívánom, hogy e kézirat tovább terjedjen és kérem a tisztelt olvasót, hogy ezt a jól meggondolt kívánságot szíveskedjék tiszteletben tartani.”

E kívánsághoz mérten, amelyet szem előtt tartok, – e betegség történetéből és a sötét hatalmak félelmetes erőiről is csak annyit közlök, amennyire éppen feltétlenül szükség van az Úr által elért nagy győzelem meglátására. Nem érzem magam kötelezve arra, hogy egyébre is tekintettel legyek. Egyrészt mert a közönség nagy része már amúgy is bepillantást nyert az emlékiratba, amely közkézen forgott, – ennél fogva jogtalannak tartom, hogy az olvasóközönség azt rövidítve ismerje meg. Másrészt pedig maga Blumhardt is, – a keresztyén egyház szempontjából – oly nagy fontosságot tulajdonított harci élményeinek élete végéig, hogy szinte határozottan érzem jóváhagyását arra nézve, hogy tapasztalatait teljes egészében közöljem halála után. Egyébként ő maga is sokszor hangsúlyozta az Úr ama szavainál: „*Amit néktek a sötétben mondok, a világosságban mondjátok. Amit fülbe súgva hallotok, a háztetőről hirdessétek!*”, hogy Isten országában vannak olyan idők, amikor csak fülbe súgva lehet valamit mondani, utóbb azonban olyan idők következnek, amikor ugyanazt a háztetőről kell hirdetni. Ezzel ugyanis bizonyos tekintetben Blumhardt jó hírnevének is tartozunk, mert a tapasztalatok pontos és szabatos leírása következtében az apokrif látszat és a sok titokzatosság, amely a tapasztalatok körül képződött, – egyszerűen eltűnik, és helyet ad a *nagy valóság* ellenállhatatlan benyomásának.

Az életrajz eme részének bevezetését a Felső Egyházi hatósághoz intézett emlékirat előszavával kezdem. Sok mindent, amit Blumhardt ebben mond, – miután bátorságot nyertem arra nézve, hogy ezeket a dolgokat közöljem – én is lelkemből bizonyítom:

„Miután ezt az emlékiratot a nagyrabecsült Felső Egyházi Hatóságnak adom át, kényszerítve érzem magamat arra a megjegyzésre, hogy tapasztalataimról még soha senkinek ily nyíltan és leplezetlenül nem beszéltem. Még legjobb barátaim is különbözőképpen vélekednek rólam. Éppen ők voltak azok, akik abba a sajnálatos helyzetbe hoztak, hogy velük szemben teljesen elzárkózom. Úgy látszik, mintha a dolgok pusztá meghallgatása által is bizonyos veszedelműtől félnének. Másrészt azonban hálával is tartozom irántuk, mert a küzdelmek és harcok idején valósággal rettegetek értem. Eszerint a legtöbb esemény titokban is maradt. Így tehát

szabadságomban állt ezt az emlékiratot úgy írni, ahogyan kedvemre van. Nem lett volna nehéz a számomra olyanformán írni a dolgokról, hogy botrányozás nélkül olvashatná mindenki. Ezt azonban nem tudtam megtenni. Bár minden fejezetnél reszkettem, vajon nem cselekszem-e elhamarkodottan, amikor minden elővigyázat nélkül oly nyíltan ismertetek meg mindent! Lelkiismeretem azonban mind hangosabban kiáltotta: „Ki vele!” – Így tehát bátran, az Úr Jézus, a hatalmas Győző nevében közlöm az alábbiakat. Hogy becsületes és nyílt legyek ezt nemcsak azért tartottam kötelességemnek, mert ezt a Felső Egyházi Hatóság is joggal elvárhatja tőlem, hanem főként és elsősorban azért, mert ezzel tartozom az Úr iránt! Amit védelmezni kell, az kizárólagosan és egyedül az Ő ügye! Tekintettel arra, hogy első ízben beszélek tartózkodás nélkül e dolgokról, arra kérem a nagyrabecsült Egyházi hatóságot, hogy tekintsék írásomat inkább csak magánközleménynek. Olyanformán, mint amikor egy bizalmas barát legféltebb titkait bízta egy másik barátra.

Még egy másik kérésem is volna, amiért előre is elnézést kérek. – Szeretném, ha a tisztelt olvasók többször is áttanulmányoznák az emlékiratot, mielőtt ítéletet mondanának. Mindazáltal bízom Abban, aki hatalmában tartja a szíveket! Bármilyen lesz is az ítélet, – megmarad az a vigaszom, hogy igazságot szoltam és azonfelül az a sziklaszilárd bizonyosság, hogy: „Jézus a Győztes!”

Emlékiratának további megvilágítását Blumhardt egy védőbeszédében adja, amit dr. de Valenti támadása ellen írt és a következőkben foglalt össze: „Sokan azt mondják, hogy okosabb lehettem volna! Jelentésemben kihagyhattam volna legalább azokat a dolgokat, amelyeket mérhetetlen, szertelen önhittségem rovására írnak. Már régi, megszokott dolog, hogy démoni jelenségeknél, nevezetesen alvalátóknál semmiféle józan kimenetelt ne várjanak. Mindezt már előre tudtam! Ne gondolja azonban senki, hogy butaságomban túl becsületes voltam. Ha egyszer bizonyosságot kellett tennem, – amelyre megbízatást nyertem, – akkor semmi körülmények között sem szólhatok mást, mint az igazságot! Még kevésbé állíthatom be a dolgokat úgy, mintha ismét csak egy démoni szemfényvesztés, vagy valami különös dolog történt volna, amelyet az utóbbi évtizedekben oly gyakran hallottunk és láttunk. Roppant szégyellném magamat, ha olyan kalandos és különös emberek közé soroznának, akik gyakran csak játékot űznek a túlvilági jelenségekkel és eseményekkel szemben.

Nevezett dologban teljes istenfélelemmel vettem részt. S ha ez az eset ezúttal sokkal komolyabb fordulatot vett, mint általában a többi hasonló dolog, akkor úgyszólván kötelességem – már az önmagam igazolására is, – hogy azt a Felső Egyházi Hatóságom előtt a legapróbb részletig megvilágítsam. Ha egyszer valamit írok, – akkor mindent meg kell írnom! Éppen azért nyíltan, minden tartózkodás nélkül mondtam el, hogy az eseményekkel szemben miként jártam el és mit tapasztaltam. Ennélfogva nyugodtan várom az eredményt. Ha pedig visszas, tévelygő vagy önhitt voltam, akkor erről elsősorban egyházi hatóságomnak kell tudomással bírnia, hogy helyesen tudjon ítélni. Semmi körülmények között sem akarok néma makacs-sággal és önfejtéssel elzárkózni a józan ítékezés elől, mint ahogy a jelen időben sok hamis irányzat és megszállott lelkipásztor cselekszik. Megcsalt állapotukban sok mindent kitervel-nek és senkinek sem engednek betekintést titkaikba, csak éppen azoknak, akik hozzájuk közel állnak. Az én ügyemnek világosságra kell jutnia és a világosságban kell megítéltetnie. – Hangsúlyozom azonban, hogy elsősorban csak mintegy titkos vallomást, egyházi hatóságom-nak mondom el. Másnak senkinek!”

*

Möttlingenben, a falu szélén áll egy szegényes ház. Még ma is felismerhető egy ablak-táblájáról, amelyen ez az elmosódott felirat olvasható:

Gondolj az örökre, ember,
s vigyázz, ne játssz a kegyelemmel,
mert az ítélet napja felkel!

1840 tavaszán költözött e ház földszintjére az öt testvérből álló Dittus család. Két fiú: András és János György és három lány: Katalin, Anna Mária és végül Adél, akiről a következő történet szól. Utóbbi 1815 okt. 13-án született. A testvérek szülei, – különösen az édesanyjuk, aki nagy lelki adottságokkal rendelkezett, – igen mély hitű keresztyének voltak. A kegyes Machtolf és Gross lelkész idejében tértek meg. Adél, annakidején Barth dr. kedvence volt. Különösen, mert igen felébredt és mély ismeretre hajlamos leány volt. A leány lelkében is élete végéig elevenen és buzdítólag élt Barth emlékezete. „Nélküled nem érvényes előtte semmi!” írta egyszer Blumhardt Boll fürdőből Barthnak. Már gyermekségétől kezdve igen sok titokzatos és félelmetes dolgot tapasztalt. Ez arra indította a népet, hogy a közöttük szokássá vált varázslás fő személyévé tegyék. Adél mély istenfélelme azonban ezt a szándékukat mindig megghiúsította. Látomásai következtében mindenféle sajátságos betegségbe esett. Emiatt szolgálati helyét, – ahol pedig mindig szerették, – időközönként, vagy végleg el kellett hagynia. Barth minden összeköttetését felhasználta, hogy hírneves orvosokat hozasson hozzá tanácskozásra. Ennek következtében legutóbbi vesebajából ki is gyógyult.

Barth utódja azonban, Blumhardt lelkész csodálatosképpen egyformán vonzotta és taszította! Bemutatkozó prédikációja alkalmával erősen kísértette a vágy, hogy szemét kikaparja. – Ennek ellenére mindenütt ott volt, ahol csak hallhatta őt. Egyik lába rövidebb lévén, igen nehezeire esett a járás, de annak dacára minden héten elment az Unter-Haugstett-i fiókegyházba is, hogy Blumhardt építő beszédét hallhassa! A leány feltűnő és nyomasztó félénksége – ami mögött rendszerint mértéktelen öntudat és bizonyos zárkózottság szokott rejtőzni, – Blumhardtra és másokra nézve is határozottan ellenszenves volt.

Amikor az 5 testvér a fent nevezett házba költözött, Adél azonnal különös és sajátságos érzéseket tapasztalt. Ez annál feltűnőbb volt számára, mert ugyanakkor az volt a benyomása, mintha a házba ijesztő dolgokat hallana és látna. Egyet-mást még testvérei hallani véltek. Mindjárt az első napon, amikor ebédnél imádkozott: „Uram Jézus, jövel, légy vendégünk és áldd meg, amit adtál nekünk!” – rohamot kapott és eszméletlenül a földre zuhant. Egyidejűleg folytonosan ismétlődő dörömbölést és csoszogást hallottak a szobában, konyhában és kamrában egyaránt. A szegény testvérek gyakran aggódtak. Az emeleti lakókat is nyugtalanította az eset. Mindazáltal féltek bármit is nyilvánosságra hozni abból.

Adél még más különös dolgot is tapasztalt magán. Úgy érezte, hogy éjjel valaki erőszakkal egymásra tette kezét. Különböző alakokat és fénysugarakat látott. Elbeszéléséből világosan látható, hogy a későbbi megszállottság már ebben az időben vette kezdetét nála. Ettől az időtől fogva különös és ellenszenves magatartást lehetett észlelni viselkedésében, ami határozottan visszataszító volt. Ennek ellenére mindenki hagyta a dolgokat a maga útján haladni. A szegény, elárvult családdal nemigen törődött senki. Adél pedig tapasztalatait nagyobbára eltitkolta. Blumhardt is csak híresztelés formájában hallott a dologról, de nem vett tudomást róla.

1841 őszén Adél elment Blumhardthoz a paplakba. Éjszakai kísértései mindig elviselhetlenebbek lettek a számára. Minderről azonban csak úgy általánosságban beszélt. Úgyannyira, hogy Blumhardt nem is tudott tiszta képet alkotni az egész dologról. Eszerint nem is tudott sok vigasztalót mondani neki. Régebbi életéből azonban önként elmondott egyet-mást. Azt remélte, hogy ezeknek bevallása által majd megszabadul az említett kísértésektől. Ugyanannak az évnek decemberétől, 1842 februárig súlyos orbáncban szenvedett. Blumhardt nem igen akarta látogatni betegsége alatt. Főként visszataszító viselkedése miatt. Ha elment hozzá,

amint meglátta, félrefordította a fejét. Köszönését nem viszonoztta. Ha pedig imádkozott érte, akkor előbb még összekulcsolt kezét hirtelen szétnyitotta. Szavait figyelemre sem méltatta. Sőt, úgy látszott, mintha ott-tartózkodása alatt teljesen elvesztette volna eszméletét. Viszont mind megjelenése előtt, mind pedig távozása után egészen rendesen viselkedett. Blumhardt azt hitte, hogy önfejű, önigazult és nagyfokú lelki gőg van benne és így inkább elmaradt. Nem akarta magát hasonló kellemetlenségeknek kitenni. Ennek következtében a beteg ismét teljesen magára volt utalva. Még pedig teljesen ártatlanul, mert ellenszenves viselkedése csak beteges állapotának következménye volt. Kezeit például – ahogy később elpanaszolta, – amint Blumhardt imádkozni kezdett, egy láthatatlan erő erőszakkal szétnyitotta. Hűséges barátja, tanácsosa, kezelőorvosa, a megértő, részvétteljes dr. Späth volt. Ő volt az egyedüli, akinek mindent hűségesen és őszintén elpanaszolt. Előtte még ijesztő kísértését sem leplezte. Volt amellet még egy igen különleges betegsége, amit ugyancsak neki mondott el. (mellvérzés.) Segíteni azonban nem tudott rajta. Amint azonban Blumhardt lelkigondozása alá került, azonnal elmúlt ez a betegsége, holott Blumhardt sem a betegségről, sem a gyógyulásról nem tudott.

Végül 1842 áprilisában – két esztendei szenvedés után – a betegnek rokonai Blumhardthoz fordultak tanácsért. Őszintén elmondták a tényállást. Segítségre volt szükségük, mert a dörömbölés már oly arcátlanul hangos volt, hogy már a távolabb eső házakban is hallották. Azt hitték eleinte, hogy iparos emberek dolgoznak ott olyan nagy lármával. A rokonok a következőket jelentették: Adél előtt igen gyakran megjelenik egy két év előtt Möttlingenben meghalt asszony. Karján egy halott gyermeket tart. Az asszonynak nevét eleinte erősen titkolta, csak később nevezte meg. Rendszerint az ágya előtt, egy és ugyanazon a helyen áll meg. Néha-néha még feléje is hajol és susogva mondja: „Nyugalmat akarok!” Máskor pedig: „Adj egy darab papírt és nem jövök többé!” stb. Megkérdezték tőlem – mondja Blumhardt – vajon szabad-e az asszonytól valamit kérdezni? Azt tanácsoltam, hogy semmiképpen sem! Mert sohasem lehet tudni, hogy mennyi az önámítás az ilyesmiben. Az bizonyos, hogy iszonyú zűrzavarba és fejetlenségbe keveredhetünk, ha a szellemi világgal érintkezésbe képünk. Imádkozzanak csak komolyan és hittel, akkor ezek a dolgok maguktól is elmúlnak. Kérésre egy barátnője vállalkozott arra, hogy éjjel a betegnél alszik és gondolatait elvonja a dolgoktól. A dörömbölést ez a barátnője is hallotta. Végül egy fénysugártól vezettetve, felfedeztek a kamraajtó felett egy nyílást. Átkutatták és egy félív teleírt papírt találtak ott. A rárakódó koromtól az írást természetesen nem lehetett elolvasni. Mellette három tallért is felfedeztek, (az egyik 1828-ból való volt), és még néhány ív papírt, amelyek ugyancsak kormosak voltak.” Ettől kezdve csend lett! „A kísértetjárás végül véget ért” – írta Blumhardt Barthnak. Tizennégy nap múlva azonban folytatódott a dörömbölés. Újabb hasonló leletre találtak, amelyet a kályha mögött fellobogó láng árult el. Ezúttal még valami porokat is találtak, amelyeket a calweri főorvosi hivatal vizsgált meg, és ártalmatlannak talált.

A dörömbölés mindazáltal egyre hevesebb és botrányosabb lett. Most már éjjel-nappal, szüntelen hallható volt. Leginkább pedig akkor, amikor Adél a szobában volt. Dr. Späth más kíváncsiakkal együtt két éjszakát töltött a betegnél. Amit ez idő alatt átélt, az felülhaladta minden képzeletét és várározását. A feltűnés már olyan nagy mérveket öltött, hogy messze vidékről is jöttek emberek, hogy láthassanak valamit. Ekkor elhatározta Blumhardt, hogy véget vet a botránynak. Megvizsgált mindent a legapróbb részletig. Titokban megbeszélte Schulteis-zal, Kraushaar szőnyegkereskedővel – egy igen értelmes, józan és istenfélő ember – és néhány gyülekezeti presbiterrel, összesen 6-8 férfivel, hogy 1842 június 9-én éjjel vizsgálatot tartanak Dittuséknál. Adél egyik rokonát, Stanger Mózeszt, egy mélyhitű és egyébként is jó hírnek örvendő fiatal embert előre küldték. 10 órakor este váratlanul követték a többiek. Kettőnként helyezkedtek el a házban és a ház körül. Amint Blumhardt a lakásba lépett, azonnal két hatalmas ütés hangját hallotta a szoba felől, ahol Adél felöltözötten feküdt az ágyon. Rövid idő múlva ez a zaj még erőteljesebbé lett. Különféle hangok, ütések, csattogások és

kopogások hallatszottak. A ház körül és az emeleten elhelyezkedett örök mindent hallottak. Miután pedig meggyőződtek arról, hogy a zaj kizárólag a földszinti lakásból jön, rövid idő múlva valamennyien oda gyűltek. A zenebona egyre nagyobb lett. Különösen, amikor Blumhardt azt indítványozta, hogy énekeljenek egy zsoltárt, és néhány szóval imádkozott. A szoba egy bizonyos pontjára három óra alatt kb. 25 ütést mértek. Ezek a hatalmas ütések olyan erőteljesek voltak, hogy a székek a levegőbe repültek, az ablakok csörömpöltek, és a mennyezetről lehullott a vakolat. Amellett pedig állandóan hol erősebb, hol pedig gyengébb hangok hallatszottak. Gyakran pedig világosan lehetett hallani, hogy valaki ujjal dobol és többen csoszognak. Ezek a hangok főleg az ágy alól hangzottak. Néha csaknem érzékelni lehetett a helyet, ahonnan a hang jött, de mégsem találtunk semmit! Egy ízben lámpát is gyújtottunk. Ámde akár világosságban, akár sötétségben kutattunk, munkánk eredménytelen maradt. Csodálatosképpen az ütések rendszerint akkor lettek a legerősebbek, amikor valamennyien a szobában tartózkodtunk. Sokszor világosan meg tudtuk különböztetni, hogy az ajtó alól jönnek a hangok.

Mindent a legaprólékosabban vizsgáltunk meg – mondja Blumhardt – de semmi megmagyarázható dolgot nem találtunk. Végül egy óra felé, amikor éppen a szobában voltunk, Adél magához hívatott és azt kérdezte: „Ha látni fogok egy alakot, nevén szólíthatom-e? Mert már hallom a közeledését.” Ezt kereken megtiltottam. Már megelégteltem a vizsgálatot, és nem akartam odáig juttatni a dolgot, hogy ennyi ember még valami megmagyarázhatatlan dolgot is lásson. Megparancsoltam Adélnak, hogy keljen fel, és a vizsgálatot befejeztem. Persze első dolgom volt arról gondoskodni, hogy Adél hamarosan egy másik házban nyerjen elhelyezést. Az otthon maradt, egy szemére vak testvér mesélte, hogy búcsúzásunk után még sok mindent látott és hallott. Csodálatos, hogy éppen ezen az éjszakán volt legnagyobb a szellemvilág nyugalansága.

Másnap istentisztelet volt. Innét Adél régi lakásába ment látogatóba. Fél óra múlva nagy tolongás támadt a ház előtt, és egy gyorsküldőnc jelentette Blumhardtnak, hogy Dittus Adél ájultan fekszik és a halálhoz közel van. Azonnal oda sietett és teljesen megmerevedve találta az ágyon fekvő. Fején és karján a bőr kitüzesedett és reszketett. Egyébként azt a látszatot keltette, mintha megfulladt volna. A szoba zsúfolásig megtelt emberekkel és a szomszéd község orvosa, aki éppen a faluban tartózkodott, szintén odasietett és mindenféle élesztési kísérletekkel próbálkozott meg, de sikertelenül. Végül is fejcsóválva távozott. Fél óra múlva Dittus Adél felébredt. Blumhardtnak halkán súgta, hogy az istentisztelet után hazajött, és a szobában meglátta az említett asszonyt a halott gyermekkel. Utána pedig eszméletlenül elterült a földön.

Délután ismét átvizsgálták a lakást. Mindenféle különös és csodálatos dolgokat találtak, amelyek szorosan a varázsláshoz tartoztak. Többek között apró csontokat is találtak. Ezeket Blumhardt gondosan összezsomagolta és Schultheis kíséretében elutazott Calw-ba. Ott felkereste dr. Kaiser tisztiorvost, akinek mindent őszintén elmondott. Rövidesen megállapította, hogy egy madárnak csontjai.

Blumhardt elsősorban azon volt, hogy a feltűnést egyszer és mindenkorra beszüntesse. Dittus Adélt keresztanyjához vitte. Később unokatestvérénél, Mózes atyjánál, Stanger János György egyházi elöljárónál helyezte el, aki egyúttal keresztapja is volt. Családjának tagjai nagyjára lelkiemberek voltak. Négy lánya és két fia volt, akik mind nagy részvétet éreztek Adél nénjük iránt. Stanger György megígérte, hogy a legszigorúbb titoktartás mellett végzik megfigyeléseiket. Dittus Adélt pedig arra kérte Blumhardt, hogy egyelőre ne menjen vissza régi lakásába. (Csak a következő év közepén költözött ismét vissza.) Blumhardt nem engedte meg, hogy a dolgokból nagy hű-hót csapjanak. A legszigorúbban utasított vissza minden látogatást. Még János György bátyjának is megtiltotta, hogy testvérét meglátogassa. Blumhardt elhatározta, hogy Schultheisz-al és néhány más értelmes emberrel egészen csendben meglátogatják néha Dittus Adélt, hogy lássák, mit kell tenniük időről-időre.

Blumhardt aggodalmait és intézkedéseit erről az időről a következőképpen ecsetelte: „Irtózom az alvalátás jelenségeitől, amelyek legtöbbször bosszantó feltűnést és igen kevés jót eredményeznek. Mivel pedig egyre rejtélyesebb és veszedelmesebb tért hódított, nem tudtam megnyugodni. Magányos imádságaimban az Úr elé vittem a dolgot. Kértem, könyörögtem, hogy mentsen meg engem és másokat is, minden esztelenségtől, tévelygéstől és kísértéstől, amelybe ezek a titokzatos dolgok belevihetnek. Mikor pedig a dolgok mind komolyabb fordulatot vettek, akkor Shultheisz-al és Mózzessel külön imaórákat és megbeszéléseket folytattam lakásomon. Hála az Úrnak, hogy ezáltal megőriztük józan gondolkodásunkat, amely kíváncsi véget ígért.”

Ez a sajátos kis közösség nagy áldására volt Blumhardtnak és két barátjának egyaránt. „Felejtethetetlenek számomra – mondta Blumhardt – azok a forró imádságok és könyörgések, amelyeket ezek az emberek Istenhez küldtek. Egész lelküket és szívüket odahelyezték az Úr elé, hogy adjon bölcsességet, erőt és eredményt! Közös tanulmányoztuk az egész Szent Írást. Erősítettük és figyelmeztettük egymást, hogy egy lépéssel se menjünk messzebbre, mint amennyire az Írás megengedi. Az eszünkbe sem jutott, hogy csodákat cselekedjünk. Mindenestre mélyen elszomorított bennünket, hogy a Sátánnak még van annyi hatalma, hogy ezeket a senki által fel nem ismert ördögi hálókat a szegény emberiségre kivethesse. A sajnálat, amit szívünk mélyén éreztünk, nemcsak a szegény Dittus Adélnak szólt, akinek szenvedését láttuk magunk előtt, hanem az egész emberiségnek. Valósággal sírtunk és gyötrődtünk Isten előtt a sok millió emberért, akik elszakadtak az Úrtól és beleestek a kelepcébe, amit a Sátán készített számukra. Hányan, de hányan vergődnek a varázslás mindenfajta, titokzatos és finom kötelékeiben. Imádkoztunk, kiáltottunk és alázatosan könyörögtünk, hogy az Úr legalább ebben az esetben adjon győzelmet! Vesse lábaink alá a Sátánt, hogy rátiporhassunk!”

Hetek múltak el, amíg a szóbeszéd a környéken alábbhagyott. Sok idegen is jött, hogy a házat felkeressék. Némelyek még éjszakára is ott akartak maradni, hogy a híresztelések valódiságáról meggyőződhesse. A házat azonban gondosan lezárták és a szemben lakó csendőr figyelmébe ajánlották. Egy alkalommal a szomszédos Badenből három római katolikus pap is jelentkezett Blumhardtnál. Éjszaka néhány órát a szobában kívántak tölteni. Blumhardt azonban a leghatározottabban megtagadta ezt a kérésüket.

Lassan-lassan minden elcsendesedett. A további fejlemények még a gyülekezet előtt sem voltak ismeretesek. Legfeljebb, ha egyesek ellestek valamit. „Egyébként – mondta Blumhardt – gyülekezetem is, amely lelkileg emelkedetebb fokon állt, mint sok más gyülekezet, a harc hosszú ideje alatt csendben, anélkül, hogy azt előttem kinyilvánították volna, igen komoly, áhítatos és reményteljes hittel állt mellém. Ez a tudat nagyon megkönnyítette számomra a kimerülésig folytatott harcot. Ez a csendes kitartás egyúttal arra is kötelezett, hogy a küzdelmet fel ne adjam, amíg valamilyen eredményre nem jutottam.”

A dörömbölés és egyéb lármák a nevezett házban tovább tartott. Csupán az ébredés kezdetén, 1844. év végén ért teljesen véget.

Nem sok idő múlva már a másik házban is megkezdődött a dörömbölés. Blumhardt észrevette, hogy Dittus Adél, valahányszor hallott valamit, azonnal heves görcsökbe esett, amely néha olyan sokáig tartott, hogy 4-5 óra alatt alig volt öt percnyi nyugalma. Abban az időben, amikor a görcsök oly hevesse váltak, hogy még az ágya is széjjel esett, a jelenlévő dr. Späth sírva mondta: „Azt gondolhatná az ember, hogy a községben egyáltalán nincsen lelkigondozó! Mert, hogy a beteget így engedik gyötrődni, ez nem természetes dolog.”

Blumhardt nagyon a szívére vette ezt a kijelentést és gyakrabban látogatta a beteget. „Egy alkalommal – beszélt Blumhardt – amikor dr. Späth éppen ott volt, a beteg egész testében reszketett. Fején és karján az izmok tűzvörösén rángatóztak. Egyébként pedig teljesen merev volt. Már órák óta feküdt így és közben szája is habzott. Az orvos, aki ehhez hasonlót még

soha nem tapasztalt, tanácstalanul állt mellette. Egyszerre csak hirtelen felébredt. Vízét ivott és felkelt. Szinte hihetetlen volt, hogy ugyanaz a személy legyen, aki előbb még görcsökben vonaglott.” Ezekben a napokban egy herrnhuti utazóprédikátor is meglátogatta Blumhardtot Königsbergből. Ez felkereste a beteg Dittus Adélt is, akit régről ismert már. Amikor visszatért és elbúcsúzott Blumhardttól, felemelt ujjal így szólt: „Azután ne feledkezz meg lelkigondozói kötelességedről!” „Megint csak lelkigondozó – kiáltott lelkében Blumhardt – hát tulajdonképpen mit kell tennem, kérdé önmagától. Hiszen mindent megteszek, amit egy lelkigondozónak meg kell tenni. Mit tegyek még?”

Nemsokára ezután egy vasárnap este ismét elment a beteghez. Több barátnője is jelen volt, akik hallgatagon nézték szörnyű szenvedését. Blumhardt kissé távolabb leült. A beteg kifordította karjait, magasra görbítette derekát és szája habzott. „Úgy éreztem – mondta Blumhardt – hogy valami ördögi hatalom űz vele játékot. Tisztán és világosan éreztem ezt. Mélységesen fájt a szívem, hogy ilyen rettenetes helyzetben ne legyen segítség, ne legyen tanács. Mialatt így gondolkoztam, valóságos harag fogott el. Hirtelen olyan érzés lett úrrá felettem (nem tudok mást mondani, mint hogy egy onnanfelülről jövő erő ösztönzött), hogy gyors léptekkel oda ugrottam hozzá, megragadtam merev görcsökben vonagló karját (ezt el is hagyhattam volna, mert utóbb fájdalmat érzett miatta), hogy egyensúlyban tartsam testét és eszméletlen állapotában a fülébe kiáltottam nevét és azt mondtam: „Kulcsold össze kezeidet és imádkozz: „Uram Jézus segíts! Már elég sokáig nézzük, hogy mit tud csinálni az ördög, most látni akarjuk, hogy mit tud Jézus tenni!” Pár pillanat múlva felébredt, utánam mondta az imádságot és a jelenlévők legnagyobb csodálkozására, azonnal megszűntek a görcsök. Ez volt a döntő pillanat, amely engem ellenállhatatlan erővel, az ügy érdekében tevékenységre indított. Mert annak előtte a legcsekélyebb mértékben sem foglalkoztatott ez a gondolat. Még most is érzem azt a közvetlen belső kényszert, ami engem akkor tette ösztönzött. Ez az erős benyomás volt az, ami később különösképpen megnyugtatót afelől, hogy nem saját elgondolás nyomán, önhittségből cselekedtem olyasmit, amelynek kimenetelét lehetetlenség volna előre elképzelni!”

Ez az esemény – amint később mindjobban meglátta – volt Blumhardt életének fordulópontja. Ahelyett, hogy tehetetlen megadással, gondolkozás nélkül beletörődött volna a sötét jelenségek változhatatlanságába, volt bátorsága erős hittel közvetlenül Istenhez, a Leghatalmasabbhoz, és a jobbjá által felmagasztalt Jézushoz fordulni. Az Úr pedig azonnal tényekkel felelt a magasból. Blumhardt maga is más volt ezek után. Többé már nem volt az a kedves, szinte nőies jelenség, ahogyan ifjúkori barátai rajzolják őt. A győzelem Lelke áradt reá, és az benne is maradt. Ezúttal a Megváltónak egy hatalmas, kegyelemteljes és célravezető belenyúlását tapasztalta az életében. Éppen úgy, amint azt gyermekkorában a Bibliában olvasta. Hogy mennyire fontos Isten országa szempontjából és milyen nélkülözhetetlen a végleges győzelem szempontjából az, hogy a sötétség birodalma és annak befolyása ilyen módon végre már megsemmisüljön, azt Blumhardt élete végéig mindig jobban és jobban tapasztalta. Azok a szellemi ellenségek, akiknek sikerül Isten és az Ő szent Fiának nevét az emberek előtt elrejtetni úgyannyira, hogy még létük és nemlétük felett is tudományos kutatásokat kényszerülnek tartani – azok végül is az Úr lábai elé vettetnek zsámolyul.

Hogy ez mennyire a hatalomnak kérdése, a küzdelemnek dolga és a hitnek feladata, azt éppen a küzdelem hevében látta meg Blumhardt mindjobban. Mert végül is, hogy mennyi isteni megváltás hatol az emberi életbe, az nagyrészt attól függ, hogy mennyi a hit és a hitből fakadó vágy az emberek lelkében.

Ne feledjük azonban, hogy mint Blumhardt életének szemlélői, mi magunk is fordulópont előtt állunk. Az is lehet, hogy valami nagy dolgot várunk általa. Talán reméljük, hogy magvetése által sok áldás fakad és gazdag aratásban lesz részünk. Azonban akár hisszük, akár nem, az ilyen kiváló emberek és „nagy” hithősök önmagukban véve az egyes lelkek üdvössége tekintetében ugyan sokat, de Isten országának előmozdítása érdekében sírnivalóan keveset

jelentenek a földön. Nyomuk rendszerint, mint a vízbe dobott kövecske nyomán képződő hullámgyűrű, a semmibe vész! Mind előtte, mind utána századok múlnak el, és a dicsőséges idők szép és nagy céljai – mint ahogyan az az újszövetségben meg van ígérve – örökké megközelíthetetlen távolságban lebegnek szemünk előtt.

Isten eredeti terve és óhaja pedig egy folytonosan ismétlődő és maradandó győzelem volt. Mivel azonban ez a győzelem már századok óta szemmel láthatólag eltűnt az emberiség köréből, szükségét látta annak, hogy az Úr Jézus személyes belenyúlása és az övéi hite által azt ismét felszínre hozza. Reménységünknek és vágyunknak fő célja tehát nem lehet más, mint hogy – az Úr Jézus személyes belenyúlása következtében beálló folytonosan ismétlődő győzelem mindvégig megmaradjon, és általa Isten akarata és eredeti terve – diadalra jusson! Az Úr Jézus maga az, aki hatalmasan visz véghez mindent, és dicsőségesen halad a kitűzött cél felé!

Ezt világosan látjuk (ez a mi fordulópontunk!) ebben az életrajzban is, ahol Blumhardt személye észrevétlenül, de félreismerhetetlenül háttérbe lép az Úr Jézus Krisztus előtt. Az események leírásában nem annyira Blumhardt teljesítményei, mint inkább az Úr Jézus hatalmas tettei vannak kidomborítva, amelyeket Blumhardt által vitt végbe. Azon aggodalmunk mellett, hogy Blumhardt személyével ne foglalkozzunk túl sokat, egy másik nagyobb aggodalom is kifejezésre jut, hogy az Úr Jézus hatalmas tetteit esetleg nem értékeljük elég nagyra. A Blumhardtot illető érdemeket ő maga egyszerűen és egyenesen így fejezte ki: „A Megváltó akkor az ajtó előtt állt és zörgetett, én pedig kitártam előtte az ajtót!” Gondolatainak és eme szavainak további megvilágítására szolgál a Jelenések könyve 3. részének 20. verse: „Íme, az ajtó előtt állok és zörgetek: ha valaki meghallja a szómat és megnyitja az ajtót, bemegyek ahhoz és vele vacsorálok és ő én velem.” Blumhardt nem akarta e szavaknak általában tulajdonított és a lélek vágyakozására vonatkozó gyöngéd értelmét elrabolni, bár ezáltal a „történekre éhező szíve” még egyáltalán nem volt kielégítve. Igen nagy jelentőséggel bírt számára ez az Ige. Mint utolsó harsonaszót, mint búcsúkiáltást intézte elaludni készülő (v.ö. Jel. 3,2.) gyülekezetéhez. Malakiáshoz hasonlóan kiáltotta a nép szívébe e szavakat: „Vajon nem annak a kiáltása-e ez, aki íme újra eljő? Aki azt mondja: Lássátok meg, hogy itt állok az ajtó előtt. Már régen kopogtatok. Be akarok térni a „valóságos” emberi életetekbe. Azzal a kegyelemmel és hatalommal, amelyet az Atya adott nekem, munkálkodni kívánok bennetek, hogy jövelelem idejére elkészítsem lelketeket. Zörgetek, de a nagy zűrzavarban, politikai vitákban és teológiai cívódásaitokban nem halljátok szavamat!” Körülbelül így értette Blumhardt az idézett helyet. Ő alkalmat adott az Úr Jézusnak, hogy belenyúljon az életébe és munkálkodjék általa úgy, amint Néki tetszik.

Az Úrnak fentebb említett, szemmel látható, kegyelmes és hatalmas belenyúlása egyszersmind az alapja is annak, hogy a következő, részben kellemetlen eseményeket is elfogadjuk. Voltaképpen éppen ezekben lesz nyilvánvalóvá az Úrnak csodálatos segítsége. Az események fejleményeit tehát, amelyek voltaképpen csak most kezdődnek igazán, folytatjuk:

A fent említett segítség után a beteg több órán át teljesen jól érezte magát. Este 10 órakor azonban a görcsök ismét újult erővel jelentkeztek. Azonnal hívták Blumhardtot. Ismét elmondta a beteggel a kérést: „Uram Jézus, segíts!” S a görcsök abban a pillanatban megszűntek. Az ördögnek minden újabb kísérletét ugyanilyen módon hiúsították meg. Végre három óra múlva a beteg örömmel kiáltotta. „Most egészen jól érzem magamat!” Ettől kezdve, másnap este 9 óráig nyugalma volt. Mikor aztán Blumhardt két barátjával – akiket következetesen mindig magával vitt, amikor egyedül tudta a beteget – ismét meglátogatta, állapotában egészen új fordulat állt be. Blumhardttal szemben valósággal dühöngött. Meg akarta verni, de anélkül, hogy hozzáért volna. Végre az ágyra ütött kezeivel. Miközben az volt a benyomásuk, mintha ujjai hegyéből valamilyen szellemi hatalom áradna. Kisebb megszakításokkal három napig tartott ez az állapot. Végre teljesen megszűntek a görcsök. Blumhardt a szíve mélyéből fakadó „hál’ Isten!” kiáltással azt hitte, hogy most csakugyan vége mindennek!

A betegnek a küzdelem idején való viselkedéséről Blumhardt a következőket mondta: „Csodálatos, hogy a beteg lelkét sohasem támadta meg az ördög. Úgy látszik, nem volt hatalma felette. A megszállás felszabadulása után mindig ugyanaz a tiszta, világos gondolkodású, az Úrban bízó, Hozzá erősen ragaszkodó lélek volt. A legkisebb mértékben sem volt szüksége lelkigondozásra. Amint a hirtelen fellépő, hosszabb, rövidebb ideig tartó támadások megszűntek, ismét teljesen józan volt. Olyan értelemmel és körültekintéssel rendelkezett, ami szinte csodálatos volt. Az isteni dolgokat illetőleg pedig olyan világossága és érzéke volt, amivel kevés keresztyén dicsekedhet.”

Dittus Adélt nemsokára újabb támadások érték. Az ujjakkal való kopogás ismét hallható lett. A végén pedig olyan hatalmas ütést kapott a mellére, hogy hátrahanyatlott. A régi lakásában látott asszonyi alak is megjelent előtte. Ezúttal azonban megnevezte őt Blumhardt előtt. Egy két év előtt elhalt özvegy volt, akire még jól emlékezett Blumhardt. Lelkigondozása alatt is állt. Életében egy szomorkodó és panaszkodó lény volt. Nyugtalan lelke nem tudott békességet találni. Egy alkalommal, amikor Blumhardt elénekelte a „Nyugalom a legfőbb jó” című éneket, elkérte és leírta magának. Halálos ágyán vádoló lelkiismerettől gyötörve, súlyos bűnöket vallott be Blumhardtnak. Nyugalmat azonban ezáltal sem talált.

„Amikor odamentem – beszéli Blumhardt – én is hallottam a kopogást. Dittus Adél nyugodtan feküdt az ágyán. Hirtelen úgy látszott, mintha beléje szállt volna a gonosz lélek. Egész teste mozgásba jutott. Néhány szóval imádkoztam. Imádságomban Jézus nevét említettem. Ekkor elkezdte forgatni szemeit. Karjait szétvetette és olyan hangot hallatott, amelyről azonnal meg lehetett állapítani, hogy nem az ő hangja. Nem annyira hanglejtése, mint inkább a kiejtése és magatartása miatt. Többek között így kiáltott: „Ezt a nevet nem tudom hallgatni!” Mindannyian összeborzongtunk. Még soha ehhez hasonlót nem hallottam. Csendben az Úrhoz fohászkodtam. Kértem, hogy adjon bölcsességet és elővigyázatosságot. Különösen arra nézve, hogy az idő előtti kíváncsiságot tartsa távol tőlem. Végül, azzal az eltökélt szándékkal, hogy csupán a legszükségesebbre terjedek ki, különösen az asszonyra nézve, néhány kérdést tettem fel: „Nincsen nyugalmad a sírban?” „Nincsen!” felelte az asszony. „Miért nincs?” „A cselekedeteim követnek. Ez a jutalmam!” Most már sejtettem, hogy a nevezett asszonnyal állok szemben, a következőket kérdeztem: „Hát nem vallottál be mindent?” „Nem! – felelte. – Két gyermekemet megöltem és a szántóföldbe ástam őket.” „Hát nem találsz segítséget már? Nem tudsz imádkozni?” „Nem tudok imádkozni!” kiáltotta. „Hát Jézust nem ismered, aki a bűnöket megbocsátja és vérével eltörli?” „Ezt a nevet nem tudom hallgatni! – mondta jajveszékelve. – „Egyedül vagy?” „Nem!” „Ki van veled,” „A leggonoszabb!” Így folytattuk a beszélgetést egy jó ideig. Közben bevallotta az asszony, hogy a varázslás bűne miatt lett a Sátán foglya. „Már hétszer mentem ki innét – mondta az asszony – de most már nem távozom!” Megkérdeztem, hogy imádkozhatom-e érte? Ezt csak hosszas gondolkodás után engedte meg. Végül értésére adtam, hogy Dittus Adél testében nem maradhat. Először fájdalmasan könyörgött, azután pedig dacoskodott. Én azonban megparancsoltam, hogy távozzék azonnal. Persze nem a Jézus nevében parancsoltam. Ezt még sokáig nem mertem megtenni. Ezután hamarosan véget ért a beszélgetés. Dittus Adél az ágyra csapott és a megszállásnak vége lett!”

Gondolhatjuk, hogy ezekben a napokban erősen foglalkoztatta a három barátot az a kérdés, hogy vajon Blumhardt nem lesz-e kénytelen végül mégis egy alapos megbeszélésbe eresz-kedni? Ezt a kérdést igen komolyan vették fontolóra. Mivel minden megbeszélést Bibliával a kezükben vitattak meg, most is szükségszerűleg a Lukács 8,27. verséhez jutottak. Blumhardt az itt leírt esetet: „Gadarénusi ördögös meggyógyítása” címmel a „Bad Boll Folyóirat” 1874. évfolyamának 4. számában, tapasztalatai nyomán igen érdekesen és kimerítően fejtegette.

Blumhardt iránti tiszteletből az erre vonatkozó részt – amely Blumhardt fenti eljárását is nagy mértékben megvilágítja – szintén közöljük:

„.....Ahelyett, hogy – mint máskor – az ördögök azonnal távoznának, egy kérést kockáztatnak meg. Lukács szerint semmitől sem féltek jobban, mint hogy a mélységbe kell menniük. Jézus itt nyilván igen engedékenynek mutatkozik. Mint az élők és halottak jövődjő bírāja és azoknak Megváltója, nem állhat a halottakkal szemben érzéketlenül. Amint látjuk, beszédbe ereszkedik velük. Megkérdi a – többieket is megszemélyesítő – tisztátalan lélektől: „Mi a neved?” Nyilván nem a megszólított emberhez intézi ezt a kérdést, hanem a benne lakozó gonosz lélekhez. Még pedig azt a nevét kérdezi, amelyet életében viselt. Nem kérdezhet így egy emberfeletti lényt sem, ha esetleg annak gondolnánk az ördögöket. Ilyen feltételezésnek nincs is meg az alapja. Mert ugyan mi jelentősége lehet egy olyan lény nevének, ha szemlélyére nézve semmi sem fűződik hozzá? Éppen ez a legerősebb bizonyítéka annak, hogy az ördögök, akik embereket vesznek birtokba, nagyobbára elhunyt lelkek lehetnek. Vajon az Úr miért akarja tudni a nevét? Bizonyára békességes szándékát és részvétét akarja kifejezni azáltal, hogy érdeklődik iránta. Nálunk legalább ez az eset, ha valakinek a neve iránt érdeklődünk, akkor ezt nagyobbára azért tesszük, mert nem akarjuk tetszésünk szerint egy határozatlan és névtelen valakinek tartani, és mert figyelmesek akarunk lenni iránta.

Azt is joggal kérdezhetnénk, vajon az Úr Jézus nem tudta amúgyis a beszélő ördögnek a nevét? Kétség nélkül tudta! Úgy látszik azonban, hogy az Úrnak szándékában volt, ha valamilyen módon lehetséges lenne, segíteni rajta, és ezért súlyt helyezett a tisztátalan lélek vallástételére. Mindenesetre feltűnő Jézus kívánsága, hogy az ördög nyilvánosan, mindenki előtt nevezze meg magát és ezzel mintegy leleplezze kilétét. Ennek bizonyára még további jelentősége is volt. Láthatjuk, hogy mennyi mindenre lehet következtetni, és mennyi mindent lehet a sorok között is olvasni. Akinek azonban bizonyos tapasztalatai is vannak ezen a téren, az természetesen többet lát! A tisztátalan léleknek tehát módjában lett volna megnevezni magát. Ámde nem tette. Ezzel bizonyosságát adta megkötözött voltának és ellenálló gondolkodásának, amellyel már eleve elzárta maga előtt a további méltánylást. Pedig az Úr a jelenlevők előtt is szívesen megmutatta volna kegyelmét és megváltói készségét. A tisztátalan lélek Jézus kérdésére azt feleli: „Légió, mert sokan vagyunk!” Ezzel ugyan semmi határozottat nem mond, de mégis valamit, ami még nagyobb részvétre indítja az Urat, mert sokaknak szabadításáról volt szó. Egyszersmind azt is látjuk, hogy milyen titokteljes, felfoghatatlan és szörnyű dolog a megszállottság, mint amilyenről itt is szó van. Elképzelhetjük, hogy mit jelent és milyen zavart támaszthat, amikor ezren is otthont és védelmet keresnek egy emberben. Vagy pedig a sötétség hatalma alatt állanak, amely arra kényszeríti őket, hogy élő embereket gyötörjenek.²

² Az itt elmondott ama megállapítás, hogy Jézus kérdése az ördög emberi származására vonatkozik, Blumhardt előtt is csupán röviddel e magyarázat leírása előtt, egy sajátos tapasztalata nyomán lett világossá. Abban az időben, tapasztalatainak kezdetén, e szövegből csak azt a következtetést vonta le: hogy vannak olyan szükségsszerű esetek, ahol a tisztátalan lélekkel való beszélgetésnek, kérdésnek feltétlen elkerülését sem tanácsolni, sem tiltani nem lehet! Hogy itt egy elhunyt személy lelkéről van szó, erre a gondolatra Blumhardt csupán a saját, meglepő és kellemetlen (ijesztő) tapasztalatai nyomán jutott. Ezt ugyan mindenki észrevehette, aki elbeszélését tényleges valóságnak tekinti. Blumhardt nem volt az az ember, aki bármikor is feltevések alapján nyilvánított volna véleményt. Ha tehát a bíráló azt tételzné fel, hogy Blumhardt a fenti megállapítást előbb jól átgondolta és csak azután cselekedett úgy, ahogy cselekedett, akkor sokkal következetesebb lenne, ha Blumhardt megállapítását, ahelyett, hogy „keresztényienetlennek” minősítené, egyszerűen „valótlanságnak” mondaná! Ezt azonban a bíráló érthető okokból mellőzte.

Az bizonyos, hogy Blumhardt nem ragaszkodott csökönyösen a még ma is hozzánk tapadó előítélthez, ill. e feltevéssel szemben elfoglalt ama állásponthoz, hogy az ördögök mindenhol, csak éppen embertől nem származhatnak. Vagy ahogy a bíráló egy teológus szavait idézte: „A Szentírás általában különbséget tesz az ördög és a kárhöztra jutott lelkek között.” Ezzel szemben

Néhány nappal később a látszólagos megszállás ismétlődött. Blumhardt azonban ezúttal nem bocsátkozott beszélgetésbe a gonosz szellemmel. Kevéssel utána úgy látszott, mintha a gonosz lelkek százai mennének ki Dittus Adélból. Arca minden alkalommal változott és Blumhardt felé egészen új, fenyegető tekintetet vetett. Közben a jelenlevők – még Schultheisz is – kaptak néhány lökést és ütet. Blumhardtot azonban – akihez saját bevallásuk szerint nem volt szabad nyúlniuk – nem bántották. A beteg közben haját borzolgatta, mellét verte, fejét a falhoz vágta és minden módon azon mesterkedett, hogy kárt tegyen magában. Blumhardt azonban néhány egyszerű szóval lecsendesítette.

Közben úgy látszott, mintha a jelenetek mindig ijesztőbbé válnának és Blumhardt beavatkozása csak súlyosbítaná azokat. „Amit akkor lelkileg szenvedtem, azt szavakkal kifejezni lehetetlen! – mondotta ő maga. – A vágy, hogy a dolgoknak egyszer és mindenkorra véget vessek, egyre erősebb lett a lelkemben. Bár mindenkor bizonyos elégtétellel tapasztaltam, hogy az ördögi hatalmak engedelmeskedni tartoznak. Amint azonban a beteg jól érezte magát, a sötét hatalmak mindig nagyobb erővel támadtak. Már-már úgy látszott, hogy egy útvesztőbe akarnak behálózni, amely főleg hivatali működésemet látszott veszélyeztetni. Minden barátom azt tanácsolta, hogy lépjek vissza. De mindannyiszor ijedten gondoltam arra, mi lenne a betegből? S ha netalán rossz vége lenne a dolognak, akkor mint főtettes állanék mindenki előtt.

Olyan szörnyű hálóban vergődtem, amelyből már *visszalépés* árán sem lehetett kijutni veszedelem nélkül. Megvallom őszintén, szégyelltem is magamat, hogy ennyi idő után engedjek az Ördögnek. Nem csupán önmagam előtt szégyelltem magam, hanem Megváltóm előtt is, akihez olyan sokat imádkoztam, akiben olyan nagyon bízam, és aki közben annyi, de annyi tanújelét adta a segítségnek. Sokszor feltettem magamban a kérdést: Kicsoda az Úr? És bízva abban, aki valóban Úr, mindig erősebben és határozottabban kiáltott bensőmben egy hang: „Előre!” Teljes hittel bízam abban, hogy a végső győzelem nem maradhat el. Még ha közben a legsötétebb mélységbe is le kell szállnom. Hiszen akkor nem volna igaz, hogy Jézus a kigyó fejére taposott!”

A jelenetek, amelyek azt a benyomást keltették, hogy az ördögök kivonulnak most Dittus Adélból, egyre csak fokozódtak. Egyidejűleg még más félelmetes és testileg is érezhető

azonban meg kell állapítanunk azt is, hogy a Biblia az ördög származására nézve sem ad semmiféle felvilágosítást. Tehát azt sem mondja, hogy az ördög *nem embertől* származik. A Szentírás semmiféle olyan kijelentést nem ad, aminek következtében egy „keresztyén tanítást” állíthatnánk fel, ebben a tekintetben. Egyszerűen az általános emberi tapasztalatok talajára támaszkodik.

Ilyenformán azt is mondhatnánk, hogy a Megváltó ama kijelentése, hogy a pokol, ill. a kárhozatra ítélt halottak birodalma (Máté 16,18) káros befolyással van az emberekre, csupán a földön tapasztalt lelkizavarokkal kapcsolatban jutott kifejezésre. Az Úrnak eme kijelentése alapján egyáltalán nem lehet Blumhardt megállapítását „keresztyénietlennek” minősíteni. Azután ne felejtjük el, hogy mennyi kellemetlen tapasztalata volt magának az *Úr Jézusnak* is, amelyekről előzőleg semmit sem olvastunk a Bibliában. Úgy látszik, mintha a bíráló azt gondolná, hogy ebben a tekintetben csakugyan a feltevések és fantázia üzött egymással játékot. Blumhardt kötelessége pedig csupán oda irányult, hogy tépelődéseinek, feltevéseinek „keresztyéni” színezetet adjon, – vagy még inkább, hogy: „A mai tudomány ízlésének” megfelelő módon juttassa kifejezésre. Holott Blumhardtot ebben a tekintetben éppen ellenkezőleg: teljes elfogulatlanság, szabadság és becsületes gondolkodás vezette.

Blumhardt semmiesetre sem volt az az ember, aki a megszállt léleknek azt mondta volna: „Mondhatsz nekem akármit is, kedves lélek, mégsem hiszem, hogy te vagy az! ezt tudom még előadófüzeteimből!” A legsodálatosabb, hogy a bíráló nyilatkozatában azt mondja, hogy a „nagy misszióbarát” „pogány” elveket képvisel. Ez a kijelentés is Blumhardt mellett bizonyít. Mert ha tapasztalatai és megállapításai megbízhatók és helytállóak, a legkevesbé sem lehet azon csodálkozni, hogy a hasonló, szörnyű jelenségek éppen a pogány világban fordulnak elő leginkább!

jelenségek is léptek fel. Egyik éjszaka álmában torkon ragadta a beteget egy tüzes kéz. Ennek következtében súlyos égési sebeket szenvedett a nyakán. Amíg nagynénje, aki ugyanabban a szobában aludt, meggyújtotta a lámpát, nyaka már telve volt hólyagokkal. Az orvos, aki másnap eljött, nem győzött eléggé csodálkozni ezen. Ezenfelül nappal és éjjel lökéseket is kapott az oldalába, a fejére pedig hatalmas ütések. Sokszor pedig vagy az úton, vagy pedig a lépcsőn megragadták lábát és elesett. Ezek a támadások rendszerint igen súlyos sebeket és károkat okoztak testében.

Végül 1842 június 25-én Blumhardt Kornthalban volt egy gyermekünnepélyen és amikor hazajött, azzal fogadták, hogy Dittus Adél csaknem megőrült. Csak másnap látogatta meg. Reggel csendesóráján sirva és megtört szívvel olvasta Sirach könyve 2. részének eme verseit: „Fiam, ha Isten szolgája kívánsz lenni, akkor légy kész a támadásra! Állj erősen, és ne tántorodj meg, ha azoktól a kísértő meg akar kímélni! Ragaszkodj erősen az Úrhoz, és ne fuss el Tőle, hogy mindig erősebb lehess! Szenvedj el mindent, ami ér és légy türelmes minden bajban és nyomorúságban! Mint az aranyat a tűzön keresztül, úgy tartja meg Isten a szenvedés tűzén át azokat, akiket szeret! Bízál Istenben és megsegít! Járj egyenes úton és várjad az Urat! Féljed az Urat, hogy teljesítse szíved kérését! Így mindenkor kegyelmet és vigaszt lelsz Nála! Féljed az Urat és meg ne tántorodj, hogy tönkre ne menj!”

Isten eme ígéretei által megerősítve ment el a beteghez. Hamarosan rendbe is jött minden. Délutánra azonban ismét rendkívüli események állottak be. A beteget úgy megtámadták a gonosz lelkek, hogy mint a halott feküdt az ágyán. Az elmúlt nap benyomásai, hogy ördögök mennek ki belőle, ez alkalommal még sokkal erősebbek voltak. Az eddig tapasztaltakat messze felülmúlta. Ugyanakkor azonban egy nem sejtett, nagy győzelem benyomását is keltette! Ezután hetekig nyugalma volt a betegnek. Nem történt semmi! Járt-kelt, amerre csak akart. „Ebben az időben – mondta Blumhardt – nagy volt az örömöm!

Szívünkől örültünk vele együtt! Mint hűséges katona állt őrhelyén. Nem ment önhittén előre, de visszafelé sem! Szorosan a Megváltó mellett haladt. Az Ef. 6,13 verse szerint: ellenállott a gonosz napon, mindent jól végzett el és a hitet megtartotta. Küzdelme némiképpen hasonlít a kis Dávid harcához, amelyet a „szörnyű” Góliát ellen vívott. „Az Izraeliták pedig, amikor látták azt a férfit, mindnyájan elfutottak előle és igen féltek.” (I.-Sám.17,24.)” Így volt ez Blumhardt esetében is. Legjobb barátai intették: „Ilyesmivel nem kell foglalkozni! Ezen a téren semmit sem lehet elérni!” Blumhardt szemében ez egyenlő volt azzal a gondolattal: „Hogy Megváltónk van, nem szabad túl komolyan vennünk!” Ő olyan bátran viselkedett, mint aki tudja, hogy élő Megváltója van, akinek adatott minden hatalom mennyen és földön! Ő támaszkodott arra, hogy Krisztus, aki „tegnap” ill. 1900 évvel ezelőtt a szegény emberiség javára és az Atya dicsőségére a sötét hatalmaknak parancsolt, ma is ugyanaz! Bátran vállalta a harcot, hogy: „Tudja meg az egész föld, hogy van Izraelben Isten! (I.Sám.17,46.) Bizodalma nem szégyenítette meg. Az Úr segítséggel felelt rá. „De – írja a leghevesebb küzdelem közepette Barthnak 1842 július 9-én – *valahányszor leírom Jézus nevét, szent borzadás vesz erőt rajtam. Bensőséges hálával és örömmel tölt el, hogy ezt a nagy és győzelmes Jézusunkat enyémnek is tudhatom! Hogy mit nyertünk Benne, azt csak most tudom igazán!*

Ezeket a szavakat Blumhardt képe alá helyeztük. Lehet, hogy az olvasó íráshibának gondolja azt az „is” szócskát, de aligha lehet az, hanem inkább Blumhardt aggodalmas pontosságáról lehet csak szó, amit hitbeli dolgoknál mindig a legszigorúbban tartott szem előtt. Vallásos irodalomban, költészetben és beszédben igen megszokott ez a kifejezés: „az én Jézusom!” Az újszövetségben azonban *sehol sem* található ez a kifejezés. Ez is bizonyítéka annak, hogy elgondolásunk mily gyakran tér el a Szentírás felfogásától. Blumhardt sohasem vett volna magának annyi bátorságot, hogy így beszéljen Jézusról. Ehhez Jézust túlságosan nagynak, önmagát pedig nagyon kicsinek tartotta. Egészen más az, amikor Istenről mondjuk: én Atyám, én Istenem! E kifejezéssel úgyszólván alája vetjük magunkat és egyszersmind beléje

helyezzük magunkat. Ha azonban másvalakit név szerint „enyémnek” mondunk, akkor az bizonyos igényjogosultságot vagy kizárólagos tulajdonjogot jelent. Blumhardt inkább csak azért használta az „is” szócskát, hogy minden szükségben igénybe vegye Jézust, – e jog teljesen az övé!

Blumhardtnak az a forró vágya, hogy egyszer már végre készen legyen ezekkel a szörnyű és áldatlan dolgokkal, úgy látszott, hogy teljesedésbe ment. Ez azonban csak látszat volt. Blumhardt harcba bocsátkozott egy ellenséggel, aki a sötétség mindig újabb seregét küldte ellene! A hullámok már-már oly magasra csaptak, hogy szinte magával sodorta őt. „A tenger csak nem akart kiapadni! Sőt mintha mindig egy újabb képződne nyomában.” „Sohasem hittem – mondta Blumhardt –, nem gondoltam volna azt, ami ezután következett!”

1842 augusztusában a beteg sápadtan és eltorzulva állított be Blumhardthoz. Panaszkodott, hogy van valami, amit eddig félt megmondani. Most azonban tovább már nem titkolhatja. Egy ideig még habozott. Blumhardt feszülten figyelt. Végre beszélni kezdett. Elmondta, hogy minden szerdán és pénteken heves vérzéssel járó fájdalmai vannak. Ha ez a gyötrelem nem szűnik meg, akkor nemsokára meg kell halnia. Ezzel kapcsolatosan még más élményei is voltak, de ezek olyan vonatkozásúak, amelyeket közölni nem lehet. – Blumhardt szerint a legborzasztóbb képzelődés és népbabona látszott azokban megnyilvánulni. „Egyelőre – írja tovább – bizonyos időre volt szükségem, hogy összeszedjem magamat. Rettentően lesújtott az a szomorú tapasztalat, hogy a sötétségnek ilyen nagy hatalma van az emberiség felett. Első gondolatom az volt: „Most aztán készen vagy! Kezdődik a varázslás és boszorkányság! Ugyan mit is tudnál ellene tenni?” Ha a szenvedő leányra néztem, összeborzadtam a sötétség hatalmának ereje és a segítség kilátástalansága gondolatára.

Még az is eszembe jutott, hogy vannak emberek, akik titokzatos művészetükkel és titkosan ható eszközökkel mindenféle ördögi mesterséget el tudnak hárítani, és amelynek szegények, gazdagok egyformán hódolnak. Tűnődésemben arra is gondoltam, hogy ne keressek-e ilyen valakit? Hirtelen megdöbbsentem, mert ez nem volna egyéb, mint amiről már régen meg vagyok győződve, hogy az ördögöt ördöggel üzzük ki. Eszembe jutott egy figyelmeztetés is, amit egyszer adtak, hogy Jézus nevét a beteg szobájának ajtajára szegezsem. Sok más hasonló gondolattal is bíbelődtem, mert valami okos tanácsot találni igen nehéz volt. Ilyen gondolatoktól gyötrettetve, olvastam reggel a naptár vezérigéjét: „Ilyen esztelenek vagytok? Amit lélekben kezdtetek el, testben akarnátok befejezni?” (Gal. 3, 3.) Azonnal megértettem az intést. Magasztaltam Istent, hogy csodálatosan vezetett és erőt adott arra, hogy az imádság fegyvereivel küzdjek csak tovább is! Ragaszkodjam szüntelenül az Úr ígéreteihez! Éreztem, hogy a hit szárnyakat adott és mind erősebb lett bennem az az érzés, hogy a hitből való imádság a sátáni erőn is tud győzedelmeskedni! Ugyan hova jutnánk mi szegény emberek, ha nem közvetlen onnan felülről kapnánk a segítséget? Ha csakugyan a Sátán játéka ez, vajon helyes-e abba belenyugodnunk, anélkül, hogy küzdenénk ellene? Hiszen az igaz Istenben való hit által letiporhatjuk annak hatalmát! A Szentírás is azt mondja, hogy az Úr Jézus azért jött, hogy a Sátán munkáját lerontsa! Nem kell-e tehát szigorúan ragaszkodnunk ehhez az ígérethez? Ha pedig csakugyan van varázslás és boszorkányság, nem volna-e bűn, hogy háborítatlanul engedjük úzni játékait? Különösen akkor, amikor alkalmunk van arra, hogy egy erősebb hatalom által ellene álljunk? – Ilyen gondolatokkal küzdöttem át magamat hittel és az imádság erejére támaszkodva ebben a dologban is! Semmiféle más tanács nem állt rendelkezésemre. A betegnek azt mondtam: „Történjék akármilyen, csak imádkozzunk! A könyörgéssel legalább nem veszítünk semmit sem! A Szentírás csaknem minden szava az imádságra és imameghallgatásra utal. Az Úr pedig bizonynyal megtartja, amit ígér!” Megígérttem Dittus Adélnak, hogy szüntelenül gondolni fogok rá és kértem, hogy állandóan tájékoztasson a történetekről.

A rettegett péntek már másnap volt. Ezen a napon több hónapi szárazság után az első zivatar jele mutatkozott az égen. Ez a nap felejthetetlen volt Blumhardt számára. Több más borzalom mellett Dittus Adélt valóságos dühroham fogta el. Mindenáron öngyilkos akart lenni. Örvongva szaladt át a két szobán és egy kést követelt. Testvérei természetesen mindent elzártak előle. Ezután kiszaladt és az ablakpárkányra lépett. Csaknem az ablakon kívül volt már teljesen. Úgy lógott a levegőben, hogy csak egyik kezével fogózkodott az ablakba. Ekkor hirtelen a szemébe csapott a közelgő vihar első villámlása és hirtelen felébredt. Magához térve felkiáltott: „Uram Isten! Ezt nem akarom!” Tiszta öntudatát nemsokára ismét elvesztette. Visszatérő eszméletlenségében egy kötelet ragadott (hogy honnan vette, ez még ma is titok előtte) és oly művészi horgot kötött a gerendához, amely játshi módon összehúzódkhatott. Fejét már csaknem egészen beleszorította a horogba, amikor az ablakon keresztül egy második villámcsapás érte a szemét, amely ugyancsak észre térítette. Másnap reggel egész könnyzáró hullott szeméből, amikor meglátta az erkélyen a kötelet. Oly művészi volt csomózva, hogy józan állapotában aligha tudta volna ezt így megcsinálni. – Este 8 órakor hívták Blumhardtot. Teljesen vérben úszva találta a beteget. Az egyébként szokásos szörnyű szorongatásait ezúttal nem érintem. Néhány eredménytelen vigasztaló szó után, miközben kint dörgött az ég, igen komolyan kezdett imádkozni. Ez oly döntő befolyással volt, hogy egy negyed óra múlva mindennek vége lett. Nemsokára teljesen magához tért a leány és Blumhardt néhány pillanatra kiment, amíg átöltözött. „Hála és magasztalás tört fel lelkünkben – mondja Blumhardt –, amikor ismét teljesen megváltozva, az ágyon ülve találtuk.” E gyötrelmek örökre eltűntek. Ennek az ijesztő éjszakának még egy igen emlékezetes függelék is volt. Ez Blumhardt elbeszélése szerint a következőképpen folyt le:

„A beteg váratlanul újabb rohamot kapott. Csak úgy, mint egyébként, amikor ördögi megszállás alatt volt. Mindenfajta mellékesemény után, hirtelen rettenetes erővel tört ki az ördögök dühe. Nagyobbára üvöltő és fájdalmas hangon egész sereg megjegyzést zúdítottak felém. Ezek közül csak néhányat említek: „Most mindent elvesztettünk. Minden kipattant! Te egészen tönkre teszel minket. Szövetségünk is már felbomlott! Mindennek vége! Óriási a zűrzavar most köztünk. A te örökös imádságod az oka mindennek! Végül mégis csak sikerül kiűznöd bennünket. Jaj! Jaj, minden elveszett! 1067-en vagyunk. Ám de milyen sokan vannak, akik még élnek. Ezeket inteni kellene. Óh jaj nekik, elvesztek! Istent megtagadták, örökre elvesztek!”

Az ördögök üvöltése, a cikázó villám, a dörgő ég, az esőzuhatag paskolása, a jelenlevők szent komolysága, az általam mondott imák, amelyekre az ördögök a fent leírt módon kivonultak, olyan jelenség volt, amit aligha tud valaki is a valóságnak megfelelően elképzelni. S amikor az ördögök többek között még így nyilatkoztak. „Senki sem tudott volna minket kiűzni! Egyedül csak te! Főként az örökös imádkozással és kitartással tudtad ezt véghez vinni!” – Ezen nem is lehet csodálkozni, mert alig hiszem, hogy valaki is akadt volna, aki úgy átadta volna magát az ügynek, mint én. Legkevesbé pedig azok, akik engem – elég becsületes és őszinte vagyok, ha még ezt a nyilatkozatot is le merem írni – gőgösnek és elbizakodottnak mondanak.” (V.ö. I. Sám. 17, 28-cal: „Ismerem vakmerőségedet!”)

Ha a fenti gyötrelmem meg is szűnt teljesen, nemsokára más ördögi jelenségek mutatkoztak. Blumhardt barátja, Stern szemináriumi igazgató Karlsruhe-ból – akinek panaszkodott emiatt, – felhívta figyelmét ama szentírási helyre, ahol meg van írva: „Ez a fajzat pedig nem megy ki, csak imádkozás és böjtölés által.” Blumhardt meg is szívlelte ezt a figyelmeztetést, és arra az elhatározásra jutott, hogy a böjtölésnek nagyobb fontosságot tulajdonít majd, mint ahogy az általában szokás volt. Amennyiben Isten előtt valóságos bizonyíték az – írta Blumhardt – hogy az imádság tárgya, az imádkozó fontos, égető és igaz kívánsága; a szüntelen való imádság pedig beszéd nélkül is érvényesül, azt gondoltam, hogy a böjtölés sem lesz eredménytelen. Anélkül, hogy valakinek is szóltam volna, meg is próbálkoztam a böjtöléssel. És

csakugyan a következő harcok már jóval könnyebben mentek. Sokkal nyugodtabban és erőteljesebben tudtam beszélni is. Már arra sem volt szükség, hogy oly sok ideig tartózkodjam valahol, mint eddig. Jelenlétem nélkül is már befolyást gyakoroltam. Ha pedig elmentem, néhány pillanat múlva már lényeges eredményt tapasztaltam.”

Amit Blumhardt az ördögi jelenségekről ezen kívül tapasztalt, abból csak egyes eseteket említünk még. Főként azokat, amelyeknek valláserkölcsi szempontból van jelentőségük. Az ördögök különbözőképpen viselkedtek. Egyesek dacosságot, mások izzó gyűlöletet tanúsítottak Blumhardttal szemben. Gyakran olyan beszélgetéseket folytattak, amelyeket érdemes lett volna feljegyezni. A mélységből – ahova ezek után jutniok kellett – általában valamennyi irtózott. Voltak, akik Blumhardt felé mélységes gyűlölettel így kiáltottak: „Te vagy legádázabb ellenségünk! Ámbár mi is a tiéd! Csak tehetnénk azt, amit akarnánk!... Csak ne volna Isten a mennyben!...” Amellett sokan önmagukat okolták elveszett voltuk miatt. Borzalmas volt, ahogyan az egyik ördög viselkedett. Ezelőtt Dittus Adél házában is elég gyakran jelentkezett. Most leleplezte magát. Kitűnt, hogy hamis eskü vádja terheli lelkét. Többször ismételve kiáltotta azokat a szavakat, amelyek Dittusék ablakára vannak festve:

Gondolj az öröklétre ember,
s vigyázz, ne játssz a kegyelemmel,
mert az ítélet napja felkel!

Utána hirtelen elhallgatott. Arcát félrehúzta. Három ujját a magasba emelve – persze a beteg arcát és ujját kell értenünk – összerázkódott és nyöszörögve csak ennyit mondott: „Hm!” Ilyen jelenetek gyakran fordultak elő. Blumhardt őszintén sajnálja, hogy ezeknek a jelenségeknek nem volt több szemtanúja is, mint amennyi volt.

A legtöbb ördög – akik 1842 augusztusától, 1843 februárjáig és még később is jelentkeztek, forró kívánsággal vágytak szabadulni a Sátán fogságából. Közben a legkülönbözőbb nyelveken beszéltek. Hanglejtésük után ítélve olasz és francia lehetett, amit Blumhardt is értett. Csofálatos és egyben komikus volt, amikor ezek az ördögök egyes esetekben németül igyekeztek beszélni. Különösen, amikor egyes fogalmakat, amelyeket német nyelven nem tudtak kifejezni – elváltoztattak. Közben olyan hangokat is lehetett hallani, amelyek semmiképpen sem jöhettek az ördögöktől. Úgy hangzottak, mintha magasabb régiókból jönnének. Ezek közé tartozott a számos ige is, amit idéztek: „Mert e látomás csak bizonyos időre szól, de vége felé siet és meg nem csal; ha késik is, bízzál benne; mert eljön, el fog jönni, nem marad el. Ímé felfuvalkodott, nem igaz őbenne az ő lelke; az igaz pedig az ő hite által él.” (Hab. 2: 3-4.) Később pedig az volt a benyomásunk, mintha a magasból jövő hang az ördöghöz szólna. Mert olyan bibliai helyet idézett, amelyet Blumhardt sokáig nem tudott megtalálni. Végre a Jer. 3, 25. versében talált rá: „Gyalázatunkban heverünk és elborít minket a mi szégyenünk; mert vétkeztünk az Úr ellen, a mi Istenünk ellen mi és a mi atyáink gyermekségünk óta mind e mai napig és nem hallgattunk az Úrnak, a mi Istenünknek szavára.” Ezeket és más hasonló bibliai helyeket – mondta Blumhardt – sokáig nem értettem meg. Ettől az időtől kezdve több figyelmet és jelentőséget tulajdonítottam azoknak. Ezek a jelenségek és tapasztalatok, amelyek többnyire a harc végén fordultak elő, mindig bátorságosabbá tettek. Mintha csak erősítést és vigaszt kaptam volna onnanfelülről. Eszerint csak a legmélyebb hálával tudok visszatekinteni a számtalan segítségre és megőrzésre, amelyben Isten kegyelme részesített.”

Blumhardt magatartását, amelyet a szabadulás után vágyó lelkekkel szemben tanúsított, szószerint közlöm: „Beszédjükre sokáig nem hallgattam. Gyakran igen nagy volt a kísértés. Különösen, amikor Dittus Adél arcán a fájdalmas gyötrődést, a szeméből hulló könnyzáport és az esdeklőn felemelt kezeket láttam. Közben olyan kétségbeesett aggodalmas sóhajokat és hangokat hallatott, hogy az még a követ is megindította volna. Mindazáltal vonakodtam bármilyen formában szabadítási kísérletbe bocsátkozni. Egyrészt, mert mindenben, ami előfor-

dult, az ördög veszedelmes és fondorlatos csalását láttam. Másrészt féltettem józan, evangélikus hitemet. Azonban bármennyire is ellenkeztem, végül mégis kénytelen voltam legalább egy próbát tenni. Legfőképpen azért, mert azok az ördögök, akiknek látszólag némi reménységük volt a szabadulásra, semmiképpen sem akartak távozni. Nem használt sem fenyegetés, sem figyelmeztetés. Nem riadtak vissza semmitől!

Ha jól emlékszem, az első ördög, akinél kísérletet tettem, az az asszony volt, aki az egész dolgot előidézte. Erősen és határozottan kiáltotta, hogy ő a Megváltóé és nem az ördögé akar lenni! (Valószínű, hogy a tisztátalan lélek azt kérdezte Blumhardtól: „Ki vagy”, és ama válaszára: „Az evangélium szolgája!” azt felelte: „Igen, de nagyon kemény szolgája!” Amikor pedig Blumhardt kérdezte: „Hol vagy most?” azt felelte: „a pokolban!” Ez a közlés mélyen elszomorította Blumhardtot. (V.ö. Lukács 16. a gazdag és Lázár történetével: „Mi közünk és ti köztetek nagy közbevetés van!”) Elmondta, hogy az eddigi harcok következtében óriási változások történtek a szellemvilágban. Szerencsém volt, hogy teljesen és egyedül Isten Igéjéhez és az imádkozáshoz ragaszkodtam. Ha esetleg más, vagy valamilyen titkosan ható eszközökhöz fordulok, mint ahogy azt az embereknel sokszor látjuk – akkor elvesztem volna. Ezt maga az ördög mondta és felemelt ujjakkal, jelentőségteljesen hozzáfűzte: „Ez egy szörnyű küzdelem volt, amire Ön vállalkozott!” Ezután könyörgött az asszony, hogy Blumhardt imádkozzék érte! Hátha az Úr megkönyörül rajta és kiszabadítja a Sátán hatalmából, amelybe öntudatlanul a boszorkányság és varázslás által jutott. Többek között azt is mondta, hogy végre szeretne már olyan helyre jutni, ahol békességet lelne. Jól ismertem ezt az asszonyt életében. Nagy vágyódás élt szívében Isten Igéje után. Vigasztalást keresett, de nemigen talált. Nagyon megsajnáltam és lélekben az Úrra nézve azt kérdeztem tőle: „Hová akarsz menni?” „Az Ön házában szeretnék maradni!” – válaszolta. Megijedtem és azt mondtam: „Az lehetetlen!” „Hát akkor legalább a templomba mehessek” folytatta tovább. Némi gondolkodás után azt feleltem: „Ha megígéred, hogy soha senkit nem zavarasz és láthatóvá nem teszed magadat, akkor – feltéve, ha Jézus megengedi, – én sem vagyok ellene.” – Tudom, hogy ez nagy merészség volt tőlem, de bízam az Úrban, hogy Ő mindent bölcsen elrendez. Jézus jól tudta, hogy semmiféle önteltség nem volt bennem. Ezután megnevezte a templom legszélső sarkát, ahova elrejtőzhet és meglegegedetten, önként távozott! – Erről a betegnek semmit sem szoltunk, mégis észrevette őt a templom megnevezett helyén és megijedt. Dittus Adélon kívül azonban senki sem vette észre. Nemsokára azonban már a templomban sem jelent meg. Egyébként is az utána következő harcok alatt mindig újabb változások állottak be. A többi tisztátalan lélek is, akik a bálványimádás és varázslás bűne miatt kerültek az ördög hálójába, – egyébként azonban szerették Jézust – hasonló módon kerestek szabadulást! Csupán a legnagyobb elővigyázat és az Úrral való szoros kapcsolat és sok könyörgés után bocsátkoztam e dolgokba. Jelszavam mindig az volt: „Ha Jézus megengedi!” Az eseményekben is világosan lehetett látni Isten vezetését. Mert nem mindegyik lélek nyerte el azt, amit kért. Egyesek pedig egyedül Istennek irgalmában bízva, – kényszerültek kimenni. Nem akarom ezt a kényes pontot még tovább tárgyalni, csupán annyit kívánok megjegyezni, hogy a lelkek nyugtalan-sága ezután teljesen megszűnt és a beteg is jobban lett.

Ezeket a szellemeket azonban, akik csak ideiglenes tartózkodási helyet kaptak, nem szabad összetévesztenünk a tulajdonképpeni kísértetekkel, hazajáró lelkekkel. Utóbbiak rendszerint a Sátán hatalma és ítélete alatt állottak, míg az előbbieket teljesen szabadok voltak!

Egyes tanulságokat, amelyeket tapasztalataimból közölhetnék, annyival is inkább elhallgatom, mert csak közbotránkozást keltenének. Mivel pedig azokat egyébként sem támasztja alá a Biblia, – figyelmet sem érdemelnek. Mindennek ellenére is egy érdekes esetet mégis közlök: Az egyik szellem ugyancsak a templomba kíváncszott. A szokott módon ismét csak azt feleltem: „Ha Jézus megengedi.” – Kis idő múlva keserves sírásra fakadt a tisztátalan lélek és e szavakat lehetett hallani: „Isten az özvegyek és árvák bírója!” Eszerint nem lett megengedve

neki, hogy a templomba menjen. Ekkor azt mondtam: „Íme, látod, nem én tőlem függ, hogy hová menj, az Úr az, aki néked az utat mutatja. Menj oda, ahová az Úr küld.” Erre gondolkodás nélkül azt kérdi: „Nem mehetnék az Ön házába?” – E kérésen meglepődtem. Feleségemre és gyermekeimre gondoltam és nem voltam hajlandó igent mondani. Azután eszembe jutott, hogy esetleg éppen ez a próbatétel a számomra, vajon minden áldozatra kész vagyok-e? – Végül azt feleltem: „No, jól van, ha senkit sem háborgatsz és Jézus megengedi, – ám legyen!” A beteg szájából ismét kiáltás hallatszott, mintha egy onnan jövő hang szólna: „Fedél alá nem juthat! Isten az özvegyeknek és árváknak bírója!” A tisztátalan lélek látszólag ismét sírni kezdett. Kis idő múlva arra kért, hogy legalább a kertembe mehessen. Ez úgy látszik, meg lett engedve neki. – Ez a jelenet azt a benyomást keltette, mintha az illető vétke miatt özvegyek és árvák lettek hajléktalanokká.”

Blumhardt számtalan élményeivel, tapasztalataival és eljárásával kapcsolatban különösen két dolog ellen tiltakozott. Elsősorban azon képzelődés ellen, hogy a közölt tapasztalatok alátámasztani látszanak az ún. „tisztítótűz” létezését. Másodsorban pedig azon vád ellen, mintha ő a szellemek megtérítésével foglalkozott volna. Ez a két nagy tévedés úgyszólván szorosan összetartozik egymással. Hogy mennyire ámitó és nem helytálló az a képzelődés, mintha a túlvilági győtrelem tisztító erővel bírna, – az éppen a tapasztalatok alapján válik igen világossá. Az elveszett lelkek tehetetlensége és a sötétség zsarnoksága alá vetettségük is bizonyítja, hogy megtérésről szó sem lehetett! Tapasztalatai egyébként ellentmondanak minden olyan feltevésnek is, amely azt gondolja, hogy az ember halála után mindjárt vagy örökké él vagy örökre elkárhozik! Más szóval, hogy a halottak számára csak két tartózkodási hely létezne: a menny és a pokol.

Szerintem e mindenesetre igen egyszerű, de egyszersmind rideg feltételezésnek maga az Úr is ellentmond a Mt. 12:32. versében, amikor azt mondja, hogy a Szentlélek ellen elkövetett bűn nem bocsáttatik meg sem ezen, sem a másvilágon! (Így értendő az eredeti szöveg.)

E szavak behatóbb világítást igényelnek. Az Úr itt nem két helyet állít szembe egymással, a „jelenvalókat” és a „jövendőket”, miszerint az ember haláláig ebben a világban, halála után pedig a másik világban él, – hanem a mostani világuralommal, amelyben az Ördögnek van hatalma (II. Kor. 4:4., Róm. 12:2., Ef. 2:2.) szembe állítja a jövendő világot, amelyet Ő hoz, és amely már ebben a világban is megízlelhető (Zsid. 6:5.). Aki megváltás nélkül, megtéretlenül hal meg, az a halottak birodalmába jut. (Hades, Luk. 16:23. és Mt. 16:18.). Mindkét helyen a pokol fordítás helytelen, amely ebbe a világba tartozik, és amely a jövendő világ eljövételével megszűnik. A megbocsátás tehát, amelyről az Úr beszél, nem az egyes emberek kicsiny dolgaira, hanem az egész világ nagy történéseire vonatkozik. Úgy látszik, mintha az Úr itt legfőképpen olyan bűnöket tartana szem előtt, amelyeknek megbocsátása érdekében, a bűnbánat rendes útját és a benne való hitet a földi életen belül elmulasztották. Úgyannyira, hogy az Úr a bűnös előtt, – még a Szentlélek ellen való vétek esetén sem akarja a megbánás és megbocsátás útját teljesen elzárni a földi életben.

Bármint érezze is magát a bűnös, itt látnia kell, hogy kétféle időben van alkalma a bűnök bocsánatára: 1. Ebben az időben, ill. az utolsó ítélet napjáig. – Ez annyit jelent, hogy a kegyelem esetleg csak századokkal a győtrelem után, de még az utolsó ítélet előtt következik be. 2. A jövendő világban, amikor várják „Isten fiainak a megjelenését” – Csodálatos, hogy az Úr minden bűnt illetőleg – kivéve a Szentlélek ellen való káromlás bűnét – nem a bűnbocsánat lehetőségéről, hanem annak bekövetkezéséről beszél. Mintha a bűnös bocsánata csak idő kérdése lenne. Körülbelül olyanformán, hogy egyszer minden ember elérkezik arra a határra, amikor választhat a Jézus nevében való, alázatos bűnbánat, vagy a mélység között!

Ha ezt a nehéz, de éppoly fontos kérdést akár így, akár másként értjük, két gondolat mindenképpen előtérbe lép: 1. hogy semmi esetre sem vonatkozhat minden emberre az a feltevés (pl.

a pogányokra, vagy másokra, akik tudatlanságuk miatt nem mondhatók bűnösnek), hogy halálukkal már elvesztették annak lehetőségét, hogy Jézus által bűnbocsánatot nyerjenek. 2. hogy a „jövendő világ” bekövetkezésekor még remélhető legyen egy általános bűnbocsánat. Ezt a gondolatot eleve megdöntik Pál apostolnak szavai, amelyek Blumhardt életében később igen nagy jelentőséggel bírtak, és amelyeket a Róm. 8: 19-23. verseiben találunk megírva: „mert a teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak megjelenését. Mert a teremtett világ is megszabadul a rothadandóság rabságától az Isten fiai dicsőségének szabadságára. Mert tudjuk, hogy az egész világ egyetemben fohászkodik és nyög mind idáig. Nemcsak ez pedig, hanem maguk a Lélek zsengéjének birtokosai, mi magunk is fohászkodunk magunkban, várván a fiúságot, a mi testünknek megváltását.” (A halálnak testéből való megváltást.)

Ha tehát az Úr utalása szerint oly sokféle megbocsátás van fenntartva az utolsó ítélet napjára, vajon nem állhat-e összefüggésben ez a teremtett világ sóvárgásával, amellyel várja Isten fiainak megjelenését? Általában bátorságot veszünk magunknak arra, sőt bizonyos mértékben még kötelességünknek is tartjuk, hogy az egész „teremtés” fogalmából a hitetlenségben meghalt embereket kizárjuk, mintha azok nem is tartoznának azok közé, akiket Isten teremtett. „A halottakra – mondja Blumhardt – nem gondol senki, és mégis milliárdokra rúg azoknak száma, akik óráról-órára élnek. Vétük pedig – gondoljunk csak a pogány népre – gyakran nem is olyan nagy. Eszerint természetesen ama szavak, hogy a teremtés akarata ellenére is a hiábavalóság alá van vetve és a romlás szolgátságába esett, – sokkal mélyebb értelmet nyernek. Különösen, amikor egy uralkodó hatalom tűnik fel, amelynek elülső oldala a hiúság, a hátsó pedig a romlás. Ennek következtében az apostol ama megállapítása, hogy az egész teremtett világ a hazugság és halál hatalmába esett, éppoly megrázó, mint amilyen felemelő az apostol másik gondolata, hogy a teremtett világ Jézus végleges győzelme által megszabadul ebből a szolgátságból.

Szívesen adtam helyet e gondolatnak annál is inkább, mert Blumhardt éppen a küzdelmek közepette ismerte fel oly borzasztó módon egyfelől az elveszettek egymás közti, másfelől pedig a jelenkor közötti eltörülhetetlen összefüggését. Csak azok után értette meg igazán, hogy vajon az elveszettek egész nagy tömege miért várja tudatosan vagy öntudatlanul is oly aggodalmasan Isten gyermekeinek a győzelmét. Ekkor tárult eléje teljes világossággal a Zsolt. 110:1. versének az értelme is, amelyet oly gyakran használnak az újszövetségben az Úr Jézusra vonatkozólag: „Monda az Úr az én uramnak: Ülj az én jobbomon, amíg ellenségeidet zsármólyul vetem a te lábaid elé.” Az Úr Jézus áldozati halála által jogot és hatalmat nyert arra, hogy minket az Ellenség kezéből kiszabadítson és megváltson! Azért is ezt mondja: „Ha valamit kértek az én nevemben, én megcselekszem azt.” (Ján. 14:14.) Blumhardt ezekben a harcokban ismerte fel különösképpen, hogy Isten országának jelenlegi helyzetében a hatalmi kérdés a legégetőbb kérdések egyike. Arról van szó, hogy kié legyen a hatalom, az Úr Jézusé, vagy pedig a Sátáné. Elvitathatatlan tény, hogy ebben a harcban az Úr, egyházának a hite által kíván győzedelmeskedni. Ezek a folytonos győzelmek készítik elő az Úr eljövetelét. „Persze – mondta Blumhardt védőbeszédében – sokan arról álmodoznak, hogy az Úr hirtelen csak megjelenik egyszer, és a Sátánt agyonüti. Mint ahogy azt az egyszeri pogány gondolja, aki csodálkozik azon, hogy Isten miért nem cselekedte ezt meg már régen, anélkül, hogy a hívőknek azzal még törődniük kellene.”

A sötétség birodalmával és annak befolyásaira nézve, amit az emberekre gyakorol, általában véve egészen más eljárást figyelhetünk meg. A legtöbben őrizkednek attól, hogy még gondoljanak is rá. Sőt, a felvilágosodottság jogán még kötelességüknek is tartják, hogy azt tagadják. Úgyannyira, hogy még az emberi ésszel fel nem érhető és megmagyarázhatatlan tényekkel szemben is inkább szép csendesen az ész munkáját állítják: csupán azért, hogy ne kelljen olyan következtetésekre és eredményre jutniuk, amit az újkori irány egyházi átokkal sújt. Tagadhatatlan, hogy ebben az eljárásban sok, egészséges józanság rejlik. Blumhardt

maga is főleg azért tudott e nehéz harcokban megállani, mert erősen uralta őt ez a bevett, józan gondolkodás. Semmi hajlandóságot sem érzett, hogy e dolgokkal foglalkozzék vagy különösen játsszék. Másrészt azonban a legnagyobb oktalanságnak tartotta, hogy akkor, amikor a tények nagy erővel törnek rá, – gondolkodását bilincsbe verje. Különösen akkor, amikor mint az evangélium szolgálja is, kötelessége cselekedni! Pásztori hivatása is kötelezi a cselekvésre. Egy harcosnak is vannak nagyobb és nemesebb kötelességei is, mint az, hogy az ellenségről, annak erejéről és szándékáról, lehetőleg tudomást se vegyen.

Ha az ellenség táborába vetett bepillantást, amelyben Blumhardtnak része volt, csupán néhány szóval szeretnénk összefoglalni, akkor keresve sem találhatnánk jobb hasonlatot, mint azt, amit Luther mondott: „Borzalmas fegyverzete: a nagy hatalom és fortélyosság!” – Hogy a legnagyobb megszegés büntetése mellett tiltva van még csak beszélni is a Sátán létezéséről, nem tartozik éppen legkisebb fortélyai közé. Az Ördög egyik fortélyára Blumhardt különösen a nyomára akadt. Igaz, hogy ez által akaratlanul is áldozata lett. Nevezetesen, a varázslás és más hasonló fortélyosságnak.

Az éppen nem baj, hogy az összes idevágó jelenségeket egyszerűen esztelenségnek minősítik és mosolyognak felette, de az már nagy baj, hogy a szükség idején, betegség alkalmával egész nyugodtan a babona és varázslás eszközeihez folyamodnak, mintha azok teljesen ártatlan dolgok lennének. Ha ezek a dolgok nem segítenek, – akkor legalább is azt kell gondolnunk, – ezek nevetséges dolgok. Ha ellenben segítenek, akkor egyszerűen titokzatos dolgoknak minősítik.

Erre nézve is átadom a szót Blumhardtnak, amikor az ellen a vád ellen védekezett, mintha szellemek megtérítésével foglalkozott volna: „Megtérésről soha senkinél szó sem volt egyetlen esetben sem! Inkább csak az egyébként hívő lelkek megszabadulásáról volt szó, akik öntudatlanul estek a varázslás bűnébe, amit életükben fel nem ismertek és így az Ördög hatalma alá kerültek. Természetesen haláluk után is az Ördög rabszolgaságában vesztegeltek. Ezeknek nem volt szükségük megtérésre, – mert e bűnnel nem kívántak Istentől elszakadni – inkább csak szabadulásra volt szükségük. Ezt a szabadulást pedig csak úgy tudták elérni, ha a földön az Úr Jézus vérében való hit által küzdöttek volna a varázslás hatalma ellen. Éppen ez a körülmény, hogy sehonnan sem hangzott egy komoly intő és tetters figyelmeztetés e pogány szokás ellen, – idézte elő, hogy a legtöbben teljes biztonságban érezték magukat. A legcsodálatosabb, hogy a legtöbbször éppen a becsületes és jámbor lelkek voltak azok, akik a szenvedő, beteg lelkeket e titkos és tiltott eszközök igénybevételére bíztatták. Ezek érthetetlen módon egészen helyénvalónak tartották a dolgokat. Talán, mert imádkoztak és Isten nevét hívták segítségül. Vagy pedig, mert olyan dolgoknak tartották, amely mögött a természet ismeretlen erői és törvényei rejlenek. Így azután a beteg, gyötrődő lelkek mindenre készek voltak. Nem riadtak vissza a legborzasztóbb babonától és szolgálattól sem. Varázslócédulákat hordoztak maguknál, amelyekre a legtöbbször ez volt írva: „Viszontlátásra a pokolban!” – Persze fogalmuk sem volt arról, hogy mit hordoznak erszényükben, vagy nyakukba akasztva. Sokszor még békalábak is voltak benne, amelyhez még szent történeteket és káromló szavakat is felhasználtak. Volt eset, hogy ilyesmit éjjel-nappal pusztá testükön is hordoztak. Vagy pedig éjszakára istállóban, fában, ajtóküszöbre, vagy ágyba rejtettek. Sőt, még attól sem riadtak vissza, hogy éjszaka a halottak birodalmát (temető) felkeressék és átkutassák, hogy a talált csontokkal mindenféle borzalmakat cselekedjenek. Mi módon is említhetnék meg mindent! Hiszen sok vaskos könyv sem tudná azt magába fogadni! A következmény azonban nem volt más, mint átok, amely minden hitük és Jézus Krisztus érdemei ellenére is a szegény lelkeken maradt. A bűnt nem ismerték fel, holott, ha figyeltek volna, könnyen eljutnak annak felismerésére. Hasonlóképpen van még sok más bűn is, amit még hívő keresztyének is minden félelem nélkül követnek el és bűnüknek soha tudatára sem jutnak. Amellett mások sem segítik őket a felismerésére. Ennek következtében természetesen haláluk után is a Sátán foglyai maradnak. Mert Krisztus nem szolgálja a bűnnek. Olyan sátáni megköötöttségek

maradnak vissza, amelyeket valamilyen módon meg kell oldani. Mert lehetetlenség, hogy Isten terve legyen az, hogy ezeket az egyébként ártatlan és becsületesnek mondható lelkeket átok alatt tartsa és végül a kárhozatba taszítsa őket. Egyetlen átok sem nehezedik súlyosabban a keresztyénségre, mint éppen a varázslás, amelyre senki sem gondol és sokan nem is akarnak gondolni! Isten kegyelme lehetővé tette számomra, hogy ezt a megköötöttséget felismerjem és elkövessek ellene mindent, amit az Úr erejével tudok! Meg vagyok róla győződve, hogy olyan harc által, mint amilyenben nekem volt részem, sokak számára még itt a földön (vö. Mt. 12:32.) meg volna a lehetőség a szabadulásra! Feltéve, hogy még életükben felismerve a bűnt, megtalálnák a megbánás helyét és megmosódnának a Jézus Krisztus vérében. Erre nézve most még egy figyelmeztetést is kaptam, – amely a legfontosabb számomra, és mint az evangélium szolgája, minden törekvésem oda irányul, hogy gondot viseljek arra, hogy aki hisz, annak világos és tiszta hite legyen és azt mindvégig meg is tartsa!”

Most térjünk vissza Blumhardt harcaira! Most következik a békességes, győzelmes befejezés, amely az összes fent említett és különös jelenségeknek egyszer s mindenkorra véget vetett. Olyan volt ez, mint egy ünnepélyes ítélethirdetés a szellemek felett, akik a beteget gyötörték.

A tapasztaltak után következett az a jelenség, amely az egész betegségtörténetben a legmegfoghatatlanabb volt. Az erről szóló tudósítást Blumhardt e szavakkal vezette be: „Hűségesen folytatom a közlését annak, ami még emlékezetemben van. Meg lévén győződve arról, hogy az Úr ezeknek a leírása alatt is felettem tartja kezét, hogy mindent a nagy Győző, az Úr Jézus Krisztus dicsőségére és magasztalására mondjak el. Mert ő, egyedül Ő volt az, aki a sötét hatalmak felett győzött! Valóban nem vehetem rossz néven senkitől, ha a fenti közlésekkel szemben bizonyos mértékben bizalmatlan. Mert az átélt események valóban túlszárnyaltak minden elképzelhető fogalmat. A több, mint egy éven át tartott megfigyelések és tapasztalatok, amelynek mindig több és több szemtanúi voltak, – erre különösen nagy súlyt helyeztem, hogy elejét vegyem a sok rosszindulatú híreszteléseknek – lehetővé teszik számomra, hogy bátran és szabadon mondjam el a tapasztaltakat. Abban a szent meggyőződésben – amire Dittus Adél szilárd jelleme is kötelez – hogy a legkisebb csalás sem foroghat és forgott fenn!”

Ezekben az eseményekben, amelyeket Blumhardt is közöl, igen nagy mértékben felülhaladó módon ismerte fel Isten teremő kezének segítségét nyújtó belenyúlását. Az események rendkívül nagy értékét növeli még az a körülmény is, hogy Blumhardt közvetlenül és *akaratlanul* élte át azokat. Mivel azonban a távollevők a sötétségnek eme borzalmas és gyötrelmes mesterművét, amely itt szemünk elé tárul – csupán a szemmel látható kényelem kedvéért is – a nagy isteni segítséget esetleg igen könnyen alábecsülhetik vagy megcsorbíthatják – azért az ismertetésnek ezt a részét a továbbiakban nem is részletezem.

„Végül – beszélte Blumhardt – a mikor a jelenségek nem akartak véget érni, akkor utolsó erőmet összeszedve, nagy bensőséggel könyörögtem Istennek, hogy adjon győzelmet! Kértem, hogy Ő, aki az Erő, a Hatalom; Aki mindent a semmiből alkotott, tegye semmivé a Sátán minden gonosz mesterkedését! Napokig küzdöttem így Istennel. Az Úr azonban, aki megígérte: „Amit az én nevemben kértek, mindazt megcselekszem!” – be is teljesítette azt, és győzelmet adott!

Ámde a vélt győzelmet még egyszer olyan borzalmas betegségi tünetek követték, amelynek *célja és szándéka* nem lehetett más, mint Dittus Adél halála. Egy ízben hihetetlenül borzalmas módon sebesítette meg magát Dittus Adél. A sebek azonban éppoly hihetetlen módon azonnal be is gyógyultak. Idő multával a sebek érthetetlen módon és hirtelen ismét felszakadtak. Barátnője kétségbeesetten futott Blumhardthoz és jelentette, hogy minden késlekedés katasztrófális lehet. „Ekkor – mondta Blumhardt – szobámba rohantam. Térdre borultam az Úr előtt, és bátran beszéltem. Ezúttal olyan erőt nyertem, hogy még azt a szívességet sem

tettem meg az ördögnek, hogy elmenjek a beteghez, hanem barátnőjével azt üzentem Dittus Adélnak, hogy öltözzön fel, és azonnal jöjjön hozzám! Hit által meg tudja tenni. Röviddel utána hallottam, amint a lépcsőn felfelé jött. Hogy mit éreztem ekkor, azt senki nem tudja elképzelni sem!”

„Az események forrón óhajtott végét, amely 1843 karácsonyán következett be, – Blumhardt saját szavai nyomán, kissé rövidítve közöljük: „Úgy látszott, hogy minden, ami eddig történt, még egyszer összerővel tört utat magának. A legkétségbeejtőbb volt azonban az, hogy a Sátán, hatalmát ezekben a napokban Dittus Adél egyik szemére vak bátyjára, és Katalin testvére is kiterjesztette. Most azután hármukkal kellett a kétségbeejtő harcot felvennem! Amellett világosan fel lehetett ismerni a hármuk közötti szoros belső összefüggést. A különböző eseteket már nem tudom pontosan elmondani. Annyira változatosak voltak, hogy lehetetlenség volt mind észben tartanom. Elég az hozzá, hogy olyan rettenetes napok voltak ezek, amelyeket nem szeretnék még egyszer átélni. Odáig fajult a dolog, hogy mindent kockára kellett tennem! Mintha csak arról lett volna szó: „Győzni, vagy meghalni!” Bármilyen nagy volt is a megerőltetés, világosan éreztem Isten védelmét! A 40 órai szakadatlan virrasztás, böjtölés és küzdelem ellenére sem éreztem a legkisebb fáradtságot sem. Elsősorban a bátyja szabadult meg a kísértéstől. Még pedig olyan csodálatos módon, hogy azonnal aktív segítséget tudott nyújtani a következő eseményekben. Az áldozat ezúttal nem Dittus Adél volt, aki a legutóbbi küzdelem óta úgyszólván teljesen szabadnak látszott –, hanem Katalin testvére. Holott eddig még soha, a legkisebb mértékben sem tapasztalt ehhez hasonlót. Valósággal őrjöngött. Többedmagammal is csak nagy fáradtság árán tudtuk valamennyire fékezni. Azzal fenyegetett, hogy ezer darabra szaggat szét engem. Nem is volt szabad közelebe mennem ezután. Kezeivel szüntelenül olyan mozdulatokat tett, hogy – mint mondta is – testében kárt tegyen! Vagy pedig nagy fúrfanggal leskelődött szerteszét, mintha valami borzalmas dolgot akarna cselekedni azokkal, akik őt fogva tartották. Amellett irtózatosságon lármázott és kiabált. Mintha ezer gonosz nyelv egyesült volna benne. A legfeltűnőbb volt az, hogy amellett teljesen józan volt. Értelmesen beszélt. Erős figyelmeztetésünkre azt mondta: „Nem tudok másként tenni és beszélni, csak fogjanak erősen, hogy semmi kárt ne tegyek!” Még utóbb is élénken emlékezett mindenre, kiváltképpen gyilkolási szándékára. A történetek azonban olyan nyomasztólag hatottak kedélyére, hogy több napon át különösen sokat kellett foglalkoznom vele. Végre sok, komoly imádság után ettől az emlékezéstől is megszabadult. Amellett világosan észre lehetett venni a benne lakozó ördögöt. Ez azonban nem volt egy elhunyt embernek a szelleme. A Sátán egyik előkelő angyalának adta ki magát. Mint a varázslás legfőbb feje, azt hangoztatta, hogyha a mélységbe kellene mennie, az a varázslás halálát jelentené.

Éjszaka 12 óra felé, a leány torkából *egyetlen* kétségbeesett kiáltás volt hallható, amely csaknem negyed óráig tartott. A kiáltás egyre erősebb és kétségbeejtőbb lett. Olyan volt, mintha a ház dőlné össze. Borzalmasabb dolgot el sem lehet képzelni. Persze elkerülhetetlen volt, hogy a község lakói – legalább a fele – tudomást ne szerezzen a küzdelemről. Közben olyan rettenetes reszketés fogta el Katalint, hogy szinte úgy látszott, mintha minden egyes tagja különvált volna. Az aggodalom és kétségbeesés között váltakozó ördögi hangban emberileg el nem képzelhető erős dac, és Isten iránt való kihívás volt tapasztalható. Mintha csak meg akarta volna mutatni, hogy nem egykönnyen adja fel a harcot; és nem mond le szerepéről olyan egyszerűen, mint a többi bűnös! Ha már a pokolba kell mennie, oda is becsülettel kíván jutni! A kétségbeesésnek, haragnak, dacnak, és gögnak ilyen keverékét aligha lehet tapasztalni bárhol is.

Végre elérkezett a legmegindítóbb pillanat. Ezt senki eléggé elképzelni nem tudja, ha nem volt szem- és fültanúja a jelenetnek. Hajnali két órakor egyszerre irtózatosságon kezdett kiáltani a sátáni angyal. A leány közben fejét és derekát a szék támláján átvetve, olyan hangon

ordított, hogy azt emberi hangnak alig lehetett gondolni. Szüntelenül e szavakat kiáltotta: „Jézus győzött! Jézus győzött!” Ez a kiáltás olyan messze hallatszott, hogy sok személyre felejthetetlen benyomást gyakorolt. Az ördög hatalma és ereje pillanatról-pillanatra jobban gyengült. Egyre nyugodtabb és csendesebb lett. Mindig kevesebb mozdulatot tett. Végre pedig észrevétlenül eltűnt, mint ahogyan egy haldoklónak életvilága is hirtelen kialszik. Mindazáltal reggel nyolc óráig tartott a küzdelem.”

„Ez volt az az óra, amikor a két évig tartó ádáz küzdelemnek vége szakadt. Ezt olyan határozottan és biztosan éreztem, hogy a rákövetkező napon (vasárnap), amikor Mária hálaénekéről prédikáltam, nem tudtam ellenállni, hogy ujjongó öröömnek ne adjak hangosan kifejezést. Utána természetesen még sok mindent el kellett takarítani. Ez azonban nem volt egyéb, mint az összedőlt háznak az omladéka. Az egyik szemére vak fivérrel nem volt sok dolgom. Ez igen szerény és alázatos lélek volt, aki nagy hittel rendelkezett. Az őt ért támadásokat egyébként is alig vette észre valaki. Katalinnak a kiállt izgalmak következtében még egy ideig néha bizonyos görcsös fájdalmai voltak, de ugyancsak gyorsan helyreállt. Ami vele történt – nyugodtan mondhatom – senki sem tudta meg. Pusztán Dittus Adélnál fordult elő még egy és más. Ezek is nagyobbára csak olyan ismételt támadásai voltak a sötétségnek, amely önmagától is megszűnt. Semmi dolgom nem volt már vele. Sőt az el-elmaradozó tünetek alatt teljesen egészséges lett. Ezelőtti betegségeit is – amelyek az orvos előtt ismeretesebbek voltak, – ferdeség, bicegés, gyomorbaj stb., mind elvesztette. Egészsége mindinkább tartósabb lett és egyre nagyobb erőt nyert. Most már huzamosabb idő óta oly egészséges, hogy Isten valóságos csodájának tekinti mindenki. Keresztyéni gondolkodása is örömdetesesen fejlődött. Csendes alázatossága, tiszta, józan, értelmes beszéde, amely határozott és egyszerű volt, sok léleknek igen nagy áldására lehetett. Isten sok lelkiajándékkal áldotta meg őt. Egyéniségének legnagyobb értéke kiváltképpen abban nyilvánult meg, hogy rendkívül nagy szeretettel, megértéssel, türelemmel és kíméléssel tudott bánni a gyermekekkel. Nyugodtan mondhatom, hogy alig ismertem nőt, aki a gyermeknevelésre ilyen rátermett lett volna, mint Dittus Adél. Ezért a szükségessé váló segítség esetén is legszívesebben gyermekeimet bízta rá. Múlt évben pedig mindenki nagy meglepetésére iparos tanítónő volt. Ezzel kapcsolatban csak hálás csodálkozással tudok visszatekinteni Isten nagy megőrző kegyelmére, amelynek következtében *egyetlen egyszer sem kényszerült a tanítást felfüggeszteni*. Így azután most, amikor óvodát akarunk létesíteni, nála alkalmasabb személyt nem is tudnék találni annak vezetésére.”

Dittus Adél életének későbbi alakulására vonatkozólag, 1850-ben, a betegség-történet leírásában, Blumhardt a következőket fűzte hozzá: „Dittus Adél négy év óta (1846) teljesen a családomhoz tartozik. Feleségemnek leghűségesebb és legértelmesebb segítése. Nem csupán a gyermeknevelésben, hanem a háztartásban is. Minden kicsi és nagy dolgot a legnyugodtabban lehet rábízni. Hogy voltaképpen mit jelent ő számunkra és mindazok számára, akik ki-bejárnak nálunk, azt mondják el mások. Azt tudom, hogy aki őt megismerte, nem mulasztja el, hogy személye iránt való tiszteletét és nagyraértékelését kifejezésre ne juttassa mindenütt, ahol alkalma van rá. Később a lelkibetegek között való munkálkodásban is csaknem nélkülözhetetlen segítségem lett. A betegek rövid idő alatt a legmesszebbmenő bizalmat érezték iránta. Eszerint a velük való foglalkozás csak igen kevés időmet vette igénybe. Egyébként nem mint szolgaszemélyzet van nálunk, hanem mint gyermekünk. Hálából semmit sem akar tőlünk elfogadni. Ugyanígy fogadtuk magunkhoz Katalint, és az egyik szemére vak bátyját is. Ez a vak testvér, János György, később a lelkészházban is igen nagy segítségemre volt. A lelkibetegek felügyeletére éppoly alkalmas volt, mint a favágásra. Az ápoláshoz különösen nagy adottsággal bírt.” Blumhardt, háza felvigyázójának nevezte, mint Ábrahám Eliézert. Hogy a későbbi időben mit jelentett Dittus Adél Blumhardt számára, azt majd később látjuk csak.

A harc, amely egyre csak nagyobb és borzalmasabb méreteket öltött, csaknem hirtelen és örökre véget ért. A kereszttel, amit hordania kellett és amelyet eddig éppen, hogy csak érintettünk, most kimerítőbben foglalkozunk. Blumhardt úgyszólván egyre csak magányosabban járt e sötét utakon. Barátai valósággal menekültek előle. A legnehezebb volt számára, hogy még kenyeres pajtása és testi-lelki jó barátja, Barth sem akarta megérteni. Blumhardt időről-időre hűségesen tájékoztatta a dolgok menetéről. Sokszor bízta is az aggódó barátot, hogy: „No, most már igazán örökre vége a harcnak!” Hogy eme tévedéseit hibának minősítette, rendkívül fájt neki. Blumhardt azon a véleményen volt, hogy Barthnak legalább azt kellett volna ebből látnia, hogy milyen nagyon sóvárog a végleges győzelem után. Továbbá, hogy annál mélyebben kellett volna vele éreznie, amikor a harc ismét újra kezdődött. Barthnak is voltak ezen a téren tapasztalatai, de azok olyan természetűek voltak, hogy bár nem maradt isteni segítség nélkül, mégsem szeretett azokra gondolni. Többek között az is rosszul esett Blumhardtnak, hogy Barth mindenfajta híresztelésnek helyt adott, anélkül, hogy tőle felvilágosítást kért volna. Barth ugyan, mint ahogy ezt később be is vallotta, – „szándékosan” nem kért közelebbi felvilágosítást. Barth különben is erősen ragaszkodott minden kialakult meggyőződéséhez, vagy nézetéhez. Nem érezte soha szükségét annak, hogy azokat másokra erőszakolja, de még kevésbé azt, hogy azokat újakkal felcserélje. Sőt megtette azt is, hogy a dolgoktól még távol levő barátokat Blumhardttal szemben bizalmatlanná hangolta. Ez az eljárása szinte érthetetlen volt. Hiszen teljesen ellentétben állt a Blumhardttal szemben eddig tanúsított szeretetével és barátságával. Barth hozzá volt szokva – Blumhardt alázatos rá-támaszkodása folytán –, hogy Blumhardt benne és az ő felügyelete alatt gondolkodjék teljesen. Ennek következtében a harcra vonatkozó összes tanácsait és észrevételeit is csaknem parancsoló hangon adta tudtára.

Blumhardt 1844. január 2-án, amikor a kiküzdött győzelemben már teljesen biztos volt, igen meleg hangú levelet írt Barthnak. Blumhardt elsősorban arról panaszkodik ebben a levélben, hogy Barth mindig csak engedelmességet kívánt, anélkül, hogy bármilyen megbeszélésbe is bocsátkozott volna. Azután így folytatja:

„Te azonban mindig csak szabályokat állítottál fel. Még pedig olyanokat, amelyek nyílegyenesen az ügy kárára voltak, nekem pedig romlásomat okozhatták volna. Mert, hogy elveszett ember az, aki az ellenségnek hátat fordít, amikor már harcba kezdett, azt magad is nagyon jól tudod! Egy alkalommal magad mondtad, hogy az ellenségnek nincs más célja, mint hogy *kelepcébe csaljon és vesztetre törjön!* Ez igaz, de a Jézus nevében kérlek, mondd meg, vajon nincs-e más erő is a világban, mint éppen a Sátáné? Ha pedig már közelharcot vívunk, nincs más menekvés, mint hogy mi is rabszolgái legyünk? Mit jelentsen ez egyebet, mint hogy azon az áron – hogy nekünk békét hagyjon – engedjük tovább úzni kisdéd játékait? De, kedves Testvér, nyissad fel szemeidet és mondd meg, vajon az Ördög, nem kívánja-e *minden* embernek a romlását? Nem gondolod, hogy sokkal közelebb volnék a veszedelemhez, ha elrejtőzném egy csigaházba, mint hogyha Isten ígését szegezem a Sátán ellen? Óh, Testvér, Testvér! Te nem ismered azt a borzalmas nyomorúságot és terhet, amely alatt az emberiség nyög!

„Te nem tudod és meg sem gondolod, hogy a varázslásnak mily borzasztó nagy ereje van a világban és a keresztyénségben! Egyre nagyobb tért hódít az ördögi befolyás. Ha pedig ezt tudva és tapasztalva, mégis visszaléptem volna, rosszabb lettem volna *minden* ördögnél! Tudd meg, hogy meg mertem próbálni, vajon az Úr Jézus ereje által nem tudom-e nyakát törni a Sátánnak? Nagyon jól tudod, hogy erre a Szent Lélek indított. Tudni és látni akartam, hogy végre ki fog belefáradni és ki fogja a játszmát megnyerni, én vagy az Ördög? Merész voltam és bátran küzdöttem! Hittem, hogy amennyit egy és fél éven át, Isten ígésével a kezemben, az Úrhoz kiáltottam, – az nem lehet hiábavaló! Hogy jól hittem-e, azt majd ama nap fogja megmutatni. Jézus, az én Megváltóm majd igazol és igazolt is!” A továbbiakban még arról is

bizonyosságot tesz Blumhardt, hogy éppen e nagy küzdelmek közepette vált előtte igen lényegessé a misszió, és barátjának, Barthnak a nagysága!

Barth ama aggodalmára pedig, hogy Blumhardt testileg-lelkileg nagy kárt okoz magának, a következőképpen válaszolt: „Látnod kellene, hogy minden küzdelem után milyen nagyon vidám vagyok. Milyen nagy hálát érzek Megváltóm iránt. Hogyan tanultam meg gyermeki hittel imádkozni. Továbbá milyen nagy és boldog tapasztalat az, hogy csak kérnem kell Megváltómtól – és kapok! Ez oly feltűnő. Különösen gyermekeim előtt, hogy ilyenkor kedves Dórim is úszik az örömben! Egy sóhajtás felfelé: „Uram, erősíts meg!” Erőmet úgy fokozta, hogy még legküzdemesebb éjszakáimat sem vette észre rajtam senki! Érdeklődj csak, hogy e héten” (amikor 40 órát virrasztott és böjtölt) „amikor 15-ször álltam gyülekezetem előtt, vajon gyengének vagy erőtlennek látott-e valaki is? Megromlott vagy túlfeszített idegekről egyáltalán nincsen szó! Erről magad is meggyőződhetsz.”

Végre kijutottunk a sötét mélységekből, amelyeken Blumhardt vezetett. Egyes olvasó talán rossz néven veszi, hogy miért nem inkább az általános megállapítások hídján vezettem e sötét mélységeken át. Az bizonyos, hogy ez számomra is sokkal kellemesebb lett volna. Be kell vallanom, hogy e borzalmas élmények egyes állomásai előtt, lélekben sokszor el kellett csendesednem, hogy komolyan és szent felelősséggel mérlegelni tudjam, mit hallgassak el és mit adjak közre. Némelyik olvasó pedig, aki eleinte csaknem bosszúsan olvasta az eseményeket, talán mindig újra és újra visszatér e dolgokra, és végül azt a benyomást nyeri: Ez nem könnyű eledel, amely csupán az idegek felkorbácsolása, ingerlése okából lett összeállítva, hanem bizonyos tekintetben szent föld!...

Blumhardt, aki ezeket átélte, igen komoly és szent dolognak tartotta. Szent módon viselkedett azzal szemben, és tapasztalatait is szent félelemmel adta tovább!

A történetnek azonban még nincsen vége. Csupán a borzalmassága ért véget. A *lényege*, az Úrnak kegyelmes közbelépése és hathatós győzelme hatalmasan tör előre. Még pedig változatlanul, fáradhatatlanul és megszakítás nélkül!

1843. december 28-án ért véget a küzdelem. 1844. január 2-án Blumhardt még védekezik Barth ama állítása ellen, hogy a küzdelemben való eljárása folytán lehetetlenné teszi Möttlingenben való működését. „Isten kegyelmi műve” azonban már január elsején felvirradt szép csendesben Möttlingenben!

1844 februárjában pedig már Barth is magasztalólag beszél róla.

Ismételten mondhatjuk Blumhardtról azt, amit ő a legnagyobb küzdelem előestéjén mondott: „Sohasem hittem volna azt, ami ezután következett!” Életének ez az újabb tapasztalata azonban, – amely minden eseményt háttérbe szorított – jött csendesben, de biztosan! Békességgel és lángoló világossággal, amit röviden: „*ÉBREDÉSNEK*” nevezünk!

Sok fájdalmat okozott Blumhardtnak, hogy sokan inkább a harcról akartak többet tudni és beszélni, mint az „ébredésről”. Egy alkalommal, amikor egy régi barátja a betegség történetének kéziratát áttekintés végett elkérte, – csak kényszeredve és azzal a csaknem utasító megjegyzéssel adta át: „Azt hiszem, jól tudod, hogy ez nem „Möttlingen!” Illetve az az élmény, amit a „Möttlingen” név emlékezetébe idéz, – amelyre nagy reménysegeit építette, és amelyeknek élete végéig oly nagy jelentőséget tulajdonított a keresztyén egyház szempontjából, nem a küzdelem volt, – hanem az *ÉBREDÉS!*

III. FEJEZET. AZ ÉBREDÉS.

10. Bűnbevallás.

Aki a következő részben ecsetelt nagy napoknak többé-kevésbé szemtanúja volt, annak határozottan az volt a benyomása, hogy az újszövetségben vázolt apostoli időknek ama napjai ismétlődtek meg, amikor Keresztelő János a megtérésnek keresztségét és bűnöknek bocsánatát hirdette. Úgy látszott, mintha Isten országa, amely meg akarja hódítani a világot, az apostoli idők óta is változatlan fényben ragyogott volna. Ámde a rája boruló lepel miatt nem láthattuk. Ezekben a napokban azonban a lepel kissé fellibbent és egy kicsiny résen keresztül ismét láthatóvá lett Jézus Krisztus országának csodálatos fénye és ragyogó sugara!

„Ezek a napok általános bűnbánattal kezdődtek, amit az egyházban „Ébredésnek” neveznek. Némelyek ugyan ez alatt a megjelölés alatt többé-kevésbé a vallásosság egészségtelen jelenségére gondolnak.

A gyökerek, amelyekből ez az általános bűnbánat fakadt, messze a múltba nyúlnak vissza. Mint ahogy Knapp oly találóan jegyezte meg fentebb: „Möttlingenben – lelki értelemben véve – már 100 évvel ezelőtt ástak egy artézi kutat.”

Elsősorban ismételten Barth vallásoktatásáról kell megemlékeznünk. Nemkülönben a rendkívül ünnepélyes és megáldott konfirmációkról. Ezek – mint sokan állították az ébredés alkalmával – sok konfirmandus szívében, lelkében hagytak mély nyomot.

A heves harc és kitartó küzdelem is igen komoly és szent hangulatot ébresztett a gyülekezetben. A legmélyebb és legáldottabb hatást azonban magára Blumhardtra gyakorolta. Hasonlóképpen két küzdőtársára és családjára is igen mély hatással volt. A súlyos, életre-halálra menő harc valamennyiükre, de különösen Dittus Adél számára – a legkomolyabb bűnbánat és legszigorúbb önvizsgálat szükségességét jelentette. Isten ígéje mindig újabb és mindig több bűnre világított rá. „*Vasfésű* volt az, ami rajtunk dolgozott” – mondta nekem valaki – „amely sűrű vasfogaival erősen kapaszkodott belénk a küzdelem hevében!”

A hívek között már ebben az időben is lehetett látni az egymás között és Isten előtt való alapos megtisztulás jelenségeit. Ez volt tulajdonképpen az ismertető jele a későbbi, csodálatos ébredésnek. Maga az ébredés úgy tört elő, mint a mélyben elrejtett forrás! Blumhardtnak sejtelve sem volt róla. Még kevésbé volt szándékában azt bármiféle módon elősegíteni. Ő különben is ellensége volt minden szándékosságnak. Az ébredés a Szentlélek láthatatlan mélységeiből fakadt, amely fű, ahova akar; zúgását hallod, de nem tudod, hogy honnan jó, és hova megy!

A béketavasznak első hírnöke egy élmény volt, amelyben egyik konfirmációi oktatás alatt volt része. Blumhardt a konfirmációi oktatást teljesen tárgyilagosan tartotta. Minden hatáskeltés és tudatos építői cél távol volt tőle. Ha ilyesmit tapasztalt bármelyik szolgatársánál, aki előtt véleményt mondhatott, a legnagyobb rosszallását fejezte ki. Ebben az esetben kivétel nélkül a joggal elkeseredett tanítványok pártjára állt. Engedjük azonban erről is magát Blumhardtot beszélni: „Kb. 20 konfirmandus ült körülöttem. Volt közöttük egy fiú, aki a legrosszabbak közé tartozott. Az iskola réme volt. Olyan gonosz csínyeket követett el, hogy már minden remény elveszett arra nézve, hogy megjavuljon. Előadás közben észrevettem, hogy a fiú szeméből hirtelen könnyek peregnek. Ez oly csodálatos volt előttem, hogy nem is tudtam, mit tegyek. Az óra végén megkértem, hogy maradjon még egy kis ideig. Megkérdeztem: „Mi van

veled, miért sírtál?” Erre teljes nyíltsággal azt felelte: fülbe súgva, tisztán hallottam e szavakat: „Megbocsáttattak a te bűneid!” Ez az eset olyan váratlanul ért, hogy alig tudtam szólni. Hasonló dolgokat ilyen módon még soha nem tapasztaltam. A legcsodálatosabb, hogy ettől a pillanattól kezdve valóban teljesen megváltozott a fiú.”

Feltűnően hasonló esetet tapasztalt magán Hoffmann Vilmos 1829-ben, mint segédlelkész. Isten és ember előtt „meg nem tért lelkésznek” érezte magát. A teljesen visszas helyzetben sokáig könyörgött az Úr megvilágosító kegyelméért és békességéért. Egy vallásoktatási órán történt, hogy mialatt a gyermekeknek beszélt, hirtelen úgy érezte, mintha valaki a fülébe súgta volna: „Vigasztalódj, megbocsáttattak a te bűneid!” Ez oly kimondhatatlan boldogsággal töltötte el, hogy nem is tudott tovább beszélni. Megkérte a tanítót, hogy folytassa az órát. Kiszaladt a szabadba és hazament. Otthon bezárkózott imádkozókamrájába és – hosszú idő óta ismét először – borult az Úr elé és adott hálát a nagy kegyelméért.

A tavaszi szellő újabb fuvallatát 1842 Nagypéntekjén érezte Blumhardt. Röviddel a „harc” kezdete előtt. Az istentiszteletek terén akkor még igen szomorú állapotok uralkodtak. Jóllehet szorgalmasan látogatták az istentiszteleteket. Még a haugtettiek is, – akikhez gyakran ment át Blumhardt bibliaórákat tartani – szorgalmasabban és számosabban jelentek meg. Ámde a szörnyű hatalom – ami miatt már Barth is panaszkodott – az „alvás” még mindig zavartalanul folyt a templomban.

Az említett Nagypénteken Blumhardt a sekrestyében ült és mély fájdalommal gondolt gyülekezetének alvására e szent napon. Szíve, lelke az Úrhoz kiáltott! Szabadulásért könyörgött! Bensőséges fohászkodásának meghallgattatását először is saját magán tapasztalta. A biblia-vers, amiről beszélni akart: „Asszony, ímhol a te fiad!” (Ján. 19:26-27.) őt magát is annyira hatalmába ejtette, hogy egészen másként beszélt róla, mint ahogyan szándékában volt. Olyan megindultsággal és átérzéssel ecsetelte a szenvedő Jézus övéi iránt tanúsított nagy-nagy szeretetét, hogy a hallgatók szinte úgy érezték, mintha maga a Megváltó beszélne hozzájuk. A fejek egymás után felemelkedtek. Meglepődve, meghatottan figyelni kezdtek és az alvásnak egyszer és mindenkorra vége szakadt!

A tulajdonképpeni ébredés csupán a következő év karácsonyán, a harc végeztével vált teljesé. A kiáltást, hogy: „Jézus győzött!” azon az emlékezetes éjszakán sokan tisztán és világosan hallották. Mások pedig azt beszélték másnap reggel, hogy ugyanabban az órában a völgyben borzalmas jajkiáltásokat hallottak. Különösen tisztán hallatszottak e szavak: „A mélységbe! A mélységbe!” Mindenkit valósággal megrázott ez az élmény. Az eseményeket követő vasárnap Blumhardt, Mária hálaénekéről prédikált nagy áldással. Ez a győzelmi prédikáció az egész gyülekezetet felrázta. A nagy megrázkódtatás igen jótékony hatással volt mindenkire. A borzalmas éjszakának eseményei következtében beállott hangulatról Blumhardt a következőket írta Barthnak: „A városban keveset beszélnek a dologról. Nagy csodálkozás és félelem reszketteti meg az embereket. Egyik a másik után jön hozzám bűnvallomást tenni.” Utóbbi eset különösen a konfirmandusok között volt észlelhető. Elsősorban ezeknek a lelkiismerete szólalt meg teljes csendben. Az év vége felé majd ettől, majd pedig amattól a konfirmandustól kapott titokban bűnvallomást tartalmazó leveleket. Az órákon is egyre jobban érezték a Szentlélek munkálkodását. Nemsokára a konfirmandusok is – anélkül, hogy Blumhardtnak tudomása lett volna róla – csendben összegyűltek házanként, hogy együtt imádkozzanak.

1844. év első napján az öregek is megmozdultak. Egyik möttingeni újév napjának estéjén állított be Blumhardthoz. Ezelőtt sohasem találta meg az utat a lelkészlakba. Ez az ember nem volt ugyan cégéres gazember, de amint Blumhardt mondta: „Sok tekintetben igen rossz hírű és hóbortos természetű volt. Óvakodtam is vele beszélni, mert az a veszedelem fenyegetett, hogy meghazudtol!” A téli estéken ő volt az ifjúság között a szóvivő és mókázó. A lelkészlak

kapuja előtt találkozott Györggyel. Halkan megkérdezte: „Bemehetek a lelkész úrhoz?” „Mi dolgod van néked a lelkész úrral?” – kérdezte György. „Óh, Gyuri – felelte az, – nagy nyomorúságban vagyok. Éjszaka, mint elveszett bűnös, a pokolban éreztem magamat. Egy hang egyre csak azt ismételte: „Eredj Blumhardthoz, akkor megszabadulsz, másként nem!” György felvezette a lelkész szobájába. Blumhardt hellyel kínálta, de nem fogadta el. Azt mondta: „Nem, nagytiszteletű uram, én nem ülök le. Én a bűnösök padjára való vagyok!” György látta, hogy a dolog komollyá válik, csendesen eltávozott. Az ember reszketve, halott-halványan és nagyon alázatosan azt kérdezte: „Nagytiszteletű uram, valóban lehetséges, hogy még én is bűnbocsánatot nyerjek és eljussak az örökéletre?” Elmondta, hogy már nyolc napja nem aludt, és ha nem szabadul meg e lelkigyötrelemtől, akkor ez a halálát okozza! Erre az emberre nem számítottam. Kissé hidegen és gyanakodva néztem rá. Őszintén meg is mondtam neki, hogy nem bízom benne. Amíg őszinte bűnvallomása által meg nem győződöm becsületességéről, addig nem is tudok bízni benne. Azt azonban nem tudtam megtenni, hogy ne imádkozzam vele. Sőt, amit eddig soha nem tettem meg, a feldúlt lelkű embert kézrátétellel megáldottam. Ez láthatólag megerősítette. Másnap ismét eljött. Blumhardt erről a látogatásról Barthnak ezt írta: „*Az a szegény bűnös ismét eljött. Oly szomorúan és összetörten állott az ajtó előtt, hogy láttára az egyik szolgálótestvérnek könnyek szöktek a szemébe.*” Hogy ez a második látogatás mint végződött, arról nincsenek adataink.

Ennek az embernek már első látogatása alkalmával szándékában volt bűnvallomást tenni. Úgy látszott azonban, hogy akarata és készsége ellenére még második látogatása alkalmával sem tudta megtenni. Csak jóval később mondta egyszer egészen nyíltan: „nagytiszteletű úr, most valóban vallani akarok!” Meg is tette. Még pedig igen őszintén és nyíltan vallott. Ekkor ismertem meg – mondta Blumhardt – a sok súlyos bűnt, amelyek népünk között tanyáznak. Ámde csodálkozva láttam, hogy bűnvallomása ellenére sem nyert lelkibékességet. Bárhogy vigasztaltam és erősítettem is az Evangélium által, semmit sem használt! Azt mondta, hogy addig nem is lesz teljesen nyugodt, amíg formailag is meg nem bocsátom és fel nem oldozom bűnei alól. Bízattam, hogy majd legközelebb, ha meglátogat. Már másnap ismét jelentkezett. Kedélyében lényeges javulás volt észlelhető. Mindazáltal ragaszkodott ama kívánságához, hogy az egyházban szokásos forma szerint oldozzam fel bűnei alól. Mivel a bűnös ember megmentése feletti örömöm amúgyis rendkívül nagy volt, nem haboztam tovább, hogy kérését teljesítsem. Annál inkább, mert ez az ágostai hitvallás és káté, valamint az Úr Jézusnak az evangéliumban megörökített szavaival egyáltalán nincsen ellentétben. Eszerint, mint Isten szolgáját, illetékesnek is tartottam magamat erre az eljárásra. Kézrátétellel hirdettem neki Isten bocsánatát az Úr Jézus Krisztus által, és feloldoztam bűnei alól. Amikor felkelt térdeiről, teljesen átváltozott az arca. Csak úgy ragyogott az örömtől és hálától.”

Blumhardt életében ez volt a második fordulópont. Az első volt az „Uram, Jézus, segíts!” kiáltásának a meghallgattatása. Ekkor sötét mélységekbe kellett alászállnia és csakis kemény küzdelmek által jutott el az emlékezetes győzelemre. Ennél a második fordulópontonál azonban a győzelemnek váratlan gyümölcssei hullottak az ölébe. A nem várt áldásaratás, amely ezután következett, kicsiben hasonlóképpen bátorította, mint egykor a „Filadelfiabeli gyülekezet angyalát”, akinek az Úr azt üzent: „*Ezt mondja a Szent, az Igaz, akinél a Dávid kulcsa van, aki megnyitja és senki be nem zárja, és bezárja és senki meg nem nyitja. Tudom a te dolgaiddat, íme adtam elődbe egy nyitott ajtót, amelyet senki be nem zárhat!*” (Jel. 3, 7-8.) Blumhardt ebben a számára oly igen fontos pillanatban többször is támaszkodott az Úr eme ígéretére. A továbbiakat ekképpen ecsetelte:

„Azt a benyomást, amit a feloldozás rám és erre az emberre gyakorolt, soha nem tudom elfelejteni! Az ember szemeiben visszatükröződött az a kimondhatatlan, nagy boldogság, amit lelkében érzett. Én pedig úgy éreztem magam, mintha teljesen ismeretlen szférákba jutottam volna, ahol csupa szent és kibeszélhetetlen szellemi erők működnek. Nem tudtam

magamnak sem megmagyarázni a dolgokat. Nem is akartam. Egyszerűen átadtam magamat Isten csodálatos vezetésének. Kész voltam a jövőben más bűnösökkel is – elővigyázattal bár – de hasonlóképpen cselekedni.

Boldogan és vidáman jött ki a szegény bűnös a lelkészszobából, és azt mondta Györgynek: „No, most megyek a barátaimhoz! Elmondom nagy-nagy boldogságomat. Hiszem, hogy amint eddig tréfáimra hallgattak, úgy arra is fognak figyelni, amit üdvösségük érdekében fogok mondani. Szavát meg is tartotta! Már másnap ismét ott állt a lelkész szobája előtt egy barátjával. Ez éppoly összetörten jött, mint annakelőtte ő. Elkísérte a dolgozószobáig. Hasonlóképpen ment oda, és hasonló gyümölcsöket is termett! Nemsokára ismét egy másik barátját hozta, és így tovább!

Január 20-án, pénteken, a havonkénti bűnbánati napon, Blumhardt – az élmények hatása alatt – erről az Igéről prédikált: „*A Felségesnek jobbjá megváltozott.*” (Zsolt. 77,11.) Ez – mondta Blumhardt – jeladás volt az általános döntésre! Az emberekben oly nagy volt a vágy, hogy reggel 7-től este 11 óráig el voltam foglalva. Férfiak, akikről ezelőtt a legkevesebbet sem lehetett feltételezni, sokszor órák hosszat magukba mélyedve, türelmesen várakoztak a nappali szobában, amíg sor került rájuk. Szombaton, január 27-én Blumhardt azt írta Barthnak: „*Tegnap 8 óráig egyre-másra jöttek az emberek. Tizenhatan tettek bűnvallomást. Tizzel közülük egyelőre készen vagyok. A teljes megnyugtatóssal egyébként várok. Mindegyiknek legalább háromszor kell jönnie. Vannak, akik még akkor sem találják békességet, mert még egy titkos bűn van elrejtve bennük. Ezeknek még 6-8-szor is kell jönniük. Még csak egyet szeretnék mondani teljes istenfélelemmel: H. J. a legutóbbi hétfő óta nem iszik szeszes italt. Örüljünk rettegéssel!*”

Kedden, január 30-án: „Tegnap reggel 8-tól este 11-ig a látogatók szakadatlanul jöttek... Tegnap estig 35-en voltak nálam. Ezek mind nagy lelkifurdalást éreztek. Olyan vergődéssel és keserves sirással kerestek nyugalmat, hogy több esetben is, mindjárt az első alkalommal feloldozást nyújtottam. Úgy látszott, hogy különben szívük szakadt volna meg. Másoknak még többször is el kellett jönniük. Mindössze 24-en találtak békességet. F.S. házában már naponként van férfiösszejövétel, az újonnan felébredtek számára. Egyébként sok más helyen is összejönnek. Különösen G.-hez megy mindenki nagyon szívesen és bizalommal. A hullámozás, erjedés mind erősebb lesz!”

Február 3-án Blumhardt – prédikációja következtében – már 67 emberről számol be barátjának: „A nappali szobában szorongó szívvel várt mindegyik, amíg sor került rá, hogy a dolgozó szobába juthasson. Ott még a legerősebb férfi sem tudta visszafojtani forró könnyeit.” Blumhardt magatartása a látogatókkal szemben mindig nyugodt és szelíd volt. Nem volt tolazkodó, de kérlelhetetlenül ragaszkodott az igazsághoz! Minden szépitést keményen visszautasított! Amellett a sok nem sejtett bűn és borzalom lelkileg is sok szomorúságot okozott neki. Sokat, nagyon sokat kellett imádkoznia!

Hogy nem mindenki jött oly összetörten, mint a fentebb vázoltak, azt mutatják a következő szavak: „Némelyek, ha azt kértem, hogy mi indította arra, hogy eljöjjön, azt mondják: látták, hogy a többiek mily vidámak és boldogok és ők is szeretnének olyanok lenni. Ezeknél persze még igen nagy hiányok vannak, de ha egyszer már itt voltak, többé nem menekülnek! Sok imakör is alakult: Minden házban csak a nagy boldogságról beszélnek! Örvendező előadásaim valósággal gyűjtanak, és futótűzként terjednek. Ebből is láthatod, mennyire megváltozott minden. Hála és dicsőség érte Istennek! Segítsen meg, hogy kegyelme által megtarthassam a kellő elővigyázatot, bölcsességet, türelmet és szeretetet!”

„A tűz Haugstettet is elérte. Némelyik, aki addig csak csúfolódott vagy feleségével veszekedett, mert „ő is” ment, nyolc nappal később maga is eljött. A megbánás keserű könnyeit hullatta el-lenséges magatartása miatt. Bevallotta, hogy sem éjjel, sem nappal nem volt már nyugalma.”

Lassanként a bibliaóráskok, a tulajdonképpeni pietisták is jöttek. Egyik órávezető egy alkalommal a paplak udvarán találkozott Györggyel és azt mondta: „Te! Amit a lelkészünk csinál, teljesen római katolikus ízű!” „Gondolod? De hiszen ő nem hívja az embereket. Ha pedig jönnek békességet keresni, akkor voltaképpen mint minden lelkipásztornak – kötelessége szolgálni! Te már nyertél bűnbocsánatot?” „Igen!” – „No, akkor ne sajnáld a többitől sem!” Néhány nappal később azonban ismét eljött. Elsősorban Györgytől kért bocsánatot, amiért kifogásolta a lelkész eljárását. Ez súlyosan nehezedett lelkére. Utána ő is összetört szívvel ment a lelkészhez, mint a többiek. A dolgozó szobából azonban már nem mint kegyes ember, hanem mint szegény, Istennel megbékélt bűnös jött ki! Hasonló módon járt a bibliakör egy másik kiemelkedő tagja is, akit kegyessége, tiszteletteljes lénye miatt igen nagyra becsülték. Ez is elment a paplakba. A lépcsőn találkozott a lelkésszel és azt mondta: „*Nagytiszteletű uram! azt gondoltam, hogy mivel mindenki eljön Önhöz, úgy –*” „*Neked is nyomja valami a szívedet?*” – kérdi Blumhardt hirtelen. „*Nem éppen*” – felelte a férfi. „*Oh igen, gondoltam, hogy te vagy az a kedves jó A.*” – mondta Blumhardt igen kedvesen és bocsánatot kérve kezét nyújtotta és búcsúzott. Ez az ember másnap kora reggel ismét eljött és Blumhardttal kívánt beszélni. Szörnyű éjszakája volt. Minden bűne eszébe jutott. Most már nem mint a „jó” A., hanem mint a legnagyobb bűnös jött! Blumhardt azt mondta: „*Gondoltam, hogy még visszajön, mert azóta szüntelenül imádkoznom kellett érte!*”

Blumhardt munkája egyre csak nőtt. „Naponként, – írja február 10-én – éjjel fél 12-ig jönnek az emberek. Reggel 6 órákor pedig ismét várnak. Így megy ez nap-nap után. Már alig tudok másra gondolni. Tegnap a gyermekistentiszteleten, amelyen a felnőttek is oly nagy számban vettek részt, hogy zsúfolásig megtelt az iskolaterem – bejelentettem, hogy a folyóiratok miatt nem fogadhatok ma senkit sem. Annyival többen jöttek másnap. Ha ez így megy tovább... és mégis – mit mondjak mindehhez? Olyasmi történik velem, ami felülhaladja minden képzeletemet. Mostanáig 156 személy jött. Ha az első alkalommal nem is, akkor a második, de a harmadik alkalommal már feltétlenül mindannyian bűnbánati könnyekkel jönnek. Hogy miként boldogulok velük, magam előtt is rejtély. Gondold csak el a sok különböző jellem mellett a különböző bűnöket és szörnyűségeket. Sokszor szinte megmerevedem ezeknek hallatára. Ha minderről csak némi fogalmad lenne, akkor még jobban megértenéd helyzetem nehézségeit... Az összejövetelek, a fonótermek oly zsúfoltak, hogy nemsokára szervezni leszek kénytelen.” Ezt szombaton írta. Csütörtökre ez a szám már 222-re emelkedett.

A möttlingeni mozgalom napjaira nézve, Barth több írásbeli feljegyzésével is rendelkezünk. Február 13-án azt írja: „*Vasárnap Möttlingenben voltam. Több felébredt lélekkel találkoztam, akiknek látása igaz örömet okozott. Természetesen vannak közöttük némelyek, akik már régen felébredtek és bibliaóra-látogatók voltak. Ezek azonban részben igen álmosak és nem egészen tiszták voltak; részben pedig az új élet ismét megragadta őket. Mindazáltal mégis olyan az egész, mint egy csoda! Néha csak szótlánul bámulok.*”

Február 24-én azt írja: „Hosszú éveken át szórtuk a magot. Tudjuk, hogy jó magot hintettünk. A magkereskedő nem csalt meg minket és mégsem termett semmi. Az emberek csak olyanok maradtak, mint voltak! Azonban semmi sem veszett el. Csak idő kell hozzá, amíg eredményt látunk. Erre nézve feltűnő példa van előttem: Möttlingenben Machtoff 35 évig erőteljesen hirdette az ígét. Utána 14 évig Grosz munkálkodott nagy erővel. Ő általa sokan megtértek. Möttlingenben azonban igen kevesen. Ezután 10 éven át én dolgoztam. Ez alatt az idő alatt, ha nem építettem is, de legalább nem is rontottam le semmit a régi talajon. Reméltem, hogy az egykor elhintett magok aratását egyszer csak látni fogom. Ez az öröm azonban nem adatott meg nekem. Bár, őszintén bevallva, nem is érdemeltem meg. – Miután pedig Blumhardt utódom 5 éven át hűségesen fáradt, amely idő alatt – látszat szerint – egyre csak rosszabbodott a helyzet, és még a régi gyülekezeti tagok erkölcsi érzéke és belső élete is mindig mélyebbre süllyedt, – néhány hét előtt hirtelen tűz támadt a lelkekben, amely azóta is egyre terjed.

Egyre-másra, kétségbeesetten panaszkodva mennek Blumhardthoz, – még pedig éppen a legkeményebbek először –, hogy bűnvallomást tegyenek. Valamennyien a bűnbocsánat boldog békességével távoznak tőle. Közben borzalmas és fertelmes bűnök jutottak felszínre, amit titokban üztek. Csaknem több, mint 300 személy jött már a 80 esztendő aggastyántól kezdve az iskolás gyermekig. A tűz most már a fiókegyházra is áttért. Ott is lobogó lánggal ég! Innét is, – holott eddig a legnagyobb érzéketlenség uralkodott közöttük, – több, mint 20 személy jelentkezett. A legutóbbi hétfőn tartott esküvőn, – amelyet a legállhatatosabb ellenfél házában tartottak, – már énekeskönyvünk legszebb énekeit énekelték, amely tisztán és világosan hirdette az evangélium győzelmét.

Csodálatos, hogy ez emberek mindig azokra a benyomásokra hivatkoznak, amelyeket Machtoff, Grosz és az én időmben nyertek, és amelyek iránt oly sokáig hűtlenek voltak. Hogy mennyire fontos a konfirmáció, azt újból és újból tapasztalom. Csaknem mindenki arról tanúskodik, hogy ott kapták a tövist a lelkükbe, amelytől többé nem tudtak szabadulni.”

Továbbá, március 2-án: „Möttlingenben a kegyelem győzelme egyre terjed.” – Március elején Blumhardt a mozgalom *gyümölcseiről* a következőket írta barátjának: „Képzeld csak! Tegnap hallottam, hogy a konfirmandusok mind összejönnek K. házában, és naponként vallásos órákat tartanak. Térdelve imádkoznak egymás után sorban. Énekelnek és egy bibliai részt olvasnak. M. M. akiben legjobban munkálkodik Isten Szentlelke, vezeti az órát. Az olvasottakra nézve kikérdezi a többieket. Mindez oly kedves, gyermekies és ártatlanul tiszta, hogy az ember nem is hallgathatja nagy megihatottság nélkül.”

Azokban a napokban, amikor a férfiösszejöveteleken oly sok férfitől és öreg „fiútól” volt körülvéve, hirtelen nagy vágy és reménység ébredt a szívében a *Szentlélek kitöltéséért*. Ha keresztyénységünknek meg kell változnia – mondotta Blumhardt – akkor ennek feltétlenül jönnie kell! Érzem határozottan, hogy ily szegényesen nem szabad tovább mennie! Az apostoli idők első *ajándékainak és erejének* ismét birtokába kell jutnunk. Hiszem és tudom, hogy drága Megváltónk csak arra vár, hogy *imádkozzunk* azokért!”

Ezen az órán „fiainak” körében, – akik már az „újságolvasó óra” által is szívéhez nőttek, – ébredt lelkében az a gondolat, amely további életének jelszava lett: „*Könyörögjünk és higgyünk a Szentlélek újabb kitöltésében.*” Hogy Blumhardt valóban Isten védelme és áldásai alatt állt szüntelen, – annak legvilágosabb ismertető jele az volt, hogy a nagy tapasztalatok nem a *gazdagság*, hanem éppen ellenkezőleg a *szegénység* érzését keltették benne. Nem esett nagyzási hóbortba, hanem azonnal a többiekre is gondolt: „*Nekik is el kell nyerniök azt!* Nekik is, nekünk is még sokkal többre van szükségünk, mint amelyben eddig is részünk volt!”

Ha meggondoljuk, hogy egy ilyen napnak eseményei milyen fárasztólag hatnak a kedélyre és mennyi szent bölcsességet kívánnak, – akkor azonnal érezzük, hogy Blumhardt öröme, amit az aratás felett érzett, sok keserves munkával volt összekötve. „Sajnálnod azonban – írja Barthnak – persze nem szabad. Még akkor sem, ha az esedékes írói munkahátralékosság figyelmeztetéseivel gyötörsz. Mert ha nem zárom be az ajtót, akkor – betűszerint véve – egy pillanatnyi időm sem marad. Ezideig azonban még nem zárhatom be az ajtót. Az emberek vádoló lelkiismerete és szenvedése miatt sokszor igen sürgős a beszélgetés. Tegnap is előfordult, hogy a várakozók közül egyet soron kívül küldtek fel e szavakkal: „Eredj te előbb, mert neked már nagyon sürgős!” Tegnap 20 férfi volt nálam látogatóban. Mára még többen vannak bejelentve. Minden kitűnően halad. Mindenki egy szív és egy lélek. Feleségem közben lent van elfoglalva egy csoport fonónővel. Minden hétfőn asszonyoknak is tart missziói órát. - Konfirmációidról naponként többet tudok meg. Még I. P. is tudott valamit.” Mindez februárban történt, amikor Barth 12 levelet kapott Blumhardtról.

Március 2-án: „Megbeszéléseim még mindig tartanak. Hétfőn 31 fiatalember, kedden 21 férfi, szerdán 46, összesen 98 férfi volt nálam. Mind valamennyi őszintén és kedvesen beszélt.

Csütörtökön 33 nő, tegnap 50 nő keresett fel. Ezeknél is igen szép rendben megy minden!” Március 9-én azt írja: „A havi folyóirat még ma megy. Még pedig külön és sürgősen. Mert gondold meg: tegnap reggel látogatások és korrektúra. Sietnem kellett, hogy még idejében érjek Haugstettbe. Ott imaórát és konfirmációi órát tartottam. Utána 21 felnőtt és 26 gyermek jött hozzám, akik áldást kívántak nyerni. Este 6 órakor értem haza. Itt ismét vártak már emberek. Köztük K. is. Szóval éjfél is elmúlt, amikor – azonkívül, hogy saját gyermekeimmel is állandóan dolgom volt – 2 órakor csengetnek. Az öreg M. halálán van, hozta a hírt egy férfi. Rohantam hozzá. Egy nappal előbb még nálam volt és igen boldogan távozott. Amint odaértem és a reszketést láttam, rögtön tudtam, hogy mi a baj és azonnal segitettem rajta. Ott beszéltek, hogy előtte való este 10 gyermek volt nála, akik körülötte térdeltek és szívből imádkoztak. Először a királyért, másodszer a lelkészért, és harmadszor minden emberért. Alig értem haza, ismét csengettek. „*Schultheisz gyermeke haldoklik*” – mondta a küldönc. Azonnal indultam, de mire odaértem, már meghalt.”

Arról, hogy a kis gyermekek miként jöttek össze, hogy térdelve együtt imádkozzanak, Blumhardt még sok megható dolgot mesélt. Meg kell jegyeznem, hogy egyébként a beteges gyermek-felbuzdulások és imaközösségek iránt aligha volt valakinek is oly erős ellenszenve, mint Blumhardtnak. Amikor egy alkalommal néhány tanulóval azt beszéltek, hogy még tízpercben is összegyűltek imádkozni és utána megkésve és szórakozottan érkeztek a tanítási órára, – azt mondta Blumhardt: „Pofont adtam volna nekik, mert ezeknek az imádsága nem volt imádság!” „Meg kellett volna döbbsenniük, – mondotta – ahelyett, hogy csendben még maguk is örültek ennek. Akkor bizonyára nem fájult volna ennyire a dolog és az ilyen kilengéseket elkerülhetnék!”

A gyermekek mind eljöttek hozzá a paplakba, hogy áldja meg őket. Némelyek azért is, hogy bűnvallomást tegyenek. Sokszor nem is ok nélkül. Ez a körülmény váltotta ki Blumhardt lelkéből azt a jajkiáltást, amit Barthnak írt: „*A gyermekvilágban borzalmas a helyzet!*” A kedves jelenség, ahogyan ez a „megromlott” gyermekvilág megelevenedett, – nagy öröm volt számára. Nagy súlyt helyezett azonban arra, hogy a gyermekek észrevétlenül bár, de gondosabb felügyelet alatt legyenek. A csodálást pedig eltiltotta. Így azután lassan-lassan itt is bizonyos rend jött létre.

Március 13-án azt írta: „Többféle öröm és sok küzdelem! De úgy, hogy a kettő közül egyik sem jut előtérbe. Így van ez jól! Ugyan mit gondolsz? Még ha életveszedelmek jönnének is, amelyeket az ördög, emberek által hoz létre, – mit tesz az!? Minden nap egy győzelmi nap! Mert azt tartom: „*Minél több küzdelem, annál több győzelem!*” Nem vagyok a meghátrálás embere! Kitartok a végsőig! Sikerülni kell mindennek! B. már évek óta haragszik rád, mert nem kapott tőled könyvet nászajándékul. Ez most nagy bűne lett számára és ezért bocsánatot akar kérni.” Március 29-én: „Az Úrnak rendkívüli szándékai lehetnek. Hittel és türelemmel imádkozzunk tovább! Hogy azonban az ébredés még tart és mindinkább növekszik, az *annak* a jele, hogy még valami jön! Úgy örülök a következő nagyhétnek, mint a gyermek.”

Húsvétig – kevés kivétellel –, akik később szintén csatlakoztak, az egész *gyülekezet* (a haugstetti is) a mozgalom hatása alá került. A tél folyamán már a szomszédos községekre is kiterjedt. Ma már Schwarzwaldban is mindegyre jobban terjed. A sok szóbeszéd – még a gúnyolódás is – mind szélesebb körben tette ismertté. Sokat a gúnyolódók közül is gondolkodásra késztetett. Úgyannyira, hogy mielőtt még észrevették volna, már feléjük is nagy erővel jött a mozgalom! Egy kevésbé ismert személy temetése alkalmával Blumhardt nagy meglepetésére az egész templom telve volt idegenekkel. Ettől kezdve már vasárnaponként is egyre több hallgató jött más városokból is. Április 6-án már azt írta: „A templom már nem tudja magába fogadni a hallgatókat. Az is bizonyítéka annak, mily nagy szükség van arra, hogy a többi lelkész-testvér is kinyissa kapuit.” Utóbbi különösen a szívére nehezedett, hogy más gyülekezet hívei ne kényszerüljenek hozzá jönni.

Az idegenekkel szemben tanúsított magatartásáról és viszonyáról az egyházi lapban azt írta: „Igen nehezemre esik a gondolat, hogy az emberek özönlése, más kollegák istentiszteleteit legalább részben – elnépteleníti.” „De – folytatja – mit tegyek? Miként parancsolhatnék az áradatnak?” Ez a különösen feltűnő és szokatlan jelenség – amelyet látni kell, hogy fogalmat alkothassunk róla – sok gondolkodásra készítetett már és még több imádságra indított. Mivel azonban ez a jelenség az egyházban mutatkozott, amelynek Főpásztorát ismerjük, tehát nem mondhatnak sem esztelennek, sem pedig elbizakodottnak, ha helyet adtam annak a feltevésnek, hogy az ilyen ébredés csupán az Úrtól lehet. Ha pedig az Úrral állok szemben, akkor csak egy kötelességem van: minden munkát, gondot, aggodalmat, félreértést, minden küzdelmet és terhet alázattal magamra venni, nem pedig emberi szempontokat mérlegelve, – ellenállni. Csak arra törekedtem, hogy az özönlést semmi módon elő ne mozdítsam. Hogy az idegeneknek esetleg hízelegtem, azt még az ellenségem sem mondhatja. Amellett vigasztal az a reménység – amelyre sok minden jogosít –, hogy talán nemsokára kollegáim istentiszteleteit is többen látogatják, mint eddig valamikor is. Ez az idetódulás minden bizonnyal magától megszűnik majd. Több kollegát is megnevezhetnék, akik híveiket egyenesen felszólították arra, hogy menjenek Möttlingenbe. Hogy azonban a látogatásoknak volt-e valami eredménye, arra feleljenek mások. Ezért nem is vagyok felelős! Soha nem kerestem senkit. Nem hívtam őket, de nem is akadályoztam meg abban, hogy jöjjenek. Mindkét tekintetben lelkiismeretem tiszta!”

„Egyébként az idegenek látogatása – amely még ma is tart – számomra sokkal terheesebb és nyomasztóbb, mint gondolják. Sokszor feltűnő és aggasztó volt ugyanabban a lelkiállapotban és magatartásban látni őket, mint ezelőtt gyülekezetem híveit. Felismert bűnöknek súlya nehezedett a lelkükre, amit nem akartak már tovább hordozni. Ilyenkor természetesen a legnagyobb zavarban voltam. Különösen azért, mert észrevettem, hogy némelyik kollegám, akikkel a legszívesebben küldtem volna őket, nem osztotta meggyőződésemet és nem értékelte a magángyónás nagy jelentőségét. Egyesek azonban meg is köszönték, hogy az oda tartozókat, hozzájuk utasítottam. Nem tehettem egyebet, mint hogy azokat, akiket nagyon vádolt a lelkiismeretük, olyan barátjukhoz küldtem, aki megértő, jószívvel van hozzájuk. Tanácsoltam, hogy Isten jelenlétében és imádkozva tárják fel előttük szívüket. Mint ahogy Jakab apostol is mondja: „Valljátok meg bűneiteket egymásnak és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok!” Ha bűnbánatuk valóban őszinte és teljes lelki megújulásra törekszik, akkor bizonyosak lehetnek afelől, hogy Isten megbocsátja bűnüket a Jézus Krisztus vére által! Különösen, ha bűnvallomásukat még az Úrvacsora vételével is megpecsételik. Ilyen módon kezeltem az idegeneket.

Itt-ott természetesen előfordult, hogy némelyik olyan dolgokat mondott el életéből, amit már vallomásnak lehetett minősíteni. Azt a feltevést azonban, mintha az idegeneket is éppen úgy kezeltem volna, mint saját híveimet és ezáltal a más munkakörét illetéktelenül bitoroltam volna – határozottan visszautasítom! Feloldozásról pedig egyáltalán nem volt szó! Nagyrabecsült kollégáim előtt azonban nem tudom eléggé hangsúlyozni, hogy milyen nagy jótétéményt gyakorolnának híveik körében, ha egyrészt tudatára ébresztenék régi, elrejtett bűneikre, másrészt pedig alkalmat nyújtanának arra, hogy bűnvallomás által megszabaduljanak azoktól!”

Ennyit közölhetünk Blumhardt naplószerű feljegyzései alapján. Ezzel kapcsolatban eszünkbe jut Blumhardtnak egyik megjegyzése: „Minél telibb van a szívem, annál üresebbnek és szárazabbnak érzem szavaimat!” Ha egy megtérő bűnösön öröm van a mennyben, milyen szakadatlan örömnövekedést idézhetett elő a mennyben az, amit eddig olvastunk. Éppen így az események nagysága és szent komolysága sem enged meg mást, mint a tények egyszerű, száraz ecsetelését.

A mélységet és komolyságot, amellyel a nép ezt a mozgalmat megragadta, igen nehéz elképzelni. Gondoljuk magunkat egy ember helyzetébe, aki egy távoleső faluból elsőnek határozza el magát arra, hogy Blumhardthoz menjen és lelkének nagy keservét elpanaszolja. Milyen nagy harcot kellett annak vívnia önmagával, amíg erre a lépésre elhatározta magát! Ha pedig már boldogan tért vissza Blumhardtól, mennyi energiára volt szüksége, amíg egy másodikat és harmadikat is rá tudott venni arra, hogy szintén elmenjen. A faluban különben is minden új dolgot először is bizonyos gúnnyal szoktak fogadni. Aki szombat este útra kelt és minden valószínűség szerint „Möttlingen” felé tartott, az mindenféle jókívánságokat is kapott útra-valóul. Mint pl. ilyeneket: „Szintén Jeruzsálem felé?” „Jó mulatást!”, stb.

Ebből a mozgalmából azonban hiányzott minden költészet és rajongás. Nyilvános bűnbevallásról, vagy még inkább a bűnnek kérkedő módon való kitalálásáról, illetve az ember saját gonoszságának bizonyításáról, – amely sajnos, gyakran tapasztalható az ú.n. „ébredéseknél” – itt semmit sem lehetett látni. Ez az ébredési mozgalom sokkal józanabb, komolyabb és sokkal mélyebben volt a tényleges valóságba gyökerezve, semhogy az ilyesmi utat törhetett volna. Sokan valóságos „kényszer” éreztek. Egyszerűen *nem tudtak* másként cselekedni! Olyan volt az ébredés, mint ahogy a zsoltáíró éneklí: „*Boldog az, akinek hamissága megbocsáttatott, vétké elfedeztetett. Boldog ember az, akinek az Úr bünt nem tulajdonít és lelkében csalárdság nincsen. Míg elhallgatám, megavultak csontjaim a napestig való jajgatás miatt. Míg éjjel nappal rám nehezédék kezéd, életerőm ellankadt.*” A lelkeket szent félelem és rettegés tartotta fogva. Az embernek önkéntelenül is a Keresztelő János napjaiban történt nagy megmozdulás jutott eszébe. Még a „*bűnbánat nyomán termett gyümölcsök*” is arra emlékeztettek: régi ellenségek kiengesztelődtek. Aki valakitől valamit ellopott, azt visszaadta. A visszatérítések sokszor igen nagy gondot okoztak Blumhardtnak. Egy alkalommal például egyik „keresztyén gondolkodású” szegény házaspárnak kamatot kellett fizetnie egy adósságra, amit csak nagy nehezen tudtak előteremteni. Az adós tévedésből egy hátralékos és egy folyó kamatot nyugtázott. Ezt csak otthon vették észre. A dolgot azonban akkor isteni segítségnek tekintették és hálával fogadták. Évek múltak el azóta. Az ébredés áradata őket is megragadta. Lelkiismeret-furdalást éreztek. Mulasztásukat bevallották Blumhardtnak. Tanácsára beismerték a tévedést a hitelezőnek is. Bocsánatot kértek és kérték, hogy legyen türelemmel, mert pillanatnyilag nem tudnak fizetni. Remélték, hogy jó vége lesz a dolognak. Azonban éppen ellenkezőleg, igen kellemetlen következményei lettek. A hitelező legnagyobb felháborodását fejezte ki, és a tartozás irgalmatlan behajtása iránt intézkedett. Abban az esetben, amikor a jóvátétel már nem volt lehetséges, Blumhardt a bűnbánó lélek figyelmét az Ef. 4:28. versére irányította.

Hogy mi indította az embereket ily különös módon a bűnbevallásra, azt Blumhardt egy Boll fürdői reggeli áhítat alkalmával fejtette ki bővebben. Az elmélkedést a Zakariás 8:23. vers alapján tartotta: „*Ezt mondja a Seregeknek Ura: E napokban lesz az, hogy a minden nyelvű pogányok körül tíz ember ragad egy zsidó férfiúba s ragad annak ruhája szélébe mondván: Hadd menjünk veletek, mert hallottuk, hogy veletek van az Isten!*” Reményei, amit ezekkel a versekkel kapcsolatban kifejezésre juttatott, főleg tapasztalatai nyomán ébredtek benne, és azokat a következőképpen ecsetelte: „*Eljön az idő, amikor minden ember nagy nyugtalanságot érez a lelkében. Észreveszi, hogy nincsen birtokában annak, amivel bírnia kellene. Általában nagy szükségét érznek valami ismeretlen után, amit később szinte nélkülözhetetlennek tartanak. Hirtelen nagy vágy ébred a szívükben. Lelkükből fájdalmas sóhajtással törnek elő e szavak: „Oh milyen nagyon szegények, gyengék és nyomorultak vagyunk! Milyen kevés vigaszunk, támaszunk és bizonyosságunk van érzés, hit és reménység tekintetében!” Eljön az idő, amikor mindnyájan bizonyos hidegséget és ürességet érznek lelkükben. Hirtelen észreveszik, hogy vannak emberek, akik vidáman, örömmel néznek a jövőndő elé. Mintha csak azt hirdetnék: „Azért is bírjuk azt, ami nektek hiányzik!” Gyorsan elhatározzák magukban, hogy hozzájuk szegődnek és azt mondják: „Hadd menjünk veletek!” Közben meglátják, hogy ezek*

az emberek egészen mások, mint ők. Szemük visszatükrözi lelkük békességét. Életükben Isten nagyságos dolgai láthatók. Bizonyítékot nyernek afelől, hogy a szent Isten védelme alatt érzik magukat. A vágy pedig, hogy ők is ilyenek lehessenek, egyre csak nő bennük. Ez a megtérésnek a kezdete, amit a pogányvilágban eddig is tapasztalhattunk. Így lesz ez az egész világon, amikor majd eljön az az idő, amit az Úr ígért. Akkor azokat, akik birtokában vannak az „egy szükséges dolognak”, szinte megrohamozzák a vágyakozó lelkek, hogy ők is birtokába juthassanak annak, amire főként és egyedül szükségük van! Bárcsak mielőbb eljönne ez az idő!

Az egyébként is mindig valami rendkívüli dolog, amikor egymásnál keresnek segítséget az emberek. A jelenlegi, előkelő és önszerető kegyesség ugyan azt vallja: „Nekem nincsen szükségem senkire! Én egyedül az Úrral intézem el ügyeimet!” Amíg az embereknek nincsen szükségük senkire és nem fordulnak senkihez tanácsért, amíg nem igyekeznek a mások segítségével elnyerni Istentől azt, amire szükségük van, – addig nem sokra mennek. Csak amikor érzik az egymásra utaltság szükségességét, – akkor árad feléjük Isten áldása és jutnak mindig előbbre a hit útján! Ha valaki mindent csak egyedül, csendben óhajt elintézni, az még igen hibás úton halad és még nagyon messze van a céltól. Mi azért keressük egymást és annyi lelkijavakat gyűjtünk egymástól is, amennyit csak lehet! Ha az Úr felébreszti az emberekben a vágyat, hogy egymást keressék és egymás hite által erősödni kívánnak az Úrban, az rendszerint nagy kegyelmi időnek a jele.”

Az ébredés létrejöttét és a harccal való összefüggését Blumhardt egyik barátjának írt levelében még mélyebbre ható módon ecseteli. Ez a barátja ugyancsak levélben (amely nincsen birtokunkban) közölte az ébredésre vonatkozó benyomásait, amit személyes tapasztalatai nyomán nyert Möttlingenben. Nyilván feltűnt neki valami, amit a Csel. 2:7, 43; 3:10 és 5:11 versben vázolt „félelemhez” hasonlított. Úgy látta, hogy a möttlingenieket is – minden boldogságuk és békességük ellenére is – bizonyos „félelem” tartja fogva. Ebből pedig azt a következtetést vonta le, hogy az egész ébredés esetleg csupán a harc és elért győzelem-keltette „nagy félelem” erkölcsi hatása. Erre a levélre Blumhardt a következőkben válaszolt:

„Észrevételeidet a möttlingeni életre vonatkozólag nagy örömmel fogadtam. A félelem alatt azonban nem szabad egy, a történetek felett való gépies ijedtséget értened. Az ébredésnek a harcaimmal való összefüggését egyáltalán nem lehet külsőlegesnek mondani. Tagadhatatlan, hogy az ébredés – a szó legszorosabb értelmében véve – a küzdelem következménye! A harc és győzelem által megsemmisültek a sátáni erők. Úgyannyira, hogy azok most már egyáltalán, vagy legfeljebb csak egészen kis mértékben működhetnek még. A varázslat alól, – amely homályba burkolta a lelkiismeretet – felszabadultak az emberek.

Utóbbiak már nem oly korlátoltak. Most már meg lehet közelíteni őket. Mivel azonban korlátolt állapotukban a legtöbb borzalom emberek által jött létre, akikkel nem sokat törődnek – azért az élő Ige, Isten szavának első benyomása saját személyükre nézve csak félelmet kelthet bennük. Amit tettek, azt legtöbbször nem is akarták megtenni. Gyakran nem is tudták, hogy mit tesznek. Most azonban minden cselekedetük mázsás súllyal nehezedik lelkükre. A világosság elől már nem tudják úgy elrejteni, mint eddig önmaguk előtt. Így kell felfognod a dolgokat, Kedvesem, és így mindjárt érthetővé válik a fokozódó félelem, ami az embereket rabul ejti.”

Ha még egy pillantást vetünk az egész ébredésre, akkor jellemzésére mindenekelőtt egyet kell kiemelnünk: a tárgyilagosságát! Sajnos, nem találok jobb szót, amellyel lényegét kifejezhetném. Ha közelebbről akarnám az értelmét megjelölni, akkor csak azt mondhatom: „Isteni eredetének a bélyegét viselte magán.” Nem volt az eseményekben semmi mesterkéltség. Még kevésbé Blumhardtban, vagy az emberekben, akik hozzá mentek. Blumhardtnak még csak sejtelve sem volt róla. Még kevésbé igyekezett azt bármiféle módon előidézni. Azt mindenestre már a küzdelem idején is tapasztalta, hogy a *titokzatosság* – mint mondotta – a bűn

hatalma! Továbbá, hogy egyes megköötözöttségektől addig nem szabadulnak meg az emberek, amíg azt világosságra nem hozzák. Ennélfogva jóval az Úrvacsoraosztás előtt arra kérte híveit, – ha valakinek valami nyomja a lelkiismeretét, ami hátráltatja az előrehaladásban és megfoszthatja az Úrvacsora áldásaitól, – az jöjjön hozzá. Ez volt minden, amit mondott.

Prédikációiban természetesen kíméletlenül és leplezetlenül tárta fel a nép minden rétegében uralkodó bűnöket és annak lelki kárait. Az Ige ragyogó fényével az emberi szív legelrejtettebb zugába is bele világított. Híveihez azonban sohasem beszélt úgy, mint bűnösökhöz, hanem mint *bűnbánókhöz*. Egy alkalommal meg is jegyezte: „*Annak, hogy prédikációim utat talál-
nak a szívekhez, részben az a titka, hogy hallgatóimat teljesen hozzám hasonlónak tekintem és
úgy is kezelem őket.*” Ez természetesen nem zárja ki az erélyes sürgetést a megtérésre, –
mondotta később egy levélben, amit egyik barátjának írt. Ez a barátja, – aki a nála tapasztalt
csodálatos gyógyulásoktól mélyen meg volt hatva és nagy mértékben lelkesedett Blumhardt
reménység-eszméiért – Blumhardtot a néki juttatott, Isten országára vonatkozó különösen
világos látásának a tisztább és állítólag bátrabb hirdetésére akarta ösztönözni! Blumhardt
melegen figyelmébe ajánlotta „*történetének kezdetét*”, gyülekezetének megtérését és azt
mondta:

*„Itt az emberek hit által és keserű bűnbánaton át lettek vezetve, már akkor, mielőtt még
tudtam volna, hogy az Úr a gyógyítás erőivel ajándékozott meg. Hogy milyen alapelvek
vezettek munkámban? Semmi más, mint amit már gyermekkorom óta ismertem és amelyeket
reformátori módon gyűjtöttem a Szentírásból. Csak éppen lelkibb, tisztább és komolyabb
módon ragaszkodtam hozzájuk, mint előttem sokan. Prédikációm mindig a protestáns tanítás
visszfénye volt és maradt! Tudtam, éreztem, hogy prédikációimmal csak akkor tudok igazán
hatni és lelkeket nyerni az Úrnak, ha szolgálatomat Isten Lelkének ereje által végzem. A meg-
feszített Krisztusban való hit és a bűnbánat volt az a horog, amely körül minden mozgott. A
cél nem volt más, mint az emberek megtérése! Erre törekedtem is! Mégpedig a mindenki által
ismert Káténk tanítása alapján. Amellett tudatosan és erősen hangsúlyoztam minden esetben,
hogy mit nyerhetne mindenki Krisztus által ebben a pillanatban, ha szívében őszinte bűnbánat
fakadna és a hitet megragadná. Elsősorban természetesen azt nyerné, amit 400 éve a hit
gyümölcseként a káté is kiemel: bűnbocsánatot, békességet és azt a nagy örömet, hogy Isten
gyermeké lehet az imádságot meghallgató, kegyelmes Megváltó által.*

*Ezzel azután Keresztelő János nyomdokaiba lépek, aki az Úrnak útját egyengette. Az őszinte
bűnbánat és bűnbocsánat által pedig közvetlenül az Úr nyomdokaiba! Ezt bizonyítja különö-
sen a Hegyibeszéd, ahol az Úr többek között anélkül, hogy a jövő eshetőségeit vázolná, az
imameghallgattatás legnagyobb ígéreteit adja!”*

Annak a módnak, hogy minden erőfeszítéssel és ékesszólással a „bűnös” idegeire hassanak, hogy ezáltal bűnbánatra indítsák – Blumhardt lelke mélyéből ellene volt! Valósággal rettegett attól, hogy mint bűnös ember, a másik bűnösre ilyen módon hasson. Meg volt győződve arról, hogy ilyenkor az ember saját, kiválónak vélt személye is erősen közreműködik. Ebben az esetben pedig, – még ha látszólag csakugyan bekövetkezik is a bűnbánat –, rendszerint igen káros következmények tapasztalhatók. „*Óh mi lesz – panaszkodott egy alkalommal Möttlín-
genben – ha egyszer a „megtérés” lehetősége teljesen megszűnik azoknál, akiknek szívében
és életében semmit sem eredményezett a bűnbánat?!*”

Midőn egy alkalommal látogatóban volt egy városban, ahol teljesen világi gondolkodású hívek előtt prédikált, az ottani lelkész elégedetlenségét fejezte ki afelett, hogy oly kedvesen és barátságosan beszélt. Blumhardt azt felelte: „Az evangélium mindenkor bűnbánatot kelt!” és: „Saját bűnbánatunk ugyancsak bűnbánatot fakaszt, még ha csupa evangélium is az! De amit nem saját tapasztalatunkból és bűnbánatunkból mondunk, az úgy hat, mint a várfalakra fűjt szappanbuborék!” Blumhardt a mai keresztyén törekvések gazdag idején nagyon félt az „én-”-

keresztyéniséggel szemben álló „te”-keresztyéniségtől. Illetve nagyon aggódott azokért, akik igen buzgólkodnak és sokat fáradoznak a más megtéréséért, de közben teljesen megfelelkeznek a saját megtérésük szükségességéről!

Amellett nagyon kímélte az emberek szabadságát. Mint fentebb láttuk, dolgozószobájában is igen komoly volt, de sohasem erőszakoskodott! Ellenben kérlelhetetlenül elítélt minden „fél” dolgot. Ha valaki azt kérdezte tőle, hogy ugyan mit mondjon el abból, ami a lelkét nyomja, azt felelte: „*Mondd el azt, amit szeretnél elhallgatni!*” A feloldozást – amint láttuk, – Blumhardt nem vette könnyen. A bűn nagysága vagy tömege egyáltalán nem okozott neki gondot. Ámde aggodalmasan vigyázott arra, hogy vajon a bűnös teljes őszinteséggel áll-e az Úr előtt, vagy csak képmutatóskodik?

Az ilyen elővigyázatos tartózkodásra nagyon ügyelt annál is inkább, mert – mint később látni fogjuk – egy felületesebb eljárás miatt ő maga is érzékeny kárt szenvedett. Mint Krisztus szolgálója, mindig jobban és jobban érezte az elkötelezést. Mélyen átérezte, hogy mindent, amit cselekszik, csak az Úr Jézus nevében cselekedhet. Úgyannyira, hogy mintegy eszköz által, maga az Úr cselekedjék általa mindent, amit jónak tart!

A tárgyilagosságnak egy másik jele, ami a mozgalommal kapcsolatban világosságra jutott: a „*békesség-erő*” volt, amely Blumhardtból áradt. Szinte úgy érezték, mintha maga az Úr volna az, aki szolgáján keresztül békejobbot nyújt a bűnösnek. A bűnbocsánatot pedig oly valóságos, minden kételkedést kizáró bizonyossággal hirdette, mint hogyha azt maga az Úr erősítette volna meg e szavakkal: „*Amit megkötök a földön, a mennyben is kötve lesz; és amit megoldok a földön, a mennyben is oldva lesz!*” (Máté 18:18.) és „*Akiknek bűneit megbocsátjátok, megbocsátatnak azoknak, akikéit megtartjátok, megtartatnak.*” (János 20:23)

Az egész mozgalomnak úgyszólván ez volt a belső hajtóereje! A bűnösnek ismert embereknel tapasztalt rendkívüli, boldog és nagy átütő erejű változás a többieket is arra indította, hogy Blumhardthoz menjenek.”

„Kézzrátételek által – mondotta Blumhardt – olyan jótékonyan ható erőt éreztek tagjaikban, amely – tudtomon kívül – még testi gyógyulást is idézett elő. Amellett egész lényük annyira megváltozott, hogy megfiatalodtak!”

Csodálatos, hogy milyen egyszerűen, gyengéden és szeretettel segített az Úr, amikor végre talált egyet, aki Őt jobban megértette, mint a többiek. Aki engedelmesen átengedte Neki a teljes vezetéskét. Hagyta, hogy Őmaga, – belátása szerint – munkálkodjék. Láthatjuk, hogy mennyivel hathatósabb és az örök életre nézve is hasznosabb ez az eljárás, mint a mi emberi rábeszélésünknek végtelen felcsigázása, a büntetéssel való fenyegetés vagy a vigasztalásnak ígérete. Ennek az eljárásnak gyümölcstelenségét sajnos, valóban nem írhatjuk mindig az emberek rovására!

A közvetlen, azonnali hatás igen hatalmas erejű volt. Még ennél is nagyobb csodálatot idézett elő azonban az a tapasztalat, hogy a nyert hatás mennyire mély és tartós volt. Egy még teljesen természeti ember (möttlingeni), amikor Blumhardtnál volt és az megáldotta őt, – a békesség érzése és a bűnbocsánat bizonyossága olyan erővel hatott rá, hogy azonnal Blumhardt nyakába borult és összevissza csókolta! A bűnbocsánatban határozott megváltást és felszabadulást éreztek az emberek. Utána már küzdeniük sem kellett a bűn ellen, amely eddig fogva tartotta őket. Iszákos emberek például arról tettek bizonyosságot, hogy egyáltalában nem éreznek már szomjúságot. Ezelőtt minden vendéglő, amely előtt elmentek, ellenállhatatlan erővel vonzotta őket, most pedig ugyanaz a vendéglő ellenállást és utálatot kelt bennük!

A tárgyilagosság utolsó ismertető jele: a hatás általánossága. Nem volt többé két párt: „Megtértek” és „Meg nem tértek”. Az ébredés kiterjedt az egyházon belül mindenre és mindenre, „amit Isten teremtett!” Az bizonyos, hogy ehhez hozzájárult némileg Blumhardt

egész lénye is. Közelében pártviszály nem tudott lábra kapni. Gyűlöletet, haragot, irigységet, üldözést ezelőtti ténykedése sem idézett elő. Sem Dürmenzben, sem Iptingenben nem fordult elő ilyesmi. Ez főleg ama elvének tulajdonítható, hogy minden hallgatóját magához hasonló-nak tekintette. Mindenki iránt nagy bizalmat tanusított. A bűnös emberekben is a legnagyobb jóakaratot tételezte fel. Kartársaival szemben azonban, akik „üldözésről” panaszkodtak, igen kemény volt. „Ne gondold egyáltalán – mondotta nekik –, hogy a „kegyességed” miatt üldöz-nek. Ezt bizonynal elszenvednék az emberek. Emiatt nem érhet támadás! Ha azonban vala-melyik hallgatód észreveszi rajtad: „Ez ugyan nem sokat törődik velem”, akkor az jogosan haragszik rád!”

Ez az általános hatás a legvilágosabb jele annak, hogy Isten munkálta dologgal állunk szemben. Ezt bizonyítja mind a bűnbevallás, mind pedig a békesség elnyerése. Mindez nem csupán látszat, hanem ragyogó és tündöklő valóság! Tény, hogy ebben az időben Isten irgal-massága és kegyelme a bűnösök iránt egészen különös és hatalmas módon nyilatkozott meg.

A csodálatosan nagy dolgoknak első és legnagyobb átélője természetesen maga Blumhardt volt. Azt a sokszor aggodalmas „*forró könyörgést*” egy ébredésért ő nem gyakorolta. Blum-hardt csupán adott esetben küzdött és harcolt, amikor a szükség kényszerítette rá. Ilyenkor azután teljesen átadta magát. Egészen osztatlanul, magával mit sem törődve állt a résre! Attól, hogy bizonyos lelkitevékenységet fejtsen ki, mint pl. beszélni, imádkozni és a Szentlélek vezetését kierőszakolni, valósággal irtózott! Nála mit sem sejtve jött létre minden. A nagy, szent történetnek áradata úgyszólván akaratlanul és folyton folyvást vitte magával. Hogy mennyire így volt ez, azt mondja el ő maga:

„Amit cselekedtem, azt nem kerestem, nem erőszakoltam ki. Nem volt abban semmi mester-kétség. Minden teljesen magától adódott. Az isteni ajándéknak minden könyörgés és meg nem érdemelt irgalmasság folytán jutottam birtokába. Eleinte saját magammal is összeütközésbe kerültem. Saját bűnösségemre tekintve, nem gondoltam arra, hogy Isten velem kivételt tenni. Eszembe sem jutott, hogy engem esetleg más úton akar vezetni, mint másokat. A legnehezebb volt számomra, hogy bűnöket – amelyek bennem is megvoltak és ezen a módon még nem lettek megbocsátva – másoknak a Jézus Krisztus nevében megbocsássak. Mivel azonban az idő és az események szorongattak, egyelőre csendben megegyeztem drága Megváltónkkal. Kértem, hogy egyelőre vegyen engem is úgy, mint aki – a többi bűnöshöz hasonlóan – bevallotta bűneit. Ő tudta, hogy készen vagyok rá, amint alkalmat ad arra. Így azután megbékélt lelki-ismerettel és nagy lelkiörömmel folytattam munkámat, amit az Úr bízott rám. Valósággal úgy jártam, mint Kornélius, akire kitöltetett a Szentlélek, mielőtt még megkeresztelkedett volna. Utóbb azonban mégis meg kellett keresztelkednie. (Csel. 10:44-48.) Nemsokára ezután szá-momra is elérkezett a kívánt és keresett alkalom!”

Éppen, mert annyira Blumhardt tevékenysége nélkül jött létre az ébredés – úgyszólván reá tört –, mindegyre jobban foglalkoztatta a gondolat, hogy ez az ébredés általános jellegű. Mind az egyházra, mind pedig az egész emberiségre nézve nagyjelentőségű! A nagy vágy, amely a békességet kereső lelkekből feléje áradt, oly őszinte és elutasíthatatlan volt, hogy annak általánossága mindjobban szembe tűnt. A segítség pedig, amelyet minden saját ténykedés nélkül, csupán a hirdetett Ige által nyertek el az emberek, ugyancsak oly nagy és valóságos volt, hogy a leghatározottabban érezni lehetett: „Ezt az Úr *mindenkinek* kívánja adni!”

Más talán Blumhardt helyében bizonyára szívesen és nagy örömmel annak az álszerű véleményének adott volna kifejezést, hogy: „*Ilyesmit csak nekem ad az Úr, vagy legalább is olyannak, aki hozzám hasonló! Ilyen pedig elég kevés van! Nem kétséges, hogy bizonyos mér-tékben vallásalapítást is csinált volna belőle. Vagyis az apostoli idők óta nem tudom hányad-szor, ismét az „igazi és valóságos Krisztus egyházát” alapította volna meg. Ennek következ-*

tében pedig többé-kevésbé szektás embernek nyilvánították volna. Ilyen fennhéjázó gőg ellen Blumhardt egész lényé tiltakozott!

Csodálatos tapasztalatai a nagy dolgokra és a jövő reménységeire nézve mindig bátorságosabbá hangolták. Személyére nézve azonban mindig *alázatosabbá* tették. Sőt, amikor a csodáknak egész láncolatát tapasztalta, akkor is mindegyik mindig újra meg újra nagy „félelemmel” töltötte el. Másokat, akik rejtett hiúságból hasonló imameghallgatásokat akartak kierőszakolni, vagy akik egyik-másik csodálatos tapasztalatuknak elmondásába bele nem fáradtak, – rendszerint így intette. *„Ha saját személyedre nézve valamit is beképzelsz általa, akkor már nem ér semmit!”* Vagy pedig: *„Ha ilyen értelemben akarsz birtokába jutni az erőnek, – ez már akadály a elnyerésnek!”*

Éppen azért meg volt győződve arról, hogy szolgatársai ugyanazokban a tapasztalatokban részesülhetnének, és kellene részesülniük! *„Nem bennünk van az erő – mondotta –, hanem Isten igéjében, amit áldással és mocsoktalanul kell továbbadnunk.”* Így gondolkodott Blumhardt és ezt szeretné még ma is lelkesztársai felé kiáltani! Ezután sóvárgott különösképpen, amikor a békességet keresők oly szívszorongva jötte hozzá.

Erre vonatkozólag 1844 április 3-án ezt írta Barthnak: „Schwarzwaldban egy ember A.-ból, értesült a möttingeni eseményekről Azonnal reménység támadt a lelkében, hogy A. megnyitja kapuit a szegény bűnösök előtt. B. (ez egy másik helységnév) virágvasárnap nyitotta ki kapuit. A lelkesz., hozzám hasonlóan, magához hívta híveit. Ugyanígy cselekedett N. is. M. n. m.-ben mind nagyobb a lelkesedés. Feszülten várakoznak a vallani akarók, hogy beszélhessenek. Hogyan lehet B.D.M. oly kemény, hogy még az emberek nagy vágyakozására is tétlen marad? Hiszen nem kellene a lelkesznek egyebet tennie, mint hogy prédikációjában felhívja a hívek figyelmét arra, hogy akinek lelkét nyomja valami, az jöjjön hozzá!...

Ez nem mehet már így tovább! Mindennek meg kell változnia! Világosan látom, hogy az eddig történetek semmik ahhoz képest, aminek történnie kellene!” Egy nappal később pedig azt írta: „A lelkiismeretek meg akarnak szabadulni a teheről. A közeli és távoli helységekből az emberek valósággal ostromolnak! Milyen nagyon boldog lennék, ha azt mondhatnám a szorongó lelkű embereknek: „Menjetek a lelkeszetekhez!” Végtelenül sajnálom szegényeket, de semmit sem szabad tennem. Rövid, hivatalos vigasszal vagyok kénytelen elbocsájtani őket. Azt hiszem, közléseimből már valamennyi testvér nyerhetett valamit. Eszükbe juthatna, hogy esetleg nekik is sikerülne, ha megpróbálnák. Csak meg kellene hívniuk a rájuk bízott nyáját, hogy aki akar, jöjjön!... Az embereknek már feltűnik, hogy egyedül állok ebben a tekintetben. Hogy éppen ilyen nagyon fontos dologban nem követik példámat. Óh az Úr tudja, hogy mennyit szenvedek és mennyire aggódom az egész világért! Nem akarok senkinek sem szemrehányást tenni, de szükségét éreztem annak, hogy előtted kitárjam szívemet és elpanaszoljam bánatomat.”

Szívszaggató panasz! A mozgalom a legkomolyabban hatalmába kerítette a népet. Valósággal özönlenek Blumhardthoz. Őszintén vágyódnak arra, hogy ugyanabban a vigaszban részesülhessenek, mint a möttingeniek. Blumhardt azonban csak hivatalos vigaszt nyújthat nekik, mert nem az ő gyülekezetéhez tartoznak. A más hatáskörébe nem avatkozhat és nem is akar!

Blumhardt együtt érzett a néppel. Velük együtt vágyakozott arra, hogy a lelkesztestvérek közeledjenek hozzájuk, de hiába! A tájékok már fehérek voltak az aratásra. Az aratók ott voltak, de még gondolkodtak azon, hogy betakarítsák-e az aratást?

A lelkeszek hideg és elutasító viselkedése lassan azt a színezetet adta ennek az általános és széleskörű mozgalomnak, mintha az csupán egy helyhez és Blumhardt személyéhez kötött sajátosság lenne! Az, ami akaratlanul és oly erős hatalommal ragadott meg ezeket és ezeket, az végül – a tudósok részéről –, mint „Blumhardt szakteóriája” lett elkönyvelve. Ez nagy

szomorúságot okozott Blumhardtnak. Ő meg volt győződve már akkor, hogy ez a mozgalom az evangélikus egyházban egy örömdetes, hatalmas és bátorító jelenség! A sok támadás legfőképpen azért érte, mert ő élte át elsőnek ezt a hatalmas ébredést! A legfájdalmasabban érintette azonban az a szemrehányás, – amely több oldalról érte –, hogy ő, a Luther szellemébe és írásaiba oly mélyen gyökerező, keresztül-kasul evangélikus lelkész, a katolicizmus felé hajlik. Hiszen éppen ő volt az, aki a küzdelem idején oly mélyen tekintett a katolicizmus titkos hálóiába, és megdöbbentő komolysággal tárta fel annak káros voltát.

Abból a királyi hatalomból, amellyel az Úr Péter (Mt. 16:19) és általában szolgálói által (Mt. 18:18) ígérete szerint tovább munkálkodik, – Blumhardt már a küzdelem hevében is sokat tapasztalt. Persze inkább csak harci módon. Most hasonló tapasztalatokat nyert. Ámde az Úr szívéből fakadó pásztori, engesztelő és békességes módon. Valósággal megszégyenülve csodálta, hogy Jézus Krisztus, megváltói hatalmának ereje által, milyen nagy szeretettel, milyen gyorsan és teljesen bocsátja meg a súlyosabb bűnöket is: gyilkosság, házasságtörés, parázناسág, lopás és más megnevezhetetlen szörnyűségeket, ha azok világosságra jutnak. Blumhardt soha nem sejtett módon élte át, hogy az Úr miként keresi az elveszettet és teszi boldoggá a bűnöst. Továbbá, hogy az Ige hirdetése által, milyen egyszerű módon jutnak békességhez a bűnösök, ha azt – ami miatt eddig békességet nem találtak – Isten jelenlétében egy másiknak bevallják! *De*, – mondják sokan – *miért kell emberek előtt bevallani a bűnt? Nem elég, ha titkos kamrámban Istennek valljuk be?* Nézzünk azonban egyszerűen szemébe a dolognak. Az ilyen titkos kamrában végzett bűnvallomások olyanok, mint a magánbeszéd: „Elmondunk valamit, amit már régen tudunk Annak, aki ugyancsak régen ismeri azokat.” Tagadhatatlan, hogy áldásos cselekedet, ha az Úr elé borulunk és ott egyenként mérlegeljük lelkünknek minden egyes kárát. Amikor pedig tisztán áll előttünk minden bűnünk, bevalljuk és megbánjuk Isten előtt. Ámde miként állunk a titkos bűnökkel? Ezek egyre-másra szaporodnak a földön! Nem általános emberi tapasztalat-e, hogy sokszor még a halálos ágyon és gyermekeknél is valóságos szükségérzetté válik, hogy a titkos bűnök világosságra jussanak? Ha tehát bűnomet Isten jelenlétében egy embernek vallom be, aki arról még nem tud, vajon nem ez az útja-e annak, hogy a titkos bűn sötétségből a világosságra jusson? A bűnvallomásnak ezt a módját semmi esetre sem szabad a katolikus gyóntatószék előtt való kényszer-vallomáshoz hasonlítani. Vagy az úgynevezett kegyes társasághoz, ahol a bűnöket más tizenkét bűnös előtt kell elmondani, ami a szégyen és igazságérzetre rendszerint zavarólag hat. Itt egyszerűen arról van szó, hogy egy ember előtt, aki már nem tud magán segíteni, kitarul egy ajtó, amely egy titoktartó testvéri szívhez vezet.

Nem tagadhatjuk, hogy a bűnvallomás lehetőségének hiánya főoka annak, hogy a protestánsoknál sokkal nagyobb az öngyilkosok száma, mint a katolikusoknál. Milyen jó volna, ha az emberek tudatában élne az a bizonyosság, hogy a lelkész szobája – nemesebb értelemben véve – az a hely, ahol mindent őszintén elmondhatunk. Ahol baráti szívet és titoktartó fület találunk! Akkor legalább választhatnának az emberek a „kötél”, „vonat” vagy e „szoba” között! Be kell vallanunk, hogy bizony szomorú valóság az, hogy az emberek – mind a szegények, mind a gazdagok – elveszett és szomjazó juhként, elszórtan lézengnek a világban, mint akiknek nincsen pásztoruk!...

A möttingeni ébredés józan és száraz bűnbánatának egyik igen áldásos következménye volt az az egyszerű, nyílt, természetes és kedves modor és hangnem, amely nemcsak egyeseknél, hanem az egész közösségben uralkodott.

Olyan bűnbánatban, amilyent Möttlingenben lehetett tapasztalni, nincsen semmi, ami a lelki-gőgöt táplálhatná! Akik olyan őszintén szembenéznek múltjukkal és jelenükkel, mint a möttingeniei, azok bizonyára kigyógyulnak ama betegségükből, hogy magukat „kegyeseknek” tartásák! Sőt az a boldogság, amelyet a bűnbocsánat által elnyert békesség felett éreztek, inkább arra indította őket, hogy még kevesebbre becsüljék magukat, mint annak előtte. Mint

ahogy Pál apostol is mondja: „*Mert nincs különbség. Mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül. Megigazulván ingyen az Ő kegyelméből a Krisztus Jézusban való váltság által!*” (Róm. 3:22-24.) Az a békesség azonban, amely a bűnös ember által, csupán bizonyos érzelm folytán jön létre anélkül, hogy a szív sötét mélyében lakozó bűn egyetlen egyszer is napfényre került volna, olyan, mint amire nagyon vigyázni kell. Ez a vigyázás pedig egy csaknem betegessé fajuló kegyesség érzését váltja ki az emberből.³

³ Hogy Blumhardt a magában véve új tapasztalatainak jogosultságát miként világította meg teológiai-lag, azt majd később fogjuk látni. Ámde, hogy miként akarja azokat *szívünk és lelkiismeretünk* számára is nagyon fontossá tenni, arra szolgáljon példaképül a következő reggeli áhítat, amelyet Blumhardt „Eltitkolás” címen, a Zsolt. 32:3-5. verse alapján tartott:

„Dávid királynak sokkal nehezebb volt lelkiismeretének tisztaságát megőrizni, mint más embernek. Mert néki szabad volt minden! Földi igazságszolgáltatástól nem kellett félnie. Ámde annál inkább reszketett szíve, ha hibázott. A súlyos bűnöket eltitkolta, mert félt a nép haragjától. Így történt akkor is, amikor Bethsabéval vétkezett. Hogy egyik bűnét leplezze, egy még szörnyűbb másodikat követett el. Ezzel azután teljesen a bűn hálójába sodródott. Az emberek előtt mindent eltitkolt. Ámde minél jobban *titkolta* bűnét, annál jobban égette lelkiismeretét. Amint mondotta is: „Isten keze súlyosan nehezedett rá éjjel-nappal!” Nem csupán a rossz lelkiismeret, hanem a felülről való ítélet is ránehezedett. Úgy érezte, mintha maga Isten súlyosbítaná terhét!

Szegény Dávid! Az emberek nem tudtak semmit, de Isten mindent tudott. „*Eltitkolásával*” azonban úgy tett, mintha Isten sem tudna bűnéről. Annyival nagyobb lett fájdalma! Minden csontjában hatalmas nyomást érzett. Szíve, lelke sírt, jajgatott. Már alig tudta elviselni ezt a fájdalmat. Voltaképpen miért kellett ennyit szenvednie? Mert *titkolózással akart magán segíteni!*

Isten végre megkönyörült rajta. Bűnbánatra indította. Elküldte hozzá Náthán prófétát. Azonban mielőtt még odaért – bár erősen érezte a bűn terhét – semmiképpen sem akart bűnösnek mutatkozni. Alapjában véve mindenki így tesz, aki bűnét titkolja. Még ha napestig jajgat és imádkozik is. Amikor azután mégis kiderült, akkor alázatosan azt mondta Dávid: „*Vétkeztem az Úr ellen!*” Valóságos félelem vett rajta erőt, hogy most a halálnak fia! A fent jelzett versekben olvassuk, hogy: „*Bevallá bűnét és vétkeit el nem fedezé!*” Ezek után az Úr is megbocsátott neki – olvassuk tovább.

Mindezekből látjuk, hogy Isten – ha bűneinket egyedül Neki valljuk be – azt nem tekinti bűnvallo-másnak! Dávid is nagy bánatában sokszor könyörgött az Úrnak, hogy bocsásson meg neki. Ámde Isten nem hallgatta meg! Nem éreztette vele kegyelmét. Abban semmi alázatosság nincsen, ha valaki az Úrnak, – aki amúgyis tud mindent – *titokban* bevallja bűnét. Mert amellet még, mint igaz ember, fennen hordja a fejét. Figyeljük meg jól, hogy mikor bocsátott meg Dávid bűne? Amikor egy ember jelenlétében vallotta be. Az Úr segített is Dávidnak, mert elküldte hozzá Náthánt. Az ő jelenlétében kellett vallania! Isten csak ezt az eljárást minősítette bűnvallo-másnak. Dávidnak már jóval előbb is adódott volna alkalom arra, hogy lelkiismeretét a bűn terhétől megszabadítsa, ha nem akarta volna minden áron eltitkolni bűnét. Ha az Ószövetség előírása szerint bűnáldozatot mutatott volna be és a papnak bevallotta volna bűnét, az Úr akkor is megbocsátott volna, mint ezúttal Náthán próféta által.

Amit tehát eddig eltitkolt, az most nyilvánvalóvá lett. Többé nem titkolta és nem is szégyellte magát. Még a királyok könyvébe is beíratta bűnét. A zsoltárokon keresztül pedig minden nép előtt megalázkodott és keserű megbánást érzett. Ez az ő helyzetében szükséges is volt, mert bajos lett volna azt, amit végül már mindenki tudott, további titkolás által elpalástolni.

Íme, látjuk, hogy Isten milyen nagyon komolyan veszi parancsainak nyílt áthágását! S a bűn *eltitkolása* milyen nagyon keservessé válhat a bűnös számára. Az Újszövetségben is meg van írva: „Ha megvalljuk bűneinket, hű és igaz, hogy megbocsássa bűneinket és megtisztítson minket minden hamisságtól.” Mivel pedig Krisztus vére szüntelenül kiált: „Irgalmasság! Irgalmasság” Még sokkal inkább! Ámen.”

Most következik a feloldozás kérdése! Ezt ma már mindenki önmaga intézi el. Természetesen a siker majd több, majd kevesebb biztatásával. Sokan vannak azonban, akiknek ez egyáltalán nem sikerül! Egyedül ezekről beszélünk.

A Megváltó sohasem követel. Ő mindig csak ad! Szükséges azonban, hogy ezt az eljárást még egy másik oldalról is megvilágítsuk. Mert lehetnek, akik a fenti fejtegetéseknél esetleg azt gondolták: „Mindenesetre szebb volna, ha a bűnösök maguktól jönnének bűnvallomást tenni anélkül, hogy a bűnbevallásra figyelmeztetnék”. Ez azonban nem fordul elő. Vagy legalább csak ritkán. Ennek azonban megvan a magyarázata. Erre a lépésre csak az indíthatja a bűnöst, ha biztosítva érezné magát arra nézve, hogy vallomása után teljes bűnbocsánatot nyer. Ilyen bűnbocsánatot pedig a legőszintébb bűnvallomás ellenére sem tudunk magunknak biztosítani. Ez a bűnbocsánat minden várákosunkat messze túlszárnyalja. Ezt nem tudjuk elnyerni sem bizonyos gondolati következtetés, sem pedig valamilyen bűnbánati küzdelem utolsó gyümölcse gyanánt. Még pedig azon egyszerű oknál fogva, mert az elkövetett bűnök, – megtörtént események. Ezeket semmiféle úton-módon meg nem történné tenni nem tudjuk. Minden ilyen feltevés és következtetés az önmegváltáshoz vezet. Mert ilyenformán az önkárhoztatást, – amelyre egyedül vagyunk illetékesek – elvetjük.

A bűnbocsánat elnyerésének lehetősége a megtérő bűnös számára, történeti esemény. Az emberiség minden eddigi történetének úgyszólván a legbelsőbb gyökere! Jézus Krisztus eljövételének, a földön való küzdelmének, kereszthalálának és feltámadásának a gyümölcse. Eszerint a bűnbocsánat Jézus Krisztus személyes és ingyenvaló *adománya*! Éppen ezért nem nyerhetjük el csupán egy belső gondolati per útján, hanem csupán az emberi történés világossága által. Mintegy külső történés tényeként szívből-szívbe, szájról-szájra! Miként Ő, az Ige testté lett, úgy akar velünk embereken keresztül beszélni és nem csupán gondolatainkon át. Ilyen külső történési és nem csupán belülről jövő biztosítéka az ő kegyelmének az Úrvacsora. Ezt Blumhardt különösképpen hangoztatta mindig! Tudjuk, hogy egyeseknek azt mondta az Úr: „Megbocsáttattak a te bűneid!” Ezt nyilván nem mint valami általános érvényű, adott esetben semmitmondó ígéretet mondta, hanem olyan értelemben, hogy az, amit az illető eddig nem bírt, nem is remélt, most – mert Jézus mondta – *meglett*! Úgy mondta, hogy még a farizeusok is úgy értették: „*Megbocsátja a bűnöket!*” Nagy bátorsággal mondta, hogy *megütközést támasszon*. Mint valaki, aki Isten megbízásából cselekszik, és mintegy bizonyítani kívánja, hogy csakugyan hatalmat nyert! Ő nem maradt meg az általános felszólításnál: „Bánjátok meg bűneiteket és higgyetek, akkor megbocsáttatnak bűneitek!”, hanem személyesen közbelépett és azt mondta: „*Megbocsáttattak a te bűneid!*” Most felmerül a kérdés, vajon az Úr is kívánta-e a bűnvallomást? Az első felületes szemléletnél úgy látszik, hogy nem. Ő *tudta*, hogy mi van az emberben. Ő minden bűnvallomás nélkül is tisztában volt a bűnös állapotával, őszinteségével és tisztaságával. Minden kicsinyes formaságtól távol állt. Nála minden természetesen és emberi módon ment végbe. De, amikor a városszerte ismert „bűnös nő” könnyeivel öntözte az Úr lábait, amikor a látor azt mondja: „*Mi ugyan méltán, mert cselekedeteinknek méltó büntetését vesszük.*”, amikor Zákeus mondja: „*Uram, imé minden vagyonomnak felét a szegényeknek adom.*”, vagy a gutaütött, akinek ijedt arca mind jobban kiáltott békesség után, – vajon nem volt ugyancsak bűnvallomás annál inkább, mert ezek mind nem lehettek egyedül Jézussal!?

„Ez igaz – mondhatja valaki –, de Jézusnak ez a cselekedete isteni méltóságának a sajátossága volt.” De vajon ezzel csakugyan megközelítjük-e Jézus gondolkodását és magatartását? Az Ő országában, – ezt érezzük, sőt tudjuk – mindent személyesen kell közvetítenünk. Szívből-szívbe, kézből-kézbe. Mintegy baráti érintkezés és testvéri közösség által. A tizenkettőt is úgy küldte szét, mintegy karjának egyszerű meghosszabbítását és Őt képviselő eszközeit, hogy rajtuk keresztül Ő maga cselekedjék. Ott állt mögöttük, hogy az Ő nevében azt cselekedjék, amit Ő cselekedett.

A tizenkettő, mielőtt elindult, felruháztatott „*Szentlélekkel*”. Erre szükségük volt, azért, hogy a bűnöket szent érzülettel, az evangélium szerint, teljesen megbocsátó értelemben tudják megítélni.

Mit gondolunk tehát, vajon az utánuk következő nemzedék a kegyelem személyes közvetítésében talán megrövidítettek? Ezt aligha tudnánk a Szentírás alapján kimutatni. Blumhardt ezt egészen másként látta. Ő érezte, hogy a Megváltó, a kegyelem ereje által sokkal valóságosabban, sokkal érzékelhetőbb közelségben akar lenni a lelkekhez, mint ahogy azt ma gondolják. Éppen ezért még nagyobb dolgoknak kell történniük, mint eddig. Világosan látta, hogy azt, amit Megváltónk keresztyénség alatt értett, már nem, vagy még nem bírjuk teljes erejében. Ámde az Úr határozott akarata, hogy ezért az egyház szüntelenül könyörögjön!

Képezze e fejezetnek végét egy szónak a megbeszélése. Ezt a szót nagyon gyakran használták Blumhardtra nézve. Sokszor lehetett azonban hallani Blumhardt ajkáról is. Ez a szó: „pap”. Blumhardt egyik legnagyobb vágya az volt, hogy a keresztyének ismét megtanuljanak papi lelkülettel érezni embertársaikkal. Ha valaki lelkigondozásának jótékony hatását meg akarta jelölni, akkor önkéntelenül is ez a szó jött ajkára: „igazi pap”! Ezt a szót ma, sajnos, már nem igen kedvelik. Miért? Talán azért, mert a valódi papi ténykedés is oly ritka már. Sokszor úgy látszik, mintha az evangéliumi szabadság érvényesítése megkívánná, hogy minden lelki és vallásos érintkezés teljesen az emberi társalgás szintjén mozogjon. A sokak által forrón óhajtott egyházi fegyelem alapelve úgyszólván csak ennyi: „Te engem intesz, én téged! Te megmondod az én bűneimet, én pedig a tiéidet!” Rendszerint azonban ennek is csak az egyik felét – „én téged” – szokták gyakorolni. Az intés mindenesetre jogosult cselekedet. Sokszor áldásos is, de megvannak a veszedelmei is. Különösen, ha nem számolunk elég komolyan és gyermeki módon Jézussal, akinek egyedül van joga és ereje ahhoz, hogy az ilyen intéseket gyümölcsözővé tegyen. A fenti jelszó igen veszedelmes fegyver a kezünkben, mert alapjában véve, „gonoszok vagyunk!” Ámde veszedelmes azért is, mert egyáltalán nem viseli magán a Jézus Krisztus által való megváltás bélyegét.

Blumhardt egyik bizalmas barátja beszélt: „Ha emberek, akikkel először találkozom, kegyes cipőben járnak, akkor csak arra törekszem, hogy minél magasabbra lépnek, én annál alacsonyabban maradjak. Kitartóan az adósságukról, a kecskéjükéről, a trágyáról beszélek újból és újból, amíg csak le nem jönnek a csúcsról, ahova kapaszkodtak és természetessé és közvetlenekké nem lesznek.” Írásaiban még megjegyzi: „Hibás eljárás, ha az Igével mindjárt ajtóstul rontunk a házba. Ha az emberekre bibliaolvasással, imádkozással rontunk, akkor többnyire a becsületesek tartózkodókká, a gonoszok nevetőkké, a gyengék pedig képmutatókká lesznek.

Nemrégem egyik látogatásom alkalmával találtam egy aszkóros, elcsüggedt asszonyt, egy férfit, aki az italban keresett vigasztalást, hat gyermeket rongyokba öltözve és egy piszkos, rendetlen háztartást. Részvétet éreztettem velük. Ismételten meglátogattam őket. Megnyertem bizalmukat és végül sikerült lelkükre beszélnem. Egyik nap a férfi azt mondta: „Látja, Uram, sokáig mindenki elhagyott nyomorúságunkban. Akkor azt gondoltuk: Senki sem gondol már ránk, úgy látszik, hogy Isten is elhagyott minket! Mindig mélyebbre süllyedtünk. Azután jött Ön. Fáradhatatlanul jött máskor is. Akkor azt gondoltuk: Itt van ez az idegen. Messziről jön hozzánk. Ismételten meglátogat. Ha tehát ez az idegen nem hagy el, akkor Isten sem hagyott el! Még van reménységünk! Ettől kezdve újra bízunk Istenben!” Mi tehát voltaképpen istentiszteletet tartunk, amikor meglátogatjuk az özvegyeket és árvákat és szeretetben munkálkodunk Istenért, Istennel!”

Városunkban egy férfi, mintegy az elsők között, azonnal teljes lélekkel befogadta az Igét. Egész szívvel magáévá tette mindazt, amit a Blumhardttal való érintkezés folytán, a möttlingeni látogatások és buzgó levelezés által nyert és tapasztalt. Ez nemcsak pénzével és szeretetével szolgált a betegeknek, hanem elkövetett mindent, hogy egészségesek is legyenek.

Gyermeki módon és hittel valamennyiük betegségét közölte Blumhardttal. Csak egész röviden így: „Most hét beteg!” – és nem hiába. Ténykedése és építő előadásai révén sok szívben felébredt a vágy, hogy az irgalmas Istenben a Jézus Krisztus által higgyenek, bűnbánatot tartsanak és megtérjenek.

Ezzel a laikus papi lelkületnek a képével sokkal világosabban tárul elénk, hogy voltaképpen hogyan kell viselkednünk és mit mondhatunk egy bizonyos ridegebb magatartással szemben – a másik megjavulásának érdekében.

Ha tehát minden különösebb baráti jogcím nélkül fenyítő célzásokat teszünk, – mégha szeretettel és igen finoman mondjuk is – esetleg mégis felháborodik az „ember”, aki emberi jogaiban sértve érzi magát. Az orvosi segítség, a készség pedig, – hogy a másiknak szeméből a szálkát eltávolítsuk, – aligha tűnik fel olyan színben, mint ahogyan az kívánatos volna.

„Másoknak bűneiről – ez volt Blumhardt alapelve – nem tudok! Még akkor sem, ha mégannyi hírhordó által jut a fülembe. Semmi közöm nincsen azokhoz, addig, amíg a megbocsátás kérdésével hozzám nem érkeznek! Akkor is csak a megváltás világosságában látom azokat. Ítélni soha nincsen jogom, csak megbocsátani! Uram és Mesterem azért jött, hogy a világot megmentse, nem pedig azért, hogy elítélje!” Ezt nevezte Blumhardt papi lelkületnek. Egyedüli vágya volt, hogy ismét több papi lelkülettel tudjunk érezni a bűnnel szemben.

A mások bűnét sokkal nagyobb lelki bizalommal kell a Megváltó világosságában látnunk. A megbocsátásért könyörögnünk kell. Szívünkben nekünk is meg kell bocsátanunk. Hinnünk kell abban, hogy Megváltónk ebben a tekintetben meg is hallgat minket. Végül, hogy e cselekedetünkkel a másiknak javát szolgáljuk. Mindenekelőtt azonban az volt a forró vágya, hogy szolgatársai higgyenek abban, hogy a Megváltó általuk kívánja a megbocsátás erőit árasztani az elcsüggedt bűnösökre. Akkor azután az evangélium is megint egészen különös módon, igazságának teljességében lép az életünkbe. Megváltónk pedig megéreztetni velünk, hogy Ő élő és szerető Megváltónk, aki szívesen, örömmel és teljesen megbocsátja és eltörli a bűnt. Ugyannyira, hogy határozottan érezzük: itt *történt* valami! Istennek országa nem *beszédben*, hanem *erőben* áll. Ekkor azonban még kevésbé állunk az aggódó testvér fölött, hanem inkább mellette, mint a bűnbocsánat és megváltás résztársa.

11. A csodák.

Blumhardt első élettapasztalata: a *küzdelem* volt. Ez Isten országa szempontjából általában nagy jelentőségű volt. Ezt követte a *második még nagyobb* és nem kevésbé jelentőségteljes tapasztalat: az *ébredés*. Mindkettő Blumhardt ténykedése nélkül jött létre anélkül, hogy sejtette volna. Ezek után még egy harmadik is következett. Egy szép és a jövőre nagy reménységeire nézve biztató: a *csodák*. Ez a tapasztalat sem általa, hanem észrevehetőleg felülről jött. Ámde az egymást követő három tapasztalatban, a Magasságos kezének hatalmas és kegyelemteljes belenyúlásában félreismerhetetlen isteni logika rejlett. Blumhardt számára is csaknem a kinyilatkoztatással határos Isten szava volt, amely túlharsogott benne mindent! Valósággal prófétai bizonyossággal töltötte el. A harmadik tapasztalat időbelileg nem volt oly élesen elválasztva a másodiktól, mint az első. Úgyszólván belőle fakadt. Már 1844-ben, amikor a möttlingeniek sírva és imádkozva mentek a paplakba, némelyek közülük a belső békesség elnyerésével váratlanul testi gyógyulásban is részesültek.

Egy ember heves reumatikus csúzból szenvedett. Felső lábszárában rendszerint négyhetenként igen heves fájdalmat érzett. Sokszor pedig járás közben is úgy meglepte a fájdalom, hogy a földre esett. Amikor Blumhardt megbocsátólag fejére helyezte kezét, úgy érezte, mintha

beteg lábszárából valami lefelé haladna és testén át eltávozna. Meg akarta azonban várni a kritikus időt, és ezért nem szólt még. Ámde hiába várt, a csúz nem jött vissza! Hasonló dolgokat tapasztaltak mások is. Végül Blumhardt is tudomást szerzett róla. Ez bátorító intés volt számára egy sajátságos helyzetben, amelybe lelkigondozói szolgálata révén jutott.

A bevallott bűnök között meglepően gyakoriak voltak a babonás gyógyulási kísérletek. Az ördögi mesterség, varázslás, stb. minden módját kipróbálták. Blumhardt – a küzdelemben nyert tapasztalatai révén – valósággal irtózott ezektől. Minden ilyen módon elért segítséget a sötétség munkájának és a hazugság atyjától eredőnek tartott. Aki pedig ilyen segítséget vesz igénybe, annak keservesen meg kell lakolnia érte. Mert mindez az Úr hatalma és dicsősége ellen irányul. Amikor Blumhardt komolyan intette híveit, hogy a jövőben ilyesmit ne cselekedjenek, sokszor szegezték ellene ezt a kérdést: „Dehát mit tegyünk? Sokszor igen gyors segítségre van szükség és az orvos nagyon messze lakik. Vagy mitévők legyünk rohamok esetén, amikor az orvos rendszerint későn érkezik? Azonkívül szegénységünk sem engedi meg, hogy az orvost oly gyakran igénybe vegyük.” A tanács nem volt könnyű. Utóbbi tapasztalatai révén azonban bátorságot nyert és így felelt: „Amennyit az Ördög segített néktek, annyit az Úr is meg fog tenni! Minden esetben tartsatok előbb önvizsgálatot, hogy vajon nem bűneitek miatt ért-e a baj? Azután imádkozzatok. Ha pedig közlitek velem a betegséget, akkor én is segítek imádkozni veletek és értetek.”

Ettől kezdve egyik csodálatos segítség a másikat követte. Az elsőt, amely bátorságot adott Blumhardtnak arra, hogy ezen az úton tovább haladjon, a következőkben mondotta el: „Egyik reggel egy aggódó anya szaladt hozzám, hogy jöjjenek azonnal, mert 3 éves kisgyermekét véletlenül leöntötte a forró reggeli levessel. Nem tudja, mit tegyen. Rohantam vele. A gyermek, aki még meztelen volt és egész teste égési sebekkel volt telve, irtózatossan ordított. A szoba azonnal megtelt sajnálkozókkal és kíváncsiakkal egyaránt. Némelyek azt tanácsolták, hogy ez és ez ismer egy javasasszonyt. Menjenek érte gyorsan. Ez ellen határozottan tiltakoztam. Ezzel szemben bátorítottam és bízattam az embereket, hogy csendben imádkozzunk. A gyermeket ölembe vettem. Egyet sóhajtott és – hirtelen elcsendesedett. Bár egész teste csupa seb volt és a keletkezett hólyagok csak napok múlva tűntek el, mégis a legcsekélyebb fájdalmat sem érezte többé!”

Az isteni segítségek mindegyre szaporodtak. Először a möttlingeni gyülekezeten belül. Egy házaspárnak gyermeke igen veszedelmes szembetegségben szenvedett. Tanácstalanul állottak az esettel szemben. Az orvos azt mondta, hogy a gyermeket sürgősen meg kell operálni. Megijedtek. Elmentek volt lelkészükhöz, dr. Barthoz, hogy tanácsot kérjenek tőle arra nézve, hogy mit tegyenek. Operáltassák meg a gyermeket, vagy menjenek vele Blumhardt lelkészéhez? Barth azt mondta nekik: „Ha hiszitek, hogy a Megváltó meg akarja és meg tudja gyógyítani a gyermeket, akkor csak menjete mindig Blumhardthoz! Ha azonban nincsen hitetek, akkor operáltassátok meg a gyermeket!” „Hitünk van” – felelték a szülők – és elmentek Blumhardthoz. Még ugyanaz nap jobban lett a gyermek és 3 nap múlva teljesen meggyógyult!

Ezek után nem csupán a békességet keresők, hanem a gyógyulást keresők is özönlöttek Blumhardthoz. Arról az időről, ami ezután következett, sokan így nyilatkoztak: „Emlékszünk jól, hogy nagyon sok csodát tapasztaltunk akkoriban, de részletezni nem tudjuk. Már elfelejtettük. Éppen az volt a legnagyobb csoda, hogy az Úr Jézus jelenlétének a tapasztalata egészen természetes volt. Közelségét annyira éreztük, hogy számunkra a csodák nem is voltak csodák!” Vasárnaponként mindig újból és újból zengtünk hálát és dicséretet az Úrnak. Mindig jöttek újabb emberek, akik az elnyert segítséget megköszönték. A betegségeknek minden fajtája: szembaj, tüdősorvadás, bőrbaj, csontszú, stb. nyomtalanul eltűntek! A legnagyobb csodák azonban Blumhardt házában történtek. Családtagjai körében és Adélnál, aki gyakran igen súlyosan megsebesült. Ezekről a családi eseményekről azonban nincsenek adataink. Egyébként azok a benyomások, amelyeket a csodák keltettek az emberekben, messze mögötte

maradtak a prédikációk által nyert benyomásoknak. Sokan pedig nem is beszéltek az Úr gyengéd szeretetének és segítségének a tapasztalatairól.

Möttlingentől egy órányira fekvő községből egy fiatalember karján hozta el öccsét. Egy púpos, nyomorék, béna fiút. Következő vasárnap már karöltve együtt jöttek. Rövid idő múlva pedig teljesen egészséges lett. Hajlott háta kiegyenesedett. Nem sántított és egész teste ép lőn. „A hátamban volt valami – mondotta – nem tudom, hogy mi, de már eltűnt!”

Egyik szombaton egy fiatalember jött Blumhardthoz. Az egyetemre készült. Szembaja azonban megakadályozta a tanulásban. Már alig látott. Állandóan kísérték. Amellett annyira érzékeny volt a szeme, hogy még a gyertyafény is fájdalmat okozott. Blumhardt aznap este tartotta a kedves, meghitt és különösen áldásos szombatesti órát, amit az ébredés első évében még a templomban szokott tartani. Ezen az estén azt mondta Blumhardt a betegnek, hogy a világosság ne zavarja, menjen a sötét sekrestyébe és onnét hallgassa a prédikációt. Az óra végén pedig, amikor a sekrestyén át egy lámpát vittek, *semmi fájdalmat nem érzett!* Másnap pedig, vasárnap reggel már egyedül ment sétálni.

A fent említett betegségek gyógyulásáról, a sok közül legalább egy esetet mondok még el: „Húsvét volt. Egy nagyon távolieső vidékről jött egy tüdőbajos fiatalember. Gyermeke bízalommal ment Blumhardthoz azért, hogy az ünnepek alatt meggyógyuljon. Orvosa már lemondott róla. Igen különösen hatott az üres, tompa hangja az egyébként vidám és eleven lényével szemben. Vasárnap meghallgatta a prédikációt. Utána azonban hirtelen elcsendesedett. Előtte való napon még ő vitte a szót, de most még a hangját sem lehetett hallani. A prédikáció, mint Isten kardja hatolt a szívébe. „Velem történni kell valaminek. Így nem maradhat tovább! Nekem a lelkészhez kell mennem!” Így beszélt merően maga elé nézve. Nemsokára teljesen összetörten és hallgatagon kereste fel Blumhardtot dolgozósobájában. Este ismét vidámnak és boldognak látták. Egészen új ember lett belőle! Ez a lelkigyógyulás egészen csodálatos volt. „Olyan volt közöttünk, mint egy angyal” – mondta későbbi életéről egyik ismerőse. Még egy napig maradt Möttlingenben, azután haza utazott. Egészségének ártó hivatását újból folytatta. (Az orvos hivatását jelölte meg betegségének okául.) Hosszabb ideig volt egészséges. Szívéből boldogan énekelt és minden kötelességének helyt tudott állani. Két év múlva meghalt. Hogy milyen betegségben, azt nem tudjuk. – Ez a történet világosan mutatja – éppen, mert a testi gyógyulás háttérbe szorult, – hogy milyen természetesen, távol minden csodaszenvédélytől és bűvészkedéstől, teljesen lelki módon ment végbe minden!

Egy hölgy, aki már évek óta hátgerincsorvadásban szenvedett és másfél év óta béna volt, Möttlingenbe jött. Már sok gyógyhelyet keresett fel, hiába! Nem messze Blumhardtól, egy parasztházban lakott. Vasárnap elvitette magát a templom udvarára, hogy a prédikációt meghallgassa. 1846 aug. 26-án Blumhardt Zákeusról beszélt. (Luk. 19.) A megtérésnek két útját fejtette:

1. A felébredés: Zákeus minden áron célhoz akar jutni. Nem ijed meg az első akadálytól. Az örökélet kérdése égeti. Nem figyel a gúnyolódásra, a fára és az Úr *megtalálja. Egyszerre célnál van!* El van ragadtatva az Úrtól, aki iránta érzett szeretetből még követői zúgolódásának is kiteszi magát. Az Úr megkegyelmezett neki! Elfogadta őt, a bűnöst csupa kegyelemből! Idáig sokan eljutnak. Örömmel éneklük:

Kegyelmet kaptam én, elítélt,
méltatlan és érdemtelen.
Büszke szívem nem is kereste
Óh, csoda ez a kegyelem!

2. A megtérés: Idáig eljutnak némelyek. A legtöbben azonban azt gondolják, no, most *készen* vagyok! Zákeus helyében a nép zúgolódását mintegy felülről lenézik. Az elnyert kegyelmet elfogadják. A szemrehányást azonban *helyben hagyni, megváltozni, őszinte bűnbánatot tartani és mindent jóvá tenni, azt már nem tartják szükségesnek!* Hiszen kegyelmet kaptak! Ez büszkévé teszi őket, ahelyett, hogy kicsi féregként kúsznának az Úr elé. Zákeus ellenben hozzáfogott alaposan a munkához! Az embereknek teljesen *igazat adott*. Lehetővé tette számukra, hogy az Úrnak is igazat adjanak, amikor neki megkegyelmezett. Elment ehhez és ahhoz. Bevallotta, hogy egyszer – talán észre sem vette, – becsapta, stb. Csak amikor így cselekedett Zákeus és szándékait kifejezésre juttatta, akkor mondja az Úr: „*Ma lett üdvössége ennek a háznak!*”

Körülbelül ezek a gondolatok vezették Blumhardtot prédikációjában. A beteg úgy vélekedett, hogy a lelkész ma csupán neki prédikált! Továbbra is ott maradt fekvve a templom udvarán, hogy a rövid idő múlva tartandó második istentiszteletet és gyermekórát is meghallgassa. Következő nap ebéd után magához hívatta Blumhardtot. Kiöntötte előtte szívét. Betegségéről azonban nem panaszkodott. Délután 5 órakor, amikor a paplak vendégei éppen sétára akartak indulni, sírva jön ápolónője és azt mondja: „Nagytiszteletű úr, ne ijedjen meg, – de már „szalad”! Az egész társaság Blumhardttal tartott, hogy meglátogassák az asszonyt. Egészen a lépcsőig eléjük jött. Valamennyien összegyülekeztek szobájába, letérdeltek és hálát adtak az Úrnak!

A legélénkebben természetesen azok az esetek maradtak emlékezetben, amikor elmebetegek gyógyultak meg. Főleg a jelenetek miatt, amely ezeknél gyakran adódott. Ebből csak egy esetet mondok el, ahol testi és lelki gyógyulás egybe kapcsolódott.

Egy vagyonos asszony, aki férje hirtelen halála folytán búskomor lett, édesanyjával Möttlingenbe jött. Állandóan öngyilkossági kísérleteket követett el. Először a szállodában lakott. Egy újabb öngyilkossági kísérlet után azonban a szállótulajdonos távozásra szólította fel. Nem merte tovább ott tartani, ami érthető is. Blumhardt roppant sajnálta. Megkockáztatta, hogy magához veszi. Felajánlotta neki a saját hálószobájától nem messze fekvő külön szobát. Ápolónőnek adott melléje egy szobalányt. Ennek meghagyta, hogy a hölgyet sem éjjel, sem nappal egy pillanatra sem szabad magára hagynia! A hölgy nem látszott valami kegyesnek. A háziáhitatok sem érdekelték. A lelkész iránt azonban kimondottan ellenséges indulattal viselkedett. (Ez egyébként gyakori eset volt a kedélybetegeknél.) Szobájához közel volt a „fiatal urak” hálószobája is, akik idegbetegségük és más okok miatt tartózkodtak Blumhardtnál. Egyik nap kora reggel, amint György valamit vitt a „fiatal úrnak”, az özvegy szobájából valami gyanús zajt hallott. A szobaleány után kiáltott, akit a földszinten talált. Az ijedten azzal védekezett, hogy megmondta a hölgynek, hogy csak egy pillanatra megy le mosdóvízért. György rákiáltott: „Azonnal menjen fel, mert valami baj lehet!” Gyorsan felszaladt, de a szobát zárva találta. Hamar azt utcára rohantak és látják, hogy az ablak nyitva és a beteg felakasztotta magát az ablakrácsra! György fejszével feltörte az ajtót. A lármára felébredt Blumhardt és a fiatal urak is. Kiszaladtak. Blumhardt a látszólagos élettelen asszonyt levette a rácsról. Többedmagával óvatosan leoldották nyakáról a kendőt és ágyba fektették. „Dörzsölni” tanácsolta az egyik fiatal úrnak, aki apja révén némi orvosi szakismerettel és tapasztalattal rendelkezett. Fáradhatatlanul dörzsölték, de minden eredmény nélkül. „Meghalt” – mondta végül Blumhardt – „de ennek nem szabad megtörténnie!” Blumhardt, felesége, Adél és György letérdeltek és imádkoztak. Utána Blumhardt megparancsolta Györgynek, hogy nyissa ki a hölgy száját. Ő a szájába lehelt. Ez látszólag eredménnyel járt. Néhány lélegzetvétel után azonban ismét eszméletlenül hanyatlott vissza. Később pedig egy hosszantartó állatias ordításban tört ki.

Blumhardt mindjárt az eset elején futárt küldött a tisztiorvosi hivatalba és jelentette az esetet. Amikor az orvos másodmagával odaérkezett, hallotta a szörnyű ordítást. Megvizsgálta a

teljesen eszméletlen állapotban levő asszonyt, a borzalmasan összeroncsolt nyakat és azt mondta: Ez az ordítás a súlyos sérülésnél, lehet a fájdalom kifejezője, de semmiesetre sem az élet jele. Számunkra halott!” És látszólag teljesen reménytelenül hagyták el a szobát. A beteg végre elhallgatott és teljes eszméletlen állapotban feküdt. György nem távozott mellőle. Az esti áhítat alkalmával azonban az ének hangjaira hirtelen felébredt! Bizonyos jókedvvel így szólt: „Ez a lelkész csakugyan kedves, jó ember! Óh, te is itt vagy, Frigyes?” – fordult Györgyhez. Elhalt férjét hívták Frigyesnek. „Igen”, – felelte zavartan György, hogy az esetleges izgalmat elkerülje. „Óh- mondotta látható örömmel – milyen szép, hogy ismét itt vagy! Én is meghaltam és a pokolban voltam, de a lelkész, ez a kedves, jó ember ismét kihívott onnan. Többé azonban nem akarok odajutni!” – György szelíden beszélt hozzá, mire látszólag ismét megnyugodott. 10 órakor jött Mózes és még egy kollégája, hogy felváltsák Györgyöt. Erre ismét nagyon izgatott lett. „El, el veletek ! Én nem akarok már a pokolba menni! Frigyes, ugye itt maradsz nálam? Ezek megint a pokolba akarnak vezetni!” – Eszerint György maradt és a többiek elmentek. Az izgalom azonban még sokáig tartott az asszonynál. Folyton ezekről az emberekről beszélt, akik őt ismét el akarták vinni. György végül elhatározta, hogy cselhez folyamodik. „Kedves asszonyka, – mondotta – nem gondolod, hogy jobb volna, ha most már megnyugodnál és megpróbálnál aludni kissé?” „Igen, Frigyes, igazad van. Köszönöm.” – válaszolta és nemsokára egészséges álomba merült. Reggel 5 órakor felébredt. „Óh, maga az, György úr?” – „Igen.” – „Csodálatos, az előbb azt hittem, hogy a férjem van itt. „György szelíden figyelmeztette: „Azt is tudja, hogy mit cselekedett?” – „Igen, tudom!” – „Hogy cselekedhetett ilyet?” – kérdezte György. „Az irigység vitt rá. Férjem életében minden évben 1000 pengőt félretettünk. Hogy ez most megszűnjön, nem tudtam elviselni. Szüntelenül arra gondoltam, bárcsak kimenne a leány egy pillanatra. Egész éjjel kísértett a gondolat: Nézd, itt van ez a nyakkendő, ezzel felakaszthatod magadat! Többé ám nem teszem soha! Már ott voltam a pokolban és oda nem akarok többé jutni. Óh, a kedves lelkész úr valóban jó ember!” – Nemsokára teljesen egészséges lett testileg, lelkileg és szellemileg egyaránt. Negyed év múlva újra férjhez ment és szorgalmas látogatója maradt a möttlingeni istentiszteleteknek.

Ilyen gyógyulásokat az úgynevezett lelkibetegeknél igen gyakran és feltűnő módon lehetett tapasztalni. Sok beteg saját jószántából jött. Ám a legtöbb esetben csodálatos ellentétet lehetett tapasztalni lényükben. Feltűnő volt különösen a beteges akarásuk. Zavart, eszelős, vagy visszataszító viselkedésük mellett az a lélekből jövő erős akarat, amellyel meg akartak gyógyulni! Ez a tapasztalat erősítette meg Blumhardtot abban a feltevésben, hogy az általánosan használt „lelkibetegség” kifejezés helytelen! Az emberi lélek a Biblia szerint szent, Istentől származó és halhatatlan! Ha pedig halhatatlan, akkor nem lehet beteg!

Egy alkalommal egy férfi bukfencezve ment udvarából a lelkész lakásáig. Eme szokatlan módon jött saját felelősségére Calwból. Egészséges lett.

Egy fiatal, jómódú és intelligens paraszt fiú a katonaságnál egy nagyon kemény és őt kezdetől fogva nem kedvelő altiszt keze alá került. Semmit sem tudott kedvére tenni. Minél dühösebb lett a tanítómester, annál ostobább lett a tanítvány és fordítva, ami sajnós, nem ritkaság! Ebben az esetben azzal végződött a dolog, hogy a fiú eszét vesztette és már semmi egyebet nem tudott mondani, mint háromnyolcados ütemben: hm, hm, hm, egy, kettő, három. Így mutatkozott be Blumhardtnak is. Elpanaszolta nagy bánatát e szavakkal: hm, hm, hm, egy kettő, három, hm, hm, hm, egy kettő, három! Megrázó ékesszólás volt ebben a beszédben. Szombat este érkezett. Még aznap este résztvett a szombat esti órán. Vasárnap elment az istentiszteletre. Hétközben ott maradt Möttlingenben. Favágással töltötte az időt, hogy még egy vasárnapot ott tölthessen. A második vasárnap teljesen meggyógyult!

A sekrestyében rendszerint igen sokan voltak. Epileptikusok és elmebetegek is néha több, néha kevesebb számban voltak jelen. Blumhardt ebben a tekintetben egyrészt a betegek iránt

érzett nagy részvétet, másrészt az egészségesekkel szemben – a betegek irányában – sokkal nagyobb igényeket támasztott, mint ahogy az általában szokás volt. „Nem kell megijednetek, és nem is kell valami nagy hűhót csapni a dolgokból, már a saját érdeketekben sem. Ha rohamot kap egyik-másik beteg, csak imádkozzatok érte.” Azt különösen megtiltotta, hogy a betegekkel szemben mindenféle ijedtséggel és hangos részvétnyilvánításokkal nagy dolgot csináljanak betegségükből, és ezáltal őket elcsüggyesszék. Még a templomból sem voltak kizárva az elmebetegek. A gyülekezet tisztában volt azzal, hogy ez a templom egy „ecclesia militans” ill. küzdő templom, amelynek imádsággal segíteni kell! Közben mindenesetre előfordultak izgalmas zavarok is. Erre nézve felhívta a figyelmet arra, hogy a Bibliában is olvashatunk hasonló zavarokról az istentiszteleteken.

Egy alkalommal, amikor prédikáció közben valaki felemelkedett és szabad rímekben káromkodni kezdett, Blumhardt gyorsan egy énekverset énekeltetett. Erre teljesen megnyugodott a férfi. Más alkalommal egy beteg heves rángások között a földre zuhant, és mint egy halott feküdt ott. A közelállók fel akarták emelni, Blumhardt azonban azt mondta, hogy hagyják csak fekve és tovább prédikált. Lassan magához tért ez az ember, felkelt és teljesen meggyógyult. Egyszer egy ilyen beteg, aki nem jutott be a templomba, kívülről kiáltott be: „Csak folytassa így tovább és az egész világot legyőzi!” Ezek az esetek mind gyógyulással végződtek.

Blumhardt ebben a tekintetben a maga személyére nézve is sokat mert. A dühöngők egyik-másika ugyancsak gyakran akarta bosszúját a lelkészen kitölteni. Egy alkalommal egy hatalmas erejű ember ült a sekrestye lépcsőjén, aki nagy gonoszságot forralt agyában. Szerencsére azonban nem tudta magában tartani a titkot, hanem úgy maga elé nézve így suttogott: „Ezt az embert mindjárt lelököm a szószékről!” És felemelkedett. Mielőtt azonban egy lépést tehetett volna, már György keze nehezedett rá. György olyan csodálatos hatással volt az ilyen emberekre, hogy azonnal megnyugodtak.

Még két esetet mondok el, amelyek csaknem rokonságban vannak egymással. Mindkét esetben a betegség oka ugyanaz volt: vélt kiválasztottság, szertelen és hamis kegyesség!

Egy kis fiú a gyermekszobában félig játszva kisebb testvéreinek prédikált. A szülők csodálva hallgatták. Ez felbátorította. Mindig komolyabban és ünnepélyesebben csinálta a dolgot. Végül már arra vetemedett, hogy szüleinek is prédikált. Felszólította őket, hogy tartsanak bűnbánatot! A szülők sírtak és nagyon komolyan vették gyermekük intését. Már mások is figyeltek. Mindig többen és többen jöttek. A feltűnés is mind nagyobb lett. Csodálták a vélt kis prófétát. Egyszerre azonban a prófétaágnak véget vetett egy egészen különös betegség. A gyermek megnémult és elmebeteg lett. Az orvosok tanácstalanul álltak az esettel szemben. A szülőket Blumhardthoz küldték a gyermekkel. Amikor Blumhardt az előzményekről értesült és a gyermeket odahozták hozzá, erélyesen rákiáltott: „Hogy szól a negyedik parancsolat?” Amikor a gyermek nem felelt, parancsolólag megismételte a kérdést, míg végül nehezen kierőszakolta belőle: „Tisztelt atyádat és anyádat!” Ezután nagy haraggal neki támadt és fenyegető hangon tett neki szemrehányást, hogy miként merészelt szüleinek megtérést prédikálni és egyáltalán miként vett magának jogot a prédikálásra! Utána hozzáfűzte: „Ha Isten megtérést akar hirdetni szüleidnek, akkor bizonyára nem téged fog arra választani.” A gyermek hamarosan meggyógyult!

A másik eset: Egyik nap felkereste Blumhardtot egy asszony a szobájában és ezzel a kérdéssel fordult hozzá: „Nagytiszteletű úr, mit tart Ön a látomásokról és kinyilatkoztatásokról? A legutóbbi istentiszteleten észrevettem, hogy kivétel nélkül bizalmatlan e dolgokkal szemben és nem sokat tart róluk. Ezt rosszul teszi!” Elmondta, hogy csaknem egész életén át betegeskedik, és minden munkára alkalmatlan. Egy idő óta azonban Isten csodálatos módon kárpótolta és vigasztalta. Csaknem állandóan csodálatos világosság veszi körül. Ebben a világos-

ságban látja néha Jézust, aki részben vele, részben pedig Istennel, az Atyával beszélget. Néha azt is hallja, hogy az Atya felel a Fiúnak. Abban, amit a beszélgetés tartalmáról közölt, volt valami kísérteties. Blumhardt emlékezett, hogy hallott már erről az asszonyról. Sőt, némelyek Istentől gazdagon megáldott látnoknőnek tartják. „Azt gondoltam – beszéli Blumhardt – itt most világosan kell beszélnem, és röviden ennyit mondtam: „Mindez az Ördögtől van!” Mélyen megsértve rohant ki a szobából. Másnap már sírva jött, hogy megköszönje gyógyulását. Mindenesetre nagyon haragosan és megbántva ment el tőle. Attól az órától kezdve azonban eltűnt a világosság. Semmi különösen nem látott és nem hallott. Sőt, világosan érzi, hogy mindez beteges és gonosz csalás volt, és most teljesen egészséges! Egy határtalan lelkigőgből – mély szégyenkezéssel – egyszerű alázatosságra jutott és meggyógyult!

Amikor e csodák a mindennapi élet összefüggéséből kiragadva, egymás után tárulnak szemünk elé, nem is érezhetjük az Úrnak azt a kedves és szent közelségét, azt az ugyancsak kedves és meghitt benyomást, amit az emberek éreztek akkor, amikor azok mintegy a mindennapi élet földjén termett gyümölcsök voltak számukra. Hogy ezt a benyomást valóban érezhessük, szükséges, hogy a möttlingeni gyülekezet életébe helyezzük magunkat. Ahol minden betegségben a legegyszerűbb módon, bűnbánó szívvel és hittel fordultak az Úrhoz és ugyanolyan egyszerűen és csendben nyerték a segítséget is! Erőszakról itt szó sem volt!

Ezt világosan bizonyítja Blumhardtnak levele is, amit 1846 februárjában egyik szolgatársának írt:

„El kell tűrnöd, ha betegséged most nem múlik el oly gyorsan. Bennem is van még mindenféle, amitől eddig még nem szabadultam meg. Ki kell várni az időt. Múlt év nyarán is rekedt voltam és köhögtem. Továbbá a vállcsontomban is volt valami, ami miatt még a karomat sem tudtam mozgatni, stb. Bizonyos voltam abban, hogy elmúlik, csak várnom kell. Ma már nyoma sincs! Imádság által kierőszakolni a gyógyulást nem lehet. Csak az a fontos, hogy szent bizonyossággal éljen bennünk a reménység, hogy a betegséget – ha az Úrnak ajánlottuk – nem kell életünk végéig viselnünk!”

Arra nézve, hogy miként kell mindenkit és mindent az Úrnak ajánlanunk, még egy példát említek. A városi ember lehet, hogy nevetni fog rajta, a gazdaember azonban biztonnal osztja nézetemet. Vidéki ember jómódjának alapja túlnyomórészt az állat. Ez érthetővé teszi, hogy a művelt pogány nép miért tartja oly megkülönböztetett tiszteletben a tehenet. Hallottam, amikor egy pásztorleány arra a kérdésre, hogy „Miért van a tehénnek négy lába és az embernek csak kettő?” azt felelte: „Hát éppen ez az, hogy mi csak emberek vagyunk!” Némelyik házban a tehén megbetegedését sokkal nagyobb eseménynek tartják, mint az asszony vagy gyermek betegségét.

Hogy ebben a tekintetben is miként cselekedtek a möttlingeniek, arról Blumhardt a következőket írta: „Az állat – a káté szerint is – a mindennapi kenyérhez tartozik. A kenyérért pedig imádkozunk a Miatyánkban. Dehát akkor miért ne volna szabad az állat megtartásáért is imádkoznunk? Ez csak előttünk látszik oly különösnek. A gazdaember ezt természetesnek tartja. Annak a kis borjú néha nagyobb érték, mint a gyermek! Nálunk Möttlingenben mindenesetre imádkoznak az állatokért és csaknem nyomban meg is gyógyulnak. Az emberek letérdelnek az istállóban egy sarokban és elimádkozzák a „Miatyánk”-ot. Számtalan eset bizonyítja, hogy ez segít. Ez pedig világos jele annak, hogy az állatokért is szabad imádkoznunk! A gonosz szellem néha az állatokat is gyötri (v.ö. Gadarénusok pld.). Itt az emberek az Úrnak tulajdonították ezt. Vigyázzunk nagyon, hogy az utóbbi lábra ne kapjon az emberek között.

Az első esetben segít egy „Miatyánk” – az amúgyis jómódú embereknel ugyan nem mindig. Ha azonban messziről jövő emberek eljönnek hozzám és elpanaszolják bajukat, mire haza-

érnek rendszerint már elmúlt a baj. Éppen azért az együttműködés, a közös imádság sokszor jó!”⁴

Mit szólt azonban ezekhez az eseményekhez az Egyházi Hatóság? Blumhardt valóságos probléma lett számukra! Nemcsak orvosok, hanem lelkészek is voltak, akik saját személyükre nézve sérelmesnek találták Blumhardt eljárását. Egyébként pedig 1848 előtt a német kormány magasabb régióiban úgyszólván fáztak minden „pietizmustól”. Az élő keresztyénség minden legkisebb megnyilvánulását csaknem bizalmatlan lekicsinyléssel fogadták.

A nehézségeket mind a hatóság, mind pedig Blumhardt szempontjából különösen két dolog könnyítette meg: a hatóság számára Blumhardt finom tapintata, – Blumhardt számára pedig a mindenfelől tapasztalt jóindulat. A felsőbbség iránt való kötelességérzet Blumhardt szívébe mélyen be volt vésve. Amilyen ügyesen és bátran védte meg álláspontját szükség esetén, olyan lelkiismeretesen tette magáévá a hatóság intézkedéseit. Őszinte tisztelettel és alázattal fogadott minden oktatást és figyelmeztetést. Őrizkedett attól, hogy ezzel az Igével: „Istennek kell inkább engedelmeskedni, mint embereknek!” – önkényes és rajongó módon, a saját javára éljen vissza! Bár sok heveskedő ember igyekezett őt rávenni erre.

Ilyen alázatos magatartás mellett, természetesen az áldás sem maradt el. Sokszor a legkomolyabb összeütközéseket is sikerült kikerülnie vagy legalább is nagymértékben enyhíteni. Egyrészt a jóleső bizalom révén, amit az egyházi hatóság részéről már kezdettől fogva élvezett: másrészt, Istentől származó, sok csodálatos esemény révén, amelyek feletteseinek bizalmát mindjobban megerősítették. Így pl. a hatóság egyik legirányadóbb tagja, az egyháztanács igazgatója, Knapp N. Stuttgartból egy távoli rokonát Blumhardthoz kívánta adni, hogy ott a háztartás művészetét elsajátítsa. Knapp már hivatalos okok miatt is szeretett volna egyszer körülnézni a möttlingeni lelkészházban. Mert a „küzdelem”-ről és az ébredés sok különösségeiről az egyházi hatóság is éppen eleget hallott!

Knapp igazgató 1844 húsvét hétfőjén személyesen kísért Blumhardthoz a kis rokonleányt. Az igazgató egyébként teljesen kedvére volt Blumhardtnak! Igazi jogász! „Határozott, hideg és értelmes!” Így jellemezte őt Christ-Sarafin egyháztanácsos.

„Természetesen – írta Blumhardt – azonnal a tárgyra tértem. Elmondtam a Sátánnal vívott harcaimat. Borzalommal hallgatta. Arra a megjegyzésemre, hogy „ezeket a dolgokat igazán nem tudom írásba foglalni!” azt felelte: „Nem, ezt csakugyan nem teheti!” Így tehát fel vagyok mentve az alól, hogy írásban adjak magyarázatot. (Ez az öröme azonban, mint tudjuk, kissé korai volt!) Az igazgató szemtanúja volt annak, hogy miként ostromolnak az emberek. Idegenek is oly nagy számmal jöttek, hogy minduntalan ott kellett hagynom őt. Mindez világos magyarázatát adta annak, hogy eljárásom jogosult és hogy ebben a tekintetben milyen nagy hiányok vannak az egyházban. Eleinte Knapp is idegenkedett a feloldozástól. Közben azonban meggyőződött arról, hogy ez mit eredményezett nálam és mi történt. Önként ajánlotta, hogy elkísér a testvér-közösségbe (parasztgazdák összejövetele). Így alkalmam volt az ő jelenlétében is beszélni. A testvérek nagy része is bizonyosságot tett mindarról, amit átéltek. Knapp láthatólag nagyon meg volt elégedve. Azzal az ígérettel búcsúzott, hogy reá

⁴ A möttlingeniek fenti eljárását ezekben a gyakran különös esetekben nem akartam figyelmen kívül hagyni azért, mert ez is világosan bizonyítja imaéletüknek egyszerű és a valóságban gyökerező voltát. Azoknak azonban, akik ennek alapján – többé-kevésbé hasonló esetekben – ugyanígy akarnának eljárni, annak figyelmébe ajánlom a möttlingenieknek azt a komoly bünbánatát, amelynek alapján a békeesség és bűnbocsánat bizonyosságára jutottak és azzal egyidejűleg Isten védelme alá kerültek. – Az ilyen jogosulatlan kísérletezések legtöbbször igen káros következményekkel szoktak járni. Ezt bizonyítja a Csel. 19:14-16. vers is.

mindenkor számíthatok! Ezt csupán az Úr cselekedte!” – Úgy látszott, hogy Knappra leginkább az a *meleg szeretet* gyakorolt hatást, amit az emberek tanúsítottak Blumhardt iránt.

Blumhardt tapasztalatainak megítélése szempontjából az ilyen személyes meggyőződések valóban igen sokat jelentettek. Mert éppen a sokat és rendkívül nagy számban látogatott összejövetel adtak alkalmat arra, hogy az ébredés egészségtelen látszatát keltsék. Távolról igen könnyen azt a benyomást nyerhették, hogy ez az ébredés, nem egyéb, mint egy betegessé fajult hivalkodó fecsegés! Holott az ilyen ébredés ellen aligha volt valakinek is oly erős ellenszenve, mint Blumhardtnak! „Ha lelkieket Lélek nélkül végzünk, mindig kétséges az eredmény!” – mondotta egy alkalommal, amikor erről szó volt. Hogy azonban minden belső ünnepélyessége mellett is milyen egyszerű, kedves, természetes, egészséges és bizonyos tekintetben „*minden embernek*” megfelelő volt ez az ébredés, azt látni kellett!

Valamivel később Knapp látogatását egy másik követte. Ez különösen alkalmas volt arra, hogy Blumhardt körül a gyanúsítással mérgezett levegőt megtisztítsa. Egyébiránt a Boll fürdő megszerzése tekintetében is nagy hasznára volt. Egy vasárnap reggel két úr érkezett Marklingenből, Möttlingenbe. A szállodában vettek lakást. Az egyik – úgy látszott – alárendeltje volt a másiknak. Ez a „másik” mindjárt elment a templomba. Itt már csak az orgona mellett tudott magának egy egészen szűk helyet biztosítani. Ez ugyan nem volt a legkellemesebb hely, mert a nagyothalló organista bámulatosan sokat tételezett fel nemcsak a hangszerről, hanem a közönség füleiről is! A délutáni istentiszteleten szintén részt vett. Közben szorgalmasan kémlelt hol jobbra, hol balra. Majd a kertben, ahonnan az özönlő embereket lehetett látni, majd az udvarban, az emberek között, majd pedig a lelkészház mögötti temetőben tűnt fel alakja. Már a reggeli istentisztelet alkalmával egy Stuttgartból szabadságon lévő újonc felismerte és azt mondta Györgynek: „Tudod, ki az az úr, ott az orgona mellett?” „Nem!” „Az a király!” Az istentisztelet után Blumhardt dolgozószobájában György a künn sétáló úrra mutatva azt mondta: A katona azt állítja, hogy ez a király! Blumhardt kitekintett az ablakon: „Valóban igaza lehet, ez a király!” Többé azonban nem beszéltek erről. Nem csupán azért, mert a közönség szokatlanul nagy számban törekedett Blumhardthoz jutni, hanem azért is, mert úgy látszott, hogy az illető inkognitóban akart maradni. Este egy hatalmas kocsi jött az urakért és elhagyták Möttlingent. Hogy csakugyan a király volt-e, arról közelebbit nem tudunk.

Persze a felsőbbség sem engedte teljesen akadálytalanul működni Blumhardtot. 1844 januárjában megtiltotta a minisztérium, hogy „Gyógyítást lelkigondozói alapon végezzen, ahelyett, hogy a betegeket az orvoshoz utasítaná.” Blumhardt válasza 12 oldalra terjedt és végül ezzel fejezte be: „Senkit kézzátétellel többé meg nem áldok. Senkit vasárnap, az istentisztelet után nem fogadok. Senkivel szemben többet nem teszek, minthogy meghallgatom panaszát, esetleg figyelmeztetem és elbocsátom. Ha azonban ennek ellenére is a gyógyulások folytatódnak – mert Isten kezét nem köthetjük meg, – az engedetlenség szemrehányásával nem illethetnek!” A levél többi része, amely „nagyon komoly” lehetett, nem ismeretes előttem.

Ugyanennek az évnek májusában – hogy az egyháztanács nagy zavarán enyhítsen – még egy nagyon fontos lépést tett. 1846 június 18-án így írt róla egyik barátjának: „Annak ellenére, hogy külsőleg bizonyos fennakadás állott be, mégis minden halad előre! Kb. négy hét óta nem engedem meg, hogy az emberek bajaikat elpanaszolják. Meg kell elégedniök a templomi istentisztelettel. óta már nem is láttatom magamat az idegenektől. Mindezt azért, mert egyébként mindent kockára teszek! Önként cselekszem így... Az egyházban mégis rendkívüli dolgok történnek. Csak persze a hit és a betegek özönlése hagyott alább kissé. Az egyháztanács nagy zavarban érzi magát.”

Amit Blumhardt oly egyszerűen mond el e sorokban, az valóban szívet megindító élmény volt. Sok szívfájdalmat okozott neki. Minden lesújtó körülmény mellett is felemelő és meg-

indító volt, ahogyan a szószékről kihirdette, hogy ígéretet tett arra nézve, hogy idegeneket többé nem enged be magához. „Ti, kedves betegek jöjjetek csak a templomba, mondjátok el minden bajotokat az Úrnak, és figyeljetelek arra, amit prédikálok! Én és gyülekezetem imádkozik értetek! Arra, hogy ismerjem betegségeket, nincs is szükség!” E szavak mögött nagy elgondolás és bizonyosság rejlett, kivihetősége azonban nehéz volt. Mindig újabbak és újabbak jöttek, akik Blumhardtnak e kihirdetését nem hallották. György – akarata ellenére is – zerberussá változott. A Blumhardthoz jutni akaró sereget kérlelhetetlenül visszautasította. Midőn egy következő vasárnap Blumhardt látta ablakából, hogy mint állnak sorba a segítséget kereső parasztok a ház előtt, forró könnyekkel szemében így kiáltott fel: „Óh, a szegény nép! Ti urak, katonák, tudósok, kereskedők, stb. néktek jó dolgok van! Titeket nem utasít vissza senki! Felettetek nem rendelkeznek! A szegény népnek azonban tiltva van még bejönni is ide!”

Egy alkalommal a lépcsőn találkozott egy paraszttal. Úgy látszott, mintha valami fortélyal került volna beljebb. Blumhardt vissza akarta utasítani. Ámde az boldog örömmel gyorsan azt felelte: „Már semmi bajom, nagytiszteletű uram, csak éppen köszönetet akarok mondani!” „Úgy, ez kedves!” – mondta Blumhardt. „Igen, sokféle bajom volt. Elsősorban...” „Ezt nem kell tudnom” – vágott közbe Blumhardt, – „szóval valami bajod volt.” „Igen, és úgy cselekedtem, ahogy nagytiszteletű úr mondotta. Elmentem a templomba, figyeltem a prédikációra és meggyógyultam.!”

A segítségkeresők további özönlésének még más oka is volt, nemcsak a tilalomról való nem tudás. György ugyanis – amennyire kötelessége engedte, – igen jóindulatú zerberus volt. Füleit nem dugta be az emberek előtt. Meghallgatta panaszukat, betegségüket. S mikor azután fent volt gazdája dolgozószobájában, ki tilthatta meg neki, hogy szívét is meg ne nyissa? Ez az út, amelyen keresztül az emberek panasza Blumhardt füléhez jutott, elég komplikált volt ahhoz, hogy az emberek esetleges gyógyulásnál, minden törvénytelenséget kikerüljenek.

Súrlódás nélkül természetesen az egyházi hatóság és Blumhardt között sem zajlott le minden. Az egyháztanács tagjait az orvosok, lelkészek, újságírók, Blumhardt és a sok nyomorúság, csaknem sarokba szorította. Alig tudtak az új jelenségek tekintetében egységes véleményre jutni. Úgy látszott, hogy az a bizonyos „munkamegoszlás”, amely szerint testünk épségben tartása az orvosokra, a lelki érdekek megóvása pedig a lelkészekre van bízva, eszménye lett egy időben az egyháztanácsnak is. Annak, hogy valaki a hit ereje által meggyógyult, – különösen, ha az ismételten is előfordult – egyáltalán nem örültek. Sőt a „munkamegoszlás” harmonikus egységére nézve zavaró körülménynek tartották. Éppen azért azt tanították, hogy a hit csupán vigasztalásul szolgál. A lelkész inkább csak a szenvedés áldásait és a türelem erejéit van hivatva hangsúlyozni. Amikor azonban e tanításnak megfelelőleg Blumhardttól azt kívánták, hogy a segítségkeresőket tartsa távol nemcsak magától, hanem az Úr közvetlen segítségének a reménységétől is, akkor úgy érezte Blumhardt, hogy az engedelmesség készségének a mértéke betelt. Különösen, ha olyan betegek jöttek hozzá, akiknél már minden orvosi tudomány csődöt mondott.

Blumhardt egybevetette eljárását és tapasztalatait a Szentírással. Figyelembe vette polgári szabadságát, amely szerint joga van, – mint minden más polgárnak –, hogy tanácsait mindenkor saját meggyőződése alapján szabja meg, és úgy találta, hogy ilyen követelményeket még soha egyetlen lelkésszel szemben sem támasztottak. Hogy az egyháztanács *kívánságára* Möttlingenbe jövő idegeneknek – barátait kivéve – az éjszakai ott-tartózkodást megtiltsa és az esetleges vendégszeretetet megvonja tőlük, nemcsak különös, hanem meglepő is volt! Ezzel mintegy olyan hatalmat tulajdonítottak neki, amelyet manapság még a világi hatóságoknak sem áll jogában gyakorolni, még kevésbé egy lelkésznek!

Blumhardt engedelmissége ilyen kívánalmakkal szemben, igen nagy próbának volt kitéve. Mindazáltal annak az alapelvnek a jogán, hogy: „a meglévő rendet ne borítsuk fel!” – engedelmeskedni kívánt. Bármilyen nehezére esett is, valóban engedelmeskedett.

Éppen azért kétszeresen fájt neki, hogy egyszer „engedetlenség” miatt a dékáni hivatalból kirendelt két hivataltársa jelenlétében az egyháztanács megfeddte.

A korlátozás idejéből még két kedves tapasztalatot említek. Az elsőt Blumhardt mondja el: Dr. Steinkopf Stuttgartból 1846 tavaszának egyik szombatján azzal a szándékkal jött Möttlingenbe, hogy a gyógyulásokat megvizsgálja és meggyőződést szerezzen arról, amit regélnek. Szándékosan nem jött a lelkészlakba, hanem a szállodában vett lakást. A reggeli istentisztelet után néhány fiatalember gyűlt össze a templom előtti téren. Ide tartott nagy izgatottan a fiatal orvos is. Mert a templomból kijövők között egy volt páciensét ismerte fel, akit a tübingiai klinikáról, mint gyógyíthatatlan beteget bocsátottak el. Megszólította: „Mi az, Magda, maga is itt van?” „Igen, – felelte – itt lettem egészséges!” A látszat szerint valóban egészséges is volt. Megkérdezte: „Miként?” – Elmondta, hogy a múlt évben kétszer-háromszor istentisztelet után a lelkészhez ment. Először, hogy elpanaszolja nagy keservét, azután pedig, hogy megmondja miként gyógyult meg betegségéből. A fiatal orvos elhatározásához híven tovább kutatta a dolgokat. Megkérte Magdát, hogy jöjjön vele a lelkész úrhoz. Bemutatkozott és nyíltan megmondta látogatásának célját. Engedelmet kért arra, hogy a leányt megvizsgálhassa. Blumhardt rendelkezésére bocsátott egy szobát és vizsgálatáról a következő nyilatkozatot állította ki:

„Rapp Mária Magdolna, született 1811-ben Kuztal városában. 1844 márciusában vétetett fel a tübingiai Klinika sebészeti osztályára. Bőrbetegségét különféle módon és eszközök által gyógykezelték. Azonban minden eredmény nélkül. Testének különböző helyein fellépő hólyagok ugyan néha-néha pár napra elmúltak. Más-más helyen azonban ismét kiújultak. Arzén kezelés után a kiütések teljesen elmúltak és a beteg néhány napon belül teljesen jól érezte magát. Egy hónap múlva nagyfokú vérhányás és gyomorfájdalom lépett fel. Ettől fogva a beteg, – minden bizonnyal a gyomorgyulladásból – semmiféle meleg táplálékot nem tudott enni. A vérhányás rendszerint 3-5 hetenként ismétlődött meg és csaknem halálát okozta. A bőrkütiés pedig a régi, makacs módon ismét kiújult. Valamennyi orvos, – akik hosszabb vagy rövidebb ideig kezelték – teljesen reménytelennek találták állapotát. 1845-ben el is bocsátották a kórházból, mert nem tudtak rajta segíteni. Néhány héten keresztül még fürdőket is használt. Ámde a javulásnak legcsekélyebb jele sem volt tapasztalható. Decemberig teljesen változatlan volt állapota. Ekkor elment Blumhardt lelkészhez Möttlingenbe és kérte, hogy segítsen rajta. Már az első találkozás után lényegesen jobban érezte magát. Ezután még egyszer-kétszer felkereste és a hólyagok teljesen elmúltak. Három hónap leforgása alatt pedig minden betegségéből kigyógyult.

Alulírott orvos 1846 májusában megvizsgálta a leányt és legnagyobb meglepetésére, csakugyan teljesen egészségesnek találta. A betegség kimerítő leírása megtalálható a tübingiai klinikán, ahonnan a beteget évekig tartó kezelés után, mint gyógyíthatatlan beteget bocsátották el.

A fentiek valóságát igazolja:

Dr. Steinkopf K. orvos.

Möttlingen, 1846 május 24-én.

A másik esemény 1846 május után történt. Egyik szombat este beállított egy asszony Möttlingenbe, görcsösen összekulcsolt kézzel. Az ujjai a tenyerébe nőttek. Tübingiában hosszú ideig eredménytelenül kezelték. Be akart menni Blumhardthoz, de nem engedték. Ámde

Blumhardt az előttünk már ismert módon mégis tudomást szerzett betegségéről. Este elment az asszony az összejövételre. Másnap reggel győzelmesen törtetett a lelkészház udvarán át Györgyhöz: „Most azután igazán be akarok menni a lelkész úrhoz!” „Nem lehet, jó asszony!” – mondta szelíden György. „Miért?” – kérdezte és feléje nyújtotta teljesen éppé lett kezét. Tegnap az esti összejövételen hirtelen kinyílt a keze. Győzelmi mámorában sajnos Tübingiába is ment, hogy orvosainak – aligha finom tapintattal – megmutassa teljesen egészséges kezét. Itt azonban pórul járt. Csalónak mondták! Blumhardt lecsendesítette rossz kedvét, és azt mondta: „Menjen csak szépen haza. Maradjon csendben és előbb térjen meg!”

Ilyen csodák egyre-másra történtek. Ezek mellett azután valóban el kell némulnia annak a szóbeszédnek, hogy „delejes erő” van Blumhardtban. Az emberek özönlése azonban lényegesen alábbhagyott. Különösen azért, mert a Blumhardttal való beszélgetés, – amit most nélkülözniük kellett – „egész Möttlingenben” a legszebb és legnagyobb volt! Blumhardt szavai, akár vigasztalt, akár intett, akár büntetett, akár megbocsátott, olyan erővel hatott az emberekre, amit csak az ismert, aki tapasztalta! A pásztori lelkigondozás szükségérzete ezer szívben titokban szunnyadt. Most, amikor minden lélekben hatalmasan feltört a vágy, az az egy hely is el van zárva előlük, ahol megértést, békességet találhatnak! Ez nagyon nehéz volt számukra!

A szenvedőknek különösen nagyon nehéz volt elviselni, hogy ez az ajtó jelenleg be van zárva! A hit számára ugyan *készen volt a segítség* most is! A lelkeknek azonban éppen az hiányzott oly nagyon, ami most tiltva volt: Blumhardt természetes és a szenvedőknek oly jól eső vigasztaló szava. Az idők egyre csendesebbek lettek. Különösen amikor az 1847. évi nagy drágaság és az 1848. évi politikai izgalom fűtötte a kedélyeket. Blumhardtnak az emberekkel való érintkezése – gyülekezetén kívül – mindegyre ritkább lett. Ehelyett azonban egy olyan lelkigondozói munka kínálkozott számára, amely mind nagyobb mérveket öltött. Az ún. „intelligens osztály” között. A segítségre szoruló vendégekből lassanként egy háziközösség alakult.

Most még csak Blumhardt megemlézésre méltó személyes tapasztalatairól említek egyet-mást.

1844 nyarán, egyik vasárnap möttlingeni híveivel a szomszédos Ostelheimba ment egy missziói ünnepélyre. Amikor az ottani lelkész és két möttlingeni kíséretében hazafelé tartott, tapasztalataiba elmélyedve az alanti verset költötte, amit kísérelőivel közölt:

„Jézusé a győzelem! Minden ellent megver Ő.
Jézusé a hatalom. Övé ország és erő.
Fényben eljő s mennybe visz
mindenkit, ki Benne hisz!”

Ennek az élete végéig drága versnek két utolsó sorát később Boll-fürdőben megváltoztatta eképpen:

„Jézus fényben megjelen
s hajnal győz az éjjelen!”

Közben egy igen kedves térre érkeztek és elénekelték ezt a verset a „Nagy vagy te Isten!” dallamára. Hirtelen úgy tetszett, mintha a közeli erdőből száz és száz hang vegyülne hangjuk közé és örvendezve, nagy erővel énekelnének velük. Oly hatalmas volt ez, hogy a kísérők benső megindultságukban hirtelen elhallgattak. Blumhardt azonban hatalmasan tovább énekelte. Amikor hazaért és övét üdvözölte, Adél, az imént általa költött énekkel üdvözölte, ami ugyancsak mélyen megindította.

A többi élmény nagyobbára Isten megőrző kegyelmének a tapasztalatai. Blumhardtnak egyébként nem volt ellensége. Ámde bátor és férfias szembeszállása a babona rejtett útjaival, úgy látszik egész sereg halálos ellenséget szerzett neki. Mindinkább nyilvánvalóvá lett, hogy

elrejtőző ellenségek, titkos serénységgel életére akarnak törni. Úgyannyira, hogy a hatóság rendeletére még éjjel is őrizték házat. Különösen 1844 júliusában volt igen nagy a veszedelem. Bár gondosan átvizsgáltak minden helyet és az ajtókat is bezárták minden este, mégis hallottak éjjelenként férfilepteket a folyosókon. Mivel azonban nem történt semmi, nem törődtek azzal. Egyik éjjel a paplak lakói is gyanús zajt hallottak a szomszédos pajtából. Blumhardt édesanyja éppen látogatóban volt ott, és mivel kora reggel kívánt elutazni, már a hajnali órákra rendeltek kocsit. Mikor a kocsis jóval az elutazás előtt megérkezett, észrevette, hogy a pajta ajtaján sűrű füst tör elő. Egy fiatal angol leány, aki a lelkészházban tartózkodott, gyorsan odasietett, hogy meggyőződjék a dolgról. Amikor azután csakugyan látta a füstöt, az utcára rohant és mindenfelé kiáltotta: „Tűz van!” Az udvar azonnal megtelt emberekkel. Fiatal és öreg egyaránt segédkezett az oltásban. Csodálatosan összeválogatott edényekben hoztak vizet. A szállodatulajdonos átvette a vezetést. Megparancsolta, hogy amint kinyitja az ajtót, az esetleges előtörő tüzet azonnal oltsák! Nagy fáradsággal, de művészettel kinyitotta az ajtót. A tetejéig felhalmozott szalmából hirtelen előtörtek a lángok. Azonnal eloltották. A szalmában találtak kb. hat csomag gyufát. Egyike másika már megszenesedett, de volt, amelyik meg sem gyulladt! A pajtában egész kis gyűjteményt találtak könnyen gyúló anyagokból. Különösen elmés volt az egyik gyűjtőberendezés. Egy vödörbe hosszú babkarókat állítottak. Hegyük pontosan Blumhardt hálószobájának padlója felé voltak irányítva. Kb. félméternyi magasságban szenesedtek meg. Blumhardt a nagy ijedség után, – amely egyébként hidegen hagyta – nagy megindultsággal olvasta az arra a napra szóló vezérigét: „Egy ellened készült fegyver sem lesz jó szerencsés...” (Es. 54:17)

Még abban a hónapban, Blumhardt születésnapján megoldódott az éjszakai rendzavarásnak rejtélye. A tettes bizonyítvánnyal sokszor volt foglalatossá Blumhardt szobája körül. Egy alkalommal, amikor már észrevehetőleg motoszkált, Blumhardt, aki amúgy is sokat imádkozott érte, felkiáltott: „Jézus a Győző!” Másnap, éppen Blumhardt születésnapján, a hátsó ajtó deszkája alatt találtak egy ceruzával írott levelet:

1844 július 16-án

Kedves Barátaim!

Holnap négy órakor elhagyom házatokat. Ámde nem olyan lélekkel, mint amilyenekkel idejöttem. Gyilkosként jöttem ide és gyilkolási szándékok vezettek, amíg egyszer csak hallom: Jézus a Győző! Ez igaz! Lelkiismeretem most felébredt. Az egész éjszakát kétségbeesett állapotban töltöttem a padlásszobában. Fáradásotok persze hiábavaló volt. Az ördög elsötétítette elméteket. Ha Krisztus vére nem kiált még ma hatalmasan, akkor nincs mit tennem, minthogy a kést, amelyet szívetekbe akartam döfni, magam ellen irányítom! Isten tűzláng szemei láttak engem. Tövis adott a szívembe. Csak azt kaptam, amit megérdemeltem. Becsületesen szolgáltam az Ördögnek, és íme, most a pokollal akar jutalmazni! Mélyen a szívembe markolt, akárhányszor a Magasságos nevét említeni hallottam. Ez oly szelíddé tett, hogy legszívesebben előtökbe lépnék. De legyetek olyan jók, és könyörögjetek értem a mennyi Atyánál. Köszönöm hűségteket és gondolatokat rám a Jézus nevében.

Ellenségeitek.

Az aláírás helyén két sorban elszórt betűk voltak írva. Bizonyítvánnyal a név és lakás megjelölését akarta azzal kifejezni. Az esti bibliaórán Blumhardt felolvasta a levelet, hogy valamennyien imádkozzanak érte. Egy környékbeli férfi volt.

Az isteni megőrzés egy másik példája a következőképpen történt. Egy alkalommal, amikor Blumhardt Haugstetbe ment bibliaórát tartani, a leselkedések miatt aggódó felesége eléje

küldte Györgyöt, hogy a sötétben ne menjen egyedül. Blumhardt elégedetlenkedett és azt mondta, felesége bizonyára megfélemedezett arról, hogy holdtölte van. Ez az elővigyázat azonban mégsem volt teljesen hiábavaló. Nemsokára az erdő szélén két férfi volt látható. Blumhardt először azt hitte, hogy a mezőn sokáig dolgozó két paraszt. Mikor azután a holdfényben felcsillant fegyverük, vadászoknak tartotta őket. Ámde alig mentek néhány lépést, a fegyvert Blumhardt mellének szegezték. Ő azonban felkiáltott: „Jézus a Győző!” Mire azonnal leeresztették fegyverüket. Az erdő közepén voltak már, amikor ismét hallották egy ravasz csettintését. György a tettest meg akarta fogni, Blumhardt azonban visszatartotta. Azt mondta: „Inkább imádkozzunk a szegény bűnösért!” Amint az erdőből kijutottak, a mezőről ismét feléjük szegeződtek fegyverek. Ekkor azonban a jókedvű György már így kiáltott a férfiaknak: „Nyomjátok csak, nyomjátok! Úgysem sül el!” Mire ezek is békésen tovább mentek. Nyilván idegenek voltak. Blumhardt az első támadástól kezdve szüntelenül énekelt Györggyel. Ezt gyakran megtette, valahányszor veszedelemben volt. Teljesen a Zsol. 18:4. vers elgondolása szerint: *„Az Úrhoz kiáltok, aki dicséretreméltó és megszabadulok ellenségeimtől!”*

Még egy utolsó elbeszélést fűzök mindezekhez, mintegy annak a férfinak emlékére, aki azt átélt. Az ismert és szeretett Hofacker Vilmosról van szó. Hofacker a nyár folyamán gyakran felkereste a Liebenzelli fürdőt. Onnan azután mindig örömmel ment át Möttlingenbe. 1845 júniusában ugyancsak ott tartózkodott. Ezúttal Blumhardt kereste fel. Ebben az időben Blumhardt feleségét igen gyakran fenyegették életveszedelmes rosszullétek. Blumhardt e látogatásáról a következőket beszélte:

„Egy nyugodt éjszaka után feleségem teljesen egészségesen kelt fel. Nyugodtan és boldogan mentem Haugstettbe és onnan Hofackerhez. Két órákor érkeztem hozzá. Alig ültem le, kocsim a kapuhoz érkezik. Sürgősen hazahívtak, mert feleségem röviddel 12 óra előtt hasonló rohamot kapott, mint 8 nappal ezelőtt. Ez kellemetlen üzenet volt. Annyival is inkább, mert Hofackerrel fontos beszélőnivalóm volt. Az ő gondolatait is annyira keresztezte ez a hír, hogy nem is tudott jobbat tenni, minthogy velem utazzék. 3 órákor már otthon voltunk. Feleségem már közel volt a halálhoz. Pillanatnyilag nem tudtam mást tenni, minthogy szájába leheltem, hogy magához térjen. A kedves Hofacker szüntelenül velem volt. S az őszinte testvér olyan magatartást tanúsított irántam, hogy beszéd közben többször is sírva borultam vállára. Végre, 3 évi kínos várakozás után találtam egy embert, akivel beszélni lehetett és aki megértett!”

Hofacker, möttlingeni élményéről a következőket mondotta: „Nyár volt. Közvetlen az aratás előtt részt vettem a möttlingeni istentiszteleten. Elöl a szószék mellett ültem. A templom zsúfolásig telve volt hallgatókkal. Miközben a megnyitó imádságot mondtuk, a fekete felhők az égen mind feketébbé és fenyegetőbbé váltak. A jégeső bekövetkezése világos volt! Egszerre Blumhardt nyugodtan félbeszakítja a szertartás fonalát és így szól: Édesatyánk! Istennünk! Ha Te most bűneinkért meg akarsz büntetni és az aratás áldásaitól meg akarsz fosztani, akkor ezért nem merünk imádkozni. Ámde nagyon kérünk, engedd, hogy Igédet most zavartalanul hallgathassuk! „Utána – mintha mi sem történt volna, – folytatta a szertartást. Erre a vakmerőségre legszívesebben a pad alá bújtam volna! Azonban íme, hirtelen világos lesz! Pár perc múlva ragyogó kék lesz az ég és forró napsugár tűz be a templom ablakain!”

Ne gondoljuk azonban, hogy Blumhardtnál soha nem voltak kudarcok. Ámde már gyermekkorától kezdve hozzá volt szokva és nem félt, hogy az Úr egy-egy kérésével el is utasítja!

Vajon Blumhardt miként fogadta az Úr segítségének eme bizonyítékait? Csodálatos benső közösségbe jutott általa Istennel. Egyre világosabban látta, hogy minden, ami történik, – a betegség és szenvedés is – Istentől származik. Megtanulta, hogy gyermeki módon, alázatosan, bűnbánó lélekkel közvetlenül Hozzá forduljon. Megtanulta, hogy szent érzülettel lássa meg Isten nyomait még abban is, amit egyébként egészen egyszerűen a természet körébe tartozónak vélnek. Mindig világosabb lett előtte a keresztyének ama kötelessége: mindenben, min-

dent hittel látni és hittel kezelni! „Most hit által megint kiverekedtem magamat!” – mondta, amikor valami bajból, vagy valami nyomorúságból, amit mások akasztottak rá, kimenekült és győzött! E gondolatait védekezés szempontjából is sokszor hangsúlyozta Barthoz írt leveleiben: „Elveim, a betegséget illetően teljesen bibliai alapon állanak. Már gyermekkoromban is tanulmányoztam a Bibliát, amelyben mint gyermek előtte jártam mindenkinek és úgyszólván belém gyökerezett annak minden követelménye és ígérete. Később pedig – elsősorban a tapasztalatok – megerősítettek hitemben és bizonyossá vált bennem minden! A legfőbb tétel: Minden Istentől van! Ha időm lenne, bebizonyítanám a Biblia révén, hogy 10 vers ellenében egyetlen eggyel sem tudnád bebizonyítani a te és mások rendszerének helyességét.”

„A hit kötelesség! Ami pedig hitből nincsen, bűn az! Ha valaki rájön, hogy ezt vagy azt a bajt Isten ezért vagy azért bocsátotta rá és látja, hogy *hinni* kötelessége, azonban annak ellenére lusta hittel imádkozni. – Mert csakugyan lustaság az, ha nem hiszünk. Inkább 10 órányi utat tesz meg valaki, minthogy magába mélyedne, és komoly alázatossággal térdet hajtana! – Akkor ez a hitetlenség bűn! Elsősorban azért, mert rossz lelkiismerettel cselekszik. A lelkiismeretet az Ige ereje teszi érzékennyé. Ha Isten Igéjének ereje felébreszti a lelkiismeretet, akkor abban nincsen erőszak, sem mesterkéeltség! Ahhoz pedig jól ismersz, hogy ilyesmitől nem kell féltened! Sehol sincsen megírva, hogy Isten segítségét egyenetlen úton és rejték-helyen kell keresni.”

Blumhardt ezekben a napokban igen merész volt. Valóságos győzelmi mámorban úszott. Ez érthető is. Hiszen békességre törekvő, szép pásztori küzdelmei, amelyeket az emberiség nyomorúságának megszüntetése érdekében vívott, olyanok voltak, mintha Isten irgalmasságának országában felderítő szolgálatot végzett volna. Mindig új és új, felséges kilátások nyíltak a számára. Amikor Blumhardt – mint fent – azt mondja, hogy az emberek lusták lettek arra, hogy Isten előtt komolyan és alázatosan térdet hajtsanak, akkor ezzel úgyszólván a küzdelmekről kezdve, egészen a csodák idejéig nyert tapasztalatainak egész súlyát akarta kifejezni. Isten, élő Isten! Aki pedig Hozzá ragaszkodik, annak ugyancsak élni kell! Illetve fölfegyverkezve állni a hitben és szem előtt tartva a *győzelmet*! Blumhardt úgy áll előttünk, mint aki éjjel-nappal másokért élt. Mindig előre és csak előre törekedett. Az Úr közelsége emelte őt mindig feljebb és feljebb! Ilyen volt – az élőket kivéve – Adél is. Hőslelkű a hitben! A szeretetnek és reménynek adva át magát teljesen, hogy mindig előbbre és előbbre jusson az Úr győzelme!

Az egyébként kegyes emberek sok kifogást emeltek Blumhardt ellen. Különösen nagy bizodalmaért, amellyel Istent a testi betegség elhárítására kérte. Ez teljesen érthetetlen volt Blumhardt előtt. Az ellenvetés alapjául rendszerint két tévedést hoztak fel. Az első az a gyermekes vélemény, hogy: „nem hívó emberhez illő cselekedet az, hogy a beteg, Isten elé terjeszti ama kívánságát, hogy egészséges legyen!” – Arról teljesen megfélemeznek e bírálók, hogy ez a kívánság amúgy is ott él minden beteg lelkében. Sőt, kötelességének tartja, hogy minden lehetőit elkövessen arra, hogy meggyógyuljon! – A második, hogy: „a kéréssel mintegy kényszeríteni kívánja Istent.” – Vajon nem sokkal inkább kényszerítjük akkor, ha *nem* kérjük? Hiszen könnyen lehet, hogy Isten kész volna segíteni, ha arra, az Őt megillető komolysággal kérjük. Ha ellenben nem kérjük, akkor miattunk mintegy akadályozva van abban, hogy segíthessen. A kérdésben soha nincsen kényszerítés. A helyes kérdéshez úgyszólván hozzátartozik, hogy egy esetleges visszautasításra is már előre elkészülünk. „Itt van – mondta egyszer Blumhardt – a szentek békességes tűrése és hite...” (Jel. 14:12). A hit mindent vár, a türelem semmit!

A kényszerítő imádságnak valóságos ellensége volt Blumhardt. Sőt, a bizonyos körökben kedvelt hosszú, forró és bensőséges imádkozástól is mindenkit óva intett. „Hogy ez milyen kevés jót eredményez az embereknek, – mondta – azt eléggé tapasztaltam. Ezt mindenkinek szívesen elmondom, ha azt magáévá akarja tenni. Nagy kérdés, hogy az ilyen imádságra

csakugyan a Lélek indít-e? Nem inkább az a véleményünk a hajtóerő, hogy Istennel csupán bensőséges imádság által tudunk valamit elérni? Hiszen maga az Úr mondja: „*Ha imádkoztok, ne legyetek sok beszédűek, mint a pogányok, akik azt gondolják, hogy az ő sok beszédükért hallgattatnak meg.*” (Mt. 6:7) Ameddig Jézus szavai egyáltalán valamit jelentenek, addig sokkal komolyabban kellene vennünk azokat, ahelyett, hogy homlokegyenest ellenkezőleg cselekedjünk! Még a kisdedek is, – akikre ezek az imádkozók hivatkozni szoktak – rövidre szabják kérésüket. Egyszerűen megmondják, hogy mit kívánnak.”

Blumhardt imádsága csodálatosan egyszerű volt. Mindenesetre azt mondta: „Sokszor észrevettem, hogyha valamit az első, vagy második kérésre nem kapunk meg, akkor egy harmadik, negyedik vagy további imádkozás által mégis elérjük.” Ámde ebben a tekintetben is nagyobbára Pál apostol példáját vette mintának: „háromszor!” (II.Kor.12:8.)Ha háromszorra sem sikerült, akkor azt annak tulajdonította, hogy nem az Úr akarata, hogy az a kérés meghallgattassék.

Az ellenvetésnek másik nagy tévedése az a vélemény, hogy egy igazán hívő ember és példaadó türelem egyáltalán nem kíván megszabadulni a betegségtől. Blumhardt magasra értékelte az igazi türelmet. Az évekig szenvedők csendes türelmét. Ámde az olyan türelmet, amely a segítségért való kérést elveti, erősen megvizsgálta, hogy csakugyan türelem-e az? „Sokkal könnyebb – mondta egyszer – Isten akaratába csendesben belenyugodni, minthogy a reteszt visszahúzzuk, amely Isten segítségét hátráltatja.” Egy betegnek egyszer azt írta: „Őrizkedjék mindenki attól, hogy a türelemből erényt csináljon és azzal dicsekedjék! Ez a büszkélkedés egyszer semmivé válik. Gondoljon mindenki arra is: Isten esetleg hitet is követel tőlem, s ha azt naponként elmulasztom, akkor bünt követek el.” Azt a „türelmet”, amely csak „viselni” akar, de „kérni” nem, kérlelhetetlenül elítélte. Csupán hamis, kegyes szólásnak minősítette.

„Nálunk persze a betegségből erényt csinálnak. S ha valakinek betegsége gyógyíthatatlan, akkor azt mondják: ez Isten akarata! Ebbe bele kell nyugodni, mert végül is minden az ember javát szolgálja. A betegség úgyszólván a legnagyobb boldogság, amelyért csak hálát kell adni. A felgyógyulásért pedig imádkozni voltaképpen igazságtalanság. Ellenkezés Isten akaratával szemben! E látszólagos, kegyes gondolatok mellett azonban mindent elkövetnek, hogy a betegségtől, szenvedéstől megszabaduljanak. Szóval, a türelem, amely Istentől kikönyörögni semmit sem akar, mert fél, hogy esetleg Isten akarata ellen van, mindent, de mindent megpróbál! Még a leghetlenebbet is! Egyik orvostól a másikhöz futkos. Mohón kutat mindig újabb és újabb eszközök után, amelyek segíthetnének rajta. Kész bármilyen messze is elmenni, ha azt hallja, hogy ott van valaki, vagy valami, ami a gyógyulást biztosítja. Olykor még a bűnös utakat sem veti meg. Sajátkezüleg kiszolgáltatja magát és becsületét a sötétség hatalmának, nevét pedig a kuruzslók könyvének és csak könnyedén azzal védekezik: *Ugyan mit nem tennénk meg, hogy bajunkból kiszabaduljunk?*” Ilyen az a sokat hangoztatott „türelem”, amely olyan kegyes, hogy teljesen beletörődik sorsába és semmit kérni nem akar Isten akarata ellen. Ez a türelem olyan magasságot ér el, amit más erényeknél aligha keresnek. Semmi sem elég fanyar, semmi sem elég nehéz, kemény, fájdalmas, kínzó, kellemetlen és kalandos (többek között semmi sem elég szégyenteljes és bűnös), csak segítsen! Mindent, mindent megpróbálnak, csak Istentől nem kérnek, mert akkor esetleg „türelmetlennek” tartanák őket. Óh szegény megcsalt emberek! Hát nem veszitek észre a szörnyű álmítást? Nem akarok senkinek sem szemrehányást tenni, csak egyszerűen felteszem a kérdést: Vajon a minden oldalról megnyilvánuló kétségbeesés, a fennforgó betegségekkel és fogyatkozásokkal szemben, amelyekbe semmiképpen sem tud beletörődni az emberi természet, mert zavarja a lélek összhangját, nem világos bizonyítéka-e annak, hogy a „segítség” sokkal szükségesebb és helyesebb volna, mint a vigasztalhatatlan jajgatás, hajszolás és kapkodás minden után, ami

amúgy sem segít? Amellett egyre csak hazudnak Istennek, mintha csakugyan türelmesek lennének.

Azt szokták mondani, hogy a belső embert a szenvedés szüli. Nem tagadom éppen. Ámbár a tapasztalat az ellenkezőjét bizonyítja. Sajnos, sokszor látjuk, hogy emberek, akik hosszadalmas betegségben szenvednek, napról-napra kellemetlenebbé, csökönyösebbé, makacsabbá és türelmetlenebbé válnak. Ápolóik iránt kemények és szívtelenek lesznek. Mindez csak azt bizonyítja, hogy nem megy minden úgy, ahogy mennie kellene. Egészen már útra kellett volna térniük, mint amilyen elindultak. Abban az esetben minden másként alakult volna!

Vannak ugyan olyan esetek is, amikor a betegek éppen ellenkezőleg, mindig türelmesebbek, szelídebbek és kedvesebbek lesznek. Különösen ott, ahol a körülményekhez képest minden jól megy. Szabályt felállítani mindig helytelen. Azonban napnál világosabb, hogy napjainkban az embereknek hiányzik valami, amit ézerszeresen bírniuk kellene: az Úrnak közvetlen hatóereje! Amikor ennek az erőnek birtokába jutunk az Úr Jézus Krisztusnak drága vére árán, akkor az tényleg csoda! Még pedig egy szükséges csoda, amely nélkül meg sem állhatunk, és hitünkben sem lehetünk örvendezők! Amellett arra kell szolgálnia ennek a csodának, hogy ugyanazt munkálja bennünk, mint a vakon születettnél: „*Hogy Isten munkája nyilvánvalóvá legyen!*” (Ján. 9:3.) Hogy Blumhardt miként jutott a hitnek erre a magaslatára és a csodálatos, gazdag tapasztalatokhoz, azt ő maga utánozhatatlan egyszerűséggel mondja el:

„Csupán lelki rábeszélés a betegeket általában izgatja. Sőt gyakran örvöngést idéz elő. Miért is ezt, – ha tanácsot kérnek tőlem- a hozzátartozóknak bizonyos tekintetben megtiltom. Magam is csak mértékkel és nagy elővigyázattal gyakorlom ezt. Még arra is ügyelek, hogy prédikációimban, – amelynek meghallgatására hívom a szerencsétleneket- semmi célzatosság ne legyen, amit magukra vonatkoztathatnának. A segítségnek feltétlenül onnan felülről kell jönnie, – folytatja tovább – mint ahogy az Úr is mondja. Ha pedig az nem jön, akkor nem is segíthetünk. Még csak látszat segítséget se tudunk nyújtani. Utóbbival ugyan többet rontunk, mint amennyit használunk!

Dehát mit is tegyünk? Hangzik a kérdés! Persze a menny ajtaja, amely egykor ki volt tárva előttünk, – most, legalább látszólag – erősen be van zárva! Sokat imádkozunk, de oly keveset érünk el azzal. Gyakran jönnek hozzám emberek és csaknem kétségbeesetten panaszkodnak: „Annyit imádkozunk és mindhiába! Semmi sem változik!” Egy valami mindenestre hiányzik! Figyeljük meg az egész újszövetségi rendet, – csupán abból is, amit eddig a Szentírásból idéztem – miként válik egyre világosabbá, hogy Isten az Ő ajándékait rendszerint szerető testvérkezek által nyújtja. Vagyis eszközök által közvetíti. Mint ahogy az evangélium sem álmok, látások és kijelentések által hirdettetik azoknak, akik még nem tudnak róla semmit, hanem szolgálai által! Mint akik Jézus Krisztus követői. A követeknek pedig Jézus Krisztus eredeti terve szerint: a mennyei ajándékok hordozóinak és a gyülekezet erőinek is kell lenniük! Az apostolokat is mindkettővel: mind az igehirdetés, mind pedig a gyógyítás erőivel egyformán ruházta fel az Úr. Erről azonban a mai keresztyénség már úgyszólván semmit sem tud! Ezért is van annyi nyomorúság, kétségbeesés! Azért járnak sokan rejtekhelyeken. Ezért is van oly szorongatott helyzetben – gyógyszerek tekintetében – az orvostudomány. Tudásuk által kell pótolniuk mindazt, amivel a gyülekezet számára az evangélium hordozóinak kellene rendelkezniük, de amit már régen eljátszottak. A legszomorúbb azonban, hogy a mai napig még csak készséget sem mutatnak arra, hogy isteni jogaikat ismét visszaszerezzék! Ugyanakkor dicséret illeti az orvosi kart, mert nyilvánvaló hitetlensége mellett, önmagában véve is (nem egyes orvosokat értek) sokkal hűségesebben sáfárkodott és többet produkált, mint az *evangélium hordozói!* Utóbbiak – az orvosok megható hűsége és gondoskodó szeretete mellett – néha igen furcsa benyomást keltenek. Különösen lelkibetegeknél. Sokszor a legszebb vigasztaló Igék közül sem tudnak egyebet, mint amit Jakab apostol mond: „*Menjetek el békességgel!*” (Jak.2:16). Holott eredetileg valóságos isteni erő állott rendelkezésükre! Óh

szegény, sajnálatraméltó keresztyénség és még sajnálatraméltóbb szolgálói, akik Krisztust, drága vére árán szerzett erőivel elvetették!

Dehát most már sohasem lesz másként? – kiáltottam fel szomorú szívvel. Nem tudtam belenyugodni tehetetlenségembe. S a megszállottság ellen való harcban bátorkodtam többet tenni, mint amennyit a lelkigondozó általában tenni szokott. Imádkoztam Krisztus utasítása szerint: *„Ez a fajzat pedig ki nem megy, hanem csak könyörgés és böjtölés által.”* (Mt. 17:21.) Imádkoztam hittel Jakab apostol szavai szerint: *„De kérje hittel semmit sem kételkedvén, mert aki kételkedik, hasonlatos a tenger habjához, amelyet a szél hajt és ide s tova hány.”* (Jak. 1:7.) Magamban és erőimben egyáltalán nem bíztam. Arra nem is gondoltam, hogy esetleg több lelkiajándékkal rendelkezem, mint minden más lelkipásztor. Ámde, meg voltam győződve, hogy mint az evangélium szolgájának, jogom van ahhoz, hogy imádkozzam! Nemsokára éreztem, – amiről meg is feledkeztem, – hogy a mennyei ajtók voltaképpen be vannak zárva! Sokszor annyira elcsüggedtem, hogy már vissza akartam lépni. Ám, amikor a betegekre néztem, megesett a szívem rajtuk. Nem tudtam elhinni, hogy ne legyen segítség a számukra! Eszembe jutott az Úr szava: *„Kérjétek és adatik néktek, keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitattik néktek.”* És az az ígérete: *„Mert aki kér, az mind kap, és aki keres, talál, és a zörgetőnek megnyitattik!”* (Luk. 11:9-10.) Azután azt gondoltam: ha Krisztus egyháza és szolgálói hűtlenségük, hitetlenségük, engedetlenségük, mulasztásaik és tunyaságuk miatt elvesztették azt, ami a megszállottak szabadításához éppen szükséges, akkor bizonyára ezekre a szűkölködő, ínséges időkre szól az Úr ama példázata: *„Ki az közületek, akinek barátja van és ahhoz megy éjfélkor és azt mondja neki: Barátom, adj nekem kölcsön három darab kenyeret! Mert az én barátom hozzám jött az útról és nincs mit adjak ennie. Az pedig onnan belülről felelvén ezt mondaná: Ne bánts engem! Immár az ajtó be van zárva és az én gyermekeim velem vannak az ágyban, nem kelhetek fel és nem adhatok néked? – Mondom néktek, ha azért nem fog is felkelni és adni néki, mert az barátja, de annak tolakodása miatt felkél és ad neki, amennyi kell!”*

Éreztem, hogy nem vagyok méltó arra, hogy éjfélkor, illetve olyan időben, amikor minden sötétségben vesztegel, Isten elé járuljak és mint barát, gyülekezetem egyik tagja számára kapjak valamit. Azt azonban mégsem tudtam elviselni, hogy éhezni hagyjam. Ezért a példázat szerint: *tolakodtam*, vagy ahogy egyesek gondolják, arcátlanul, Istent kísértve, önhitt és rajongó módon tovább zörgettem! Igen, az voltam – ha akarják –, mert vendégemet el kellett látnom! – Nem kevésbé fontos lett számomra a hamis bíró és özvegyasszony példázata, amit a Luk. 18:1-5. versében mond az Úr: *„... Mindig imádkozni kell és meg nem restülni. Mondván: Volt egy bíró egy városban, aki Istent nem félt és embert nem becsült. Volt pedig abban a városban egy özvegyasszony és elment ahhoz, mondván: Állj bosszút értem az én ellenségeimen! Az pedig nem akarta egy ideig, de azután mondta ő magában: Jóllehet, Istent nem félek, embert nem becsülök. Mindazáltal, mivelhogy terhemre van ez az asszony, megszabadítom őt, hogy szüntelen reám járván, ne gyötörjön!”* – Éreztem, hogy az özvegyasszony az egyház és mivel annak szolgálója vagyok, jogom van ahhoz, hogy a Bíró előtt szószólója legyek ellenségével szemben. Nagy türelemre volt szükségem, mert Isten még nagyon sokáig nem akart meghallgatni. Nem kértem semmi mást, csak éppen a fent említett három darab kenyeret. Ennyire volt szükségem vendégem számára. Történetem igazolja, hogy Isten végül mégis lehajolt a szemtelen és tolakodó koldushoz – és segített! – Vajon merészség vagy helytelenség volt-e, hogy így imádkoztam? Azt hiszem, hogy a fentebb idézett szentírási helyek arra való, hogy azokat szükség esetén felhasználjuk! Vajon van-e helyzet, amelynél szükségesebb volna, mint éppen e szerencsétleneknél? Ha ennek ellenére is önhittnek, vakmerőnek tartanak, és a szentírási helyeket felhasználni nem szabad, – akkor inkább szakítsák ki legalább a felét a Bibliából. Mások megtehetik. Én soha!”

„Ámde mi volt kérésemnek a következménye? A fent nevezett, először duzzogó barát nem mondta: „Eredj csak el, majd magam viszem vendégednek azt, amire szüksége van! Nincsen szükségem rád!”, hanem a három kenyeret odaadta barátjának, hogy használja fel belátása szerint. A vendég minden bizonnyal nem fogyasztotta el egyszerre a három kenyeret és neki is maradt! – Ezzel csak azt kívánom bizonyítani, hogy Isten is nékem adta azt az erőt, amely az isteni rend szerint – szolgálóinak testvéri közvetítése folytán – egyedül segíthet. Különösen megszállottaknál. Elvitathatatlan, hogy Isten elsősorban azért adta ezt az erőt, hogy a rám bízott gyülekezet tagjai kiszabaduljanak a Sátán hatalma alól!

A három kenyeret szétosztottam, és – még maradt is! Ez a tartalék ugyan nem volt sok, és közben az újabban érkező vendégeket is el kellett látnom. Mindig többen jöttek! Észrevették, hogy szívesen és szeretettel gondoskodom róluk. Látták, hogy nem sajnálom az időt és fáradságot. Még éjjel is felzörgetem alvó barátomat, hogy kenyeret kérjek számukra! Mindig annyit kaptam, hogy még maradt is! Vajon tehetek-e arról, hogy ezek a szegény nyomorultak és szenvedők csak az én házamba jöttek? Talán keményen, kíméletlenül azt kellett volna mondanom, hogy: „Miért jöttök mindig csak hozzám? Hiszen van a városban még sok nagy és kényelmes ház, menjetek oda!” – Szeretettel megpróbáltam ezt is. Ők azonban azt felelték: „Kedvesem, oda nem mehetünk! Már voltunk ott, de a legnagyobb sajnálatukra – nem tudtak enni adni! Barátjuktól pedig nem akartak kérni. Éppen azért eredj csak te és kérj számunkra annyit, hogy megelégtessünk, mert nagyon éhezünk és szenvedünk!” – Mit tehettem? Igazat mondtak. Panaszuk szívemig hatott. Bármilyen gyötrő is volt, mégis elmentem újból és újból a három kenyérért. Később mind gyakrabban kaptam. Sőt, gyorsabban is, mint kezdetben. Végül pedig már olyan felesleget kaptam, hogy nem kellett oly gyakran és kifejezetten utána szaladnom. Ez a kenyér természetesen nem ízlett mindenkinek. Egy-egy beteg néha kielégítetlenül távozott házamból.”

Abban a szemrehányásban, amit Blumhardt az evangélium hordozóinak tesz amiatt, hogy még készséget sem mutatnak arra, hogy az apostoli idők ajándékainak ismét a birtokába jussanak, nem vezette semmi egyéb, mint ama benső meggyőződés, hogy azt, amit az Úrtól kapott, csak mint az evangélium szolgája kapta. Kifejezésre kívánta juttatni az Úrnak ama szándékát is, hogy ezzel mintegy új bátorságot nyerjen *minden szolgája*! Másrészt aggodalmasan intett mindenkit az imameghallgattatás után való – egyoldalú, makacs és nem papi – törekvéstől. Annak, mondta, rendszerint lelki nagyravágás az alapja!

Mindenekelőtt arra vigyázott, hogy elfojtson minden olyan ágaskodást, amely az embert arra indítja, hogy hivatása és egyháza nevében azt mondja: „*Gazdag vagyok, és semmire sincs szükségem!*” (Jel.3.) Maga köré gyűjtött mindenkit, aki kész volt vele együtt imádkozni egy jobb jövő eljöveteleért!

Ezt a részt Blumhardtnak egy prédikációjával szeretném befejezni. Ezt ugyan nem Möttlingenben tartotta, hanem Bollfűrdőben, ottani működésének kezdetén. Különböző rendű és rangú hallgatói miatt egészen más a hangja, jellege is, mint möttlingeni prédikációinak. Csupán Blumhardt ama gondolatait öleli fel, tömören és szemléltetően, amelyek az utóbbi két fejezet tapasztalatai nyomán ébredtek. E kis időrendi zavar megbocsátható annál is inkább, mert Möttlingenben tartott prédikációiból nem találtunk másolatokat.

1852-ben Bollfűrdőben tartott prédikáció.

Textus: Az első év evangéliuma. Máté ev. 9:1-8.

„*És hajóra szállva átkelt és a maga városába ment. És íme, egy ágyban fekvő gutaütöttet hoztak hozzá. Mikor Jézus azok hitét látta, azt mondta a gutaütöttnék: Bizzál, fiam, meg vannak bocsátva a te bűneid. Erre az írástudók közül némelyek azt mondták magukban: Ez az Istent káromolja. – Jézus ismerte az ő gondolkodásukat, így szólt: Miért gondoltok gonoszt a*

ti szívetekben? Mert mi könnyebb, ezt mondani-e: Meg vannak bocsátva a te bűneid, vagy azt mondani: Kelj fel és járj? – Hogy pedig megtudjátok, hogy az ember fiának van hatalma bűnöket megbocsátani a földön – akkor így szólt a gutaütöttnek: Kelj fel, vedd az ágyadat és eredj haza! – Mire az felkelt és hazament. A sokaság pedig ennek láttára elcsodálkozott és dicsőítette Istent, aki ilyen hatalmat adott az embernek.”

Szeretteim a Krisztusban! Itt egy csodálatos és sok tekintetben tanulságos történet van előttünk. Jézust, mint bűnöket megbocsátó és gyógyító Jézust látjuk itt. Nem tudunk fenségesebb dolgot elképzelni sem, mint egy olyan Megváltót, aki megbocsátja bűneinket és meggyógyítja minden betegségünket. Ha magunkra nézünk, akkor el kell ismernünk, hogy szegény nyomorult bűnösök vagyunk. Semmire sincsen nagyobb szükségünk, mint bűnbocsánatra! Ha állapotunkra nézünk, akkor tudjuk, hogy mennyi testi és lelki teher súlyosodik reánk. Mennyi gond vár reánk minden nap. Mire lehet szükségünk másra, mint elsősorban olyan Megváltóra, aki minden terhünket magára veszi, és minden betegségtől megszabadít? Ez az evangélium tehát minden időben mindenkinek, de különösen nekünk szól. Akinek szíve, lelke nehéz, az vágyódik a bűnbocsátó Jézusról hallani. Aki pedig valamilyen betegség súlya alatt nyög és szenved, az ég a vágytól, hogy az evangélium révén még többet is halljon Jézusról, a Segítőről és Megváltóról. Mind a két ember óhajának eleget kívánok tenni. Az olvasott történet tanulsága szerint, magunkra vonatkoztatva, beszéljünk:

1. Jézusról, mint bűnbocsátóról. 2. Jézusról, mint Megváltóról és Segítőről.

Menjünk most Jézushoz. Boruljunk eléje, mint olyan emberek, akiknek bűnbocsánatra és gyógyulásra van szükségük. Ingyen kegyelméből adja meg, amire szükségünk van, és aminek elfogadására készen vagyunk!

Vizsgáljuk meg e történetet közelebbről. A Márk és Lukács evangéliumában sokkal kimerítőbben van elmondva a történet. Ott olvassuk, hogy a gutaütöttet, ágyban fekvé, négy ember vitte. A ház előtt nagy tömeg volt. Nem tudtak Jézushoz bejutni. Felmentek a háztetőre. Keleten a házak lapos tetővel vannak építve, ahol járni lehet. A háztető kőlapjait és cserepeit egyik helyen felszedték, amíg akkora lyukat nyertek, hogy a beteget ágyastól leereszthették. Jól kiszámították a helyet, mert éppen Jézus lábai elé jutott a beteg. A négy ember fentről kíváncsian tekint le, hogy vajon mi fog történni. A lentiek pedig különböző gondolatokkal voltak eltelve. Voltak köztük büszke, öntelt farizeusok is, akik fejrázással ezt gondolták: Mit csinálnak ezek az emberek? Ha így megy ez tovább, mindig cifrább dolgok történnek. A szegény, szenvedő ember iránt, aki fájdalmában nem tudott magán segíteni, semmi részvétet nem éreztek. A négy ember azonban nem a farizeusokhoz akarta a beteget vinni. Azt gondolták magukban: Vágjatok akármilyen arcot, a fő, hogy az Úr nézzen rá barátságosan! A gutaütött szívében bizonnal a legcsodálatosabb érzések hullámozottak. Hirtelen egészen más levegőbe jutott. Szent volt ez a hely, mert maga Jézus volt ott. Jézusból bizonyos isteni erő sugárzott, amit mindenki érzett, aki közelében volt. A gutaütött valóságos szívfájdalmat érezhetett. Nem is tudjuk másként elgondolni, mint hogy ebben a szent pillanatban minden fájdalmáról megfeledkezett és az aggodalomtól majdnem sírva fakadt. Most világosodott meg szívében, hogy ő egy szegény bűnös, aki nem méltó arra, hogy Jézus jelenlétében még csak szemét is felemelje. Úgy érezte, hogy nagyon rosszul fog járni, amiért, mint a legnagyobb bűnös merészelt a legmagasabb Felség elé lépni. Úgy látszik, hogy az ember reszketni és remegni kezdett. Aggodalmában pedig valószínűleg azt kívánta: Csak már ismét kint lenne! Körülbelül így képzelhetjük el az ember hangulatát. Ám lehet, hogy nem is csupán általános-ságban érezte magát bűnösnek, hanem bizonyos főbűnök is megelevenedtek a lelkében. Főbűnök, amelyekkel eddig Istent megszorította. Oly élénken rajzolódott eléje minden bűne, hogy Jézus úgy látta arcára írva minden bűnét, mintha azokat szavakkal vallotta volna be. Bizonyára egész lényében valami rendkívüli őszinteség fejeződött ki. Lehet, hogy egyet-mást meg is mondott de ez nincsen megírva. Hogy azonban minden bizonnal, mint

becsületes, őszinte bűnös állt Jézus előtt, az abból is következtethető, hogy az Úr szelíden megvigasztalja. Minden várakozás ellenére, ahelyett, hogy meggyógyítaná, azt mondja: „*Bízzál fiam, meg vannak bocsátva a te bűneid!*” Valószínű, hogy maga az ember is azt gondolta: Jaj, csak előbb a bűneimtől szabadulnék meg! – Jézus pedig e csendes, ki nem fejezett kívánságot csodálatosan gyorsan teljesíti. Minden aggodalmától meg akarja szabadítani, és azt mondja: „*Bízzál fiam, meg vannak bocsátva a te bűneid!*” Ez a szó volt az, amellyel a Megváltó jelezte bűnbocsátó hatalmát. A farizeusoknak persze nem tetszett ez a kijelentés. Jézus látta is gondolatukat. Éppúgy, ahogy az imént a gutaütöttek bűneit látta. Jézus rendretasítja őket. Nem sok szóval és magát igazolni akarván, hanem még tovább megy. Mindenki észrevehette, hogy csakugyan hatalma van a bűnöket megbocsátani. Jézus tehát úgy áll előttünk, mint bűnbocsátó Megváltó. Ez a történet különösen arra tanít minket, hogy Őt mindenekelőtt, mint bűnbocsátó Megváltót kell tekintenünk. Minden más, amit Tőle kívánunk, csak alsóbbrendű dolog. Minden más, amit az Úr ad nekünk, semmit sem ér, ha abban nincsen elrejtve a bűnbocsánat!

Ha valaki testileg egészséges óhajt lenni anélkül, hogy ugyanakkor, vagy még előtte elnyerte volna a bűnbocsánatot, akkor nemigen van rajta segítve még akkor sem, ha tényleg egészséges lesz. Sőt, inkább káros rá nézve, mert azzal elvesztette az „ébresztőt”. Mivel az, ami bűneit emlékébe idézni – elvételét tőle. Sokan a saját rovásukra kérnek és imádkoznak, ha csupán egészségesek kívánnak lenni. Elsősorban szívünk és lelkiismeretünk megtisztításáért kell imádkoznunk! A legnagyobb veszedelem és károsodás akkor érne bennünket, ha csak úgy minden további nélkül minden kísértéstől megszabadulnánk anélkül, hogy valami történne a lelkünkben.

Ez a történet tehát elsősorban arra tanít, hogy mindennél, amit kérünk az Úrtól, elsősorban bűneinknek bocsánatát kérjük! Gondoljunk azokra a betegségekre, amelyek által leghamarabb juthatunk esetleg Jézushoz. Ez már megmutatja nekünk, hogy az ilyen betegségeknél és kísértéseknél mennyire meg kell vizsgálnunk szívünket! Mi gyakran sok mindent kérünk az Úrtól. Áldását kérjük erre vagy arra a hivatásra, ehhez vagy ahhoz az üzlethez, amit le akarunk bonyolítani. Bensőségesen könyörgünk Istennek, hogy adja áldását reánk. Mielőtt így könyörgünk, vizsgáljuk meg, vajon várhatunk-e egyáltalán meghallgattatást? Mert az nem jöhet, ha előbb el nem távolítjuk azt, ami az áldást feltartóztatja.

Vannak, akiknek lelkét sok és nagy bűnök terhelik, és áldásért könyörögnek. Kedves lélek! Előbb kérd a Megváltót arra, hogy bocsássa meg bűneidet, – vagy pedig az áldás elmarad! Gondoljunk csak arra, ha valaki házasságra lép, hogy a két fél mennyi forró imádságot küld felfelé, hogy az Úr adja áldását házasságukra. Voltaképpen azonban mit kellene először tenniük? Számot kellene vetniük azzal, hogy előzőleg mennyit vétkeztek. Hányszor hágták át Isten parancsait, stb. Úgy tesznek, mintha házasságukkal az már érvényét vesztené, mintha valósággal kitörölték volna életükből. Minden kérésnek bűnbánaton át kell vezetnie. Vegyük pl. azt az esetet, hogy valaki új üzletet akar alapítani. Az előbbi üzlete nem sikerült és most arra kéri Istent: Óh, add áldásodat most az új üzlethez! Kedvesem! Ha te így még az új üzletbe, már eleve hibázol. Vedd fontolóra, vajon nem nyugszik-e átok rajtad az előtti üzleteidből? Nem csaltál, hazudtál, loptál, hogy mindenféle módon hasznot húzzál? – és most mégis Isten áldását kéred, mielőtt még ezek a régi bűneid megbocsáttattak volna? Az áldás elmaradhatatlan kelléke: a bűnbánat! Ha szüntelenül Isten félelmében élsz, csak akkor várhatod az áldást is! Vagy gondoljunk a gyermekekre. Itt gyakran adódnak olyan helyzetek, amikor különösen szükségét érezzük Isten áldásának. Kedvesem! Előbb arra gondolj, vajon miben hibáztál, mikor cselekedtél Isten akarata ellen. Ismerd fel, hogy vétkeztél, tarts bűnbánatot! Csak azután várhatod, hogy Isten lehajoljon hozzád és megáldjon. Óh Szeretteim az Úrban! Legtöbb imádságunknál a bűnbánatról megfeledkezünk! Mindig újból és újból kérünk anélkül, hogy feltennénk a kérdést: Ki vagy te, aki imádkozol? Azért van annyi meg nem hallgatott imádság, mert oly kevesen imádkoznak alázattal és bűnbánattal!

Ez tehát az első és legfontosabb, amit e példázatból meg kell tanulnunk. S ha valóban megtanultuk, akkor életünk legdrágább és leggyönyörűsebb tapasztalataival gazdagodunk! Ma különösen szívünkre helyezi e tanulságot az Úr, mert áldását kérjük az egyházra. Bizonyára mindenkinek a lelkében él az a kívánság, hogy jobb idők következzenek. Ámde mindegyikünknek külön-külön előbb azért kell könyörögnie, hogy a sok súlyos bűn, amit ezen a napon követnek el, megbocsáttassék! Amíg keresztyénségünk átka és megkötöttsége meg nem oldódik, addig Isten gyermekei között semmi új és semmi nagy dolgok nem történhetnek. Addig mindig a régi, megszokott, panaszos és szegényes módon folytatódik minden! Valahányszor térdet hajtunk Isten előtt, előbb mint nyomorult bűnösök könyörögjünk bűnbocsánatért! Akkor az Úr szeretettel lehajol hozzánk, és imádságainkat meghallgatja!

Az, hogy Jézus bűnbocsátó Úr és valóban meg tudja bocsátani bűneinket, arra nézve még valamit meg kell figyelnünk. Régente a bűnöket csupán a papok bocsáthatták meg. Minden bűnért áldozatot kellett bemutatnia és csupán az áldozat bemutatása után nyerhetett bűnbocsánatot a megtérő bűnös. Ámde még így is hiányos volt a bűnbocsánat. Csupán külső jellege miatt, mely szerint Isten a bűnt – legalább most, ebben az életben – nem bünteti meg, nem adott a léleknek belső bizonyosságot. Világosan érezték, hogy az áldozattal Isten a mennyben még nem törölte el teljesen a bűnt. Az evangéliumban azonban Jézus azt mondja: Nekem van hatalmam a bűnöket megbocsátani. Olyan módon és erővel mondja ezt, hogy szinte látjuk: Itt nem csupán külső, hanem belső megbocsátásról van szó! A gutaütött, aki gyötrődött bűnei miatt, Jézus szavára azzal a belső bizonyossággal telt meg, hogy bűnei meg vannak bocsátva, és vigasztalódva tért haza! Eszerint van Valaki, aki valóságos módon bocsátja meg a bűnöket. Még pedig úgy, hogy adományként bírja azt az erőt, ami Benne van, és azt közvetíti a bűnösnek. Úgyannyira, hogy az, akinek megbocsát, olyan valóságosnak érzi jelenlétét és bűnbocsátó hatalmát, mintha valaki odalép egy szegényhez és alamizsnát ad annak. Jézus tehát személyesen adja a bűnbocsánatot! A bűnösnek nem kell önmagában elintéznie, azt gondolván: én hiszem, és gondolom, stb., hogy Isten csakugyan megbocsátotta bűneimet. Végül mégis önmagának kell eldöntenie lelkében, hogy valóban meg vannak-e bocsátva az ő bűnei. Nem így van ez Jézusnál. Ő külső módon adja olyképpen, hogy attól a pillanattól kezdve, amikor az ember hallja ezt az ígéretet: Megbocsáttattak a te bűneid! – teljes bizonyosságot nyer arra nézve, hogy ez most végleg el van intézve! Nem kell tovább tépelődni vagy kételkednie abban, hogy ez csakugyan igaz-e? Egyszerűen el kell fogadnia, és hinnie kell azt, amit az Úr mond! Gondoljátok csak el, milyen nagy, milyen rendkívüli az, ami ekkor kezdetét vette. Az Úr, mint ember áll előttünk és azt mondja: Nekem hatalmam van az Atyától, hogy a bűnöket megbocsássam. S ha én megbocsátom, akkor meg is van bocsátva! Ez valami nagy, valami fenséges és felfoghatatlan!

De – mondhatná valaki közületek –, ha Jézus bűnbocsátó Úr, akkor csak *egy*et sajnálok: hogy nincsen most is itt és megbocsátana nékem is! Ez rögtön megszabadítana minden kételkedéstől! Hamarosan véget érnének lelki küzdelmeim! Így azonban akárhogyan gyötrődöm, nem hallom, – nem vagyok bizonyos abban, hogy a Megváltó ilyen nagy bűnösnek, mint én vagyok, szintén megbocsátott-e? Mindig újból és újból kételkedem ebben. Nagy vigasztalás volna számomra, ha az Úr valóban előttem állna és azt mondaná: Bízzál fiam, meg vannak bocsátva a te bűneid! – Ám sajnos, nincsen itt!

Minden bizonnyal másként kellene lennie mindennek, mint ahogyan van! Valami egészen nagy és lényeges dologra kell gondolnunk. Arra, hogy amit az Úr tesz, annak ugyanolyan módon kell folytatódnia. Amit Ő, mint ember cselekedett, azt emberileg viszi véghez és annak egészen a világ végezetéig így kell történnie. *Ő hatalmat nyert az Atyától arra, hogy a bűnöket megbocsássa. Be is akarta vezetni a világba, hogy meghatalmazottak közvetítsék a bűnöknek bocsánatát.* Itt eszembe jut, amit tanítványainak mondott: „*Miként az Atya küldött engem, úgy küldelek titeket!*” A tanítványok tehát éppen úgy tudtak beszélni, mint az Úr.

Ugyanazzal az erővel tudták mondani a megtérő bűnösnek: Bízzál fiam! A te bűneid meg vannak bocsátva! Akárcsak az Úr mondotta volna. – Vajon mi akadályoz bennünket abban, hogy meg legyünk győződve arról, hogy ilyen módon kellett volna történnie mindvégig? Ennek az adománynak a földön kellett volna maradnia mindvégig. A hatalomnak adományát bírniuk kellett volna azoknak, akik az evangélium szolgálatában állanak, akik hivatva vannak az evangélium hirdetésére és általa a hatalmat is elnyerték volna, hogy a bűnöket megbocsássák.

Csodálatos megfigyelnünk, hogy még az emberek is úgy fogták fel, hogy ez nem valami átmeneti dolog, hanem olyasmi, ami állandóan megmarad az emberek között. Ezt bizonyítja az Ige is: „*A sokaság pedig ezt látván, elálmélkodott és dicsőítette Istent, hogy ilyen hatalmat adott az embereknek!*” Ezek az emberek nem azt gondolták, hogy csak egy embernél, Jézusnál marad ez a hatalom, hanem úgy értették, hogy másoknak is adatik majd szüntelenül. Különösen azért, hogy a legerősebb vigasz el ne tűnjék a földről, hanem mindig, mindig rendelkezésre álljon, amíg csak egy bűnös szív bűnbocsánatra vágyik.

Így tehát könyörögjünk az Úrnak és kérjük, közeledjék ismét népéhez. Ajándékozza meg az evangélium szolgálait azzal a hatalommal, amelyet Ő nyert az Atyától. Hogy nem csupán igehirdetők, hanem közvetítők is lehessenek. Mint ahogy Ő maga is mondja: „*Akinek bűneit megbocsátjátok, azoké megbocsáttatnak. Amit megoldotok a földön, a mennyben is oldva lesz.*” El sem tudjuk képzelni, milyen nagyon sok függ attól, hogy ez a hatalom ismét kiáradjon a keresztyénekre és pogányokra egyaránt. Főleg azért vannak mindenütt hiányok és azért jutott annyira háttérbe az imádság ereje, mert a bűnbocsánat ereje abban a mértékben, ahogyan az Úr bírta, elveszett! Azért nem teljesednek be az ígéretek: „Kérjétek és adatik”, stb., mert a bűnbocsátó erőt nem veszik igénybe. Bűnbocsánat nélkül, a második, az imameghallgatás is csak szegényes és gyenge lehet! Éppen azért nagyon szükséges, hogy ismét megtanuljunk Jézushoz, a bűnbocsátó Úrhoz menni kicsiny és nagy dolgokban egyaránt! Ha valóban alázatos bűnbánattal állnánk az Úr elé, akkor mindig több eredményt kellene elérnünk, és végül a legnagyobbat, a bűnbocsánatot oly valóságosnak éreznénk, hogy szívünkbe teljes békesség és teljes öröm szállna az Úr irgalmassága révén.

Most még csak röviden térjünk a másik valóságra: *Jézus, mint Segítő és Megváltó*. A farizeusok kétségbe vonják, hogy Jézusnak hatalma van a bűnök megbocsátására. Sőt, istenkáromlással vádolják, hogy ilyesmit mer tenni. Jézus azonban így szól hozzájuk: „*Miért gondoltok gonoszt a ti szívetekben, Mi könnyebb, azt mondani: Megbocsáttattak a te bűneid, vagy azt mondani: Kelj fel és járj? Ha az elsőt mondom, akkor kételkedtek, ha azonban a másodikat mondom, miként kételkedhettek az elsőben? Hogy valóban van hatalmam bűnöket megbocsátani, azt be is bizonyíthatom azzal, hogy azt mondom az embernek: Kelj fel!*” Nem is vár a farizeusok feletére. Ezek gondolhatnak magukban, amit akarnak. A betegnek kell bizonyosságot nyernie afelől, hogy valóban igazat mondott és nem csupán vigasztalni akarta. Tehát azt mondja a betegnek: „*Kelj fel és járj!*” Hirtelen minden tagja mozgásba jut. Ereiben új élet pezseg és minden betegsége eltávozott. Köszvényes, merev teste kiegyenesedett és járt. Az ember tehát vigasztalást és bizonyítékot nyert arra nézve, hogy bűnei valóban megbocsáttak. A farizeusok pedig meggyőződhetnek arról, hogy Jézusnak valóban van hatalma arra, hogy bűnöket megbocsásson. Szavára egy súlyosan beteg test teljesen egészséges lett.

Ez valami csodálatos és felfoghatatlan nagy dolog, hogy Megváltónk a bűnbocsánatnak ilyen bizonyító erejével rendelkezett. Ha mindenütt azt mondta volna: Itt vagyok, hogy annak, aki megtér, bűneit megbocsássam! – ugyan ki hitt volna Neki, ha tényekkel be nem bizonyítja. Hányan támadtak volna rá, és mondták volna: Te csak kiabálsz és az embereket félre akarod vezetni, mert azt, amit mondasz, nem tudod bebizonyítani. Ő azonban tényekkel bizonyít! Úgyannyira, hogy mindenki, aki hallja Őt, úgy érzi, hogy egyúttal Isten irgalmassága is visszatért. Mert ugyan mi lenne más egy ilyen betegség, mint Isten haragja! Nem éppen az iránt, aki szenved, hanem általában az egész bűnös világ iránt. Ha látjuk, hogy százak és ezrek

imádkoznak, és mégsem történik semmi, rá kell jönnünk arra, hogy az nem más, mint Istennek haragja, amely teljes egészében a népre nehezedik. Egy hívő zsidó is imádkozott akkoriban, mert neki is megígértetett: „Én vagyok az Úr, a te gyógyítód!” és semmi sem történt. – Itt azonban jött Valaki és azt mondta: Megbocsáttatott neked. Kelj fel és járj! – Nem kellene arra gondolnunk, hogy most itt van egy ember, aki az átok alól felszabadít, aki mindent elvesz, ami legszomorúbb fájdalmunk volt, és a bűnöket is megbocsátja? Óh, hogy ez a hatalom és erő eltávozott a nép köréből, igen nagy hiba! Mindenesetre azt bizonyítja, hogy valamennyiünkön az átok súlya fekszik.

Ezzel kapcsolatban még sok mindenre kell rámutatnunk. Sokszor találkozunk emberekkel, akik azt hiszik magukról, hogy a gyógyítás ajándékaival rendelkeznek. De ezek csak külsőleg veszik el a betegséget. Nincs meg az a hatalmuk, hogy egyúttal a bűnöket is megbocsássák. Ámde Kedveseim! Ez nem az igazi! Ez nem az *Úrtól rendelt mód*! Ha másként történik a gyógyulás, mint úgy, hogy ugyanakkor a bűnbocsátó erő is láthatóvá váljék, az nem az igazi! Mert az egyik semmi egyéb, mint a másiknak bizonyítéka. Ezért most újra visszatérek arra, amit az elején mondtam: Ha az egészséget, a boldogságot, az áldást anélkül akarjuk elérni, hogy megtérjünk, akkor nagyon hibás úton haladunk! Egyedül csak a megtérés, a bűnök megsemmisítése által tudunk célhoz jutni!

Éppen ezért, ahol ez az adomány valamilyen módon meg is nyilvánul, előre, a teljességre addig nem jut, amíg általános bűnbánatot nem eredményez az embereknel! S ha ezt az adományt meg nem előzi a bűnbánat, addig az soha nyilvánvalóvá nem válik! Ennek a bűnbánatnak olyan mélynek kell lennie, hogy a másokért érzett fájdalomnak e szavakban kell kitörnie: „Uram! Vedd le rólunk az átkot, amely alatt az egész világ nyög és szenved!” Ha tehát beteg vagy, térj meg! Elsősorban erre kell törekedni! Az emberek általában azonnal szeretnének meggyógyulni. Az eszükbe sem jut, hogy ugyan mit használ az az egészség, ha a mennybe mégis betegen jutnak! Óh mennyivel kevesebb volna a betegség és szomorúság, ha az emberek többet törődnek a lelkükkel! Amikor Jézusról azt mondjuk, hogy Ő Segítő és Megváltó, akkor az elsősorban a lélekre vonatkozik. Aki erről megfeledkezik, és előtérbe helyezi a testi gyógyulást, az nem várhatja Isten áldását. Az Úr mindennel és mindenekelőtt a lelket keresi! Ha azt teljesen átadod Neki, akkor minden bizonnyal külső jelekben is megmutatja kegyelmét. Ha egyszer bűneink meg vannak bocsátva, akkor a gyógyulás magától jön! A gutaütöttek nem kellett még azután mondania: Most gyógyíts meg! Az Úr magától is megtette! Ha Ő megbocsát, akkor egészen természetes, hogy meg is gyógyít! Ha Jézus vére megtisztított minket és lelkünk biztonságban van, akkor minden más magától megoldódik! Ha azonban még bizonytalanságban vagyunk afelől, hogy vajon meg vannak-e bocsátva bűneink, – akkor még nagyon sok hiány van az életünkben. Az Úr, népe között mindent más, biblikusabb alapra akar helyezni! Semmi sem megy, semmi sem sikerül, ha Ő újjá nem tesz mindent! Imádkozunk és várunk türelemmel, amíg az Úr, mint bűnbocsátó, segítő Megváltó az életünkbe nem lép. Ha hittel és türelemmel várjuk ezt, akkor meg is fog történni! Ámen!

12. Prédikáció.

Reménység-gondolatok.

A nagy napoknak e két csodálatos jelensége, a bűnbevallás és csodák, Jézus Krisztusnak közvetlen beavatkozása folytán jött létre. Olyan magától értetődő világosságban nyilvánult meg személyes közelsége, hogy azt szavakkal kifejezni teljes lehetetlenség! Blumhardt személye teljesen háttérbe szorult. Ő és háza csupán gyújtópontja volt az egymást követő

élményeknek! Az élmények természetesen őt ragadták meg leginkább! Küzdelem, ébredés, csodák – szakadatlan és következetes szent láncolata volt az eseményeknek.

Barátaival együtt ádáz harcot vívott a sötétség titokzatos és elrejtett erőivel. Ámde azok mindig nagyobb erővel, mindig borzalmasabb módon törtek elő. Sokszor sírtak a nem sejtett nyomorúság és az emberiséggel űzött csalás felett. Amikor azonban minden esetben újból és újból tapasztalták Jézus Krisztus győzelmes és királyi beavatkozását, úgy érezték, mintha az emberek ezreire felvirradt volna a megváltás nem sejtett kegyelmi ideje!

A békesség után, amelyet a bűnbocsánat után éreztek az emberek, a csodák olyanok voltak, mint valami külső bizonyíték. Megpecsételése annak, hogy nem estek áldozatul sem tévedésnek, sem pedig valami rajongásnak. A két jelenség között való összefüggés azonban sokkal több volt, mint az ígéret és bizonyíték között.

Érezni lehetett valamit abból az örömből, amit a mennyben éreznek egy megtérő bűnös felett. A csoda úgyszólván az Atya csókja volt, amellyel elveszett és hazatérő fiát fogadta. Ezek a békességerők és csodák nem voltak egyebek, mint a Megfeszített és élő Krisztus dicsőségének és szeretetének kisugárzásai.

Az Úr közelségét az istentiszteleteken is hatalmasan érezték. Ezért is volt a nép fáradhatatlan azoknak hallgatásában, Blumhardt pedig kifogyhatatlan a beszédben. Minden vasárnap – a szombat estét is beleszámítva – négy istentiszteletet tartott. Szombat esti óra, főprédikáció, gyermekistentisztelet és bibliaóra. Olyanok voltak ezek az istentiszteletek, mint a néppel folytatott párbeszéd. Istentisztelet után sokan Blumhardt szobájában gyűltek össze és szoros, benső kapcsolatban voltak egymással. Blumhardt prédikációi éppen azért nem keltettek nagy feltűnést, mert minden magasröptű, nagyszerű beszédétől őrizkedett. A szószéken pedig, még amikor ünnepélyes szent érzelmek hatották át, akkor is egyszerű és józan maradt.

Most azonban nagy dolgok léptek az életébe. A hétről-hétre fokozódó, szívét mélyen megindító bűnvallomások, de még sokkal inkább Jézus jelenlétének hatalmas tapasztalata olyan kapocs volt közte és hallgatói között, amely egyre szorosabbra fűződött. Ebből merítette mélyen járó gondolatainak gazdagságát, és ez adott mennyei erőt szavainak. Prédikációit általában bűnbánati prédikációknak nevezték. Különösen azért, mert a bűn komolyságát erősen kihangsúlyozta. Minden bűnt az Ige világosságába állított, és úgyszólván a legutolsó búvóhelyig üldözte azokat, hogy végül is napfényre jussanak! Teljesen ellentétben az általános prédikációkkal, ahol a bűnök rendszerint igen nagy biztonságban vannak. Ez az elnevezés azonban Blumhardt egész magatartását véve tekintetbe, alig mondható pontos megjelölésnek. Blumhardt prédikációinak tárgya és tartalma már akkor is – mint később – egyedül Jézus volt! Blumhardtnak már azelőtt is, de mennyivel inkább most, különös tehetsége volt ahhoz, hogy képességei révén mindent érzékelhető, érthető módon és világosan tárjon hallgatói elé. Ugyanígy az Úr Jézus egész lényét is sokkal elevenebb, világosabb és valóságosabb módon tudta érzékeltetni, mint mások. A Bibliában megörökített csodálatos történeteket, az Úr Jézus gyógyításait, még az ördögök kiűzését is, sokkal elevenebb, világosabb és valóságosabb módon tudta kifejezni, ugyanazon Úrnak és ugyanazon cselekedetnek a tapasztalatai révén. Ennélfogva a történetek tárgyalása is, *ebben* a templomban – a hasonló tapasztalatok közepe – sokkal erőteljesebben hatott! Hogy „Jézus Krisztus tegnap és ma és örökké ugyanaz!”, a möttingenieknél nem volt csupán szép szólásmód, hanem élő tapasztalat!

Blumhardt tapasztalatai és reménységei valósággal sasszárnyai voltak prédikációinak! Ezek vitték, emelték a lelkeket is Isten trónusa elé. Ez a kettő mindig együtt járt Blumhardtnál. Mint ahogy egy szorgalmas kereskedő üzleti hasznát azonnal a forgótőkéhez csatolja, vagy egy hadvezér egy kisebb győzelem után fáradhatatlanul új küzdelemre készül, így Blumhardt is minden tapasztalata után a *jövendő* felé nézett. Jelszava volt: „Minden tapasztalat új *reménységet* kelt!” Egy benső erő úgyszólván kényszerítette arra, hogy tekintetét mindig a

„nagy”-ra, az „egész”-re irányítsa! Már gyermekkorától fogva élt benne a bizodalom és reménység mindenkire nézve. Ezt az érzést megőrizte annak ellenére, hogy olyan körben mozgott, ahol a rajtuk kívül álló embereket illetőleg – csak reménytelen részvét uralkodott. A reménységérzet az idők folyamán mindjobban megerősödött benne. Egyrészt a küzdelem idején, ahol szembe került azokkal a pusztító erőkkel, amelyek kivétel nélkül minden embert gúzsba kötnek. Másrészt az ébredés idején még sokkal inkább. Itt nemcsak a bűn hatalmát és átkát ismerte meg, amely az összes möttlingeniekre – még a kegyesekre is – kiterjedt, hanem egy még annál is nagyobb és mindent legyőző kegyelmet is, amely elveszi a világ összes bűnét, és bocsánatot, békességet ad! Minél több bűnt vittek hozzá (a bűnbevallások révén), annál borzalmasabb módon tárultak eléje az egész világra ólomsúllyal nehezedő, meg nem bocsátott bűnök. Látott azonban mást is, amely előtt az előbb említettek mind háttérbe szorultak. Erős, *általános* reménysége nem annyira a fent említett, komoly megfontolásból fakadt, mint inkább abból az egy tényből, hogy: Jézust valóságosan tapasztalta! Nem csupán a feltámadott Jézust, aki él, mint Úr és Győző, hanem aki *jönni akar és jönni fog!* Eljövételét, mintegy a megváltás és kiengesztelődés előhírnökeként, a kegyelem erőinek fokozottabb kiadása fogja megelőzni. *Jövök! Jövök!* – kiáltották feléje a bűnösöknél és betegeknél egyaránt tapasztalható *kegyelmi tények*. Ez a kiáltás volt az, amit a möttlingeni templom levegőjében is hallani véltek.

Blumhardt, az Úr eljövételének *közelségében*, mint tudjuk sokszor és ismételten tévedett. Úgy járt, mint Kolumbus. Ő sem fedezte volna fel *Amerikát*, ha ennek a világrésznek a távolságában nem tévedett volna. Ámde az akadályokra – amelyek Jézus visszajövetelét gátolják, azok közül, akik a reménységet fel nem adták –, senki sem gondolt oly komolyan és józanul, mint éppen Blumhardt.

Ama szomorú felfogásokat persze, – amellyel oly gyakran találkozunk Jézus visszajövetelét illetőleg – Blumhardt egyáltalán nem osztotta. Amikor arról volt szó, hogy vajon miként fognak alakulni és végződni a dolgok, amikor végre Jézus mégis eljön, a legtöbben azt gondolták: az általános romlottság, a bűn hatalma, a hitetlenség és Sátán győzelme mindig nagyobb és nagyobb tért hódít, a kegyesek kis csapata pedig összezsugorodik. Végül pedig, amikor már minden remény elvész arra nézve, hogy az emberek megtérjenek és a kereszténység is elalvóban van, akkor haragjában vagy kényszerűségből – esetleg mindkét okból egyszerre – jön az Úr. Szegényes aratását betakarítja, és a nagy többséget átadja a Sátánnak vagy a pokolnak.

„Ezek az emberek – mondja Blumhardt – utolsó időknek ítélik napjainkat, – ami igaz is –, de amellet az hiszik, hogy Isten már mindent megtett arra nézve, hogy az emberek megtérjenek. Most már csak az ítélet és harag jön! Istennek nincsen kedve már, hogy az eddigi ellenállással szemben még valamivel kísérletezzon. A végkövetkeztetés pedig nem más, mint hogy Isten rátekint ama kevesekre, akik még hisznek, a többiekkel pedig, akik a pokolba jutnak, nem törődik többé! Hogy irántuk való szeretetből Isten még valami rendkívüli dolgot cselekedjék, azt fel sem tételezik. Egyszerűen azt képzelik, hogy azok a kevesek, a szentek örökségébe, a világosságba jutnak. Ott már nincsen irgalom, még csak reménység sem arra nézve, hogy esetleg Istentől valamit kérhetnének azoknak megmentésére. Szerintük csak az eszelős és rajongó emberek képzelik azt, hogy Isten még egyszer kinyújtja szerető karjait az elveszettek felé, mielőtt haragjának napja eljönne. A haragnak napja itt van, mielőtt az Úr jön!”

Más alkalommal pedig azt mondta: „*Csak nem gondoljátok, hogy a Megváltó, mint vesztés fél akar jönni? Még haragját is javára kell írunk!*” Blumhardt lelkében élt valami a Krisztus irgalmasságából. Egy pillanatig sem tudott hinni az ilyen vigasztalanságban. Érzett valamit Krisztus *szeretetéből* is, amely minden emberi elgondolást felülmúl! Hasonlóképpen *hatalmából* is! Tudta, hogy Ő, mint kegyelemmel *diadalmaskodó, mint Megváltó* és a nagy Győző akar jönni! A feladatról azonban, amit Jézus Krisztusnak meg kell még oldani, mindenestre

sokkal komolyabban és józanabban gondolkodott, mint mások! A visszajövetel akadályának alapját főként az Úr Jézus ama erős akarataiban látta, amely szerint az emberiség történetét a földön boldogan, szeretettel, szentül és igazságosan kívánta lezárni. Az Írás is ezt hozza fel a visszajövetel halogatásának okául, mikor azt mondja: „*Nem akarja, hogy valaki elveszen, hanem hogy mindenki megtérjen!*” II. Péter 3, 9.

Hogy voltaképpen mit jelent az, hogy az Úr Jézusnak addig kell uralkodnia, amíg Isten minden ellenségét, és mint utolsó ellenségét, a halált is lábai alá veti zsámolyul, arról bizonyos fogalmat nyert a küzdelem hevében. Blumhardt látta az emberiség szörnyű helyzetét: a lelki ellenszegüléssel körülhálózva, a bűn köteleivel megkötözve, és a hazugság szellemébe burkolva. Ő nem csupán sejtette, hanem úgyszólván látta, hogy e dolgok mögött mindenütt nagy fortéllyal és vaskövetkezetességgel dolgozó személyes erők állnak. Blumhardt világosan látta, hogy mit jelent a megváltás munkája, amelyhez Jézus a *jogot* és *hatalmat* csupán eljövetele, halála és feltámadása árán szerezte. A megváltás teljességének csúcspontja tehát az, hogy Isten ezeket az ellenségeket mind az úr Jézus lábai elé veti zsámolyul. Ehhez azonban szükséges az emberek részéről való akarat és a Krisztus Jézusban való hit! Az emberek az Úr nevében, Ő pedig általuk cselekszik! Az Úr Jézus ténykedése az apostolok által oly világos, egyszerű és félreérthetetlen volt, hogy nem kellett ahhoz semmi különösebb művészet, hogy észrevegyék: ezt csakugyan az Úr cselekedte! Mi lesz azonban, ha a feladat jelentősége iránt való érzék, a tulajdonképpeni *hit* elszunnyad, és az Urat – aki övéi hite által munkálkodik – csaknem minden alkalomtól megfosztják, hogy kegyelme és hatalma által hatni tudjon az emberiségre? Gyakran szokták mondani, hogy egy ország csupán azon alapfeltételek és erők által tud megmaradni, amelyek azt létrehozták! Mi volna, ha Krisztus országával is így lenne?

Az áldott emlékü Arndt János híres könyvében az „*igazi keresztyénség*” képét akarta kortársai elé vetíteni. Ennek alapjául az „*igazi keresztyén*” mintaképét rajzolta meg. Ez azonban a keresztyénségnek csupán az egyik oldala. A keresztyénséget nem az egyes lélek állapota hozza létre. Nagy, hatalmas mű az, amely a világ megváltására van építve! Az „*igazi keresztyénséghez*” elsősorban „*igazi Krisztusra*” van szükség! Ő a fundamentum! „Úgy érzem – mondta Blumhardt –, hogy akkor Möttlingenben, Jézus felcsapta az „*igazi keresztyénség*” könyvének egyik lapját és megmutatta: Ez *voltam*, ez *vagyok* és ez akarok *maradni*! Én nem változtam meg, de *ti* – még a hívők sem kivételek – személyemnek, művemnek szellemét lassan teljesen megváltoztattátok!”

Az új látásokat, amelyeket Blumhardt tapasztalatai nyomán nyert Isten országának mai helyzetére nézve, annak jelenlegi hiányait és csodálatos kilátásait e szavakban fejezte ki: „A keresztyénség már nincsen birtokában a pünkösdi erőknek. Pedig azok Istentől rendeltettek. A Szentlélek kitöltetése, Joel 2, 28. verse szerint „*minden testre*” kiáradt. Ezt az áradatot azonban valami feltartóztatta, ami végzetessé vált. Jézus gyülekezetéből ugyan nem húzódott vissza a Szentlélek, csak éppen az apostolok után következő nemzedéknél nem tudott olyan mértékben és olyan személyes formában hatni,⁵ mint annakidején. Amennyire lelki életünk

⁵ Blumhardtnak az a sejtelme, hogy a keresztyéneknek valami nagyobb és fenségesebb dolog adatott, amelynek nem lett volna szabad eltűnnie az életükből, semmi esetre sem akart lebecsülése lenni annak, amivel még ma is bírunk! Ezt igazolja egyik barátjának írt levele is: „Úgy látom, hogy a Szentírás alapelveit, tanításait a kegyelemről és annak hit által való elnyerését illetőleg – csupán azért, mert esetleg ügyetlenül vannak előadva – teljesen háttérbe helyezed. Valószínű, hogy küzdelmeid is sokkal könnyebbek lennének, ha tekintetedet inkább arra függesztenéd, Aki a bűnösökért megfeszítettet, és a kegyelemhez menekülnél. Persze ezt is csak bűnbánó szívvel cselekedheted és nem azzal az érzéssel, hogy milyen nagyon szerencsétlen vagy! Őszintén szólva, nem állsz azon a talajon, amelyre az evangélium állít. Úgy lebegsz felette, mint akinek nincsen támasza és nincsen reménysége!

szempontjából szükséges, még ma is bírjuk a Szentlelket, de nem olyan módon, ahogyan az az első keresztyének életében nyilvánvalóvá vált.

Ezt az állítást kétségbe vonhatjuk. Önmagunkról többnyire igen sokat, az apostolokról pedig nagyon keveset tételezünk fel, azt gondolván, hogy ez által a hajdankor és jelenkor között való nagy különbséget megszüntetjük. Vagy pedig elfogadjuk azzal a megjegyzéssel: mindez igaz, de Isten terve szerint a Szentlélek kiáradásának teljessége csupán a keresztyénség kezdetének idejére volt így rendelve!

Az apostoli idők Szentlelke azonban irgalmas volt. Nem csupán a gyógyíthatatlan betegek iránt, hanem még a hitetlenek iránt is, akik nem hittek mást, mint amit láttak! Blumhardt is irgalmas szívű volt, és nem tudta követni azt a könnyed gondolkodást, amellyel sokan a szörnyű földi nyomorúságok felett csak úgy egyszerűen átsiklanak. Az a nagy gondolat, hogy: nekünk, keresztyéneknek, egy akarattal kellene könyörögnünk a Szentléleknek újból való kiárasztásáért, úgyszólván vészkiáltás volt! Ebben a nagy vágyban volt összesűrítve a hozzá özönlő emberek sok-sok fájdalma és panasza!

Jézusnak két példázata volt az, amelyek már a küzdelem idején és attól kezdve, mindig nagyobb bátorságot adtak Blumhardtnak arra, hogy ilyen gondolatokat, vágyakat és remény-ségeket tápláljon szívében. S hogy azoknak megvalósulásáért, ha kell, teljesen egyedül szálljon síkra. Az egyik az éjfélkor zörgető és kenyeret kérő barát példázata, amelyiknek el-gondolását mér fentebb vázoltuk. A másik pedig a hamis bíró és az özvegyasszony példázata:

„Monda nekik példázatot is arról, hogy mindig imádkozni kell és meg nem restülni. Mondván: volt egy bíró a városban, aki Istent nem félt, embert nem becsült. Ugyanebben a városban élt egy özvegyasszony is, aki elment hozzá és így szólt: „Szolgáltass nekem igazságot az ellensé-gemmel szemben!” Az, egy ideig vonakodott, de azután így szólt magában: Én ugyan Istent nem félek, embert nem becsülök, de mivel ez az özvegyasszony terhemre van, igazságot szol-gáltatok neki, hogy végtére is idejőve, engem ne háborgasson. – És szólt az Úr: Halljátok, mit mond ez a gonosz bíró? Hát vajon az Isten nem szolgáltatna igazságot az Ő választottainak, akik éjjel-nappal kiáltanak hozzá s nem volna irántuk nagylelkű? Mondom nektek, hogy igazságot szolgáltat nekik hamarosan. Egyébként, az Ember-fia amikor eljön, vajon talál-e majd hitet itt a földön?” (Lukács 18, 1-8.)

Erről a példázatról Boll fürdőben tartott prédikációjában ezt mondta: (E gondolatokat ugyan már Möttlingenben is kifejezésre juttatta.) „Ez a példázat az utolsó időkre vonatkozik, mielőtt az Úr jönne. Visszajövele ettől a kérdéstől is függ, amit végül fel is tesz: Vajon az Ember-fia, amikor eljön, talál-e hitet itt a földön? Ebben az időben tehát az Úr gyülekezete olyan lesz, mint az özvegy. Az Úr elhagyja, mert már nem bízik Benne. Vagy már előbbi hűtlensége miatt lett özvegy. Ezt az állapotát kihasználja az ellenség, és irgalmatlanul kirabolja az özvegyet. Állandóan gyötri és sanyargatja! Ezt látjuk eléggé napjainkban is!

Bár sokat nélkülözünk az isteni ajándékokból, mindazáltal még mindig rendelkezünk annyival, amennyi elég egy becsületes és törekvő léleknek ahhoz, hogy a küzdelmeken átvégődjék és győzni tudjon! Hol lennék én? Hol lennél te? Hol lennének mindazok, akik a dolgok jelenlegi állása mellett is új teremtesek lettek? Egészen bizonyos, hogy a jelenlegi szegényes erők mellett is új teremtesek lehetünk, mint akik minden gyengeségük ellenére is szent bizonyossággal hisznek Megváltójukban! Amennyi fenséges, üdítő, felemelő, boldogító örömet már *most* találunk az evangélium által – az valóban *nagyon sok*! Hálátlan volnék Megváltóm iránt, ha azt mondanám az embereknek: most már csak meg kell elégednünk a nyomorúságos helyzettel, holott éppen ellenkezőleg áll a helyzet. Rendkívül nagy gazdagság áll rendelkezésünkre! Ez azonban teljes átadást követel az embertől! Enélkül nem lehet miénk a gazdagság! Ha pedig valaki komolyan küzd, semmiképpen sem bocsátja el üresen az Úr! Abban az esetben pedig már „valami jobbnak” a reménysége is boldogít!”

A városban lakó bíró: Isten! A példázatban „hamis” bíróhoz hasonlítja az Úr, hogy annál világosabb színben tűnjék fel az özvegy jogtalansága. Ugyanis semmi „joga” nincsen az özvegynek arra, hogy *bármit* is kérjen. Minden igényjogosultságát elvesztette! Isten elküldte egyetlenegyét, Őt kereszthalálra adta, feltámasztotta, és azonfelül még Szentlelkét is kiárasztotta, és mind e jótéteménynek gyümölcse nem volt egyéb, minthogy Krisztus egyháza elpártolt, a helyes útról letért, és úgy áll, amint áll! Tehát emberi számítás szerint még remény sincsen arra, hogy Isten még egyszer irgalmazzon. Nyilván a példázat is arra mutat, hogy az utolsó időkben, a szükség idején is ez lesz az általános vélemény!

Mit gondoltok Kedveseim, vajon az Embernek-fia, amikor eljön, csakugyan talál-e majd hitet a földön? Itt nem az ember saját személyes üdvösségének a hitéről van szó! Ilyen hitet bizonytalannal fog találni a Megváltó. Itt nyilván arról a hitről van szó, hogy vajon hisszük-e, hogy kitartó imádságaink által – mint ahogy azt a példázatbeli özvegynek is tanácsolja az Úr – elérhetünk-e még valamit? Az bizonyos, hogy aki ezt hiszi, aki a „nagy” dolgokat, a világ „teljes” romlottságát látva, nem csupán *önnönmagáért*, hanem az *özvegyért*, az egész emberiség nevében és érdekében így könyörög: „Uram! Szabadíts meg ellenségetemtől!”, azt csaknem mindenki örültnek és sajnálatraméltónak fogja tartani. Mint ahogy a példázatbeli özvegy-asszonyt is sokan annak tartották.” (nem kevésbé, a jó Blumhardt is!) „Mindenfelől e harcias kérdések repülnek feléje: Micsoda? Ezek a „rendes”, látszólag „rendezett” idők megváltoznak? Mit gondolsz? Hogy a könyörgés által Istentől valóban nagy dolgokat elérhetsz? Micsoda botor gondolatok ezek? Kérlek, hallgass az ilyenekkel! Az özvegy azonban fáradhatatlanul tovább könyörög. S ha a „választottak” (7. v.) kevesen lesznek is, de bátran mernek sikra szállni az özvegyért. Nem nyugosznak bele, hogy minden úgy van, ahogyan van!, hanem annak terhe éjjel-nappal a lelkükre nehezedik. S szüntelenül csak arra gondolnak: „Uram! Ments meg minket ellenségünkötől!” Bármily kevesen lesznek is, győzni fognak!”

„Sok imádság inkább csak aggodalmas kiáltás, vagy pusztán szóbeszéd, mint *valóságos hit*! Az ember akkor is sokat beszél, amikor imádkozik. Legtöbbször csak szavak, sóhajtozó beszédek azok, amelyhez az erős, mozdíthatatlan hitnek úgyszólván semmi köze sincsen! Ha arról van szó, hogy erősen álljunk az ellenséggel szemben, akkor sokkal jobban félünk az ellenségtől, mint amennyire hiszünk Jézus hatalmában! Napjainkban főleg csak abban hisznek, hogy az elesett emberiség már nem sokat remélhet! Elveszettnek és menthetetlennek tartjuk a jelenlegi helyzetet. Csaknem mindenről lemondtunk már! Ez azonban nem az Úr Jézusban való hit! Hiába minden dicsekedésünk, hogy hiszünk az Úrban, ha nem bízunk abban, hogy Ő, aki voltaképpen azért jött, hogy megmentse és megtartsa, ami elveszett, még a halál torkából is ki tud szabadítani minket! A Megváltó vérében és erejében való hit – amely még a legelvezettebb emberen is győzni tud – voltaképpen már kiveszett. Csak egyeseket gondolunk megmenthetőnek, a többséget általában elveszettnek hisszük! Ha tekintetbe vesszük a hívőknek eme gondolkodását, akkor megértjük az Úrnak félelmét az iránt, hogy végül a hit teljesen kivész a földről. Aki nem tud hinni a nagy megváltásban, amit az Úr még visszajövele előtt fog végrehajtani ítélettel, az egyáltalán nem hisz az Úrban! Mert olyan Megváltót, aki ama határozott akarata ellenére, hogy a bűnösöket megtartsa (I. Tim. 1, 15.) éppen a nagyobb számú bűnösöket ne tudja kiszabadítani az ellenség hatalmából, el sem tudunk képzelni. Ámde annak ellenére, – még ha nagyon kevesen lesznek is végül, nem több, csak egyedül az özvegy, aki hisz –, mégis sikerülni fog a szabadulás, mint ahogy azt a fenti részben olvastuk. Már Jonathán is mondotta – aki egyedül fegyverhordozójával ment a filiszteusok ellen -: „Az Úr előtt nincsen akadály, hogy sok vagy kevés által szerezzen szabadulást!” (I. Sám. 1:6.) Ezután következnek még az erőtelenség kérései is, amikor a többi, egyébként jóindulatú hívők is jogaikhoz jutnak. Mert az Úr a kívánt, de nem remélt megváltást mégis valóra váltja! Oh mily dicsőségesen fogja ezt véghezvinni az Úr! Ámen.”

Az ébredés idején nyert tapasztalataimat teljes egészében ismertettem a leírásban. Azt gondolván, hogy feladatomnak így gyorsabban eleget teszek. Hasonlóképpen a reménység-gondolatokat is, amelyek akkor életre keltek, közvetlenül az események után, könnyed és gyors egymásutánban adtam elő.

Ezek a gondolatok azonban oly nagyok és messzehatóak, amellet annyira újak, hogy további fejtegetést is igényelnek. Különösen annál az oknál fogva, mert Blumhardtot is fájdalmasan érintette, hogy azok oly kevés visszhangra találtak. Senki szót nem emelt mellette, hogy a gondolatokat, amelyek gyakran ellentmondásra, de cáfolásra soha nem találtak, önállóan képviselje.⁶

Megkísérlem, hogy e gondolatok fonalát újból felvegyem, tovább fűzzem, és több oldalról is megvilágítsam. Jóllehet saját gondolataimat, nézeteimet is bátorodom kifejezésre juttatni, ámde feladatom tudatában, nagyjából mégis Blumhardt gondolatait használom fel.

Az ébredés és csodák kettős tapasztalata azt a gondolatot keltette mindenkiben, hogy kb. ilyen lehetett a keresztyénség az Úr Jézus és az apostolok idejében is. Csak természetesen sokkal nagyobb és dicsőségesebb módon nyilatkozott meg. Valamint, hogy ha ez a keresztyénség megismétlődne, akkor annak hatalmas erejét mindenki észreveszi majd. Hatása és terjedése pedig olyan méreteket fog ölteni, amelyet a mai keresztyénség még nem is tapasztalt!

Az örökkévalóság komolysága, az ítélet igazságossága felett érzett szent félelem minden emberi segítség nélkül jött létre. A lelkekben egy láthatatlan hatalom munkálkodott. Teljes világosságban ragyogott fel előttük az a tény, hogy Jézus Krisztus, a Megfeszített – pusztán kegyelemből – *minden* bűnöst üdvözíteni akar! Nem kegyességünk, nem bűnbánatunk, hanem egyedül Jézus Krisztus a menedékünk! A bűnbocsánatot sem kegyességünk révén nyerjük el, hanem a bűnbánat és bűnbocsánat révén jutunk békességre és így kegyességre! A bűnbocsánat hatalmas ereje és egyszerű volta, a legdurvább szívben is azt az érzést keltette, hogy Isten valóban rendkívül irgalmas, és Jézus nevében még a legsúlyosabb bűnt is szeretettel és azonnal megbocsátja! Még pedig azon az úton, amelyet akkor nyitott számunkra!

Sokan panaszkodnak, hogy az emberek már nem érzik a bűnbánat szükségességét. Ez nem igaz! A hitetlenség, dac, csúfolódás inkább csak a *kétségbeesés* takarója. Nem is sejtik – s valószínű, hogy csak ritkán hallják –, hogy Isten őket is minden értelmet felülmúló szeretettel szereti Jézus által, csak menjenek hozzá őszinte bizalommal. Ebben a tekintetben a keresztyénségen belül, lepel borul az emberekre, amely eltakarja előttük az Úr eme nagy szeretetét, a megváltás egyszerű voltát és nagy jelentőségét! Semmiféle emberi művészet és ragyogó beszéd ezt a leplet eltávolítani nem tudja! Ehhez Istennek erejére van szükség! Egyedül csak Ő ránthatja le a leplet!

Mind az erkölcsi, mind a testi és lelki nyomorúságoknál, valamint azoknak megszűnésénél és a csodáknál, az egyetemesség közös vonása jutott kifejezésre. Az a körülmény, hogy ezek a nyomorúságok „*igazakra és nem igazakra*” egyaránt kiterjedtek, világos bizonyítéka annak, hogy az Úr itt is hatalmasan és különbség nélkül kíván segíteni. Sőt ugyanazzal a szeretettel, amely földi életének csodáiból is oly feltűnő módon ragyog felénk.

Blumhardt az egyes esetekben is mindenkor az általános, nagy nyomorúságot látta. Az egyes szenvedőben az összes, hasonló betegséggel sújtottakat látta. Valamennyinek fájdalmát mélyen átérzte. Imádkozott értük. A beteget és hozzátartozóikat is arra intette, hogy vala-

⁶ Segélykiáltására egy felelet mégis hangzott. Schnabel H. Ph. lelkész igazán szép és méltó módon emelte fel szavát Blumhardt mellett a bibliai és egyháztörténet tanulmányozásában: „Az egyház és a Vigasztaló”, Schlossmann Gusztáv, Gotha, 1880. E könyv éppen Blumhardt halála idején jelent meg.

mennyi betegért imádkozzanak. Persze nem olyan értelemben, hogy minden beteg anélkül, hogy tudná miért, hirtelen megszabaduljon minden betegségéből. Inkább csak úgy, hogy az Úr adja meg egyházának ismét azt a hatalmat, amellyel győzni tud a sok földi nyomorúságon. Hogy tárja fel az ajtót, amelyen keresztül ismét Elébe jutnak a könyörgések!

Egy Boll fürdőben meggyógyultnak például Blumhardt így írt: „Azt kérde, miként adj hálát? Megmondom: Valahányszor nyomorúságot, betegséget, bűnt látsz, akkor gondold arra, hogy Isten kegyelméből valami jobbnak kell jönnie felülről. Könyörögj új kegyelemért, amely segít ott, ahol még lehet. Imádkozz és cselekedj! Akkor hálát adsz az Úrnak és Boll fürdőt is emlékezetedben tartod.” Ilyen imádkozás – amely valóban lélekben és igazságban való kérés – valószínűleg több, mint hogyha csak egyes személyek iránt való szeretetből arra kérjük az Urat, hogy tegyen kivételt ebben az egy esetben. Olyan ez az imádkozás, mintha azt kérnénk, hogy tél közepén az egyik házikóban nyár legyen! Blumhardt teljesen Annak szellemében imádkozott, aki felhossa az ő napját mind a gonoszokra, mind a jókra. Részben ennek tulajdonítható az elért nagyobb eredmény is!

Blumhardt a küzdelem idején nyert tapasztalatai nyomán világosan látta, hogy sok betegségben az ellenség is közreműködik. Mint ahogy Péter is mondja a Csel. 10:38-ban. Mióta azonban teljes biztonságban érzi magát az ellenség, azóta mind hatalmasabban munkál. Ma már alig mer valaki Jézus nevében szembe szállni vele. Mi emberek természetesen ma sokkal egyszerűbben fogjuk fel a dolgot. Úgy találjuk, hogy az események nagy összefüggésében minden a legnagyobb rendben van. Nagyszerűen értünk ahhoz, hogy minden bajt, minden egyes esetben Isten bölcs nevelőeszközeként tekintünk. Általában véve mérhetetlen energiát fordítunk arra, hogy minden nehézséget a lehető legkedvezőbb színben tüntessünk fel még önmagunk előtt is! Holott talán éppen egy fogyatkozásunk miatt kell szenvednünk. Ha jól szemügyre vesszük a dolgokat, akkor a célirányosság lényegesen háttérbe kerül és helyet készít annak a benyomásnak, hogy minden baj és szenvedés bizonyos mértékben mind az „igazakra, mind a gonoszokra” kiterjed. Blumhardt felfogása pedig teljes világossággal tárul elénk. Nem csupán meggyőző erejénél fogva, hanem, mert teljesen megegyezik a Bibliával. Az újszövetségben ugyan sokszor találkozunk üldözésekkel, amelyeket a keresztyéneknek el kell szenvedniük, és amire mindenkor készen kell lenniük. Ennek ellenére aránylag igen keveset, vagy semmit sem találunk a szenvedés úgynevezett felmagasztalásáról. Még ha az betegségben, vagy lelkizavarban nyilvánul is meg.

Éppen az a tény, hogy Blumhardt (mint Jézus és az apostolok is), minden viasz állapot és baj mögött ellenséges szellemi hatalmaknak befolyását látta, – adta meg győzelmi reménységének is az általános irányát. Egyrészt, hogy *mindenki* számára, másrészt pedig, hogy *mindenfélre* nyomorúságra nézve remélt segítséget! Mert hiszen nemcsak az egyeseknek, hanem a többségnek is jól esik, ha egy ellenség ismét Jézus lábai elé vettetik zsámolyul. Ez természetesen nagyobbára az erkölcsi nyomorúság tekintetében bír érvénnyel. Az erkölcsi nyomorúságban sínylődők nagy többségére nézve igen sokat szenvedett Blumhardt. Sokszor szíve mélyéből sírt fel Jeremiással: „*Bár csak a fejem vízzé változnék, szemeim pedig könnyhullatásnak kútfejévé, hogy éjjel-nappal sirathatnám az én népem leányának megöltjeit.*” (Jer. 9:1.) Arra is gondolt Blumhardt, hogy talán a jó Isten napjainknak eltévedt gyermekeit sokkal enyhébben ítéli meg, mert oly szörnyen gyötrettetnek a sötétség szolgátságában.

Ezzel egyébiránt még sokkal természetesebbé vált Blumhardt előtt az a körülmény, hogy az Úr csakugyan mindenféle nyomorúságainkban, nem csupán szellemi (bűn), lelki (lelkizavar), hanem testi téren is, mint Megváltó akar segítségünkre sietni. Erre nézve egy jól ismert, de nem mindig elfogulatlanul olvasott bibliai helyet idézek. Ez teljes világosságban állítja elénk az Urat. Hogy általában véve mennyire szívére nehezedett *minden* ember testi és lelki szenvedése egyaránt, mutatja az az elhatározása, hogy azonnal hadjáratot is indít ellene. A Máté 9:35; 10:1. versében olvassuk:

„Azután bejárta Jézus a városokat és a falvakat mind és tanított azoknak zsinagógaiban és hirdette az Isten országának evangéliumát és a nép között meggyógyított mindenféle betegséget és gyengeséget. Mikor pedig a tömegeket látta, megesett a szíve rajtuk, mert olyan elgyötörtek és olyan széledezők voltak, mint a pásztor nélkül maradt nyáj. Ekkor mondta a tanítványoknak: Az aratni való sok, de a munkás kevés. Kérjétek tehát az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába! Azután magához hívta tizenkét tanítványát és hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkeken, hogy azokat kiűzhessék, és gyógyíthassanak minden betegséget és minden bajt.” Itt álljunk meg egy kissé. Figyeljük meg, hogy e szavakról: „...és hirdette nekik az Isten országának örömmüzenetét”, a mai tulajdonképpeni prédikációkban alig tesznek említést. Az egész részben világosan következtethető, hogy aratás alatt az Úr általában véve az emberi nyomorúságot – nem kevésbé a láthatót – értette. Mint amely érett már a betakarításra. Alig hihető azonban, hogy majdan az Úr rendjén fogja találni, hogy az Atya nem küldött a 10:1. versben említett erőkkkel felruházott munkásokat az ő aratásába.

A csodákra – mondják sokan – csupán a keresztyénség igazságának bizonyítására volt szükség hajdan. Ma már nem! Hát persze, a keresztyén egyházban még buzog a hit bizonyosságának kimeríthetetlen forrása! (Mint ahogy azt Frank, a keresztyén bizonyosságról szóló művében oly gyönyörűen kifejti.) Másrészt azonban egyházunkban is vannak milliók, akik hasonlóak az „elgyötört és szétszórt juhokhoz, akiknek nincsen pásztoruk.” Minden bizonnyal kevésbé csodálható az, hogy sokan nem tudnak hinni a csodákban, mint az, hogy azok ma már nem ismétlődnek meg. Amikor az apostol a Zsid. 13:8-ban azt írja: „Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz!”, akkor az Úr, szolgálín keresztül, ma is ugyanazokat a csodákat akarja véghezvinni, mint földi életében. De ugyan, milyen ez a mai „ma”?

Blumhardt azonban nem vágyott csodatevőkre. Csodatevők Lélek nélkül – gyógyítók, evangélium és bűnbánat nélkül, nem Istentől való! Ez rosszabb volna még a jelenlegi állapotnál is! Ennél nagyobb kár nem érhetné Krisztus egyházát. Ő olyasmire vágyott, amit Krisztus gyülekezete általában és nagy egészében kapna. Lelkében ott élt a határozott sejtelen, hogy amint azok az adományok eltűntek – amelyeknek létezése vagy nem létezése azonnal szembe tűnik –, úgy a magasabb lelkiadományok is csak csorbítva, hiányosan maradtak meg.

Úgy érezte magát Blumhardt, mint Gedeon, aki az angyal köszöntésére: „Az Úr veled erős férfiú!” ezt válaszolta: „Kérlek, uram, ha velünk van az Úr, miért ért bennünket mindez? Hol vannak minden ő csodadolgai, amelyekről beszéltek nekünk atyáink?” Vagy mint a zsoltáríró, aki a 77. zsoltárban így szól: „Elmélkedem a régi napokról, a hajdankor éveiről. Megemlékezem éjjel az én énekeimről; szívemben elgondolkodom és azt kutatja lelkem: Avagy mindörökké elvet-é az Úr? És nem lesz-e többé jóakaró? Avagy végképpen elfogyott-e az Ő kegyelme? Vagy megszűnik-e ígérete nemzedékről nemzedékre? Avagy elfelejtkezett-é könyörülni Isten? Avagy elzárta-e haragjában az Ő irgalmát? És mondám: Ez az én betegségem, hogy a Felségesnek jobbjá megváltozott. Megemlékezem az Úrnak cselekedeteiről, sőt megemlékezem hajdani csodáiról.” Vagy pedig a zsoltár 103: 9. verse szerint: „Nem feddődik minduntalan, és nem tartja meg haragját örökké.”

Még a zsoltárírók is a nagy egészre gondoltak, és nem csupán önmagukra! Nemcsak évekkel, hanem századokkal számoltak. Blumhardt nagy vágyakozásának hű tükörképét adja egy példa: 1846-ban történt, amikor az ébredés még csúcspontján állt. Születésnapja volt. Néhány fiatalember, akik már valamennyire behatoltak a héber nyelv rejtelseibe és házában állandó lakói voltak, szobájának ajtaját e héber köszöntéssel díszítették: „Schalom lecha” (Békesség veled!) Blumhardt fájdalmasan tekintett az írásra és azt mondta: Inkább írtatok volna: „Mih jithen!” (Vajha eljönne a szabadítás!) Így kezdődik a 14. és az 53. zsoltár utolsó verse: „Óh, vajha eljönne a Sionból Izraelnek a szabadítás! Mikor az Úr visszahozza az ő népének foglyait, örül majd Jákób és vígad Izrael.” Ilyen szegény volt és maradt Blumhardt, szüntelen

Istenhez kiáltva *mindenkiért!* Azokat az embereket, akik magukat így vigasztalták: „Hála Istennek ez vagyok, nekem meg van!” – egyáltalán nem értette.

A Biblia kedvenc alakjai közül legmelegebben az öreg Simeonnal érzett. Simeon „várta az üdvösséget, amelyet Isten készített minden népeknek világossággul a pogányok megvilágosítására!” Szíve égett a vágytól. Láttá, hogy mily kevés azoknak száma, akik *minden* népért Isten elé állnak, hogy Isten nagy kegyelmi gondolatainak megvalósulásáért könyörögjenek az emberek javára! Félt, hogy végül esetleg minden remény és könyörgés meg fog szűnni. Ezért nem hagyta el őrhelyét és nem akart meghalni addig, amíg bizonyosságot nem szerez arra nézve, hogy az Úr csakugyan eljön!

Simeonról Blumhardt egy igen kedves képet nyújtott egyik előadásában, amelyet a Luk. 2:22- 40 alapján tartott. Megjelent a Boll fürdői prédikációs lap 1880. 8. számában is. Ebből két részt ismertetek. Először is a kezdetét:

„Most ismét néhány nagyon kedves és bizalmas bibliai személyről fogunk beszélgetni. Már nevük említésénél is örvendezve repes a szívünk. Itt van Simeon. Senki nem tudja, honnan való. Csak annyit tudnak róla, hogy Simeonnak hívják, és mint „egy ember”-ről beszélnek róla. Nem volt előkelő úr. Tisztelt sem volt. Bár a becsületes, őszinte emberek kegyességéért nagyon becsülték. Azután jön egy asszony, Annának hívják. Ez Fánuel leánya, az Aser nemzetségéből való volt. Idős néni. Hogy Simeon hány éves volt, az nincsen feljegyezve, de Annáról meg van írva, hogy 84 esztendő volt. Jó, kedves anyóka lehetett, akihez mindenki szíves volt. Ha az emberek a templomba mentek, mind Annát akarta látni. Anna mindenkit felüdített és bátorságossá tett. Nevezetesen azokat, akik Izrael vigasztalását várták. Így volt ez Simeonnal is. Az emberek nagy szomjúságot éreztek. Várták a megváltást. Sírtak, jajgattak a Megváltó után. Nem tudták, miért késik oly sokáig. Ezek mind hol Simeon, hol pedig Anna körül gyűltek össze. A jó Isten mindig gondoskodik arról, hogy a becsületes lelkek valahol menedéket találjanak. Mindig küld számukra kedves lelkeket, akik megvigasztalják és felgyenesítik őket. Ilyen volt Anna és Simeon is.

El tudom képzelni, hogy az emberek, akik a templomba mentek, miként néztek mindjárt körül és kérdezték: Hol van Anna? Hol van Simeon? Mikor pedig meglátták őket, siettek hozzájuk! Sokan egy véleményen voltak e két emberrel, mert valamennyiükben egy reménység élt. Látjátok, Kedveseim, így van ez ma is. Ahol van valaki, aki igazán, őszintén várja a megváltást, aki egész szívével annak él, azt mindig körülveszi embergyűrű. Ha kevesen vannak is azok, de mindig boldog örömmel vannak együtt, és nem tudnak egymás nélkül lenni, mert annyira elhagyatottnak érzik magukat a világban.”

Továbbá: „Hogy Simeon vajon hány esztendő volt, nem tudjuk, de bizonyosan nagyon öreg volt, mert már a haláláról beszél. Azt gondolta: Utolsó órácskám már közeledik, de – meghalhatok-e? Nem, nem, nem tudok meghalni! Valamit látnom kell előbb. Tudnom kell bizonyosan: Ő itt van! Jön! Nem akarok egyebet – sóhajtozott magában –, csak tudni szeretném bizonyosan, hogy a megváltás itt van! Ezt bizonyosan kell tudnom. Előbb nem megyek el! Óh, Ábrahám, Izsák, és Jákób Istene! Csak nem szomorítasz meg azzal, hogy le kell csuknom szemeimet, mielőtt még láttam volna? – A halál bizonyosan gyötörte már.

Nem! – kiáltotta bensejében, és újból így szólt: „Atyám! Ha akarod, elvihetsz mindjárt, de előbb látni akarom. Előbb nem megyek!” – Kitartó imádságával elérte, hogy a Szentlélek kijelentette neki: „Addig halált nem látsz, amíg meg nem látod az Úrnak Krisztusát!” Ez válasz volt könyörgéseire. Hogy ne aggodalmaskodjon halála miatt, Isten meghallgatta kérését. Miként örülhetett az öreg Simeon csupán az ígéretnek is! Bizonyára boldogan újságolta: „Halljátok csak, halljátok! Nem halok meg, amíg nem látom Őt!” Elgondolhatjuk, micsoda nagy öröm lehetett, és mennyi ember nyert új bizodalmat, új erőt, új hitet! Természetesen, mivel a Szentlélek volt benne, sokat tudott beszélni az ígéretekéről, a prófétákról, és sokan,

férfiak, asszonyok és gyermekek felüdültek annak hallatára, hogy milyen boldog idő következik azután, hogy az ígélet beteljesedik.”

Így – mondotta Blumhardt – kellene nekünk is boldog reménységgel vágyódnunk a szent időkre, Isten nagyobb közelségére, amelynek gyönyörű, fenséges célja azután az Úrnak újból való visszajövele. Isten országa földi sorsának elsősorban ahhoz a ponthoz kellene kapcsolódnia, amely az apostoli időben a „mennyország” szóval volt megjelölve. Egy utazása alkalmával nagyon szemléltető kép tárult eléje. A vonat, amelyen utazott, hirtelen megállt. A mozdonyt lekapcsolták, hogy más kocsikat kapcsoljanak a vonathoz. Midőn a mozdony ismét visszatért helyére és a kocsikat húzta előre, Blumhardt így gondolkodott: Ez világos képét adja jelenlegi helyzetünknek: „A vasúti kocsi az egyház, a mozdony, az apostoli időkben ható kegyelmi erők. A mozdony kikapcsolódott, és mi szép csendesén ülve maradtunk. Várnunk kell, amíg a mozdony ismét visszatér helyére, és akkor megint indulunk *előre!*” Blumhardt ama *kívánságának nagyságában*, hogy az „elmúlt évek régi napjai” ismét ilyen módon térjenek vissza, valószínűleg többen is osztottak volna, ha *reménységeiben* is követték volna őt. Erre nézve mindenesetre *tapasztalatai* is buzdították. Továbbá az az erős, mozdíthatatlan hit, amellyel bízott Isten *ígéreteiben*. Hogy a próféták által adott ígérek valóban Isten szavai voltak, az a küzdelem által hatalmasan és mélyen a szívébe volt vésve! Blumhardt számára a legfontosabb ígélet az volt, amelyre Péter is hivatkozott, amikor a Szentlélek kitöltötte rájuk. Ezt az ígéletet Jóel próféta által adta Isten. (Jóel 2:28-32.)

Blumhardt erre vonatkozó gondolatait kimerítően közölte a Boll fürdői lapokban (1875. 29-31. sz.) Nagy értékét mindenki elismeri, akik előtt az ígérek isteni kijelentésnek számítanak. A fejtegetést teljes egészében ismertetem:

„A Szentlélek kitöltésénél sok zsidó azt mondta, hogy az apostolok, akik új nyelveken beszéltek, édes bortól részegedtek meg. Ekkor Péter előállt és azt válaszolta, hogy tévednek, mert a napnak csupán harmadik órája van, illetve reggel kilenc óra. Ezután emlékeztette őket Jóel jövendölésére, amely most beteljesedett. Oly pontosan és teljesen ismertette Jóel beszédét, hogy én is a Csel. Könyve szerint ismertetem:

„És lészen az utolsó napokban, ezt mondja Isten, kitöltök az én lelkemből minden testre, és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok, és a ti ifjaitok látásokat látnak, és a ti véneitek álmokat álmodnak. És éppen az én szolgálóimra és az én szolgálóleányaimra is kitöltök azokban a napokban az én lelkemből, és prófétálnak. És teszek csodákat az égben odafenn és jeleket a földön idelelni, vért, tüzet és füstnek gőzölgését. A nap sötétséggé változik és a hold vérré, minekelőtte eljön az Úrnak ama nagy és fényes napja. És lészen, hogy mindaz, aki az Úrnak nevét segítségül hívja, megtartatik.”

Péter beszédének általában a kezdetét szokták különösen kiemelni. Azt mondják, hogy ezzel az „Ez az” szóval számukra kétségtelen és elintézett tény, hogy a jövendölés beteljesedett már, és mást, vagy a Szentlélek további kiadását már nem kell várnunk! Ámde olvassuk csak el figyelmesen ezt a részt, és nézzük meg, vajon a jövendölés minden tekintetben beteljesült-e akkor? Mindenekelőtt figyeljük meg, hogy Isten, Szentlelkét „*minden testre*” ki akarja árasztani. Mondhatjuk-e, hogy ez beteljesedett már akkor? Világosan látható, hogy Péter az „Ez az” szóval azt akarja kifejezni, hogy a jövendölés beteljesedése most vette kezdetét, és mindig tovább, tovább fog terjedni, amíg minden testre ki nem árad. Jóel azonban a jövendölést úgy mondja, hogy az adománynak, amelyet Isten adni akar, állandónak kell lennie, amíg az Úrnak nagy és rettenetes napja eljön. Hogy valóban így gondolta, abból is következtethető, hogy e szavakkal fejezi be a jövendölést: „De mindaz, aki az Úrnak nevét segítségül hívja, az megmenekül!” Hiszen éppen ehhez adatott a Szentlélek, amit minden testnek el kell nyernie, hogy végül mindenkinek alkalma legyen arra, hogy megmenekülése érdekében az Úrnak nevét hívja segítségül.

Tegyük fel azonban, hogy a Szentlélek adománya legalább is abban a mértékben, ahogy azt Isten gondolja, amikor *kiáradásnak* mondja, már egyáltalán nem volna itt, és közben még több, mint 800-1000 millió hitetlen él a földön, – akkor is beteljesedettnek kell tekintenünk a jövőndölést? Még pedig egyszer és mindenkorra? Vajon Isten ilyen ígéretnél csak egy kezdetet, és nem folytatást gondolt? Vagy talán azt gondoljuk, hogy Isten ezt a kijelentését: „Minden testre”, nem is vette komolyan?

Figyeljük meg, hogy Péter mindjárt az egész Jóel jövőndölést tárja a zsidók elé. Még azt is beleveszi, ami lehetetlenség, hogy pillanatnyilag beteljesüljön. Miként is tudnának a zsidók fiai és leányai mindjárt jövőndölni, az ifjak látásokat látni, és a vének álmokat álmodni? Csak igen gyéren fordul elő az ilyesmi a keresztyén gyülekezetben. Csodákról fenn a mennyben, jelekről lenn a földön, vér, tűz és füst gőzölgéséről amúgy sem történt semmi. Éppenúgy az sem következett be, hogy a nap sötétséggé változzék és a hold vérré. Holott Jóel ezeket gyors egymásutánban közli. Sőt, ami csupán az utolsó napokban teljesedik be, azt is oly összefüggően egymás után mondja, hogy az ember teljesen összetartozónak és egyidejűleg bekövetkezőnek tarthatja. Tehát világos, hogy nem minden teljesedett be a jövőndölésből. Még a Szentlélek kitöltetésére nézve sem, amikor azt mondja, hogy „minden testre”! Egyáltalán nem tételezhető fel Péterről az, hogy többet, vagy mást akart volna mondani, mint azt, hogy a jövőndölés beteljesedése most vette kezdetét. Ha pedig ez az aránylag kicsi kezdet az idők folyamán alábbhagyott és végül teljesen megszűnt, ennek ellenére is megmaradunk azon állításunknál, hogy a jövőndölés beteljesült és már nem várhatunk egyebet, akkor joggal felteszem a kérdést: vajon eléggé méltatjuk-e Isten ígéretét, ha ilyen mérsékelt beteljesedéssel megelégszünk?

Az eddigiekben már kb. annyit mondtam, hogy azt gondolhatnánk, már felesleges is többet beszélnem. Súlyt helyezek azonban arra, hogy ezt a témát nagyon alaposan és kimerítően tárgyaljam. Különösen azért, mert amióta világosságot nyertem arra nézve, hogy a Szentlélek újabb kiáradására van szükségünk, mindig és mindig csak a Jóel jövőndölését tartják elem, mintegy igazolásául annak, hogy már semmi másra nem lehet reményünk. Továbbá, hogy a Szentléleknek második kitöltetéséről egyáltalában egy szót sem olvasunk a Bibliában.

Az ellenvetés szerint – még ha a jövőndölésben ígért jeleket az utolsó időkre kell is vonatkoztatnunk –, meg kell maradnunk annál, hogy legalább az Isten Lelkének kitöltetésére vonatkozó ígélet teljesült. S miután ez már beteljesült – hallottam már sokszor mondani –, meg is maradt, és terjed mindig tovább és tovább a hívőkre. Az a körülmény, hogy nincsen oly feltűnő módon jelen, mint kezdetben – azt mondják – nem ad okot a csüggedésre. Rendkívüliségére éppen csak kezdetben volt szükség! A megtörtént, egyszeri kitöltetés után – mivel egy másik nincs ígérve – a Szentlélek itt van!

Ha így beszélünk, akkor sokat, amit a Szentlélekre vonatkozólag a Bibliában olvasunk, tudatosan figyelembe sem veszünk. Különben hogyan is gondolhatjuk, hogy birtokában vagyunk annak, amivel az első keresztyének bírtak, – még ha a rendkívüli erőktől eltekintünk is –, ha nem engedjük, hogy az Úr Jóel prófétán keresztül valóban többet jövőndöljön, mint amivel ma bírunk. Ez tulajdonképpen annyi, mintha az egész jövőndölést érvénytelennek minősítenénk, illetve törölnénk. Abban az esetben, ha nincsen szükségünk a rendkívüli erőkre, akkor magára a Szentlélekre sincsen szükségünk! Járunk csak tovább úgy, mint eddig. Részben, mint akire felülről ráleheltek, de nem úgy, mintha a kitöltetésre, ahogyan azt Jóel mondja, szükségünk lenne, vagy egyáltalán ígérve volna. Ugyan mit ér az egész jövőndölés, ha a kevésbé rendkívüli ígélet is: a jövőndölés, látás, álom, teljesen elveszett marad számunkra?

Vajon csakugyan bírjuk Isten Lelkét? Hiszen Szentlélek csak „Egy” van! Ámde nézzünk csak körül, hány ezer Lélek uralkodik a keresztyénségben. Valamennyi azzal kevélykedik, hogy ő az Igazságnak Lelke! Voltaképpen ki bírja a Szentlelket? Az egyházak? Ám melyek? A

disszentersek? Ám melyek? Talán a szeparatisták (különváltak)? Ám melyek a számtalan árnyalat közül, akik mind egymással szemben állnak? Nem tudom megérteni, hogyan mondhatjuk azt, hogy a Szentlélek itt van, ha nem tudjuk megmondani, hogy hol? Hol van az igazságnak Lelke, aki elvezet minden igazságra? A vita, az ellenségeskedés és bizonyítgatás lelkéről – amikor azt hiszik, hogy a másikkal szemben ők bírják az Igazság Lelkét –, sokat tudunk. Ámde hol van a másik Vigasztaló, Aki Krisztust helyettesíti, Aki mindörökké annál marad, akihez az Atya küldi? Hol van az a Lélek, Akiről a Megváltó azt mondja: „*Nem ti vagytok, akik beszéltek, hanem Istennek Lelke szól általatok?*” Hol van a szelídségnek és alázatosságnak Lelke, Akiről Jézus azt mondja tanítványainak: „*Nem tudjátok minémű Lélek lakozik bennetek?*” Hol van? Kinél van? Vagy talán az Úrnak idézett szava csak üres szólásmód lenne, amelyet a valóságban egészen másként kell érteni, mint ahogyan mondja? Mégis azt mondják a hívők: „Bennünk van a Szentlélek, s ha nincsen is, akkor is bennünk van, mert a jövődőlés beteljesedett! Ha azonban arra nézek, amivel bírnok, akkor fel kell sóhajtanom: „*Óh Uram Jézus! Hát ez a megígért Lélek, Akiért átokként függél a fán?*”

A jövődőlés szerint Isten az ő Lelkét „*minden testre*” kitölti. Ámde hol van az a Lélek, Aki oly gyors szárnyalással – mint az apostolok idejében – népről-népre árad, és azok Jézus lábai elé borulnak? Hol van az a Lélek, Aki véghez viszi, hogy amikor megnyitjuk a szánkat és hirdetjük az evangéliumot, a lelkek mélyén megrendülve felkiáltanak: „*Mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerjem?*” A Szentlélek teljes félreismerése miatt sokszor és mindenre azt mondjuk, ez a Szentlélek kitöltetése, holott a legcsekélyebb jelét sem látjuk abból, amit az apostoli időkben tapasztaltak.

Gondoljuk meg, hogy a Szentlelket, mint Istentől származó személyiséget kell felismerni, érezni és látni. Mint tűz és Lélek kell jelen lennie. Legalább is olyan látható tűzfényben, mint az apostoli időkben. Mint rendkívüli erőnek a Lelke kell közöttünk működnie. Azzal a rendeltetéssel, hogy az emberekből a sötétség erőit kiűzze. A siralmasan eltorzított emberiséget felsegítse valami jobbra. Hogy minden bajnak gátat vessen. Hogy Isten ígéjének utat törjön a legnyugtalanabb emberi szívekbe is. Mert a Lélek megfeddi a világot! (János 16:8.) Egykor ilyen módon volt a Szentlélek jelen, és ilyenformán ma már nem bírjuk. Mindenesetre feltűnő, hogy az egykor oly láthatólag megjelent Szentlélek többé nincsen itt. Ez szomorú valóság! Utána nézhetünk, hogy vajon miként következett be, hogy a Szentlélek – miután itt volt –, ismét eltávozott!

Péter első püünkösdi beszédében azt mondta a zsidóknak, hogy térjenek meg, és keresztkeljenek meg mindnyájan a Jézus Krisztusnak nevében a bűnök bocsánatára és elnyerik a Szentlélek ajándékát. „*Mert nektek lett az ígélet és a ti gyermekeiteknek, és mindazoknak, akik messze vannak, valakit csak elhív az Úr, a mi Istenünk!*” (39.v.) A zsidók természetesen elvárták, hogyha megkeresztelkednek, rajtuk is ugyanaz lesz láthatóvá, mint amit az apostoloknál láttak. Így is történt. Mindenki szemtanúja volt annak, hogy valami, legyen az bármi – én tűzfénynek mondom –, hasonló ahhoz, ami az apostolokra szállt, a megkeresztelteken is látható lett. Így azután mindenkor pontosan meg tudták állapítani, hogy ki kapott Szentlelket és ki nem. Vajon mi a legközelebbiről is észreveszünk-e valami különbséget a Szentlélekkel megkeresztelt és a meg nem keresztelt között?

Azonban már az apostoli időkben is hamarosan változott a helyzet. Először is Samáriában történt, hogy a megkereszteltek közül senkire nem szállt a Szentlélek. (Csel. 8:16.) Csak amikor Péter és János odaérkezett Jeruzsálemből és rájuk vetették kezüket, akkor vettek Szentlelket. Bizonyságául annak, hogy ezt már a keresztkelkor kellett volna elnyerniük. Ha tehát egyes esetekben már abban az időben is vonakodott a Szentlélek jönni, mennyivel inkább állt fenn ez az eset később, anélkül, hogy a hiányt kézrátétel által pótolták volna? Már ebből is láthatjuk, anélkül, hogy valamilyen okra lennénk utalva, hogy a Szentlélek kiáradása már abban az időben is csökkent. Ez pedig a gyülekezet belső életére is nagy befolyással volt.

Amikor pedig János leveleiben a hívőkről vagy a gyülekezet tagjairól beszél, mint akik nem születtek Istentől, akkor ebből világosan következtethető, hogy egyesekre amikor megkeresztelkedtek, rájuk szállt a Szentlélek, másokra pedig nem. Ezért mondja János azokról, akik csaknem az antikrisztus jellemét öltötték magukra: „Közülünk váltak ki, de nem voltak közülünk valók; mert ha közülünk valók lettek volna, velünk maradtak volna, de hogy nyilvánvalóvá legyen felőlük, hogy nem mindnyájan közülünk valók.” (I. Ján. 2:19.), és ha János még hozzáfűzi: „Nektek kenetek van a Szenttől, és minden tudtok.” (20. v.), akkor világos, hogy azok nem voltak közülük valók, mert nem nyertek Szentlelket, holott ők is elnyerhették volna.

Jóel jövődöleése tehát abban az időben is kevésbé, és az idők folyamán mindig ritkábban teljesedett be a keresztelteken. Végül pedig, az apostoli idők után – mint ahogy jogosan gondoljuk – a Szentlélek kitöltetéséről már semmi sem volt látható a keresztelésnél. Nyilván, így maradt ez a mai napig is! Mint amilyen bizonyos az, hogy Péternek jogában volt így szólni: „Ez az, ami Jóel próféta által megmondott”, éppen olyan bizonyos, hogy a beteljesedés nemsokára csökkent és végül teljesen megszűnt, mielőtt még „minden testre” kiáradt volna. A személyes Isten Lelekével, a rendkívüli erők is – amelyek Korinthusban oly hatalmasan működtek –, megszűntek. Azóta nemcsak a Szentlélek személyét, hanem az erőket is nélkülözzük. Még a leghatározottabb jövődöleést: a látást és álmokat is. Legalább ezeket mindenestre bírunk kellene még, ha az ígélet szerint *minden testre* ki kell, hogy áradjon a Szentlélek. Ezt azonban, ahogy most áll a helyzet, alig lehet elképzelni. Semmiféle misszió nem tudja a pogányoknak a Szentlelket adni úgy, ahogy Péter adta a *samáriabelieknek*.

Aki azonban be akarja hunyni a szemét és úgy véli, hogy minden itt van, csak éppen az emberek az okai annak, ha nem kapják meg, azok beszélhetnek továbbra is így. Nekem azonban engedjék meg, hogy másként gondolkodjam. Látva a nagy vigasztalanságot mindennütt, még hívő keresztyének között is, a nagy romlást, amely mindenfelé uralkodik, a szörnyű tudatlanságot és széthúzást a keresztyének között, az Ige és szentség erőtlenségét, csak nem tudok megnyugodni! Érzem, az onnanfelülről való erők nagy hiányát. Fájlalom a nép siralmas állapotát. Nem tudok másként megvigasztalódni, csak ha Isten ígéreteibe kapaszkodom. A beteljesedésnek nagy vágya szüntelenül ég a szívemben!

Elvitathatatlan tény, hogy a Szentlelket még *minden test* nem nyerte el. S ha minden úgy marad, amint van, nagyon kétséges, hogy egyáltalán megkapják-e? Ámbár mégis meg van ígérve! Talán Isten belenyugodott abba, ami lett? Vagy talán – bocsássa meg nekem ezt a kifejezést – vállvonogatva azt mondja: „Most már így van! Menjen minden tovább is a maga útján. Nem törődöm már azzal sem, hogy beteljesedett-e amit mondtam, vagy nem!?” Ezt soha nem tudom elhinni! Isten ajkáról hangzott szó előttem *szent és változhatatlan!* Hiszem, hogy el fog jönni az az idő, amikor Jóel jövődöleése újból beteljesedik! Még pedig úgy, hogy a Szentlélek ajándéka hirtelen minden testre kiárad. Utána pedig minden jel is beteljesedik, mert Isten nem akarja, hogy valaki is elveszen, hanem, hogy mindenki megtérjen! Mindent el fog követni, hogy minden nép a földön segítségül hívja az Úrnak nevét, hogy megszabadíthassa őket. Ekkor Jóel jövődöleésének az a része is be fog teljesedni, amit Péter nem is említ: (5.v.) „*Sion hegyén lesz a szabadulás az Úr ígérete szerint, és a megmaradottak közt, akiket elhív az Úr!*” Régi fordítás szerint: „*és a megszabadultak közt lesznek azok, akiket elhív az Úr!*”

Még tovább megyek. Jóel szerint (német Biblia): „*És léssen az utolsó napokban, mondá Isten.*” Tudjuk jól, hogy a próféták jövődöleéseikben, ha azok az *utolsó idők*re vonatkoznak, *egyrészt* a beteljesedés időszakában nem tesznek különbséget, hanem a kezdetet és befejezést egyszerűen összevonják, *másrészt* pedig kiváltképpen mégis a valóságos befejezést tartják szem előtt. Mondhatjuk – még pedig joggal –, hogy Krisztus testben való megjelenésével sem teljesedtek be végképpen az összes Reá vonatkozó jövődöleések. Mind valamennyi sokkal többet mond, mint amennyi valóban beteljesedett Krisztus földi életében. Mert azt, ami

Krisztussal kezdetét vette, és csak később fog teljesen befejeződni, rendszerint egy prófétai képpel világítják meg. Még pedig úgy, hogy a kezdetet a teljes befejezéstől mindig meg kell különböztetnünk.

Ezt különben világosan láthatjuk az Ésaías 40. részében, amely így kezdődik: „*Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet!*” Már ez a néhány szó is egy sokkal nagyobb teljességre mutat, mint ami Krisztussal jött. Azután következik a szó a pusztából (3.v.), amit János magára vonatkoztatott. Igaza volt! Ámbár itt is többet mond az ígéret, mint amennyi valóban megtörtént. Egészen bizonyos, hogy ismételten számíthatunk majd kiáltásokra a pusztában. Az ígéret beteljesedésének célja amúgy sem teljesedett be. Mert ha mégannyit is láttunk az Úr dicsőségéből földi élete előtt és után, az mégsem annyi, amennyit az 5. vers mond: „*És megjelenik az Úr dicsősége és minden élőlény látni fogja azt, mert az Úr szája szólt.*”

Ugyanígy vagyunk Jóel jövődölésével is. Ha az apostolok idejében ez a kezdet volt, akkor a tulajdonképpeni teljesedés még csak ezután várható. Az utolsó napok valószínűleg Krisztussal kezdődtek. Ki gondolta volna akkor, hogy azok 1900 évig vagy még tovább fognak terjedni? „*Mielőtt eljő az Úrnak nagy és rettenetes napja!*” Tehát a végérvényes teljesülést csak ezután várhatjuk! Ezzel világosan rámutattam, hogy Jóel próféta jövődölése szerint a Szentlélek újabb kitöltetése csak azután fog bekövetkezni.

Ez mintegy válasz is arra a sokszor hangoztatott ellenvetésre: hogy a Szentléleknek egy újabb, vagy második kitöltetéséről a Bibliában sehol sincsen szó! Ez az ellenvetés mindig különösnek tetszik előttem. Mert ugyan miként lehetne szó megismétlődésről, amikor apadásról sincsen szó? Ha tehát az ígéretnek teljessége mégis teljesületlen maradt, akkor már nincsen másra szükség, minthogy higgyünk a végső teljesülésben. Azt is mondhatnánk, hogy Isten tervében egyáltalán nem volt benne, hogy a nagy megváltást ily hosszúra nyújtsa. Ha azonban közben beállott egy sivár időköz – valószínűleg a keresztyénség hibájából, mert nem volt elég hűséges –, akkor nyilvánvaló, hogy az első idők fonalát ismét fel kell vennünk! Enélkül semmi esetre sem képzelhetjük Isten országát befejezettnek!

Végül gondoljuk meg, hogy a Szentlélek voltaképpen nem távozott el teljesen a keresztyénségtől, hanem egész idő alatt, a mai napig is többé kevésbé erősen és gazdagon áradt egyesekre. Különösen a reformáció idején. E fontos és számottevő hatások nélkül azonban – amelyek egyes lelkekben is élő hitet támasztottak –, aligha volna ma evangéliumunk! Ámde abban, ami megmaradt még, a Szentlélek teljes kiáradását látni –, legnagyobb félreismerése magának az adománynak, amely a Bibliában ígérve van! Mindamellettt abban, amivel még rendelkezünk – ámbár, ha a Lélek hatásának jobban engedelmesséknénk, sokkal többet bírnánk –, van egy fonalunk, amely könnyebben vezethet a teljesség elérésére, mint ahogy gondolnánk. Hogy ez megtörténik, erősen hiszem, annál is inkább, mert Jóel jövődöléseit nem akarom és nem is szabad törölnöm, vagy alábecsülnöm! Különösen a mai időkre nézve.”

Blumhardt reménységének azonban nem volt az egyedüli és kizárólagos célja csupán a Szentlélek kitöltetése. Ez a kilátás inkább csak egy gazdagabb, pontosabb és rövidebb meghatározása volt annak, amit a reménység és imádság főfeladatául kívánt abban az időben a nép szívére helyezni! Blumhardt *mindent* remélt! Várta a próféták által adott összes ígéretek teljesedését! Várta a csodálatosan szép kegyelmi időket, amelyekről a próféták szóltak. Elsősorban amit Esaiás, különösen a 40. és 66. részben, Ezékiel, Hoseás, Mikeás, Habakuk, Zakariás és stb. jövődöltek. A próféták nem fáradtak bele mindig újra és újra hangoztatni, hogy milyen csodaszép lesz „*az az idő!*” Hiszen a jövődölés csaknem többet mond a bekövetkező „*szép időkről*”, mint a Messiásról, Aki azokat hozza!

Az ígéretek felett való örömről háromféle módon csorbíthatjuk:

1. Mindenféle művészi magyarázattal igyekszünk magunkat meggyőzni arról, hogy az ígélet már régen teljesedett. Nincsen abban több ígérve, mint amit a mai időkben, az újszövetség alapján – mégha isteni dolgokban akármilyen szegényen is –, bírunk. A csüggedés ellenében, hogy az élő és irgalmas Istenről nem remélhetünk már nagy dolgokat, a következőket hozom fel: Mózes Istenhez intézett ama kérdésére: „Mi a neved?” Isten azt válaszolja: „Vagyok, aki vagyok!” Ez az emberiséggel szemben tanúsított magatartása. Isten sohasem fárad el, sohasem akar megvonni tőlünk semmit, hanem inkább mindig többet akar adni: „...*több jóval leszek hozzátok, mint első napjaitokban.*” (Ezékiel 36,11.) Isten azt akarja, hogy lássuk az Ő dicsőségét, szeretetét és áldozatkészségét, amit irányunkban tanúsít. Nem minden értelmet felülhaladó módon teljesítette be az atyáknak adott ígéletét is, amikor leküldte *szent Fiát!*?

2. A legtöbb és legszebb ígérek – mondják némelyek – csupán a mai *zsidóknak* szólnak. Ha Jákóbról vagy Izraelről beszél Isten, akkor nyilván őket gondolja. Sion, Jeruzsálem mindenkor azokat a halmokat jelenti, amelyeknek lábánál fekszik Palesztina. Valószínű, hogy majdan ígéreteiben is részesíti őket az Úr. Az a körülmény pedig, hogy nemzetük még ma is fennáll, holott számtalan kortársai a föníciai és egyiptomi népből már régen eltűntek, amellett bizonyít, hogy Isten még valami nagy és szép dolgot akar velük cselekedni. Zakariás azt mondja: „*És léssen, hogy amint átok voltatok a pogányok között, Juda háza és Izrael háza, úgy megszabadítalak titeket és áldás lesztek!*” (8,13.) Ezékielben pedig azt olvassuk: „*És adok nektek új szívet és új lelket adok belétek stb.*” (36,26.) Sok ehhez hasonló ígérek fognak rajtuk beteljesedni, ami mindenesetre Isten országának nagy előmenetelét fogja elősegíteni.

Ez azonban nem lehetséges! Hogy a körülménytől atyáktól származók Isten előtt többet jelentsenek, mint a keresztyén származásúak, és hogy a megkeményedett szívű zsidók végül konokságuk jutalmaként még előnyben is részesüljenek? Az lehetetlenség! A keresztyénség kezdetén a zsidók közül ezrek és ezrek tértek át a Krisztus egyházának családjába és többeket, mint gondolnánk, lélek szerint Ábrahám gyermekévé tettek. Az ígéletnek ilyen kicsinyes felfogásával szemben Blumhardt erősen szembeszállt. Természetesen nyomatékosan hangsúlyozta: „Jézus Ábrahám magva és a szőlőtő, mi vagyunk a szőlővesszők, tehát Ábrahám magva is!” Pál apostol szerint: „Ha Krisztuséi vagytok, tehát az Ábrahám magva vagytok, és ígélet szerint örökösök!”

Egy Möttlingenben tartott vasárnap délutáni prédikációjában erőteljesen kifejtette reménység-gondolatait Mikeás próféta végszavai alapján: „*Ki olyan Isten, mint te, aki megbocsátja a bűnt s elengedi vétkeit öröksége maradékának? Nem tartja meg haragját örökké, mert gyönyörködik az irgalomban. Újra könyörül rajtunk, eltapodja álnokságainkat. Bizony, minden bűnünket a tenger mélységébe veted! Hűséget tanúsítasz Jákób iránt, irgalmat Ábrahám iránt, amint megesküdtél őseinknek még a hajdankorban.*” (Mik. 7:18-20.)

A többiek pedig, akik még az özvegyért így imádkoznak: „Ments meg ellenségemtől!” – Isten megajándékozza, hogy tulajdonképpen mindenki bűne a tenger mélyébe lesz dobva! A Jákób és Ábrahám mellé pedig még hozzáfűzhetjük: „és a Te Fiad, Jézus Krisztus.” Ez sokkal több! Ezek voltak Blumhardt tulajdonképpeni gondolatai a textussal kapcsolatban.

Most következik a harmadik ellenvetés: Az ezeréves birodalomra, vagyis Isten országa végső beteljesedésére vonatkozó földi események tudása, az úgynevezett eschatológia. Az emberek általában oly nehezen tudják szívükbe fogadni mindazt a jót, amit Isten mérhetetlen nagy irgalmából megígért. Pedig voltaképpen szívet dobogtató örömmel kellene az ígérek elé néznünk. Isten valamennyi, valóságos *ígéletét*, mindazt a sok jót és nagy dolgot, amit még ezután akar cselekedni a javunkra, lehetőleg igen messze vetjük magunktól. A mai, előttünk egyszerűnek tetsző történetekben – azt mondják –, nem látunk semmit Isten munkájából, a mennyek országának uralkodásából olyan módon, ahogyan azt a Bibliában olvassuk. Látásunknak ezt a korlátozását nem okozza más, mint Krisztus visszajövetelének téves elgondo-

lása. Mindazt, amit az isteni hatalomnak és irgalomnak nagy mértékben való megnyilvánulására még remélhetünk, egyszerűen az ezeréves birodalomba utaljuk. Ezt pedig egészen önkényesen mindenféle fenséges és csodálatos színekkel festjük magunk elé. A jelenre nézve azonban nem marad más, csak a szomorú, lesújtó, vagy mondjuk, a jövődőlésnek az a része, ami nem is ígéret, hanem inkább fenyegetés. Mert csupán a sok rosszat tárja elénk, ami még az emberek által létre jön. Így azután a mindenféle szörnyű nehéz és bekövetkező gonoszság: elpártolás, antikrisztus, végső nyomorúság által úgyszólván el van zárva előlünk a reménységnek ama szép célja: az Úr Jézus Krisztusnak visszajövele. Valósággal borzadunk a bekövetkezőktől, és önkéntelenül is arra gondolunk: „Csak meg ne érjem!”

Ámde óvakodjunk az ilyen eljárástól! Már az is helytelen, ha mindent pontosan tudni akarunk. Ebben az esetben csak saját értelmünk jut szóhoz, és nem a Lélek. Így cselekedtek a farizeusok is. Tapasztalt eschatológusok voltak. Az utolsó pontocskáig tudták, hogy miként következik be minden. Csakhogy semmi sem jött úgy, amint elgondolták. Ellenkezőleg egészen másként következett be minden! Úgyannyira, hogy a legpontosabb tudás mellett teljesen vakon álltak az isteni dolgok legszebb történései közepette. Még csak észre sem vették. Kortársuk: Simeon az ígéreteket Lélek által, szívével olvasta. Ő távolról sem tudott annyit, mint a farizeusok. Csak egyet tudott: „A nép Üdvössége és Világossága!” Ez a tudat valósággal megreszkettette szívét. Egészen másként jött az Úr, mint ahogy a farizeusok – állítólag az igazsághoz híven és a jövődőlés szerint – gondolták. Megjelenése sokkal egyszerűbb volt és mégis méltóságosabb. Sokkal emberibb és mégis isteni! Kevésbé, mint Bíró, de sokkal inkább, mint Megváltó jött!

Blumhardt a jövőnek ilyen tanulmányozásától, kutatásától, amely csak az értelmet vagy a kíváncsiságot és képzeletet foglalkoztatja, valósággal irtózott. A prófétákat is csak annyiban foglalkoztatta a jövődőlés, amennyiben vigasztalás után sóvárogtak. Éhező, szomjúhozó kérdéseikre mintegy feleletül kapták az ígéreteket. Hasonló lelkülettel foglalkoztasson bennünket is a jövődőlés kérdése. Amit Isten Lelke feltár bensőnkben, azzal elégedjünk meg! Egy alkalommal, amikor ketten vitatkoztak és megkérdezték Blumhardtot, hogy vajon mit gondol, mikor jön el az Antikrisztus, a remélt kegyelmi idő bekövetkezése előtt, vagy pedig csak azután? Blumhardt azt felelte erre a kérdésre: „Nem az Antikrisztus a mi legégetőbb kérdésünk!” Hogy hogyan és miként jön el az antikrisztus, nem igen érdekelte. A jövőre nézve Blumhardtot csak az foglalkoztatta, amit várakozásának és imádságának tárgyául vehetett. Hogy az „utolsó idők nyomorúsága”, a végső győzelmet megelőző üldözési idő semmi körülmények között sem lesz olyan borzasztó, mint ahogy azt sokan gondolják, arról meg volt győződve! Ez a gondolkodás valóságos lelkiszükséglet volt számára, mert látta, hogy ez az ijesztő kép, az Úr közelségének és visszajövele napjának örvendező lelkeknek életét valósággal megkeserítette, és a vágyakozás minden örömét elrabolta. A fő bibliai hely, amire támaszkodnak általában e nyomorúságot illetően, a Máté 24:21. verse: „*Mert akkor nagy nyomorúság lesz, amilyen nem volt a világ kezdete óta mind ez ideig, és nem is lesz soha!*” Blumhardt azoknak, akik ennek alapján az Úr Jézus visszajövetelét megelőző mindenekfelett való nagy nyomorúságra következtettek, a következőket felelte: 1. A vers utolsó mondatából azt lehet következtetni, hogy az említett nyomorúságot még több enyhébb nyomorúság fogja követni. 2. Ebből pedig látható, hogy itt nem egy utolsó nyomorúságról vagy egyáltalán olyasvalamiről van szó, ami közvetlenül a vég előtt fog bekövetkezni, hanem Jeruzsálem elpusztításának nyomorúságával van kapcsolatban. 3. Utóbbiból pedig az következtethető, hogy abban az esetben, ha még egy utolsó nyomorúságot várhatunk, – ami valószínű –, az nem lehet oly nagy, mint ahogy e versben olvassuk.”

E nyomorúságelméletet még egy erőteljes indoklással támasztotta alá: „Jusson eszetekbe az 1900 évnek minden nyomorúsága. Vonjátok össze az újszövetségi jövődőlés óta elmúlt évszázadot, csakugyan semminek vagy igen kevésnek tekinthető-e a sok háború, dögvés,

éhínség, üldözés, stb? Gondoljatok a sok ártatlanul kiontott vére, az éhínségre, amilyen legutóbb Kínában volt, ahol 7-9 millió ember elpusztult, a középkori pestisekre, a spanyolországi máglyákra stb. Nem elég ez? A hosszú, hosszú várakozásért nem részesülhetünk-e abban a kárpótlásban, hogy ezután már nem lesz olyan iszonyú, mint ahogy gondoljuk?”

A Mt. 24-ben első tekintetre úgy látszik, mintha Jeruzsálem pusztulása és az Úr visszajövétele közötti idő nagyon közel volna egymáshoz. Ha azonban figyelmesen nézzük a dolgokat, mindjárt nagy eltérés mutatkozik a két idő között. A 21. versből világosan kitűnik, hogy a világtörténet még Jeruzsálem pusztulása után is folytatódik. E két nagy határidőt azonban, a zsidók büntetését és az Úr visszajövetelét általában véve annyira összetartozónak tekintik, hogy az egyikre vagy másikra vonatkozó két célnak gondolatát alig lehet egymástól elválasztani.

Az a mód, ahogyan Blumhardt e nehézséget megoldotta, egyúttal feleletet is ad egyik ellenvetésre, amelyet oly sokszor emeltek ellene Isten országának mai helyzetére vonatkozó felfogása miatt. Azt állították, hogy a keresztyénségnek olyan visszafejlődéséről, mint amely Blumhardt szerint már beállott, és olyan újraéledésről, mint amit remél, a Bibliában egyáltalán nem található semmi! Ez a nehézség természetesen nemcsak Blumhardt felfogására nehezedett, hanem általában az evangélikus egyházra is. Mert az apostoli időktől a reformáció idejéig az egyház is nagy visszaesést állapított meg. A reformáció után azonban örömdetes fejlődést tapasztalt. Ámde hogyan értelmezte Blumhardt a Biblia hallgatását a küszöbön álló 1700 év megszakítását illetőleg? Az Úr nem akar „jósolni”, illetve egy későbbi történetet előre megjövendölni csupán azért, hogy minden gépiesen játszódjék le aszerint, ahogy előre megmondotta. Amikor egyes ígéretek, vagy fenyegetések előre meg lettek jövendölve, azok inkább figyelmeztetések a fenyegető veszéllyel szemben.

Sajnos, fenyegető büntetések bekövetkezése az emberek részéről sokkal kevesebb akadályba ütköznek, mint az *ígérek*. Utóbbiak nem teljesezhetnek be maguktól. Azoknak bekövetkezése az embertől függ. Amit Isten *ígér*, az többé-kevésbé mindig az ember szabad akaratától függ! Vagyis attól, hogy az ígéretekre valóban szívéből vágyakozik-e az ember vagy nem. Így az Úrnak visszajövetelére vonatkozó összes beszédei arra mutatnak, hogy mindazt, amit még szolgálain keresztül itt a földön el akar végezni, – egy emberöltőn belül fogja végrehajtani. Mint ahogy a szőlőműves példázatában is azok, akik reggel álltak munkába – az apostolok –, egész estig dolgoztak, amíg a munka be nem fejeződött. Az bizonyos, hogy Blumhardt szeme előtt a gyors bekövetkezés lehetősége lebegett. Ez nem is csodálható. Hiszen Istennek a rendelkezésére álló hatalmas eszközök révén még nagyobb nehézségek is leküzdhetők, hogy az Úr győzelme teljességre jusson! (v.ö. És. 60:22.: „Én az Úr, idején, hamar megteszem ezt!”) Lehet, hogy Blumhardt a késedelem okát is annak tulajdonította, hogy a főmunka a végső győzelemig, egy emberöltőn belül fog befejeződni. Biztosat azonban ő sem tudott az időről, mert: „*Arról a napról senki sem tud, még a mennybeli angyalok sem, még a Fiú sem, csak az Atya.*” (Márk 13:32.) Amennyire szükséges volt, hogy a csüggedésnek elejét vegye az Úr, sejtelmeket némely példázatban juttatta kifejezésre. A gyors előrehaladás lehetőségeinek benyomását azonban semmi esetre sem akarta gyengíteni a sok „mikor” és „hogyan” által. Semmi szükség nem volt arra, hogy szolgálait a halogatásnak előre való megjövendölése által elcsüggesse. Ama gondolat: „egy emberöltőn belül”, különös jelentőséggel bír arra az időre nézve, amelyben végbemegy az utolsó kibontakozás. Isten nem engedte, hogy ígéreteibe a „de” szócskát belekeverjék. Mint például. „De az embereken fog múlni minden. Hűtlenségükkel, tünyságukkal ismét elrontanak mindent, és a kibontakozást a végsőig nyújtják.” Ez nem is egyeztethető össze Isten méltóságával, és az embereknek is ártalmára lett volna.

Az emberiség történetének eme időire vonatkozó jövődölésekben egyáltalán semmi sincsen abból, hogy az emberek hibájából „nem halad előre semmi!” Isten egyszerűen keresztül néz rajtuk, mint a semmin!

Ebben az esetben azonban, hogyan állunk a reformációval szemben? Hogy az nem volt olyan semmi, azt senki sem érezte jobban, mint Blumhardt. Az idők folyamán mindig mélyebben érezte az abban megnyilvánuló isteni kormányzást. Blumhardt az újraéledés kezdetét látta benne. Ámbár az azóta beálló fennakadást is látta, ami nagy szomorúságot okozott neki. A reformációval – mondta Blumhardt – még távolról sem nyertük vissza mindazt, amit a kereszténység hanyatlása folytán elvesztettünk. E gondolatokat csodálatosképpen jutatta kifejezésre egyik prédikációjában, Péter második halfogásával kapcsolatban: (János 21, 1-11.) Két igen feltűnő dolgot látunk ebben a textusban. Egyrészt a szemmel láthatóan kihangsúlyozott összefüggést, ami a második és első halfogás között van; mind hasonlóság, mind pedig hasonlótlanosság tekintetében. Másrészt a világos bizonyíték, hogy ez a történet egy jelképes jövődölés. Ezt különben az egyébként értéktelen halaknak nagy *száma* is bizonyítja. Már az első halfogás alkalmával mondott szavai az Úrnak: „*Mostantól kezdve emberhalász leszel!*” – a történetnek egy jelképes ígéretére mutatnak.

Ezt úgy is érthetjük, hogy a két halfogásban, Krisztus egyházának két nagy ideje: az *első* és az *utolsó* van kiábrázolva.

Az első halfogás jelenti akkor, a pünkösdkor kezdődő összegyűjtését a lelkeknek. Annakelőtte sötét éjszaka volt még. Csupán horoggal horgásztak. Pünkösöd ünnepén azonban Péterhez így szól az Úr: Evezd a mélyre és vesd ki a hálót fogásra! Akkoriban, mint az egész apostoli idő alatt sok-sok halat fogtak, tehát a „háló, illetve a tanítás – szakadozott”. A „tanítás” lyukas lett és a halak azon ki és bejártak. Semmi különbség nem volt látható a bentiek és kintiek között. Úgyannyira, hogy sok hívő kint volt és bent hitetlenek is lettek. Az egyház elvadult és ismét sötétség lett. A középkorban megkezdődött ismét a siralmas horgászás. Persze kevés eredménnyel. A reformáció idején a hálókat – tanítást – *kijavították*. Nagy dolgok történtek ugyan, de egy átütő erejű győzelem a bűn felett, egy tulajdonképpeni visszatérés Istenhez nagy egészében, nem következett be. Hasonlóképpen az első kegyelem sem tért vissza! Sok tekintetben, részben ismét sötétség lett. Ámde az Úr jönni fog és azt mondja: „Vessétek a hálót a hajó jobb oldalára!” *Ismét nagy fogás lesz, és bár* „sokan lesznek, a háló mégsem szakad el!” *A halak számát* megállapítják, mert az utolsó időkben jöhetnek olyan nyomorúságok, hogy „még a választottakat is elhitetik, ha lehet!” Azonban nem lesz lehetséges!

Blumhardtnak úgyszólván ez az *egyedüli* képletes magyarázata. Egyébként egész egyénisége tiltakozott a Biblia jelképes magyarázata ellen. Ebben az esetben azonban mégis bátorságot vett arra. Valószínűleg azért, mert ebben a prédikációban kifejtett alapgondolatok felől már jóval előbb az Írás és tapasztalatai nyomán nyert teljes bizonyosságot.

Blumhardt a fenti prédikációban mindenesetre melegen vázolja a reformáció áldásait. Ámde az erőteljes vonásokban ecsetelt új gondolatok mellett, amelyek élénkebben vésődnek emlékezetbe, esetleg kissé ridegnek tetszik az arról való megemlékezés. Hogy ezt kiegyensúlyozzam, kényszerítve érzem magam arra, hogy egy reformációi ünnepi prédikációját is közöljem. (Boll fürdői prédikációs lapok, 1879. 15. sz.) Teljes egészében közlöm, mert minden kísérletezés, hogy kivonatot készítek belőle, csődöt mondott.

Az Úr jön.

Reformációi ünnepi prédikáció.

II. Péter 3:9. *„Nem késik el az ígérettel az Úr, mint némelyek késedelemnek tartják; hanem hosszan tűr érettünk, nem akarván, hogy némelyek elveszenek, hanem hogy mindenki megtérésre jusson!”*

„Talán csodálkoztok Szeretteim, hogy ma a reformáció ünnepén erről az ígéről beszélek. Emlékeznünk kell azonban arra, hogy maga Luther is, amikor a nyilvánosság elé lépett, azt a meggyőződést osztotta, hogy az Úr visszajövele közel van! Sőt munkáját is, mint az Úr visszajövetelének bevezetését állította ellenségei elé. Írásai telve vannak ezzel a gondolattal. Még külön könyvecskét is adtak ki összegyűjtött beszédeiből annak bizonyítására, hogy Luthert, mint prófétát is értékelnünk kell. Az eljövendő ítéletről és az Úr közeli, ígért szerint való visszajöveteléről mindig igen mélyreható és buzdító módon beszélt! Azért ne csodálkozzatok, ha ma, a reformáció ünnepén Luthernek éppen ezt a gondolatát emelem ki. Vele együtt tekintsünk most az utolsó idők felé.

Amikor Isten ebben az időben új világosságot gyújtott a szívekben, nem az volt a főcélja, hogy most egy megfelelőbb keresztyén nézet, vallás vagy felekezet jöjjön létre, amely alatt tovább élünk, mint eddig, hanem hogy valóságban és igazságban készüljünk az Úr visszajövetelére. S ha ehhez még hozzáfűzni akarnék valamit, akkor csak azt mondhatom, hogy számomra a háromszázötven évvel ezelőtti reformáció soha nem volt más, mint az egyház megújulásának előképe. Célja, hogy az egész világra kiterjedjen. Isten dicsősége és a világosság hajnalhasadása a föld minden népére kell, hogy áradjon, hogy feléledjenek és új isteni életet éljenek. Nagy hiba, ha a reformációról való elmélkedésünkben csupán az abból keletkező protestánsokra, evangélikusokra, lutheránusokra, reformátusokra stb.-re gondolunk. Az Úrnak sokkal nagyobb és messzehatőbb szándékai voltak a reformációval. Az a gondolkodás, mintha Istennek üdv gondolatai csakis az evangélikusokra vonatkoznának, mintha más nép és egyház nem is létezne, vagy az új Izraelnek gondolnánk magunkat, aki önző módon csak saját magáról álmodozik – nemcsak helytelen, hanem elítélendő is!

Az Úr jön! Ez a kiáltás hangzott a tételekből, amelyeket Luther a wittenbergi templom falára függesztett. Az Úr jön, amint megígérte. Ha visszagondolunk mindenre, ami a reformáció idejétől egész a mai napig történt, akkor minden csak azt kiáltja felénk: Az Úr jön! Ez az ígért erősen áll. Még ha késik is. Az Úr már régóta és többször is halogatja jövetelét. A reformáció idején nagyon erősen kopogott az Úr! Úgyannyira, hogy minden szívben felhangzott: Az Úr jön! Az Úr közel! – Azután ismét csend lett. Elérkezett az éjféle óra. Az örök kiáltottak: „Imhol jön a vőlegény!” Ámde, hogy késett a vőlegény, az emberek ismét elaludtak. Amit akkor vártak, megint elhalasztódott. Azután csaknem két évszázadon át már egyáltalán nem gondoltak az Úr visszajövetelére. Egy évszázad óta, hazánkban ismét felébredtek az emberek. Mindazáltal még sok egyház van, protestáns is, ahol az Úr eljövetelében kételkednek és az ígértében való hit is alszik! Sokan még csak ébrednek, de még nem ébredtek fel teljesen. Beszélni ugyan szoktak az Úr eljöveteléről, de mindig csak úgy, mintha az valami olyasmi lenne, amiről sokat lehet beszélni, de amely sohasem következik be. Protestáns köreinkben is nagybárra ez a helyzet.

Ébredjünk tehát tudatára az idők komolyságának és beszéljünk az Úr eljöveteléről. Még pedig: 1. Miként kezdődött a reformáció. 2. Miként következett be azóta a halogatás. 3. Miként jutott végül is teljességre.

1. A reformáció előkészítette az Úr jövetelét. Ezt a nagy gondolatot nem szabad figyelmen kívül hagynunk akkor, amikor Istennek nagy művéről megemlékezünk.

Az első, aminek történnie kellett, a bilincsbe vert emberiséget és keresztyénséget kiszabadítani. A láncokat, amellyel meg voltak kötözve, összetörni. Szabaddá tenni a lelkeket, hogy szabadon tudjanak mozogni. Az embereket önállóságra nevelni, hogy a Szentlélek hatása alatt lelkileg növekedjenek, érlelődjének arra a nagy és dicső időre, amit az Úr visszajövetelével várhatunk. Egy lökéssel mindez megtörtént. Minden megváltozott. A szabadságérzet minden nemzet népét áthatotta, amikor Luther kifüggesztett tételeiről hallottak. Csodálatos szabadságérzet fűtötte a lelkeket, amikor később, 1530 június 25-én szabadon és nyíltan olvasták fel az ágostai hitvallást.

A lelkeknek fel kellett szabadulni! Ámde nem embereknek, hanem az Úrnak, hogy azután Szentlelkével kötözze meg őket. Benső közösségbe kellett jutniuk Jézussal. Ennek elérése érdekében mindent, ami ezt a közösséget megakadályozza, el kellett hárítaniuk. Sok minden történt ebben az irányban, de sok minden el is maradt! Leginkább azért magasztalták a reformációt, hogy az embereket és keresztyéneket szabad lélegzetvételhez juttatta, és ezért könnyű lélekkel mehetnek az Úr elébe!

A második, amivel az Úr útját akkoriban egyengették, Isten ígéjének ismerete és kinyilatkoztatása volt. Már alig tudtak valamit a keresztyénségről. A Bibliáról sejtelmük sem volt, még kevésbé arról, ami benne olvasható volt. Így el volt takarva előlük Isten akarata az emberek üdvösségét illetőleg. El volt rejtve előlük Isten üdvterve a föld minden népére nézve. Nem látták azt a nagy, dicső dolgot, amely Jézus első jövetelével történt. Hogy mit jelentett az Úr jövelete, földi élete, csodái? Azt már senki sem tudta! Hogy mit jelentett kereszthalála? Erről sokat álmodoztak az emberek. Sok magyarázatot írtak, de hogy voltaképpen mit jelentett és mit kellett volna eredményeznie, alapján véve már senki sem értette. Hogy voltaképpen mit jelentett feltámadása? Nagybőrára szép történetnek tartották, amit élvezettel hallgattak, de hogy az emberiség számára mit jelentett, azt már nem is tudták! Mennybemenetele, az Atya jobbára való ülése, visszajövelete, ez mind sötét homályba volt burkolva. Egész magatartásuk olyan volt, mintha Megváltó egyáltalán nem is létezne! Abból, amit Jézusról a történelem feljegyzett, már semmi reményt nem tudtak meríteni sem a jelenre, sem a jövőre nézve. Legfeljebb annyit, hogy gépies és babonás módon vártak valamit abból, amit csak úgy mondtak.

A reformáció ismét elhozta Jézust! Az emberek tudatában mindig élt Jézus, de a szívekhez kellett közel vinni Őt. A reformáció Jézust valóságosan állította az emberek elé. Evangéliumát, mint a világosság és üdvösség tényét bizonyította. Csodáival, amelyeket az evangéliumban olvasunk, hitet ébresztett a lelkekben, hogy minden nehézségeikben számíthatnak Jézusra! Kereszthalálával napnál világosabban hirdette, hogy Jézus a sötétség hatalmát megtörte és a világ bűneit eltörölte! Feltámadásának fénye, mennybemenetele, az Atya jobbára való ülése és visszajövetelének reménysége a reformáció által ismét felragyogott a szívekben! A reformáció nélkül minden halott maradt volna, és romokban heverne! A reformáció előkészület volt arra, hogy készen legyünk és várjuk az Úr visszajövetelét! Mert, ha jön, tudnunk is kell, hogy kicsoda az Úr, aki felhőkben és dicsőségben jön! A reformáció tehát teljes világosságba állította Jézust! Tudjuk, hogy van, hogy bízhatunk benne, és nagy, őszinte vágygal várhatjuk, hogy újra eljön!

A harmadik pedig, amivel az Úr jövetelének útját egyengette a reformáció, az volt, hogy világossá tette a lelkek előtt azt, miként nyerhetik vissza Jézust, és az üdvösség bizonyosságát. Addig mindenféle külső jócselekedetek által akarták Isten tetszését megnyerni. Ennek csallhatatlanságában annyira bíztak, mintha az üdvösséget pénzen lehetne megvásárolni. Azt hitték, ha ilyen vagy olyan áldozatot hoznak Istennek, vagy sanyargatják magukat, akkor az

teljesen elég ahhoz, hogy Istent és a Megváltót megnyerjék és az örökéletben bizonyosak legyenek. Mindezeket nem kell bővebben ismertetnem, hiszen mindannyian ismerjük.

Luthert ezren és ezren követték. Valamennyien bátran és világosan hirdették, hogy egyedül a Jézus Krisztusban és az üdvösségben való hit az az út, amely Istenhez vezet! Az embereknek ismét el kellett jutniuk a gyermeki hitre, az Istenben való bizodalomra. Teljesen bele kellett merülniük Jézus Krisztus kinyilatkoztatásaiba, amint adva vannak, hogy világosság gyúljon szívükben. Csupán a belső lelki világosság által tanulhattak meg az emberek ismét bízni, hinni és remélni! Onnanfelülről való világosságra volt szükségük, hogy minden cselekedetüket meg tudják ítélni Isten parancsai szerint, és a Szentlélek vezetése alá juthassanak. Isten igéjének világosságából vigaszt, erőt és reménységet merítettek életükre, szenvedésükre és halálukra egyaránt. Útmutatást nyertek arra nézve, hogy az élet viharai és kísértései között is miként tudnak megállni hit által.

Szóval a reformáció által világosság terjedt minden felé, hogy az emberek felkészülhessenek arra az időre, amikor az Úr jön! Hogy lámpásaikat készen tartsák és meggyújthassák, amikor a völegény elé kell menniük.

Bármely oldalról nézzük is a reformációt, annak minden pontja csak arra mutat: az Úr jön! Éppen azért hangsúlyoztam, hogy a keresztyén egyházaknak első éveiben tapasztalható megújódása előképe és kezdete annak, aminek jönni kell, mielőtt az Úr jön, hogy azután valóban jöhessen!

A reformáció óta természetesen ismét sok sötétség jött a világba! Szolgaságban ugyan nem sínylődnek már a protestánsok, mint azelőtt. Ámde ezer más módon vagyunk megkötözve. Téves elképzelések, hamis tanítások és próféták, titkos és nyílt szövetkezésnek minden módja által. Mindebbe az emberek könnyelműen belemennek és végül el is adják magukat. Úgyannyira, hogy sokkal inkább fékezhetetlennek mondhatjuk őket, mint szabadnak! Pedig nekünk az Úr által *szabadnak, szabadnak* kell lennünk! A Szentírás még itt van, de vajon ki olvassa? Ki ismeri? Az úr Jézust ki ismeri? Óh mennyire eltakarták ismét az Úr Jézust! Nem ismerik el, hogy Istentől jött. Már úgyszólván semminek sem tekintik. Elvetik, mint akiről egyszer nagyon sokat beszéltek, mert a világot forrongásba hozta, de ezzel már vége! Ilyenek még nagyon sokan vannak. Ám vannak mások, akik ugyan igen sokat beszélnek Jézusról, de a közelükbe nem engedik. Életük irányítását nem bízzák rá, és semmi közösségben nincsenek Vele. Ha megkérdeznénk, hogy vajon hányan jutottak közösségbe Jézussal, az eredmény igen elszomorító lenne. Ilyenkor kitör lelkünkéből a vágy: Csak már jönné megint egy olyan idő, mint a reformáció ideje volt!

Nekünk azonban van Bibliánk. Olvassuk is! Minden félelem nélkül magunkévá tehetjük minden szavát. S ha Isten Lelke kitölteti ránk, óh milyen sok minden történhetne, és a reformáció idején kezdődő előkészület következtében is mily gyorsan haladnánk a cél felé: az Úr Jézus visszajövele elé! *Hitéletünk is van!* Senki sincsen akadályozva abban. Csak hűséggel és engedelmisséggel kell járnunk azon az úton, amelyen a Szentlélek vezet. Kiáltó szónak kell lennünk a pusztában és akkor még ezrek és ezrek készülhetnek fel az Úr visszajövetelére!

2. Miként következett be a reformáció óta az Úr jövetelének halogatása?

Az Úr valóban sokáig halogatja jövetelét. Ez azonban érthető. Mert ha az Úr csakugyan gyorsabban jött volna, ugyan kiket ragadhatott volna magával? Ő nem akarja, hogy némelyek elvessenek, hanem azt akarja, hogy mindenki megtérjen! Így az Úr halogatása nem egyéb, mint türelmének bizonyítéka. Még nem adta fel a reményt, hogy végül is úgy jöhet majd, hogy a most még kemény és dacos emberek számára is üdvösséget hozzon! Óh ezek még nagyon, nagyon messze vannak az Úrtól, és bizonytal nem is tudnának örülni az Úr vissza-

jövetelének. Az a gondolat, hogy semmiféle felkészülés, akár nálunk, akár másoknál, nem elég ahhoz, hogy az Úr jöjjön, elszomorító és valósággal kétségbeejtő. Ámde mégis hálát kell adnunk Istennek, hogy halogatja az Úr jövetelét. Milyen képet nyújtának az emberek, ha például ma hangzana az utolsó harsonaszó? Előnyös és szükséges volt a halogatás azért is, mert a reformátori világosságot ismét egészen szűk keretek közé zárták. Ami a reformáció idején protestáns vagy evangélikus lett, az megmaradt. Ha csak külső erők nem okozott valami változást később. Más nem következett be. Minden a legszűkebb korlátok közé van szorítva. Az emberek is. A világosság nem árad kifelé. Az egyházak között is sok az ellentét, ami egyáltalán nem reformátori szellem. Minden elképzelhető dolgon vitáznak és veszekednek. Már a reformátori lelkekben sincs kellő tapintat és tisztelet. Kíméletlenül legázolnak mindent, ami tőlük távol áll. Ezt a válaszfalat még a protestáns egyházak sem igyekeznek világosságukkal lerontani. Mindent hagynak, amint van, mintha gyűlölet és ellenségeskedés hozzátartozna az egyházhoz. Hogy világosságukkal kifelé világítsanak, amellyel másokat is megnyerhetnének, az eszükbe sem jut. Ebben a tekintetben is kell történnie valaminek, ami a válaszfalakat is ledönti mindenütt!

Elkülönülések még az evangélikus egyházon belül is vannak. Egyesek ebben a formában tömörülnek és maradnak a maguk szűk körében; mások pedig amabban a formában zárkóznak el a többségtől. Az együttműködést, hogy az „egy” mindenkiért és „mindenki” az egyért szálljon síkra, nem ismerik. Luther nem így cselekedett. Ellenkezőleg, azon volt, hogy a keresztyénekből egy nagy egységet teremtsen. Követeit elküldte egészen Konstantinápolyig. Nagy ellensége volt az elszakadásnak és széthúzásoknak egyaránt. Nálunk ez nem így van! Itt annyira elzárkóznak és annyira maguknak élnek az emberek, hogy a másikkal nem is törődnek. Legfeljebb csak azokkal törődnek, akik ugyanazt a nevet viselik, mint ők. Ez a magatartás azonban nem az Úr várása! Nem egyengetése annak a pillanatnak, amikor a mennyből felhangzik a harsona: „*Ő jön, Ő jön!*” A keresztyének „széthúzása” nem segíti elő az Úr jövetelét, hanem inkább csak késlelteti! Az Úr tehát, mint ahogyan a felolvasott textusból is látható, csak azért késik, mert türelmes velünk szemben. Nem akarja, hogy valaki elveszen, hanem, hogy mindenki megtérjen!

Voltaképpen ki az a „mindenki” és a „valaki”, aki nem fog elveszni? A protestánsok rendszerint magukra gondolnak és senki másra! A más reformáltak a „mindenki” alatt csak magukat gondolják és senki más! Csak azt szeretném kérdezni: vajon az evangélikus egyház mennyi felelősséget érez a más egyházak iránt, hogy ott is mindenki megtérjen? Az Úr késése tehát érthető! Amíg azt a világosságot, amit Isten kegyelme ajándékozott nekünk, nem mint „világosság”-ot juttatjuk érvényre, hanem általa a villongás tűzét élesztjük, addig az Úr el sem jöhet. Annak a világosságnak keresztül kell törnie először is az evangélikus egyházon belül minden részre osztott és különvált között, mint az egységnek világossága! Azután keresztül kell hatolnia minden katolikus országon is, de – ezt erősen hangsúlyozom – mint valóságos „világosság”, és nem, mint külső felekezet! Úgy, hogy ezek is mind megtérjenek az Úr Jézus Krisztus napjára!

A reformációval nagy feladat hárult az evangélikusokra, amelynek egyáltalán nem feleltünk meg. A legnagyobb mértékben hűtlenek voltunk. Az egész világra terjedő világosságnak kellett volna lennünk. Mint ahogy egykor Ábrahámnak is megmondatott, hogy ő és az ő magva áldás lesz a föld minden nemzetsége között. Az evangélikusoknak a kapott világossággal a kezükben, a világ világosságának kellene lenniük. Lehetnének is, mert az, amire ebből a szempontból szükségünk van, rendelkezésünkre állt, mint ahogy azt a reformáció kezdetén láttuk is. A világ minden tájára el kellene vinnünk a világosságot, hogy minden nép megtérhessen! Így azonban, ahogyan most világítunk, milliók maradnak a sötétségben és hitetlenségben! Jézusról semmit sem tudnak. Legfeljebb csak a nevét. Semmit sem tudnak arról, hogy miként nyerhetnek a Megváltótól kegyelmet. Miért nem tudják? Mert meg sem mozdultunk.

Nem vettünk annyi fáradságot magunknak, hogy megmondjuk nekik, és világosságunk által felvilágosítsuk őket. Ha itt-ott akadnak is, akik világosságot nyertek, a többség azonban teljes sötétségben vesztegel! Ahova csak nézünk, iszonyú sötétség! Hitetlenség, testi kívánságok, bálványimádás, varázslás stb.! A világosság, amit kegyelemből kaptunk, nem végezte el feladatát. Fényét nem árasztotta a sötétségbe. Nem is tehette, mert nem helyeztük a gyertya-tartóba! Ezért halogatja az Úr, az Ő jövetelét.

Ki sem mondhatom, hogy mennyire fáj a szívem, amikor hallom, hogy itt-ott, a szórványokban, ahogyan mondani szokták, evangélikus templomot építenek. Azután olyan lelkipásztorokat állítanak az élére, akik – legalább egyes esetekben – csaknem istentagadók! Ezzel nem akarom azt mondani, hogy egyik sem végzi el kötelességét. Ennek sokan – amennyire értenek hozzá – meg is felelnek. Általában azonban nem sokat törődik azzal senki, hogy tulajdonképpen világosságnak kell lenniük a sötétségben, amely bevilágítja a legkisebb sarkot is, hogy nagy világosság terjedjen szerteszét. Természetesen nem időelőtti és terhes megtérési kísérletekkel és úgynevezett propagandával, hanem úgy, hogy mindenki el tudja viselni a világosságot, és könnyen megtalálhassa az, aki keresi.

Micsoda hatalmas és gyönyörűséges reformációi művet lehetett látni Németország egyes vidékein! Ám, ha most körülnézünk ott, szomorúan kell tapasztalnunk, hogy az emberek semmik, legkevésbé világosak lettek. Sőt inkább a sötétség hatolt be hozzájuk is! Oh világosság, te áldásos fényesség, hol vagy? Véka alatt! Csaknem minden evangélikus társaság és egyház egy véka, amely alatt világosság fénylik, tovább azonban nem terjed! Aki tehát világosságot keres, annak a véka alá kell mennie, különben semmi fény nem árad reá!

Isten azonban nem akarja, hogy valaki elveszen! Amíg azonban gyertyatartónk véka alá van rejtve, addig nem jön az Úr! Amíg a 400 évvel ezelőtt kapott világosság nem csupán minden keresztyén egyházban, hanem a világ minden táján nem világít, addig az Úr nem is jön. Ha mindenki oly távol van Tőle, és megbánás sincsen a lelkekben, hogyan is jöhetne? Hiszen a világ összes mélységei nem volnának elegendők ahhoz, hogy a világ hitetleneit befogadhassa! Ezért halogatja az Úr a jövetelt.

3. Végül mégis beteljesedik reményünk! *„Az Úrnak visszajövelete, amint azt a reformációi idő egyengette, a halogatás ellenére is teljességre jut!”*

Mit is mondjak e harmadik pontról, amit szemügyre akarunk venni? Bizony olyasmit kell mondanom, amit nem szívesen hall mindenki. Arra gondolok, ami a reformáció idején történt. Amit én kívánok és remélek, semmi más, mint amit a reformáció idején is kívántak és reméltek. A forrón óhajtott világosság, amelyre különösen Luther vágyott oly nagyon! Annak pedig Isten ígéje és a Lélek ereje által kell jönnie! Talán rossz néven veszik tőlem, hogy ilyet mondok. Ámde el lehet-e képzelni a reformációt egy onnan felülről jövő erőáradat nélkül? Vagy pedig, hogy Luther tételei négy hét alatt az egész európai világot lángba borítsák, amikor még sem vonat, sem távíró, sem újság nem volt? Isten Szentlelkének fuvallata elhatott minden városba és faluba, és hirtelen lángra gyújtotta a lelkeket! A világnak ez a rendkívüli jelensége másként nem is magyarázható. S ha ma csak annyi történne, hogy ez a tűzáradat megismétlődne, már igen nagy dolog lenne! Ugyan miért ne kívánhatnánk, hogy Isten Lelkének tüze ismét elborítsa ma már az egész világot?

Annak a folyamtnak, amely a reformáció idején megindult, de később megakadt, ismét mozgásba kell jutnia. Ki kell áradnia, hogy ellepje mindent, és magával ragadja a föld minden népét! Emberi erő azonban a jégtorlaszokat áttörni nem tudja! Istennek ereje szükséges ahhoz! A tűznek, amely megolvaszt mindent, és szabad folyást biztosít az áradatnak, onnan felülről kell jönnie! Ezt kívánom, ezt remélem, és ezt vallom, amíg csak élni fogok! Utolsó gondolatom is ez a kérés lesz: Uram! Szentlelked és kegyelmed árját bocsásd a földre, hogy az egész világ felébredjen és felinduljon. Ahol csak egy lélek is van, akire rávetheted irgal-

mad árját, óh nyisd meg annak szemét, hogy láthasson Téged, mint Megváltót, Aki üdvösségét biztosítja! Addig küzdök, könyörgök és kiáltok, amíg csak el nem jön az idő, hogy a föld minden népe világosságot nyerjen, megtérjen és el ne vesszen!

Szeretteim! Ez a mai napnak elmélkedése. Tanuljatok meg velem együtt imádkozni, hogy Isten árássa Szentlelke világosságát ismételten, teljesebb mértékben és az egész világot átfogó terjedelemben a földre, amíg csak úgy nem áll minden, hogy az Úr azt mondhasa: „Jövök!” Ha pedig jön, az valami gyönyörűséges lesz! Kegyelem és irgalom Előtte megy. Azért örüljeteK jövetelének!

Ámen.⁷

Blumhardt előtt reménységeinek utolsó céljaként mindig az Úr Jézus Krisztus visszajövetele lebegett. A forrón óhajtott kegyelmi idő, mintegy tavaszi levegőként az Úr előtt fog menni. A megváltás munkája és Krisztus győzelme csak ezután jut teljességre. A teremtés vágya is csak ezután csillapodik. Blumhardt lelki magatartása Krisztus visszajövetelével szemben egészen más volt, mint más keresztyéneké. Az ő szemében ez a mennyben és a földön végbemenő forró küzdelemnek a célja volt. Ezért is állt erősebben az apostoli keresztyénségben, mint mi, akik ugyan hiszünk az Úr visszajövetelében, de a legnagyobb közömbösséggel tekintünk az elé, hogy hamarosan, vagy csak évezredek múlva jön. Nem törődünk azzal sem, hogy ez idő alatt „sokan a kárhozat felé vezető széles úton járnak, és csak kevesen találják meg az életre vezető utat”. Blumhardt szerint a keresztyénség, mint megváltási mű, nem teljes addig, amíg a nagy győzelem, amely egyértelmű az Úr visszajövetelével, ki nincs harcolva! Péter az enyhülés napjainak nevezi azt az időt, amikor Isten újból leküldi Jézust. (Csel. 3:20.) Hogy mi oly közömbösen állunk Krisztus visszajövetelével szemben, az főként abban leli magyarázatát, hogy túlságosan önmagunkra gondolunk csak. A keresztyénséget is nagyobbára egyesekre vonatkozó isteni berendezkedésnek tekintjük, és nem küzdelemnek, amit egy nagy, hatalmas átalakulásért és a teljes isteni dicsőségért kell vívunk!

Ennek következtében az Úr visszajövetelét csodálatosképpen nagyobbára helyettesítjük azzal, amit a Szentírás, mint utolsó ellenséget jelöl, akit le kell győzni: a halállal. Amikor Péter azt mondja: *üdvösségünk* készen van, hogy az *utolsó időben* nyilvánvalóvá váljék, akkor az „utolsó napok” alatt rendszerint a halált értjük. Amikor ugyanabban a részben azt mondja: „*Elérvén hitetek célját, a lélek üdvösségét*” – ha Jézus Krisztus megjelenik, akkor ezt úgy értjük: ha majd meghalunk! Amikor Pál apostol azt mondja: „*Reménységben tartattunk meg,*” (Róm. 8, 24.), akkor a *halálban reménykedünk*. Arról teljesen megfeledkezünk, amit röviddel előbb mond az apostol: „*Mint a Lélek zsebéjének birtokosai, sóhajtozunk magunkban, várván a fiúságot.*” Ámde ezt is csak ama nagy napon várjuk, amit a következő mondat

⁷ A reformáció alapelvei (nevezetesen, amelyek Luther alapvető írásaiban le vannak fektetve), sokkal inkább a növekedést célozzák, és különösen az újonnan felfedezett Bibliában további elmélyedésre készítetnek, semhogy megállásra ösztönözzenek. Blumhardtnak a reformáció alapelveitől áthatott szelleme élénken kifejezésre jut a következő, bizalmas sorokban, amelyeket egy barátjához intézett: „Ami a reformatori szellemet illeti, abból sokkal többre volna szükségünk. Nem *másra* hanem *többre*! Ahogyan a reformáció gondolatait ma képviselik, az igen szegényes, mert nem meríti ki a Szentírást. Éppen ezért igen helytelen a mai időkben csupán a jelképekre támaszkodni és nem haladni tovább, mint ameddig ezek vezetnek. Csaknem valamennyi dogmatika nélkülözi a sokoldalúságot. Némelyek még rögzítve sincsenek. Mint pl.: a kulcsok hivatása. A jelképek egyébként úgyszólván teljesen hallgatnak az Úr visszajöveteléről. Egyáltalán nem ösztönöznek az Úr várására. Holott nekünk olyanoknak kell lennünk, akik az Úrra várnak. Még sok mindent mondhatnék – nem a reformátorok ellen –, hanem annak bizonyítására, hogy a Szentírás szerint még sokkal többet kell tanulnunk és gyakorolnunk!”

igazol: „*várván a test megváltását*”. Egyesek talán még azt is gondolják, hogy az itt említett „testnek megváltása” a halál. Oh, szegény romlandó test, milyen borzasztó lenne ez a megváltás! S mialatt a halál, az arató, mint a fűvet, lekaszál minket, akkor állítólag Pál apostollal énekeljük: „*Halál, hol a te fullánkod?*” (I. Kor. 15:55.) Ám figyeljük csak meg jól, hogy mikorra mondja ezt Pál apostol? Amikor: „*mint utolsó ellenség, semmisül meg a halál; (26.v.), amikor az utolsó trombitaszóra a halottak feltámadnak, amikor a romlandó test romolhatatlanságot ölt magára*”. Akkor hangzik majd a kiáltás: „*Halál, hol a te fullánkod?!*”

Amikor az Úr azt mondja: „Derekatok legyen felővezve és lámpátok meggyújtva. Legyetek hasonlók az olyan emberekhez, akik *urukat várják!*” Akkor azt úgy értjük: „akik a halált várják”. Mindezekben sok keresztyén igazság van, de azért mégis nagyon veszedelmes az ilyen értelmezés. Ebben az esetben igen gyönyörűnek képzelhetjük a bekövetkező halált. Ez azonban mindenestre egy olyan terület, ahol csupán *vél*t hit, mindenféle öncsalás stb. szabadon burjánozhat anélkül, hogy csalódástól kellene tartani ideleenn –, de odafenn?? Hiszen ez úgyszólván valóságos bűjösdi játék a halállal, akit csaknem Megváltóként dicsőítenek! Az emberek szemében a halál ma még mindenestre határ a vetés és aratás, a harc és győzelem között.

Hogy a haldoklónak a keresztyénség bizonyos fokú biztosítékot nyújtson az üdvösségre nézve, az minden egyes ember lelki berendezettségétől függ! Vagyis, hogy miként tudja hittel magáévá és lelke erősségévé tenni az egész emberiség történetét, Isten megváltói munkáját és Jézus Krisztus megváltói művét, amelynek győzelme engesztelő halálában és feltámadásában gyökerezik, de befejezést csak visszajövetelével nyer. A Megváltó azzal fejezi be megváltói munkáját, hogy a világ fejedelmét (János 16:11) és a mostani világ, világrend istenét (II. Kor. 4:4.) eltávolítja, és ezáltal egy új világot, Isten országát, a mennyországot hozza létre itt a földön. Az újszövetség ama kifejezését: „*ez a világ*”, nem térbelileg kell értenünk, mintegy a „túlvilággal” szembe állítva. Olyképpen, hogy az Úr ebből a világból némelyeket átsegít a túlvilágba, hanem, hogy ennek a világnak véget vet, és egy másik új időt, isteni időt hoz létre.

Így gondolkodtak az apostolok. Pál apostol azt mondja (Róm. 13:12): „Az éjszaka múltóban van, a nappal elközelgett!” Luther, sajnos, nagy szabadságot engedett meg magának, amikor ezt így fordította: „Az éjszaka elmúlt, a nap pedig elközelgett.” Talán azt gondolta, hogy a reformációval világos nappal lett? Minden esetre nagyon tévedett. Mert az a nap, amelyről Pál apostol beszél, az Úrnak napja. Mi a nappal gyermekei vagyunk, de még sötétségben járunk. Ámde az éjszaka közepette is világosságban járhatunk. Sötét éjszaka vesz körül bennünket, de kívánva kívánjuk, hogy nappal legyen!

Isten országának nagy küzdelme a végleges győzelemért, Blumhardt élete végéig mélyen áthatotta. Már nagy tapasztalatainak napjaiban is érzékenyen fájlalta a halálnak tulajdonított nagy tiszteletet. Nemkülönben a keresztyénség ama kicsinyes gondolkodását, hogy a halált mintegy személyes magánügynek tekintették. Az Úr imádkozott övéiért (Ján. 17.). Kérte Atyját, hogy „mindannyian *egyek* legyenek.” Nemcsak egységben, hanem *egy* (=1) legyen mindenki! Ne érezze magát senki „*egyes*”-nek, hanem *egynek* az Úr gyülekezetével. Krisztus egyháza azonban nem keresi a halált, hanem a győzelmet! Övé lesz még a királyi szék, amelyben most a halál ül, mint ahogy Pál apostol is mondja: „*Mert ha az egynek bűnesete miatt egy által lett úrrá a halál, sokkal inkább uralkodnak majd az életben az egy Jézus Krisztus által azok, akik a kegyelem és megigazulás ajándékának bőségében részesültek.*” (Róm. 5:17.) Ezeknél az idézeteknél sokan így gondolkodnak: „majd a halál után”. Pál mindenestre beleegyezését adná hozzá, de csak egy feltétel alatt: ha nem gondolják azt, hogy ezzel már kimerítették minden gondolatát. Hiszen ama gondolkodás által, hogy csupán az ő közvetítésével jutunk uralomra, úgyszólván még nagyobb tiszteletben részesítjük a halált. Egy gyermek igen találóan jelölte meg ezt az általános nézetet, amikor ama szellemes vélekedésének adott kifejezést. „*Isten bizonyly egyszer meghalt, különben nem lenne a mennyben!*”

A halált ily egyszerű módon a mennyek országának berendezésébe sorozni, teljesen evangéliumellenes. Pál apostol a halált nem tartotta természeti törvénynek az ember számára, mint ami a teremtéssel jött a világba, hanem olyasminek, ami az emberiségtörténet folyamán jött az emberekre. Éppen azért ugyanolyan módon le is győzhető! Mint ahogy azt az I. Kor. 15:21. versben is mondja: „Miután ugyanis ember által van a halál, szintén ember által van a halottak feltámadása is!” Pál apostol a halál uralomra jutásánál mindenesetre Ádámra gondolt; legyőztetésénél pedig Krisztusra! Nagy kár, hogy Luther önkényesen eltörölte Pál eme gondolatát.

Isten, szent Fiában az igaz embert ajándékozta nekünk. Azért az ember feladata, hogy Annak ereje által ismét kiszabaduljon a halál uralmából, amelynek ösatyja könnyedén alávetette magát. Ebben a gondolatban nemcsak az ember méltósága, győzelmi feladata, hanem Jézusban nyert győzelmi joga is ki van fejezve. Még pedig olyan módon, ahogyan ezt nem mindig tapasztaljuk. Bizonyos tekintetben maga az Úr is abban látta legkomolyabb feladatát, hogy az emberiséget kiszabadítsa a halál fogságából. Csodái is – mind azok, amelyeket közvetlenül, mind pedig, amelyeket szolgálai keresztül vitt véghez –, nem volt egyéb, mint az utolsó ellenség ellen indított hadjárat. „Hadat üzent” az ellenségnek, és részben ez is oka volt halálának. „...hogy a halál által megsemmisítse azt, akinek hatalma van a halálon, tudniillik az ördögöt.” (Zsid. 2:14.)

Körülbelül ezek voltak Blumhardt gondolatai, amelyek mint Krisztus egyházának feladataként lebegtek előtte. Örömteljes reménnyel, de komoly küzdelemmel nézett a végső győzelem elé. Hogy e szemléleteket és azok jogosultságát csak némileg is megvilágítsam, nem volt könnyű feladat. Ámde kötelességem volt. Ezt tudja mindenki, aki ismeri Blumhardtot és tudja, hogy ő és egész háza népe mennyire szüntelen való és komoly küzdelemben voltak azért, hogy ez a győzelem mihamarabb bekövetkezzen. Hiszen a Szentírás méltósága, tanulmányozása megérdemel egy kis veritékes munkát. Nem az a lényeg, hogy ez vagy az a szentírási hely mennyi építő gondolatot tartalmaz, hanem az, hogy voltaképpen „mit” mond? Fájdalmasan érint különösen az, hogy egyes dolgot – azért, hogy a rövidség ellenére is világos legyen –, kissé ridegen rajzoltam meg. S ha a keresztyén gondolkodás igazságait kimeríteni nem is tudtam úgy, ahogy szerettem volna, mégis valamennyi drága, szent és vigasztaló igazság marad! Az egész szellemet, amely Blumhardt házában uralkodott, igen szép formában tükrözi vissza Dittus Adél egyik verse, amit Bollfűrdő felszentelése alkalmával, 1863. augusztus 13-án írt, és Lázár feltámasztásáról szól:

Szívem szorongva összeborzad,
amint megállok e helyen,
hol a port átadják a pornak
és búcsúkönyy hull szüntelen;
hol sírom felett is megállnak,
mert áll még trónja a halálnak.

Lélekben Lázár sírja mellett
A testvérek között vagyok.
Még a vigasztalók is sírnak,
Minden szem könnyektől ragyog.
Szájánál a sötét üregnek
Az ő szeméből is peregnek.

Ó, könnyek! Hullni fogtok itt is,
Koporsók és sírok felett,
Ha a kapun halottat hozva
Belép a gyászoló menet.
A holtak hallgatag pihennek.
Az élő sír, gyötrődik, szenved.

De „feltámad a te testvéred!”
 A könnyező Jézus szava.
 Márta szívében mintha tőle
 Éjből remény pirkallana -
 Már nem sír, boldogan remegve
 Figyel a nagy ígéretekre.
 „Tudom, ha jó az utolsó nap.”
 - szól. Oly lankadt a hite még.
 De a sajtó, szomorú szívnek
 Ez is vigasz, ez is elég.
 Ó, szent remény! Bízattva lángol.
 Isten előhív a halálból.
 Ebben nyugodjék meg lelkem?
 Igen, megnyugszik, nem remeg.
 Benne hiszek, aki megváltott,
 S viselte minden vétkeimet.
 Ha sír ölen kell is pihennem,
 Jézus szava előhív engem.
 „A feltámadás és az élet
 én vagyok!” – Ó bút oszlató,
 halál fájdalmát csendesítve,
 szelíden zengő, drága szó!
 Hogyne vetném le nyűtt ruhámat,
 ha fel egykor támad!
 De a lelkem most is remeg még.
 Mártára nézek. Ó, talán
 felujjong megtalálva bátyját
 az utolsó nap hajnalán...
 Jaj, mért van mérhetetlen messze,
 Amit a szívünk most szeretne?
 Ha majd a föld sötét ölére
 helyezik halott testemet,
 Csak az utolsó nap vigasztal
 és nincs reménység közelebb?
 Bízattásod váró szemekkel
 Rád tekintek, égi Mester.
 „Ha hal is él, ki hisz én bennem.”
 - így kiáltasz. Hála neked!
 A lelkem rögtön útrakelhet.
 Hajlékodbá beléphetek.
 Ha levetem földi ruhámat,
 lelkem nyugalmat talál nálad.
 Nem kell remegő szívvel várni,
 hogy a kürtjel mikor rian.
 Testem tudják csak földbe zární,
 lelkem már szárnyal magasan;
 mert, hogyha meghalok is, élek.
 Megváltóm ajkán szent ígéret.

De a halál még egyre úr és
az ember gyötrődik, eped.
A temetőkert sötét árnya
elborítja az életet.
Ó, ha a szívem erre gondol,
megint sajog a fájdalomtól.
Mesterem, szent szavadra várok.
„Aki él és bennem hiszen” -
- Aki él a dicsőség napján,
amikor megjelenysz. Igen, -
„soha meghalni nem fog!” Élve
ragadtatik a dicsőségbe.
Lelki szemem előtt egyszerre
a titkok csudatitka áll,
mert megdől a pokol kapuja
és nem lesz sír, nem lesz halál.
Örülj! Mi lesz, ha majd Megváltód
Igéjét teljesedni látod!
Ha feltámadnak a halottak
s az élők nem látnak halált.
Vége lesz a földi bajoknak
és az elkészített arát,
kiért a Király maga jön el,
égbe ragadja szent örömré.
Boldog a szívem, de egy sóhaj,
Uram, még mindig felszakad.
Ameddig itt ravatalt látok
és temetői árnyakat,
a nagy napot vágyódva várom,
a győzteset minden halálon.
Hisz Teneked is megsebezte
ott az a sír a szívedet.
Mert nagyon szeretett a szíved
és vérezőkkel vérezett.
Föld nyomora oly mélyen érte,
hogy a kereszten tört meg érte.
Hogyne kelne bennünk is bánat,
megállva a sírok felett.
Annyi a gyász. A várva várt nap,
Urunk, miért nem közeleg?
Feléd kiáltunk esdve kérve:
Mikor jelensz meg győzni végre?
Tekints reánk! Olyan rég várunk.
Rajta, diadalmas Vitéz!
Századok óta bús világunk
Egyetlen sóvárgásba vész:
hogy győzől ellenünk felett
s kezívét, kardját megtöröd.

Bekiáltottál az üregbe:
„Lázár, jöjj ki!” – s kijött a holt.
Lepattant a halál bilincse,
gyötrelmes gyásznak vége volt.
Bilincstörő szavadra várva,
egész világ kér: Mondd ki már
ma!

A reménység gondolatok fejtegetése végén azt mondhatnánk, hogy Blumhardt teológiájának egy pontja még homályban maradt. Minden teológiának, vagyis Istenről való tanításnak középpontja: miként gondolkodnak Istenről? Blumhardt reménység gondolatai talán nagynak, messzehatónak és egyúttal világosnak és összefüggésében is nagyszerűnek látszanak. Vannak azonban, akik előtt túl vakmerőnek tetszenek annak ellenére, hogy bibliai indoklásuk ellen nem sok kifogást emelhetnek. Ezek talán csakugyan nem gondolkodnak Istenről eléggé isteni módon és gyermekiesen. A 17 évszázados csodanélküli idő mégsem telt el nyomtalanul Krisztus egyházának gondolatvilágában. Szépnek és Istennek-tetszőnek ennek ellenére sem nevezhető ez a „keresztyén világtörténet”, amely nemzedékről nemzedékre megszámlálhatatlanul sokakat a kárhozatba vitt. Nagy veszedelemben vagyunk, ha azt gondoljuk, hogy Istent – bár önként, a saját elhatározásából –, a dolgok mai állása nagy mértékben korlátozzák. Vagy legalább is a nagy szabályok, amelyekben a meghalás, még a hitetlenségben való meghalás is, első helyet foglalnak el. Ez által odáig juthatunk, hogy csaknem azt kérdezzük: „Hiszel-e Isten Fiában?” Hát azt gondold, hogy Isten, aki leküldte szent Fiát, annyira korlátozva van, vagy korlátozza magát, hogy ezentúl a lelki hatásokkal, vigasszal és a túlvilágra való biztatással csupán a „feltétlenül szükséges történések” vas kereteit kívánja kitölteni? Azt gondolod, hogy Isten csak azért teremtette a világot, és küldte szent Fiát a földre, hogy csupán egy szerencsés kis sereg üdvözljön? Az országot minden bizonnyal *a kis nyájnak* akarja adni. Ámde nemcsak az üdvösséget, hanem a királyságot és uralmat is! Ez az uralom pedig ismét csak az elveszettek megmentésére fog szolgálni! Vagy talán azt hiszed, hogy „a Magasságosnak jobbjá” nem tud ma is mindent megváltoztatni?

Ennek bizonyítására még egy másik, ide tartozó gondolatmenetet is érintek, amit Blumhardt a Szentírásból és tapasztalatai alapján nyert. Ésaías egy alkalommal ezt a reményét fejezte ki: „*és elveszi e hegyen a fátylat, amely beborította az összes népeket és a takarót, amely befedte mind a népségeket.*” (25:7.) Pál apostol is erre hivatkozik, amikor a Kol. 2.15. versében azt mondja: „*Az Úr a fejedelemségeket és hatalmakat legyőzte.*” Ez annyit jelent, hogy a sötétség hatalmait, amelyek Őt, mint takaró veszik körül, és a népek előtt befedik. Ezek többé-kevésbé rút álarcok voltak. Egyesek vérszomjas bálványoknak, mások pedig vidám Zeusznak látták Őt. Vajon ezek a takarók nincsenek itt részben ma is? Hiszünk-e Istenben, Aki mennynek és földnek teremtője, és Jézus Krisztusnak Atyja? Hisszük-e, hogy Isten kegyelmes, irgalmas, türelmes és nagy jóságú? Hisszük-e, hogy Neki hatalma van arra, hogy mind e szándékait az egész emberiséggel szemben – ígéreteinek teljes mértéke szerint – be is bizonyítsa? Irgalmának a sok jele között azonban bizonnyal nem lesz az utolsó: ha egyszer elveszi mind a fátylat, amely eltakarja előlünk az Ő nagyságát és szeretetét. Ha tehát Blumhardt nagy tapasztalatait teljes egészében áttekintjük, akkor bizonyára megértjük reménységeinek vakmerőségét. Ugyanakkor azonban azt is érezzük, hogy tapasztalatai a *mi* tulajdonaink is! Azokon keresztül Isten maga szól hozzánk, hogy bátorságot nyerjünk nagy dolgokat kérni és remélni Tőle.

Ekkor majd beteljesedik Mikeás próféta szava: „*Isten újra könyörül rajtunk, eltapodja álnokságainkat. Bizony, minden bűnünket a tenger mélységébe veti!*”

13. Szemelvények Blumhardt írásaiból.

Az első, négy kérdésnek a vázlata, amelyeket Blumhardt barátaihoz intézett. Mintegy feleletként ama kísérletükre, hogy gondolatait egy harmadikkal szemben bibliailag alaptalannak bizonyítsák. Utána következik az angyalokról szóló írásából egy fejezet, amely előbbi fejtegetéseinkre: Isten felől való gondolkodásra, Isten lényére, és Isten kijelentésére is világos fényt derít. Ezt követi Blumhardtnak egy előadása, amelyet a Karlsruhe-i diakonisszaházban tartott a „Keresztyének készenlétéről”. Ebben az előadásában főként a keresztyének magatartását emeli ki, amelyet az Úr várásával szemben tanúsítani tartoznak. Utána két szombat esti előadás következik, amelyet: 1. Es. 25:6-9. alapján „A nép örömlakomájáról”, a fátyol eltávolításáról, és 2. 44:1-5. alapján a „Kegyelem Lelkének kitöltetéséről” tartott. Befejezésül pedig egy magyarázat következik „Jézus öröméről”.

I.

Barátaihoz intézett kérdések.

Sine ira et studio (harag és részrehajlás nélkül) kérdezlek, és sine ira et studio remélem, hogy válaszolsz.

1. Milyen joron fogadható el az a feltevés, hogy az apostolok lelkiadománya csak rendkívüli eset volt? Hogy azoknak csupán az apostoli idők kezdetén volt jogosultsága? Különösen, amikor a felhozott összes indoklás is – részben teljesen, részben a lényeges vonatkoztatások révén – az adományok folytonosságát is igazolják. 2. Milyen joron állítják, hogy a János 14:12. a) csupán az apostolokra vonatkozik, és b) a még nagyobb csodákat kizárja? 3. Micsoda joron állítják az apostoli idők és az utána következő idők jelenlegi eltéréséről, hogy annak úgy *kell* lennie? Ez Isten akarata! Miért nem inkább, hogy Isten büntetése, amennyiben egészen váratlanul következett be? 4. Micsoda joron állítják határozottan, hogy a feloldozási erő (nem nevezem teljhatalomnak) csak az apostoloknak adatott? Végül micsoda joron mondható, hogy az egyháznak igaza van, amikor másként cselekszik, mint ahogy az Úr mondja?

II.

Az istenbizonyítékok.

(Az angyalokról szóló írásának első fejezet.)

Lukács 1: 11-13. „*Ekkor megjelent neki az Úr angyala, a füstölő oltár jobb oldala felől állva. Láttára Zakariás megdöbbsent és félelem szállta meg. De az angyal így szólt hozzá: Ne félj Zakariás, mert kérésed meghallgatásra talált és feleséged Erzsébet fiat szül majd neked, akit te nevezz Jánosnak.*”

Szeretteim a Krisztusban! A segítségnek onnanfelülről kell jönnie! Isten maga közeledik gyermekeihez, hogy segítkezet nyújtson nekik. Lehetséges ez? – kérdik sokan. Mivel pedig hihetetlennek tetszik előttük, egyszerűen a mesevilág kódébe burkolják a fenti kijelentést. Ugyanígy cselekesznek a szent történettel, és a hozzá hasonló összes bibliai elbeszélésekkel is. Azt hiszik, hogy lehetetlen Istenről érthető fogalmakkal beszélni, ha Isten – feltéve, hogy Őt személynek vesszük – személye és lénye szerint elrejtve, láthatatlan, nem hallható és nem bizonyítható. Azt mondják, hogy az emberek számára csupán a törvények – ahogyan Isten azokat a világba helyezte – lehetnek Isten valóságos kinyilatkoztatásai. Úgy vélik ezek az emberek, hogy Isten sokkal nagyobb, sokkal szentebb, sokkal érzékelhetetlenebb, semhogy személyesen közeledjék az emberekhez. Az Istenről való ilyen felfogásra mi csak egyet mondhatunk: ilyen módon tulajdonképpen teljesen megfosztanak Istentől! Hát a nagy, a szent, a megfoghatatlan Isten ne tudna semmiben az emberhez közeledni? Ne tudná magát kinyilatkoztatni annak megfelelően, ahogyan az embert nevelése szempontjából a földre helyezte –,

anélkül, hogy fensége és méltósága csorbát szenvedne? Ha ez így volna, akkor Isten egyáltalán nem létezne az emberek számára. A kételkedők éppen ezt igyekeznek bebizonyítani. Ámde tény, hogy az embernek nagy szüksége van Istenre. És mert szüksége van rá, Isten ki is jelenti magát előtte annyira, amennyire a szükség megkívánja!

Szeretteim! Gondoljunk csak néhány gyermekre, akik még kicsinyek és tehetetlenek. Szüleik ellátnák őket minden jóval. Élelmet, ruhát, játékot bőven adnának nekik, de tovább nem törődnének velük. Mit gondolnánk az ilyen szülőkről, ha még egy helyettest sem adnának a gyermek mellé, aki segítene nekik és gondozná őket? A nagy jóllakottság, öröm és bőség ellenére is mennyire vágyódnának szüleik után. Hova jutnának ezek a gyermekek, ha soha szülői szeretetet nem tapasztalnának? Ha pedig már nagyobbacska és sok dolgot ügyetlenül csinálnak, ha a kapott parancsnak nem engedelmeskednek és általa nagy testi, lelki kárt vallanak, vajon mit gondolnánk az olyan szülőkről, aki nem sietnének gyermekeik megmentésére és nem volnának segítségükre?

Ez a hasonlat a kételkedők számára bizonyosan gyerekesnek tűnik. Miért? Mert ezek az embert, akit Isten a saját képre teremtett – elvetik. Nem törődnek vele! Vajon az a körülmény, hogy Isten az embert sokkal tehetetlenebbnek állítja a világba, mint más teremtményt, nem bizonyítéka-e annak, hogy Isten fenntartja magának a jogot arra, hogy személyesen is támogassa őt? Mert az, ami az emberben szunnyad, nem tör elő, mint az állatból a gépies ösztön, hanem vezetés által jön létre. Tudatossá váló önállóság, gondolkodás és küzdelem által kell annak kifejlődni. Nem tapasztaljuk-e eléggé, hogy emberek, akik vezetés nélkül nőnek fel, mennyire elvadulnak? Éppen azért, nagyon is érthetővé válnak számunkra az Írás elbeszélései az emberiség őskoráról, melyeknek bizonyossága szerint Isten, az Úr, odamegy az emberhez az Édenkertben, figyelmezteti és bünteti azt. Még Kainnak, a testvérgyilkosnak is kinyilatkoztatja magát, amint ez megíratott számunkra. Ezért az efféle elbeszéléseket olyan elfogulatlansággal kell olvasnunk, hogy szívünkben a legcsekélyebb kételkedés se üthesse fel a fejét. Éreznünk kell annak szükségességét, hogy Isten ily személyes formában érintkezzék az emberrel, mert célja az Isten és ember közötti lelkiközösség fenntartása. Ez a tudat már eleve kizár minden ellenvetést.

Elgondolhatjuk, Kedveseim, hogy az, ami eleinte ily gyakran előfordult, később mindig ritkább lett. A megromlott emberiség eltaszította magától Istent. Ezért a közvetlen kapcsolat is csupán a legszükségesebbre korlátozódott. Ha azonban gyermeki vonzalommal vagyunk Isten iránt, lehetséges-e azt gondolnunk, hogy Isten személyes kapcsolata az emberrel mindjárt az első idők után megszűnt? Vagy azt, amit a Szentírás még folytatólagosan beszél el, mint gyermekes, babonás találmányt, a mesevilágba helyezzük? Lehetetlenség, hogy Isten megjelenése végleg megszűnt volna! Amikor arról van szó, hogy egy ember feltartóztathatatlanul a romlás felé halad, annak megmentése érdekében Isten ma is közbelép! Éppen ezért teljes elfogulatlansággal és meggyőződéssel olvashatjuk a Szentírás minden elbeszélését. Úgyis Keresztelő János szüleinek történetét is. Mert az ember lelkében utat tör annak a feltétlen szükségességnek érzete, hogy Isten valamiképpen személyes módon nyilatkozzék meg, ha biztosítékot kíván nyújtani az ember megmentésére. Még eljőhet az idő, amikor Isten személyes kinyilatkoztatására ismét nagy szükség lesz. Ha nem másért, akkor azért, hogy megszégyenítse és ártalmatlanná tegye mindazokat, akik minden ehhez hasonlót a sarokba hajítanak, ha a nagy váltságmű lezárásáról van szó. Ennél a küzdelemnél valóban nem lehet a porban vesztegelni, hanem olyan erővel kell fellépni, hogy kérdésessé ne váljék az eddigi események sikere. Mert arról lesz szó: „*Ha az Úr meg nem rövidítette volna azokat a napokat, egyetlen test sem menekülhetne meg.*” (Márk 13:20.) Éppen ezért ne engedjük gyermeki hitünket elrabolni, és a tiszta, nemesnek tartott történetek tiszteletétől megfosztani magunkat. Inkább örüljünk, hogy Istent Atyánknak gondolhatjuk, aki törődik velünk! Ha pedig szükség van rá, és valakinek megmentésére szolgál, aggódó gyermekeihez Ő mindig megtalálja az utat. Gondoljátok csak meg, Szeretteim, vajon milyen szegény lehet az, aki nem tud és nem akar hinni!

III.

A keresztyének készenléte.

Tegnapelőtt ünnepeltük az első adventi vasárnapot. Ezért erre vonatkozólag olvassuk el, amit az Úr mond: „*Legyenek a ti derekaitok felővezve és szövétnekeitek meggyújtva. Ti pedig hasonlók az olyan emberekhez, akik az ő urukat várják.*” (Lukács 12:35.)

Az Úr adjon kegyelmet e szavak fejtegetésére, és ajándékozzon nekünk lelki épülést. Különösen abban a tekintetben, hogy készenlétben várjuk az Úr jövetelét.

Szeretteim, a Jézus Krisztusban! Az advent, a földre jött Jézus Krisztusra, a mi Megváltónkra emlékeztet. A zsidó nép évezredek óta várakozott rá. Ámde nem hiába! Amit hittek, az végül mégis bekövetkezett. Csakhogy, Aki jött, ismét elment. Visszament Atyjához a mennybe. Megígérte azonban, hogy ismét eljő! Akkor magához veszi övéit, és megváltási műve befejezést nyer. Első jövetelével csupán hirdette a megváltást. Így most ismét várakozásra vagyunk utalva. Várunk úgy, mint ahogy a Krisztus előtti nép várakozott. Várjuk visszajövetelét, de várakozásunknak olyannak kell lennie, amint Ő mondotta a felolvasott igében.

Egyházunk az adventi vasárnapokat az egyházi év kezdetére tette, hogy minden évben újra és újra határozottan buzdítson az Úr várására. A legtöbben a keresztyén hit eme tanítását egyszerűen félreteszik. Nem veszik tudomásul. Holott hitéletünk legfontosabb tartozéka kell, hogy legyen! Ezt bizonyítja az Úr és az apostolok számos nyilatkozata, amit a Szentírásban olvasunk. Az Úrra való várakozás a keresztyénségben igen ellanyhult. Azt mondják, hiszen már csaknem kétezer év óta hiába várunk! Az Úr mégsem jön! Ám akik minden lelki nyereség nélkül várakoztak rá, egyszer majd tapasztalni fogják, hogy az Úr miként fogja viszonzni várakozásukat, még akkor is, ha már nem lesznek idelelni! Egyetlen nemzedék sem gondolhatja, hogy az ő idejükben nem jön az Úr. Éppen ellenkezőleg, az Úr eljövetele minden időben lehetséges! Azt hiszem, Szeretteim, hogy nektek nem kell bővebben magyaráznom, hogy éppen a mai időkben kell különösen az Úr szavaira gondolnunk, amely a helyes várakozásra buzdít.

Mindenesetre ajánlatos, Kedveseim, hogy az adventi időben az Úr jövetelére gondoljunk. Különösen arra, amit ez alatt az idő alatt az Úr kíván tőlünk. Mert az a nap, a megváltás napja kell, hogy legyen a számunkra! A felolvasott igéből világosan látjuk, hogy mi tartozik a készenléthez, illetve hogyan kell várnunk az Urat. Három dologra hívja fel figyelmünket az Úr: 1. „*Legyenek a ti derekaitok felővezve.*” 2. „*Szövétnekeitek meggyújtva.*” 3. „*Legyetek hasonlók az olyan emberekhez, akik az ő urukat várják.*” Foglalkozzunk most behatóan e három követelménnyel. Igen sokat mondanak e szavak!

Elsősorban azt mondja az Úr, visszajövetelére vonatkozólag: „*Legyenek a ti derekaitok felővezve.*”

Mit jelent ez? Ha a régi időkben valaki útra indult, az előkészület utolsó pontja volt, mielőtt elindult, hogy az övet felcsatolja. Tehát, ha az Úr azt mondja, hogy: „*legyenek derekaitok felővezve*”, akkor az annyit jelent: „*Siessetek, hogy mindennel készen legyetek. Intézzétek el minden dolgotokat, mint azok, akik utazni készülnek, hogy amikor jövök, elvihesselek magammal!*” Amíg valakinek, aki nagyobb útra készül, valami dolga van, távollétére nézve még nem intézkedett minden irányban. Megkezdett ügyeket be nem fejezett. Vagy bizonyos gondok nehezedenek a lelkére, amelyeket elutazása előtt még tisztázni kell, addig nem kelhet útra, és övét sem csatolhatja fel. Gyakran pedig, milyen nagy károkat okoz a halasztás! Úgyannyira, hogy még otthon is reked!

Tehát Kedveseim, az Úr csak azt kívánja mondani, hogy legyünk készen mindig a válásra, hogy amikor jön, akadálytalanul mehessünk Eléje. Ahogyan sokszor a halálra készülünk, úgy

kell készülnünk az eddigi viszonyainktól való elválásra is, ha az Úr jön. Ne legyünk hátralékban oly sok mindennel. Lehetőleg mindenki vel szemben levő függő ügyeinket is intézzük el, nehogy valami mulasztás nyugtalanítson bennünket, amikor hirtelen megharsan a trombitaszó: „Az Úr jön!” Vigyázzunk nagyon, nehogy reszketve azt kelljen mondanunk: „Még ez vagy az a dolgom van. Még sok kötelességemet nem rendeztem. Még annyi bűn és engedetlenség van, amelyek vádolnak, és az Úr jelenlétében ingadozóvá tesznek!” Ilyesminek nem szabad az életünkben lenni, ha azt akarjuk, hogy minden jól menjen, amikor az Úr jön! Éppen azért gondoljunk mindig arra, hogy az idő rövid, és ne kezdjünk annyi mindenfélebe, amelyet esetleg nem tudunk befejezni, és a főmunkában akadályoz. Nem szabad olyan lassúnak, tunyának lennünk, hogy az egy szükséges dolgot elmulasszuk. Nem szabad oly gondtalanul, nyugodtan és békésen az időt lopni, és a nagy ráérés közben a világban is forgolódni, és ez által az isteni dolgokat – amellyel főképpen kellene törődnünk – elmulasztani. Mindig és mindenben a végső elintézésre kell törekedni, hogy ezzel is igazoljuk életünk főcélját: készen lenni, hogy bármely pillanatban mehessünk az Úr elé!

Különösen fontos, hogy a keresztyének szíve ne csüngjön semmin, ami az Úr iránti szeretetüket gyengítheti. Mindentől, mint valami jelentéktelentől, búcsút kell vennie, és mint aki már mindent elintézett, felövezi derekát, és várja az Urat! Ha valakinek a szíve oda van még kötve bármihez is, az rendszerint zavarja az Úrral való közösségét. Elrabolja örömét, és sohasem tud elkészülni. Görcsösen ragaszkodhat az ember az örömhöz, a pénzhez, a földhöz, a tisztelethez, a hírnévhez, vagy talán nemesebb dolgokhoz is, amelyek azonban mégis a földhöz tartoznak, mint pl. a tudomány és művészet, stb. Amíg az ember aggódik, és elszomorítja annak nélkülözése, amit el kell hagynia, addig az övét fel nem csatolhatja! Az Úr jöhet, mint a tolvaj éjjel, és milyen szomorú lesz, ha sokan nem lesznek készen!

A halálos ágyon is, amely hasonló helyzet, mint amikor az Urat várjuk, hányan sóhajtoznak: „Ó mi mindent tehetnék még, mennyit dolgozhatnék, és most meg kell halnom!” Ismertem egy ügyes orvost, aki közel állt hozzám. Kedves, emberszerető férfi volt. Amikor megtudta, hogy meg kell halnia, nagy aggodalom vett erőt rajta. Panaszkodott: „Ó, annyit fáradtam. Annyi mindent tanultam. Annyi tapasztalatot gyűjtöttem. Olyan jó állásom van. Annyit tehetnék még az emberiség érdekében, és most – ily fiatalon –, mennem kell!” Nem tudott belenyugodni abba, hogy a nemes, és emberek javát szolgáló tudását és tapasztalatait mind elhagyja, és – menjen. Megható volt, ahogyan fájdalmát elsírta. A készséget, az örömet azonban csak azután nyerte el, amikor már mindenről le tudott mondani. Csak ez után jutott igazi lelkibékességre, és csak ez után tudott kellőképpen felkészülni a halálra!

Sokan pedig éppen a halál közeledtével tudnak alaposan felkészülni. Ezt tapasztaltam néhány évvel ezelőtt, amikor egy fiatal hölgy halt meg a házamban. Ez a fiatal hölgy igen művelt, szokatlanul nagy tehetségű és rendkívül finomlelkű volt. Nagy művész volt. Zongorajátékával – törekeny, beteges teste ellenére is –, valósággal elragadta hallgatóit. Mint mondta, csupán meghalni jött hozzám. Gyengéd édesapja még örömet akart szerezni neki, és egy zongorát vitetett szobájába. A beteg odatámaszkodott a zongorához, és eljátszott egy karéneket! Minderről megfeledkezett! Semmi, de semmi nem érdekelt. Egy karéneket, mintegy „Krisztus az életem!”, vagy ehhez hasonló éneket. Ez volt számára a legfőbb! Felejthetetlenül vésődött lelkembe az a benyomás, amit ez a jelenet az aggódó apára gyakorolt, aki mindent rááldozott tehetséges lányára. A leány többek között már jó napjaiban átadta szívét Megváltójának. Ámde Kedveseim, micsoda készülődés volt ez... Három nap múlva meghalt, hogy oda menjen, ahol mennyei seregek zengnek dicséretet!

Persze mindentől elszakadni, ami a világban van – anélkül, hogy arra szükség volna –, nem kell. Itt voltaképpen egy benső érzelemről van szó. Bensőleg kell készen lennünk elválni mindattól, ami most még a világhoz köt. Mindennel és mindenki vel szemben lelkileg olyan magatartást kell tanúsítanunk, hogy bármely pillanatban el tudjunk attól szakadni. Mint ahogy

ez a fiatal hölgnél történt. Még ha hivatásunk, életfenntartásunk érdekében élénken és nagy örömmel fáradozunk is, csak az a lényeg, hogy ne ragaszkodjunk ahhoz egész szívünkkel úgy, hogy fájdalmat okozzon az attól való elszakadás. Felővezve lenni nem jelent mást, mint hogy útrakészen legyünk. Felővezve pedig mindenki lehet, aki kész mindentől könnyen elszakadni még akkor is, ha látszólag erősen hozzá van kötve. Olyan haldoklóknál, akik ismerik az Urat, a betegség, a vele járó gyengeség megkönnyíti a válást mindentől, még a szülőktől, gyermektől, rokontól, barátától is! Úgy látszik, mintha maga az Úr segítene, hogy az övéi helyes készenlétbe jussanak.

Sokkal nehezebb, ha az embernek, erejének teljében, saját elhatározásából bensőleg már előre el kell szakadnia mindentől, hogy készen álljon az Úr hívására bármilyen irányban, hogy azután külsőleg is teljesen átadja magát. Az Úr azt akarja, hogy komolyan vegyük az Ő eljövetelet. Ámbár sem a napot, sem az órát nem tudjuk, mindenkor – a kellő módon elszakadva mindentől – felővezve álljunk előtte. Előfordul, hogy az Úr eljövetele előtt is indítatva érezzük magunkat arra, hogy Érette mindent odaáldozunk: szülőt, testvért, otthont, feleséget, gyermeket és hazát. Aki meghátrál, aki nem övezi fel magát a hívásra készen, az könnyen azok közé juthat, akikről az Úr azt mondja: „Aki az ő életét szereti, az elveszti.”

Most beszéljünk a második követelményről. Azt olvassuk: *„Szövétnekeitek legyenek meggyújtva.”* Ez a kép hasonló ahhoz, amikor éjszaka vigyázni akarunk, hogy a tolvaj be ne törjön, és a lámpát égve hagyjuk. Világosságra van szükségünk azért is, hogy az ellenség ne tudjon ránk törni. Mert ahol sötétség van, ott mindig igen könnyű dolga van. Ha nincsen felülről való világosságunk, akkor a helyesnek vélt gondolatok, szemléletek, vélemények által, igen könnyen hamis irányba jutunk. Ennek beláthatatlan veszedelme még a Megváltóval szemben tanúsított egész magatartásunkat is megronthatja! Az utolsó időkben bekövetkező nyomorúságokkal szemben nyitott szemekkel kell állnunk. Figyelnünk kell éberen, hogy hol van az Úr, és hol nincsen az Úr, mi van Lélekből, és mi nincsen Lélekből. Hiszen Isten végül a gonoszokra *„bocsátja a tévelygés erejét, hogy higgyenek a hazugságnak. Hogy kárhoztassanak mindazok, akik nem hittek az igazságnak, hanem gyönyörködtek az igazságtalanságban.”* (II. Thess. 2:11-12.) Ugyanúgy: *„Hamis Krisztusok és hamis próféták is támadnak..., annyira, hogy elhitessék, ha lehet, a választottakat is!”* (Máté 24:24.) Hogy az utóbbi ne következhesse be, szükséges, hogy lámpásaink égjenek! Segítse meg az Úr, az igazi világosságtól sokfelé eltért nemzedékünket, hogy Isten Lelke által nagyobb világosságot nyerjenek, ami által felismerhessék mindenben az igazságot, és ne essenek áldozatul a veszedelmes tévelygésnek! Úgy vélem, hogy ha az Úr azt mondja nekünk: *„Szövétnekeitek legyenek meggyújtva”*, akkor ezzel mintegy rámutatni kíván arra, hogy Ő kész szövétneket adni nekünk. A komoly időkre való tekintettel olyan szövétneket, amit azután hűséggel ápolnunk kell, hogy szüntelenül égjen. Hűtlenségünk, hanyagságunk, vagy más világi örömeknek szele persze hamarosan ismét eloltja a lámpást. Mi csak olyan lámpásokat égethetünk, amelyek a mieink, és amit az Úrtól kaptunk. A világosságot gyújtó kegyelmi idők feltétlenül jönnek, csak várjuk hűséggel!

Az Úr intésében még egyebet is látunk. Képes kifejezéseknél mindenkor meg van engedve, hogy azt több oldalról is megvilágítsuk. A világosságnak, amennyiben az mindenkor rendelkezésünkre áll az evangélium által, világítani kell bennünk és rajtunk! Nekünk magunknak is világosságnak kell lennünk, amely ég és világít! A Hegyibeszédben azt mondja az Úr tanítványainak: *„Ti vagytok a világ világossága!”*, és hozzáfűzi: *„Úgy fényljek a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák a ti jócselekedeteiteket és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.”* Ennek mindig így kellene lennie, de különösen az utolsó időkben lesz nagy szükség rá, mert erre nézve mondja az Úr: *„Legyenek a ti szövétnekeitek meggyújtva!”* Amde miként szívleljük meg ezt a mai időkben? Mily kevés keresztyén van, akiben a régen eljött világosság a szó szoros értelmében látható lenne. Pedig a Jézus Krisztus megismerése, a Benne való hit

által mindenkor megkaphatjuk ezt a világosságot, amely messze világít. Hinnünk kell, hogy Jézus a világ Megváltója, aki emberré lett, Aki bűneinkért meghalt, Aki feltámadott és Úr mindenek felett! Ha erről nemcsak ajkunkkal teszünk bizonysgot, hanem annak ténye lelkünk mélyén mintegy világosság árad szét, akkor annak fénye ragyogása kifelé is kell, hogy tündököljön! Minél mélyebben és minél inkább magáévá tudja tenni a keresztyén ember mindazt, ami az Úr Jézusra vonatkozik, annál világosabb lesz egész lénye. Ó, de hányan vannak, akiket az evangélium világossága még csak meg sem érintett, nemhogy keresztyén hatolhatott volna egész lényükön. Hiszen látjuk, hogy azon keveseknél is, akik magukba fogadták az evangélium világosságát, mily gyengén, halványan pislákol csak. Gondoljuk meg azonban, hogy az utolsó idők kísértéseiben milyen nehéz lesz megállnunk, ha nem ismerjük eléggé az evangélium világosságát. Nem vagyunk annak határozott bizonysgtevői, sem jótékony hatása rajtunk nem látszik. Miként állunk akkor az Úr elé, ha jön? Ezért figyelmeztet olyan nagyon komolyan az Úr: „*Legyenek a ti szövétnekeitek meggyújtva.*”

Nemde Kedveseim, Isten gyermekei kívántok lenni? Ám kérdelem tőletek: világosság vagytok-e? Olyan világosság, amelyet – ha azok látnak, akiknek nincsen –, csodálkozva szemlélnek? Világosság, amelynek fényénél mások is megtalálják az utat? Világosság, amely belevilágít a sötétségbe és fekete homályba is, amelyben sokan, gyakran még a magukat hívőnek valló keresztyének is járnak? Olyan világosság vagytok-e, akik olyan módon égnek, ahogy az Úr kívánja? E kérdésekre némelyeknek alig van bátorságuk igennel felelni. Sokan pedig egyáltalán nem tudnak válaszolni rá. Úgy vélik, nagy követelmény az, valakitől azt kívánni, hogy lámpása legyen meggyújtva, amikor nincs is! Azoknak, akik Jézust nem ismerik, akik az Ő bizonysgtétéleit nem fogadják magukba meleg szívvvel, azoknak csakugyan nincs lámpása. Azoknak nem is lehet mondani: „Legyen lámpásotok meggyújtva!” Ámde ti, Kedveseim, akik itt egybegyűltetek, azt hiszem, hisztek a Megváltóban. Igéjének nem álltok ellene. Mindazt, amit jó Megváltónkról, Jézus Krisztusról hirdetnek, készséges szívvvel fogadjátok magatokba és teszitek magatokévá. Ennek következtében van is világosságotok! Lámpásotok! Ámde kérdelem: ég-e a lámpásotok? Világít-e bennetek és rajtatok? Vannak kézilámpások, amelyek elől, kis ajtócskával vannak ellátva. Ha ezt az ajtót kinyitják, akkor a belé helyezett világosság világít, ha becsukják, a világosság, bár benne van, de nem világít. Vajon milyen lámpások vagyunk? Eltakarjuk a bennünk égő világosságot, hogy ne világítson, vagy engedjük, hogy szabadon, nagy lánggal égjen, amely megmutatja az előttünk levő utat, hogy a körülöttünk járók is lássanak abból valamit?

Ó, Szeretteim, mit mondjak nektek, hogy a bennetek égő világosságot ne rejtsetek véka alá – mint ahogy az Úr is mondja –, hanem állítsátok a gyertyatartóba, hogy azt mindenki lássa, és vigyázzatok, hogy szüntelen égjen!? Első feltétele ennek, hogy bizonysgot tegyünk arról, amit Krisztusban bírnak. Teljesen az Ige szerint: „*Mert ami a szívet megtölti, abból szól a száj!*” (Máté 12:34.) Amit az evangélium nyújt nekünk napról-napra, azt a mások vigasztalására és erősítésére kell gyümölcsöztetnünk. Nem szabad úgy cselekednünk, mintha titok volna az, hanem gyermeki módon, nyílt örömmel, elfogulatlanul, szeretettel kell bizonysgot tennünk arról, hogy az evangélium által kik vagyunk, és mennyi vigaszt lelünk. Ehhez szorosan hozzátartozik az Úr Jézus visszajövetelének reménysége is! Az utolsó időkben lehet, hogy a felsőbbségek előtt is bizonysgot kell tennünk, akik az evangélium ellenségei. Csakúgy, mint az apostolok idején. Még ha minden javunk, állásunk és életünk is kockán forog! Aki ezt megcselekszi, annak lámpása ég! Fénye mellett pedig számtalanok felüdülnek, békességre jutnak, és utánzásra nyernek indíttatást, hogy szintén eljuthassanak e boldogító hitre, és Krisztus által üdvösségre. Mert boldog az, akit az Úr vigyázva talál! Akinél azonban mindez hiányzik, aki az Úrét kíván lenni, mi lesz akkor azzal, ha az Úr jön dicsőségben?

Amikor az Úr azt mondja tanítványainak: „*Ti vagytok a világ világossága*”, akkor világos, hogy a közvetlen előtte felsorolt erények azok, amelyek által világosság lehetnek. Nem a

magát különbnek tartó, az igazság, kegyesség, vagy hit tekintetében büszkélkedő embert, nem az önző, önfejű, kemény, szívtelen és okvetetlenkedő embert mondja az Úr boldognak, amely által világosság lehet a világban. A lelkszegényeket mondja boldognak az Úr. Ezeknek a gondolkodását és lelkiállapotát jellemző erényeket is felsorolja az Úr. A lelkszegények egyszersmind szomorkodók is, ezért szelídek. Éhezik és szomjúhozzák az igazságot, és ezért irgalmasok. Tisztaszívűek, és ezért békeszerzők is! Ezekben kell a tanítványoknak világítaniuk. Ó, hány lámpát gyújtottak már meg eme erények tüzésénél, amelyeknek égniük kellene a keresztyéneknek! Szinte magam előtt látom a hétágú gyertyatartót, amely egykor a jeruzsálemi templomban állt. Az első: lelkszegénység, a második és harmadik: szomorúság és szelídség, a negyedik és ötödik: az igazság után való éhezés és szomjúság, valamint irgalmasság, a hatodik és hetedik: a tiszta szív és békeszerzés. Micsoda fenséges lámpások ezek a gyertyatartóban! Mily csodaszép, ha a három szembetűző lámpás: a szelídség, irgalmasság és békeszerzés ég a gyertyatartóban! Különösen, ha olyan ragyogó fényben égnék, hogy mindenki megláthatja, és követést ébreszt a szívekben!

Vajon e lámpások Jézus tanítványai előtt ismeretlenek lehetnek-e? Ha mégis, ragaszkodjanak az evangéliumhoz, amely a gonoszokat és bűnösöket – őket is – megigazítja, a kárhozatból az üdvösségre, és a pokolból a mennybe vezeti. Alig hiszem, hogy ilyen evangélium ne gyújtana tüzet a szívükben, és ne égne lámpásuk az igazság után való vágytól és az emberiség iránt érzett szeretettől. Ha kegyelmet és irgalmat nyertek, akkor boldog napsugárként kell világítaniuk a sötét, boldogtalan világban.

Az Úr figyelmeztet, hogy mily rendkívül fontos és szükséges, hogy éppen visszajövele előtt, az utolsó időkben égjen a tanítványok lámpása. Milyen nagyon sötét lesz akkor ez az egyébként is sötét világ, ha sehol nem látni majd az Úr lámpásait! Milyen borzasztó lesz, ha az embereknek minden segítség nélkül kell a nyomorúságok közepette állniuk! Azért figyelmeztet már előre az Úr: „*Legyenek lámpásaitok meggyújtva!*” Akkor keresni fogják a világosság gyermekeit, hogy szeretetükbe és jóságukba kapaszkodhassanak és megmeneküljenek. Jaj lesz azonban, ha éppen azok, akiknek lámpásuk van, ridegen, szigorúan, keményen, civakodva, szeretetlenül elzárkóznak, és komor sötétségbe burkolják magukat; ha minden világosságot, amivel rendelkeznek, úgy magukba rejtenek, hogy azoknak, akik a kezükbe kapaszkodnak, szinte lehetetlenség lesz a helyes utat megtalálniuk! Ebben az esetben pedig mit használnak az Úrnak? Hogyan fog az Úr ezekkel a tanítványokkal beszélni, ha végül megjelenik? Olyanok ezek, mint akik a talentumot elásták, és a helyett, hogy lámpásukkal világítanának, a sötétség ruháit öltötték magukra! Amit mondtam, teljesen egyezik az Írással: „*Szelídlelkűségetek legyen ismert minden ember előtt. Az Úr közel!*” (Fil. 4:5.) Gyakoroljuk magunkat a szelídségben mindig jobban és jobban! Legyünk szelídek mindenki irányában. Tévelygőkkel, bűnösökkel, még a hitetlenekkel szemben is, legyünk szeretettel, hogy világosságot lássanak bennünk, amely útmutató nekik ebben a sötét, elveszett világban! Így lehetünk a világ világossága, ahogy az Úr mondja, és így tudunk készenlétben állni arra a napra, amikor Ő jön!

Most vegyük szemügyre az Úr harmadik figyelmeztetését: „*Legyetek hasonlóak az olyan emberekhez, akik az ő urukat várják!*”

Azt mondhatnánk: ha már derekainkat felöveztük, lámpásaink égnék, akkor már körülbelül olyan emberek vagyunk, akiken meglátszik, hogy az Úrra várnak. Ez nagy tévedés! Sokan vannak, akik készen állnak, hogy az Úr hívását kövessék, akik lámpásaikat égve tartják, az Úr eljövetelét azonban nem várják. Jól tudjuk, hogy nekünk készen kell lennünk a halálra. Éppen olyan általános keresztyéni kötelesség az is, hogy lámpásunk égjen. Mindkettő lehetséges a nélkül, hogy valóban várnánk az Urat. Nekünk azonban az Úr akarata szerint olyan embereknek kell lennünk, akik Őt várják!

Mindenekelőtt hinnünk kell visszajövetelében. Szívünkbe kell fogadni, hogy az Úr eljövetele igen fontos, és az ő országa teljességének szempontjából igen szükséges is! Ha olyan emberekhez akarunk hasonlók lenni, akik az ő urukat várják, akkor legalább is gondolnunk kell arra, beszélnünk kell róla, bizonyosságot kell tennünk felőle, és szívünkben nagy vágyat kell éreznünk utána! Teljes ellentétben kell cselekednünk, mint ahogy általában a mai keresztyénség cselekszik. Ez csaknem kivétel nélkül sajátságos hallgatásba merül. Amolyan hitetlen hallgatás ez, mintha csak azt gondolná magában: Krisztus visszajövele nem is várható!

Ezzel szemben az Úr olyan módon, mint amely minden időkre szól, azt mondja: *„Legyetek hasonlók az olyan emberhez, mint akik az ő urukat várják.”* Az Úr ezzel ama nagy gondolatának ad kifejezést, hogy az Ő eljövetelével a világ minden nyomorúságának véget vet. Minden szenvedés megszűnik! Az emberiséget pedig kiszabadítja a bűnből, a gonoszságból és a Sátán karmaiból, hogy ezzel a megváltás munkája végleges befejezést nyerjen. Vajon nem kellene-e szívünknek repesni e gondolatra? Nem kellene-e hogy ez, vágyunkat teljesen felkeltse? Vajon helyes-e tőlünk, ha az Úr eljövetele elé közömbösen nézünk, és mintegy azt gondoljuk: *„Ha jön, akkor jön, ha nem jön, akkor nem jön! A fontos, hogy úgy éljünk, hogy az örökéletet elnyerjük! Ez éppen elég!”* Ó igen, kedves keresztyén testvérem, csak élj tovább is úgy, hogy végül üdvözülhess! Azonban ne feledd, hogy az Úr többet is kíván. Ő nemcsak téged és engem, hanem az egész világot meg akarja váltani. Ő minden rossznak, ami a világban uralkodik, véget akar vetni. Szabaddá akarja tenni a világot, amely most hitetlenségben, bűnben, nyomorúságban és mérhetetlen szenvedésben tengődik. Vagy talán közömbös előttünk a remény, hogy ezután már nem így lesz? Vagy talán azt kívánjuk, hogy ez örökké így tartson? Nem inkább arra vágyik minden ember, akiben az emberszeretnek csak egy picinyke kis szikrája él, hogy Krisztus, aki bűnné lett értünk, a nagy Megváltó és Szabadító, megváltói művét teljesen befejezze? Milyen más lesz minden, Kedveseim, ha egyszer az Úr jön, és mindent megváltoztat!

Jól gondoljuk meg a dolgot, és szívünk egész vágyával kívánjuk, hogy az Úr jöjjön már le a mennyből! Mert Kedveseim, ne feledjük el, hogy olyan embereknek kell lennünk, akik várják, nagy, olthatatlan vágygal, hogy az Úr végre jöjjön! Hogy igazságot szolgáltatson, és kiszabadítsa nemcsak az élőket, hanem a holtakat is! Hogy az utóbbiak mennyire várják, az szemünk előtt el van rejtve. Ámbár sejthetjük, ha tulajdonképpen teljességük feltámadásukhoz van kötve, amely, mint tudjuk, ugyancsak Jézus visszajövelekor megy végbe.

Végül még azt szeretném hozzáfűzni, hogy némelyek nem is tartják oly fontosnak a keresztyének számára, hogy az Urat a jelzett módon várják. Azt mondják, a fő, hogy egyébként ne hibázzon semmiben! De hát éppen ez az, hogy egész keresztyén magatartása a szerint változik, hogy reménységet táplál-e szívében az Úr eljövetelét illetőleg vagy nem? Elsősorban Krisztus nyomdokain kell járni. Ő szíven hordozta az egész emberiséget. Részvételt volt iránta, és úgy szerette a világot, hogy érette még életét is odaáldozta! Ilyen gondolkodást és magatartást azonban csak az tud ébreszteni bennünk, ha az Úr eljövetele fontos és nagy jelentőségű lesz számunkra. Továbbá, hogyan állunk imádságunkkal, annak meghallgattatásával, amit az Úr a szívünkre helyez, amikor azt mondja: „Mondom nektek, mindenkor imádkozatok, és meg ne restüljete!” Mi az tulajdonképpen, amit oly égetően és szüntelen vágygal a szívünkön kell hordozni? Hát nem az egész teremtésnek a megváltása? Nézzük csak meg azt az imádságot, amit az Úr mintának adott elénk. Azzal kezdődik: „Szenteltessék meg a Te neved. Jöjjön el a Te országod. Legyen meg a Te akaratod, miképpen a mennyben, úgy itt a földön is!” És e szavakkal végződik: „És szabadíts meg a gonosztól!” Ámde kérdem, Kedveseim, vajon igazán imádkozhatjuk-e a Miatyánkot, anélkül, hogy az Úr Jézus eljövetelére gondolnánk, amellyel Isten országa a földre jön, és teljességre jut? Látjuk, hogy imádságaink meghallgattatásaként, mindennek el kell jönnie. Ámde hogyan jöjjön el, ha azért nem imádkoznak, és senki fontosnak nem tartja? Egész készenlétünk, még ha a halálról van is szó,

nem ér semmit, ha Krisztus visszajövele távol van tőlünk. Ha ellenben élénken foglalkoztat e gondolat, akkor rendkívüli ösztönzést nyerünk arra, hogy a várakozási idő alatt sokkal türelmesebbek, józanabbak, hűségesebbek, elővigyázatosabbak, szeretetteljesebbek és békeszerzőbbek legyünk! Még sokat lehetne mondani, hogy a keresztyének valóban olyanok legyenek, akik az Urat várják! Mindenekelőtt engedelmeskedjünk az Úrnak. Ama figyelmeztetését: „Vigyázzatok!”, naponként vessük a lelkünkbe. Mert észrevétlenül is olyanokká lehetünk, akik nem várják az Urat. Ezáltal nemcsak a helyes készenlét lehetőségét veszítjük el, hanem elveszíthetünk *mindent*, amikor az Úr megjelenik dicsőségben.

Tartsuk emlékezetünkben az Úr figyelmeztetését, és várjuk Őt. Higgyünk visszajövetelében, és vigasztaljon a reménység, hogy jön! Beszéljünk róla, és örvendezzen szívünk annak, hogy van még egy ígéret, amely szerint a bűnözés teljesen megszűnik. A sötétség hatalma megsemmisül! Minden, ami a mennyben és a földön van, szent egységbe olvad, és örömére lesz az emberiségnek! Tartsuk ezt szem előtt mindenkor! S ha lelkünkben is ragaszkodunk mindehhez, akkor csakugyan *„olyan emberekhez leszünk hasonlók, akik várják az ő urukat!”*

Szeretteim! Ha gyenge, erőtlen szavaimmal sikerült elérnem legalább annyit, hogy lelketekben vágyat ébresztettem az iránt, hogy ezután olyanok legyetek, akik az Urat várják; akiknek dereka fel van övezve, és lámpásuk ég, akkor szívemből hálát adok az Úrnak! Ó, nézzetek körül, és meglátjátok, mily nagy szükség van arra, hogy minden megváltozzék! Ugyan, mit jelentene, ha történetesen béke volna a világban? Jobb volna akkor? Nem! A régi nyomorúság megmaradna akkor is! A bűn, a harag, a szenvedés, a nyomorúság, az ezerféle kétségbeesés változatlan maradna. A béke mindenestre jobb, mint a háború! Adja az Úr Jézus, hogy azt a békét, amelyre oly nagyon vágyunk, és amelyért annyit imádkozunk, végre elérjük. Ezzel azonban még korántsem értünk el mindent. Igazi béke a földön csak akkor lesz, ha az Úr Jézus dicsőségben megjelenik, és minden teremtményt, amelyet vére által szerzett meg, a bűnből kiszabadított, és Isten gyermekeinek dicsőségébe vezetett!

Adjon az Úr kegyelmet nekünk, hogy azok között legyünk, akiket az Úr azonnal észrevesz, amikor a mennyből alátekint, mint olyanokat, akiknek dereka fel van övezve, lámpása meggyújtva, és várják Őt. Hogy azt mondhassa: *„Hozzátok, hozzátok jövök vigasztalásul. Látom, hogy készenlétben álltok, lámpásotok ég, és vártok! Jöjjetek Atyámnak áldottai, és örököljétek az országot! Emelkedjete a magasba, és jöjjetek hozzám, amint ígérve van!”* (v.ö. I. Thess. 4:17.) „Igen!” – kiáltjuk Feléje –, „jövel Uram Jézus, jövel mihamarabb, és vess véget minden szenvedésnek itt a földön! Ámen.”

IV.

A nép örömlakomája és hatásai.

Esa. 25: 6-9. *„És szerez a Seregek Ura minden népnek e hegyen lakomát kövér ételekből, lakomát erős borból; és elveszi e hegyen a fátylat, amely beborította az összes népeket, és a takarót, amely befedte mind a népségeket; elveszi a halált örökre, és letörli az Úr Isten a könnyhullatást minden arcról, és a népek gyalázatát eltávolítja az egész földről, mert az Úr szólt. És szólnak ama napon: Íme Istenünk, akit mi vártunk, és aki megtart minket; ez az Úr, akit mi vártunk: örüljünk és örvendezzünk szabadításában!”*

Esaiás próféta eme szavai a jövőre mutatnak, amikor Isten országa a földre jön. Nem úgy mondja, mintha az Úr szólna általa, hanem a próféta imádkozva és tanítva mondja e szavakat. Ebben a részben imádkozva kezdi szavait: *„Uram, te vagy Istenem, magasztallak, dicsérem nevedet! Mivel csodát cselekedtél, örök tanácsaid hűség és igazság!”* Ilyen formában még négy verset mond imádkozva.

A próféta tehát imádkozva beszél Istenhez, aki más alkalommal ajkára adja a szót. Szíve annyira telve van mindazzal, amit hirdetni kell, hogy még imádságban is dicséretet zeng ajka. Lelke túlárad az örömtől, hogy az Úr mit kíván cselekedni a föld minden népével. A hatodik verstől már mintegy tanítva és utasítva beszél. Ámbár most sem úgy, mintha az Úr adná a szavakat, mint egyébkor: „Így szól az Úr.” Istenről, mint harmadik személyről beszél a próféta. Úgy kezdi beszédét: „És szerezz a Seregek Ura...” Ebből is láthatjuk, hogy a próféták mennyire át voltak hatva az isteni dolgoktól, amelyeknek nagy részét Isten közvetlenül az ő ajkukra helyezett. Mindazonáltal vannak helyek, amelyeket úgy kell tekintenünk, mintha az Úr adta volna. Mert ha ajkukra nem is adta, mindenesetre szívükbe helyezte azokat. Nem egy gondolkodó, számító, hanem Isten Lelkétől teljesen áthatott embernek a szavai ezek. Teljes igazságot mond, és azt – bár úgy látszik, mintha magától mondaná –, mégis úgy mondja, hogy az a benyomásunk, mintha maga az Úr mondaná. Hiszen a 8. vers végén olvassuk is: „...mert az Úr szólott.”

Világos, hogy ez az ígélet még nem teljesedett be. Ámde várták a beteljesedését. Hogy azonban Esaiás a maga korában és a következő században élő emberek számára világossá és érthetővé tegye a bekövetkező eseményeket, szükségesnek tartotta, hogy reménységének és jövődőlésének alapjául az akkori Sion hegyet vegye. Nem szükséges azonban azt gondolnunk, hogy ez a hegy majd Palesztinában lesz, és ott fog lejátszódni mindaz, amit megjövendölt. Ez az ország szét van rombolva, és Sion hegye is csaknem szétmállott már. A nép pedig az ígélet földén kívül szét van szórva. A jövődőlés ott fog végbemenni, ahol Izráel Istenéről eleven és boldog örömmel beszélnek, és ahol az övéit találja. Jézus Krisztusnak Jeruzsálemben való szenvedése, halála és feltámadása által, mindenesetre az ígéletnek egyik jelentős része teljesedett be. Ugyanis az, a tulajdonképpeni előkészület mindama jóra, ami az egész emberiségnek ígérve van. Lelki értelemben véve minden népnek Sionban és Jeruzsálemben kellett a szabadulást keresni, mert onnan indult ki, és ott lett lefizetve a váltságdíj minden népért. Ma azonban mindenütt van szabadulás, ahol az evangélium tisztán és világosan hirdetik. Az Úr azt mondta, hogy a „világ végezetéig”, ez annyit jelent, hogy a „föld végéig” az övéivel lesz. Ahol tehát az Úr, ott a szabadítás. Ott a Sion! Ott a Jeruzsálem!

Tehát miként szól az ígélet? – *„És szerezz a Seregek Ura minden népnek e hegyen lakomát kövér ételekből, lakomát erős borból.”*

Ez bibliai ábrázolása annak, hogy Izráel Istene micsoda tiszta, mennyei eledelt fog nyújtani a föld minden népének. Bizonyos értelemben ez már beteljesedett Krisztus által. Ő elkészítette a fent nevezett lakomát. Mint kenyér, önmagát adta. Mint húst, ugyancsak önmagát adta. Mint erős bort, az Ő vérét adta. Azért mondja: *„Én vagyok amaz élő kenyér, amelyik a mennyből szállt alá; ha valaki ebből a kenyérből eszik, örökké fog élni!”* és *„Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete van.”* (v.ö. János 6:31-57.) A lakomát tehát az Úr elkészítette, hogy valamennyien megerősödjenek és felüdüljenek. Ebben a lakomában azonban a föld minden népének részesülnie kell! Mindenkinél elkészítettett, tehát az idők folyamán mindenkinek ennie kell abból! Az egész föld paradicsom, szent föld lesz, ahol mindannyian ugyanazt a mennyei eledelt kapják, amely az ígélet földjén termett a Megváltó által. Ennek ki kell terjednie az egész földre, amíg mindenki részesül belőle. Úgyannyira, hogy a lakoma egyidejűleg az egész világ minden népe számára el van készítve.

Ez ama lelket felüdítő, nagy lakoma, amely minden népnek meg van ígérve. Található pedig mindenütt, ahol az evangélium hirdetik. Mivel pedig sok nép van még, akiknek nem hirdettetett az evangélium, és nem vettek részt a lakomán, azért a jövődőlés sem teljesült be egészen. Az evangéliumhoz különösen Isten erejére, a Szentlélekre van szükség! A Szentlélek világosságot gyújt az emberi szívekben. Az egész világ minden népének vigasztalására kell, hogy legyen az evangélium. Úgyannyira, hogy a Szentlélek által új életet nyernek Istentől, és lelkük felüdül a lakomán. Ezért az, amit Esaiás a nép örömlakomájának képével jövődől,

más prófétai helyen kép nélkül van jövendölve. Mint például Jóel próféta azt mondja: „*És léssen azután, hogy kiöntöm lelkemet minden testre...*” (3, 1.) Ez az Úrnak terve és szándéka! Istennek nagy kegyelme pedig, hogy ezt a tervet magáévá tette, nemcsak azért, hogy megkezdje, hanem, hogy amikor eljön annak az ideje, be is fejezze!

Amikor ez elkövetkezik, akkor egy másik dolog is történik. Mégpedig: „*Elveszi e hegyen a fátylat, amely beborította az összes népeket, és a takarót, amely befedte mind a népségeket.*” Ebből is láthatjuk, hogy a földi Sion hegye nincsen ott, ahol minden nép van, és minden nép nincsen ott, ahol a Sion hegye van. Ámde Isten Sion hegyén kezdte elvenni a fátylat, Krisztus által. Akkor eltávolított valamit Isten, de nem minden népről. Ezt a valamit Esaiás fátyolnak mondja, amellyel a nép be van borítva. Ez a fátyol és takaró még mindenfelé látható. Hogy milyen takaró az, ami betakar bennünket, jól érezzük. Még nem élünk tiszta, egészséges isteni levegőben. Az Írás beszél gonosz lelkekről, akik a levegőben uralkodnak, és Isten gyermekeit is körülveszik. Azok ellen pedig küzdeniük kell Istennek ereje által.

Bennünket, keresztyéneket is sötét felhő takar! A sötét hatalmak bennünk és körülöttünk uralkodnak. Sokkal több lelki sötétség vesz körül bennünket, mint ahogy gondoljuk. Tekintünk csak szét, és meglátjuk, milyen nagyon tehetetlenek vagyunk sok mindenben. Milyen kevésbé világos a látásunk. Mennyire meg van még kötözve a lelkünk. Mennyi lelki nehézséget kell leküzdenünk. Mennyire sötét és ködös a gondolatunk is. Néha még a legegyszerűbb dolgot sem tudjuk felfogni. Vannak emberek, akik úgyszólván megközelíthetetlenek. Annyira korlátoltak, olyan sötétség borítja őket és olyan megkötözöttek, hogy észre sem veszik a gátló körülményeket. Ezek mind ördögi fátylak és takarók, amelyeket a sötétség nagy fortélyal áraszt az emberekre. Még a keresztyének között is. Kezdetben ugyan ez a takaró elvétellett a hívókról, később azonban a hit mellett lassan sötét fátyol borult a hívó keresztyénekre is! Napjainkban még a legnemesebb és legtisztább is be van borítva a sötétség fátylával, amennyiben nem tud felemelkedni és erőre jutni! Ó, Szeretteim, ha tudnátok, hogy mennyi minden van még az emberekben és emberek körül, amit el kellene távolítani, hogy teljesen Jézus kegyelmébe jussanak! Sokan nem is tudják megérteni a Jézus vére által való kiengesztelést és Jézus érdeméért való bűnbocsánatot. A kegyelem és a bűnök bocsánata teljesen el van fedve előttük. Ha pedig hirdettetik nekik, akkor kételkednek abban, és úgy vélik, hogy azt nem fogadhatják el. Tény, hogy a fátyol és takaró itt van, mert sokat nem tudunk megérteni. S ha esetleg szó szerint meg is értjük, nem tudjuk birtokba venni, és nem tudjuk úgy élvezni, hogy a lelkünket felüdítse.

Ám lássátok, ami itt jövendölve van: minden ördögi fátyolnak, amely beborítja az összes népeket, egyszer el kell tűnnie! A kegyelem trombitaharsogása egyszer oly hatalmasan fog hangzani, hogy minden ördög menekülni fog előle. Még hallani sem tudja, és az emberek szabadok lesznek! Mint ahogy Jézus idejében a betegek és megszállottak is szabadok lettek, úgy szabadulnak meg egyszer az összes népek az ördögi fátylaktól és takaróktól! Hogy ez miként fog végbe menni, azt persze nem tudjuk megérteni. S ha mondhatnék is arra vonatkozólag valamit, akkor sem tudnátok megérteni. Azt az egyet azonban ti is el tudjátok képzelni, hogy milyen nagy kegyelem árad majd minden népre, ha azok egyszer megszabadulnak minden ördögi befolyástól. Ez lesz az a nagy örömlakoma, amely Jézus által készítettett minden népeknek! Micsoda örömlakoma az, amit Jézusban és mindenben, amit Róla hallunk, ma is bírunk! Ámde micsoda öröm lesz az, ha már minden fátyol és takaró eltűnik, és a lakomának teljes értékét felismerjük, és minden ízét magunkba fogadjuk?!

Az összes népeket betakaró fátyol és takaró eltávolítása után azonban még valami következik: „...és elveszti a halált örökre!” Mind a fátylak csak a halálnak elágazásai az emberben. Halottá és érzéketlenné teszi az embert minden isteni iránt. Ha a fátylak leesnek, a halál is távozik. Eddig a halál nyelt el mindent, végül azután maga a halál nyeletik el! Még pedig mindörökre! Ami pedig egyszer elnyeletett, az már nincsen, az elveszett! A halál tehát

egyszer elvesz! Hogy ebben a világban már, nem akarom eldönteni, hogy még sokáig uralkodik, azt sem. Egy próbát azonban, hogy milyen is lesz, ha már halál nincsen, még ebben a világban ad Isten. Általában az a vélemény, hogy a halál természeti törvény. Ezért be kell bizonyítani, hogy nem! A halál nem a világba való! A jövődőlés is azt mutatja, hogy minden, még a halál megszűnése is ebben az időben fog bekövetkezni. Vagy legalább is megsemmisülésének a kezdete még ebben az időben várható. S ha esetleg lesz is a földtől való válás akkor is, az már nem lesz meghalás, hanem inkább csak elragadtatás, annak bizonyítására, hogy csupán békesség és élet vesz körül bennünket.

Amikor már mind a fátyol, mind a halál már elveszett, akkor vége szakad a szenvedésnek is! Akkor megszűnik a sok gyötrelem és betegség is! Ha azután már minden fájdalomnak, minden szenvedésnek és minden halálfélelemnek vége szakad, mi történik? Akkor a könnyhullatásnak is vége! Azért mondja az Ige: *„És letörli az Isten a könnyhullatást minden arcáról, és a népek gyalázatát eltávolítja az egész földről, mert az Úr szólott. És szólnak ama napon: Íme Istenünk, akit mi vártunk, és aki megtart minket; ez az Úr, akit mi vártunk, örülünk és örvendezzünk szabadításában!”* Tehát amint látjuk, minden egy nagy megváltási, szabadítási örömmé fog változni. Mindenki csak arra az Egyre tekint, aki ezt véghez vitte. Mindenki nagy örömmel csak Őreá mutat: ím lásd, ez a mi Istenünk! Egyedül Ő vitte véghez mindezt! Nélküle minden vágyunk, minden várakozásunk a könnyektől, a bűn rabságából és a halálból való szabadulás után, hiábavaló lett volna! A sötétség fátylai és takarói pedig, amelyek beborítottak, soha le nem hullottak volna! Ezt fogja mondani annakidején minden nép, és boldogan fognak örülni a szabadításnak!

Mi már ma is boldogok vagyunk, ha az Úr Jézust igazán ismerjük. Ámbár az öröm mellett még sok fájdalom maradt. Mi lesz azonban, ha az öröm egyszer minden fájdalom nélkül jön majd? Erre várhatunk, ebben bízhatunk, mert: „az Úr segít!” Ő megmondta, és meg is cselekszi! Ámen.

V.

A Szentlélek kiáradása.

Esaiás 44:1-5. *„És most hallgass Jákób, szolgám, és Izráel, akit én kiválasztottam. Így szól az Úr, teremőd és alkotód anyád méhétől fogva, aki megsegít: Ne félj szolgám, Jákób, és te igaz nép, akit kiválasztottam! Mert vizet öntök a szomjazóra, és folyamokat a szárazra; kiárasztom lelkemet a te ivadékodra, és áldásomat csemetéidre. És növekednek, mint fű között, és mint füzek vízfolyásoknál. És ezt mondja: Én az Úré vagyok! Amaz Jákób nevét emlegeti, és a másik saját kezével írja: Az Úré vagyok! És hízelegve említi Izráel nevét.”*

Jákóbbal vagy Izráellel beszél itt az Úr. Vagyis a néppel, amely Jákóbtól – akit Izráelnek is hívnak – származott. Az Úr beszélt vele. Ez nemcsak amolyan szólásmód. Ez valóság! Isten Izraelben beszélt! Még ha angyalai által is, akik Őt képviselték, vagy a próféták által, akikre Szentlelkét árasztotta. Ezek rendszerint úgy beszéltek, mintha maga az Úr beszélne. Saját személyük teljesen háttérbe jutott. Ez egy csodálatos dolog! Az egész világtörténelemben egyébkor nem fordult elő, hogy Isten leereszkedjék, és népével beszéljen. Sohasem beszélt úgy, hogy ugyanakkor ne tartotta volna szem előtt a föld minden népét, amelynek Izráel népe csak egy kis töredéke volt.

Ez a nép Isten szolgája volt, felhasználta őket céljaira. Szolgálatot teljesítettek a föld minden népe érdekében. Amikor Isten e szolgájáról azt mondja: *„Én teremtettem és választottalak!”*, akkor ez tulajdonképpen Izráel népére vonatkozik. Ámde mióta az Úr Jézus Krisztus eljött, azóta mindenki, aki Őbenne hisz, Izráel népéhez tartozik. Mert aki szereti a Fiút, azt szereti az Atya. Az magának tulajdoníthatja mindazt a szép és dicső dolgot, amit Izráelnek ígért. Ezért úgy kell vennünk, mintha Isten hozzánk szólna. Ő bennünket is úgy teremtett és készítet,

mint Izráelt, elválasztott, mint Jákóbot, és születésünktől fogva Istennek szenteltettünk a keresztség által éppen úgy, mint ahogy Izráel a körülmetélkedés által.

Vajon mit akar az Úr mondani nekünk? Oly nagyon szeretnénk Isten hangját hallani. Oly sokat szeretnénk Tőle kérdezni. Mindannyian azt szeretnénk tudni: „Mit mond az Úr?” Mert amit a földön emberektől hallunk, az nem elégít ki minket. Ámde amikor azt halljuk, hogy: „Az Úr szól!”, akkor lelkünk felujjong, és ezt gondoljuk: „Ezt én is szeretném hallani!” Tehát figyeljünk, mert Ő most szól: „*Ne félj szolgám, Jákób, és te igaz nép, akit kiválasztottam!*”

Az a nép, amelyik Jézust Megváltónak vallja, éppoly nyomorúságban érzi magát, mint egykor Izráel. A világ jár a maga útján. Izráel Istenével nem törődik. Néha meg is veti és gúnyolja. Ámde egyébként is sok a szenvedés. Ennek ellenére is, aki az Úré akar lenni, az szolgálja is Neki! Szolgálania kell a világnak is. Máskülönben nem lehet Isten szolgálja. Amint valamivel megpróbálkoznak, azonnal ezer veszély és akadály környékezi őket. A gyilkos, aki kezdettől fogva van, mindent megakadályoz! Voltaképpen mi lett, hogy századok óta csak töprengünk és tépelődünk? Semmi egyéb, minthogy egyetlen napot sem tudunk félelem nélkül tölteni. Ha valamelyik munkálkodni kíván hűségesen, csak félelem és szenvedés a kenyeré. Bármit teszünk, bármibe fogunk, mindent fel kell áldoznunk. A kockázat mindig *minden*! Ha nem kedvezünk semmiben az ellenségnek, akkor a veszedelem mindig nagyobb! Úgyannyira, hogyha reménységünkről kell bizonyosságot tennünk, hogy végül mégis eljön az Úr és uralkodik majd minden népen, szinte megijedünk. Szemünk előtt ott lebeg a nagy kérdőjel: Hogyan? Mire alapíthatunk? Sokszor tekintünk a menny felé, és szeretnénk tanácsot kérni: Uram! Mit tegyünk? Hogy ne menjen tönkre minden! Már semmi sem állandó!

Körülbelül ez a sorsuk azoknak, akik az Úréi. Aggodalommal fekszenek és aggodalommal kelnek. Az Úr különösen ezekre a körülményekre gondolt, amikor Izráellel beszél, és azt mondja: „*Ne félj szolgám, Jákób, és te igaz nép (illetve kedvenc), akit kiválasztottam.*” Ha már semmi sincsen, amibe kapaszkodhatsz, nem baj! Hamarosan másként lesz minden! Az Úr majd cselekszik! Csak ne aggódj, és ne félj, mintha csakugyan minden tönkre menne. Ne csüggedj, és ne essél kétségbe, mintha már itt lenne a vég és a halál! Ne félj én szolgám, Jákób! – Miért nem kell félnie? Mert Ő, az Úr, tenni kíván valamit. Amint ezt észrevevesszük, azonnal eloszlik a félelem. Amíg azt gondoljuk, hogy nekünk kell valamit cselekedni, addig mindig félelemre van okunk. Addig se éjjelünk, se nappalunk nincsen! Amint azonban tudjuk és hisszük, hogy az Úr kezébe veszi a dolgot, és népének, szolgájának nem kell egyébnek lennie, csak segédeszköznek, akkor már nincsen semmi baj!

Mit akar cselekedni az Úr? Halljátok csak:

„*Vizet öntök a szomjazóra és folyamokat a szárazra. Kiárasztom lelkemet a te ivadékodra és áldásomat csemetéidre!*” Így Kedveseim! Ha minden szomjazik és szárazzá lesz, ha már semmit sem remélhettek, ha minden kihalni látszik, ha minden eleped, eltikkad, akkor a mennyből üdítő eső hull alá. Először csak cseppekben, de azután folyamként ömlik a szárazra. Amikor ezt olvassuk, akkor boldogan kiáltunk: Micsoda? Isten felülről akar adni valamit? Ez új bátorságot önt szívünkbe. Mert a világban már semmi sincs, ami segíthetne. Mindenütt nagy a szárazság! Hogy Isten tulajdonképpen mit ért az alatt, hogy: „Vizet öntök a szomjazóra és folyamokat a szárazra”, hogy a csüggedő lelkek felüdüljenek, és száraz szívek megpuhuljanak, azt a következő mondatban olvassuk: „*Kiárasztom lelkemet ivadékodra és áldásomat csemetéidre!*” Tehát Isten Lelke az, akinek jönnie kell! Izráelre tehát még nem áradt ki a Szentlélek. Ámde Isten nem is ígérte nekik, hanem ivadékaiknak. Más szóval ez annyit jelent: „*Légy türelemmel!*” Te még nem nyered el, hanem majd csak ivadékod, és az neked is javadra lesz!

Ezt remélem, és ebben kell bíznotok nektek is! Nincsen más eszköz, ami a szomjazót felüdíthetné, a szárazat termékennyé tenné, csak Istennek Szentlelke! Ámbár napjainkban

sokan kételkednek már benne. Miért? Mert az valami rendkívüli, amit a világ természetes rendjébe nem tudnak beilleszteni. Ha Istennek Lelkét össze akarnánk hasonlítani valami világi dologgal, nem is találnánk semmit, ami még csak megközelíthetőleg is hasonló volna hozzá, annyira új és rendkívüli az! Ha csak elgondoljuk, hogy ismét olyan időket fogunk élni, mint az apostoli idők első pünkösdjén, és tekintetbe vesszük a mostani életünket, gondolkodásunkat és benyomásainkat, akkor azt kell mondanunk: ez mind semmi ahhoz képest, ami Istennek Lelke által jön létre! Éppen azért látszik egyesek előtt oly nagynak! Nem tehetek róla, én azonban nem tudom kisebbé tenni, vagy kisebbnek gondolni, mint *amilyen!*

A Szentlélek áradata tehát jön az ivadékokra? Izráel utódaira, vagyis a keresztyének utódaira, reánk is? Várjunk csak türelemmel! Az apostolok idejében részben már beteljesedett az ígért. Mivel azonban bizonyos okokból – amelyeket nem lehet most bővebben kifejteni –, a Szentléleknek ez a kiáradása már megszűnt, nem világos következtetés-e, hogy meg kell ismétlődnie? Nem kell-e nagyban is úgy beteljesednie, mint kicsiben? Hiszen a Szentlélek első kiáradása is bizonyíték arra, hogy Isten, szavát nem szegi meg! Most azonban kiváltképpen szükségünk volna rá, mert kiszáradt emberek vagyunk. A szomjúság már majd megöl! Valami rettenetes az emberek belső és külső romlottsága! Éppen, mert oly nagy szükségünk van a Szentlélek erejére, azért Isten eddig nem tapasztalt mértékben fogja kiárasztani, amint megígérte: Ne félj Jákób! Istened tudja, hogy mit csinál! Csak Szentlelkét kell küldenie, és az emberek isteni lényekké változnak, és minden új és más lesz!

Most még röviden térjünk át a hatásokra is, amit Isten Szentlelke fog munkálni, amikor folyamként fog ömleni a szomjazókra és a szárazságra! Megint csak előttünk van ennek képe; amikor azt mondja Esaiás: „*És növekednek – t.i. Izráel ivadéakai – mint fű között, és mint a füzek vízfolyásoknál.*” Tehát mindenütt nagy változás lesz észlelhető, ha Isten Lelke kiárad. Minden új lesz. Akik gyermeki hittel hisznek, azok is megelevenednek. A következő vers már kép nélkül mondja: „*Ez azt mondja: Én az Úré vagyok! Amaz Jákób nevét emlegeti, és a másik saját kezével írja: Az Úré vagyok! És hízelegve említi Izráel nevét.*” Tehát mindenütt, mint fű a földből, úgy fognak növekedni Izráel gyermekei. Az emberiségből nagy Izráel fog alakulni. Az emberek megújulnak, és isteni természetnek részeseivé lesznek. Szinte csodálkozni fogunk, hogy Istennek Lelke mit végezhet az embereken oly rövid idő alatt. Minden oldalról jönnek majd emberek, és azt mondják: „Én is az Úré akarok lenni! Én is Jákób népéhez akarok tartozni! Én is Izráel nevével akarok ékeskedni!” Senki visszamaradni nem kíván majd. Az áldásokban, amit Isten áraszt szent népére, mindenki részesülni óhajt. Egyetlen egy sem lesz, aki elzárkózna előle! Ekkor Isten szolgálói hatalmat nyernek arra, hogy így szóljanak hozzájuk: „Jöjjetek csak! Legyetek ti is az Úré! Legyetek ti is Izráel Istenéi! Legyen tiétek is az, ami a többié! Nincs semmi különbség!” Ó, micsoda gyönyörű idő lesz az, amikor az emberek – akik most a legnagyobb esztelenségben és visszasságban élnek –, csak egy gondolattól lesznek áthatva, hogy ők is birtokába juthassanak a kegyelemnek; hogy ők is részesülhessenek Isten áldásaiban; és ők is Jákóbnak és Izráelnek neveztessenek!

Csak már kezdetét venné ez az idő! Vajon nem következhetne ez be már napjainkban is, amikor oly nagyon szegények vagyunk lelkileg, és oly nagy a szárazság mindenütt? Ó, imádkozzunk ezért, Kedveseim! Mennyei Atyánk kiválasztott bennünket e nagy és szent dolgokra, tehát könyörögjünk szüntelen, hogy hozza el mielőbb ezeket az időket. Ne várakoztasson már oly sokáig, hanem jöjjön, hogy a halófélben levők ismét felüdüljenek, és minden újjá legyen! Bátorítson bennünket Isten igéje, amit Ő szólt! Várjuk bizalommal és örömmel az órát, amely jön! Magasztaltassék az Ő szent neve! Ámen.

VI. *Jézus öröme!*

János 15:11. „Ezeket azért mondtam nektek, hogy bennetek maradjon az én örömöm és a ti örömeitek teljessé váljék.”

A Megváltó ekkor utoljára volt tanítványai között. Mindenki zsebkendőjét vehette volna kezébe, hogy könnyekkel áztassa, mert ez volt az utolsó alkalom, hogy Urukkal lehettek. Ámde az Úr azt mondta: „Ezeket azért mondtam nektek, hogy bennetek maradjon az én örömöm!” Azt kívánta, hogy az az öröm, ami belőle árad, ami az Ő tulajdona, legyen az övéké is! Örült azért, mert eljött az idő, amikor az egész világot megválthatja. Minden teremtményt kiszabadíthat a bűn rabságából! „Ezt az örömet” – mondja Ő – „nektek adom”. Örüljete, hogy a megváltás eljön, messze kiterjed, és mindent magába foglal! Örüljete, hogy ti is segíthettek, és arathatjátok azt, amit nem ti munkáltatok! (Ján. 4:37.)

Teljes örömünk persze nincsen még! Sőt igen össze kell szednünk magunkat, hogy egyáltalán örülni tudjunk. Ha örülünk, akkor főként csak azért örülünk, mert még előttünk van a reménység: A Megfeszített és Feltámadott Krisztusban biztosított szabadulás. Máskülönben alig lehet elképzelni, hogy ebben a szomorú világban örömeinket zengjünk, hogy a sokféle nyomorúság és a sötétség fondorlatos támadásai közepette örülni tudjunk. Bizony, néha nagyon nehéz elgondolnunk, ha egyszer örömünk teljessé válik! Ilyenkor rendszerint azt szeretnénk mondani: „Amíg mindenki nem örül, addig én sem örülhetek!” Tudunk örülni azonban úgy is, hogy közben arra is gondolunk: még a többire is sor kerül majd. Amellett azonban mélységesen elszomorít, hogy még nem tartunk ott. Amíg tehát annyi nyomorúságot és szenvedést látunk a földön és tudunk a sok elveszetről, akik a mélységbe jutottak csak azért, mert a szabadítás még nincsen itt, addig nem is tudunk igazán örülni! Ámde amikor a szabadítás teljes lesz, akkor az örömünk is teljes lesz!

Ezért szinte csodálatos dolog, hogy egyes keresztyének szüntelenül boldogan énekelnek anélkül, hogy eléggé tudnának örülni annak, hogy a kiválasztottak közé tartoznak. Anélkül, hogy legcsekélyebb részvétet is éreznének a fölött, hogy hány millió lélek van, akik nem tudnak örülni, hanem a legnagyobb nyomorúságban szenvednek, mert a Megváltóról semmit nem tudnak! Egyébként is helytelen dolog és nem igazi keresztyénség, ha mindig csak édes érzelmekben kívánunk ringatózni, és mámoros örömben akarunk úszni annak gondolatára, hogy Megváltóm van! Akkor túl sokat gondolunk magunkra, és kizárólag csak magunkra! Az igazi öröm nem más, mint amikor annak örülök, hogy a Megváltó mindenkié, és egyszer még az egész világé is lesz!

Ha majd eljön az az idő, amikor mindenki felébred, amikor mindenki felismeri a Szabadítót, akkor jut előtérbe az igazi, a nemesebb öröm! Ennél nagyobb öröm nincsen! Ekkor már itt a földön is teljessé lesz az öröm!

Lássuk meg, hogy Isten, az Atya és szent Fia, a Jézus Krisztus olyan teljes örömet kíván nekünk adni, amit már semmi és senki meg nem tud zavarani. Ezt mondjuk el naponként. Így lesz azután az Úr öröme, a mi örömünk is! Ez az öröm pedig a legnehezebb helyzetben is a miénk marad, el nem hagy, és segít, hogy boldog reménységgel nézzünk a cél felé, miként Őmaga is! Ámen.

14. Istentisztelet és keresztyén közösség.

Most már csak a nagy képnek kereteit kell szemlélnünk, amelyben az előző fejezetekben vázolt új élet mozgott Möttlíngenben. Illetve az istentiszteletek és keresztyén közösségek külső formáit.

A vasárnap Möttlíngenben is, mint az ószövetségben, szombat este kezdődött. Blumhardt az istentiszteletet egy szabadabb formában tartott bibliaórával vezette be. Ezek a szombat esti órák, élete végéig, legkedvesebb szolgálatai közé tartoztak. Kezdetben az iskolában tartotta ezeket az órákat. Az ébredés idején azonban át kellett tennie azokat a templomba. Később, az egyházi hatóság rendeletére ismét az iskolában jöttek össze. Az istentiszteletek középpontja a vasárnap délelőtti főistentisztelet volt. 1844-ben a hallgatóság száma már oly nagy volt, hogy még a fele sem fért a templomba. Blumhardt ekkor egy igen szép és nemes tetre serkentette híveit. Elhatározták, hogy a délelőtti istentisztelet alkalmával lemondanak helyükről a templomban. Blumhardt viszont megígérte, hogy a délutáni gyermekistentisztelet után még egy harmadik istentiszteletet fog tartani. Itt azután a híveket illette az elsőség. Eszerint délelőtt idegenekkel telt meg a templom. A möttlíngeniek pedig hordozható kis székeken – esőben ernyőkkel felszerelve – a templom udvarán helyezkedtek el.

Még a gyermekistentisztelet alkalmával is túlszűfolt volt a templom. Röviddel utána következett a megígért harmadik istentisztelet. Itt már a möttlíngeniek ültek a templomban, az idegenek pedig az udvaron. A két előző istentisztelet folytán már oly fűledt levegő volt a templomban, hogy mindenesetre az idegeneknek jutott a jobb rész. Nagy feladat volt Blumhardt számára, hogy a nyitott ablakokon keresztül, és gyakran a kifeszített ernyők házagnélküli falán át, hangja megtalálja az utat a hallgatók füléhez. E rendkívüli megerőltetés folytán hangja oly erős lett, hogy később gyakran igen kellemetlenül hatott. Különösen amikor hangja nem volt arányban a helyiséggel. Főleg pedig, mert idővel hangja a terjedelmének megfelelő hangzatosságát elvesztette. Abban az időben azonban hangja harsonához volt hasonló, amely felrázta az embereket!

Blumhardt prédikációi valósággal bizalmas és szent jelleget nyertek az által, hogy csaknem minden hallgatójához szoros, bensőséges lelkikapcsolat fűzte. Beszédjében mindenkor kifejezésre jutott az az atyai gyengédség, amelyet nagy családjával szemben tanúsított. A gondolatok éppoly mértékben jutottak fel hozzá a szószékre, mint övéi a hallgatókhoz. A szombat estétől a vasárnapi harmadik istentiszteletig minden alkalommal előrehaladást lehetett észlelni. Gyakran a befejező prédikáció válasz volt azokra a kérdésekre, amelyek a délelőtti főistentisztelet alkalmával ébredtek a szívekben. Blumhardt a főistentisztelet tárgyát az egész évre előírt textus sorozatból vette. A befejező prédikáció textusát azonban szabadon választotta. Többnyire az ószövetségből. Blumhardt – amint mondani szokták – elsőrangú népszónok volt! Nem olyan értelemben, hogy mesterként módon ereszkedett le a nép gondolkodásához, vagy talán a művelt ember elbizakodottságával, könnyed és népies módon adta volna elő mondanivalóját. Az ilyesmi távol volt tőle. Blumhardt a néppel érzett és gondolkodott. Ő a szó szoros értelmében véve, nagyra becsülte a nép gondolkodását.

A Máté 16:13. verseinek megbeszélésénél – amikor Jézus ama kérdésére: „*Kinek tartanak engem, Emberfiát az emberek?*”, a tanítványok hírül adják Jézusnak a nép beszédét –, Blumhardt a csodálatos és merész, de a maga nemében jelentőségteljes válaszokkal kapcsolatban megjegyezte: „*A nép, gondolatait sohasem rejti véka alá!*” Teljesen bizonyos, hogy a művelt ember gondolkodása bizonyos korlátok közé van szorítva. A nép fia ebben a tekintetben sokkal szabadabb! Gyakran pedig bensőségebb is. Ennélfogva fogékonyabb is az örök – századokon át fennálló – gondolatok befogadására. Blumhardtnak igen nagy hasznára volt, hogy mint tanító és író a gondolkodás igen szigorú iskolájába járt. Prédikációjában rendszerint két-három teljesen összefüggő, de erőteljes gondolat vezette, amelyeket röviden,

világosan juttatott kifejezésre. Közben-közben vissza is tért e gondolatokra, hogy minden oldalról megvilágítsa. Blumhardt ebben fáradhatatlan volt. Hallgatóit azonban mégsem fárasztotta. Prédikációját pedig ugyancsak e gondolatokkal fejezte be: „Most aztán jegyezzétek meg először..., másodsor... harmadszor...!”

A szellemet, amely Blumhardt prédikációit áthatotta, természetesen nem lehet szavakba kifejezni. Ámde kedves, szabad és vonzó modoráról egyet-mást mégis közölhetek. Hallgatói sorában sokszor kémekeket is fedezett fel Blumhardt. Jól ismerte őket. Gyakran egy radikális újság kiküldöttei is részt vettek az istentiszteleten abban a reményben, hogy esetleg feltűnést keltő eseményeket leshetnek el. Egy alkalommal prédikáció közepette, a gondolatmenet kapcsán, közvetlenül feljük fordult Blumhardt, és lenyűgöző kedvességgel azt mondta: *„Jól tudom, hogy itt vagytok. Azt is tudom, hogy miért. Ámde ne gondoljátok, hogy sokáig büntetlenül hallgathatjátok velünk az Igét. Istennek kegyelme még benneteket is foglyul ejt. Nektek is hinni kell, amit az Ige mond. Ne felejtsetek el, hogy Isten titeket is keres, mert nagyon szeret!”*

Az istentiszteletek vázolásánál meg kell emlékeznünk az ének hatalmas erejéről is. Telt templomban az egyszólamú énekeknek – amelyeket egy szívvel, egy lélekkel énekelnek – mindig igen felemelő és megindító hatása van. A möttlingeni templomban azonban, ahol az emberek szűk sorokban összepréselve álltak és ezer torokból egyszerre harsant fel a szívből jövő, örömmel zengő, a hódolat és hit szárnyain magasba törő ének, az valami olyan fenséges és megragadó volt, hogy még a legkeményebb szíveket is meghatotta. Különösen a befejező istentiszteleten, amelyen a möttlingeniek vettek részt, és ahol az énekeket szabadon választhatták, – volt igen erőteljes és megható az ének. Azok az énekek, mint például „Dicsérje Jézust a világ!”, vagy „Erős vár a mi Istenünk!”, úgy hangzottak, mint valóságos szent harcra hívó és győzelmi énekek.

Möttlingenben az istentiszteletek természetes függeléke a látogatások voltak. Blumhardt dolgozószobája mintegy a templom alkotórészét képezte. Itt szombat estétől hétfő délig – kivéve a délutáni prédikáció után egy rövid órácskát – Blumhardt állandóan az emberek rendelkezésére állt. A látogatók serege szakadatlanul felváltotta egymást. Húsz-harmincas csoportban fogadta őket. Körbe álltak szobájában, és Blumhardt jegyzőkönyvvel a kezében egyiktől a másikhoz ment. A művelt embereket megszégyenítő egyszerűséggel, röviden, tömören adta elő mindegyik a panaszát, avagy kérését. Blumhardt általában röviden válaszolt. Amint a szükség megkívánta, majd vigasztalt, majd korholt, majd pedig kézzel a felet áldást mondott. Közben egy-egy nevet is jegyzett fel könyvébe. Amikor már mindenki sorra került, akkor kimentek, hogy újabb csoport mehessen be. A dolgok egyszerűsége mellett is alig tudjuk elképzelni, hogy Blumhardt az egyébként is megerőltető szolgálata mellett – amikor szombaton egyszer, vasárnap pedig háromszor prédikált – miként tudott megküzdeni a testi és lelki segítséget keresők százakra menő seregével. Amellett még arra is talált időt, hogy azokat, akiknek olyan természetű kérésük volt, amelyeket mások előtt nem adhattak elő, és a nagyszámú művelt embereket, akik jobban szerettek négy szemközt beszélni vele – ugyancsak meghallgassa.

Ha még oly megerőltetőek voltak is e fogadó órák, Blumhardt számára mégis épülést, erőt és felüdülést jelentettek. Szent és áldott órák voltak ezek. Maga az Úr munkálkodott minden lélekben külön-külön! Valósággal érezni lehetett Isten jelenlétét a sok testi-lelki segítségben. Az emberek egyszerű istenfélelme, gyermeki, tiszta hite, és alázatos, bűnbánó magatartása Blumhardt számára valóságos lelki felfrissülést jelentett.

Most vegyük szemügyre az egyházon kívüli életet. Nézzük meg, milyen volt Möttlingenben a nép lelki élete, különösen vasárnap.

Möttlingen vasárnap ugyanazt a képet nyújtotta kicsiben, mint amilyen ünnepnapokon a régi Jeruzsálem lehetett nagyban. Sokan már szombat este jöttek. Egyrészt, mert remélték, hogy

szombat este jobban tudnak Blumhardttal beszélni, mint vasárnap. Másrészt, a szombat esti órának bizalmas jellege és megszentelt volta is jobban vonzotta az embereket. Vasárnap már kora reggel mindenfelől özönlött a nép. 1845 nagypéntekjén 176 község volt képviselve. A legtöbben vasárnap este hagyták el Möttlingent. Az ifjúság mintegy feladatának tekintette, hogy az idegeneket számon tartsa. Egyik pünkösd ünnepén 2000 idegent számoltak össze. Ezeknek nagy része az egész ünnepségen részt vett. Ámde hol voltak ezek az emberek éjszakán át? Ez Würtembergben és Jeruzsálemben is nagy probléma volt. A möttlingeniek azonban hihetetlenül vendégszerető emberek voltak. A látogatók pedig nagyon igénytelenek. A férfiak nagy része a széna közé feküdt. A házak, szoba padlók csupa fekvőhellyé változtak e napokon, az asszonyok részére. Sok férfi pedig az erdőben aludt. A szomszédos „Köpfle” dombon egy alkalommal 250-en háltak. Az ételmezés is egyszerűen, de nagy szeretettel ment végbe. A látogatók hangsúlyozták, hogy csaknem semmire sincsen szükségük. Sok esetben ki is segítették a vendégszerető möttlingenieket. Csodálatos áldás kísérte e kölcsönös készséget.

Egy möttlingeni, szűkös viszonyai ellenére is 14 embert látott vendégül asztalánál. Igen aggódott azonban, vajon elég lesz-e annyi ember számára az a kevés, amit készített. Ámde amikor ez a 14 ember jóllakott, másik 14 is leült az asztalhoz. Ezek is jóllaktak, és még maradt is! Még egyszerűbben ment végbe a víg éjjeli szálláson, a Köpfle dombon. „Nemcsak kenyérrel él az ember!” – kiáltotta egyszer boldog örömmel egy ember. Az emberek boldogok voltak az Úr nevében való közösségben. A házakból boldog éneklés hallatszott. Az utcán gyermekek és ifjak énekeltek vidáman és boldogan!

A nagy családi életnek középpontja és tűzhelye persze a lelkészház volt. A parasztokat természetesen át kellett engednie Blumhardtnak a möttlingenieknek. Akik azonban valamilyen városi öltözetben voltak, azoknak a lelkészházba kellett menniük. Az ifjúságot valósággal nyomoztatta Blumhardt. Nem szerette, ha ezek ellenőrzés nélkül szaladgáltak ide-oda. Mindenesetre hálával vette, ha az ott időző diákok a vendéglő padlóin elhelyezett hálóhelyeket vették igénybe. Mert nem csupán a lelkészház utolsó kis helye volt háló-kaszárnyává változtatva urak és hölgyek, főleg pedig betegek számára, hanem a faluban lévő minden jobb szobát ezek számára vettek igénybe. A szállodáról nem is beszélve, ahol a legkülönbözőbb emberek találkoztak össze. Az ifjúságnak azonban, akik a vendéglő padlóin elhelyezett hálóhelyeket vették igénybe, felkelés után azonnal jelentkezniük kellett a lelkészházban. Ott megreggeliztek, és egész napon át, nevezetesen minden étkezés alkalmával otthonuknak kellett tekinteniük a lelkészházat. Még pedig azon szigorú büntetés terhe alatt, hogy különben soha át nem léphetik küszöbüket.

A házszabályok egyáltalán nem emlékeztettek még távolról sem a vendégfogadói életre. Reggeli után, amelyen a lelkésznő művésziességgel elkészített vasárnapi kalácsát élvezték, következett a reggeli áhítat: éneklés, bibliaolvasás (néha magyarázás), és imádkozás térdelve. Utóbbiból is következtethető, hogy milyen bensőséges, áhítatos közösség uralkodott a lelkészházban. Az ebéd, a még következő istentiszteletre való tekintettel igen egyszerű volt. A vendégeket, legalább a felső helyeken nagy gonddal, bizonyos rang szerint ültették. Hatalmas tálat hordoztak körül kitűnő gőzölgő levessel, sülttel és burgonyasalátával. Vacsoránál megnyíltak a lakószobák, ahol csaknem 70 személy foglalt helyet. Blumhardtnak istentiszteletek végeztével – miután közben százakat hallgatott meg –, ez volt az ünnepi estje. Boldogan ült itt nagy családja körében. Beszélt a csodákról, amelyeket aznap élt át dolgozószobájában. Elmondta, hogy egy anya gyermekét hozta magával, hogy nézze meg, milyen csodálatosan gyógyította meg az Úr, holott nyolc nappal előbb még csontszúban, teljesen eltorzulva vitte hozzá. Vagy kérdésekre válaszolt, amelyek az istentiszteletek alkalmával, vagy egyébként is felmerültek. Az ilyen lélekből fakadó, fesztelen kérdéseknek megbeszélése néha gyümölcsözőbb volt és több világosságot nyújtott, mint a prédikáció.

Blumhardt egy alkalommal felhívta a figyelmet arra, hogy az Úr, amikor azt a parancsot adta: „Hirdessétek az evangéliumot!” – nem gondolt sem prédikációra, sem pedig szószékre, hanem csak közönséges beszédre, amikor a szívünk túlárado örömről beszél a szív és a száj. „A szószékről elhangzó bizonyágtétel az Úrról, nem valami nagy, bátor cselekedet, vagy nagy hatású. A hallgatók többnyire azt gondolják: a szószéken így szokás beszélni. Sokkal fontosabb, sokkal mélyebbre hat, és sokkal nagyobb hitet támaszt az Ige, ha arról baráti beszélgetésben, szeretettel teszünk bizonyosságot.” Blumhardt beszélgetései buzogó forrásai voltak a szüntelen új és eredeti gondolatoknak. E forrásvíznek a frissége volt az, amitől mások mindig felüdültek. Blumhardt akár a szószéken, akár szószéken kívül beszélt, mindig egyformán komoly és természetes volt.

Vessünk egy tekintetet most Blumhardt különös lelkigondozói munkájára, amit gyülekezetében végzett. Mivel Blumhardtnak ez a működése idegen szemek előtt rejtve volt, így csupán saját beszámolójára vagyunk utalva. Egy alkalommal a következőket mondta:

„Közben gyülekezeti gondom és munkám nagymértékben növekedett. A kívülálló aggodalma, hogy a tűz éppoly gyorsan elhamvadhat, mint amilyen gyorsan lángra gyúlt, nem volt előttem sem ismeretlen. Főfeladatommak tartottam, hogy mindent megkíséreljek arra nézve, hogy a szívekben mélyebb ismeretet támasszak; a nyíltságot és az akarat szabadságát fenntartsam. Ezt elsősorban az esti órákkal gondoltam elérni. Eleinte kétszer hetenként, lakásomon tartottam ezeket az órákat. Később az iskolában, és végül, amikor már olyan sokan jöttek, hogy nem fértek el az iskolában, a templomban tartottam az órákat. Amellett a nyár folyamán három konferenciát tartottam. Mindegyiket nyolcszor egymás után, hogy valamennyi tag részt vehessen azon. Körülbelül három órás időtartammal. Ezek az órák különösen a mindennapi életben való keresztyén gondolkodás előmozdítására voltak alkalmasak, és igen áldásosak.

Fő törekvésem volt, hogy a családokban megalapozzam a szeretetet, békét, és a békülékenységet. A közös imádkozások, éneklés és más összejövetelek által pedig a keresztyén közösséget kívántam kiépíteni. Nemsokára szokásba jött, hogy házaspárok részben magukban, részben más családtagokkal, gyermekekkel és szolgálókkal is naponként térdelve imádkoztak. Ez a szokás mindennél inkább ébren tartotta és serkentette a keresztyén szellemet.

A konferenciákon mindjárt tanácsot is adtam az összejövetelekre vonatkozó további eljárásokra nézve. Ezeknek nagyobb lendületet kívántam adni, és ezért nem csupán egy házban, hanem felváltva minden házban tartottam összejöveteleket. Itt lehetőleg minden tagnak beszélnie kellett, hogy saját beszédjük, gondolkodásuk és benső lelkifejlődésük következtében szorosabb és szeretetteljesebb közösség jöjjön létre egyesek között. Egyébként persze a magánéletben is sok tanácsot kellett adnom. Sok dolgot kellett elsimítanom és rendbe hoznom. Az intéssel nem fukarkodtam. Amellett nagyon kellett vigyáznom, hogy bizonyos kinövés, rajongás és efféle lábra ne kapjon! Utóbbi ellen a legbiztosabban úgy tudtam védekezni, hogy a végsőig küzdöttem az önszeretet és lelkigőg ellen. Ez ugyan nem volt nehéz számomra. Az emberek általában nyitott szívűek voltak, és szeretettel viseltettek irányomba. Úgyannyira, hogy teljesen szabadon beszélhettem velük. A legerősebb és legsúlyosabb dolgot is tartózkodás nélkül mondhattam nekik anélkül, hogy félnem kellett volna attól, hogy kárát vallom. Az eredmény rendszerint az volt, hogy hálásan megköszönték a kemény szavakat.

A leányegyházban is sok dolgom volt. Az esti látogatásokat részben a magánházakban, részben az iskolában, nagyon szívesen vették. Később onnan is számosan és gyakran jöttek át Möttlingenbe. Különösen az esti istentiszteletekre. Sokszor még a rossz idő sem akadályozta őket.”

Mindebből látjuk, hogy Blumhardt milyen bensőségesen volt összeforrvá gyülekezetével. Blumhardt és a möttlingeni gyülekezet között fennálló viszony valóban hasonló volt a Jelenések könyvében Krisztus leveleiben feloldhatatlannak vázolt viszonyhoz, amelynek a

pásztor és gyülekezete között kell uralkodnia. Blumhardt is a betegeket, akiknek a külső tiltás miatt nem volt szabad már házába jönniük, teljes tudatossággal és éppoly bizalommal helyezte gyülekezete és a templomban összesereglett keresztyének gondjaiba, hogy szüntelenül imádkozzanak értük, mint amilyen hűséggel végezte ő maga is ezt a szolgálatot. A gyülekezetével való szoros és bensőséges kapcsolatát élénken világítja meg a következő leírás:

„Most még csak a möttlingeni vallásos mozgalom haladásáról a mai napig, szeretnék egyet-mást közölni. Az első nagy buzgóság, amely múlt év tavaszán kezdődött – a sok gond és munka következtében –, a nyár folyamán kissé alábbhagyott. Gyülekezetem ugyanis az ország legszegényebbjéhez tartozik. A naponkénti összejövetel mindazáltal nem szünetelt. Sokan boldog örömmel töltötték még egy órácskát testvéri közösségben, hogy a napi fáradtságos munka után felüdüljenek. Ősz felé nyugtalan lettem, mert a tunyaság, langymelegség és közöny ismét fokozódott. Ekkor ismét nagyon komoly voltam előadásaimban. Nevezetesen, amikor csupán gyülekezetemmel álltam szemben. Egyidejűleg megvilágosodtak előttem a természettől megromlott szív egyes hibái, amelyekre egyébként nem is szoktak nagyon figyelni. A gerinces keresztyénség szempontjából azonban igen nagy fontossággal bírnak. Isten megajándékozott azzal, hogy ezeket a hibákat elsősorban mindig magamban találtam meg. Benső indításból már azelőtt is választottam egy kartársat, akinek megvallottam minden bűnömet. Teljesen kitárultam előtte, és mégis újból és újból meg kellett alázkodnom. Sok régi mulasztást, dőreséget, rossz szokást fedeztem fel, amelyeket azelőtt fel sem ismertem. Ettől kezdve lépést tartottam gyülekezetemmel. Amilyen hibát az Úr feltárt előttem, azt a gyülekezet elé vittem. Ez olyan hatást gyakorolt a gyülekezetre, hogy nemsokára ismét új buzgóság támadt a szívekben. Mélyen megalázkodtak, és Isten szerint szomorodtak meg. A bűnbánati és imanapok, amelyen sokan böjtöltek is, ebben a tekintetben igen emlékezetes napok voltak. Egyik ilyen napon csendes órámban az Ezékiel könyvének 34. részét kaptam. Nem tehettem mást, minthogy előadásomban rámutattam, hogy ezelőtti ténykedésem alapján én is ilyen pásztor voltam, aki inkább önmagát legeltette, és nem a nyáját. Mégha mások külsőleg éppen az ellenkezőjét is látták, mégis sok juhocska lett a vadállatok martaléka. Egyszerűen és nyugodtan beszéltem, azzal a határozott meggyőződéssel, hogy ezelőtt ez csakugyan így volt. Mivel pedig gyülekezetem felismerte, hogy beszédemben egyáltalán nem túloztam, azért az ilyen bizonyágtétel annál mélyebb benyomást gyakorolt rájuk. Úgyannyira, hogy ismét átvizsgálták egész lényüket, és sokan újból meglátogattak.

A tél folyamán igen nagy kegyelmet nyertünk. Különösen áldásosak voltak a karácsonyi ünnepek, és később a nagyhét. A legtöbb gyülekezeti tag – csak nagyon kevés kivétellel – 11 csoportba lett osztva. Egy-egy csoport 25-30 személyből állt. Ezek a tél folyamán naponként jöttek össze, hogy a Szentírást folytatólagosan olvassák. Az asszonyok és leányok rokkájukat is magukkal hozták. Hasonló három összejövetel volt Haugstetben is. Ide minden hétfő este mentem el. A möttlingeni férfiaknak és fiatalembereknek minden kedden és csütörtökön tartottam bibliamagyarázatot folytatólagosan az iskolában. Egyszerű megjegyzéseimet nagy tetszéssel fogadták. Mózes öt könyvét vettük át. Szerdán az asszonyok, pénteken pedig a leányok gyűltek össze missziói fonó órára. Egy órát én is közöttük töltöttem. Szombaton pedig asszonyok és leányok számára az iskolában tartottam előadást. Ilyen mederben folyt a lelkiélet egész télen át. Csaknem minden héten fordult elő valamilyen élettapasztalat, amit megbeszéltünk, és ami bűnbánó imádságra ösztönzött. Mindamelllett gyülekezetemnek és nekem is még sok kívánnivalója volt. Határozottan éreztem, hogy a mű, ha most még oly mélyen van is megalapozva, hosszabb-rövidebb időn belül, ha megszokott, természetes útján halad, ismét csak elakad. Ez a tudat ébresztette bennem a gondolatot, hogy keresztyénségünkől – hogy olyan legyen, mint amilyennek lennie kell –, elsősorban az első keresztyénség pünkösdi szelleme hiányzik. Enélkül semmi sem maradhat meg! A legnagyobb ébredés sem lehet állandó!”

Blumhardt serényen kereste a legegyszerűbb módokat arra, hogy a sötétségből világosságra jutott életet és közösséget gondozza és ápolja. A további rendszabályozás kísértése, illetve, hogy az újjászületett életnek valamilyen forma alapján rendkívüli és maradandó jelleget adjon, igen kézenfekvő volt. Blumhardt azonban valósággal reszketett a gondolatra, hogy valamiképpen egy új alkotást létesítsen az egyházban. Kerülte még a legtávolabbi látszatát is annak, hogy ténykedését bizonyos tekintetben „reformátori” fellépésnek minősítsék. Néha egész lényét megreszketette az aggodalom, hogy az ébredésből esetleg valamilyen – ha még oly finom is –, szektáskodás származna, amely csak arra volna alkalmas, hogy az ő nevét, és nem egyedül az Úr Jézus nevét dicsőítene. A nép rétegeinek hatalmas áradata ugyan bizonyos fokú „szervezésre” akarta ösztönözni, Blumhardt azonban teljes erővel védekezett ellene. Csupán azokat az egyszerű eszközöket vette igénybe, amelyeket az általános keresztyén szokás megenged, és lehetővé tesz.

Blumhardt egyáltalán nem akart új egyházi rendet teremteni, vagy a meglévőt reformálni. Egyedüli szándéka az volt, hogy engedelmes szolgája legyen az Úrnak minden munkájában. A formákat rendszerint igen kétes értékűnek ítélte. Ezek, szerinte igen könnyen csak arra szolgáltak, hogy a munka kegyes voltának látszatát megőrizték. Blumhardt szobája mindenkor nyitva állt hívei előtt, bármilyen dologban keresték is.

Éppen, mert a rend önkényes változtatását, és a vele járó különválást a nagy gyülekezettől kerülte Blumhardt, annál inkább szükségét érezte annak, hogy szüntelenül könyörögjön az egyházakat átfogó nagy megújulásért, és azt teljes hittel remélje is! Egyedüli vágya volt, hogy azt, amit ő átélt, és sehol másutt nem talált, de annál még nagyobbakat is, – tapasztalja az egész egyház, és legyen az végül az egész emberiség élménye is!

Ezt remélte főképp azért, mert az, amit ő átélt, csak kezdete volt annak a még nagyobb dolognak, amelyek bekövetkeznek. Remélte azonban azért is, mert ha az ő élménye csak „egyedüli eset” marad, akkor előreláthatólag ez is semmibe vész! Az *első*, mindig megújuló, és *reményre jogosító* indíttatás Blumhardtnál nem az élmények elégtelenségéből fakadt, hanem annak *nagyságából*, amit *átélt*, és mindig újból *átélt*.

E beszámolókhöz még több is van csatolva, amelyek némi felvilágosítással szolgálnak arra nézve, hogy Blumhardt miként állt a gyülekezettel szemben. Milyen világításban látta azt, és hogy az ébredés mennyire tartós, és külsőleg is felismerhető gyümölcsöket termett.

Az első beszámoló (1845) a gyülekezet általános valláserkölcsei állapotáról a következőket mondja: „A nagy változásról, amely 1844 januárjában a gyülekezetben történt, még a múlt nyáron számoltam be a fő egyházi hatóságnak. Utóbb pedig nagy vonásokban az Evangélikus Egyházi Lapban is nyilvánosságra hoztam, amelyre hivatkozom is.

A változásnak megfelelőleg a gyülekezet valláserkölcsei állapota jelenleg nagymértékben és örömdetesen javult. A legtöbb gyülekezeti tag az ébredés alkalmával nyert benyomásokat hűségesen megőrizte. A változás főleg az emberek gondolkodásában és viselkedésében volt észlelhető. A két község lakóinak viselkedése egymással szemben is nyíltabb, kedvesebb, bizalmasabb, és minden jóra hajlamosabb lett. Az istentiszteleteket szorgalmasan és nagy érdeklődéssel látogatják. Nyilvános botrányok, amelyek már utóbb is ritkábbak voltak, nem fordultak elő. A leányegyházban az úgynevezett korhelylevesen kívül, a lakodalmi dőzsölések és táncok megszűntek. Az ébredés óta erkölcsstelenség sem fordult elő. Az ifjúság nagy része a mai napig is részt vett a mozgalomban. Különösen örömdetes a mindenütt felébredt imabuzgóság. Ha itt-ott a családokban kissé alábbhagy is a buzgóság, utána mindig újabb erővel tér vissza, és az imameghallgattatások által – különösen betegségeknel – még fokozódik is. Házassélek veszekedése már nem fordul elő. A lelkésznek ama fáradozása, hogy a házassétekben az Istennek tetsző fegyelmezést előmozdítsa, láthatólag áldott következményekkel járt.

Házaspárok között mindenütt nagy szeretetet lehet tapasztalni. A közös imádságot is gyakorolják térdelve.”

Blumhardt az egyházon kívüli vallásos épülés módjairól a következőket mondja:

„Ezelőtt Möttlingenben egy magángyülekezet működött, amely 30 tagot számlált. Utóbbiak hamarosan szintén részt vettek a mozgalomban, és azonnal összeolvadtak a többi lakókkal. Úgy, hogy jelenleg nincsen magángyülekezet ilyen értelemben. Az emberek ugyan szükségét érzik annak, hogy naponként, ha csak rövid időre is, egymás hite által épüljenek. Miért is külön csoportokba lettek osztva. Összesen 11 csoport van. Ezek azonban különböznek a rendestől az által, hogy vezetőjük is van, aki az órákat tartja, és hogy felváltva minden házban tartanak órát. Itt rendszerint a lelkész előadásairól beszélnek, vagy felolvasnak a Bibliából. Elmondják napi tapasztalataikat. Mindezt oly keresetlenül végzik, hogy csaknem minden tag szóhoz juthat. Úgyszintén mindegyik szívéből mondhat egy-egy imádságot. Igen örömdetes, hogy semmiféle pietista színezete nincsen a dolognak. Általában minden a legnagyobb alázatosságban, minden önteltség nélkül megy végbe. Teljesen egyházi alapon és talajon mozognak. Ezen összejövételek révén a lelkigondozó és a gyülekezet között mindig szorosabb lesz a kapocs.”

Megható, lélekemelő keresztyén népélet ez. Egyik pólusán a ház, család, amely komoly munkával mozdítja elő a saját javát. Másik pólusán az egyház, ahol mindenki a mások javára munkálkodik. Az ifjúság is egész éven át serényen dolgozik, hogy Istennek ügyét híven szolgálja. Csak néhány szó, ami a keresztyén népéletet jellemzi, – de ó, milyen sokat mond! Éppen a beszámolómban élénk táruló egyszerűség és természetesség az, ami eszményi. Hallatára szinte felébred bennünk a vágy: bárcsak mindenütt ilyen lenne a keresztyén közösségi élet! Blumhardt szemében azonban nem sok értékkel bírta, és kevés értelmű volt, ha a keresztyén népélet képe, csak mint lelki látványosság állna előttünk.

Möttlingen, amint volt, egy a jövőből a jelenbe előretolt őrhely, elővéd volt. Ha pedig a fő hatalom nem nyomul utána, ha általánosságban semmi hasonló és nagyobb elő nem tör, akkor csak nehezen tudja magát sokáig tartani. Éppen azért reménységének egyik mozgató ereje mellett, amely a világ nyomorúsága és szenvedése volt, még egy másik is előtérbe lépett: mint hűséges családapája, abban reménykedett, hogy nagy családjában „Möttlingen-ben” nem fog kifogyni a lelki táplálék!

Ahogy Blumhardt minden oldalról indítatva érezte magát a nagy egészre való reménység érdekében a gondoskodásra, vágyakra, kérésekre és harcokra, úgy észrevétlenül, de látható isteni rendelés folytán ő maga is – legalább saját személyét illetően – belenevelődött egy hivatásba, amely kiterjedt a nagy általánosságra. Amit ő hitt a *mozgalomról*, hogy annak nemsokára általános jellegűvé kell válnia, az most kezdett teljesedni rajta. Tudjuk, hogy részben levélbeni összeköttetései révén, részben pedig mint lelkiatyja egy mindig nagyobb családnak, lelkigondozója lett az ég minden tájáról, és a nép minden rétegéből hozzá özönlő vendégek ezreinek.

IV. FEJEZET. MAGÁNÉLET, ÁLTALÁNOS HIVATÁS

15. Magánember.

Ha Blumhardt egyetemes lelkigondozói hivatását vázolni akarjuk, akkor meg kell elégednünk, hogy annak képét ténykedésének mindenféle szétszórt példáiból rajzoljuk meg. Lelkigondozást csupán másokon gyakorolhatunk. Az a másik azonban nem látja szívesen, ha lelkigondozójának életrajzában szerepeltetik. Kiváltképpen, ha példaként kell szolgálnia arra, hogy lelkigondozója miként kezelte őt. Egyébként is Blumhardt nagymértékben bírta az igazi lelkigondozó első és elengedhetetlen tulajdonságát: a rábízott titkokról való *hallgatást*. Sokszor mélyen fájlalta, ha más lelkigondozók nem rendelkeztek e tulajdonsággal. Blumhardtnak úgyszólván jelszava volt: „Amint a rendes, általános érintkezésbe jutok, már semmit sem tudok arról, amit, mint lelkigondozóra bízta rám!” Ez olyan szabály, amely nélkül még elképzelni sem lehet lelkigondozói munkát, még kevésbé végezni! Éppen azért azok az egyes példák is, amelyek ezen a téren Blumhardt ténykedéseiből ismeretesek, ugyancsak nagy elővigyázattal közölhetők.

Blumhardt lelkigondozói hivatása főként személyének nagy és teljes kiképzéséből eredt, és abból, amivé az élmények alatt érlelődött. Megkísérlem Blumhardtot úgy megrajzolni, amilyen *valóban* volt. Egyrészt, mint *embert*, másrészt mint *lelkigondozót*, aki mindig segítségére sietett másoknak. Közben természetesen hol az egyik, hol pedig a másik lép előtérbe. A kettő: az ember és lelkigondozó, csaknem elválaszthatatlan egymástól. Ezért is adtam e fejezetnek a „Magánember” címet.

Blumhardtot, mint ember. Mindenki, aki azokban a napokban hallott róla, mint egy szörnyen ünnepélyes, ijesztően komoly, és mindenestre tiszteletet parancsoló egyéniségnek képzelte. Azokról nem is beszélek, akik őt sötét „szelleműzőnek”, mindenféle titokzatos dologgal foglalkozó embernek gondolták. Ámde milyen nagy volt a meglepetés, amikor Blumhardtot megismerték! A szerény, vidám és barátságos Blumhardtot ilyen egyszerűnek és természetesnek el sem tudták képzelni. „Ez Blumhardt?” kérdezték sokan önmaguktól örvendező meglepetéssel. Egyszersmind nehéz kő esett le a szívükről. Blumhardt személyének kedves valóságában mindjárt kedvesebb színben tűnt fel előttük az is, amit róla hallottak. Nagy élményei is egyszerre szép valóság lett számukra. Sokaknak volt ez a benyomása: „*Utoljára úgyis minden úgy lesz, ahogy Blumhardt gondolja, és akkor számomra is elkövetkezik a várva-várt szép idő!*”

Ezzel hódította meg később Boll fürdőben is a szíveket, akik a keresztyénséggel, mint elavult és lejárt dologgal már régen szakítottak. Blumhardtban olyan *embert* ismertek meg, akinél *minden* eredeti módon, szabadon, és egyúttal akaratlan erővel tört elő. Ámde szabadon minden mesterkéeltségtől, szolgaságtól és valótlanságtól is! Blumhardt mindig nyugodt, mindig egyforma volt. Az Úr közelségének tudata vitte és vezette szüntelen. Kegyeskedni, sóhajtozni, vagy szándékosan kegyesen viselkedni, – ahhoz egyáltalán nem értett. Egy alkalommal bizalmasan mondta: „Vajon mit akar nálam L.-né asszony? Valósággal csepeg a kegyességtől. Nekem is vele kellene kegyeskednem, de ahhoz nem értek!” Szóval, ahogy mondani szokták, Blumhardt meghódította a szíveket. Ámbár nem ő volt, aki hódított, hanem egy felette álló, más Valaki, akinek ellenállni a legkeményebb szív sem tudott. Sokkal inkább azt lehetne mondani, hogy a nép hódította meg Blumhardt szívét. Amint látott valakit, és beszélt valakivel, aki őszinte szívvel közeledett feléje, azt olyan komolyan, hűségesen és ragaszkodással

szerette, amit szavakkal kifejezni nem is lehet! Sok esetben fordultak az életrajz írójához e szavakkal: „Blumhardtot akarod megrajzolni? Akkor rajzold meg – a másokért való könyörögését. Elsősorban pedig a szeretetét! Ez volt benne a legnagyobb!” Utóbbit különösen lelkére kötötték az íróknak.

Ami a möttlingeni napokban leginkább feltűnt Blumhardton, és a legnagyobb csodálatot keltette, az az elpusztíthatatlan jókedve, és a vele járó természetesség és emberiség volt. Ezek az erények éppen igen komoly hívőknél találhatók a legritkábban. Ennek gyökereit ugyan kutathatjuk alaptermészetében, de az az új és váratlan magatartás, amely Blumhardt személyében oly szembeszökő volt, a legkevésbé sem tulajdonítható annak. Ez a természetesség nagyrészt az ébredés szokatlan módjából eredt, amelyet átélt. Az a kérlelhetetlen igazság, komolyság és feltétlen őszinteség, ami az ébredést jellemezte, minden lelki csillogást és hamis látszatot megsemmisített! Éppen úgy, mint amikor a sötétség eloszlik a nap sugarai alatt. Sok, igen kegyesnek tetsző hívő adna helyet azonnal az egyszerű természetes magatartásnak, ha az igazságnak és őszinteségnek ilyen tüzen kellene áthatolnia, mint Blumhardtnak. Ez vonatkozik közösségekre is.

Blumhardt természetessége szoros összefüggésben volt azzal is, hogy a békesség nem hangulat következménye, hanem valóságos tény volt nála! Ez a természetesség azonban mélyen gyökerezett az ébredés második jelenségében, a csodákban is! Amennyiben ezek is kérlelhetetlenül kiirtottak minden lelki gőgöt. Sőt naponként újból és újból nagyobb lelki szegénységet, és a teljes függés érzését keltették szívében.

Aki semmit sem vár Istentől, vagy csak olyan dolgot kíván, amelynek elnyerését vagy megtagadását tetszése szerint tudja magyarázni, az nyugodtan felhághat az önteltség legmagasabb fokára. Nem kell félnie attól, hogy csalódása édes érzetében bármilyen esemény is megzavarja. Akinek azonban naponként van kárnivalója Istentől, mint Blumhardtnak, akinek lelkére nehezedett a szegények mindenféle kézzelfogható nyomorúsága, és szüntelen könyörgött a mások szabadulásáért, az mindig szegénynek érzi magát, és elmondhatja: „*Nyomorgattatom minden napon, és ostromoztatom minden reggel!*” (Zsolt. 73:14.) Ez pedig szent érzelmet ébreszt a lélekben az iránt, hogy kegyességének nyilvánításában is szerény és őszinte legyen. Lénye pedig természetes örömet sugározzon. Jól tudjuk, hogy senki sem oly gondtalan és boldog, mint a szegény!

Blumhardt jókedvének és vidámságának harmadik, láthatatlan gyökere a hála volt. Hálát adott a belőle áradó minden áldásért, amely mindenfelől láthatatlanul áradt vissza reá. Hálát adott a Megváltó, a szerető hatalmas Szabadító jelenlétének felemelő, és naponként tisztábbá váló érzéséért. Blumhardt vidámsága azért hatott oly üdítőleg, mert az minden ember öröme lett, akit csak látott. Rajta keresztül úgyszólván az Úr szeretetét érezte mindenki. Annak az Úrnak csodálatos szeretetét, akinek bünt eltörlő kegyelme oly hatalmasan lépett előtérbe! „*Meg vagyunk váltva mindnyájan!*” Ez volt az örömek alapja! Ellenállhatatlan erővel érezték az erős, hatalmas, szüntelen munkálkodó *kegyelmet*, amely felettük uralkodik. Meggyőződtek arról, hogy az emberek üdvössége egyedül ezen a kegyelmen nyugszik, és nem az ő jócselekedetükön! Blumhardt mindenki számára igen könnyűvé tette, hogy keresztyénné lehessen. A csüggedőket, és magukkal elégedetleneket csodálatosan megvigasztalta. Bizalmat és reménységet ébresztett szívükben. Mindezt teljes meggyőződéssel cselekedte. Erre nézve közölöm egyik reggeli áhítatát (Bollfűrdői Lap, 1873, 20. sz.), amelyet „*Isten gyermekei*” címen, a Gal. 3:26 alapján tartott: „*Mert mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által.*”

„Feltűnő, hogy Pál apostol nagyobbára csak általánosságban beszél, holott azt gondolhatjuk, hogy az nem vonatkozhat teljesen mindenkire. A Galáciabeliek között mindenféle hívő volt. Olyanok is, akiknek Pál apostol azt mondta: „*Amit Lélekben kezdtetek el, azt most testben*

akarnátok befejezni?” Szükségesnek tartotta nagyon komolyan figyelmeztetni a Galáciabelieket, hogy ne vessenek a testnek, hanem a léleknek, mert Istent nem lehet megcsúfolni! Éppen azért, hogy ily sokfélék voltak, joggal gondolhatjuk, hogy az istenfiúságnak mégsem lehettek mind részesei. Pál apostol mégis azt mondja: *„Mindnyájan Isten fiai vagytok a Krisztus Jézusban való hit által.”* Hogy ezzel mintegy bízassa őket, hogy mint Isten gyermekei, tartsanak bűnbánatot, tegyék jóvá amit lehet, és a jövőre nézve őrizkedjenek minden bűntől.

Ám Kedveseim, figyeljétek meg, micsoda nagy hatalma és jelentősége van a hitnek, ha az nem csupán ismereten alapszik, hanem szívünk teljes bizalmán, Jézus Krisztuson, – aki Istentől jött, Isten Lelke által, mint ember, Úrrá kenetett, és Jézuson, az Üdvözítőn, aki minden bűntől megszabadít. Ez a hit hatalmas, és biztosítja az Istennel való közösséget.

Sok evangéliumi keresztyén azonban az istenfiúságot mástól teszi függővé, és nem a Krisztus Jézusban való hit által. Tekintetüket kizárólag a megjobbulásra irányítják. A bűntől, tisztátalan gondolatoktól és érzelmektől való megszabadulásra, a megszentelődésre, amelyet esetleg elérhetnek. Mivel pedig nem tudnak teljesen megszabadulni minden bűntől, azért sohasem akarják hinni magukról, hogy ők Istennek fiai. Ámde hogyan is tudnák ezek megérteni, hogy kicsoda Jézus Krisztus, amikor Őt csak gyermeki bizalommal kell megragadniuk? Legyünk bár gyengék és jelenleg még bűnös emberek, csak bizalommal kell lennünk hozzá. Gyermeki bizalommal kell hinnünk, hogy Ő Isten fiaivá tehet minket. Ha ezt komolyan hisszük, akkor gyermekévé is fogad, és annak tekint. Ez az istenfiúság pedig nem szűnik meg azonnal, amint hibát követünk el, vagy nagyobb bűnökbe esünk. Ezt láthatjuk a Galáciabelieknél is!

Kedves keresztyén testvérem, kapaszkodj erősen Krisztusba, ragaszkodj Hozzá teljes bizalommal. Megváltód Ő, aki a bűnösökért jött. Olyan gyenge, bűnös embereket keres, mint amilyen te vagy, akit végül is kiszabadít minden bűnből! Fontos azonban, hogy a hit ne legyen nyugvópárna számunkra. Az igazi keresztyén hit nem is lehet senki nyugvópárnája, mert sokkal több élet és erő van abban, semhogy arra támaszkodva bűnözni lehessen. A hit csak azok számára lehet nyugvópárna, akiknél a hit nem egyéb, mint ismeret, anélkül, hogy szívükben valóságos bizalom élne, és lelkük boldog örömmel harsogna: van Jézusom!

Legyünk, Kedveseim, teljesen tisztában ezzel. Higgyünk Isten nagy irgalmában a Krisztus Jézus által, amit mindenki vel szemben gyakorol, aki teljesen Reá támaszkodik, és egész lényével átadja magát Neki! Ámen!”

Ennek a természetességnek lelki jelentőségét Blumhardt egy alkalommal így magyarázta: „Az embernek kétszer kell megtérnie. Egyszer, amikor a (bűnös) természeti (illetve: testi) ember lelki emberré változik; azután pedig, amikor a lelki ember ismét természetes (megszentelt, isteni) emberré válik. Ez annyit jelent, hogy amint az ember megtért, első dolga, hogy természetes kötelességeinek, mint egész ember álljon helyt! Természetes emberi körülményeit isteni világításban kell látnia. Mint fiú, apa, férj, elsősorban a természetes kötelességeknek kell megfelelnie, nem pedig a hamis módon beállított és vélt lelki kötelességeknek. Ezt megvilágítja a következő példa:

Egy Möttlingenhez ragaszkodó, keresztyén gondolkodású fiatalember elpanaszolta egy alkalommal aggodalmát Blumhardtnak, hogy milyen borzasztó lesz számára, amikor nemsokára ismét haza kell térnie szüleihez, akik nincsenek megtérve. „Mit mondasz? – kiáltott rá Blumhardt – így nem gondolkodnak és beszélnek a szülőkről! Hazamégy és szeretni fogod apádat, anyádat és testvéreidet. Ez minden, amit tenned kell!” Az ilyen hamis kegyesség iránt való ellenszenv, a határtalanul vendégszerető Blumhardtot meglepő hidegségre hangolta egy-egy vendéggel szemben, akiről kiderült, hogy a kegyességből üzemet akar csinálni.

Egy ünnep alkalmával történt, hogy egy vándor-prédikátor érkezett Möttlingenbe. Részt vett az istentiszteleteken. Közben egy Blumhardtnál időző fiatalemberhez csatlakozott. Elmondta, hogy mennyi üldöztetésben volt már része az evangéliumért. Még börtönt is szenvedett miatta. A fiatalember a csodálat és tisztelet vegyes érzelmeivel hallgatta a beszédet. Az idegen egyre kegyesebben beszélt. Sok mindent feltárt a fiatalember előtt, amellyel bizonyítani kívánta, hogy milyen csodálatos, mély hitre juthat el az ember. Többek között említette, hogy van egy könyve, amelynek segítségével megláthatjuk, hogy minden gondolatunk bűn, és minden pillanatban vétkezünk. Hála Istennek, gondolta magában a fiatalember, hogy ez az ember idetévedt! Itt azután hamarosan ki fog gyógyulni nagy kegyességéből. – Arra a kérdésre, hogy nem maradhatna-e itt egy kis ideig, a fiatalember – számítva Blumhardt nagy vendégszeretetére – azt felelte: „Hogyne! Hogyne!” Kérésére felvezette őt Blumhardt szobájába. Rendkívül mély alázatossággal üdvözölte Blumhardtot. Elmondta, hogy útban volt erre, és már nagyon vágyott egy vasárnapot Möttlingenben tölteni. Közben azonban még Barthoz is szeretne ellátogatni. „Óh, mondta Blumhardt, – oda már nem messze az út. Estig kényelmesen eljuthat oda is!” Mivel pedig még csak célzást sem tett arra nézve, hogy egy ideig ott maradhasson, – Blumhardt kezét nyújtott és búcsúzott tőle e szavakkal: „Isten vele! Szerencsés utat!” A vendég fiatalember meglepődve kérdezte utóbb Blumhardtot, hogy ugyan miért búcsúzott oly gyorsan ettől az embertől, holott rendkívül jót tett volna neki, ha tovább is itt maradhatott volna. „Gondolod? – mondta Blumhardt. – Az ilyen emberekkel nem lehet mit kezdeni. Ez nem akart mást, mint az ördögűzés és csodatevés vélt művészetét ellesni!”

Mint ahogy fentebb síkra szállt a szülői tisztelet érdekében, éppen úgy védte a gyermekeket is a szülőkkel szemben. A Boll-fürdői Lapban egy alkalommal tanácsot adott egy házaspárnak arra nézve, hogy miként kell viselkedniük felnőtt gyermekeikkel szemben. Ez a tanács biztonnal nagy áldására volt valamennyi olvasónak. A kisgyermeket különösképpen védelmébe vette, mint akik úgyszólván ki vannak szolgáltatva a felnőttek kénye-kedvének. „Nem helyes – mondta – egy gyermektől azt kívánni, hogy bravúrképpen ezt vagy azt mondja, amikor arra egyáltalán nem gondol. Ha pedig e parancsnak nem engedelmeskedik, akkor nem a gyermek, hanem a szülő önfejűségéről kell beszélni!” Csaknem rossz néven vették Blumhardttól, hogy ellene volt minden olyan kísérletnek, amellyel a gyermeket túlkorán arra kényszerítik, hogy amikor kezét ad, a jobb kezét nyújtsa. Azt mondta, hogy a gyermek mindig kész örömmel, szívéből nyújtja kezét. A jobb keze azonban rendszerint nem áll rendelkezésre, mert vagy egy játék, vagy egy darab kenyér, vagy ehhez hasonló van a kezében, és ezért a bal kezét nyújtja. Így azután a kényszer által még azt is elfojtják benne, ami szívéből fakad. A gyermekszív szabad megnyilatkozásának minél további megőrzése biztonnal nem volt alap nélküli vágya Blumhardtnak.

A gyermek iránt való nagy szeretete és megbecsülése igen gazdagon gyümölcsöző viszontszeretetet támasztott a gyermeki szívekben. Senki olyan boldogan nem keringett Blumhardt körül, mint éppen a gyermekek. Ezzel a jelszavával: „*Szabadságot és szeretetet a gyermekeknek!*” – igen szép eredményt ért el. Egy főúri családnak kis fiacskája teljes idegösszeroppanással került hozzá. Isten csodálatos kegyelméből, a szabadság édes levegőjétől teljesen meggyógyult. Ez, a formák által agyonkínzott gyermeklélek valóságos örömmámorban úszott, amikor saját kezébe vehette a kolbászt, és kedve szerint harapgatott bele!

Erre nézve két példát, és két levéltöredéket is közlök:

1. A gyermek örökbefogadásáról.

„Aki idegen gyermeket vesz magához, annak egyúttal a hálátlanságot is magához kell fogadnia. Különben nagy hibát követ el. Gyermeket örökbe fogadni és hálát várni – nemcsak természetellenes, hanem igazságtalanság is! Ebben az esetben igen nagy csalódásnak nézhetnek

elébe! A gyermek általában nem ismer más hálát az iránt, aki táplálja és ruházza, mint a szeretetet. Azt is csak úgy, ahogy gyermekek szeretni tudnak. A gyermek egészen természetesen tartja, hogy nem éheztek, és nem járják meztelenül. Sőt elvárja, hogy nemcsak a legszükségesebbet adják neki akkor, amikor tudja, hogy többet is tehetnének érte. Sokan azonban, akik gyermekeket fogadnak örökbe, azt gondolják, hogy azoknak érezniük kell, és csodálkozva el kell ismerniük, hogy ők, akiknek nem volt kötelességük – valóban igaz ez? – irgalmasságot gyakoroltak velük szemben. Botor emberek! Ilyesmit nem éreznek a gyermekek, és ezért azt ne is várjátok tőlük. Szeressed őket minden hála nélkül. Még akkor is, ha fáradságot és gondot okoznak neked. Ezt mindenkor megérik, és viszont szeretnek!

Sokszor megadják a nevelőszülők mindazt, amire a gyermeknek szüksége van, de minden szeretet nélkül. Ezt pedig sokszor még szavakkal is éreztetik. Ez mélyen elszomorítja a gyermekeket, és néha még gyűlöletet is fakaszt a lelkükben. Már két ízben tapasztaltam – mondta Blumhardt –, hogy egy leány közel volt ahhoz, hogy inkább felakasztja magát, semhogy a nevelőszülők további nagylelkűségét elszenvedje. Örökbefogadott gyermekek nem akarnak már gyermekektől megkülönböztetett bánásmódban részesülni. Ha pedig észreveszik, – mert rendkívül finom és határozott megfigyeléssel rendelkeznek –, hogy rosszabbul bánnak velük, mélységesen szenvednek. Miért? Mert csak gyermekek, akik nem tudják, hogy az egyik több, mint a másik.

Gondolja meg jól mindenki, aki gyermeket fogad örökbe, vajon nem lesz-e nála boldogtalanabb az a gyermek, mint a legmostohább életkörülmények között? Ha pedig örökbe fogadja, akkor „egészen” fogadja magához. Olyképpen, hogy az örökbefogadott valóban gyermeknek érezze magát náluk. Hogy gyermeki követelményeket támaszthasson, és gyermeki módon viselkedhessék minden tekintetben. Ha nem ez a gondolat vezeti őket, akkor cselekedeteikért sem a gyermektől, sem Istentől hálát nem várhatnak!

2. Gyermeknevelés.

Egy levélből: „Szokásom a gyermekeket rávenni arra, hogy amikor nevetlenek, vagy engedetlenek, – édesapjuktól bocsánatot kérjenek. Ámde tapasztaltam, hogy egyeseknél igen könnyen megy végbe ez. Úgyannyira, hogy szinte már maguktól is megcselekszik. Egyik-másik azonban nagy belső harcokat vív, és csupán nagy szigor által lehet arra bírni, hogy ezt megtegye.”

Válasz: Gyermekével szemben tanúsított szokása igen helytelen és rossz! Ezzel a merev erkölcsi neveléssel teljesen elrontja gyermekeit. Az úgynevezett nevetlenség és szófogadatlanság egyáltalán nem fakad a gyermek szívéből, és ezért fogalmuk sincsen arról, hogy ők most helytelenül cselekedtek. Felnőttek sokszor mindenre nagyon gyorsan mondják, hogy ez nevetlenség vagy szófogadatlanság. Pedig nem mindig áll fenn ez az eset. Mert a gyermekeknek sokszor hangulatunk vagy lázas sietségünk folytán túlsokat parancsolunk. Jóformán eszünkbe sem jut, hogy voltaképpen gyermekekkel állunk szemben, akiknél sok mindent tekintetbe kell vennünk. Éppen azért nem helyes mindjárt nagy hű-hót csapni, mintha valami nagy bűnt követtek volna el, amikor nem viselkednek úgy, amint mi akarjuk. S hogy azért apjuktól – aki jelen sem volt – bocsánatot kérjenek, igen különös szokás. Teljesen érthető, hogy ilyen körülmények között nem is megy minden rendben. Mert ugyan mi következik mindezek után? Sok figyelmeztetés, intés, veszekedés. A gyermek pedig valósággal megzavarodik, és még kevésbé tud akarataunknak megfelelni. Végül pedig már nagy szigort, büntetést és keménységet éreztetünk velük. Nem, kedves jó anyák! Ez teljesen helytelen nevelés. Így megölitek a gyermekben az elfogadatlanságot, és minden gyermekiességét. Megfosztjátok lényük legkedvesebb megnyilatkozásaitól. A leghelyesebb, ha úgyszólván szabálynak tekintjük, hogy amikor a kisebb gyermekkel szemben támasztott követelményekkel nem érünk célra, akkor hagyjuk abba, – mert egészen bizonyos, hogy a gyermek fejletlenségével nincsen arányban a követelmény.

3. Egy nevelőnőnek.

„A neked juttatott feladathoz szívemből kívánom Isten áldását. Imádkozom érted, és a rád bízott gyermekekért. Kérem a Megváltót, hogy adjon sikert. Egyébként igen fontos, hogy ilyen esetben ne gondoljuk túl nagyra a feladatot, amely reánk hárul. Ezzel csak megnehezítjük magunknak a dolgokat. Belejutunk egy felesleges mesterkélttségbe és aggodalmas tevékenységbe a gyermekekkel szemben, és nem csupán a magunk, hanem a gyermekek helyzetét is keservessé tesszük. Nem kell semmi másra gondolnod, minthogy egyszerűen a gyermekekkel foglalkozol, őket szereted, velük játszasz, és szórakoztatásukról gondoskodsz. Mindez amúgy is össze van kapcsolva mindenféle szolgálattal, ami teljesen elegendő. A parancsolgatás, leckéztetés és agyon nevelgetés a legkárosabb következményekkel jár a gyermekekre nézve. *Szolgálni és szeretni*, az egyedüli feladatod.”

4. Egy fiatalasszonynak.

„Fogadd meg a tanácsot! Kicsiny gyermekeknél a lelkiifejlődést leginkább úgy hátráltatjuk, ha túl sokat babusgatjuk, ha mindig tréfálkozunk velük, ha tulajdonképpen gondolkodásukból kizökkentjük, ha egyik kézből a másikba dobjuk őket. Főleg pedig ha – az egészséges lelkiifejlődés szempontjából – nem adjuk meg nekik a kellő nyugalmat, amelyre zseni korukban különösen szükségük van! Mindezeket jól jegyezd meg magadnak!”

A gyermekkorból most áttérünk abba a korba, amely a nevelés művészetének olyan területe, ahol mérhetetlenül sok tövis és bogáncs terem. Az úgynevezett kamaszkorba. Blumhardt ezen a területen is otthon volt. Különösen a kényszerű, kegyes nevelés következtében visszaszálló és elkeseredetté vált ifjakkal ért el nagy eredményt. Egy ilyen fiú, akit napról-napra gyötörtek a sok, kegyes tanítással, kimondhatatlanul boldognak érezte magát a Blumhardt-ház szabad levegőjében. Ennek ellenére azonban ugyanolyan boldogan üzte megszokott, botor csínyjeit is. – Egyik alkalommal az egyik szolgálóleány nagy izgatottan lépett Blumhardt szobájába, és panaszkodott: „Lelkész úr! Ez a fiú most a tojásokat is ellopta a tyúkólból, és ezt az énekeskönyvet tette a helyébe.” Blumhardt mosolygott, és azt mondta: „Bennetek ugyanaz az oktalanság rejlik, mint a fiú szívében! Haragotok mögött pedig ugyanúgy örültek a csínynek, mint a fiú! Szívünkben le kell küzdeni a fiú botorságát. Tegyétek szépen vissza az énekeskönyvet, és a dolgot nem kell egyáltalán tudomásul venni.” A fiú feszült várakozással leste, hogy mikor tör ki a vésztjósló harag. Amikor azonban látta, hogy senki sem törődik azzal, akkor hirtelen kigyógyult minden balgatagságából. – Közben az énekeskönyv ugyan tönkrement, de hát egy lélek csak megér egy énekeskönyvet?!

Hasonlóképpen cselekedett Blumhardt a fiatalemberekkel szemben is. Az egyik, aki már csaknem tudatosan foglalt állást a keresztyén hittel szemben, és akarata ellen tartózkodott Blumhardtnál, mindenáron bibliai dolgokról kívánt vele beszélni. Természetesen kritikai szempontból. Blumhardt azonban mindenről inkább beszélt, mint erről. Ekkor a fiatalember mindenféle gyerekes csínyekkel segített magán. Blumhardt nem vett tudomást róla. Egyre lázasabban és esztelenebbül üzte kisdudáit. Végül is belefáradt a sok céltalan kísérletezésbe, és megtört. Bement Blumhardt szobájába, és őszintén kitárta előtte a szívét. Mélyen megrendülve hallotta, hogy Blumhardt közben milyen komolyan és erős fegyveresként örködött felette imádságaiban, milyen buzgón kérte az Urat, hogy őrizze meg és vezesse el az igazságra. Így szabadult meg láthatólag a még nagyobb eltévelyedésektől!

Most még Blumhardt ama lelkipásztori munkájáról beszélünk, amikor visszaadta az embereknek szabadságát, és visszavezette őket a természetes életmódba. Különösen a mai nőknél tapasztalható visszaszállás és beteges tünetek alkalmával. Sok nő volt, akik csupán érdekességből nem mertek már évek óta igazán jóllakni. Az aránylag gyenge táplálkozás mellett

természetesen mindenféle betegséget szereztek maguknak. A gyógyulás első megnyilvánulása persze abban mutatkozott, hogy megéheztek, mint egy ember, és jóllaktak, mint más földi halandó. El sem tudjuk képzelni, hogy ez a jelentéktelennek látszó fordulat mennyi lelki szabadsággal volt összekötve.

Volt egy igen jellemző eset is. Egy komoly hívő hölgy, egy sereg aranyos gyermeknek anyja, részben az ilyen túlzott szellemi légkörben való élés következtében idegileg teljesen össze-roppant. Elerőtlenedett. Állandóan ágyban feküdt, noha fájdalmai nem voltak. Ámde olyan gyenge volt, hogy még felemelkedni sem tudott. Ebben a kényszerű egyedülvalóságban szellemileg mindig jobban elvonatkoztatott. Egyre sajátságosabb lett. Úgyannyira, hogy az evést már közönségesnek és csaknem bűnnek tartotta. Nem is akart egyáltalán enni. Az ő szent dolognak képzelt elhatározásán megtört minden kérése és rábeszélés. Végül jött Blumhardt. Parancsoló hangon magyarázta neki, hogy a Bibliában az első parancs így szól: „Egyél!” (I. Móz. 2:16.) Megparancsolta a betegnek, hogy egyen! Megtette. Ezután meghagyta neki, hogy holnap ebben az időben, öltözzön fel, hogy amikor meglátogatja, az ajtóban fogadhasa. Ezt is megcselekedte. Nemsokára, amikor Blumhardt egy napra eltávozott, – a parancshoz híven – már a kapunál várta a hazatérő Blumhardtot.

Sok, meghalni vágyó leány lelkiismeretét ébresztette fel. Hol barátságosan, hol pedig erőiesen dörögte fülükbe: „*Neked akarnod kell élni!*” Felgyógyulásuk után többekről mondta mosolyogva: „*Ez a leány meg akart halni!*” Blumhardt egyébként is rettegett az úgynevezett boldog meghalástól. Amikor egy-egy gyönyörű meghalásról számoltak be neki, mindig nagyon félt attól, hogy nem volt-e az csupán öncsalás, amit az, aki „*kezdetől fogva gyilkos*”, munkált a lélekben. Ebben az esetben abból az álomból, amelybe ez a „gonosz” ringatta, a halál után rettenetes lehet a felébredés!

Blumhardt természetessége a népelet területén és az emberi társadalom köreiből olyan fokot ért el, amely némelyeket csaknem megbotránoztató. Ez a szeretettel párosult természetesség azonban nem nyugodott a könnyed felületességen, hanem azon a valóságos tényen, hogy tapasztalatai révén mélyebben tekinthetett az emberi szívekbe. Volt eset, hogy éppen azokban a lelkekben, ahol semmi jót feltételezni nem lehetett – sok valódi kincset, olyanokban pedig, akikről joggal tételezték fel, hogy csupán arany rejlik bennük – sok salakot és hamisságot fedezett fel.

Blumhardtnak a világi szórakozások: tánc, játék, színház stb.-vel szemben elfoglalt álláspontját világosan tárja elénk egy levél, amelyet egy nevelői állásban lévő, fiatal teológusnak írt:

„A válasz nem könnyű. Nálunk egészen mások a viszonyok, mint másutt. Nem lehet minden országban egyformán megítélni a dolgokat. Ahol nem ellenzik a táncot, ott az emberek úgyszólván ártatlanul és egészen gyanútlanul hódolnak e szórakozásnak. Nálunk azonban, ahol tiltják, és félig-meddig érzik is annak helytelenségét, már tudatosan engedetlenkednek a lelkiismeret szavának. Éppen azért nálunk a tánckedvelők nagyobbára érzéki természetűek is. Másutt azonban, ahol a tánc általánosan bevett szokás, ott nem lehet mindig ezt mondani. Így van ez a játékkal és színházzal is. Ha tehát minden további nélkül bűnnek mondjuk e szórakozásokat, akkor az utóbbi helyen sokkal inkább a szigorúság szemrehányásának vagyunk kitéve, mint nálunk. Ezzel gyakran megszoríthatjuk, megsérthetjük az embereket, mert hiszen ők nem akarnak vétkezni. Általában azt tartom, hogy a világgal szemben sohasem szabad e szórakozásokat bűnnek minősíteni. Ez a kifejezés mindig túlerős. Legfeljebb azoknál a lelkeknél engedhető meg ez a meghatározás, akik már mélyebbre lettek vezetve, és életüket megtagadták! Nem kell az embereknek mindjárt mindent lelkiismereti kérdéssé tenni. Különösen, amikor az önmegtartóztató, ridegségével, gyakran sokkal nagyobb bűnös. Mindamellettt önmegtartóztatása kedves lehet az Úr előtt.

Hogy szabad-e a világgal tartanunk anélkül, hogy hozzá hasonlóan cselekedjünk? Ez már egészen más kérdés. Úgy vélem, hogy Önnek nem szabad mereven ellenállnia annak, amit a gazdája kíván Öntől. Állásához hiven, engedelmeskedni tartozik. Függő helyzetében sok tekintetben alkalmazkodnia kell. Önnek tehát engedelmességből oda kell mennie, ahova az egész család megy a gyermekekkel együtt, akiknek vezetője. Ez alól nem vonhatja ki magát anélkül, hogy bizonyos mértékben ne akarná az urat játszani. Ha a család a gyermekekkel színházba megy, akkor Önnek a gyermekek miatt – akik mellé alkalmazták – mennie kell. Tehát, mint nevelő mindenüvé elmehet, nevezetesen, ha „szolgálatban” van! Lehet, hogy gazdája különösképpen súlyt helyez az Ön társaságára azért, hogy szolgálatát, szívességét itt-ott igénybe vehesse. Például egy hölgyet kísérni vagy effélét. Ezt állásánál fogva megkövetelheti Öntől. Az uraság minden bizonnyal hasznát is akarja venni Önnek. Azt hiszem, egy merev erénycsöszszel, aki egyre csak azt kérdi: megtegyem? megtehetem? meg szabad-e tennem? – nemigen volnának megelégedve. Minden ilyen esetben az I. Kor. 7:31-et kell szem előtt tartanunk: „*Akik a világgal élnek, mintha nem élnének vele.*”

A harmadik kérdés: szabad-e velük játszani és velük táncolni? Itt megint csak ifjúságom jut eszembe. Őszintén megvallom, hogy lelkiismeretem már diákkoromban is nagyon ellene volt a táncnak. Az ostábla és sakk játéknak azonban egyáltalán nem voltam ellensége. A kártyázás azonban sohasem volt kedvemre való. Természetesen az Ön körülményei között nem akarom kereken megtagadni, mert lehet, hogy a fenti elvek szem előtt tartásával itt-ott ebben a tekintetben is engednie kell azért, hogy megütközést ne keltsen. Táncolni azonban sohasem tudtam volna. Ennek ellene voltam már csak azért is, mert hölgyekkel szemben sokkal félénkebb voltam, semhogy én ily erősen érinteni mertem volna őket, vagy hogy ők engem érintettek volna. Ezen a téren már meg van engedve Önnek, hogy komoly hivatására gondoljon. Azt hiszem, csak annyit kellene mondania, hogy mint lelkész-jelöltet, nem vonzza a tánc, és kéri, hogy mentsék fel alóla. Jóllehet, ha egyszer már tudják, hogy az ember nem táncol, már nem is zavarják. Különösen, ha amellet nem vágunk mogorva arcot, hanem barátságosak és kedvesek maradunk. Végül, ha ért ahhoz, hogy minden körülmények között lelki magatartást tanúsítson anélkül, hogy másokkal szemben szigorúságot gyakoroljon, akkor mindeneken keresztül érvényesíteni tudja keresztyéni életfelfogását. Ez az én véleményem, és azt hiszem, ezzel eleget is mondtam.”

A népelet emberiségét és keresztyéniességét, a zsinatban tartott előadásában igen vonzó módon világította meg. Az előadás keretében különösen a Württembergben szokásos apostoli napok és több másodrendű ünnepek megtartása érdekében emelt szót. Tartalma lényegében ez volt:

„Indítványozónk 14 olyan napról beszél, amelyek részben apostoli, részben pedig Mária napok. Amellet az apostoli napok között – amelyekből mindössze csak tízet ünneplünk – ott vannak az István és János napok azzal a felszólítással: „*Szeretsz-e engem?*” Mindkettő egyformán karácsony ünnepére esik. Másod és harmadnapjára. Hogyan gondolhatnánk, hogy népünknek ezek az ünnepek közömbösek lennének? Hogy ezek, ezután inkább csak munkanapok, nem pedig ünnepnapok lennének? Ezt a nép egyáltalán nem tudja elfogadni. Gondoljuk meg, hogy voltaképpen gyermekeinket raboljuk meg a nagy karácsonyi örömtől. Mit éreznének, ha a várva-várt karácsonyi ünnepek oly gyorsan véget érnének?

Az bizonyos, hogy éppen ebben az időben halmozódnak egymásra a legtöbb ünnepnapok. Különösen, ha a vasárnap is megtoldja még. Ámde mennyivel inkább kell értékelnünk akkor a családi örömeket, amelyek ugyancsak ilyenkor halmozódnak egymásra. Éppen az ünnepnapok száma teszi lehetővé, hogy a távollévő családtagok is összeseregeljenek boldog örömmel. Ilyenkor a legtöbb esetben éppen e napok lényege és áhítatos csendje következtében egy sajátos szent sugár veszi körül az egybegyűlteket. Azután figyelembe kell vennünk, hogy ezekben a napokban az egyébként távol élő, az élet gondjai alatt összeroskadt egyes lelkek

nemcsak örömet, hanem sok fájdalmat is hoznak a bizalmas családi körbe. Itt azután egymás hite által csodálatos erőt gyűjtenek további vándorútjukra. Gondoljuk meg, hogy az év egyéb szakában az emberi lélek számára sohasem adódik hasonló alkalom. Sokan mindig újra és újra panaszkodnak a sok ünnep miatt. Panaszukat azzal okolják, hogy a szegények és iparosok ezekben a napokban nem jutnak jövedelemhez. Ámde figyeljük meg, hogy e panaszok kiváltóképpen nem a szegények ajkáról hangzanak. Inkább csak azok hangoztatják az ünnepek mérséklését, akik nem szívesen nélkülözik a szegény emberek szolgálatait.

Gondoljunk a többi apostoli napokra is. Máté, Filep és Jakab, Péter és Pál. Jakab az idősebb, Bertalan, Mátyás, Simon és Júdás, András és Tamás. Ez összesen kilenc apostoli nap. Mindegyik mégis csak igen jelentős személyekre emlékeztetnek bennünket. Sok keresztyén emlék és gondolat fűződik nevükhöz. Mind valamennyi csendes hatást gyakorol az emberi lelkekre. Azonkívül sok szívben és családban, kicsiben ugyanazt a jelentőséget képezhetik e napok, mint a karácsonyi ünnepek. Őrizkedjünk attól, hogy túlságosan közletről érintsük az emberek lelkiéletét. Mert az ember nem csupán munkás, hanem keresztyén és ember is! Azért adott Isten Izráel fiainak is a szombaton kívül még más ünnepeket is. Csak éppen az újhoid ünnepére hívom fel a figyelmet, amely minden hónapban megismétlődött. Ezen a napon a nép az istentiszteleti ünnepségen kívül kedve szerint örülhetett, és nagy lakomákat rendezhetett.

Az ünnepek megszüntetése érdekében rendszerint azzal érvelnek, hogy ezen ünnepek istentiszteleteit csak kevéssé látogatják. Ez tulajdonképpen nem áll. Alapjában véve csak kevés gyülekezet panaszkodik a gyér templomlátogatás miatt, vagy, hogy nem volna érdemes azért prédikációt tartani. Éppen ellenkezőleg, a benyújtott jelentésekből is kitűnik, hogy általában meg vannak elégedve az ünnepnapok templomlátogatásával. Mindazonáltal, ha ünnepnapokon kevésbé is látogatják az istentiszteletet, mint vasárnap, annak megvannak a természetes okai. Először, hogy ezek az ünnepek legnagyobbbrészt a hét közepére esnek. Azután az emberek ezeket a napokat fordítják arra, amire a vasárnapokat nem szívesen használják. Közeli és távoli rokonok és barátok látogatására, valamint vallásos és más egyesületekbe és összejövetelekre is járnak ilyenkor. Igaz, hogy ma a munkaadók is újabban éppen az ünnepeken terhelik meg több munkával, dolgozó alkalmazottaikat. Sokan mindenesetre ez által is akadályozva vannak abban, hogy templomba mehessenek. Ezzel szemben azonban megállapítható, hogy a kisebb számú templomlátogatók, gyakran sokkal áhítatosabbak. Vágyó szívvel jönnek, és valóban nyerni óhajtanak valamit. Ezért éppen az ünnepi istentiszteletek teremhetnek igazán gazdag lelki gyümölcsöket.

Az ünnepek megtartása ellen különösen három ellenérvet hoztak fel. Az első, hogy éppen ezeken a napokon élnek az emberek mértéktelenül. Úgyszólván a testnek szolgálnak. Különösen a vendéglői dorbézolás az, ami mind nagyobb mérvet ölt. Hogy az ünnepnapokon csakugyan sokat vétkeznek az emberek, az elvitathatatlan. Hogy azonban többet vétkeznének, mint vasárnap, azt már nehezen lehetne bebizonyítani. Még a gyilkosságok is inkább vasárnap fordulnak elő. Ezenfelül hangsúlyoznom kell, hogy a tulajdonképpeni dorbézoló napok nem általában az ünnepnapok, hanem főleg a húsvét és pünkösd hétfő. Ezeket az ünnepeket pedig senki sem akarja eltörölni. Vannak azonban ünnepek, amelyek határozottan teljesen mentesek minden bűntől. Azok pedig, amelyek különösen alkalmat szolgáltatnak arra, hogy az emberek dorbézolásra használják fel, az főként csak a nagy városokban és azok környékén tapasztalható, nem pedig a vidéken és a falvakban. Sokkal több község van, mint ahogy gondolnánk, ahol egyáltalán nem jelentékeny a rendezavarás és dorbézolás. Nem szabad ugyan megfedkezni arról sem, hogy vannak emberek, akik mindent mindjárt rendezavarásnak minősítenek. Még azt is, amikor az emberek bizalmas együttlétben a kertben gyülekeznek egybe, és ott énekelnek és muzsikálnak. Ki akarja azonban ezeket minden további nélkül elvetni? Ki merné kárhozatni azokat, akik az élet nehéz súlya alatt összetörten, némán viselik fájdalmukat, és fáradságuk enyhítésére néha-néha vidámak is kívánnak lenni? Vajon helyes magatartás

mellett nem lehetne ennek is alakító és üdítő hatása? Vajon nem juthatna jogaihoz általa az ember, a szív és a lélek? Gondoljuk csak meg, ha minden hasonló örömtől teljesen meg lennénk fosztva, milyen nagyon sivár és üres volna az emberi élet!

Sajnos vannak olyanok is, akik a maguk körében túllépik a határt, úgyannyira, hogy végül egyedül maradnak, és igen kellemetlen helyzetbe kerülnek. Ámde ezek miatt elítélni a többieket is, igazságtalanság. Végül pedig még csak azt szeretném megemlíteni, hogy vannak olyan alkalmazottak, akiknek éppen csak az órákat bocsátják rendelkezésükre, amelyek a legcsábítóbbak számukra. Nem engednek időt nekik arra, hogy nappal élvezzék a szabadságot, és józanabbul ünnepelhessenek. Csak a késői órákban oldozzák fel az iga alól, és engedik szabadjára őket. Még pedig úgy, hogy másnap csaknem munkaképtelenek, amint sok oldalról halljuk ezt a panaszt. Ámde ki ebben a hibás? Ugyanígy van a vasárnapokkal. Ha az embereknek úgy, ahogy illik, már szombat délutántól kezdve adnák a vasárnapi szünetet, akkor egészen másként állna a helyzet a szűrtvasárnappal is. Sok minden sokkal jobban állna, ha nem sajnálnák a munkás, napszámos és másként alárendelt embereknek egy teljes és józan pihenő napot adni.

Második ellenvetésként az ünnepek ellen az indítványozó az államgazdasági fakultás panaszát említi. Azt mondja: „a nemzet jóléte szempontjából az ünnepek és a sok ezer munkás kiváltásos semmittevése óriási veszteséget jelent! Milliókra rúg azok száma, akik ezáltal kevesebbet keresnek. Még több millióra rúg az összeg, amit eltékoznak e szokás által. Józan ésszel kell mérlegelnünk, hogy micsoda előnyben vannak velünk szemben a szomszédos, ünnepmentes konkurens államok. Micsoda összegeket nyernek jobbról, balról, évről évre. Aki pusztán ezzel az egy ténnyel néz szembe, annak hamarosan rá kell döbbernies arra, hogy a nép jólétéért küzdő számtalan honfitárs ellen a legnagyobb jogtalanság és a korszellem teljes félreismerésére vall, ha csak egy pillanatig is késlekedünk a korhadtt fának gyökerére vetni a fejszét.” Így hangzott az államgazdasági fakultás panasz.

Az indítványozót azonban ez az eléggé súlyos panasz mégsem indította arra, hogy a fejszét felemelje, és a fára sújtson. Sőt, a továbbiakban, mint az ünnepek legmelegebb védelmezője lép fel. Szerinte, az ünnepre áldozott idő még az iskolák számára sem nevezhető elveszett időnek. A tapasztalt tanító állásfoglalása az idővesztéséget okozó ünnepekkel szemben – amely az iskolák szempontjából semmiesetre sem jelent veszteséget –, igen lényeges és igen megszívlelendő. Azt mondta: „Még egyetlen mérvadó tényező nem állította, hogy az ünnepdús Württembergben az iskolák kevesebbet produkálnának, mint az ünnepekben szegény, szomszédos badeni állam. Egyetlen iskola intézménynek nem kell úgy takarékoskodnia az idővel, mint a mi tanítóintézeteinknek, amelyek a legszigorúbb versenyvizsgáknak vannak alávetve. Amellett vegyük tekintetbe, hogy az ifjúság életfelfogása és szellemi kifejlődése szempontjából is mennyit nyer már kora gyermekségétől kezdve, az ünnepek változatossága révén. Igen nagy előnyére van a gyermekeknek, ha a megszokott munkaterhet egy-egy napra letehetik, és szabadon mozoghatnak kint a természetben.

Ez az ünnepi szabadság népünk egész fejlődésére nézve is nagy nyereséget jelent. Számokban persze ezt nem tudjuk kifejezni. Mindazáltal az ijesztő milliókkal szemben, amit az ünnepek által pénzben veszít az állam, semmi esetre sem szabad figyelmen kívül hagynunk a fentieket! Azzal érvelnek, hogy a munkások is milliókat veszítenek. Látjuk azonban, hogy ez esetben nem a munkások számolnak. Tudomásunk szerint legalább sohasem hallottunk arról, hogy a munkások emiatt panaszkodnának. Az előadó négy héttel ezelőtt az egyházmegye gyűlésre összehívott lelkészeitől, és az egyházközségek képviselőitől megkérdezte, vajon volt-e arra eset, hogy a munkások panaszkodtak volna olyan irányban, hogy az ünnepek miatt jóval kevesebb a keresetük. A megbeszélés alkalmával az előadó lassan és ismételten feltette a kérdést, de mindannyiszor nemmel feleltek. Lehet, hogy a gyárvárosokban más a helyzet. Túlnyomóan sok azonban itt sem lehet a panasz. Az előadó ugyanis sűrűn érintkezik a néppel. Még pedig a

nép legszegényebbjeivel, tehát feltétlenül hallania kellett volna, ha panaszkodnának az emberek.

Hála az Úrnak, népünk között még él a hit, hogy van áldás, amelynél nem kell számolni! Egyszerűen azért, mert annak lényegét számokkal kifejezni úgy sem lehet. Hogy azonban az a pár nap, amely – leszámítva azokat az ünnepeket, amelyeket semmiképpen sem lehet törölni, alig tízet tesz ki egy évben – olyan számottevő legyen, hogy amiatt Württemberg a virágzó ipar terén messze mögötte maradjon a szomszédos államoknak – ami ugyan még bizonyításra szorul – az alig hihető! Őrizkedjünk ezen a téren minden újítástól. Különösen azért, mert az ünnepek eltörlésével minden bizonnyal egy darab Württemberget szakítanának ki a nép nagy részének szívéből.

Most következik a harmadik ellenvetés, amit egy hit- és erkölcstani professzor emelt az ünnepek ellen. Azt mondta: „Az ünnepek megtartásában és ünneplésében egyébként egy zsidó-rabbinusi szokás maradványát látom. Egyszerűen a vasárnap fékjének, mintegy levezető csatornának tekintitek az ünnepnapokat. Ez pedig nem más, mint a nagy zsinagóga zsidó találománya. Az indítók pedig: mivel az ember természettől fogva hajlamos arra, hogy Isten szent parancsait, a tízparancsolat törvényét áthágja – amely halálra méltó cselekedet –, azért szükséges, hogy annak fékezésére könnyebb parancsokat is adjanak, amelyeknek áthágása miatt csak enyhébb büntetésben részesüljenek. Én azonban – mondja ismét a professzor –, mint az emberi szívek ismerője, azt mondom: Amilyen kevéssé lehet egy gyermeket megőrizni nagy lopásoktól az által, hogy kisebb becstelenségek elkövetését megengedjük, éppoly kevéssé lehet megakadályozni a vasárnap megszenteltségét az által, hogy a népnek alkalmat adnak arra, hogy az ünnepeket mámoros, vad dorbézolással töltsék el. S ha régebben valóban fékezők voltak az ünnepek, ma semmi esetre sem azok. Sok helyen jelenleg némely rendek nem csupán a vasárnapokat, hanem az ünnepségeket is éppúgy megszenteltségüket a vigalmak által, mint az ünnepeket. Az igazság azonban még ennél is súlyosabb. Mert a vasárnapok megszenteltségét éppen az ünnepnapok nagy száma okozta!”

A fent nevezett professzor, aki sajátos módon, álbölcs fordulattal éppen azt, amit egyébként az ünnepek megtartása érdekében hoznak fel, egyszerűen ellene fordítja. Nagy merészség és főleg igazságtalanság már maga az a feltételezés is, mintha népünk úgyszólván semmi mást nem tudna kezdeni az ünnepekkel, minthogy azokat mámoros, vad dorbézolásra fordítsa. Ez azonban nem áll! A legpontosabb megfigyelés is csak annyit tud megállapítani, hogy aljas emberek mindenestre országunkban is vannak, akik helytelenül viselkednek. Hogy azonban népünk nagy többsége egészen másként gondolkodik, és más szokásokat űz, az egészen bizonyos! Ámbár, ha hajlandók vagyunk is az ünnepeket a vasárnapok fékjének tekinteni, akkor azzal semmi esetre sem szabad csupán alacsonyabbrendű, hanem sok más, nemesebb értékű dolognak kielégítésére is kell gondolnunk. Olyanokra, amelyek az emberi természet és hajlam szerint megvannak, és amelyeket kiírtani, vagy éppen elnyomni nem lehet. Kielégítésük azonban mégsem illik a vasárnap szent hangulatába, mert zavarja annak áhítatát.

A vasárnap megszentelésével például nem egyezik össze a táncmulatság. Ezért ez nálunk vasárnap tiltva van! Ámde hogyan lehet a táncot, mint teljesen elvetendő, a népnek megtiltani? Ez nem lehetséges, azt látjuk abból is, hogy másutt, ahol ünnepeinket nem tartják meg, a táncot vasárnapra tették. Éppen azért, hogy ez nálunk ne következzen be, és a vasárnap egy szent nap maradjon, szót emelünk az ünnepnapok érvényben maradása mellett.

Az ünnepnapok, amelyek a vasárnap és munkanapok közé esnek, amúgyis alkalmasabbak a táncmulatságra, mint a vasárnapok. Ugyanígy még sok szokás is van, ami a népnek jóllehet meg van engedve, ámde, ha ezek vasárnapra esnének, akkor feltétlenül megzavarnák annak ünnepi csendjét és békességét. Gondolok főleg a zeneestékre, tornaünnepélyekre, tűzoltó gyakorlatokra és más mindennemű összejövetelekre. Valamint a mozgalmas népelet szüksége

szerint, a mindenünnen összeseregülő különböző emberek, iparosok, pártok társas érintkezésére. Akik tehát szeretik a nyugodt vásárnapot, azok ezeket a dolgokat – amelyekben alapjában véve semmi visszásság nincsen, és önmagukban véve teljesen jogosultak is; azonkívül népünk egész magatartására, fejlődésére és életére nézve nagy értékkel bírnak, – ünnepnapokra teszik. Ha pedig ünnepekre esnek ezek az alkalmak, és az ünnepeket a vásárnapok fékjének tekintjük, hogyan lehet akkor e szokásokat zsidó-rabbinus maradványnak minősíteni?

Mivel pedig az ünnepek főként a munkanapok közé esnek, azért az országos vásárt is ezekre a napokra helyezik. Ünnepnapi hiányában könnyen megtörténhetne, hogy végül a vásárt is vásárnapra tennék, mint ahogy az Bajorországban és másutt már régen szokásban van. A vallásos ünnepélyeket is szívesebben tartják ünnepnapokon. Ezek közé tartoznak a missziói ünnepélyek és más mindennemű intézeti ünnepségek. Ezek mind valamennyi, keresztyén népünnepélynek számítanak. A nép lelkiéletére nézve pedig kiszámíthatatlan nagy jelentőséggel bírnak. Vásárnapokra azonban mégis kevésbé tehetők. Kiváltképpen az utazások miatt, amelyre a távollakók utalva vannak. Vegyük tekintetbe továbbá az önálló vallásos népeletet, amely Württembergben van, és amely sehol másutt nem található. Mily kedves látvány, amikor a gyülekezeti tagok mindenfelé az országban járva igyekeznek más községekbe eljutni, hogy a testvéri közösséget ápolják, és egymás hite által épülhessenek! Piros és kék ernyőjükről már messziről meg lehet őket ismerni. Ezt most szüntessük meg? Vagy talán használják fel erre a vásárnapokat? Népünknek nagy fájdalmat okozna, ha most egyszerre kihirdetnénk: „Az ünnepek most már megszűntek!”

Hogy az ünnepek mily alkalmasak a baráti, rokoni és családi kapocs és a közösség ápolására, arról már fentebb megemlékeztünk. Talán ezentúl ezt is vásárnapra kellene tenniük? Inkább üljenek vasútra az emberek ahelyett, hogy a templomba mennének? Már most is elszomorító jelenség, hogy mindaz, amit eddig népünk kizárólag az ünnepeken intézett el, most már gyakran vásárnapokra halasztja. Mindenki csak önzik kifelé, és a templomban való épülésre már nem is gondolnak. Miért? – Ez az ünnepek megszüntetésének kezdete és következménye. Mindazonáltal még sokan vannak, akik a régi szokásnál megmaradnak, és vásárnap a templomba mennek, és egyéb alkalomra az ünnepeket veszik igénybe.

Amikor Blumhardt ebben az előadásában oly kedvezőnek ítéli meg a nép között uralkodó keresztyéniséget, akkor némelyek bizonytalansággal azt gondolták, hogy Württembergre nézve valóban joggal gondolkodik így. Blumhardt pedig a Württembergben nyugvó áldás tekintetében igazat is adott volna ezeknek. Ám erősen hangsúlyozta volna, hogy biztató nézeteit más országokra nézve is fenntartja. Egy alkalommal ugyanis azt írta: „Tapasztalataim révén a nép fiaiban elrejtett keresztyén gondolkodást más országokban is sokkal magasabbra értékelem, mint mások, akik ezekben a dolgokban nem néznek mélyebbre, hanem csak keményen ítélik meg.”

Blumhardt zsinati működéséről még a következőket írták. A nép bizalma és egészséges, szent jellegű szabadelvűsége folytán a zsinat világi tagjává két ízben is megválasztották. Egyszer Kralilsheim, másszor pedig Feislingen kerületében. Noha a zsinatban nem sokat beszélt, befolyása mégis igen nagy volt. Különösen azért, mert koránál fogva, a névszerinti szavazásoknál az első közé tartozott, akiknek szavazatukat le kellett adniuk. Ámde amennyire bátran és hathatósan tudott síkra szállni régi, jó szokásokért, – éppoly hűvös maradt a sürgetéssel szemben, hogy a kegyességet törvényhozói eszközök által, mesterséges módon kell előmozdítani. Ez a magatartása általában egyeseknél kellemes, másoknál ellenben kellemetlen meglepetést idézett elő.

Blumhardt higgadt, komoly férfi volt, aki a súlypontot önmagában hordta. Nagyon a szívére nehezedett, és vigyázott arra, nehogy a vélt pártkötelességgel szemben háttérbe jusson valamilyen módon a törvényadó szent kötelessége, elfogulatlan igazságossága, méltányossága, és az Úr

alaptörvénye: a szeretet! Ha előfordult, és úgy látta, hogy a nagy buzgóságban a cél vélt szentsége tekintetében kevésbé aggodalmasan válogatják, illetve vizsgálják az eszközöket, – azonnal hevesen felpattant! „Általában az volt a benyomásunk, hogy Blumhardtnak kevésbé adatott meg az a tehetség, hogy az egészet egyházi szempontok szerint vezesse. Kedves optimizmusa és örömteljes reménysége minden nyomorúsággal szemben, a lelkigondozás szempontjából elsőrangú és kitűnő volt. Az egyház vezetésében azonban szabadelvűsége csődöt mondott. Egyszerűen nem volt érzéke hozzá!” A szabadelvűek közül némelyek persze annál inkább szerettek volna felüldülni ama élő keresztyénség által, amely szeretetet és bizalmat lehell és kelt mindenütt. Éppen azért a keresztyénségnek az a módja, amely a fenti előadásban kifejezésre jutott, – más körökben is visszhangot kellett, hogy ébresszen!

Mint ahogy a népéletet, hasonlóképpen ítélte meg Blumhardt a mai társadalom különféle új jelenségeit is. Gyakran olyan módon, amely egyesekben azt a gyanút keltette, hogy valósággal beteges tünet nála az aggodalom hiánya. Például azt a jelenséget, hogy a zsidók és keresztyének között való házasságok mindegyre szaporodnak, – egyáltalán nem fogadta kelletlenül. Ebben a jelenségben inkább csak a zsidóknak ma végbemenő elkeresztyéniesedésének egy jelentős tényezőjét látta. Egy alkalommal még védelmébe is vett egy ismert házasságot, ahol a férfi egy meg nem keresztelt japán volt, a nő pedig keresztyén. Úgyszintén a lelkészt is, aki a házasságot megáldotta. Nevezett japán, mint hallotta, – igen derék ember volt. Az esküvőn pedig a házaspár azt énekelte: „Menj elől, Urunk!” Isten országának nehézségeivel szemben, amelyekkel Blumhardt számolt, – ezek a dolgok csekélységek voltak.

Ezzel a jóindulatával, tiszta és mindent egyszerűnek látó tekintetével azonban sokakra rendkívül jóleső, felszabadító hatást gyakorolt, és sok szűkkeblű nézetet és előítéletet szüntetett meg. Ezt aligha fogja valaki is kétségbe vonni.

Különösen, ami Blumhardt válaszát illeti a Bollfűrdői Lapban közölt ama kérdésre vonatkozólag: Vajon csakugyan Isten iránti bizalmatlanság-e az, – amint némelyek állítják –, hogyha ingó vagyonunkat egy tűzbiztosító intézetnél bebiztosítjuk? Blumhardt válaszában egész egyénisége kifejezésre jut. Mindenütt a még nagyban uralkodó keresztyén szellemet, és az Úrnak csendes felsőbb uralmát lehet észrevenni. A válasz (Bollfűrdői Lap 1876. évi 10. száma) így hangzik:

„Egyáltalán nem tudom megérteni, hogy miként lehetnek ellene a célnak megfelelő, becsületesen berendezett, és az állam felügyelete alatt működő biztosítóknak. Hogy Isten iránt való bizalmatlanságnak minősítik, ha valaki biztosítja magát –, ez meglepő előttem. Hiszen Isten maga is mindig int és figyelmeztet bennünket embertársainkra, akik segítenek nekünk, vagyis akik által Ő küldi a segítséget. Isten nem az égből hullatja napi szükségünket, hanem az emberi jóindulat és segítség által adja azokat. Ha az emberek egymás között elintézik, hogy miként cselekszenek, hogy szükség esetén segítve legyen rajtuk, ki szólhat bele, ki mondhatja, hogy az, amit csinálnak, Isten iránti bizalmatlanság? Hiszen mindannyiunknak kötelessége áldozatot hozni ott, ahol arra szükség van. Ha pedig azt már előre meghozzuk, hogy szükség esetén kéznél legyen, ugyan mi lehet ebben rossz?

Az Írás szerint az éhezőknek enni, a szomjazóknak inni, és a mezítelennek ruhát kell adnunk. Hogyan tudná ezt egyes ember cselekedni? Ha mindannyian részt vesznek a segítségben, és megtörténik, aminek meg kell történnie, nem mondható-e ez inkább a szeretet betöltésének, mint a hit és bizalom hiányának? Mit jelent tulajdonképpen a hit és Istenbe vetett bizalom, ha amellet szeretet nincsen bennünk? Nem volna lehetséges, hogy hozzájárulásomat vagy járulékomat Istenre emelt tekintettel és szeretettel adjam oda, azzal a tudattal, hogyha nekem nem is – legalább másoknak válik hasznára? Ha én hiszem, hogy engem nem érhet szerencsétlenség –, mint ahogyan sokan önteltségükben azt mondják, hogy őket Isten megőrzi a bajtól –

vajon mondhatom-e: „Engem nem ér baj, tehát nem is adok semmit!” Semmiesetre sem! Ha valaki tűz vagy jég által mindenét elvesztette, – akkor az embereknek, nekem is segítenem kell!

Így állította talpra az Úr egykor Jóbót is, hogy a testvérek és ismerősök újból alapot vetettek, és Isten megáldotta. (Jób. 42:11.) Mi tehát a biztosítóintézetektől – amelyek a részvét érzése által, és többnyire az állam felügyelete alatt alakultak – elzárkózunk, abban a hitben, hogy nekünk bizodalunk van Istenben, aki vissza is adja azt, amit elvett! Mivel pedig ezt csupán emberek által végzi Isten, azért hitünk voltaképpen nem Isten, hanem az emberek iránt való bizodalunkat igazolja. Látszata legalább is az, hogy nem veszem igénybe a biztosítótársaság által nyújtott előnyöket, mert bízom abban, hogy az emberek majd segítenek. – Hogy milyen öncsalás ez a hit, azt láthatjuk és tapasztalhatjuk eléggé.

Azok, akik nem biztosítják magukat – holott megtehetnék –, szívtelessé és keményekké válnak embertársaik iránt az által, hogy erejükön felüli áldozatot rónak rájuk, hogy szerencsétlenség esetén segítsenek. – Mert hát Isten nem adja közvetlenül a segítséget, hanem csak közvetve. Az embereknek kell adni pénzt, ruhát stb., amire szükségük van a szerencsétlenül jártak felsegítésére. Vagy talán dacosan szembeszállni akarnánk Istennel, mintha csak azt mondanánk: „Ha Isten elvette, – adja is vissza!” Holott tudjuk, hogy Isten nem az égből hullatja alá jótéteményeit. Azt is tudjuk, hogy milyen szorult helyzetben vannak az emberbarátok, és mily tehetetlenek néha az ezerféle szükséggel szemben, amely körülveszi őket. A legjobb akarat mellett sem tudnak mindenütt segíteni. Miért kell tehát ok nélkül oly elviselhetetlen terheket róni az emberiségre a biztosítatlan szerencsétlenek miatt, ha azok másként segíthettek volna magukon?

Gondoljuk csak meg, hogy mennyit kellene adnia minden magánembernek, hogy a jég és tűzkárosultakon, a koldusokká lett szerencsétleneken csak a legszükségesebb módon is segítsenek. Sokan bizonnal szívesen meg is tennék, de nincsen módjukban. Azok, akik a biztosítást ellenzik, gondolják meg jól, vajon a szerencsétleneknek adnak-e legalább annyit, amennyit az elmulasztott biztosítási járulék igényelt volna? Gondoljuk meg azt is, hogy mily kicsiny az a kör, ahonnan a szerencsétlenek valamit remélhetnek, holott a biztosítóintézetek olyan vagyonnal rendelkeznek, amelyből egészen könnyedén fedezhetik a károkat.

Az Istenben való hitre bízgatás gyakran nem látszik egyébnek, mint amikor a szűkölködőnek azt mondjuk: „Menjetek el békességgel, melegedjete fel és lakjatok jól!”, de, amint Jakab apostol mondja, nem adjuk meg nekik, ami testi szükségletükre kell. (Jak. 2:16.) A dolog voltaképpen úgy áll, hogy úgyszólván kötelessége lenne mindenkinek, hogy biztosítsa magát. Mert csakis sokak részvéte teheti életképesse ezeket az intézeteket. Ifjúkoromból tudom, hogy tűz és jégbiztosító társaságok sokáig nem tudtak fejlődni, mert a gazdáknak csak egész kis hányada csatlakozott hozzájuk. Az egészen bizonyos, hogy az Istenben való bizalom leple alatt az irigység is nagy szerepet játszik. Mert Istenben való bizalmuk csak azon alapul, hogy azt gondolták: „Istenben bízom, hogy Ő majd megőriz, azért nem biztosítom magamat.” Ám tegyük fel, hogy valóban megőriz Isten, szomszédodat azonban nagy kár éri. Vajon adsz-e neki legalább annyit, amennyit fizetned kellett volna a biztosítónak? Ilyenkor derül ki, hogy az egész istenbizodalom nem volt egyéb, mint titkos irigység! Cselekedd azt, amit kívánnak tőled, nem magadért, hanem főleg másokért! Azok végül is hálások lesznek, hogy ilyen szép segítséget juttattál nekik. Gondoljuk csak meg, mennyire megrettenünk, ha olyan emberekről hallunk, akik szerencsétlenül jártak, és nem voltak biztosítva. Alig tudunk rajtuk segíteni!

Nagy bajoknál, amely egyeseket ér, mindig meg kell gondolnunk, hogy úgy tekintsük azokat, mint ami mindnyájunkat ért. Nem mondhatjuk, hogy a szerencsétlenek bűnösebbek, mint mások, és azért érte őket a baj, azért éri őket oly mértéktelen megpróbáltatás. Ilyenkor inkább arra kellene gondolnunk, hogy az bennünket és mindnyájunkat utolérhet. Mint ahogy a Megváltó is mondja: „Ha meg nem tértek, mindnyájan hasonlóképpen vesztek el!” Szóval a

teljes romlás, amely őket utolérte, csak figyelmeztetés a számunkra, hogy a hitetleneket, ha meg nem térnek, – ítélet várja, és elvesznek! Ha pedig e szerencsétlenek példaképekül szolgálnak mindannyiunk számára, – nem kellene-e már ezért is kárpótolnunk őket? Ha pedig ellene vagyunk a biztosításnak, akkor azokra hárítjuk a felelősséget, akiket a baj ér. Vétkesnek mondjuk őket, holott csak áldozatok, akik mindnyájunkért szenvednek. Mint ilyenek, pedig talán sokkal kevésbé vétkesek, mint sokan mások!

Mi volna abban különös, ha a többiek mind előre gondoskodnának, hogy azok, akiket helyettük ér a kár, ne viseljék egyedül a terhet? Aki nem biztosítja magát, az gyakran telve van az igaznak önbizalmával, hogy őt nem éri baj. Aki azonban biztosítja magát, az, mint bűnös, fél Isten haragjától, amit mindenképpen megérdemel. Ugyan melyik cselekszik helyesebben? Éppen azért, ahol a szeretet és részvét karöltve tevékenykedik a károsultak javára, – ott ne zárkózz el ridegen, azt mondván: „Lelkiismeretem nem engedi meg, hogy csatlakozzam.”

Jól tudom, hogy a biztosítás terén is mennyire lehet vétkezni. Én azonban csak annyit mondom: Tartsd tisztán magadat mindattól, amely ellen lelkiismereted tiltakozik. Különösen az úgynevezett *életbiztosításoknál* vigyázz! Ott közben nagy károkat is okozhatunk magunknak. Gyakran pedig úgy, hogy Istenbe vetett bizodalunk nagyon is kérdésessé válik. Szabályokat azonban nem lehet felállítani. Aki Isten félelmében jár, annak lelkében a Szentlélek által olyan intő és figyelmeztető él, akire feltétlenül és mindenkor ügyelnie kell!”

Blumhardt nagy jószívúsége nagy jóindulattal is párosult. Akik arról panaszkodtak, hogy a templomban igen kísérti őket az alvás, – azoknak abban az esetben, ha nehéz munka, éjjeli szolgálat vagy betegség volt annak oka – azt mondta: „Csak aludjál nyugodtan kissé! Ez erőt ad! Utána pedig jobban is tudsz figyelni! Az istentiszteletről azonban emiatt ne maradj el.” „Mások persze” – mondotta szintén – „alusznak azért, mert azzal, amivel bírnak, és főleg önmagukkal, teljesen meg vannak elégedve. Már mindent tudnak. Az új dolgok pedig, amit hallhatnak, csak bosszantják őket. Az életükbe új lendületet vinni nem akarnak. Hogy ezeknek mit mondjunk? Egyszerűen aludni hagyjuk őket!” Hasonlóképpen nyilatkozott abban az esetben is, amikor arról panaszkodtak, hogy gondolataik imádság közben szerte kalandoznak: „Ez gondolkodásunk tulajdonképpeni lényegével van szoros összefüggésben. Gondolataink a legkülönbözőbb dolgokkal foglalkoznak. Szüntelen való hullámozása pedig önkéntelenül is sodor magával. Ha egyébiránt nem gonosz mellékgondolatokról van szó, – akkor nem jelent semmit! Sőt ellenkezőleg, gyakran még Isten áldása is lehet, mert éppen az imádság folytán kíván a helyes magatartásra vezetni. Hogy ezt vagy amazt, amit nem szabad elfelejtened, eszedbe juttassa.”

Ez a szelíd jóindulat vezette Blumhardtot a vasárnapi munka felett való ítéletében is. „Ha valamilyen vasárnap végzett munkáról van szó, és véleményt kell mondanom arra nézve, hogy az meg van-e engedve vagy tiltva van-e, – akkor elsősorban azt vettem tekintetbe, hogy vajon az, a vidék általánosan bevett szokásaihoz tartozik-e, vagy sem? Másodsorban, hogy nem zavarja-e a vasárnap hangulatát azoknál, akik azt végzik, vagy akik azt látják? Ami egyszer szokásban van és voltaképpen sem a vasárnap, sem az istentisztelet áhítatát nem zavarja, azt szívesen helyben hagyom még akkor is, ha az nekem nem tetszik. – Elbizakodottságnak és nagy jogtalanságnak tartom olyasminek hadat üzeni, ami általánosan elfogadott, és egyébként nem bűnös cselekedet. Rideg törvényeskedés amúgysem helyes, és nem is egyezik az evangéliumi szabadságunkkal.

Nem szabad figyelmen kívül hagynunk Pál apostol szavait, amelyet a Kol. 2:16. versben mond: „Senki azért titeket meg ne ítéljen evésért vagy ivásért, avagy ünnep, vagy újhoid, vagy szombat dolgában.” Itt bizonynyal ama szűkkeblűségre gondol az apostol, amellyel sok keresztyén bizonyos napokról vélekedik, és sok mindenről jogtalanul állítja, hogy az bűn. Ez a szűkkeblűség uralkodhatott a szombattal szemben is, azért is mondja Pál apostol, hogy

emiatt senki meg ne ítélje őket. Világos, hogy nem az ünnep ellen volt kifogása az apostolnak, még kevésbé a szombat ellen, amelyet a próféták sok helyen még az újszövetségre nézve is érvényesnek mondanak. Csupán a rideg törvényeskedés ellen emeli fel szavát, amikor egyik a másíknak azt mondja: „Ezt vagy amazt nem szabad tenned, mert ezzel vétkezel az isteni parancs és a szombat megtartása ellen.” Amikor az Úr Jézus azt mondja: „Az embernek Fia a szombatnak is ura!”, akkor egyáltalán nem akarta a szombatot érvényteleníteni, ahogyan azt sokan magyarázzák, hanem csak tanítványait kívánta védelmébe venni a farizeusok ítéletével szemben. Együttal határozottan rámutatott arra is, hogy Isten országában, amelyet Ő alapít, olyan szabadság van, amelyet a törvény alá vetett Izráel nem ismert. Jézus kijelentése mindenesetre ellene van minden keménységnek, amelyre a vakbuzgók néha-néha igen hajlamosak.

Az emberi élet általában igen különös. Sok bánat, sok fájdalom van, még vasárnap is. Ezért inkább szelídnek és elnézőnek kell lennünk. Erre nézve még csak egy dolgot kívánok elmondani. Möttlingenben a nagy ébredés alkalmával egy Kentheim-i szolgálóleány jött hozzám. Felébredt lélek volt. Már nem volt minden közömbös előtte. Egy péknél szolgált, aki minden reggel, nevezetesen vasárnap is, friss süteményt szállított a félóránnyira fekvő Calw városába eladásra. A szállítmányt rendszerint ez a szolgálóleány vitte el a fején. E szolgálatát azonban egyszer nagypénteken is végeznie kellett. Lelkiismeretfurdalást érzett. Bűnnek tartotta, hogy a Megváltó halála napján ily hétköznapi dolgot végezzen. Izgatottan és fájdalmasan kérdezte: vajon nem kell-e felmondania azt a helyet, ahol ilyenformán a nagypéntek és a vasárnap megszenteltetését parancsolják? Nem a szigorú kegyesség, hanem a becsületesség és szeretet indította a leányt e kérdésre. Nagyon szerette a Megváltót, és lelkiismerete felébredt. Ugyan mit mondjak a nagypénteki munkához? Gondolkodtam kissé, és végül a következőképpen feleltem:

„Amint pénzért szolgálsz, már nem vagy a magadé. Adósa vagy a gazdának. Az apostol pedig azt mondja, hogy a szolgák engedelmesek legyenek és szolgáljanak jóakarattal, mint az Úrnak, és nem embereknek! (Ef. 6:7.) Így kell tekintened ezt az elkerülhetetlen vasárnapi munkát is. Ha kötelességtudóan engedelmeskedsz a parancsnak, akkor nem vétkezel. Ha pedig bűn volna is, akkor sem terhel téged a felelősség. Ám, ha kötelességedet nem duzzogva, fájdalmasan, hanem elnézéssel teljesíted, akkor a felelősséget még enyhíted is. – Felmondani? Ki tudja, hogy máshol nem volna-e rosszabb? Mennyi mindent kell éppen vasárnap és ünnepnap végezni! Itt legalább eljutsz a templomba is. Ha pedig néha-néha nem is tudsz jönni, azt is jó szívvel kell fogadnod. Ilyenkor csendesen, lélekben kell vasárnapot tartanod. Éppen azért azt tanácsolom, hogy maradj és végezd kötelességedet, mint az Úrnak, és mintegy szeretet-szolgálatot. Utóvégre, ha kosárral a fejedben végighaladsz a szép völgyön, amely Calwba vezet –, akkor tulajdonképpen szabad vagy. Jó szívvel és szabad lélekkel gondolhatsz a Megváltóra, aki éretted lett keresztre feszítve! Halála napján pedig nem kosarat, hanem töviskoszorút és keresztet is kellett hordoznia. Ha ilyen lélekkel végzed kötelességedet, akkor bizonyosan veled lesz a Megváltó, és bizonyosan igen áldásos nagypénteked lesz!” A leány nagyon megnyugodott, és elégedetten ment haza.

Így kell ilyen esetekben tanácsolnunk. Vagy talán másként kellett volna beszélnem? Nagyon sajnáltam a szegény leányt. Ámde mennyien vannak kívüle, akiknek még sokkal rosszabb dolguk van még vasárnap is. Amellett gondoltam a gazdájára is. Annak élnie kell a pékségből, a Calw-iak pedig friss süteményt kívánnak különösen vasárnap és ünnepnapokon. Mit lehet ilyenkor tenni? Vajon csakugyan zavarja a vasárnap nyugalma ez az üzlet? Vagy megszentelteteni? Aki mint alárendelt emeli fel szemét az Úrhoz, annak mindig szép vasárnapjai lesznek. Te azonban, aki szabad vagy, ne vess mértéken felüli terhet szolgálóidra. Azoknak panasza nem válik javadra! Mindenekelőtt azonban – csak ne ítélkezzetek, és kerüljétek a merev okoskodásokat!”

Ugyanez az irányelv vezette Blumhardtot az általános jellegű állami és egyházi kérdések megítélésében is. Ebben a tekintetben ki kell emelnünk, hogy csaknem szenvedélye volt, hogy az állam és felsőbbség rendszabályait magáévá tegye, méltányolja és védje. Ez azonban szíve mélyéből fakadt. Ha Pál apostol azt mondja: „...nincsen hatalmasság, csak Istentől, és amely hatalmasságok vannak, az Istentől rendeltettek.” (Róm. 13:1.), akkor e szó: „Istentől”, Blumhardtban sokkal nagyobb tiszteletet ébresztett, mint másokban. Valósággal rettegett attól, hogy e szóval összeütközésbe kerüljön.

Egy alkalommal a zsinat előtt is nyilvánosan védelmébe vette, mégpedig, hogy az ne folya-
modjon a hatósághoz azzal a kéréssel – mint ahogy kívánták –, hogy vasárnap szüntessék be a
különvonatok és tehervonatok indulását. Azzal érvelt, hogy inkább ébresszék fel a közönség
lelkiismeretét a prédikációk, gyermekistentiszteletek és magánbeszélgetések révén, hogy
ismét megszeressék a vasárnapot. Nem kell minden szakértelem hiányában mindig csak az
államot okolni, amely intézkedéseinél csupán a közönség kívánságát és érdekét veszi figye-
lembe. „Nem szeretem az olyan beszédet – mondta –, amikor majd ilyen, majd olyan formá-
ban, újabban pedig még keresztyének részéről is – támadják az államot. Ezzel a gáncsos-
kodással csak aláássák az állammal szemben köteles tiszteletet.”

Az egyház körébe tartozó kérdések természetesen már közelebbről érintették. Ámde itt is
mindenkor ugyanolyan szabadon és egyszerű módon juttatta kifejezésre álláspontját. Ha egy
lelkipásztornak aggodalmi voltak aziránt, hogy elvált feleknek házasságát megáldja, akkor
azt mondta: „Az embereknek előéletéhez neked, mint lelkésznek, semmi közöd! Ez egyedül a
hatóságra tartozik. Ha ezek az emberek házasságra lépnek, akkor amúgyis szükségük van
Isten áldására. Ezért azt annál inkább meg kell adnod, ha kéri tőled!” Utóbbi kijelentése az
újabb rendeletre vonatkozott, amely szerint a házasságok nem kötelesek frigyükre az egyház
áldását igénybe venni. Hogy Blumhardt mennyire meg tudott barátkozni az egyháznak a
világiakkal szemben fennálló „kényszeresketés” alóli felmentésével, az már az eddigiek
alapján is világossá válik. Az egyházi körökben itt-ott előállt zűrzavarban – amit a polgári
házasság bevezetése okozott –, jól értett ahhoz, hogy egyes lelkipásztor és világiak lelki-
ismeretét tisztává, szabaddá, erőssé tegye. Különösen azért, hogy az államhatalom értékét és
az egyháznak jogilag hátrányosabb helyzetével szemben a lelkészi hivatás mindenek felett
való, nagy benső értékét, és lelki nagyságát a helyes világításba állította.

Most még Blumhardtra nézve egy igen jellemző írásbeli bizonyítékot ismertetek. Ebben a
levélben Blumhardt főként a zsidókkal szemben tanúsítandó magatartásunkra nézve ad
utasítást. „A zsidómisszióra vonatkozólag nem cselekedhetünk másként. Jól ismerem hibáit.
Nem kevésbé a pogánymisszióét is. Jelenleg azonban egyiken sem tudok segíteni. Azt
mondod, hogy azt az egész hívő keresztyén gyülekezet ügyévé kellene tenni? Teljesen igazad
van! Ám hogyan gondolod ezt véghez vinni? Mit tesz tulajdonképpen a hívő keresztyénség,
környezete érdekében? Hogyan viselkedik a hívő keresztyén a cselédjével, szabójával,
cipészével szemben? A piacon, az üzletben stb.? Csak úgy, hogy ahol lehet, beszél a meg-
térésről, de vigyáz, hogy senki meg ne botránkozzék. Ha már a közönséges életben is egészen
más minden, mint amilyennek lennie kellene, miként fog a hívő keresztyén viselkedni a kufár
zsidóval szemben? Óh, kedves testvér! Előbb a hívő keresztyénségnek kell megváltoznia, és
csak azután tud zsidókat megtéríteni. Itt sokat lehet rendszerről beszélni, de ez olyan, mint
amikor a számlát a hitelező nélkül állítjuk ki.

Meg vagyok róla győződve, hogy a zsidók nagy egészében nem térnek meg előbb, amíg a
keresztyéneken nem látják ismét Krisztus erejét a jelek és csodák által. Egyelőre súlyt
helyezek arra, hogy testvérként kezeljem őket, és testvért lássanak bennem. Mint aki velük
együtt hisz Ábrahám Istenében, Aki az ő magvában megáldja a föld minden népét! Így
találtam utat sok zsidó szívéhez. A többi már magától adódik. Nekünk azonban segíteni kell.”

Ez volt Blumhardtnak természetes, emberi modora, nem csupán a legszűkebb családi körben, hanem a legmesszebbmenő egyházi és állami kérdésekben is. Most még csak házában nézünk körül kissé, ahol túlnyomóan, mint lelkigondozó tevékenykedett.

Hogy a lelkészházban miként folyt le a vasárnap, azt már nagyjából ismerjük. Hogy Blumhardt miként tudott megküzdeni a nagy munkával szombat estétől hétfőig, az szinte érthetetlen volt. A hétköznapiakat főleg gyülekezetének szentelte. A többi szabad idejében a nála lakó „fiatal urakat”, később pedig gyermekeit is tanította. Egyébként egy új munkamező is mind jobban igénybe vette erejét. Háza lassanként megtelt állandó vendégekkel, akik különféle bajokra kerestek nála gyógyulást. Főleg idegbetegek és különösen epileptikusok keresték fel nagy számban. Megható volt, hogy Blumhardt mily egyszerűen és tapintatosan kezelte e sajátságos betegségeket. Közben állandó csendes imádsággal küzdött ellene. Nem engedte meg, hogy házában a rohamokról, amelyben ez a betegség áll, nagy feltűnést keltse. Már a betegekre való tekintetből sem. Semmi sem olyan káros e betegek nézve, mint másoknak a résztvevő ijedtsége. Ha például reggelinél egyik közülük rohamot kapott, a jelenlévők mind tudták, hogy mit kell tenniük. Csendben fohászkodtak a betegért, és rendszerint hamar elmúlt a roham. Egy hölgynek, akinek gyenge idegzetét – mint mondta – egy ilyen roham komolyan megtámadta, büntetésből azt parancsolta Blumhardt, hogy azonnal látogassa meg a beteget.

Nagyon sok időt mégsem vettek igénybe e lakók. Amellett megnyílt előtte egy másik, egészen új munkaalkalom is, amelyben eddigi tapasztalatait rendkívül gazdagon gyümölcsöztethette. A lelkigondozói levelezés. Valósággal élvezet megfigyelni Barthoz írt leveleiben ennek kifejlődését. Először nagyon fontoskodva számol be arról, hogy minden postával két ilyen irányú levelet kap. Később már négyről, tízről, és még többről ír. Közben megemlíti, hogy gyakran igen mélyen megindítja e leveleknek tartalma. Az itt-ott élő szerencsétlenek csodálatosképpen gyorsan figyeltek fel Blumhardtra. Némelyek, akik nagyon keveset hallottak arról, ami Möttlingenben történt, és ez a kevés is teljesen hamis beállításban jutott hozzájuk, csodálatosképpen azt a meggyőződést nyerték, hogy Blumhardthoz forduljanak. Így képződött Blumhardt körül egy láthatatlan, messze terjedő, és szétszórt közösség azokból, akik őt lelkiatyjuknak tekintették. Valamennyiük, mint gyenge szőlővesszők, úgy kúsztak mindig feljebb-feljebb Blumhardt nagy szeretetének és hitének ereje által.

A művelt családok között sok százan, az egyszerűbbek közül pedig ezren és ezren voltak, akiknek kérése az évtizedek során át, a legapróbb részletében is megindította. Mégpedig olyan mélyen, hogy őket papi lelkiülettel szüntelenül az Úr elé vitte. Úgyannyira, hogy mindannyian csodálatos segítséget kaptak az Úrtól, és az áldások számtalan jeleiről tudtak beszélni. Csodálatos tapasztalatuknak nagy részét pedig – bizonytalannal nem ok nélkül –, Blumhardt imádságának köszönheték. A köszönőlevelekben majd egy vizsgáról van szó, amit a fiú csodálatosképpen nagy sikerrel tett le; majd egy gyermekről, akit egy előkelő, vagy egy szegény családnak ajándékozott az Úr hosszas várakozás után, majd pedig sok, betegségből való megmentésről.

A levelezésekből kifolyólag természetesen mindig jobban nőtt azoknak száma, akik hosszabb időt kívántak Blumhardt házában tölteni. Az isteni segítség szempontjából Blumhardt ezt, mint felesleges dolgot, többször meg is tagadta. Ámde számtalan eset volt, amikor az ott tartózkodás jótékony hatása igen szembeszökő volt, vagy amikor egy nem feltétlenül szükséges elutasítás szeretetlenség lett volna. Blumhardt ebben a tekintetben lemondott minden saját kényelméről. Uzsorás módon használta ki a ház minden egyes kis helyét, a segítségre szorulóknak számára. Sokszor saját dolgozószobáját is átadta olyanoknak, akiknek fűthető hálószobára volt szükségük, ő pedig a gyermekszobába ment dolgozni.

Egy látogató Möttlingenbe való megérkezését és ott időzését ekként írta le:

„Voltaképpen már gyermekkorom óta beteg voltam. 19 éves koromban bizonyos külső körülmények folytán igen súlyos idegbetegséget kaptam. Mindent elkövettek, hogy azt ellensúlyozzák. Atyai jóbarátom nagyon sajnált, és nagy szeretetet tanúsított irántam. Minden módot felhasznált arra, hogy talpra állítson, de sikertelen volt minden igyekezete. Minden orvosi segítség is hiábavalónak bizonyult. Ebben az időben egy újságcikk folytán figyelmesek lettünk Blumhardt sajátos működésére Möttlingenben. Atyai barátom odautazott. Mindjárt látta, hogy kivel van dolga. Azonnal meg volt nyerve. Eljött hozzám a hírrel: „Találtam egy embert, aki imádság által már sok betegen segített. Ha bizalmasan van hozzá, akkor oda-viszlek.” Én kész voltam, és odautaztunk. Amikor egy kisebb városban kocsit akartunk venni, és betértünk a vendégfogadóba, legnagyobb meglepetésünkre Blumhardt ült ott. Egy utazásról hazafelé tartott. Együtt utaztunk Möttlingenbe.

A falu előtt megállt a kocsi, és egyszerre az egész családot megismertük, akik a hazatérő családfő elé jöttek. Megható volt ez az üdvözlés. Különösen Blumhardt és felesége üdvözlése volt nagyon mély és meleg. Az volt a benyomásom, hogy ez a két ember nagy terheket hordoz, amelyeket egyedül aligha tudtak volna viselni! A gyermekek boldogok voltak. Mind valamennyien a lelkészház felé tartottunk. Ott mindenféle beteg volt. Többek között egy súlyos epileptikus leány. Minden kellemesen hatott rám, csak éppen ez az epileptikus leány okozott aggodalmat. A gondolat, hogy esetleg az ő szobájában kell aludnom, egész szerencsétlenné tett. Szorongó szívvel léptem elsőízben Blumhardt dolgozószobájába. Azt hittem, egy hosszú, kínos beszélgetés fog lefolyni köztem és Blumhardt között. Ámde mily könnyű szívvel távoztam, amikor oly egyszerű és gyors módon ért véget látogatásom. Adél egyáltalán nem tudta megérteni, hogy miért nem csomagolok ki, holott már rendelkezésemre bocsátott egy szekrényt. Félénken azt mondtam neki, hogy nem tudom, hogy hosszabb ideig maradok-e. Láttam rajta, hogy ezt meg egyáltalán nem értette meg. A szobában rohamot is kaptam, amely azonban csak nagyon rövid ideig tartott. Ez feltűnő volt, de azért mégsem tudtam leküzdeni a kellemetlen érzést az epileptikus leánnyal szemben. Végül is megmondtam a lelkész úrnak. Azt is megemlítettem, hogy nagy honvágyam van, amennyiben már egy éve távol vagyok otthonról. „Akkor eredj haza!” – mondta Blumhardt. „Otthon éppúgy meggyógyulhatsz, mint itt.” Eszerint boldogan mentem haza. Könnyebb ájulások még előfordultak, de a heves görcsök, amelyek ezelőtt oly gyakoriak voltak, teljesen megszűntek. Mivel azonban lelkemben még sok zavar volt, élénken leveleztem Blumhardt lelkésszel, és így egyre-másra megszabadultam minden megkötöttségtől.

Mély ragaszkodásunk jeléül elhatároztuk atyai jóbarátommal, hogy a húsvéti ünnepeket Möttlingenben fogjuk tölteni. Egy hölgy a leányával is velünk jött. Amikor megérkeztünk, örömmel léptünk be az ismert és kedves szobába, a jó szürke pamlaggal és hosszú asztallal. Valósággal Ábrahám kebelében éreztük magunkat. Boldogok, nagyon boldogok voltunk. Sohasem hittem volna, hogy az ember ilyen nagyon boldog tudjon lenni. Az epileptikus beteg már nem volt ott. Hamarosan mindenütt otthon voltunk. Úgy éreztük magunkat, hogy még a szülői házban sem jobban. Egyszer csak örömmel hangzik: „Jönnek a törökök! Jönnek a törökök?” Kik azok: – kérdeztük. Adél felvilágosított bennünket, hogy Blumhardt lelkész négy volt tanítványai ezek. Megkezdődött a mozgalmas élet. Húsvétkor rendszerint igen sokan jöttek. A pajtát szép tisztára kitakarították, ágyakat tettek oda, és ez szolgált a törökök lakásául. Mindenkinek segítenie kellett a lepedőket a paplanra varrni, ahogy abban az időben szokás volt Möttlingenben. Látni kellett volna, hogy micsoda örömmel varrogattunk és rendezgettünk. Valami felséges érzés az ilyen örömteljes szív, amelyet észrevétlenül kaptunk ajándékba Möttlingenben. Jönnek már, hangzik a kiáltás, és a lépcsőn felfelé nagy rohanás hallható. Nagy szeretettel és melegen üdvözölték őket. Óh milyen csodaszép volt minden!

A reggeli áhítatról is kell valamit mondanom. Itt mindenki előtt volt egy Biblia. Ha jól emlékszem, a cselédségnek is. Mindenki egymás után olvasott egy verset. Még Blumhardt gyermekei is. Az egyik még gyengén, akadozva, a másik bátran, elevenen és határozottan olvasott. A legkisebb még nagyon picike fiúcska volt, aki éjjel-nappal sok dolgot adott Adélnak. Mária egy fiatal, szolgálatkész lányka volt, aki egyáltalán nem tűrte, ha valakinek más kávéskanala volt, mint amit ő, a pontos gondoskodó kiszemelt a számára. Gyakran neveltünk rajta, néha pedig bosszankodtunk is. Reggel a csészeket ki kellett öblíteniük és szárítaniuk. Emlékszem, hogy mennyire tetszett nekem a reggelinél, hogy az összes csésze kettőnként hosszú-hosszú sorban volt odakészítve, legfelül a lelkész úré. Mikor azután a nagy tejes és kávé köcsögöket behozták, a nagytiszteletű asszony személyesen töltötte meg a csészeket és nyújtotta oda mindenkinek. A családfő csészéjébe pedig oly ügyesen és szépen pottyantotta bele a tej vastag fölét, hogy szinte élvezet volt nézni. Amellett pedig lelkileg igen komolyak voltunk. Kísérőm többször is mondta, hogy itt az áhítatok és istentiszteletek után már semmit sem kell tennünk. Az visz magával, és állandóan Isten közelségében érezzük magunkat. Vallásos dolgokban általában sohasem töprengtem. Szokásommá vált – legalább a möttlingeni út óta –, hogy a dolgokat egyszerűen elfogadjam. Ámde mélyen gondolkodó kísérőmnek és a velünk utazó hölgyeknek sem maradt semmi kívánni valója. Emlékszem még, hogy milyen jól éreztük magunkat nagypénteken a templomban. A lelkész úr szájából az Ige oly elevenen és erőteljesen hatott, hogy lelkünk szomjasan itta magába a hallottakat.

Adélt, aki gyakran csodálatos dolgokat beszélt nekünk, nagyon szerettük! A nagytiszteletű asszonyról az volt a benyomásom, hogy ebben az időben, de még később Bollban is, kissé gyenge és szenvedő volt. Gyakran feltűnt, hogy imádság közben áhítatában annyira elmélyedt, és annyira lelke mélyéből fohászkodott, hogy szinte érezni lehetett, hogy a möttlingeni lelkész-házban sokat, nagyon sokat vállaltak magukra. A lelkész úr ellenben igen ártatlan, szelíd és kedves volt. Szóval minden szép volt Möttlingenben. Még a nagy kőkorsó az asztalon is elragadó volt. Mennyire csodálkoztunk azonban, midőn egy alkalommal – amikor igen előkelő vendéget vártak –, a kőkorsó helyett egy finom kristály üveg korsó került az asztalra. Azonkívül a szép vendégszobában is oly patyolatfehér ágynemű volt, hogy bár igen egyszerű volt a ház –, mégis nagy tiszteletet keltett bennünk. Ott-tartózkodásunk alatt fehérneműnk is volt. Ennek szárítása nem volt könnyű feladat. Alkalmas hely hiányában mindent a szabadban szárítottak. Mit csinálnak azonban, ha esik az eső? – kérdeztem a kedves nagytiszteletű asszonyt – amikor erről beszélgettünk. „Az Úr, aki jól tudja, hogy mást nem tehetünk, – mindig küld jó időt!” Minden kis hely, egészen a padlásig szobává lett varázsolva, és az aránylag kis házban gyakran csodálatosan sokan fértek el. Györgyöt is láttam a házban foglalatostkodni. Katalint pedig a konyhában és más egyebütt. – Nemsokára közeledett az idő, hogy hazamenjünk.

Ámde milyen más lett ez idő alatt a mindig magába mélyedt, búskomor B.! Maga az öröm és élet lett! Valóságos látványosság lett mindenki előtt, aki őt már gyermekora óta ismerte. Az orvos pedig, akit egyszer a változás okáról kérdeztek, azt mondta: „Ezt nem a hidegvíz gyógykezelés hozza létre!”

Most még megemlékezünk Blumhardtnak a möttlingeni dolgozószobájában való tevékenységéről, írói munkájáról. Két munkáját: Dittus Adél betegsége történetét, és a Württembergi Evangélikus Egyházilapban megjelent beszámolóját az ébredésről már ismerjük. Ebben a lapban a népélet minden rétegében tapasztalt két nagy bűnről ír hosszabb cikkeket. Ezek a bűnök az ébredés alkalmával a bűnbevallások folytán lettek világossá előtte. Valósággal égette a lelkét e két nagy bűn: a varázslás, és az erkölcstelenség a házasságon belül. Utóbbit oly komolyan és szigorúan tárgyalta, hogy egy ellenzéki lap azt gondolta, most megtalálta a régen óhajtott fegyvert, és Blumhardt cikkének egyes hosszabb részeit egyszerűen lemásolta azzal a megjegyzéssel, hogy ehhez kommentárt fűzni teljesen felesleges! Így is volt.

Blumhardtnak ez a cikke, amely ezen az úton igen messzire terjedt, sok szívben hatalmas visszhangot keltett úgyannyira, hogy általa a möttlingeni templom hallgatóinak száma ismét nagyban szaporodott.

Egy másik, számára nagyon kedves munkája volt a Dávid zsoltárai, és az Esaiás próféta 40-66. rész verseinek énekekre való átírása. Blumhardt általában az énekek embere volt. A néma érzelemben együvé sereglő keresztyéneket nem szerette. „Az a keresztyén – mondta –, aki nem tud szívéből együtt énekelni dicsőítő éneket, az lelkileg beteg.” A templomi istentiszteletekhez teljesen elegendőnek tartotta az egyházi énekeket. A háziéneklés tekintetében azonban ezek nem elégitették ki őt teljesen. Szerinte ezekben az énekekben igen sok szó esik a kedves „én”-ről, Istennek és az Úr Jézusnak „hozzám” való vonatkozásáról. Azután csaknem fájdalmasan érintette, hogy a legtöbb és legszebb templomi ének a halállal végződik. Blumhardt ifjúságától kezdve át volt itatva a Biblia szellemével. Ezért nem tudott beletörődni ebbe a bibliaellenes gondolkodásba és érzelembe. Ebben a tekintetben az volt az alapelve, hogy az Úrnak népe és a Krisztus egyháza nem a halált várja, hanem az Úr Jézus visszajövetelét, és a halál legyőzését! Minden éneknek a Biblia végszavának kiáltásától kellene zengeni: „Bizony, jövel Uram Jézus!” Ezt a közös érzelmet és győzelmi reménységet találta meg a zsoltárokból és a prófétáknál is.

Blumhardt munkája fő feladatának tekintette, hogy a szöveget versmérték szerint rímbe szedje anélkül, hogy abból elvenne, vagy hozzátenne valamit. Ez azonban csupán a forma és nyelvezet igen szerény igénye mellett sikerülhetett. E zsoltár és prófétai énekek, bár a nyelvezet legyőzésének remeklését mutatják, igen egyszerű köntöst viselnek. Knapp Albert annak idején, amikor Blumhardt – régi harcostársa – megmutatta neki e gyakran erőszakos rímeket, enyhe fogfájást kapott. Ezeknek az énekeknek értékét csak éneklés közben lehetett méltóképpen felbecsülni. Csak ilyenkor tűnt ki tiszta, világos bibliai jellegük. Lelkünkben úgy éreztük, mintha az évszázadok előtti szent történések idejében élnénk. Olyan időben, amikor Isten népe még „*nép*”, és nem csupán egy „*kis sereg*” volt. Jellemző Blumhardtra nézve, hogy ezeknél a zsoltár és prófétai énekeknél gondosan ügyelt arra, hogy mindent mellőzzön, ami a zsidók érzelmeit sérthetné. Egyházi költészetünknek sok gyöngye van, amely a hívő zsidót is felüdíti. Különösen a bizakodó és vigasztaló énekek. Ezek mind versmérték szerint vannak írva, amely a legkedveltebb templomi ének dallamok alapját képezi. Blumhardt hullámozó szíve azonban mégsem tudott sokáig megelégedni a templomi ének dallamával. Azokhoz az énekekhez, amelyek szíve legmélyéből fakadtak, saját érzelmei szerint írt dallamot. Esaiás próféta vágyakozó könyörgéséhez: „*Óh, vajha megszakasztanád az egeket és leszállnál!*” (64. rész) egy megrázó moll dallamot írt. Viszont a 40. rész 1. verséhez: „*Vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet, így szól Istenetek!*” – egy nagyon kedves szívhez szóló dallamot.

Blumhardt költői munkájának ismertetésére ezt az egy éneket közlöm, amit az Esaiás 40: 1-11. vers alapján írt:

Isten vigasztalja népét.

„Vigasztaljátok népemet!”
– Istenünk beszéde kér.
„Szóljátok a megtört szívnek:
szenvedése véget ér.
Hirdessétek édes szóval,
Bátorító biztatóval:
Ó, Jeruzsálem, ne félj!
Most már eltűnik az éj!”

„Én népem, ha kétszeresen
Sújtott vétkeért kezem,
mert a bűnben gyönyörködtél
s nem jártál ösvényemen:
„Emelkedjenek a völgyek,
hegyek alászálljanak!
A göröngyök sima úttá,
bércek síkká váljanak!
Mert minden szem látni fogja
Ideleinn, amint ragyogva
a mennyben székelő
Isten dicsősége jó.”

Mivel az Úr szája szólt.
És az Ige megmarad.
Mert minden test fű virága
és a léte pillanat.
Ékessége, ifjúsága
Olyan, mint a fű virága.
Minden múltó ideleinn,
de Isten beszéde nem!
Most a szívem hozzád fordul,
Kiment nyomorúságodból
Most megbocsájtom neked
Minden hűtlenségedet.

„Kiáltó szó a pusztában,
Hirdesd, hirdesd: Üzenem:
menten serkenj fel népem!
Siessen, készen legyen!
Ne lankadjon egy percet sem!
Ösvényeket egyengessen.
Lobogtassa zászlaim
A föld minden tájain!”
Fel, fel a magas hegyekre,
fel örömmondó Sion!
Kiálts, ujjongj, ne búsongj már
elmúlt siralmidon.
Júda minden városának
hirdesd: Messzetűnt a bánat.
Bajjal ne gondoljatok.
Ímhol a ti Uratok!

Országoló, erős karral
megjelenik ideleinn.
Ítélet az ellenségre!
A híveknek kegyelem.
Népét őrzi, mint a pásztor
Megkeresi, ha a nyájtól
elkóborol a bárány,
s hazaviszi a vállán.

Tudjuk, ahogy Blumhardt, Dittus Adél betegségének történetét felettes hatósága kívánságára írta. Ugyanígy kellett hatalmas „védőbeszédét” is megírnia Dr. de Valenti vádjaival szemben. Kénytelen volt tapasztalatait és nézeteit behatóan ismertetni ebben a munkájában. Dr. de Valenti, akit Blumhardt baseli tanárságának éveiből ismerünk, közben Bernben telepedett le. Főként lelkibetegségekkel foglalkozott, amire látszólag nem csupán orvosi, hanem teológiai képzettsége is alkalmassá tette. Keresztyénségének teljes harcias megnyilatkozása miatt azonban már régen egyedül állt. Ámde az evangéliumért való fáradhatatlan tevékenysége gyümölcsként még mindig voltak hívei, akik éles eszét és bátor beszédét csodálták. Ezek számára írt egy füzetecskét „Világosság és tökéletesség” címen. Tudvalevőleg így nevezték azokat a tárgyakat, amelyeket Izrael főpapja a szívében viselt. (Urim és Thummim). A calwi könyvkiadó vállalatnak pedig felajánlott egy füzetecskét „Házassági könyvecske” címen. Ebben a könyvben olyasmi is előfordult, ami Blumhardtot – aki ebben a tekintetben igen szigorú volt – mélyen sértette. Ez arra kényszerítette őt, hogy mint a könyvkiadó vállalat tagja, a legkomolyabban tiltakozzék annak elfogadása ellen. Ezzel azután megszakadt a barátság Blumhardt és de Valenti között. Utóbbi nemsokára nyilvános jelét is adta ennek. Blumhardtnak ugyan sejtelve sem volt arról, hogy de Valenti egy beadványban felhívta a Württemberg-i Egyháztanács figyelmét az ő visszás és helytelen viselkedésére, és arra kérte, hogy indítsanak ellene szigorú eljárást. Blumhardt csak jóval később értesült erről a beadványról, mert azt, minden további nélkül, ad acta tették. 1847-ben azonban Mayer Henrik Ágostontól, egy calwi posztókereskedő segédétől a következő levelet kapta Blumhardt:

„Mélyen tisztelt Lelkész Úr! Dr. de Valenti megbízásából felkérem, hogy a csatolt kérdésekre szíveskedjen válaszolni. Becses válaszát kérem hozzám juttatni, mert legközelebb amúgyis írok a Doctor úrnak. Sorait várva, maradok alázatos szolgája: Mayer Henrik Ágoston posztókereskedő.”

Dr. de Valenti csatolt kérdéseinek kivonata:

„Blumhardt lelkész úrnak, Möttlingenbe küldendő megválaszolás végett:

1. Mit tartasz Isten haragjáról? (De Valenti azt állította, hogy az, Isten *tulajdonságaihoz* tartozik.)
2. Mit tartasz Jézus bűnnélküliségéről?
3. Miként gondolod a bűnös megigazulását?
4. Miként gondolod a bűnös megszentelődését?
5. Mit tartasz a hádesről? (halottak birodalma).
6. Mit tartasz a mindenek helyreállításáról?
7. Melyek azok a bűnök, nevezetesen a mai hívőknél –, amelyek különös komolysággal és határozottan büntetendők?

Alulírott e kérdésekre, az I. Péter 3:15-16 szerint világos és félreérthetetlen választ vár Mayer Ágoston közvetítésével.

Dr. de Valenti.”

Blumhardt e kérdésekre nem válaszolt. Néhány hét múlva Mayer Ágoston figyelmeztetést küldött de Valenti megbízásából. Felhívta Blumhardtot, hogy a kérdésekre 4-6 héten belül feltétlenül válaszoljon. Ellenkező esetben magára vessen, ha Dr. de Valenti megteszi a további lépéseket. Blumhardt, Mayer Ágostonnak a következőket válaszolta: „Meg vagyok róla győződve, hogy régi barátom, de Valenti, amennyiben tudni óhajt tőlem valamit, személyesen fog írni.” „Blumhardt udvarias gorombaságára” azzal fenyegetőzött de Valenti, hogyha mához négy hétre nem kapja meg a kért véleményt, akkor őt, mint világosságot kerülő, és annak

következtében, mint hamis prófétát és delejező szemfényvesztőt fogja kezelni. Blumhardtnak az volt a határozott benyomása, hogy jóakarátú engedékenységgel csak ártana barátjának. Azért megmaradt a szelíd, de határozott visszautasító módnál. A posztókereskedőnek megírta, hogy régi barátjának közvetlen kérdésére, kész örömmel hajlandó közvetlenül felelni! Az eredmény az volt, hogy de Valenti bizonynyal nem egyenes úton – megszerezte Dittus Adél betegsége történetét, és azt teljesen ellenséges módon nyilvánosan tárgyalta a „Világosság és tökéletesség” című folyóiratában. Ez az eljárás indította Blumhardtot arra, hogy védőbeszédét megírja.

Blumhardt, de Valenti súlytalan szemrehányásaira megsemmisítő módon válaszolt. Ez az írás tragikus hatással volt de Valentire. Belátta igazságtalanságát, de nem teljesen. Szándékában volt nyílt visszavonást is írni. Mivel azonban mindenféle kibúvót keresett, egyáltalán nem sikerült illet létrehozni. Sőt, amellet még a legszükségesebbet is elmulasztotta, amit Blumhardt melegen és testvéri szeretettel ajánlott figyelmébe. Azt ugyanis, hogy látogassa meg, és győződjön meg személyesen arról a dolgról, amelyről oly merészen bátorkodott ítéletet mondani. De Valentit a sötétség szelleme mindig jobban és jobban kerítette hatalmába. Ő, aki előbb a vallásos területen bizonyos előszeretettel tanulmányozta a betegségeket, egy füzetet is írt Spiera Ferencről. Ez, a reformáció idején az evangélium hirdetője volt. A máglyahaláltól való félelmében azonban megtagadta hitét. Azzal a határozott meggyőződéssel halt meg, hogy a Szentlélek ellen való bűnt követett el.

Dr. de Valenti is ebben a meggyőződésben élt. Nem is szabadult meg attól teljesen. Csak közvetlen halála előtt. Egy hűséges fiatal lelkész révén, – aki ezelőtt sok áldást nyert de Valentitől – vigaszt és békességet nyert. Amikor azután Blumhardt Baselbe ment a missziói ünnepélyre, amelyen de Valenti is részt vett, meglátogatta őt, abban a reményben, hogy vigasztalan állapotában hasznára legyen. Blumhardtot mélyen meghatotta az egykori ellenfelével való kibékülés, de régi barátjának állapota fölött lelkében mélyen megrendülve tért vissza e látogatásról. A Beuggeni intézet évfordulóján pedig, amely rendszerint a baseli ünnepélyek befejezését képezte, – dr. de Valenti kereste fel régi barátját, Blumhardtot. A hallgatóságnak egy része nem fért már be a nagy gyülekezeti terembe, és ezeknek egy kisebb teremben Blumhardt tartott előadást. De Valenti itt kereste fel őt. Elsősorban azért, hogy meghallgassa, utóbb azonban az előadás végeztével szívélyesen és teljes kiengesztelődéssel üdvözölte őt. Megható volt látni ezt a két komoly ellenfelet, amint egymást karonfogva járkáltak. Azt azonban sajnos, sohasem tudta megtenni de Valenti, hogy Blumhardtot ismételt és szeretetteljes meghívására meglátogassa Boll-fürdőben.

Blumhardtnak –, amikor de Valenti a betegségtörténet nyilvánosságra hozatalával megfenyegette, az volt a határozott benyomása, hogy az Úrnak most ismét szándékában van „előre vinni” a munkát, és valami „újat” cselekedni. Ez be is teljesedett, amennyiben a kényszerült védőirat következtében kimondhatatlan, sok áldás fakadt!

16. Átmeneti idő.

Blumhardt Möttlingenben annakidején sokat fáradozott azon, hogy gyülekezete mintagyülekezetté váljon, és az is maradjon! Ebben a tekintetben igen nagy igényei voltak. Amit azonban a gyülekezetben megvalósítva látott, az kívánságainak és reményeinek csak részben felelt meg. Még gazdálkodás terén is segítségére volt gyülekezetének. Az 1847. évi szűk esztendő alkalmával, amikor „a Württembergi Királyi Jótékonyági Egyesület központi vezetősége” sürgős felhívást intézett helyi Jótékonyági Egyesületek alakítására –, Blumhardt azonnal alapított egyet Möttlingenben. Eleinte fonáshoz szükséges kócot és vetőmagot kölcsönzött az

embereknek. Később azonban kizárólag odatörekedett, hogy híveinek megkönnyítse az állatok beszerzését. Meg akarta védeni őket attól a veszedelemtől, hogy uzsorás kezébe kerüljenek. Ezért is kapta ez az egyesület később az „Állatkölcsonpénztár”, vagyis inkább a „Tehénpénztár” nevet. A ma is fennálló egyesület alapszabályai igen eredetiek, és rendkívül gyakorlatiasak voltak, de megkívánták a tagok feltétlen keresztyéni gondolkodását. Úgyannyira, hogy Blumhardt, átvizsgálván az alapszabályokat, 1875-ben függelékképpen hozzáfűzte: „Hogy ez a Pénztár egyáltalán úgy, amint áll, még ma is életképes, legnagyobb bizonyítéka annak, hogy a lelkiifejlődés, amelyre a gyülekezet Isten kegyelméből abban az időben eljutott – még nem állt meg!”

Az egyesület minden valamennyire megbízható möttlingeni lakosnak kívánságára egy tehenet adott haszonélvezetre. A tehéntől származó borjúkat az egyesület adta el. Árát, a tehén vételárának részlettörlesztésére fordította, és egészen csekély kamat felszámításával a haszonélvező javára írta. Amint a bevétel a vételár és kamat nagyságát elérte, – a tehén a haszonélvező tulajdona lett. Az egyesület élén egy hét tagból álló bizottság állt, amely az „elnök” vezetése alatt működött, aki véglegesen döntött minden dologban. Ez az „elnök” Blumhardt volt, halála napjáig.

Ez a pénztár különösképpen gyakorolta a jótékonyt. Möttlingen jólétét nagymértékben elősegítette. Blumhardt, e nevelt gyermeke számára szívesen fogadott adományokat is. Az idők folyamán, 1875. évig 1300 forint folyt be erre a célra. Egy alkalommal, amikor Baseltől egy úr 360 forintot küldött az általa alapított intézményhez, azt írta Barthnak: „Kincsemmel csaknem keresztülfűrtam a szoba mennyezetét!”

Az inséges esztendőben Blumhardt más tekintetben is megható módon és szeretettel volt segítségére gyülekezetének. A súlyos megpróbáltatás idejét élte az egész ország. Az általános nyomor is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az idegen falusi nép látogatása alábbhagyott Möttlingenben. Az 1847. inséges esztendőt követte az 1848-as izgalmas forradalmi év. Ez ugyancsak bénító hatással volt a nép lelkiéletére is. Ámde Blumhardt messzeható befolyása a népre, éppen ebben az időben jutott meglepő módon kifejezésre. A szomszédos Badenben nagy felfordulás volt. Azt mondták. „Az egész város mámorban úszik!” Nagy helyeslésre és támogatásra számítottak Württemberg részéről. Ámde Württembergnek a Badent környékező része, különösen a Schwarzwald lakói már sokkal nyugodtabb vérmérsékletűek voltak. Egyébként ők is a möttlingeni ébredés befolyása alatt álltak. Ennek következtében nem engedték, hogy a túlhajtott hevesség őket is magával sodorja! Ennek a környéknek nyugodt viselkedése mindenestre a Möttlingenből áradó hatás következménye volt.

Ebben az időben, amikor a politikai harcok fűtötték a kedélyeket, Möttlingenben újból előtérbe jutott az újságolvasó óra. Ennek hatását a környéken is érezték. Mint ahogy a „testvérkonferenciákon” a lelki dolgokat, úgy itt a polgári dolgokat beszéltek meg. A különbség mindössze annyi volt, hogy itt a möttlingeniek inkább szóhoz jutottak, mint ott. Panaszaikat és kívánságaikat juttatták kifejezésre és terjesztették elő az akkor nagyon készen mutatkozó hatóság elé. Kívánságuk azonban nem volt teljesíthető. Rendszerint az eljárók szigorúságával, vagy a modern állam más hasonló életnyilvánulásaival találkoztak. Ezek iránt az új szabadságirányzat vezetői nagyobb előszeretettel viseltettek, mint a régi idők urai. Nagyon nehéz volt az embereket lecsendesíteni.

Blumhardt nagy és valóságos atyai tiszteletben állott a Schwarzwald-i nép előtt. Teljes bizalmukat élvezte. Megértéssel és szeretettel tette magáévá ügyüket. Mindez különösen akkor lett nyilvánvalóvá, amikor a német országgyűlés alkalmával kiírták a képviselőválasztásokat Frankfurtban. Schwarzwald azonnal nagy lendülettel írta zászlajára Blumhardt nevét. Blumhardtnak annál nagyobb fáradságába került, hogy a jelöltségtől megszabaduljon, mivel a másik „jóindulatú” jelölt – akit Blumhardt maga helyett ajánlott –, nem bírta a nép bizalmát

olyan mértékben, mint ő. Azzal érveltek, hogy a jelölt úr nem ismeri őket eléggé, hogy ügyeiket méltóképpen képviselhetné. Blumhardt minden lehetőt elkövetett, hogy megválasztását elkerülje, mindazonáltal hajszálon múlt, hogy meg nem választották. Nem a képviselőséggel járó idővesztés volt az, ami őt ellenállásra készítette, hanem főként az eskü, amit a képviselőnek le kell tennie. „Az eskü mindenképpen eskü!”, írta Barthnak.

A nagy tisztelet, amelyben Blumhardtot részesítették, persze csak nyomorúságos vigasz volt számára. Hogy a forradalmi törekvések egyáltalán célt érjenek, attól sohasem félt. A nép egyházi, vallásos életét, gondolkodását, Blumhardt távolról sem látta oly sötét színekben, mint mások. Sohasem félt attól a veszélytől, hogy a forradalmi eszmék egyszer csak annyira magukkal ragadják a népet, hogy teljesen elpártolnak. Előtte mind nagyobb mértékben bontakoztak ki a nép minden rétegében tapasztalható, nagy lelki szükségérzetnek az elrejtett jelei. Mindazonáltal ólomsúllyal nehezedett lelkére a befészkelődni akaró nagy csend, amely a nagy élmények után a vallásos népeletet fenyegette. Gyakran kimondhatatlan nagy fájdalom vett rajta erőt. Ez az aggodalom és fájdalom akkori prédikációiban is élénken kifejezésre jutott. Megkérdezte gyülekezetét, vajon az ébredés napjaiban igazi bűnbánatot tartottak-e? Nem maradt-e elrejtve a bűnöknek egész sora? Ebben az esetben a betegség és sínylődés csíráját helyezték az ébredés bölcsőjébe. Ezek az érzelmek nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy lassanként megbarátkozott azzal a gondolattal, hogy Möttlingent elhagyja.

Württembergben egyébként szokás volt, hogy egy gyülekezetben 10-15 évi egyhelyben való szolgálat után, a lelkész áthelyezését kéri egy másik gyülekezetbe. Ez a szokás általában véve mind a lelkészekre, mind pedig a gyülekezetekre nézve, igen jó hatással volt. Möttlingenben a helyzet nem volt éppen olyan, hogy Blumhardt kötelességének érezte volna, hogy e szokástól eltérjen. Bár ott az uralkodó szellem továbbra is kielégítő volt, de az „előrehaladást”, amit Blumhardt remélt, amelyre szíve mélyéből vágyott, – mégsem látta.

Blumhardt egyébként is egyre jobban belenevelődött egy új, általános hivatásba, amely a vidéki lelkész munkakörét messze felülhaladta. Mindig többen és többen voltak, akik házában hosszabb időt kívántak tölteni. Ez felébresztette lelkében azt a vágyat, hogy legalább egy nagyobb lelkészházhoz jusson. Általában véve, világosan élt lelkében a reménység, hogy Isten országában való nagyobb keretek közötti és eredményesebb működése tekintetében most kedvezőbb alkalom nyílik számára. Mélyen fájlalta, hogy a világ egyre rosszabb és gonoszabb, az eredmény pedig, mindig kevesebb!

Több ajánlatot kapott. Többek között Barmenből is, amely igen csábító volt. Kölnbe is hívták, hogy ott, mint utazólelkész működjék. Azonkívül, hazájának egy igen jelentős gyülekezte, Kornwestheim is mindent elkövetett, hogy Blumhardtot lelkipásztorának nyerve meg. Itt tudtán kívül két iparos segéd is melegen pártfogolta Blumhardtot. Nagy lelkesen beszéltek a vendéglőben, mily barátságosan és szeretettel fogadták őket Möttlingenben. Először valami pénzt, azután pedig ebédet is kaptak. A Kornwestheimiek a királyhoz is elmentek, hogy kérésüket támogassa. A király pedig nem bocsátotta el őket minden remény nélkül. Amikor Barmen, nagyon várta már Blumhardtot, és döntésre szólította fel, akkor Blumhardt elment a királyhoz, hogy megkérdezze határozata felől. Tájékoztatta a királyt működéséről, és az egyházra vonatkozó további reményeiről. A király nagyon kedves volt, mindenre jóakarátú, de nagyon rövid választ adott. Semmire nézve sem bocsátkozott közelebbi tárgyalásba. Kornwestheimot, amelyet Blumhardt csak úgy futólagosan érintett, – a király egyáltalán nem említette. Végül befejezte a beszélgetést e szavakkal: „Barmenbe írja meg, hogy a király kívánságára, hazájában kell maradnia!” Blumhardt számára igen sokat jelentett e kijelentés.

Barmenről tehát lemondott. Kornwestheim pedig még távolban volt. Ez egy igen kiváló állás volt, amelyet olyan emberek kívántak elnyerni, akiknek jogos igényük volt. Egyébiránt voltak befolyásos egyházi személyek, akik Kornwestheimot nem szívesen bízták volna a kiszámít-

hatalatlan Blumhardtra. A Kornwestheim-i állásért folyó titkos küzdelmek hírei Blumhardtra igen kellemetlen benyomást gyakoroltak. Egyik nap találkozott L.-lel, aki ugyancsak pályázott erre az állásra. Amikor az, testvéri szeretettel nyújtotta feléje kezét, hirtelen átvillant az agyán: „Esetleges megválasztásod ennek az embernek is szomorúságot okozna. Nem! Az nem lehet. Isten majd másként oldja meg a dolgokat.” Rövid idő múlva hallotta, hogy Kornwestheimbe L.-t nevezte ki a király. Ez teljesen megnyugtatta és megvigasztalta Blumhardtot. Azt mondta: „Isten más úton kíván vezetni, hogy senki ne irigykedjék reám, és senki miattam, ne szomorodjék...” Hogy melyik az az út, azt az Úr majd megmutatja. Egyelőre a szegény möttlingenieknél kell tovább szolgálnom. A fenyegető ínséges évben, bizonyosan nagy hasznukra is lehetek majd.

Blumhardt a minden oldalról megnyilvánuló kérések ellenére sem pályázott egyidejűleg máshova is, mert a kornwestheimieknek kötötte le magát. Rövid idő múlva Fellbachból kérték, hogy jelentkezzen az ottani gyülekezet élére. Ámde ez is egy igen előnyös és keresett állás volt. Amikor hallotta, hogy Barthnak egy barátja kívánja elnyerni az állást, azonnal lemondott arról. Közben mindig jobban foglalkoztatta a gondolat, hogy egy nagyobb házba költözzék. Annyira megbarátkozott e gondolattal, hogy már ágyneműt is kezdett beszerezni. Már egész tekintélyes kincset halmozott fel ezekből. Egy éjszaka azonban betörték, és mindent elloptak!

Most mi legyen vele? A gondolatokat, amelyek ebben az időben foglalkoztatták, a következőképpen beszélte el Blumhardt: „A különféle kísértésekben szenvedő emberek látogatása és azoknak száma, akik rövidebb-hosszabb ideig óhajtottak lelkigondozásom alá jutni, – egyre nagyobb lett. Ez a körülmény végül is döntés elé állított. Éreztem, hogy ez a hivatásom, amely minden emberi segítség nélkül jött létre, és amelyet elkerülni – az Úrnak való engedetlenség nélkül – nem tudtam, és ez egész embert kíván. Azt – papi hivatással együtt, amely ugyancsak sok kötelességet rótt rám – tovább végezni nem tudom. Így jutottam arra az elhatározásra, hogy lelkészi állásomtól megválok.”

Természetesen sokan voltak, akik kétségbevonták, hogy vajon csakugyan Isten akarata-e, hogy Blumhardt ezt a hivatást válassza. Ha ezek az emberek azonban érezték volna fájdalmát, amikor a legkétségbeejtőbb helyzetben lévő embereket, akik felvételért fordultak hozzá, vissza kell utasítania, mindenestre könnyebben jutottak volna bizonyosságra ebben a tekintetben. Amikor Blumhardt egyik lapjában idő előtt közölte Bollfűrdő megvásárlásának tényét, azonnal érkeztek jelentkezések Hollandiából, Nassauból, Franciaországból és Tirolból. Ez keserű zavart okozott neki. Amikor pedig a tárgyalások megkezdődtek, és kedvező kimenetelt ígértek, nagy boldogan írta a leveleket, amelyekben legalább reménységet nyújthatott a jelentkezőknek. Ő maga pedig kimondhatatlanul boldog volt, hogy ezután már „helyet is tud adni a sok szenvedőnek, akiknek nincs már reménységük!”

Csendben körülnézett, hogy egy nagyobb helyiséget találjon, amit olcsón megszerezhetne, amellet alkalmas lenne arra, hogy nagyobb háztartást vezethessen, és a vendégeket is elhelyezhesse, akik hozzá óhajtanak jönni. Sok mindent megnézett. Majd egy régi kastélyt, majd egy leállított gyárat tekintett meg. A háztartás vezetőit, feleségét és Adélt is, többször küldte szemleútra. Valami megfelelőt azonban nem találtak. Egy alkalommal Göppingenbe utazott, hogy ott az úgynevezett Kristóf-fürdőt tekintse meg, amely eladásra volt hirdetve. Ide már késve érkezett, mert dr. Landerer már megvette a fürdőt egy elmebetegintézet céljaira. Egyúttal meglátogatta az ott lakó Osiander dékánt. Ez felhívta Blumhardt figyelmét az alig kétóránnyira fekvő Bollfűrdőre, amely céljainak teljesen megfelelt. Blumhardt azonban annyira távol volt e sokat emlegetett fürdő gondolatától, hogy bár igen közel volt most hozzá, – mégsem nézte meg, hanem hazautazott feleségével. Valamivel később azonban mégis megtekintette apósával. Amikor a két úr meglátta a hatalmas épületet, aggodalmuk még nagyobb lett. Blumhardt azonban mégis azt mondta: „Nekem ugyan nincs bátorságom hozzá,

de Isten kezébe teszem az ügyet, legyen meg ebben is az Ő akarata! Ha tehát feleségem és Adél, – akikre a ház esetleges átvétele után a főgond hárul –, bátorságot nyernek, akkor az Isten akaratának tulajdonítom, és megteszem a szükséges lépéseket megszerzésére.”

Néhány nappal később elküldte feleségét Adél kíséretében, hogy nézzék meg jól Bollfürdőt. A két asszony a padlástól a pincéig mindent átvizsgált. Bátorságuk egyre csak nőtt. Különösen, amikor a sok bútort és ágyakat látták, amely lehetővé tenné számukra a vendégek azonnali felvételét. Amikor azután a volt ebédlő és táncteremben álltak és hatalmas méreteit szemléltek, arra gondoltak, micsoda szép imatermet lehetne ebből alakítani mindjárt a ház belsejében. Mintegy felsőbb indítástól hajtva, kezet fogtak, és egyszerre mondták: „Nemde ezt nem engedhetjük kisiklani kezünk közül?” Azzal a benyomással indultak haza, Möttlingenbe, hogy ez a ház teljesen megfelel a célnak, és a vezetés terheit ketten vállalják.

Bollfürdő egy régi, 1823-ban épült kénfürdő. A württembergi kormány nagystílusú fürdővé alakíttatta át. A hatalmas, kastélyszerű épület, két oldalszárnnyal és szép építményekkel körülvéve, – már hosszabb idő óta nagy gondot okozott a kormánynak. A legnagyobb áldozatok és erőfeszítések mellett sem tudták e fürdőt felvirágoztatni. A bevételek távolról sem fedezték a kiadásokat. A pénzügyi hatóságok már megunták, hogy mindig újabb és újabb pénzeket utaljanak ki egy állandó veszteséggel működő intézményre. A kormány végül is kénytelen volt a fürdőnek más célokra való felhasználására gondolni. Tervbe vették, hogy egy árvaházat létesítenek. Erre a gondolatra mindig újra visszatértek. Ámde ugyanaz az akadály, amely a vevőket is elrettentette – az ivóvíz hiánya –, ezt a tervet is megghiúsította. Így azután az összes területtel és teljes berendezésével együtt kínálták eladásra. Azonban ez sem járt eredménnyel. Ennek következtében a vételár is egyre csak csökkent. Végül olyan összegig süllyedt, hogy a teljesen vagyontalan Blumhardt számára már nem volt lehetetlen a megszerzése. Az asszonyok véleményét, és Adélnak sajátos, hősies módján való határozott kijelentését hallva, hogy a fürdőt meg kell szerezni, – Blumhardt elhatározta, hogy lépéseket tesz ez irányban.

Eltekintve az anyagiaktól, számtalan nehézség volt, amit az Úr erejével le kellett küzdenie. Blumhardt neve iránt – éppen nagy élményei következtében –, a kormány körében bizonyos előítéllettel viseltettek. Éppen az a hivatalnok, aki a fürdő eladásával meg volt bízva, igen nagy ellensége volt a pietizmusnak. Később, ő maga vallotta be, hogy Blumhardt iránt, akit a kegyeskedők vezetőtagjának tartott, – határozott ellenszenvet érzett. E nehézségek azonban egymásután megszűntek. Egyik nap Blumhardt belépett a fentemlített hivatalnok szobájába, hogy szándékát Bollfürdő megvásárlására bejelentse. Röviden és gyorsan bonyolították le az üzleti részt. Blumhardt távozni akart, de B., akit Blumhardt vidám és természetes lényével valószínűleg lebilincsel, mindenféle kérdéssel tartóztatta. Végül félórai beszélgetés után melegen búcsúzott tőle. Amikor pedig hazament, örömtől sugárzó arccal mondta feleségének: Életem legboldogabb félóráját éltem ma át! Tudod, ki volt nálam? Felesége természetesen nem találta ki, és a kijelentésre, hogy „Blumhardt”, mintha az égből pottyant volna a földre.

B. ettől az órától kezdve, Blumhardt leghűségesebb barátja lett. Rövid pihenő óráit nagy örömmel töltötte Bollfürdőben. Blumhardtot hatalmas ellenfeleivel – még a királlyal szemben is, – bátran és vitézül védte meg. Amint nyilvánosságra jutott, hogy Blumhardt meg akarja venni Bollfürdőt, a támadások özönét zúdították rá. Az az újság, amelyik az egész möttlingeni ébredést a sárba rántotta, most méregnyilait lövöldözte. Fel volt háborodva amiatt, hogy milyen szégyen fenyegeti az országot azzal, hogy Blumhardtnak adják Bollfürdőt. Az orvosi fakultás attól félt, hogy a gyógyforrás ezután már nem áll a közönség rendelkezésére, és hogy Blumhardt egy orvosi felügyelet nélküli „elmeorvosi intézetet” fog ott létesíteni. Az orvosi kar tehát azzal a kéréssel fordult a kormánynak, hogy kötelezze Blumhardtot arra, hogy a forrás igénybevételét a közönség számára ezután is lehetővé tegye, és hogy az elmebeteg felügye-

letére egy orvost alkalmazzon. Egyébként annak a véleményének adott kifejezést, hogy a fürdő rövidesen amúgyis megint más kezekbe fog jutni.

A gyógyforrás használatába Blumhardt a lehetőség szerint készséggel beleegyezett. A második feltevést azonban visszautasította azzal a határozott kijelentéssel, hogy távolról sem gondol arra, hogy elmeegógyintézetet létesítsen.

Ezek a nehézségek is, amelyek leküzdhetetlennek látszottak, elsimultak. Az adásvételi szerződés megkötésére Blumhardt 1852 áprilisában Stuttgartba utazott. Innét azonnal értesítette barátját, Barthot. Lakonikus rövidséggel csak ennyit írt: „Bollfürdő az enyém! Vételár 25.000 pengő.” 8.000 pengőt előre kellett fizetnie, és a hátralékos 17.000 pengőre pedig, nemes elhatározással, hit által, Chevalier barátja Stuttgartból, vállalt kezességet. Ez a barátja a dolog létjogosultságára nézve mindenestre kevésbé aggodalmaskodott, mint az orvosi kar. Bár emberileg nézve a dolgot, az orvosi kar aggályoskodása nem is volt alaptalan.

Ámde miből fizesse ki Blumhardt a 8.000 pengőt, amikor csak mindössze 400 pengő vagyona volt? Egyelőre boldogan ment haza, hogy Bollfürdő az övé. Otthon is nagy örömmel beszélte el nagy boldogságát hűséges barátjának, Dieterlennek, aki éppen látogatóban volt nála. „Mennyit kell most fizetned?” – kérdi barátja. „8.000 pengőt?” „Röviddel ezelőtt éppen ennyit tettem félre azzal a szándékkal, hogy egyszer egy rendkívüli jótékony célra használom fel. Odaadom Neked!”

Blumhardt ezzel megszerzett egy épületet, amely a szükséghez mérten nagy és célszerű volt. Az elért eredmény felülmúlta legvérmesebb reményeit és kívánságait is. Csak egy kis művészi díszítésre és alakításra volt szükség, hogy a táncterem templomi jellegű istentiszteleti helyiséggé változzék. A ház gazdagon fel volt szerelve mindennel, amire szükség volt. Pazar módon volt berendezve. Blumhardt holmijai – amelyeket elloptak –, bőségesen lettek pótolva. Az eladó, aki erről a birtokról – az egész világ előtt ismert cél érdekében lemondott –, nem volt más, mint a királyi kormány! A csodálatos élményeiről és eredményeiről ismert möttlíngeni lelkésznek adta át a király ezt az épületet, hogy amit Möttlíngenben kicsiben kezdett meg, azt itt nagyban folytassa.

1852. év nyarán Blumhardt egész háztartása lassan Bollfürdőbe vándorolt. Nemsokára családja is elhagyta a házat. Blumhardt, mint egy hajóskapitány az elmerülő hajón, utolsónak maradt a lelkészi házban. Végül – július 31-én, möttlíngeni hivatalába való lépésének évfordulóján – ő is elhagyta a számára oly drága és szent emlékezetű Möttlíngent, hogy új működését, mint Bollfürdői lelkész megkezdje.

Ennek a résznek befejezéséként Blumhardt pünkösdi prédikációját közlöm még, amelyet egyszerűsített búcsúprédikációnak is tartott.

Pünkösdi búcsúprédikáció 1852-ben.

Tárgy: „A Szentlélek ajándékairól: 1. Miért adatott? 2. Ki tapasztalhatja hatásait? 3. Miként jöhet el ismét teljes mértékben.”

Az alanti közlés a prédikáció első részének második felét, és a második rész első felét képezi.

János 14:15-21.

A Szentlélek az Úr Jézus helyett adatott. Kétféle módon munkálkodik. Mint tanító, és mint vigasztaló.

A Szentlélek az Igazságnak Lelke. Tehát munkálkodik a szívekben. Emlékeztet mindarra, amit az Úr Jézus mondott. Azt a szívben mindig megújítja, és mindig jobban megdicsőíti. Így tehát minden hívő önmagában hordozza a tanítómestert. Nincs szüksége mindig újból és újból

tanítóra, aki neki hajszálpontosan mindent megmagyaráz. Nem mondhatja ugyan, hogy már nem részesül oktatásban, mert az Úr, a tanítómester nincs itt. Az oktatás folytatódik. Még pedig annál erőteljesebben, mert a tanítást most már nem csupán külső fülünkkel, kívülről halljuk, hanem onnan belülről indul az ki. Minden sokkal világosabb lesz előttünk. Nem úgy, mint amikor külső fülünkbe hatolt hang által előbb azon kell tűnődnünk: mit is jelentenek e szavak? *Ennek a Tanítómesternek oktatása belső meglátást* eredményez. Amit egyébként hallunk és gondolunk, azt most lelkünk mélyén világosan megértjük még akkor is, ha néha-néha a szavak hiányzanak. Ilyen tanítómester a Szentlélek, Aki mindent feltár előttünk, amire a lelkifejlődés szempontjából szükségünk van! Megváltónk jelenlétében érezzük magunkat. Kérést intézhetünk hozzá, amelyre hamarosan világos feleletet kapunk.

Kedves Szeretteim! Ez vigasztaljon most benneteket is. Ha azt mondom: hangomat ezután már nem fogjátok hallani, vajon ezzel már mindennek vége volna? Vajon hitetek és lelkifejlődésetek attól függ, hogy hangomat halljátok-e, vagy sem? Sohasem akartam ezt! Mindig az volt a célom, hogy rajtam keresztül az Úr Jézus hangját halljátok. Vajon, ha szavamat nem halljátok többé, a beszédek is megszűnnek már? Lelketekben nem merülhetnek fel kérdések, amelyre a Szentlélek ne tudna választ adni. Vagy talán azt gondoljátok, hogy ideiglenes tanítókkal együtt a Szentlélek is eltávozik? Ha erre gondolok, akkor nem mondhatok mást, mint amit nektek is igazolni kell, – ha szavam valaha is vonzott, vagy erőtlen, ügyetlen és félreérthető volt, annak nem az Ige volt az oka, hanem én! Ha pedig a hirdetett Ige vonzotta a lelkeket, az nem az én erőtlen szavaimnak, hanem egyedül a Szentléleknek tulajdonítható, Aki támogatja az Igét. Nem a beszéd, hanem az *Úr Jézusnak Lelke* volt az, Aki a beszéd által munkálkodott a szívetekben. Sohasem a beszéd volt a lényeg, hanem az, amit az Úr Jézus a beszéd által ígért! S ha ez a külső beszéd megszűnik, vajon a Szentlélek is elhallgat, és többé nem szólna hozzátok? Hát azt hiszitek, hogy az eddigi, tulajdonképpen Tanítómesteretek is elhagy titeket, mert egy gyenge ember távozik körötökből? Az lehetetlenség! Szívetekben éljen az a boldog bizonyosság, hogy a Szentlélek, Aki itt munkálkodik, semmiképpen sem hagy magatokra, mégha az Ő gyenge eszköze eltávozik is közületek.

Legyetek bátrak és ne csüggedjete! Örüljete és adjatok hálát, hogy legalább éreztétek Isten Lelkének munkálkodását. Legyetek boldogok és bizonyosak afelől, hogy a Szentlélek, Aki elkezdte benneteket a munkát, be is fogja végezni. Csak maradjatok továbbra is kérő, imádkozó, kereső és zörgető lelkek, akkor a Szentlélek ezután is tanítani fog benneteket. Lehet, hogy sok mindent még csak ezután fog világosabbá tenni előttetek, mert *a külső szavak nagyon gyakran csak nyugvópárnául szolgálnak az embereknek*. Nem gondolkodnak, nem forgatják szívükben a hallottakat, hanem meg vannak elégedve, ha hallják a szót, és csendesesen utána mondják. Akkor mindenesetre jobb, ha már nem hallanak. Ebben az esetben kénytelenek a régebben hallottakat előkotorni a feledés kamrájából – ahova dobták, – mert nem volt lényeges a számukra. Ha már nem hallják a szót, akkor azt gondolják: ejnye, emlékezzünk csak vissza, miről is volt szó ekkor és akkor? Így az elszórt Ige, a régen elhangzott szó által a Szentlélek még az eddiginél is nagyobb dolgokat tud munkálni. Adjon az Úr nektek gazdag pótlást. Nektek nincs szükségetek arra, hogy valaki tanítson. Nem kell egymásnak mondogatni: „Jöjj, majd én tanítalak!” – mert mindnyájan Istentől tanítottak lesztek. A Szentlélek munkája által mindenkor rendelkezésekre áll a szükséges tudás.

A Szentlélek azonban nemcsak a tanítást pótolja, hanem az Úr Jézus jelenlétét is, mint Vigasztaló. Ahol az Úr Jézus megfordult, ott áldás fakadt, az bizonyos. Akinek bánata volt és Őt látta, – megvigasztalódott, és bánata eloszlott. A nyomorgatott, terheket viselő ember az Ő jelenlétében megkönnyebbült. Nem volt beteg és megszállott ember, aki az Úr jelenlétében meg ne szabadult volna. Valami csodálatos, nagy vigasz volt, hogy minden bajban segítséget nyertek. Valami felséges dolog volt az, amit az Úr földi életében mindenki érzett, aki a közelébe jutott. Ám eljött az idő, amikor válniuk kellett. Kicsoda vigasztal és segít majd? –

kérdezhették a tanítványok, mert hiszen önmagukban nem bízhattak. Csak ameddig közöttük volt az Úr Jézus, addig tudtak betegeket gyógyítani. Ha ezután már nem fordulhatunk hozzá, nem kérhetünk Tőle tanácsot, ki fog akkor vigasztalni, gyógyítani, megszállottakat kiszabadítani és terheket könnyíteni? – Akkor ismét folytatódik a régi szenvedés, a régi nyomorúság! – Így gondolkodhattak és beszélhettek a tanítványok.

Jézus azonban azt mondta: Nem így lesz! Az Atya más vigasztalót ad. Valami mással ajándékoz meg. Az nem csak az Igazságnak Lelke, aki tanít, hanem vigasztaló és segítő is lesz! Aki eddig valamit elnyert, az továbbra is megmarad. Tudjuk a Szentírásból, hogy a tanítványok csakugyan hatalmat nyertek arra, hogy mindazt cselekedjék, amit Jézus cselekedett! A Szentlélek megtanította őket, hogy kinek és hogyan segítsenek testileg lelkileg; kinek bocsássonak meg, és kinek nem. A Szentlélek lelkileg vezette őket, hogy sokaknak vigasztalására és üdvösségére legyenek. Tehát a Megváltó, a vigasztaló, a segítő, a szabadító Jézus, nem ment el, hanem a Szentlélek személyében továbbra is ott maradt! A Szentlélek minden tekintetben helyettese az Úr Jézusnak!

Kedveseim! Most tekintsünk kissé magunkba. Hogy őszinte legyek, már többször hallottam egyesektől. Óh, mi lesz itt, ha te elmegy? Mit fogunk csinálni nélküled? Eddig te sokszor segítségünkre voltál. Csak ide kellett jönnünk, és nyomban segítséget nyertünk. Sok vigaszt és segítséget kaptunk általad. Mi lesz azonban ezután? Most már vigasztalás és segítség nélkül maradunk? Megint visszatérnek a régi idők, amikor a repedezett kutakhoz szaladtunk, és nem találtunk vizet? Hát Szeretteim, csakugyan komolyan gondoljátok ezeket? Azt hiszitek, hogy ha az eszköz eltávozik, akkor a munka is elvész? Tulajdonképpen ki vigasztalt, ki segített, ki adott gyógyulást, ki vitte véghez – a saját bevallásotok szerint – a nagy, csodálatos dolgokat egyiken-másikon? Talán én? Nem! Hiszen magatok is mondjátok, mindannyian, te csak hittél az igének, és az Úr volt az, aki mindent végzett, és nem te! Ha pedig ez így van, akkor eltávozással hogyan szakadna ennek vége? Hát feltételezitek, hogy az Úr is eltávozik tőletek, ha én elmegyek? Vajon eltávozhat-e a Szentlélek, Akiben ti hisztek? Árván maradhat-e ez a kedves gyülekezet? Elvétethetik-e tőle a vigasztalás azért, mert egy szegény ember elmegy? Vajon imádságotoknak ne lenne a jövőben is hatása? Vajon Isten Lelke ne pótolná nektek mindazt, amit eddig bírtatok? Ha ez így volna kedveseim, akkor bizony nagyon, nagyon szomorkodnék. Ahol a Szentléleknek hatalma oly csodálatosan nyilvánvalóvá lett, – ott az Úr keze továbbra is munkálkodik. Hígyjétek kedveseim, hogy mindaz, amit az Úrtól, szolgáján keresztül tapasztaltatok, az mind nálatok marad! Feltéve, ha az Úr és mindaz, amit Tőle nyertetek, bennetek lakozik. Álljatok meg erősen a hitben, és a Szentlélek közössége veletek marad!

Nem kell nektek semmi egyebet tenni, csak amit eddig is cselekedtetek. Minden nehézségben gondoljatok imáitokban tanítótokra is. S ha a személyt teljesen figyelmen kívül hagyjátok és egyedül az Úrra fogtok támaszkodni, akkor ugyanaz történik, mintha az Úrnak szolgája kézzátétellel vigasztalna és erősítene benneteket. Egyikőtök sem fog veszíteni semmit! Engem sem fogtok nélkülözni semmiben. Sőt, mivel magatoknak is hozzá kell látnotok a tusakodáshoz, mindig nagyobb lelkiörömben lesz részetek. Hogy ezután nektek magatoknak is jobban kell harcolni, az egyáltalán nem baj. Inkább csak hasznotokra lesz, mert megtanultok önállóan az Úrhoz kiáltani, hogy mindazok, akik hisznek, elnyerhessék a Szentlélek ajándékát.

Így kell folytatódni mindennek kedveseim! A Szentlélek ajándékát az Úr azért ígérte, hogy tanítványai és mindazok, akik hisznek benne, szóban és tettben helyettest találjanak Benne. Így kárpótolja őket az Ő személyére nézve, amelytől eddig egyedül függött minden. Ezután azonban már a Szentlélektől függ, aki a szívekben munkálkodik.

Ha tehát növekedésünk, hit által való élményeink és tapasztalataink sem függnék az Úr jelenlététől, mennyivel kevésbé függhet akkor az, egy szegény bűnöstől! A Szentlélek tehát itt

marad nálatok és köztetek. Az Úr Jézusban való hit által mondom: továbbra is minden úgy fog történni, mint eddig. Ámde hiszitek-e hogy ez így lesz? Vagy talán kételkedtek? Akkor engedjétek tovább beszélnem! Az alapul vett ige még egyet mond, amit meg kell, hogy szívleljétek. Arról van szó, hogy: ki tapasztalhatja meg a Szentlélek hatását?

Az bizonyos, hogy minden további nélkül nem megy minden úgy, mint eddig, és legkevésbé mindenkinél egyformán. Ez magától értetődik. Hiszen nem vagyunk gépek. Szükséges, hogy valami tőlünk is függjön. Halljátok tehát, és vessétek szívetekbe, amit felolvasok. Ha valóban megszívlelitek a hallottakat, akkor teljesen úgy kell mennie mindennek, mint eddig. Sőt, még jobban is! Azt olvassuk: „*Ha engem szerettek, az én parancsolataimat megtartsátok. És...*” ez egy igen fontos szó! Annyit jelent, hogy „akkor”, ha ez így van nálatok, akkor: „*kérem az Atyát, és más vigasztalót ad nektek, hogy veletek maradjon mindörökké.*” Vagyis, hogy reám többé szükségetek ne legyen! Valamivel tovább olvassuk: „*aki ismeri az én parancsolataimat.*” Ti ismeritek, erről meg vagyok győződve. Semmi előletek nem lett elrejtve. Ebben a tekintetben azt hiszem, nem érhet szemrehányás, ha még olyan haszontalan szolga voltam is. Hiszem, hogy egyetlenegy sincsen köztetek, aki ne tudná tisztán, világosan, hogy az Úr mit parancsolt. Valamennyien ismeritek parancsait. Tehát halljátok, mit mond tovább az Úr: „*Aki ismeri az én parancsolataimat és megtartja azokat, az szeret engem; aki pedig engem szeret, azt szereti az én Atyám, én is szeretem azt, és kijelentem magamat annak.*” Tehát a kérdésre, hogy: ki tapasztalja meg a Szentlélek hatását? – most már a feleletet is tudjátok. Szándékosan nem mondom: „Ki nyeri el a Szentlélek ajándékát?” Mert ezzel talán kevésbé vigasztalnálak benneteket. Inkább csak kecsegtetés volna egy olyan időre, amikor az Úr ismét ki fogja árasztani a Szentlélek ajándékait úgy, mint kezdetben. A kérdés tulajdonképpen értelme tehát: „*Kicsoda tapasztalhat a Szentlélek hatásából annyit, amennyi jelenleg elérhető?*”

Bármily szegények vagyunk is, és Isten Lelke nem is működik olyan mértékben, mint kezdetben, azért még mindig tevékenykedik, és kijelenti magát. Már régen végünk volna, ha a Szentléleknek semmi hatását nem éreznénk már. Tehát voltaképpen ki tapasztalja meg a Szentlélek hatását legalább olyan mértékben, mint amilyen mértékben a dolgok mai állása mellett lehetséges? Az Úr azt mondja: „*Aki engem szeret, annak kijelentem magamat.*” Ha tehát valaki érzi a Szentlélek hatását, az annyi, mintha az Úr kijelentette volna magát előtte. Úgy is kérdezhettem volna: Kinek jelenti ki magát az Úr? Válasz: aki Őt szereti!

Ismétlem, hogy semminek sem szabad változnia nálatok. Mindennek úgy kell folytatódnia, mint eddig, mert a Szentlélek bőségesen kárpótol benneteket mindenben. Főfeltétele azonban az, hogy az Úr Jézust szeressétek! Ha elhidegültök Iránta, akkor természetesen már nem jelenti ki magát előttetek. Ha eltávoztok Tőle, ha nem törődtök vele, ha nem harcoltok Érte, akkor a köztetek szétszórt áldások is mindjobban ritkulnak majd, hitetek gyökerét pedig a férgek kezdik rágcsálni, a Szentlélek hatása egyre gyengébb lesz, és megtörténhet, hogy végül a hit mécsese teljesen kialszik! Nem hiszem azonban, hogy ilyesmi nálatok megtörténhetne. Éppen a mai és a legutóbbi összejövetel – amikor olyan időket élünk, hogy az áldozathozatal igen nehéz dolog –, győzött meg arról, hogy a Megváltónak sok népe van itt, akik Őt a legjobb akarattal szeretik. Tudom, hogy szívetekben ott él az Úr iránti szeretet.

Utóbbi időben ugyan gyakran gondoltam: Óh, hát minden ködbe vész ismét? A vágyódás, a buzgóság, a gyermeki lelkiület, a testvéri szeretet kihalt már a szívekből? Vajon az Úrnak munkája, a Szentlélek tüze teljesen kialszik? Hála az Úrnak, az utóbbi hetekben azonban megnyugodtam. Bizonyosságot nyertem a felől, hogy az Úrnak sok népe van köztünk, és sokan vannak, akik már el nem vesznek; akik az Úréi, és akiket senki ki nem ragadhat az Ő kezéből. Ezt a határozott benyomást nyertem az utóbbi időben, és hálát adok az Úrnak eme nagy szeretetéért, amelyet meg sem érdemlek! Ez a bizonyosság nagyban megkönnyíti számomra a válást.”

A prédikációt Blumhardt e szavakkal fejezte be: (Kivonatos.) *Ha a világ csakugyan megfeszítettett a hívők szívében, és ha annyi hitük lesz, amennyit az Úr kíván, akkor a Szentlélek jelenlegi hatásai által is – újból megajándékozhat a Szentlélek teljes mértékben való kiadásával. Óh, szeretettel kérlek benneteket, vessétek ki magatokból a világot teljesen! Hiszen tudjátok, hogy ez által mily nagy kegyelmet nyerhettek! – Végül, szeretett drága gyülekezet, ha nyolc évvel ezelőtt jobban levetkőztél volna a világot, és azután is mindig jobban, akkor ma bizonyosra egészen másképpen állnál. Ámde még nem késő! Legyetek bátrak, és vegyétek fel a harcot a világ fejedelmével, hogy az Úr Lelke áthathasson benneteket, és újat teremtsen a régi helyén az Ő dicső, nagy kegyelmének magasztalására! Ámen!*

**HARMADIK RÉSZ.
BOLLFÜRDŐ.**

I. FEJEZET. BOLLFÜRDŐ TÖRTÉNETE.

17. Bollfürdő.

Amikor Blumhardt, mint „Bollfürdői lelkeszt” ismertetjük, akkor az élettörténeti rész úgyszólván háttérbe kerül. Mert Blumhardtnak és az ő házának nincsen története. Bollfürdő úgy áll előttünk, mint egy kedves, vigasztaló tény, amely mindig egyforma maradt. Hasonlóképpen, mint egy szép hegy, amely egy kilátópontról nézve, mindig ugyanazon a helyen mered az ég felé.

Bollfürdő, létezését egy kénesforrásnak köszönheti. Ezt a forrást már a 16. évszázad közepén is sok beteg kereste fel. Résztint ivóvíz, résztint pedig fürdés gyanánt. I. Frigyes herceg parancsára már abban az időben egy kiváló gyógyintézetet építettek a forrás mellé. A herceg, aki a fürdőt csodaforrásnak, vagy csodafürdőnek szokta nevezni, igen melegen érdeklődött a gyógyintézet iránt. Ezt bizonyítja a nagyon érdekes házirend, amelyet az ő befolyása révén szerkesztettek, és amelyből egyes dolgok közlök:

Reggel 5 órakor csengetés. Ez felszólítás arra, hogy minden fürdővendég áhítattal imádkozzék.

Az esti csengetéskor, 8 órakor – mindenki az állapotához képest – csendben tartozik viselkedni.

Minden második vasárnap déli 12-1 óra között tartandó istentiszteletről nyomós ok nélkül senkinek sem szabad távol maradnia.

Aki Isten nevét káromolja, vagy minden ok nélkül az ördögöt említi, az egy pengő büntetést fizet a perselybe.

Aki az ördöggel káromkodik, vagy nevét emlegeti, az minden korlátozás nélkül 4 pengő bírságot fizet.

Erkölcstelen szavakat használni, valakiről becsmérőleg nyilatkozni, megbotránkoztató énekeket dalolni, fél pengő, asszonyokkal és leányokkal szemben való neveletlen viselkedés 1 pengő büntetés terhe mellett tilos!

Aki becsípve vagy alsóruhában találta a fürdőben, az első esetben fél pengő büntetést fizet. Kihívó viselkedés a fürdőben teljesen tiltva van. Általában biztos, szilárd békének kell uralkodnia a fürdőben.

Mindenki és minden fürdővendég őrizkedjék a felesleges vitáktól. Vallásos irányú és más kellemetlen tárgyú beszélgetést, amelyek a gyógykezelést és fürdővendégeket zavarják, mellőzzenek, és ehhez hasonló dolgoktól tartózkodjanak.

A 30 éves háború alatt a fürdő hanyatlásnak indult. Már abban az időben is nagy gondot okozott a kormánynak. Végül 1822-ben Vilmos király, egyik minisztere javaslatára, pártfogásba vette a fürdőt. Az ő rendeletére készült a ma is fennálló épület. A homlokzat közepéből megkapóan emelkedik ki az épületnek az a része, amely a tánctermet foglalja magában. A nagy épület oldalán emelkedik egy kisebb épület, ahol a szegény betegeket díjtalanul helyezték el.

Ezért is nevezték a „kegyelem” épületének. Ugyanakkor épültek a szép építmények, amelynek háttérét az ivócsarnok képezi.

Hogy ezt a nagyszerű alkotást nem használták fel a közönség javára, és nem kívánta megszerezni senki sem, arról már beszámoltam. Azt is tudjuk, hogy ezáltal végül is Blumhardt tulajdonába került.

Tulajdonképpen mit akar Blumhardt ezzel a fürdővel csinálni? Blumhardtot ez a kérdés volta-képpen nem is foglalkoztatta. Ő határozottan meg volt arról győződve, hogy ezt a birtokot az Úr adta. Úgyannyira, hogy soha nem merte azt saját tulajdonának tekinteni. Mint egy szent, Istentől rábízott zálogot vette azt birtokba. Őmaga is feszült, áhítatos várakozással figyelte, hogy az Úrnak milyen szándékai vannak e fürdővel. Milyen feladatokat kíván általa reá bízni? Hogy a közeljövőben mi a dolga, és mit kell cselekednie, azzal teljesen tisztában volt. Ha ez nem így lett volna, akkor a kormány mindenesetre megkívánta volna, hogy előbb ezzel jöjjön tisztába. 1853-ban felszólították, hogy adjon számot munkájáról. Ezt annál is inkább megte-hette, mert már egy évnek a tapasztalata volt mögötte. E beszámolójából egyes részeket közlök:

„1844-ben, mint möttingeni lelkész, gyülekezetemben olyan tapasztalatokat szereztem, amelyekre széles körben felfigyeltek. Sok lélek különös módon indítatva érezte magát, hogy hozzám jöjjön, és sokan meg is gyógyultak... Így történt, hogy lassanként mindenfelől a szenvedők és különféle betegségekben sýnlődők százai kerestek fel, hogy biztatásom, prédikációim és imádságaim által vigaszt, segítséget és gyógyulást nyerjenek. Láttam a hatást, hogy akiben sikerült felébresztenem az Isten iránt való új bizodalmat, a Szentírás ígéreteiben való hitet és az imádság erejét, azok közül sokan megvigasztalódva és lelkiileg megerősödve távoztak tőlem. Némelyek pedig, határozott segítséget nyertek, holott addig minden kísérlet hiábavalónak bizonyult, hogy kínzó betegségükből meggyógyuljanak. Lelkiismeretem tiltakozott az ellen, hogy a hozzám fordulókat minden további nélkül elutasítsam, és azt, amit kizárólag, mint lelkész, nyújtani tudok nekik, megtagadjam tőlük.

Az a körülmény, hogy csaknem 10 éven át egyre csak nőtt a hozzám özönlők serege, világos bizonyítéka annak, hogy a betegekre gyakorolt jótékony befolyásom nem volt csupán az emberek képzelődése. Legtöbbsen csak úgy futólagosan, a körülményekhez képest, napokig vagy hetekig maradtak nálam, vagy a közelemben. Ámbár mindig csak úgy, ahogy általában szokás volt a vidéki lelkészházakban, ahol sokszor még az orvosok is kerestek átmeneti tartózkodást, bizonyos betegek számára. Mint vidéki lelkész, csak nagyon szerény lakással rendelkeztem. Ez túl kicsi volt ahhoz képest, hogy mindazokat, akik felkerestek, és akiknek itt tartózkodása kívánatos lett volna, felvehessem. Mikor azután egy évvel ezelőtt Bollfürdő eladásra került, akkor azt, – barátaim és ismerőseim bátorítására megvettem. Erre a lépésre különösen a helyszüke, és a betegek iránt való mélységes részvét indított. Egy cél vezetett: hogy ezzel bizonyos betegeknek, akik különösen gyakran kerestek fel – lelkiállapotuknak megfelelő menedékhelyet biztosítsak, és módot nyújtsak nekik a gyógyulás lehetőségére. Hogy ezzel részemről valami törvényellenes dolgot cselekedtem volna, eszembe sem jutott! Különösen azért, mert törekvésem és eljárásom már régen ismeretes volt mindenki előtt.

Az elmebetegek felvételére és kezelésére vonatkozó szemrehányás tekintetében is kész vagyok a leghatározottabb magyarázatot adni:

Hogy valaki valamilyen határozott elmebajban szenved, azt semmiféle külső jelekből meg-állapítani nem lehet. A legtapasztaltabb orvos is csak hosszabb megfigyelés után mer ítéletet vagy véleményt mondani az úgynevezett elmebetegségről. Éppen azért távolról sem volt szándékomban valóban elmebetegeket felvenni házamba kezelés végett. Ezek nagyobbára csak kedélybetegek, szellemi kimerültségben szenvedő emberek, aki a saját erejükből nem tudnak felülemelkedni. Kívül-belül csak vigasztalanságot és reménytelenséget látnak.

Ezeket a betegeket csupán határozott kérelmükre veszem házamba. Itt jóleső csend és nyugalom veszi őket körül. A csodaszép vidék, házamnak boldog, elégedett légköre, és tiszta életet lehellő levegője mellett csak egyetlen orvosságot alkalmazok: felkeltem bennük az Isten iránti bizalmat, és imádkozom értük.

Azt hiszem, azt senki sem fogja elvitatni, hogy mindenfelé sok ezer olyan szerencsétlen ember él, akiket – legalább igazságtalanság nélkül – egyáltalán nem sorozhatunk az elmebetegek közé. Gondoljunk csak a rögeszmében szenvedők, képzelt betegek, és búskomor lelkek nagy számára. Ezek számára határozott jótétemény, ha kiragadjuk megszokott környezetükből, foglalkozásukból, és olyan légkörbe helyezzük, mint amelyet fentebb leírtam. – Ez valószínűleg az egyetlen orvosság számukra.

Amikor tehát kijelentettem, hogy az ilyen betegeket csak akkor tartom házamban, ha néhány napi megfigyelés után meggyőződom arról, hogy nem szenvednek patológiai és pszichológiai értelemben vett elmebetegségben, – akkor már eleve bebizonyítottam, hogy a nekem tett szemrehányás teljesen alaptalan. Még pedig annál kevésbé, mert egyetlen orvos sem állíthatja, – még ha akármilyen ellenséges indulattal is viseltetnek irányomba –, hogy az ilyen beteg számára a házamban való tartózkodás – minden orvosi kezeléstől menten – még csak negatív módon is (illetve a pozitív jót hátráltató módon) ártalmas lehetne.

Hogy pedig az orvos hatáskörébe soha, még csak távolról sem szándékoztam beleszökötni, arra azt hiszem, nem csupán nyilvános kijelentéseim, hanem az elfogulatlan szemlélő előtt nyilvánvaló magatartásom is teljes bizonyítékkal szolgál. Amikor a múlt esztendőben néhány orvos támadást intézett ellenem, azonnal nyilvánosságra hoztam ama szándékomat, hogy a következő évben a közönség rendelkezésére bocsátom a fürdőt, s kész vagyok minden arra való embert is felvenni házamba, aki csupán csak a fürdő igénybevétele miatt jön hozzám. Ezt közhírré is tettem ez év tavaszán.

Házamban körülbelül száz vendég tartózkodik, de akármilyen elfoglaltsággal vizsgálná is őket valaki, elmebajost aligha tudna köztük felfedezni. Ellenben meggyőződhet arról, hogy a betegek és egészségesek –, utóbbiak egy része még fiatal, életvidám emberek, sőt olyan férfiak is vannak közöttük, akik politikai, erkölcsi és értelmiség tekintetében igen jelentős állást töltenek be –, a legközvetlenebb módon érintkeznek egymással. Amellett olyan viszony uralkodik közöttük, amely a betegek gyógyulását is nagymértékben elősegíti. Társalgásuk megfigyelésénél ugyan felfedezhet bizonyos szellemi kimerültséget, vagy zavart kedélyállapotot, de elmezavart egyáltalán nem talál.

Miután pedig házamat kizárólag a fentebb kifejtett s az igazságnak mindenképpen megfelelő értelemben, mint nyilvános intézetet bocsátom a közönség rendelkezésére, – ezzel olyan jogot gyakorlok, amelyben korlátoznia senkinek sem szabad. E lépéssel egyébként is szívem indítását követem, amely nemzedékünk sokféle baja láttára nem maradhat közönyös. Továbbá egy magasabb, isteni parancsnak engedelmeskedve, nemcsak fontos feladatot teljesítek ezzel, hanem a Szentírásból nyert meggyőződésem alapján olyan követelménynek teszek eleget, amely joggal támasztható a keresztyén lelkipásztorral szemben. Sőt, az orvosi gyógykezelés tekintetében is, nemhogy ellene volnék annak, hanem, ha azt kívánják, vagy valamilyen módon kívánatosnak mutatkozik, a legmesszebbmenőig pártfogolom.”

Éppen amikor a számadásra való felszólítás lebegett Blumhardt feje felett, új barátja, Bardili látogatta meg a fürdőt. Mindjárt meg is ragadta az alkalmat, hogy mint pártontkízüli, annak a tekintélynek és bizalomnak súlyával álljon Blumhardt mellé, amelyet mértékadó helyen élvezett. Igen szép és beható bizonyosságot tett Blumhardt eredményes és mindenekfelett való egészséges működéséről. E barátjának ama félhivatalos kérdésére, hogy voltaképpen milyen erő által gyakorol vendégeire oly rendkívül jótékony befolyást, Blumhardt a következőben válaszolt:

„Lelkipásztor vagyok és semmi más! Arról teszek bizonyosságot, amit a Biblia mond. Tanításomban mindig ennek keretein belül maradok. Az Evangélium nemcsak beszéd, hanem erő is! Ebben feltétlenül hiszek, és szilárdul ragaszkodom hozzá. A Szentírás ígéreteit sokkal valóságosabbnak tartom, mint mások! Azokra minden kétséget kizáró módon támaszkodom. – Végül pedig, a Bibliának nem csupán egyes részeihez, hanem az egészhez teljes mértékben ragaszkodom! Ezáltal tanításom, vigasztalásom, bátorításom és intésem olyan erőt nyer, amely csaknem kivétel nélkül mindenkire mély hatást gyakorol!”

Bardili erőteljesen védelmére kelt Blumhardtnak. Írásának bevezetésében megindokolja, hogy voltaképpen miért látogatta meg Bollfördöt. Indokait a következőkben foglalta össze:

„Az itt összeseregglő alsóbb és magasabb rendű és rangú emberek nagy társasága, a mindenütt uralkodó csend és nyugalom, az egyszerű családi élet, amit fokoz a különböző rendű és rangú vendégek közvetlen, barátságos magatartása, a vendégek nagy többségénél uralkodó csendes, vallásos, türelmes, és minden kegyeskedéstől mentes szellem; ezenfelül pedig a fürdő tulajdonosának, Blumhardt lelkésznek szabad, nyílt, kedélyes, vidám, hittel és istenfélelemmel telt lény volt az, ami kiváltképpen vonzott, hogy 14 napos szabadságomat Bollfördőben töltssem.”

„Bollfördő” fogalmának itt kétféle meghatározását látjuk. A kétféle értelmezés azonban mindkét jelentésben egymással párhuzamos. Bardili a maga számára nemes és jótékony lelki felüdülést és felfrissülést várt a Bollfördőben való tartózkodás révén. Ilyen körülmények között Bollfördő egyszersmind lelki gyógy és üdülőhelyül is szolgált, ami jó hírnevét csak fokozta. Igen alkalmas és időszerű intézménynek tartották, és ezért az idők folyamán több hasonló ilyen lelkiüdülő is létesült, amelyek mind jó eredménnyel működtek. Lelki értelemben véve, Bollfördőben azoknak a fáknak árnyéka alatt jártunk, amelyeknek gyökereit a möttlingeni komoly harcok és tusakodások képezték. – Az ebből áradó friss lelkilevegő, amely felüdített, – egyháztörténelmi szerzemény volt. A möttlingeni nagy napokban a szellemi légkör Blumhardt körül teljesen megtisztult. Minden megsemmisült, ami azt elhomályosította és megmérgezte. Főként ez volt az, amit mindenki érzett, még ha nem is tudott magának világosan számot adni róla.

Blumhardt szívesen látta az üdülő vendégeket. Valamennyit a szívébe zárta. Gyakran igen érdekes emberek is voltak közöttük, kiknek társasága őt magát is felfrissítette, szívét gazdagította, és látókörét bővítette. Kezdetben ugyan sokan dévajsból jöttek. Fiatalemberek pedig különösen azért, hogy Blumhardt közismert vendégszeretetét kihasználják. Ámde ezek közül is sokan beleakadtak Blumhardt imájának hálójába, s később már komoly lelkivágygal jöttek vissza ismét.

Blumhardt azonban nem ilyen üdülők részére vette át Bollfördő terhét. Más után vágyott ő. Azt várta, hogy a nyomorultak, szenvedők, betegek és bűnösök jöjjenek hozzá, hogy mindent letegyenek nála, és vádoló lelkiismeretük megtisztuljon Krisztus vére által. Hogy ebben milyen bőségesen volt része, – azt majd ama nap... fogja nyilvánosságra hozni!

Lehet azonban, hogy még ez sem volt Blumhardt legbensőbb vágya és utolsó gondolata Bollfördőre vonatkozólag. Úgy érezhette magát, mint Ábrahám. Lelki otthonából, Möttlingenből, – ahol olyan mély gyökeret vert – minden vagyonával és reménységével elvándorolt egy ismeretlen földre.... Reménységgel telve érkezett Bollfördőbe. Mindazt az isteni segítséget, amelyeket mások javára tapasztalt, olyan adománynak, olyan erőnek tekintette, amely csak előfutára annak, aminek jönnie kell! Erősen hitte, hogy Bollfördőnek az a rendeltetése, hogy az Isten országához fűzött reménységnek tűzhelye legyen. Ez a reménysége azonban nem volt erőtlen tétlenség, mint ama példázatbeli resté, akiről Salamon azt mondja: „kívánsága elpusztítja őt.” (Péld. 21:25.) Jól tudta, hogy Isten országának harcát, amely még előtte állt, – nem testtel és vérrel bíró ellenféllel, hanem azzal a hatalommal kell megharcolnia, amellyel

szemben Möttlingenben is a végsőkig küzdött. Szívének legbensőbb vágya volt, hogy e harcok mindig előbbre és előbbre segítsék arra a teljes győzelemre, amelyet Krisztus fog hozni! A reménységnek ez a lelke volt egyszersmind az az érverés is, amely Bollfűrdő életét kormányozta, és ennek szelleme töltötte be a kis csapat szívét, lelkét, amely Möttlingenből Bollfűrdőbe vándorolt. Ezzel eljutottunk Bollfűrdő történetéhez, illetve a kis kör fejlődés-történetéhez, amely Blumhardt, és a vele lélekben összeforrt és mellette kitartó személyekből állott.

18. A ház története.

Möttlingenből Bollfűrdőbe tulajdonképpen két család költözött. A Blumhardt és Dittus család. Utóbbi a möttlingeni gyülekezetet képviselte. Adél idősebb fivére, András, volt möttlingeni egyháztanácsos – egy igen derék és becsületes ember, akire sokat lehetett bízni –, elsősorban a ház gondnoka, azután pedig gazdasági felügyelő volt. Hogy a másik testvérnek, Jánosnak is igen jó hasznát vették Bollfűrdőben, azt gondolhatjuk. Nemkülönben Katalin testvérüknek is. Az összekötő kapocs a két család között Adél volt. Őt teljesen Blumhardt leányának és a család tagjának tekintették. A két család az igen komoly, de szép tapasztalatok révén, úgyszólván teljesen összeforrt. Szent emlékezésük és reménységük folytán a kedves és állandóan változó vendégseregben ők képezték Bollfűrdő elrejtett magvát. Blumhardt mellett, teljesen csendben, csaknem a legfontosabb személy Dittus Adél volt. Blumhardt megírta Adél élettörténetét, és azt kéziratban hagyta hátra. Ebből örömmel közlöm a legfontosabbakat:

„A ház vezetése tekintetében, – mondja Blumhardt – ő volt a lelke mindennek! Úgyannyira, hogy azt mondhatjuk, minden intézkedés, minden terv, ami valóra vált, csak az ő alkotása volt. Éles, gondos tekintete elől nem maradhatott elrejtve sem kicsi, sem nagy dolog. Azonkívül adottságai révén, lelki téren is eredményesen munkálkodott. Nagy áldására volt a háznak. Aki őt megértette és helyesen tudta megítélni, az igen nagy áldást nyert általa, és mindig szeretettel és nagybecsüléssel gondolt rá. Volt eset azonban, amikor egyáltalán nem értették meg őt, mert bizonyos emberek iránt, hogy úgy mondjam – határozott ellenszenvet érzett, mintha azok károsan hatnának érzékeny idegeire, és ezért egyes személyekkel szemben gyakran visszataszítóan viselkedett. Adél egyébként nagy segítségünkre volt a lelkibetegekre, elmebetegekre és megszállottakra vonatkozó gyors és helyes ítéletével is. Nevezetesen, hogy van-e remény számukra, vagy nincs? Ennek megállapítása különben a legnehezebb feladatok közé tartozott. Azonkívül testi betegségeknél is mindig határozott tanácsot tudott adni. Különösen gyermekek és felnőttek testi sérüléseinél voltak tanácsai és szolgálatai összehasonlíthatatlanul eredményesek. Szóval, ahova csak néztünk, mindenütt és mindenben hasznos volt. Éppen ezért soha sem tekintettük őt másnak, mint az Úrtól nyert különös ajándéknak! Soha nem volt bátorságunk ahhoz, hogy még csak gondoljunk is arra, hogy az érette való harcainkkal és tusakodásainkkal érdemeltük ki őt. Oly nagy volt az, amit az Úr Adélban adott, hogy azt csak meg nem érdemelt kegyelemnek tekinthettük!”

Adél későbbi szolgálatairól, nehéz betegsége idejéről és a nagy hiányról, amit halála okozott, Blumhardt így nyilatkozott:

„Adélnek különös tehetsége volt ahhoz, hogy minden munkát, ha még oly kicsiny volt is – mint Istennek való szolgálatot tekintsen. Ez lehetővé tette számára, hogy betegségében is erős maradt, és mindjárt újra tovább dolgozott. Óh, mily sokat köszönhetünk ezen a téren is az áldott emlékezetű Adélnek! Igen gyakran pusztán a reá való emlékezés által tudunk erősek maradni és kötelességeinket elvégezni. Így volt ő betegségének ideje alatt is az a József,

akiről meg van írva: „Attól az időtől fogva azután, hogy házának, egész vagyonának intéző-jévé tette, megáldotta az Úr az egyiptomi ember házát Józsefért úgy, hogy az Úr áldása volt mindenben, amije csak volt a házban és a mezőn.”

Adél szolgálatairól, amelyekkel különösen a lelkésznének volt nagy segítségére, Blumhardt a következőket jegyezte meg: „Feleségem mindent Adéllal egyetértően végzett. Megbeszélés nélkül, és Adél utasítása nélkül, nem mert semmit sem csinálni. Adél beszédében és rendelkezésében volt valami, mintha azt felülről ajánlották volna, amely az egyedüli helyes. Sokszor, amit mondott, érthetetlen és csaknem rejtélyes volt, utóbb mégis a legjobbnak és leghe-lyesebbnek bizonyult.”

Mivel fentebb Bollfűrdő rejtett magváról beszéltünk, úgy most a csendes, rejtett erőit is köze-lebbi megvilágításba helyezem:

Egyelőre Blumhardt lelkész, felesége és Adél volt az, akik az Úrban egyesülve és a möttlin-geni nagy napokhoz ragaszkodva, Bollfűrdőben is ugyanabban a szellemben igyekeztek munkálkodni. Aki Bollfűrdő küszöbét átlépte, annak aligha volt sejtelve arról, hogy az imádságnak micsoda kedves és láthatatlan köteleivel vették azonnal körül. Az a szellem, amelyben együttesen kívánták az előttük még ismeretlen bollfűrdői hivatást megkezdeni, igen kedvesen nyilatkozik meg abban az áldáskívánásban, amellyel Adél a Blumhardt házaspárt, Bollfűrdőbe való érkezésükkor üdvözölte:

Isten áldjon! Lelkét nyugossa meg
Szeretteim rajtatok.
Teljesítse minden ígéretét,
amelyben bízattok.
Munkátokban álljon mellétek.
Segítsen, akármerre léptek.
Isten áldjon!

Isten áldjon! A drága otthon, ím
mögöttetek marad.
Bátran széttépitek a régihez
fűződő szálakat.
Elhagytok annyi kedves arcot
megvívni itt a nemes harcot.
Isten áldjon!

Isten áldjon! Kik jöttök terheket
vállalni örömet,
s nem kényelmet kerestek, bárhol is
tíltakozik a test.
Nem azt nézitek, mi jó nektek,
de: más javára mit tehettek.
Isten áldjon!

Isten áldjon! Mert akkor ez a hely
ígéret földje lesz.
Szent közelsége, bár a búcsú fáj,
vigasztalást szerez.
Hogy hitetek édes gyümölcse
a új otthont színig betöltse:
Isten áldjon!

Isten áldjon! A háznak kapuján
angyali seregek
kísérjenek be, és Isten maga
legyen itt veletek.
Szemét rólatok ne vegye le,
szolgálhassatok erőtele!
Isten áldjon!

Isten áldjon! Hadd lássa a világ,
hogy az ígérek
még senkit, ha rájuk támaszkodik,
nem szégyenítenek.
Hogy Jézus a kérésre hallgat
s végét veti a bajnak.
Isten áldjon!

Isten áldjon! Mutassa meg Fia
győzelmes erejét,
hogy megkötözöttet feloldani
van hatalma elég.
Egész világ is látva lássa,
s némuljon el csúfolkodása.
Isten áldjon!

Isten áldjon és hozza el hamar,
amire vár a hit:
láthassátok menni Isten felé
a népek százait,
égi fegyverek ragyogását
s a sátán utolsó futását.
Isten áldjon!

Isten áldjon! Bátorítson, ha majd
lesznek napok.
Áldja meg, amit cselekesztek itt,
míg fénye felragyog
s köszöntitek örömpesve,
Akit csak a világ vél messze.
Isten áldjon!

Ez a meghitt kör egy új, váratlan taggal szaporodott. Ez Bollfürdő első vendége volt. Egy fiatalember, Brodersen Tódor Schleswig-Holsteinből, 1852 ősz elején, két mankón járva állított be Bollfürdőbe. Következő év nyarán teljesen egészségesen tért vissza hazájába, hogy ott valamilyen munkakört keressen magának. Azt remélte, hogy hamarosan fog is találni valami foglalkozást, annál is inkább, mert jelentékeny vagyona volt. Mivel azonban keresése eredménytelen maradt, 1854-ben ismét visszatért Bollfürdőbe. „Kész vagyok – mondotta – amint vagyok, és amivel bírok, mindennel az Úrnak szolgálni.” A példázatbeli szolgákhoz hasonlóan állt a piacon, és várt, amíg az Úr megfogadja. Várta az intést, hogy egyáltalán, vagy miként óhajtja az Úr felhasználni.

Közben Blumhardt csendben már régóta foglalkozott azzal a gondolattal, vajon nem volna-e alkalmas arra, hogy a fürdő külső vezetését rábízza? Azonban nem szólt semmit. Várt, amíg az Úr akarata nyilvánvalóvá lesz. Nemsokára azután Brodersen is azonos gondolattal foglal-

kozott. Mert minél tovább gondolkodott, annál kevésbé látta a lehetőségét annak, hogy Bollfördön kívül éljen. Így azután Blumhardt támasza lett a fürdő külső vezetésében. Sőt, lelki téren is segítője és helyettese volt addig, amíg Blumhardt fiai fel nem váltották. Bollfördő sok barátja hálásan emlékezik meg azokról a kedves levelekről, amelyeket Blumhardt helyett írt, és még inkább azokról a kedves látogatásokról, amelyeket utazása közben tett. Nem kevésbé őszintén örültek sok kedves, bátorító és építő előadásának is! Amint beleélte magát Bollfördő vezetői hivatásába, és ezáltal mind a férfi, mind a női vendégekkel közelebbi érintkezésbe jutott, szükségessé vált, hogy megnősüljön.

Ám hol található az az élettárs, aki elengedhetetlenül a ház szellemében él, aki kész alávetni magát a nagy önmegtagadásnak és megerőltetésnek, amely itt várja? Az indítványok, amelyeket mérvadó személyek tettek, nem elégítették ki Brodersent. Egyszerre, mint a villám cikázott át agyán a gondolat: Dittus Adél! Hiszen őbenne valósággal megtestesült a háznak egész törekvése! Amikor Brodersen kérdést intézett ez irányban Adélhoz, az ijedten összereszt, de még nála is jobban megijedt Blumhardt. Ámde nem tartott sokáig a félelem, és e gondolat mindannyiuk egyetértésével tetté vált.

E házasságból három viruló fiúcska származott. Blumhardt nagyon a szívéen viselte, hogy családja e nem vérszerinti ágának, házában otthont, és Bollfördőben polgárjogot szerezzen, és azt életük végéig biztosítsa is nekik. E kívánságához mérten, valamint a lakrészek kibővítése céljából épült Bollfördő déli részén az az ízléses ház, amelyet „Kelet”-nek neveztek, mert szobái keleti felírásokkal (Bethlehem, Bászán stb.) voltak ékesítve. Blumhardt kívánsága szerint e háznak a Brodersen-Dittus család tulajdonának kellett maradnia!

Nem volt mindig könnyű ennek a körnek számára, hogy a ház szelleme felett úr maradjon. A nagyszámú szolgaszemélyzet néha nagyobb akadály volt, mint a vendégsereg, akiket mégis csak komoly lelki szükségérzet indított arra, hogy Bollfördőbe jöjjenek. A személyzet egy részét Blumhardt csupán irgalmasságból alkalmazta. Az alkalmatlan személyzet elbocsátása azonban nem volt könnyű Blumhardt részére. Volt idő, amikor a személyzet között igen aggasztó állapotok uralkodtak. Blumhardt nagy zavarba került általa, mert egyre-másra jutottak tudomására titkos erkölcstelenségek. Ekkor így szólt Blumhardt az övéihez: „Bűnbánatot kell tartanunk!” Komoly önvizsgálat napjai voltak ezek. Blumhardt családjában ekkor új imaélet ébredt, és a közös bibliaolvasásra is nagyobb súlyt helyeztek. Íme, mi volt ennek a következménye? Rövid idő múlva a vétkezők egymás után a legnagyobb csendben felkeresték Blumhardtot a szobájában, és bűnvallomást tettek. A möttlengerihez hasonló ébredés támadt most a személyzet körében is.

Hogy abban az időben külsőleg is mutatkoztak nehézségek, arról Blumhardtnak egy barátja – akivel egyesült erővel igyekezett egy jó énekeskönyvet szerkeszteni – a következőket mondta: „Ha Blumhardt egy régi freilingshauseni dallamot az énekeskönyv szövegéhez akart alkalmazni, akkor igen sokszor azt írta: „valahogy megy.” Ez a „megy!” szó úgy látszik egyébként is bizalmának kifejezője volt. Amikor később egy alkalommal meglátogattam őt Bollfördőben, (ez a krími háború idején volt, amikor számtalan levél érkezett hozzá Franciaországból és Oroszországból, hogy imádkozzék értük), már nem volt tüzelője, sem pénze, amiből vehetett volna. Nemsokára azt írta. „ment!, még pedig hamarosan!”

Hogy a szükség idején Blumhardt milyen hűséges küzdőtársat talált feleségében, arról most már – mióta hazament Urához és Megváltójához – nem kell hallgatnom. Fia, Blumhardt Kristóf lelkész, az „*Emlékezések áldott emlékü anyánkra*” című könyvében ezt írja: „Hogy milyen nyomasztó helyzeteket kellett átküzdenie, amíg Bollfördő csak némiképpen is egy tiszta, keresztyén otthon lett, azt nem is lehet szavakban kifejezni. Egy barátom azt írta, ...hogy egy alkalommal a folyosón találta édesanyámat a fehérenemű szekrény előtt. Kicsi féregként összezsugorodva, könnyzáporban kiáltott az Úrhoz. Az egész kőlap vizes volt

könnyeitől. Azt mondotta: „Nem tudok mást tenni, csak kiáltani, hogy a Megváltó tekintsen szükségünkre, és ne cselekedjék velünk érdemeink szerint!” Így sokszor és sokat sírva könyörgött ki Istentől.”

Később nyomasztó súllyal nehezedtek a szűkebb körre Brodersenné szenvedései és hosszabb-rövidebb ideig tartó betegségei. Gyakran rettenetes megpróbáltatásokon kellett átesnie. Sokszor úgy volt, mintha minden betegséget meg kellene ízlelnie. Voltak évek, amikor Blumhardt erejét kizárólag e sajátos küzdelmek vették igénybe. Olyan idők voltak ezek, amikor ezért – nem minden ok nélkül – azt állították, hogy Blumhardt „ereje” csökkent, amennyiben úgy látszott, hogy a kifelé való munkálkodásában akadályozva van. Ez a küzdelem egyre csak fokozódott. Olyan méreteket öltött, hogy végre bekövetkezett a hűséges küzdőtárs mélyen megrázó, de egyszersmind felemelő halála. Egy alkalommal Adél már igen közel volt a halálhoz, amikor Blumhardt a haldokló rábeszélésére elhagyta, hogy Stuttgartban megtartsa a szokásos bibliaórát. Abban reménykedett, hogy még viszontlátja, amikor visszajön. A haldoklónál addig fia, Kristóf helyettesítette Blumhardtot. Adél sokáig vágyott reá és remélte, hogy még viszontlátja Blumhardtot. Végül is Kristóf azt mondta neki: „Ha meg kell halnod anélkül, hogy apát viszontlássad, akkor ebben is alázatosan meg kell nyugodnunk. Nem tudhatjuk, vajon nem lesz-e könnyebb apának, ha előbb halsz meg, mielőtt visszatérne.” Ilyen értelemben imádkozott is, amelyre a haldokló Adél halkan Áment mondott, és néhány pillanat múlva elköltözött, hogy az örök hazában foglalja el Ura és Megváltója által elkészített helyét.

Blumhardt igen nehéz éjszakát töltött Stuttgartban. S midőn Göppingenben kiszállt a vasúti kocsiból, hangosan kiáltotta övéi felé, akik a gyászhiért hozták – az aznapi vezérigét: *„Eltör-löm álnokságaidat, mint a felleget, és mint a felhőt a te bűneidet; térj vissza hozzám, mert én megváltottalak.”*

Hogy ennek a halálesetnek Blumhardtra gyakorolt hatását, teljes súlyát és jelentőségét kellőképpen mérlegelni tudjuk, hadd beszéljen maga Blumhardt, aki küzdőtársának szenvedéséről és haláláról a következőket mondotta:

„Az áldott emlékü Dittus Adél leírhatatlan nagy lelkierővel rendelkezett, két évig tartó betegsége alatt. Ezalatt mindig igen sok imameghallgatásban volt részünk. Sokszor úgy látszott, hogy a betegség eltávozott, mert gyakran ma még halálosan gyenge állapotban feküdt, holnap pedig már ismét nagy, kimerítő munkát végzett. Ebben a tekintetben nem lehetett befolyásolni. Betegségeknek egész sora – amelyek önmagukban véve külön-külön is halált okozhatnak – hit által való komoly imádságra megszűntek. Mindenekelőtt az Úr kegyelmes meghallgatásáért adunk mélységes hálát, amely által mindig újból és újból megajándékozott bennünket azzal, hogy a drága életet mindig tovább tartotta meg számunkra.

Egy alkalommal távol voltam otthonról. Mielőtt hazajöttem volna, előzőleg értesítettek, hogy már halálán van. A hideg veríték már órák óta ömlik róla. Mikor hazaértem, bágyadt szemét ismét kinyitotta, és megindultan mondta: „Apám, most már csakugyan komoly a dolog!” E szavak azonban már bátorságot adtak Blumhardtnak az imádkozásra, a hitre és reményre! Rövid idő múlva csakugyan megjött a segítség. Adél üdítő álomba szenderült, és amikor felébredt, olyan állapotban volt, hogy az orvos nem tudott eléggé csodálkozni. Amellett egy ezelőtt figyelembe sem vett betegség, amely most halálosnak mutatkozott, teljesen eltűnt. A főbetegség azonban ismét erőt vett rajta. Egyszer, amikor ismét közel volt a halálhoz, fuldokolva kiáltotta: „Nem halhatok meg! Nem halhatok meg!” Gyermekeim mind előtte álltak. Ezúttal oly feltűnő gyorsan jött a segítség, hogy ő maga szólított fel bennünket arra, hogy az éppen kezdődő áhítaton nyilvánosan adjunk hálát az Úr segítségéért. Ezzel egy betegség ismét megszűnt. A főbetegség azonban továbbra is könyörtelenül gyötörte. Ha emiatt szomorkodtunk, akkor azt mondta: „Ne mondjátok, hogy az Úr nem hallgat meg!” Egymás után elősorolta azt a sok-sok betegséget és más egyebet, ami már megszűnt. Hogy az Úr megszabadítsa a

főbetegségtől is, amely halálos volt, arra nézve ő maga vette el minden reménységünket. Határozottan megtiltotta, ha azért imádkozni akartunk. Az Úr akaratának kellett tekintenünk, hogy e betegségből már nem gyógyul meg. Hogy ez a tudat, Isten erejének számtalan tapasztalata után milyen mélyen megalázott lelkileg, azt gondolhatja mindenki, aki e sorokat olvassa.

Őszintén bevallom, nem is érdemeltem meg, mert az eddig tapasztaltakat nem méltattuk eléggé, és nem használtuk fel kellőképpen Isten dicsőségére. Sok oldalról bizalmatlanul tekintettek a történet első részére (küzdelem és ébredés), és mert sehol sem beszélhattünk arról anélkül, hogy rossz szemmel ne nézzenek reánk, még hitéletünket is rejtett módon kellett gyakorolnunk. Így azután a nagy történet és az Úr minden nagy tettének agyonhallgatása és általában az egyedülállás kényszerűsége bennünket is nagymértékben megbénított. Mindebből az Úrnak igen kevés haszna volt! Minden mulasztás csak engem terhel! Mindazáltal hiszem, hogy az Úrnak karja semmiben sem rövidült meg! El fog jönni még az Ő órája! Küzdőtársamnak halála mindenestre arra indított, hogy minden akadályon át nagyobb és határozottabb komolysággal nézzünk a jövő elé. Családom minden tagjának, még halála is nagy áldására volt!

Gyermekeimnek a ház különleges szellemében való lassú fejlődése nagy aggodalmat és gondot okozott az elköltözött Adélnak. Nagyon félt, hogy ezáltal házam, és az Úr ügye is kárt szenved! Ezt szinte már látta is maga előtt. Halála előtt azonban még beteljesedett utolsó kívánsága. Az Úr megadta még azt az örömet neki, hogy még életében láthatta, mint gyúlt lángra valamennyiük szívében a Léleknek új tüze! S ha lélekben még növekedniük is kellett, mégis mindnyájukban gyökeret vert az élő hit és reménység. Azóta sokszor kérdeztük egymástól, vajon nem kellett-e Adél életének áldozatul esnie csupán azért, hogy ez megtörténhessen? Bármint van is, megalázkodva állunk az Úr előtt, és könyörgünk, hogy úgy élhessünk a jövőben, hogy az Úr mindig és mindenben akarata szerint tudjon felhasználni mindannyiunkat!”

Blumhardt szavaiban különösen két dolog tűnt fel Brodersennéra vonatkozólag. Egyrészt a rendkívüli nagyrabecsülés, amit irányában érzett, másrészt az a mély alázatosság, ami szívét átjárta. Utóbbi érzés úgyszólván alaphangja volt az egész meghitt kis körnek. Adél lelkében különösen tisztán élt az a tudat, hogy aki Isten országának hasznos munkása kíván lenni, annak úgyszólván egészen *semmivé* kell válnia! Ugyanolyan határozottan érezte azt is, hogy mindenkinek valósággal kötelessége valamilyen módon hasznára lenni Isten országának.

Most időzzünk e hőiesen küzdő nő sírjánál is kissé. Adél élete szent komolysággal és olyan benső módon volt összeforrva Blumhardttal, hogy hatalmas és határozott befolyást gyakorolt reá! Majdnem azt kérdezhetjük, vajon az lett volna-e számunkra Blumhardt, ami volt, – ha hite bele nem jut e hősi lélek küzdelmei és szenvedései által a „tusakodás” forró kohójába? Aki azonban Blumhardt élményeiben az általános jelentőségű áldást felismerte, az mind az emlékezetes módban, mind pedig a két küzdő lélek egymásra utaltságában is a gondviselés irányító kezét látja.

Némely olvasó előtt bizonyára még mindig probléma és rejtély maradt Adél személye. Talán még azoknak is, akik őt Bollfűrdőben ismerték meg. Mert Adél az ő kincseit valóban cserépedényben hordozta. Aki egyszerű, igénytelen külsejét Möttlingenből ismerte, annak csaknem úgy tűnt fel Bollfűrdőben, – ahol új állásának megfelelően öltözködött, – mint Dávid, Saul fegyverzetében. Ám ennek ellenére is azonnal észre lehetett venni, hogy egész lény a Szentlélek hatása alatt áll. Minden fájdalom és szenvedés iránt érzett gyengéd figyelem, finom részvét; mint láthatatlan melegség sugárzott a látszólag nyers külsőből. Utolsó napjaiban is szinte tiszteletet keltő módon szedte össze utolsó erejét, hogy a folyton megismétlődő hányás ellenére is tisztasági szükségletét, csaknem hihetetlen eredménnyel

jogaihoz juttassa. Lényének hüvelye azonban – ahogyan mondani szokták – nyers volt. Szegénységben töltött ifjúságából megőrzött valami keménységet, ami arcvonásaiban és testalkatában is kifejezésre jutott. Így tehát Adél nem volt más, csak amit a „kedves”, „kellemes” vagy „sympatikus” elnevezés alatt értünk, és mint ilyet szeretni és dicsérni szoktunk. Amellett igen komoly életiskolán át is vezette az Úr.

Adél számára rang és állás úgyszólván semmit sem számított. Emiatt éles tekintete is gyakran terhes volt. Különösen, amikor a sok elrejtett hiábavalóság láttára majdnem leplezetlenül lövellt szeméből a harag. Bensőleg azonban, hogy úgy mondjam, minden porcikája az önfeláldozás és becsületesség volt. Aki őt ismerte, annál ez a tapasztalat kitörölhetetlen benyomást keltett. Nyers lénye mögött azonban ott rejtőzött a mások iránt való teljes odaadás, a forró, szent és komoly imádságban való küzdelem és olyan szeretet, amelyet sajnos, másoknál nem igen találunk. Egyébként benső lénye teljesen felolvadt ebben az egy gondolatban: „*Előre! Isten országának győznie kell!*”

Hogy Blumhardt nagy élményeiben egy küzdelem kezdődött, amelynek az Úr teljes győzelmével és a sötétség minden hatalmának teljes megsemmisítésével kell végződnie, az ellenállhatatlan kényszerűséggel és oly tisztán állt Adél előtt, hogy érte mindent, harci kíméletlenséggel feláldozott. Csaknem azt mondhatnánk, hogy ezért a küzdő és olthatatlan győzelemvágyáért meg is kellett szenvednie! Az Úr ebben a buzgóságában rendkívül nehéz terheket rakott rá, és azokat mind az általa kívánt célnak megfelelően használta fel. – Élete egy ritka, úgyszólván soha nem tapasztalt *szenvedés* és *győzelmi* történet volt.

Blumhardt kéziratában bővebben is – mint ahogy a széleskörű olvasóközönségnek kellemes volna – kifejtette, hogy a harci szenvedések főként azért érték Adélt, mert érzékeny lelkiismerete és szigorú istenfélelme folytán minden csábításnak – még ha látszólag jót (pl. sok pénzt kínáltak) kívántak cselekedni vele – ellenállt. Ha ebben a pontban enged, és az ajánlatokat elfogadta volna, akkor szenvedése bizonytalansággal mindenkor és azonnal véget ért volna. Így azután keresztyéniségének jellege, illetve verete éppen a „*legyőzés*” volt!

Hangsúlyoznom kell, hogy Adéltól minden szenvedés készsége mellett is, – semmi sem állt oly messze, mint a türelem és szenvedés iránt való rajongás. Vagy, hogy önmagát, a saját tökéletesedését tekintse az egyedüli nagy célnak. Ugyanolyan távol állt tőle a szenvedésével való fontoskodás és nagyképűsködés is. Adél meg volt győződve arról, hogy ő az Úrért és az Ő országáért szenved. Amit pedig az Úrért szenvedünk – az Adél előtt, akár róla, akár másról volt szó –, annyira természetes volt, hogy arról beszélni, vagy abból valami nagy dolgot csinálni nem volt szabad!

Hogy egyesekre nézve milyen nagyon jó hatással volt Adél katonás, nyers, minden frázistól, érzélgősségtől s kölcsönös édeskedéstől mentes modora, azt persze teljes részletességgel nem ismertethetem. Egy magas állású úr mondotta egyszer sírva, hogy életének egy döntő órájában, átütő erővel és győzelmes módon hatott rá Adél nyers figyelmeztetése, illetve katonás vezényszava. Ezek után nem is csodálkozhatunk, hogy Adél minden külsőségtől – például a kegyességnek mozdulatokban vagy arcjátékban való kifejezésétől és ehhez hasonló dolgoktól – úgyszólván irtózott. Ezáltal ugyan inkább azt a benyomást keltette, amit Göthe önmagára nézve „fordított képmutatásnak” nevezett, és olyan mesterkélt ridegség áradt belőle, ami egyesek előtt ismét csak rejtély volt. Mindez azonban csak látszat volt, amely végtelen egyszerű természetes és közvetlen lényéből fakadt. Így például egyik reggel, elhalaszthatatlan dolga miatt közvetlen az áhítat előtt érkezett a reggelihez. Egyáltalán nem zavartatta magát. Figyelmesen hallgatta Blumhardt fejtegetéseit, de közben reggelizett is. Blumhardt, egyik barátjának, aki ezen megütközött, – ezt írta: „Áhítataink inkább csak családi beszélgetések, ahol feszélyezettség, merevség nem uralkodhat! Vajon a tanítványok kalásztépése (egy ünnepi szombaton) az akkori felfogás szerint nem volt sokkal nagyobb bűn? Nem tehetem szóvá e

dolgot, mert ez annyit jelentene, hogy időhiány miatt Brodersennét eltiltom a reggeli áhítatokról.” – Ilyen volt Brodersen Dittus Adél.

Blumhardt és családja számára – amint az a fentiekből is kivehető – Adél halála csodálatos fordulópont volt. Mintegy jeladás egy újabb lelki felemelkedésre! – A negyvenes évek végétől kezdve, amikor Bollfűrdőbe költöztek, Blumhardt bizonyos tekintetben csaknem állandóan a mélységeket járta. Az a körülmény, hogy többé nem volt gyülekezete – amellet, hogy lelkileg is érezte hiányát –, a nagyközönség is lassan-lassan, az Evangélium szolgáját „csoda-orvossá” tette. Azok, akik kizárólag csak ezért keresték fel, sok bajt okoztak neki. Mert ugyan mit kezdjen ezekkel? Hogy az ilyeneknél semmi sem történt, az természetes. Ez is bizonyítéka annak, hogy a gyógyulás elengedhetetlen feltétele a tisztaság! Nagyobbára ezek híresztelték, (és amint fentebb láttuk, részben nem is minden alap nélkül), hogy Blumhardt „ereje” csökkent. Ennek ismét az a jó hatása volt, hogy a komolytanok tömegét távol tartotta.

Hogy a nagyközönség előtt ilyen módon félreismertté vált, kevésbé nehezedett lelkére, mint az a körülmény, hogy hittestvérei és szolgatársai oly kevésbé értették meg. Mindinkább egyedül érezte magát, és mindig jobban nehezedett lelkére az a fájdalom, hogy így a sötétség hatalma továbbra is zavartalanul és akadálytalanul vetheti ki hálóját az egész emberiségre. Dr. Barth mélyen megrázó halála után, 1862. novemberében azt írta: „Isten veletek, Szeretteim! Óh, ha tudnátok, hogy mit érzek lelkemben! Mennyi küzdelem van bennem, és mennyi fájdalom van körülöttem! Gyakran szinte összeborzadok, ha lelkem átsuhan az előttünk jól ismert világ felett. Szívem úgy összeszorul, hogy majd meghasad. Azután megint hálát adok az Úrnak, hogy olyan vagyok, mint amilyen vagyok. Nekünk terhet kell viselnünk.”

Egy évtizeddel később (1873. május) pedig ezt írta: „Egyedül, egészen egyedül állok! Senki meg nem ért engem és tapasztalataimat. Hogy lehet oly vak az emberiség, hogy az Ördög karmait és hatalmát fel nem ismeri? Mindenütt mélységes csendben kell lennem! Az is vagyok! – Érzem, hogy a csenden át kell keresztültörnie Isten Lelkének!” Egyedüli barátja, aki őt teljesen megértette, úgyszólván az ismert Dieterlen gyáros volt Rothauból. Dieterlen nem csupán a möttlingeni lelkészház életét ismerte meg saját tapasztalatai révén, hanem Blumhardt imádságának gazdag áldásait is csodálatos módon tapasztalta rothai emberein. Éppen azért annál jobban bántotta, hogy Blumhardt, nagy jelentőségében oly félreértett maradjon, és kortársai annyira mellőzzék. Fiatalos hevesességében e sajnálatos helyzetért, magát Blumhardtot okolta. Úgy vélte, hogy Blumhardtnak különös adottságaival a nyilvánosság elé kell lépnie. Prédikációi, amelyek nyilvánosságra kerülnek – szerinte –, túlságosan az általánosan elfogadott gondolatok körül mozognak. Túlságosan barátságosak stb...

A válaszokból, amelyeket Blumhardt írt, kivonatosan többet is közlök. Ezekből láthatjuk, hogy Blumhardt mennyire kötelességének tartotta, hogy az újjal, ami adatott neki, a régibe gyökerezzen, és az előbbi mintegy az utóbbiból sarjadjon. Egyik levelében így ír: „Prédikációmmal csupán a bibliai szöveget kívánom magyarázni és szemléltetni. Legfőképpen a szöveget, az Úr Jézus beszédét, történetét idézem. Amit a szöveg nyújt, azt megbeszélem, amit nem nyújt, azt elhagyom, és elteszem egy következő alkalomra, amikor egy másik bibliai szövegre alkalmazhatom. Vizsgálj csak meg a 3 prédikációt, és mondd meg, vajon a bibliai szöveg alapján lehet-e valami mást mondani, mint amit tartalmaz? Ha nem, akkor légy türelemmel, amíg más bibliai szövegek kerülnek sorra.

Ha prédikációimat csupán barátságosnak minősíted, akkor nagyon igazságtalan vagy irántuk. Az bizonyos, hogy nem dörögnek, de sok komoly, buzdító és új dolgot is tartalmaznak. Téged bizonyos gondolatok túlságosan foglalkoztatnak, és azokat elhamarkodva másokra is rá akarod erőltetni. Sokan, akikről azt hiszed, hogy nagy lelkiharcot vívnak –, nem akarnak igazán megtérni. Ha tudnának is, nem akarnak mások lenni! Így azután az, ami őket a bűnbánatra vezetné, – inkább elégedetlenségévé és zúgolódássá válik. Elsősorban a lelkiismeretet

kell erősíteni. Senkit sem vigasztalhatok azzal, hogy hát jobban is lehetne minden, mint amint van. – Jobban kell igyekezniük. – Óh Testvér! Gondold csak meg, hogy mennyi drága lélek van még, akik eljuthatnának a hitre, de még nem jutottak, mert a bűnbánatnak és hitnek legegyszerűbb tanításait nem fogadják szívükbe, és nem engedik, hogy azok erőre jussanak lelkükben. – Míódon indítsam őket erre? Isten Igéjét kell elébük tárnom azzal, amit ad, és amit követel. Kérnem kell őket: *Béküljete meg Istennel!* Ezt pedig, csak barátságosan mondhatom. Vonzó módon kell hozzájuk beszélnem, mert csak így tudok szívükhöz férközni. Legbarátságosabb előadásaimmal tudom legjobban megrázni az embereket. Jól emlékszem még, hogy annak idején Möttlingenben, milyen hatalmas megmozdulást idézett elő első prédikációm.

Ami másoknál hiányzik, az főként az, hogy a prédikációk nem ébresztik fel az emberek lelkiismeretét. Ilyennek találod az én prédikációimat is? Vajon álmosan és visszásan beszélek? – Vannak emberek, akik mindig csak feleletet várnak a kérdésekre. Mire való a sok kérdés? Mindenki cselekedje azt, amit tud! Olvassa és tanulmányozza az Írást! Amint valaki Isten elé áll, és az Ő jelenlétében vizsgálja meg magát és cselekedeteit, rögtön meg tudja ítélni, hogy alapjában véve mennyire a világ gyermeke még. Igaz keresztyénné az ember csupán az önmegismerés, és az Isten szerint való szomorúság által válik.

Egyébként ne feledd el, hogy a reformáció által világosságra hozott hit által való megigazulás folytán mérhetetlenül sok isteni kegyelem és segítség áll rendelkezésünkre!

Úgy véled, hogy nekem nem sürgős! Ellenkezőleg! Ámde igen sokat tételezel fel rólam, ha azt gondolod, hogy kiáltásomtól függ minden! Aki kiált, annak tudnia kell, hogy kiáltása keresztül tör minden akadályt. Ellenkező esetben olyan a kiáltása, mint a zengő érc! A kiáltásnak első főfeltétele a meggyőződés, hogy nyitott fülekre talál. Szentlélek nélkül pedig, nem lehet hallani. Aligha tudja valaki is jobban, mily kevésbé *hallják az emberek*, mint én. Amit én voltaképpen akarok, azt egyáltalán figyelembe sem veszik. Csak nagy ritkán fordul elő, hogy valamit felfognak a hallottakból. Megfigyeltem, hogy az emberek voltaképpen mit fogadnak magukba abból, amit nyújtok, és meggyőződtem róla, hogy semmi mást, csak amit most a prédikációkban adok. Még ezekben is sokat mondok olyat, amit ezren olvasnak, de nem *hallanak!* A tanító soha sem adjon, illetve tanítson többet, mint amennyit az emberek *hallanak!* Az Úr is sokszor azért beszélt oly tartózkodó módon, mert nem talált halló fülekre. Azok pedig, akik oly sokat kérdeznek, a legkevésbé hallanak! – Kedves Testvér, hidd el ezt nekem! Ugyan mit használna, ha a fennforgó körülményekkel szemben mintegy ellenséges magatartást tanúsítanék? Sok lelket csak érzékenyen megbántanék, és sok szívet határozottan bezárnék, ahelyett, hogy megnyitnék. Óh, és mennyi bimbózó lelket taposnék össze, ha a hamis irányzatok, szekták és pártok ellen nyíltan fellépnék? Határozottan tudom, hogy nyugodt, gyengéd és barátságos modorommal már sok ellenséget nyertem meg, akiket örökre eltaszítottam volna, ha más lennék.”

Más alkalommal ezt írta: „Azt hiszem, nem kell mondanom, hogy Isten ügyét szolgálom. Ennek csodálatos bizonyítékairól magad is meggyőződöttél. – Gondolj azonban a naponként való tusakodásaimra is; szüntelen való aggodalmaimra, hogy a szent Istennel szemben minden tekintetben helyesen cselekedjem. – Mélyen átérzem, hogy az Ő gondolataitól és akaratától való legkisebb eltéréssel, saját törekvéseimmel és cselekedeteimmel mindent elronthatok! Még egy Mózeszt is, – elhívása után – az a veszély fenyegette, hogy az Úr megöli. Éppen azért mindenkor mindenfelé kell figyelnem, jól meg kell fontolnom, mit hogyan csináljak, miként gondolkodjam, hogy Isten haragját magamra ne vonjam, és kerékkötője ne legyek az Úr ügye előrehaladásának. Az a gondolat, hogy ez az Ő ügye, – szent félelemmel tölt el! Az utóbbi évek alatt sokszor aggodalmaskodtam, vajon nem hibáztam-e valamiben, hogy ilyen nagyon csendes lett minden? S amikor mások is szemrehányást tettek és azt állították, hogy le-

vágattam sámsoni hajamat, – csendben az Úr elé vittem az ügyet. Hamarosan rájöttem arra, hogy nem kell Sámsonnak lennem!

Mások pedig úgy vélekedtek, hogy túlságosan alkalmazkodom, ahelyett, hogy jobban elkülönülnek másoktól. Ez az a pont, amely talán nálad is számításba jön. Én azonban az ellenkezőjéről vagyok meggyőződve. Nekem másokban is Istent kell dicsőítenem. Érzem, hogy az az erősség, amelyre már gyermekkorom óta támaszkodom, – a hívőkkel való benső közösség – azoknak is hiányzik. Azt elhagynom semmiesetre sem szabad! A meglevő oszlopokat pedig ledöntenem egyáltalán nem szabad, hogy helyette új „*Blumhardt alapot*” létesítsek. A legkisebb dolgokban is komolyan tusakodom, hogy el ne veszítsem a helyes irányt. Tudom és tapasztaltam, hogy az ördög mindenféle módon meg akar kísértetni, hogy az Úrnak útjáról letérítsen. Nekem azonban az Úrral van dolgom, aki szent, és nem akarja, hogy valaki is elveszen!

Mindig újból és újból vissza kell térnem történetem kezdetére. Ezt azonban nem a gyógyulások terén tapasztalt események képezik. Ezek csak az Úrra tartoznak. Gyülekezetem megtérése az, amiről ismételten kell beszélnem. Itt az emberek a bűnbevallás és hit által nyertek vezetést, mielőtt még csak sejtettem volna is, hogy az Úr megajándékozott a gyógyítás erőivel. Hogy ebben milyen alapelvek vezettek? Nem mások, csak amelyeket már gyermekkoromban tanultam, amelyet protestáns módon a Szentírásból összegyűjtöttem. Prédikációm mindenkor a protestáns tanítás visszfénye volt és maradt! Szüntelenül éreztem, hogy csupán a Szentlélek ereje által tudok erőteljesen prédikálni, és azzal az emberekhez férközni. Krisztusban, a Megfeszítettben való hit és bűnbánat volt az a sarkpont, amely körül minden mozgott. A cél, amely felé törekednem kellett, nem volt más, mint az emberek megtérése, és nem más, *csak* megtérés! Amellett erősen hangsúlyoztam, hogy mit nyerhetne mindenki már ebben a pillanatban is a Megváltótól, ha tiszta szívvel megragadná a hitet, és bűnbánatot tartana. Elsősorban azt nyerné, amit a hitnek biztos gyümölcseként a Káté is kiemel: bűnbocsánatot, békességet, és azt a nagy örömet, hogy Isten gyermeke lehet, és imádságot meghallgató, kegyelmes Megváltót. Ezzel Keresztelő János nyomdokaiba is lépek, aki az Úrnak útját egyengette, aki megtérést és a bűnöknek bocsánatát hirdette, de egyszersmind az Úr nyomdokaiba is lépek, aki minden beszédében, de különösen a hegyibeszédben az imameghallgattatás leghatalmasabb ígéreteit adja.

Sokszor intézem magamhoz e kérdést: vajon más lett ma a hivatásom? Sokan a szerint ítélték meg, ami a gyógyulások után fordult elő. Lassanként nem is tekintettek annak, mint akinek elsősorban megtérést és bűnbánatot kell hirdetnie, hogy az Úrnak útját egyengetse. Elöttem azonban naponként világosabb lett, hogy semmivel sem keresztezném jobban az Úr ügyének útját, mintha ebben az első kötelelességemben meggyengülnék. Napról-napra jobban tapasztalom s a napokban igen élénken foglalkoztatott is e gondolat, amelyet kifejezésre is juttattam, hogy mennyi olyan keresztyén van, még azok közül is, akik velem tartanak, akiknek szíve voltaképpen még nem is tért meg. Szemük előtt sokkal inkább a saját kívánságuk, gondolatuk lebeg, mint az Úré!

Bármint van is, hivatásom nem lehet más, mint Jánosé! Aki nem ilyen oldalról tekint engem, az nem is ért meg, még kevésbé támogat. Minél inkább a megtérés szükségességét érintem, annál szívesebben hallgatnak, és annál mélyebb kapcsolatomban van az emberekkel. A gyógyulás gyümölcse igen gyakran megtérés az Úrhoz, mint ahogy Krisztus csodáinak is az volt a gyümölcse.

Ha a jövődölésekre tekintek, akkor figyelembe kell vennem, hogy az Ezékiel 36 szerint minek kell történnie a Szentlélek kitöltése előtt. Ugyanerre mutat Joel, és Malakiás szavai is erre utalnak.

Persze, amikor a megtérésekre nézek, még sok hiányt fedezek fel. Nagy félelemmel tölt el azonban, hogy esetleg akadályt képezhet az, ha az emberek megtérését nem állítjuk a középpontba. Mert ha a szívek megmunkálását nem tesszük első és utolsó kötelességünkkel, akkor az Úr nem fogja kijelenteni magát, és nem ad semmit abból, amit kívánok, és vágyó szívvel remélek! Még többet is látok. Az Úr kijelentései már megkezdődtek. Itt-ott lassan és teljesen csendben nyilvánvalóvá is válik, hogy a szívek el is készíttetnek bűnbánat által. Ámbár sokan vannak, akik a Szentlélek vezetését keresve és a kegyelemre vágyva, mégis mellékvágányra jutnak, mert szívüket nem adták át egészen az Úrnak! Nagyon félek, hogy ilyen módon végül sokan lesznek, akik kívül maradnak! Mert az utak mindig jobban széjjelválnak. A tíz szűz példázatában is két csoport olajjal, illetve megtért szívvel vár, a másik pedig olaj nélkül, illetve meg nem tért szívvel!”

Dieterlen úgy látszik, egyes nyomtatásban megjelent prédikációt igen keménynek talált. Részben, mert élesen a lelkiismeretbe vágtak, részben pedig, különösen abból az okból, mert Blumhardt az imameghallgatás általánosságát hangsúlyozta –, amely éppen mélyebb tapasztalatai alapján – jelenleg nem volt érezhető. Blumhardt erre így válaszolt:

„Nem mondok egyebet, csak amit a Biblia hangsúlyoz. Főleg olyan dolgokat, amelyek a szív megtérését célozzák. Azt véled, hogy sokat mondok, és igen nagy ígéreteket teszek, amelyek nem teljeseznek be? Úgy gondolod, hogy beszédemhez hozzá kellene fűznöm: Az Úrnak ígéretei ma is érvényesek, de számtalan ígéret van, amelyek egyelőre nem teljeseznek be teljesen?

Vajon mi jogosít fel engem arra, hogy az Úr szavaihoz ilyen megjegyzést fűzzek? Emlékszem, hogy egyszer valami ehhez hasonlót mondtam neked bizalmasan, különösen a csodákra nézve, azzal a határozott megjegyzéssel, hogy azt nyíltan nem lehet mondani, mert meg sem értenék. Most pedig azt kívánod, hogy az embereket nyíltan figyelmeztessem, hogy amíg ismét el nem jő az Úr, addig a nagy ígéreteket nem kell úgy venniük, mintha azok ma is éppoly mértékben teljeseznének be, mint az Úr földi életében. Mire volna ez jó? Hogy az emberek ne hagyjanak fel teljesen az imádsággal? Mit gondolsz, hogy az embereknek nagyobb bizalmuk lenne az imádkozáshoz, ha azt mondanám: egyelőre még nem kapják meg az ígéreteket? Vagy talán azért van szükség a figyelmeztetésekre, hogy ne kelljen az embereknek mindig azt gondolni, hogy imádságuk helytelen, illetve rosszul imádkoznak? Itt van voltaképpen a baj! A kényes pont! Hidd el kedves Testvér, a valóság az, hogy az emberek a legtöbb esetben nem azok, akiknek lenniük kellene, mégha nem is tudom megmondani nekik, hogy hol a hiba. Te azonban keménynek és helytelennek találod, ha beszédemmel az emberek lelkiismeretét felébresztem. Jól tudod, hogy ezzel csak segíteni kívánok az embereknek, és az Úr akaratára kívánok rámutatni, amelynek engedelmeskednünk kell! Hogy minden további nélkül szívük mélyébe hatoljak, és életüket irányítsam, hogy szabállyá tegyem az imádság meg nem hallgattatását – még csak részben is – anélkül, hogy arra a Szentírás valamiképpen jogot adna –, ez olyan kívánság, amelynek semmiképpen sem tehetek eleget! Még pedig annál az oknál fogva sem, mert ezzel a bűnbánatnak és hitnek első feltételeit veszélyeztetném.

Csaknem mindennap érkeznek hozzám bizonyítékok arra nézve, hogy az Úr mily csodálatosan hallgatja meg az imádságokat. (Minden posta hoz ilyen bizonyítékokat.) Hogyan mondhatnám akkor, hogy jó Megváltónk csodálatos! Egyik helyen ad, a másikon pedig nem ad?! Mi sem természetesebb, minthogy az emberekben van a hiba. Itt van a baj gyökere! Sokan önmagukkal már teljesen rendben vannak, de az Úr előtt még mindig nincsenek rendben. Azáltal, ami rendelkezésükre áll, már jóval előbbre kellett volna jutniok a hitben, mint ahogy jutottak. Hogy ezt észrevegyék, szükséges, hogy az igazságot tárjuk eléjük. Mivel pedig teljesen elhibázott és helytelen eljárás, hogy az emberek szemébe vágják hibáikat, szükséges, hogy a teljes Írással hívjuk fel figyelmüket. Aki pedig az Írásból csak egy jottányit is elvesz, az legkisebb lészen az Isten országában!” Ezután így folytatja:

„Így van ez a többi dologgal is. Azt mondod, hogy sokan vannak, akiknek egészen másra volna szükségük, mint amit a prédikációk nyújtanak. Ezt a kijelentésedet egyáltalán nem értem. Én bizonynyal sok emberrel beszélek, de még eggyel sem találkoztam azok közül, akiknek száma oly „sok”. Senki nem kíván mást, – ha kíván valamit –, mint lelki segítséget. Mindig újból tapasztalom, hogy leginkább akkor vannak megelégedve, ha a magam módja szerint, érthetően, egyszerűen az evangéliumot tárom elébük. Mással alig tudok hozzájuk férközni. Ne vedd rossz néven, de azt hiszem, hogy a magad véleményét és gondolataidat már jó előre beplántáld a mások lelkébe, és utóbb úgy tűnik fel előtted, mintha csakugyan tőlük eredne, holott belőled fakad. Azonkívül több, mint valószínű, hogy ezekkel az emberekkel nem igen beszélsz az Evangélium tulajdonképpeni alappilléreiről: a bűnbánatról és hitről! Embereiddel szemben, W.-ben helyesen jársz el, de, hogy másokkal szemben is helyesen jársz-e el, az kérdés. Én azonban az ilyenekkel szemben, akik a lelkiélet első lépcsőfokát át akarják ugorni, és akiknek az egyszerű Evangélium már mit sem nyújt, – igen szigorú vagyok. Hogy az egyszerű Evangélium ma is mily kimondhatatlanul sokat nyújt az embereknek, arról állandóan meggyőződöm. Mindenütt nélkülük térnek meg. Németország minden részében az egyszerű Ige által Isten gyermekeivé válnak az emberek. Csak amikor már az Ige megragadta őket, és megismerik bűnös szívüket, akkor jönnek hozzám tanácsért. Ilyenkor mindig könnyen tudok segítségükre lenni lelki téren, mert látom, hogy az Úr mindent megad, amire szükségük van. Nekünk nincs más dolgunk, mint könyörögni, hogy az Úr maga munkálkodjék, hogy mindig több ember keresse az egy szükséges dolgot, hogy bátran tudjunk előttük bizonyosságot tenni arról, hogy ha a helyes úton járnak, akkor semmi esetre sem távoznak el Tőle üresen. Olyan emberekkel azonban, akik előzőleg nem tartanak szigorú önvizsgálatot, azokkal nem is tudok mit kezdeni. Nagybőrára csak bajom van velük, mert mindig csak védekezni és igazolnom kell magamat. Amellett töviről-hegyire mondok el mindent, és mégsem érek el többet, minthogy legfeljebb becsülnék. Én azonban nem arra való vagyok, hogy engem az emberek becsüljenek, hanem, hogy szolgálatom által megtérjenek!”

A továbbiakban Blumhardt bensőségesen kéri őt, hogy az evangélikus egyház kincsét, a hit által való megigazulás tanítását nagyra becsülje, és vigyázzon, nehogy a katolicizmus fogyatkozásait, helytelen jóindulatból csupán – túlságosan lebecsülje. Azután így folytatta: „Tudd meg Kedvesem, hogy voltaképpen miért vagyok nyugtalan. Egész működésem életkérdéséről van szó. Felelősséggel tartozom egy Úrnak, aki mindent nagyon szigorúan vesz! Ő bizonynyal nem tűri, hogy az, ami által Evangéliuma a Szentlélek vezetésével keresztül tört és hozzánk is eljutott –, ne részesüljön kellő méltatásban. Mégha csupán arról lenne is szó, hogy ezreknek és végül minden keresztyénnek lelke nyitva maradjon előttem. Mert a legtöbbnek szíve, lelke azonnal bezáródik, ha meggyőződését – még csak látszólag is – megsértem. Úgy kell magamat tekintenem az Úr előtt, mint aki a keresztyénség talaján áll. Hálát is kell adnom ezért az Úrnak olyképpen, hogy ezt a talajt megbecsülöm és ápolom. Az Úr adjon nekünk világosságot, alázatosságot és józan értelmet! A példázat azt mondja: „Ő azonban nem akará!” Miért? Ennek megvan az oka. Oh Kedvesem! A bezárt szívek ajtajait megnyitni nem könnyű dolog!”

E levelek, minden más leírásnál jobban mutatják Blumhardt lelki magatartását, amelyet a nagy csend és látszólagos hanyatlás idején tanúsított. Erősen, szilárdan, minden rajongástól menten, rendíthetetlenül állt nemcsak felelősségének, feladatának és céljának, hanem a végső győzelemnek is biztos tudatában! A nagy lelki fellendülésre vonatkozólag, amely Brodersen-né halálával egyelőre csak Blumhardt családjában állott be, meg kell elégednünk azzal, amit már fentebb Blumhardt mondott el. Az a körülmény, hogy Blumhardt fiai – nevezetesen a két fiú, akik a lelkeszi pályára léptek –, körülbelül ebben az időben tértek vissza a szülői házba, vagy legalábbis annak közelébe, részben szintén hozzájárult a változás előidézéséhez. Most ők lépnek előtérbe.

Blumhardt, gyermekeinek nevelését teljesen egyéni módon irányította. Az ifjúsággal szemben tanúsított, csaknem a merészséggel határos elnézését ismerjük. Ugyanígy érthető, hogy a möttlingeni nagy tapasztalatok óta legbensőbb vágya volt, hogy gyermekei a házában uralkodó szellem befolyása alatt növekedjenek. Aggódo figyelemmel igyekezett őket megóvni a világ befolyásától. Ennek érdekében nagy áldozatokat is hozott. Nem csupán a maga, hanem gyermekei szempontjából is. Részben ő maga, részben pedig házitánító által otthon taníttatta őket, amíg gimnáziumba nem kerültek. Számára, aki már akkor rendkívül elfoglalt ember volt, ez olyan feladatot jelentett, amely utolsó erejét és minden szabadidejét igénybe vette. Bizonyos tekintetben azonban gyermekei számára is nagy áldozat volt, amennyiben a tanításnak ez a módja semmiképpen sem érte el a nyilvános oktatás színvonalát, és a vizsgát nagyon megnehezítette számukra. A mód, ahogyan Blumhardt gyermekeit az általános műveltség ismeretébe vezette, igen sajátos volt. Ő a tudomány minden ágában otthon volt. Amit tanított, szellemének teljes jellegét viselte magán, és így bizonyítva igen kellemes tanító volt annál is inkább, mert tanítási módszerének alapszabálya a szabadság volt, amit minden körülmények között érvényre juttatott. A tanítványok számára csak az volt nagyon kellemetlen, hogy atyai tanítójuk minduntalan akadályozva volt a tanításban, és sokszor tanítás közben is elhívták. E merész nevelési módszer főcélját Blumhardt mindazáltal elérte. Fiai szellemi téren is gyermekei voltak és maradtak, és ez a tény Blumhardt nagy bátorságát is fényesen igazolta. Három fia, Károly, Kristóf és Teofil, a stuttgarti gimnáziumba kerültek. Ott a Heider családnál helyezte el őket, ahol olyan otthont találtak, hogy jobbat sem kívánhattak. Azonkívül más ismerős családok, mint Chevalier és Engelmann, teljesen pótolták a szülői házat.

Blumhardt egész idő alatt, míg gyermekei tőle távol végezték tanulmányaikat, rettegéssel és félelemmel gondolt rájuk. Hozzájuk intézett leveleiben a fiatalos elevenség tekintetében, sajátos módon, csodálatos szabadság és jóindulat jut kifejezésre. A valóságos veszélyek tekintetében azonban, amelyeket a világ fejedelme állít a fiatal lelkek elé, – mindig aggodalmasan és szigorú komolysággal intette őket.

Egy alkalommal, amikor Blumhardt meglátogatta fiait Stuttgartban, nem találta őket otthon. Ijedt arckifejezéssel mondták neki, hogy úgy félig-meddig a saját felelősségükre a cirkuszba mentek. „*Úgy, a cirkuszba, akkor én is odamegyek!*” Valóban sikerült is egy sorral feljebb a gyermekei mögött helyet kapnia. A fiúk mit sem sejtve, figyelmesen szemlélték a lovaglás művészi mutatóványait, amikor mögöttük hirtelen csak megszólal édesapjuk igen barátságos hangon: „*Kristóf, én is itt vagyok!*”

A gimnáziumi érettségi után a két fiú: Kristóf és Teofil – akik a lelkészi pályára készültek – Tübingiába kerültek. Mindketten egyszerre tették le a papi vizsgát 1866-ban. Kristóf az áldott emlékü Henhöfer által nevezetessé vált Spöckbe került segédlelkésznek. Itt a tiszteletreméltó Péter lelkész atyai és buzdító jóakarátának köszönhetette, hogy le nem mondott lelkészi hivatásáról, amelyhez nem érzett semmi tehetséget. Innét a Boll közelében fekvő Dürnauban lett segédlelkész, ahol két évet töltött. Ez idő alatt a gyakori látogatások nyomán teljesen beleélte magát édesapja munkakörébe. 1869-ben azután Bollba tért vissza, hogy édesapjának a szolgálatban segítségére legyen.

Teofil először, mint segédlelkész Gruibingenbe került. Azután Nizzába került egy elzászi családhoz, mint nevelő. E családdal való összeköttetése révén hamarosan elnyerte a helyettes lelkészi állást Barrban. 1869 őszén a fent említett Dürnauba került. Itt kapta meg 1870-ben kinevezését, mint tábori lelkész. Katonáival egészen Páris kapujáig jutott. Ezután még három helyen, Gruibingenben, Kaiserbuchban, Issingenben működött, mint helyettes lelkész. 1872-ben ő is az atyai házba tért vissza, ahol eleinte mindenben kisegített, később pedig Blumhardt írói munkájában lett erős támasza. Közben azonban egész idő alatt, majd itt, majd ott teljesített helyettes szolgálatot, vagy másmilyen módon volt segítségére egyházának. Működése nyomán mindenütt gazdag áldásnak nyomait lehetett tapasztalni.

Blumhardt mindkét fia, Kristóf és Teofil hamarosan meg is házasodtak. Munkakört és lakást Bollfűrdőben kaptak. Miután pedig idősebb fia, Károly – aki Rajnában telepedett le, mint gyáros – ugyancsak megnősült, annak családja is Bollfűrdőben lakott, és őmaga is főleg ott tartózkodott; továbbá a legfiatalabb Nathanael, aki Bollfűrdő birtokait kezelte, és végül Blumhardt leánya, Mária is férjhez ment Brodersen Emilhez, Tódor legfiatalabb öccséhez, és a „*kegyelem házában*” munkálkodott, – Blumhardt szívének legforróbb vágya, amely az ébredési időből fakadt, hogy gyermekeit egyszer mind maga körül láthassa, és lélekben annál biztosabban legyenek vele *egyek az Úrban*, – beteljesedett.

Mielőtt a ház történetét befejezném, még egy öröndetes külső eseményt is közlök. Azt ugyanis, hogy az idők folyamán jó ivóvizet is nyertek.

II. FEJEZET. BOLLFÜRDŐ LELKÉSZE.

19. A családapa.

Ha valaki, mint látogató, Bollfűrdőbe érkezett, azonnal megérezte az ottani szokás egyik sajátosságát. Megérkezéséről ugyanis alig vettek tudomást. Ez csupán első jele a házban uralkodó ama szokásnak, hogy a vendégek teljes biztonságban érezhették magukat a házigazda felől. Blumhardttal csak az étkezési és istentiszteleti órák alatt találkoztak. Hogy mindazonáltal szeretettel várták és örültek érkezésüknek, azt érezték, de a vendéglátó iparban általában szokásos ostromló szolgálatkészséggel nem zavarták őket. Ellenben arra nagyon ügyelt Blumhardt, hogy az étkezésektől és áhítatoktól ok nélkül senki távol ne maradjon!

A fürdővendégek vegyes voltára, különösen a gyengélkedők és betegek nagy számára, valamint az előkelő vendégekre való tekintettel a reggeli időt 8 órára tették. Ha ez a késői reggeli idő valakit tovább való alvásra ösztönzött, akkor azt felébresztette a reggel 7 órakor felhangzó ének. Ekkor volt a személyzet reggeli áhítata, amit kezdetben Blumhardt, később Brodersen Tódor, és még később, két lelkész fiának egyike vezetett. Ezután következett a családi áhítat. Blumhardt nagyszámú családja egy nagy teremben gyülekezett össze reggeli áhítatra, ahol az első hely a gyermeksereget illette, amely 24 vérszerinti unokából, és több, a családhoz tartozó gyermekből állt. Itt különösen jól érezte magát Blumhardt. Mint testőrségét és csapatának színe-javát tekintette e gyermekeket. Tiszta, egyszerű bizalmuk az Úrban és abban, amit Ő hozni akar, nagy örömmel töltötte el Blumhardtot. Úgy imádkozott velük, mint gyermek a gyermekkel. Nem leereszkedőleg, hanem tulajdonképpen lényéből fakadó módon. Éppen azért igen rövidek és egyszerűek voltak ezek az imádságok.

Amikor a szülők és a gyermeksereg összegyülekeztek, bejött Blumhardt. Leült, halkán csengetett és imádkozott. Ezután énekeltek. Az ének végszavainál már mozgolódás támadt a legkisebbek között. Amint befejezték az éneket, odatipegtek nagyapához, utánuk az anyák hozták karjukon a legkisebbeket, ezeket pedig követték a nagyok. Mindenkit kézrátétellel megáldott e szavakkal: „Az Úr áldjon meg!” – Betegeknél, születésnapj vagy más különleges alkalomkor e rövid áldáskívánásnál többet is mondott. Végül ismét énekeltek. Az énekeket mind Blumhardt saját szerzeménye alapján énekelték, és a legapróbb emberké is boldog örömmel csatlakoztak az énekléshez, anélkül, hogy zavartak volna. Közben már reggelihez is csengettek. Mire Blumhardt az étterembe ért, vendégei már mind ott voltak. A reggelizést rövid imádsággal kezdte: „Urunk áldd meg, amit adtál, kérlek!” Reggeli után kinyitotta a bibliai vezérkönyvet. Először azokat említette, akiknek születésnapjuk fel volt jegyezve a könyvben. Azután azokat, akiknek vezérigéje erre a napra esett. Ugyanis újév napján e könyvben feljegyzett minden barát számára egy vezérigét húztak. Főleg abból a célból, hogy az év valamelyik napján az illető Bollfűrdőre emlékezzék, és Bollban is megemlékezzenek róla.

Ebéd után egy zsoltárt olvastak, és imádságban hálát adtak az Úrnak, vagy a gyermekek énekeltek. Vacsora után a Szentírásból olvastak egy részt folytatólagosan, amit Blumhardt hol rövidebben, hol pedig hosszabban fejtegetett. Az áhítatok rendszerint énekkel kezdődtek, és énekkel fejeződtek be. Ilyenkor nagyobbára Blumhardt zsoltár és próféta énekeiből énekeltek.

Szívesen és nagy örömmel vették a reggeli, ebéd és vacsora utáni megbeszéléseket. Blumhardt sokszor vágyott is a komoly kérdésekre. E kérdések nyomán Isten országának titkai mindig más oldalról és mindig tisztábban tárultak eléje. Ezek a megbeszélések sokszor mélyen a szívbe és lelkiismeretbe hatoltak, és ragyogó világosságot gyújtottak! Blumhardt

mindenesetre azokat a beszélgetéseket vette a legszívesebben, amelyekben közvetlen lelki-kérdésekről volt szó, vagy Isten országának nagy eseményeire vonatkoztak. Ámbár minden más emberi dolog is érdekelte. Mert nem volt olyan kérdés, amelyet nem tudott volna Isten országára vonatkoztatni.

Éppen azért különösen kedves és serkentő volt a számára, ha élesen kikristályosodott jellemű és magas állású férfiak keresték a vele való összeköttetést, még ha azok hadilábon is álltak a keresztyénséggel. Rendszerint ő volt az, aki e beszélgetésekből a legtöbb tanulságot nyerte. Blumhardt az erényt és tehetséget minden embernél a józan beszédben és viselkedésben kereste és találta meg. Ő mindig is csak tanulva akart tanítani. Éppen azért voltak e beszélgetések oly vonzók és gyümölcsözők. Olyan dolgokban azonban, amelyre nézve isteni világosságot nyert, – megingathatatlan volt! Minél erősebben és tisztábban éltek benne ezek a nézetek, minél inkább egyedül érezte magát, és másokkal szemben egyre csak védekeznie kellett, – annál nehezebben tudta elfogadni még a helytálló, előtte új gondolatokat is, mert mindig attól tartott, hogy azok, nézeteivel ellenkeznek. Ez a magatartása azonban csak nagyon ritkán jutott érvényre. Általában minden téren, ahol ügyességet tapasztalt, és ami az emberek életét valamilyen formában érintette, szívesen tanult. Amellett természetesen csaknem egy ugrással azonnal az Úrral és az Ő országával hozta összefüggésbe a dolgokat.

Ámde minden gyengédsége ellenére is érezni lehetett a benne rejlő vaserényt és eleven erőt. Bensőleg mindig az Úrnál maradt! Ha közelében egy párbeszéd viharossá vagy ingerültté vált, – akkor a legnagyobb szívélyességgel közbelépett, és – ha igen előkelő úr volt is az illető, – szelíden azt mondta: „Ez nem való ide! Most hallgass te is, meg te is!” A másokkal való érintkezésben alig tudta megszokni a magázást. Egy gróf egyszer azt mondta: „Azt hiszem, ha egy király jönne Bollfűrdőbe, három nap múlva azt is tegeznék itt.” Ez a feltevés azonban túlzás volt, mert magasrangú hölgyeket mégis csak magázott Blumhardt. Úgy általában azonban mégis igaza volt a grófnak. Blumhardtot önkéntelenül is uralta ez a szokás, de megvolt ennek a mélyebb értelme is. Aki Blumhardt házának küszöbét egyszer átlépte, azt papi módon Isten elé vitte. Ennek következtében nem látta másként az illetőt, csak abban a világosságban, amint az Úr előtt állt. Testvéri érzésének mintegy szükségszerű tartozéka volt, hogy napjainknak e különös hazugságán egyszerűen túltegye magát. Másrészt azonban, mint Bollfűrdő lelkiatyjának, úgyszólván kötelessége is volt. Blumhardt azon a véleményen volt, hogy az embereket nem szabad kétféleképpen kezelni. Ünnepestes módon a templomban, ahol egyetlen lelkész sem magázza hallgatóit, és világi módon az asztalnál. Szóval, nála a tegezés egészen természetes volt. Ez a „te” szó hozzátartozik ahhoz a benyomáshoz, amit egykor egy hittudós nyert Blumhardtnál: „Úgy érzi magát az ember, mintha évszázadokkal visszamenőleg az apostoli napokban élne.” Hány elárvult, e hideg világban élő idősebb leánynak adta az első felüdülést, és ébresztette fel bennük a régen nélkülözött otthon érzését, amikor az atyai hangú „te” szót hallották Blumhardt ajkáról! Amellett mennyi természetellenességet és merev formáságot lehet elhárítani ezzel az egyszerű „te” szócskával!

Most Blumhardt magatartásának még egy oldalát szemléljük, amelyről igen sokat beszélnek: az előkelő emberekkel szemben való viselkedését. Tudjuk, hogy Blumhardtnak sok hálás tisztelője volt a magasabbrangú és főnemesi családok között is. Ezt különösen kiváló lelki-gondozói adottságának köszönhette. Az ilyen lelki-gondozói érintkezésnél, az osztálykülönbség tekintetében igen józan és szent magatartásra volt szükség. Blumhardtnál a tegezés nem rajongó korlátoltságból, vagy álszenteskedő irigységből fakadt. A felsőbb osztály elismerése néha olyan módon nyilatkozott meg Blumhardtnál, hogy néha még a középosztályból való vendégek is félreértették, és rossz néven vették. Ő azonban ezekben az emberekben is csupán a megváltásra szoruló és megváltott testvért látta.

Még a möttlingeni időben történt, hogy Blumhardt egy előljáróval utazott, aki szívében már régen aggodalmaskodott amiatt, hogy a felsőbb körök részéről feléje áramló elismerés és nagy

tisztelet végül még ártalmára lesz Blumhardtnak. Az állomáson, ahol kiszálltak, egy hercegnő jött Blumhardt felé, hogy köszöntse. Blumhardt tiszteletteljesen és szívélyesen viszonzta a köszöntést. – Ám mi történt? A hercegnő mögött észrevett egy kedves, öreg barátot és testvért parasztgúnyában. Bocsánatot kért a hercegnőtől, és odasietett az öreghez. A hercegnő pedig, türelmesen várt, amíg a két testvér benső örömmel üdvözli egymást. Az előljáró erre aggodalmából teljesen kigyógyult.

Egy királyi család egyik hölgy tagja, aki Blumhardtot közvetlenül ismerte, utazása közben hallotta, hogy Blumhardt ugyanazon a vonaton utazik. A legközelebbi állomáson egy szolgálatot teljesítő urat küldött utána, hogy keresse meg. Blumhardt utazótáskájával a kezében ment oda hozzá. Meghajolt, üdvözölte, és az Úr gazdag áldását kívánva a hölgynek, mindjárt bocsánatot is kért, hogy csomagjai után kell néznie, és búcsúzott.

Blumhardt szívélyességének bizonyítékait – amelyet a magasabb körökkel szemben tanúsított –, nem hozhatom nyilvánosságra a nevek miatt, amelyekkel összefüggésben vannak. Ámde Blumhardtnak e tekintetben való felfogására, némi világosságot nyújt a következő levél, amelyet Möttlingenből küldött egy barátjának, és amelyben magyarázatot ad a házában tapasztalt mérsékelt fényűzés tekintetében, mialatt egy igen előkelő hölgy tartózkodott nála:

„A fejedelmi vendég tiszteletére vonatkozó fényűzésről is szeretnék néhány szót szólni. Elsősorban azt kívánom megjegyezni, hogy nem a saját pénzemből szereztem be a szükséges dolgokat, – hiszen születésemtől fogva nem rendelkeztem pénzzel. – Ha tehát annak ellenére módomban van ilyen költségekbe bocsátkozni, anélkül, hogy a jótékonyt elmulasztanám, – akkor ezt onnanfelülről való olyan intésnek tekintem, hogy ilyesmit *szabad* és *kell* cselekednem, mert ebből a hivatásból, amelybe Isten állított, – vagyont gyűjteni a legnagyobb bűn volna. Gazdag nem lehetek, de be kell rendezkednem mindenféle ember számára, hogy az örökkévalóság szempontjából *minden* embernek szolgálhassak.

Nem keresem a fényűzést, ezt mindenki tudja, – de őrizkednem kell attól, hogy makacsul ragaszkodjam az egyszerű keretekhez, ha Isten másként vezet. Ha tehát anélkül, hogy keresném, – egy hercegnő jön hozzám, akkor kötelességem, mint minden emberrel szemben – azon gondolkodni, mit kell tennem, amit tehetnék, – hogy a hercegnő jól érezze magát? Én nem tudom, hogy Istennek még milyen céljai vannak velem. Az eddig történtek is már túlhaladják minden várakozásomat. Úgyannyira, hogy néha szinte megijedek. Nekem azonban mennem kell, ahogy az Úr vezet, vagy pedig engedetlenkedem. Napjainkban semmire sincs égetőbb szükségünk, mint olyan férfiakra, akik kicsinyek és nagyok tudnak lenni egyszerre! A magasabb körökben már sokat munkálkodtam, és bizonytalanságom miatt sokat kell munkálkodnom. Azoknak éppúgy rendelkezésükre kell állnom, mint az alacsony származásúaknak. Mindketten egy mennybe akarnak jutni! Azzal, hogy erősen ragaszkodom csupán csak az alacsonyhoz, a legkevésbé sem vonzok senkit, inkább csak taszítok. Semmitől sem félek annyira, mint az ítélet napján ama szemrehányástól, hogy merev, makacs és gögös alacsonyságból valakit úgy elriasztottam, hogy közelembé sem juthatott. Egyébként a berendezésnek legalább a felét megfizették. Persze többet nem is engedtem fizetni!”

A „Betegség és Gyógyulás” című füzetben oly élénk színekben van ecsetelve Bollfürdő családi élete és Blumhardt magatartása, hogy egy részét feltétlenül ismertetem belőle.

„A célt, amelyre vágytunk, végül elértük: Egy tekintélyes kastély, két szárnyal. Új, modern építkezés. A kastély barátságos sárga festésével és zöld zsálujával egy angol kert mögül tűnt elő. Mielőtt még sokat gondolkodhattunk volna, kocsink már a parkban futott. Itt különböző előkelőségek ültek és sétáltak. Amikor az udvarba hajtottunk, leugrottam, hogy körülnézzek, vajon a sok ajtó közül melyikhez hajtassak. Az oszlopcsarnok főbejáratához, vagy egy mellékajtóhoz? Az udvarban selyemruhák suhogása hallatszott, de a legkisebb mértékben sem vett rólunk tudomást senki. „Óh, micsoda előkelőség!” – sóhajtott mély szorongással Augustza. Közben egy könyörületes lélek, aki szánakozott tanácsalanságunkon, lekiáltott az emeletről: Jobbra van a bejárat! A kocsis odahajtott és én bementem. Először nem láttam senkit. Azután

egy előkelőséggel találkoztam. Megkérdeztem, hogy beszélhetnék-e Blumhardt lelkésszel? „Azt nem tudom”, volt a válasz. Beléptem az étterembe, és néhány jelenlévő nőszemély előtt megismételtem a kérdést. Erre egy megnyerő, szelíd női hang egy gyermekhez fordulva így szólt: „Eredj, szólj Apának!” A kedves Blumhardt lelkészné volt. Rögtön megmondtam neki, hogy kit hoztam. „Óh, szobája még nincs rendben. Azt hittem, még csak holnap érkezik.” Miközben kijött velem a kapuhoz, megmagyaráztam, hogy Augusztát azonnal olyan helyre kell vinni, ahol lefekhet.

Augusztá mind nyugtalanabb lett kocsijában. „Az Istenre kérlek, siessetek, hogy már kijöhessek innét, mert már nem bírom tovább!” Közben Blumhardt is megérkezett. Azonnal intézkedett, hogy egyelőre a nappali szobában a pamlagra fektessék. Két férfi egy támlásszéken bevitte Augusztát. Blumhardt egy pillanatra bement hozzá. Néhány barátságos szót váltott Augusztával, és azt mondta, négy óráig másutt lesz elfoglalva. Biztosította, hogy minden rendben lesz, csak nyugodjék meg. Augusztá rendkívül ideges volt és sírt. Arra kért bennünket, hogy hagyjuk magára. Elmentem sétálni a kertbe. Itt találkoztam Sp. segédlelkésszel, aki utánam jött. Azonnal jóbarátságba jutottam vele. Igen kedves, okos és hívő sváb volt. Amint a kertben sétálgattunk, több személyt is bemutatott. Alaposan kikérdeztem, és így hamarosan 4 óra lett. Ez a közös uzsonna ideje volt. A csengőjelzésre mindenfelől özönlöttek a vendégek az étterembe. Augusztát közben már szobájába vitték. Az étteremben két hosszú, 60-70 személyes asztal állott.”

„Áhítat után egy éneket énekeltünk, amit Blumhardt előbb soronként felolvasott. Ez azonban nem volt unalmas, erőszakos énekelgetés, hanem a templomi énektől teljesen eltérő, sajátos, megkapó módon énekelték az egészen különleges dallamot. Utána pedig egy rövid hála-imádság következett. Így röviden elmondva, az egésznek pietizmus illata van, és titkos gyülekezet látszatát kelti. Biztosítlak azonban, hogy mindabban, amit Blumhardt csinál, még csak nyoma sincs a pietizmusnak, vagy valami egészségtelen dolognak. Friss, vidám szellem lengi át az egész házat. Szinte azt az eleven benyomást kelti az emberben, hogy ez az Isten békessége, amely minden értelmet felülhalad! Ez a szellem mind külsőleg, mind belsőleg egyaránt érezhető. A legkisebbet és a legnagyobbat is áthatja. Az itteni légkör úgy hat a lélekre, mint a beteg testre a szabad hegyi levegő. A békességnek nyugodt érzete, mint szoros kapocs zárta körül az egész vendégsereget, és a legkülönbözőbb emberek csodálatos egyvelegét valóban egy családdá forrasztotta.

Ebben a teremben naponként különböző nemzet egyesült. Ott tartózkodásom alatt képviselve volt: Norvégia, Hollandia, Dánia, Franciaország, Svájc, Poroszország, Szászország, Oroszország, Bádén, Bajorország és Württemberg. A külföldiek közül persze csak olyanok, akik a német nyelvet legalább is értették. A legkülönbözőbb társadalmi osztály között még hercegi személyek is voltak. Az egyik asztalnál például egy orosz udvarhölgy, a másik asztalnál pedig egy paraszt ült. Az emberek közé állított hazug etikett, gőg és önzés hamis korlátai egyszerűen leomlottak. Minden igaz és természetszerű különbségre és korlátra oly finom, fesztelen és természetes tapintattal vigyáztak, hogy a házban uralkodó beszédmodort és viselkedést csupán szociális szempontból is mesterműnek lehetett volna mondani, ha nem lett volna még annál is sokkal több! Ez voltaképpen az úgynevezett keresztyén szabadság volt, amely természetes következménye volt annak, hogy itt az emberek szívük mélyéből ragadták meg a hitet, és azt teljes mértékben élték is!

Az embernek szíve valósággal kitágul és örvendez ebben a házban, ahol úgyszólván a keresztyénség – az Ige – testté lett, és amit másutt aligha lát az ember. Itt nem található az a válaszfal, amelyet a szent és szentségtelen között egyébként mindig fenn kell tartanunk. Amellett ami szent, mégsem lesz megszentégtelenítve, és ami természetes emberi, mégsem lesz jogaitól megfosztva. Minden, ami szent, annyira emberi, és minden emberi annyira átszellemült és természetes – minden kényszer nélkül –, hogy amíg ebben a légkörben élünk, az

a benyomásunk, hogy ez másként nem is lehet! Ugyanakkor nem tudjuk megérteni, hogy voltaképpen miért nem ilyen a többi keresztyén ház is? Egy jelentéktelen, de Blumhardtot jellemző eset jut most eszembe:

Egyik este jelen volt egy négy esztendőes kisleány az édesanyjával. Utóbbi, Blumhardt közelében ült, és a kisleányka azért is egy oszlop mögé bújt. Blumhardt vacsora után éppen a Bibliáját hozatta el, és mi vártuk a bibliamagyarázatot. Egyszerre midőn minden csendes volt, hirtelen megszólalt Blumhardt: „Kukukk! Kukukk!” – és egy ideig eképpen tréfálkozott a gyermekkel. Ezután ugyanolyan hirtelen elhallgatott, miközben azt mondta: „Most aztán légy jó gyerek, és maradj csendben!” A Efézusi levél 2. részénél tartottunk, amelyet Blumhardt olvasott fel. Azonban meg vagyok győződve arról, hogy – hozzám hasonlóan – senkit sem zavart ez a gyermekség, és a legkisebb mértékben sem érintett kellemetlenül.

Az esti áhítatot rendszerint egyszerű, kiválóan tiszta és mély bibliamagyarázat zárta be. Végül megkérdezte Blumhardtot, vajon nincs-e valakinek valami megjegyzése, vagy határozott kérdése? Előadásában nincsen semmiféle pátoz. Egyszerű társalgási hangon beszél, amely megkapó komolyságig fokozódik. Amellett a szónoki beszédnek még a nyoma sincs benne. Blumhardt személye egyáltalán nem az, amit általában tiszteletet parancsolónak szoktak nevezni. Ellenkezőleg, a legnagyszerűbb és legkedvesebb semmibevevés benyomását kelti. Nem tekinti magát valami kiváló személyiségnek. Amikor társalog, akkor sem beszél valami különleges dolgokról. Csupa humor és tréfálkozás. A kegyeskedő beszédnek úgyszólván ellensége. Közelében az ilyesmi nem is juthat érvényre. Jellemének fő alapvonása, a gyermekség, a szabad, magvas, világot átfogó szeretet. Feleségében nagyszerűen egyesül a Mária és Márta lélek. Természettől fogva Mária lélek, de az önmegtagadó szeretet gyakorlása terén olyan, mint Márta!

Amikor megérkeztünk, legfiatalabb gyermeke – alig félesztendő –, súlyos betegen feküdt. Ő maga sem merte már remélni, hogy jobban lesz. Ha azonban ezt nem mondták volna, senki sem vette volna észre sem Blumhardton, sem pedig feleségén. Ugyanaz a derült egykedvűség látszott rajtuk másnap is, amikor a gyermek mégis jobban lett. Másoknál azt mondaná az ember: Ez természetellenes: Én azonban csodálkozva láttam, hogy mit jelent a nemes és nagy szív, amely erős volt a kegyelem által!”

A reggeli áhítat a nagy vendégcsalád közösségi életének tetőpontja volt. Blumhardt elmélkedései, a különböző módok között, amelyekben, mint az „Ige szolgája” vett részt – a leg-sajátlagosabbak és legszebbek voltak! Itt valósággal elemében volt Blumhardt. A szabad, fesztelen beszélgetést végtelenül szerette. Ezekre az alkalmakra sohasem készült. Ha nem tudott mit mondani, akkor hallgatott. Építő elmélkedés alkalmával robotszolgálatot végezni – egyáltalán nem volt kedvére. Hogy azonban ne tudott volna valamit, az csak nagy ritkán fordult elő. Szelleme kétszeresen is meg volt termékenyítve. Először a *Biblia* által, másodszor az *emberek* által. A Biblia, számára olyan volt, mint egy nagy park, amelyet gyerekkorától kezdve ezerszer is bebarangolt. Nem volt egy talpalatnyi helyecske, amelyet ne ismert volna. Azok között is kevés volt, amelyekhez nem fűződött volna valamilyen szent emlékezés. Így a meglepetés is üdítő volt, amikor egy felütött bibliai vers ismét egy kedvenc tájra emlékeztette, amelyet mindig új szemszögből, új meglátással szemlélt. Ugyanígy volt az emberekkel is.

A vendégek közül többen éppen előtte való nap voltak Blumhardt „szobájában”, ahol jobban megismerte őket. Némelyekért forrón könyörgött is éjszaka. Ezekre – így reggelizés közben – kutatólag tekintett, hogy arcukon az eredmény jeleit felfedezze. Mire a bibliaolvasáshoz jutott, gondolatban már minden vendégéért imádkozott. A nevek, amelyekre a születésnapok és vezérigék emlékeztették, lélekben messze távolságokra vitték, és így sokakért már éhezve és szomjúhozva ült a bibliai vers előtt. Ez volt az alapja annak, hogy a legismertebb bibliai mondás is új világosságban tárult eléje. Hogy amellet miért volt éppen a reggelinél oly

vidám, jókedvű és boldog, azt Blumhardt persze jól tudta. Ő valósággal ostromolta az eget imáival, és tudta, hogy az Úr gazdag, kegyelemteljes és győzelmes áldásával szüntelenül közelében van!

Nagy hála kötelezett bennünket Blumhardt fia, Teofil, hogy ezeket a reggeli áhítatokat gyorsírással jegyezte. Ezekből állított össze évenként egy kis kézikönyvet a naponkénti közös épülés céljából, amelyet „Mindennapi kenyér Bollfűrdőből” címen adott ki. Az 1878-as évfolyam tartalmazza talán a legmagvasabb példáit Blumhardt egyéniségének és beszédeinek. Sok évi elmélkedésnek az első válogatott csoportja főleg ebben az évfolyamban van összegyűjtve. Természetesen nem könnyű feladat, hogy ebből a válogatott gyűjteményből ismét kiválasszam a legjobbakat, mert csaknem valamennyi olyan, mint az a néhány, amelyet a továbbiakban ismertetek. Blumhardt egyes beszédei kezdetben bántóan, vagy ha nem értjük meg mindjárt, esetleg közönyösen hatnak. Ámde éppen az ilyenek válnak számunkra utóbb nagy hasznunkra. Ezekből ragadok most ki egy példát a Hóseás 14:3 vers alapján: *„Bűnbánó szavakat vegyetek magatokhoz és térjete vissza az Úrhoz! Mondjátok neki: Végy el minden álnokságot! És fogadd el azt, ami jó, és mi ajkunk tulkaival áldozunk neked.”* A megáldozott tulkok az áldozó, Istenért való személyes halálra adását jelképezik! Ajkunk tulcai pedig, a bátor bizonyágtétevés Isten kegyelméről a Jézus Krisztus által még akkor is, ha az az életünkbe kerül. Vannak azonban emberek, akik tulkaikat az istállóban tartják. Illetve, attól való félelmükben, hogy káruk származik belőle, nem tesznek bizonyágot! Végül még néhány példát ismertetek a tartalomra vonatkozólag: *„Boldogok a lelkiszegények”*: a szegénység tehát a legfontosabb! Az ideig való, földi kincs már egyáltalán nem tartozik ide. Ha van, úgy kell cselekedned, mintha nem volna. Ha nincs, annál jobb! Mert akkor sokkal közelebb vagy ahhoz, hogy szegénynek érezd magadat. A gazdag embereknek rettenetes nehéz, hogy szegénynek érezzék magukat. Minden emberen meglátszik abban a pillanatban, hogyha birtokában van valaminek. Az a tudat: „Nekem van valamim!” – eltörli az emberen az isteni benyomást. Ez az érzés istenellenes jelleget kölcsönöz az embernek, és úgy látszik, mintha körülötte minden angyalt elriasztottak volna. Tehát minél szegényebbnek érezzük magunkat, annál biztosabb számunkra a mennynek országa!

I. Mózes 32:10. „Kisebb vagyok minden jótéteményednél és minden hűségednél, amelyeket szolgálással cselekedtél.”

Jákóbot bensőleg mélyen megalázta és meghatotta Isten számtalan jótéteménye és hűsége. „Miért éppen velem cselekedted mindezt, és nem inkább másokkal?” Mások, ha Isten jóságát dicsérik, gyakran ezt gondolják magukban: „Nem csoda, mert hiszen sokkal jobb vagyok, mint mások!” Ezek azonban mind meglakolnak önzésükért. Az önelégültség által már érdemtelenné váltak Isten minden jótéteményére! Az emberek sokszor nagyon rossz néven veszik Jákóbtól, hogy atyjának hazudott, és testvérét az örökség miatt megcsalta. Egyszersmind a jó Istentől is rossz néven veszik, hogy ezt a „csalót” – ahogyan mondják – jótéteményben részesítette! De Jákób fenti kijelentésével a szívébe enged pillantani. Látjuk, hogy mélyen megalázkodott bűne miatt. Mint egy kitaszított fut el otthonról, de a következő éjszaka már megjelenik előtte a mennyei lajtorja, visszatérésénél pedig, Isten angyalai jöttek eléje. Az az érzés, hogy: „nem vagyok méltó”, kedvessé tette őt Isten előtt. Mi is gyakran sokat tulajdonítunk magunknak, amelyre Isten előtt érdemesnek tartjuk magunkat. Vesd el azonban mindazt, ami az öntetszélgsre vezet! Cselekedj úgy, mint Jákób, akkor téged is szeretni fog Isten!

I. Mózes 1:1. „Kezdetben teremtette Isten a mennyet és a földet.”

Mi következik ebből? – Hogy a menny és a föld Istené, és az is marad! Ami a mennyben és a földön él, az minden annak a tulajdona, aki azt teremtette! Ő abból, amit teremtett, nem dobhat el semmit, mint valami törött cserepet, és nem mondhatja, hogy újat csinállok helyette. Ami egyszer él, azt nem engedheti tönkre menni, és nem gondolhatja azt, hogy: „vége van”, hanem az Ővé marad! Ha Isten olyan jó volt, hogy a világot előhívta a semmiből, akkor azt,

amibe lelkét lehellte, az értelmes lényt, nem dobhatja el. Éppen azért a mennyet és földet sem akarja eldobni, hanem csak újjá akarja teremteni. Illetve megújítani. Mert a Biblia első szava igazzá teszi az utolsót: „Íme, mindent újjá teszek!” (Jel. 21:5.) A Biblia első szava már magában foglalja számunkra a reménységet. A teremtő Istennek a teremtményről is kell gondoskodnia. Már a Biblia első szava is megkívánja az üdvözítő Istent, és azt mondja nekünk, hogy jó kezekben vagyunk, mert Isten, az egész világ Teremtője.

Ján. 16:24. „Kérjétek és megkapjátok, hogy a ti örömeitek teljes legyen.”

Hinni és kérni, kérni és hinni – ezt nem szabad elfelednünk. Ha megszűnünk hinni és kérni hittel, akkor nem sikerülhet semmi. Akkor megáll a kocsi, és végül visszafelé megy. A kocsinak felfelé kell mennie, és ha az, a hit és imádság által nem tud felfelé jutni, akkor nemcsak megáll, hanem lassan-lassan visszafelé megy, és a mélységbe zuhan. Az imádság és a hit a hajtóerő. Ha ebben meg nem restülünk, akkor mindig tovább és tovább jutunk, és végül teljes lesz az örömünk. Örülni ugyan mindig vágyunk, de azt szeretnénk, ha az az ölkbe hullana. Ez azonban nem megy! Aki örömet kíván, méghozzá örökkévaló és mennyei teljes örömet, annak naponként törekednie kell, hogy hit és imádság által lassan, de biztosan felfelé kapaszkodjék. Minél feljebb jut valaki, annál szebb és teljesebb lesz minden, annál szabadabban tud lélekezni, annál több gyönyörűség tárul eléje, és végül eléri a csúcsot, amely teljessé teszi örömét. Az örömnek csúcsát azonban csak akkor érzük el, ha nemcsak te meg én, hanem az egész világ meg lesz váltva! Ez lesz a legnagyobb öröm, amelyet hit és imádság által egyszer Megváltónk kezéből fogunk nyerni.

Máté 6:21. „Mert ahol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is.”

Ha valamit kincsnek tartunk, akkor annak ajándékozzuk szívünket is. Óh, milyen olcsó is sokszor az ember szíve! Mily könnyen adja oda, és mily kevésre becsüli azt! Ez valóban szörnyű! Oda dobja a sárba, bezárja a pénzszekrénybe, vagy másvalahová veti. Ezért is minden bűn gonoszság, önmeggyalázás, mert azzal a legnemesebbet, a legnagyobb kincset, szívünket dobjuk a mélységbe. Dávid sokszor nevezi szívét „becsületnek”, ami annyit jelent, hogy saját személyét, legbensőbb énjét megbecsüli. Adja az Úr, hogy megtanuljuk értékelni magunkat, és azt, amit Isten adott azért, hogy önálló lények legyünk. Vigyázzunk, hogy szívünket oda ne adjuk cserébe semmiért, és ne legyen foglya semminek! Isten kincsének kellene tartanunk magunkat, és ezért egyedül az Ő számára kell tisztán megőrizni szívünket. Az ember azonban sokszor azt mondja Istennek: Eredj el tőlem! Semmit sem akarok Tőled! Szívemet annak adom, akinek akarom! – Ha így cselekszel Kedvesem, akkor nagyon gonosz napok jönnek majd rád, és súlyosan meg kell szenvedned azért, amit oly könnyelműen kockára tettél. Óh, mi lenne belőlünk, ha Isten nem volna könyörületes, és nem menne utána hűtlen gyermekeinek?!

Zsolt. 85:2. „Jóakarattal voltál Uram, földedhez; visszahoztad Jákób foglyait.”

Később is mindig újból ez a tény képezte alapját a reménységnek. Hogy Isten még megcselekszi ezt, erre építem én is reménységemet! Ha a fogoly és megkötözött népre gondolk, akkor arra is gondolnom kell, hogy e fogságból és megkötözöttségből meg fognak szabadulni! Isten minden bizonnyal elküldi a szabadulást!

Mindig bízunk kell abban, hogy Isten újból megcselekszi azt, amit előzőleg is elvégzett. Isten nem akarja, hogy az Ő tettei feledésbe menjenek. A két-három ezer évvel ezelőtt véghezvitt nagy tetteknél Isten nem mondhatja: „Most az egyszer és soha többé!” Sőt, ellenkezőleg, hogy az előzőleg történeteket felelevenítse, és mindenki előtt érvényt szerezzen annak, még egyszer megcselekszi azokat. Ha csak a próféták kijelentéseit, amelyekben maga Isten szól, buzgóbban olvasnánk, és azokat megszívlelnénk, akkor hamarosan észrevennénk, hogy az, ami az Úr eljövetelekor először történt az újszövetség csodái terén, még távolról sem

minden, aminek még történnie kell. Látható visszajövele előtt és közben is, újra ki fogja jelenteni magát nagy hatalommal, és dicsőséggel.

Jelenések könyve 1:16: „...szájából kétélű éles kard jő ki.”

Ez az igazság és hamisság kardja, amely a hitet a látszat-hittől elválasztja. Illetve, levágja az emberről az álszenteskedést, – amely által azt a benyomást kelti, mintha az ember valaki volna – ezután nem marad más, mint mezítelenség és szégyen! Ha némely keresztyénről a keresztyénség leplét lehúzhatnánk, akkor csupán ördögi vonás látszana bennük. – Ha az Úr kardjával levágná és lehúzná az emberről a képmutató cselekedeteket és az önzést, amely mint hamis és idegen köntös takarja be egész lényét, mily sivár és ijesztő képet nyújtana! Talán még az angyalok is elfordulnának tőle! Bár az Úr már hozzáfogna, és használatba venné kardját! Mert az emberek nem lesznek mások, nem lesznek alázatosak, és nem szomjaznak az üdvösségre addig, amíg az Úr maga nem tárja fel saját énjüket és szégyenüket; amíg le nem rántja róluk mindazt a látszatot, amellyel képmutató módon fénylenek és csillognak! Ezt meg is fogja cselekedni! Mert szeretet-művét – az emberek megváltását – véghezviszi még akkor is, ha ítéletképpen, előbb kardjával kell sokakon végigsuhintania! Irgalmassága mindazonáltal győzni fog! Ez a győzelem azonban megkívánja, hogy az emberek hamis ékességeit előbb a szájából jövő kétélű karddal levagdossa! Csak ezután öltöztetheti őket az üdvösség ruháiba, és adhatja reájuk az Igazság ékességét!

Hóseás 14:15: „Kigyógyítom őket hűtlenségükből; szeretem őket ingyen kegyelemből, mert elfordult tőlük az én haragom.”

Az Úr könnyes szemekkel nézi az emberek hűtlenségét, és azt gondolja: Majd visszaserzem őket! Illetve, „kigyógyítom őket hűtlenségükből!” S ha visszatérnek, szeretni fogom őket. Istennek és Megváltónknak valóságos lényét csak úgy tudjuk megközelíteni, ha Őt irgalmas Istennek gondoljuk, aki a hűtlenek és elfordultak gonoszságát és makacsságát meggyógyítja. Mielőtt kárhozná őket, ezerszer is megkísérli a gyógyítást. Minden erejét és hatalmát felhasználja arra, hogy őket visszaserkeztesse! Ha nem sikerül haraggal, akkor megpróbálja jóság, engedékenység, türelem, csendesség által, de mindig gondos figyelemmel. Végül pedig, még egyszer, – hatalmas, megrázó dolgokkal, de mindig azzal a céllal, hogy a hűtleneket meggyógyítsa. Így gondolkodik és cselekszik Isten! Ilyen értelemben kell fogadnunk az Evangéliumot is Jézus Krisztustól! Ha azonban a hűtleneket minden további nélkül elveszni hagyjuk, akkor nincsen evangéliumunk! Voltaképpen mire való az evangélium? Arra, hogy a hűtlenek újból visszatérjenek az Úrhoz. Mielőtt a pokol kapui megnyílnának, előbb még az ég nyílik meg, és Isten kinyilatkoztatja csodálatos hatalmát, mint Egyiptomban, hogy az elfordult emberiséget ismét magához vonja. Ugyanakkor a Szentlélek újabb ténykedése által is elvégzi azt a titkos munkáját, hogy az emberek hűtlenségükből teljesen kigyógyuljanak. Úgyannyira, hogy azután így szól hozzájuk: Kedves Gyermekeim, jöjjetek és engedjétek, hogy szeresselek benneteket!

Zsolt. 25:16. „Tekints reám és könyörülj rajtam, mert árva és szegény vagyok.”

Sokan beszélnek ehhez hasonlóan, de nem hitből! Nem hiszik, hogy az Úr valóban feléjük fordul és megkönyörül rajtuk. Az ilyen beszéd azután még szomorúbbá teszi őket, mint amilyenek. Ilyen oktanok vagyunk mi is! Azt mondjuk: „Tekints reám!” és egyszer helyett kétszer is kiáltunk: „Könyörülj rajtam!” Utána még háromszor is kiáltunk. Nekünk főleg azért kellene imádkoznunk, hogy a kegyelem szelíd áldásosője hulljon ránk. Sokan azonban összevissza imádkoznak, és imádságuk közben mindinkább elcsüggednek. Sok minden csak szokás, beszéd és érzelem lett nálunk, de nem „hit”! Amikor a fenti ígét, vagy ehhez hasonlókat olvasunk, akkor a hitnek azonnal ki kellene emelnie minket a szegénységből és árvaságból! Ha pedig nincs hitünk, – akkor az olvasott, de nem hittel megragadott Isten beszéde, csak még

mélyebbre dönt bele a szegénységbe. Ennek azonban nem az Ige, hanem a hitetlenségünk az oka. Adja az Úr, hogy megtanuljunk hinni, és hittel imádkozni!

Zsolt. 34:9. „Éreztétek és lássátok meg, hogy jó az Úr! Boldog ember az, aki Őbenne bíz!”

Tudjuk, hogy az Úr mindig jó, de napjainknak éppen az a nagy nehézsége, hogy minket és Isten jóságát mindig keresztezi a gonosz! Valami szörnyű, hogy még Isten útján is, mennyire keresztezi utunkat a gonosz. A földi lét legnagyobb nyomorúsága éppen az, hogy látszólag sokkal több dolgunk van a gonosszal, mint a jóval. A gonosz mindig élesen figyel, mikor járunk jó úton, és azonnal azon mesterkedik, hogy a jó útról letérítsen. Ezek azok a küzdelmek, amelyekben meg kell majd állnunk, hogy a gonosz legyőzhetőség, és csupán az Úr jóságát lássuk és érezzük. A gonosszal szemben sokszor elveszítjük a jó Istenben való bizodalmunkat. Nagy baj azonban, hogy azt, amit a gonosz cselekszik, sokan a jó Istennek tulajdonítják, és így a káromlás bűnébe esnek. Nagy meggondolatlanság részünkről, ha Istent és a világban uralkodó gonosz hatalmat egynek tekintjük. Igen lényeges, hogy a jó Istenbe vetett bizodalmat semmi körülmények között se veszítsük el, még ha Őt nem is halljuk! Vigyázzunk nagyon! Még ha úgy látszik, hogy minden ellene mond is, úgyannyira, hogy minden bizalmunkat csaknem elveszítjük – tartsuk szem előtt, hogy csupán az, aki az Úrban bíz –, az érezheti és láthatja meg Isten nagy jóságát.

Jer. 23:6-6. „Ímé, eljönnek a napok, azt mondja az Úr, és támasztok Dávidnak igaz ivadékot, és uralkodik, mint király, és bölcsen cselekszik és méltányosan, igazságosan cselekszik e földön. A maga idején megszabadul Júda, és Izráel biztonságban lakik, és ez lesz a neve, amelyen nevezik őt: „Az Úr a mi igazságunk.””

„Ha tehát még nincs itt, el fog jönni az idő! Az ivadék, a Megváltó Jézus Krisztus már itt van. Mint királyt azonban még nem ismerik el mindenütt. Mennybemenetele után való első időben ugyan, mint az Isten jobbján ülő király mutatkozott, a földön azonban megüresítette magát és ismét alacsony állapotba került. Rendszerint úgy tettünk, mintha csakugyan engedték volna, hogy király legyen, valójában azonban mi uralkodtunk a földön. Megszoktuk, hogy a saját akaratainkat, a saját kívánságunkat kövessük, és a Megváltót mellőztük. A magunk uralma lelki téren is nagy lett. Napjainkban voltaképpen sem a templomban, sem másutt nem uralkodik a Megváltó. Az emberek saját gondolataik szerint járnak el, és azt mondják: „ez az Úr akarata”, – de nem az! Ez az idő tehát még csak jönni fog, amikor a támasztott király itt a földön is, mint király jelenti ki magát. Mert meg van írva: „Ő uralkodik, és jogot és igazságot cselekszik a földön.” És ez lesz a neve: „Az Úr, a mi igazságunk!” Ez az idő jöni fog!

Sokan kérdezik, vajon a földön várhatjuk-e még az itt kilátásba helyezett dolgok beteljesedését? Becsüljük meg az Igét, és várjuk a Királyt. Higgyük, hogy Ő, aki jelenleg az Atya királyi székében ül, mint király fogja kinyilatkoztatni magát a világban, amíg minden térd Neki hajol meg, és ráesküszik minden nyelv, és így szólnak: „*Az Úrban van minden igazság és erő!*” (Es. 45:23-24.) Azért nevezik majd Őt: „Az Úr a mi igazságunk!”-nak, mert hiszen Őnélküle, az ő ügyük semmivé lenne. Ezek a helyek azért oly fontosak számomra, mert az utolsó időkre vonatkoznak, amelynél rendszerint a fekete királyra, az antikrisztusra gondolnak. Meg van ugyan írva, hogy lesznek ellenségek, ellenfelek, és egy antikrisztus is, de hatalomteljes antikrisztusról az Írás egyáltalán nem beszél. Ellenben sok helyen olvasunk egy Királyról, aki békességet hoz a világra, úgyannyira, hogy az utolsó idők végén a „jó” fog előtérbe jutni. Az utolsó időkről általában úgy beszélnek, hogy akkor éri el tetőpontját a gonoszság. Az Írás azonban végül is a „jó”-nak győzelméről beszél, amely legyőzi a gonoszt! Mert az Úr még úrrá lesz a földön, mielőtt eljön! Mikor pedig eljön, már azt kell mondanunk: „Az Úr a mi igazságunk!”

Ján. 13:8. „Ha meg nem moslak téged, semmi közöd sincs énhozzám!”

Péter nem akarta engedni, hogy a Megváltó megmossa lábait. Az Úr azt mondja: „Ha meg nem moslak, semmi közöd nincs énhozzám.” Ez annyit jelent, hogy akkor szennyes vagy, és

nem használhatlak! Ha Ő meg nem mos minket, nem is használhat fel semmire! Aki még bűnös, aki nem keresi, és nem akarja a bűnbocsánatot, aki Megváltó nélkül akar megigazulni, az még nem jelent semmit az Úr előtt. Az ilyenekkel nem is tud mit kezdeni. Segíteni sem tud rajtuk, mert nincs semmi közük hozzá. Valami egészen csodálatos, hogy a Megváltó gyakran minden szeretete ellenére sem tud az embereken segíteni, bármilyen nyomorultak is, – ha nem kérik. A kérés ugyanis részben már megbékélés. Ha valaki nem tud kérni, akkor az békétlen, és az is marad! Azoknál Isten semmit meg nem változtat. Minden megy a maga útján. Még a Sátánt sem akadályozza meg, bármit is akar cselekedni vele! Ezért is segített a Megváltó mindenkinek, aki Őt kérte. Kevés ember gondolja meg, hogy a szerető Isten a bűnös egyszerű kérését elfogadja, és ezzel mintegy értésére adja, hogy bűneire nézve is kegyelmet ad. Ha tehát a Megváltó meg nem mos minket, akkor nem is adhat semmit. Illetve, ha Általa meg nem békülünk Istennel, és az Ő érdeméért igazaknak és tisztáknak nem találhatunk. Mert akkor még semmi sem megy nálunk isteni szabály szerint. Azért hajoljunk meg alázatosan előtte, és engedjük, hogy alaposan megmosson minden bűnünktől!

Zsolt. 25:3. „Senki sem szégyenül meg, aki benned remél!”

Tehát, ki szégyenül meg? – Az, aki nem remél! Ki az okosabb, aki mindent remél, vagy aki semmit sem remél? Ha pedig az Úrban és dicsőségének kinyilatkoztatásában remélünk, okosak vagy balgák vagyunk? „Te igen sokat remélsz!” – mondják az emberek. Én azonban azt mondom: Az Úrra nem is tudunk eléggé várni, és nem is tudunk eleget remélni Tőle. Aki az Urat kevésbé várja és keveset remél Tőle, az balga, és nem is tudja, kicsoda az Úr! Aki egyáltalán határt von arra nézve, hogy meddig szabad mennie a reményben, az nem gondolkodik helyesen! Különösen, amikor látja, hogy a kijelentések, az ígéretek is korlátlanok! Ha utóbbi nem volna helytálló, akkor is azt mondhatnánk, hogy az, amit valaki remél, nem tartozik Isten szándékai közé. Ha azonban e szándékok megvannak, akkor bizonyosan az az okosabb és az a hívő, aki abban reménykedik! Egyelőre minden gonoszságban vesztegel, illetve az ördög uralma alatt van. Az Úrról azonban meg van írva, hogy Ő azért jött, hogy az Ördög munkáit lerontsa (I. Ján. 3:8.) A reménységben várakozó tehát azt mondja. „Az Ördögnek el kell pusztulni!” Vajon sokat mond ezzel? Mi tehát várjuk az Urat! Ha pedig várjuk Őt, mint Megváltót és Szabadítót, aki minden szolgaságból, megkötöttségből, és a sötétség hatalmától megszabadít, akkor egyáltalán nem cselekszünk sokat! Vagy nem ér semmit az egész keresztyénségünk, vagy pedig hit és imádság által győznünk kell! S ha az emberek közben bolondoknak tekintenek is, mit jelent az? *Senki sem szégyenül meg, aki Benne remél!*

Sir. 3:58. „Te perelted Uram, lelkem perét; te váltottad meg életemet!”

Ez annyit jelent: „Uram, te vezesd lelkem perét, te légy ügyvédje. Súlyos vád terhel, és életem veszélyben van. A bíró élesen tekint reám, és félek nagyon, hogy lelkem elveszti a pert. Nem tudok tanácsot. Jeremiást ugyan igazságtalanul vádolta a nép, de miként állunk mi, akiket Isten színe előtt vádolnak? Valamennyiünknek egy ügyvédje van: Jézus Krisztus! Ha az ítélőszék nem bocsát szabadon, akkor szót emel érdekünkben, és azt mondja: „Én megtisztítottam, megszenvedtem érte, engedd szabadon őt!” Ezt az ügyvédet kell választanunk, mert nélküle nem szabadulunk meg. Ő olyan ügyvéd, aki mindig megnyeri a pert, ha az ember teljes bizalommal Neki adja át ügyét. Aki azonban úgy áll az ítélőszék elé, hogy a védelmet saját maga látja el; mentegeti magát, ártatlanságát hangoztatja, becsületesnek mondja magát, és ezért kegyelmes felmentést vár, – annak érdekében a nagy ügyvéd nem szólhat semmit. Mert akkor a hazugság mesterfogásait kellene alkalmaznia, mint a többi ügyvédnek, hogy az ember állításának súlyt adjon. Ilyesmit azonban az Úr nem cselekszik. Sőt, ilyen esetben éppen az ellenkezőjét mondja: „Nem úgy van, amint az az ember állítja, és az ő ügyét nem védelmezhetem!” Éppen azért vessük el saját igazságunkat, és bízzuk magunkat teljesen a vérre, amely által megszenvedett bűneinkért. Ekkor azután érvényre jut a Róm. 8:33-34. „Ki

vádolja az Isten választottait? Isten az, aki igazzá nyilvánít. Ki az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadt, aki az Isten jobbján van, aki közben is jár értünk.”

Jel. 21:6. „Én a szomjazónak adni fogok az örökélet forrásvizéből ingyen!”

Gyakran igen sokan jönnek hozzám, akik arra kérnek, imádkozzam értük, hogy mélyebb hitre juthassanak el, tiszták, tökéletesebbek stb. lehessenek. Sokan azonban azt gondolják amellet, hogy sok jócselekedetet kell összegyűjteniük, hogy a Megváltó elfogadja őket. Jó sokat igyekeznek összegyűjteni, hogy odaadhassák a vízért, amit ad nekik. Bele akarnak nyúl, egy nagy zsákba, ahol mindenféle szép és jó dolog van, hogy azután nagylelkűek lehessenek, amikor az Úrtól a vizet kapják. Itt azonban az áll: ingyen adja. Tehát a túlzott kegyeskedés semmit sem ér! Az élő vizet ingyen kapjuk! Az Úr nem akar egyebet, csak bűnbánó szívet. Semmit nem kell fizetnünk azért, hogy a jó Isten kegyelmét árássa ránk. A farizeus a templomban jó cselekedeteivel akart fizetni Istennek, a vámszedő azonban semmit sem kínált az Úrnak, csak belátta nyomorult, bűnös voltát, és éppen ő volt az, aki megigazulva ment haza, a másik azonban semmit sem kapott. Igen Kedvesem, te már most ebben a pillanatban kaphatsz annyit, hogy meg nem szomjazol, és elég lesz arra az időre is, amikor közben még sokszor zsákutcába kerülsz. De mi lesz, ha az Ő igazsága majd folyamként árad felénk? Akkor boldogok leszünk, hogy alázatosan, türelemmel és hittel vártuk ezt az időt.”

20. A lelkigondozó.

Blumhardt lelkigondozói tevékenységet főként három különböző módon gyakorolt. Dolgozószobájában azok között, akik felkeresték; a ház vendégszobájában a betegeknek, és a levélben hozzá fordulóknak.

Hogy e három úton mennyi nyomorúsággal, mennyi bűnnel, mennyi önváddal találkozott, és hogy Blumhardton keresztül mennyi segítséget, mennyi világosságot, mennyi szabadulást és bűnbocsánatot árasztott az Úr, azt majd ama utolsó nap fogja megmutatni. Amikor sírjánál az egyik szónok a gyászoló közönség előtt látható „szobára” mutatott, ahova annyi temérdek bűnt és nyomorúságot vittek és otthagytak, akkor a közönség sorából sokan könnyzápokkal feleltek, mert valamennyiüknek eszébe jutott a saját tapasztalata.

Egy gyülekezetben, ahol sokan, vélt tökéletességük gyönyörében kéjelegtek, amit egy újabban felfedezett úton különösképpen könnyen lehetett elérni, Blumhardt azt mondta – mintegy bocsánatot kérve, hogy ebben a gyönyörben nem tud velük tartani – „én másokért a nyomorúságba vagyok *temetkezve*, jobban, mint bármelyikőtök.” A megígért új idők után való vágya nem önző szeretetből, hanem abból a mély meglátásból fakadt, amelyet az emberi nyomorúság egyes és nagy egészének az összefüggéséből nyert. Olyan meglátás volt ez, amely csak ritkán tárult egy ember elé. Blumhardtban azonban nemcsak vágy, hanem remény és küzdelem is élt. Ő már nem üres tarisznyával remélt, hanem ő *rendelkezett* valamivel, amellyel mind e nyomorúság terén segítő és vigasztaló módon tudott tevékenykedni.

Világosan látta ő maga is, hogy ama sötétség ellen vívott küzdelem győzelméből kifolyólag engedélyt, bizonyos jogot nyert arra nézve, hogy a mások javáért szembeszálljon e hatalommal, hogy a hálójában vergődő lelkeket papi lelkülettel és szüntelen való imádsággal támogatva kiszabadítsa e gonosz hatalom befolyása alól. Ebben a tekintetben való lelkigondozói szolgálata egy állandó folytatása volt a möttingeni küzdelemnek! Azonkívül az Úr egy igen áldásos adománynak is részesévé tette másokért. Nem a gyógyítás adományára gondolok. Ezzel, a neki jutott adományról csak nagyon keveset, vagy igen sokat mondanék. Sokat, mert a csodálatos segítések, az apostoli időkhez hasonlítva, csak igen gyéren mutatkoztak; keve-

set pedig azért, mert ez az adománya semmiesetre sem volt ily egyoldalú. Sokan világosságot nyertek a nehézségekben, értelmet és áldást a hivatásra nézve, erőt a kötelességek teljesítésére, és nehéz külső körülmények terén is sok-sok segítséget tapasztaltak a Blumhardtnak jutott áldás révén. Talán sokat mondok? Nem! Tudom, hogy nem százak, hanem ezrek és ezrek ajkáról is mély megilletődéssel és határozottan hangzik felém: Nem, nem, nem mondott sokat!

Ilyen gazdag áldást nyertek természetesen tanácsai révén is. Az Úrtól kapott adományt éppen az jellemzi, hogy az lelki, és nem gépies módon nyilatkozik meg. Ámde mi volt az oka, hogy Blumhardt tanácsa mindig oly világos, találó, közelfekvő, természetes volt, és amellett meglepően és üdítőleg is hatott? Mert nem az ő tanácsa volt! Valósággal rettegett az általános emberi vágyból fakadó tanácsadástól. Ő egyedül csak az Úrra figyelt, hogy vajon mit tanácsol az egyes különös esetekben? Éppen a *lelkigondozói* viszonyra nézve volt igen fontos számára ez a bibliai hely: „*Ahol ketten vagy hárman (mint egyik a másiknak lelkigondozója) az én nevemben összegyűlnek, ott vagyok köztük.*” Éppen azért nem is igen tetszett neki, ha valaki Bollfördőt elhagyta anélkül, hogy őt szobájában meglátogatta volna. Szánakozott az ilyene-ken, és sokszor, különösen a félénk természetű emberekkel szemben nem tudott ellenállni annak a kényszerítő érzésnek, hogy barátságosan meghívja őket. Erre a célra megvoltak a naponkénti fogadóórái.

Egy alkalommal például egy igen komoly, hívő hölgy tartózkodott Bollfördőben. Már tizenkét fürdőben próbálkozott bajára enyhülést találni, de minden eredmény nélkül kellett elhagynia minden fürdőt. Oly erőtelen volt már, hogy lehetetlen volt számára csupán egy öt perces sétát is tenni. Bollfördőbe kizárólag csak azért jött, hogy *lelkileg* épüljön. Amikor Blumhardt prédikációi folytán ebben a tekintetben már egyszerűbben és gyermekiesebben gondolkodott is, mégis félt az úgynevezett „dolgozószobába” lépni. Míg végre Blumhardt, a lépcsőn találkozva vele, igen barátságosan azt mondta: „Nagyon kedves lenne, ha közelebbről is megismerkedhetnénk.” Így azután bátorságot nyert arra nézve, hogy Blumhardtot szobájában meglátogassa. A megszokott, szívélyes módon fogadta Blumhardt. Másnap már egy órán át tudott járni. „Az Úr irgalma majd tovább is segíti!” – mondotta a változás láttára boldog Blumhardt. Rövid idő múlva pedig, csakugyan egészséges lett!

Sokan, akik a Blumhardt dolgozószobájában való látogatást szörnyen ünnepélyesnek képzelték, – majd kellemesen, majd kellemetlenül lepődtek meg! Egy lelkileg és idegileg agyongyötört leány is tartózkodott Bollban. Szívesen volt itt, de a „dolgozószobától” csaknem félt. Különösen azért, mert azok, akik minden lelkiszükséglet és haszon nélkül látogatták meg Blumhardtot, igen fontoskodva beszéltek, hogy már ott voltak vagy odatartanak. Szóval, a leány úgy kerülte e dolgozószobát, mint a tüzet. Egyszer azonban egy szörnyű és fájdalmas éjszaka után mégis elhatározta, hogy felkeresi Blumhardtot. Természetes, hogy szíve annál nehezebb volt. Sokat, nagyon sokat akart elmondani! Ámde alig fogott hozzá mondanivalóihoz, alig említette szenvedéseit, Blumhardt közbevágott e szavakkal: „Kedves gyermekem, most nincs időm. A Megváltó áldjon meg és vegye el tőled mind e fájdalmakat és szenvedést!” Lehangoltan, megsértve és csaknem megbotránkozva e viselkedésen, hagyta el a szobát, – de a „fájdalmak” eltűntek! Ilyen lehangoltság sokszor fordult elő. Ebben az esetben is aligha a leány, vagy annak énje volt az, amely haragra gerjedt, hanem az a „valami”, aminek azonnal távoznia kellett a leányból.

Blumhardt ilyen esetekben általában igen rövid, de a kedélybetegeknél különösen szűkszavú volt; főleg azért, mert ezek különösen alkalmasak arra, hogy bennünket, illetve prédikálási vágyunkat kísértésbe vigyék: „Egy pohár zavaros víz, nem a felkavarás folytán lesz tiszta, hanem a nyugalom által.” Blumhardt jól tudta, hogy itt csak az Úrnak hatalma tud segíteni, éppen azért az úgynevezett erkölcsi behatásokkal igen takarékoskodott. Hasonlóképpen járt az a beteg is, akiről a „Betegség és gyógyulás” című füzetben olvastunk. Ez a legszörnyűbb

kedély és idegrohamoknak volt kitéve. Végül, – miután már kiváló lelkészek, köztük Löhe is, a Szentírásban és lelkitéren szerzett tapasztalataik kincsesházát írásban vagy szóban kimerítették irányában, anélkül, hogy a legcsekélyebb eredményt érték volna is el, – ugyan csak Bollfűrdőbe jött. Egy rettenetes éjszaka után, Blumhardtot a szobájába kérte. Miután elmondták neki a történeteket, röviden azt mondotta: „A Megváltó majd mindent rendbe hoz! Én pedig igen komolyan imádkozni fogok Önért.” Bárha a beteg és kísérője kételkedett abban, hogy e nagyon egyszerű szavak használnának valamit, – a roham megszűnt, és többé vissza sem jött!

A csalódások néha kellemesek is voltak. Például két derék württembergi fiú egy vasárnapon át Bollfűrdőben tartózkodtak. A fürdő egyébként is kezdettől fogva rendelkezésére állt a diákoknak. Megérkezésük alkalmával hallották, hogy reggel Úrvacsoraosztás lesz. Mit csináljanak most? Mint röviddel azelőtt konfirmált, jó keresztyének, nem akartak kitérni előle, – ámde akkor az evangélikus szokás szerint jelentkezniük kell az úgynevezett „dolgozószobában”! Dobogó szívvel mentek Blumhardthoz, hogy jelentkezzenek. „Óh, kedves Fiaim!” – volt Blumhardt válasza, miközben mindkettőjüket megölelte és elbocsátotta őket.

Az emberek szinte sugároztak a boldogságtól, amikor e szobát elhagyták. Mert a vélt és valóságos súlyos körülményeiket minden átmenet nélkül egyszerűnek és könnyen megoldhatónak látták. Azonkívül az emberfelettinek képzelt kötelességeik is biztatóbb, természetesebb színben tárultak eléjük. Feladatuk is sokkal könnyebbnek látszott, mert most a saját, vélt akaratuk helyett Isten valóságos akaratát világosan felismerték. „Az Úrnak rendelései helyesek, megvidámítják a szívet.” (Zsolt. 19:9.) Ezt csak akkor érezzük igazán, ha az ember a saját, vagy más ember akaratának teljesítése helyett eljut az Úrnak egyszerű akarata megismerésére.

Most Blumhardt szobájából a betegek szobájába lépünk. Ezt az utat Blumhardt éjjel-nappal sokszor megtette. Sőt voltak idők, amikor részben vagy egészen éjszakai nyugalma is fel kellett áldoznia a betegekért. – Egy alkalommal azt írta: „Nagyon nehéz a teher. Mindig álmos vagyok, mert sohasem alhatom. Fáradt is vagyok, mert sohasem pihenhetek.” Máskor pedig: „Gyakran azt hiszem, én vagyok a föld legzaklatottabb embere!” Blumhardtnak egy gyengéje volt, hogy jósága megakadályozta abban, hogy visszautasítson bárkit is. Így sokszor olyan beteget is vett fel házába, akikre nézve ő maga sem remélt jelentékeny eredményt. Sok olyan beteg volt nála, akiknél erejét úgyszólván feleslegesen használta.

Ez az eset különösen azóta állott be, hogy Brodersenné meghalt. Öneki olyan éles tekintete volt, hogy azonnal meg tudta állapítani, vajon remélhető-e segítség, vagy nem. Utóbbi esetben pedig, katonás határozottsággal indítványozta annak elutasítását. Ámde nemcsak a kilátástalan betegségek vették Blumhardt erejét mértéken felül igénybe, hanem azok is, akiknél utóbb mégis gyógyulás állott be. Így például éppen Blumhardt szobája fölött lakott egy búskomor úr. Hajnali 2 órakor, amikor Blumhardt még levelezéseit intézte, a külső falon keresztül hirtelen nyöszörgést és jajgatást hallott. Rosszat sejtve, felsietett a beteg szobájába, melyet üresen talált. Az ablak nyitva volt, és – kívül a férfi utolsó erejével az ablakpárkányba kapaszkodva, a levegőben lógott. Mit tegyen? Igen súlyos ember volt, ami rosszabbította helyzetét, mert ereje mindjobban gyengült. „Az Úr Jézus nevében!” – kiáltotta Blumhardt parancsolóan. Két kezével megfogta az embert, és *egy lendülettel* beemelte a szobába. Blumhardt pehelly-könnyűnek érezte súlyát!

Egy sok tekintetben különös élményt –, amelyben minden látható segítség nélkül egy áthidalhatatlannak látszó akadály által – a kegyelem nagy átütőereje lett nyilvánvalóvá, ő maga mond el: (Bollfűrdői Lap 1873. 26. szám.)

Gazdaságomban egyszer egy schweizi katolikus tehenészt alkalmaztam. Világi szerzetes volt azelőtt. Olasz orvosi diplomával is rendelkezett, de különösen mélyen és tudatosan gyökerezett a katolicizmusban. Otthon még tanító volt. Mivel azonban buzgósága miatt az emberek nem szerették, megvált ettől a hivatásától.

Így lett azután tehenész nálam. Zavartalanul engedtem útján járni. Kötelességét hűséggel látta el. Eleinte csak nagyon ritkán látogatta az istentiszteleteket. Velem, az eretnek lelkésszel nem akart semmiféle érintkezésbe jutni, holott titokban szeretett. Ha beteg volt, és meglátogattam, hátat fordított nekem. Valószínűleg azt gondolta, jelenlétem megfertőzi őt, és ez üdvösségének ártalmára van. Imádkozni vele egyáltalán nem volt szabad. Házam népe azonban egyébként jól jött ki vele. A gyermekistentiszteleteket szerette, valamint az alkalmazottak reggeli és esti áhítatait is, különösen, ha az utóbbit feleségem tartotta. Végül gyógyíthatatlan betegségbe esett. Állapota igen súlyos volt, de látogatásaimat nem bírta elszenvedni. Megkérdeztem, hozassak-e egy katolikus papot? Igennel felelt. A pap jött, és megtette azt, amit egyháza előírt. Nemsokára igen veszedelmessé vált állapot. Minduntalan felkerestem, de sokáig mit sem akart tudni rólam. Végül, amikor lelkemben felsóhajtva, ismét kifelé indultam, hangosan utánam szólt: „Lelkész úr, ne menjen el!” Ott maradtam, és azt kérdeztem: „Szabad imádkoznom?” „Igen”, mondotta határozottan. Elővigyázatból egészen röviden imádkoztam: „Uram, Jézus, tedd őt gyermekeddé ingyen kegyelemből!” Utána nyugodt és csendes lett. Kutatva nézett a sarokba, mintha látna, vagy hallana valamit. Végül felkiáltott: „Kegyelemből! Kegyelemből! Igen, hallom! Kegyelemből! Hát lehetséges, hogy ilyen ember, mint én vagyok, üdvözljön?” Utána egy veséig ható bűnbánati imát mondott. Majd pedig elénekeltek: „Kegyelemből üdvözlök!” Mindig újabb és újabb énekeket kívánt, amelyeket erőteljesen énekelt velem. Amikor pedig az „Irgalmat nyertem” című énekből e szavakhoz jutottunk: „Íme tudom és örvendek, dicsérem e nagy irgalmat!”, felemelkedett és két karjával görcsösen átölelve így kiáltott: „Lelkész úr, Ön igazán derék ember!” A ház vendégei és a személyzet összegyülekezett a haldokló ágya előtt, és valamennyien arról tettek bizonyosságot, hogy ily szépen és evangéliumi módon még senkit nem láttak meghalni. Minden különössége magától lepattant róla. Kizárólag csak az evangélium bírt értékkel előtte anélkül, hogy egy szót is szóltam volna róla. Minden szó hozzáfűzése nélkül egyre csak azt énekelte: „Kegyelemből, kegyelemből!” kénytelen voltam tehát néhány szót hozzáfűzni, és így született meg, mintegy a haldokló ajkán ez a versecske:

„Kegyelem, hogy üdvösség vár rám,
Kegyelem, hogy Jézus szeret
Kegyelem, hogy sír éjszakáján
Túl nyitva látom az eget.
Kegyelem, hogy Krisztusom van
Életemben, halálomban!”

Nemsokára meghalt. (1857. febr. 15.) Schweizből megérkezett katolikus édesapja. Eleinte egyáltalán nem akart imaközösségben lenni velünk. Végül azonban, amikor magatartásunkat látta és gondolkodásunkról meggyőződött, magától csatlakozott hozzánk. A temetési szertartás megtartásához elhívtam a katolikus papot. Elmondtam neki az ember haláltusáját, hogy mennyire vágyakozott a kegyelemből való üdvösségre. „Nemde – kérdeztem tőle – a ti egyházatokban is ez a szokás?” „Igen”, mondta barátságosan és megnyugodva. Mindketten papi köntösben egymás mellett haladva kísértük a halottat a sírhoz. Ő, egyházuk szokása szerint végezte a gyászszertartást, utána pedig én imádkoztam. A „Kegyelem” szava volt az, amely ezt az egységet létrehozta.

Sok más egyéb, amit Blumhardt a betegszobákban átélt, nem közölhető. Egyes események megrázó volta sokszor emlékeztette möttlingeni harcaira. Azzal a különbséggel, hogy fel-

emelő jellegük sokkal nagyobb, békességesebb, fenségesebb módon lépett előtérbe, mint annakidején! Későbbi éveiben gyakran előfordult, hogy fizikai ereje gyengülése folytán, – alig tudta eltitkolni mindazt, amivel szíve telve volt. Gyakran sugárzó tekintettel, csendben mondotta: „Óh, ha mindent elbeszélhetnék, azt mondanád: csodaszép idők ezek!” Az a tudat, hogy nem dolgozik hiába, – adott neki erőt éjjel-nappal; ez volt jutalma és eledele élete útján. Szobáját csakis szolgálat érdekében hagyta el. Még gyermekei családját is akkor látogatta meg, ha lelkipozíciós feladatokat kellett közöttük végeznie. Még családja körében is kötötte ez a lelkipozíciós kötelesség. Egy ismerősének, aki halála előtt még látni szeretne volna Blumhardtot, azt írta: „Nagy örömmel látogatnálak meg, de ez napokat venne igénybe, amellyel nem rendelkezem. Az idő szent előttem, mert az a nyomorultaké.”

Idejének legnagyobb részét, rendszerint este 9 órától hajnali 2 óráig, a levelezésnek szentelte. A leveleket – amelyekből naponként 6-15 érkezett, – nagy szeretettel olvasta. Ha terjengősek vagy olvashatatlanok voltak, akkor is nagy türelemmel tanulmányozta őket. Piros írónnal aláhúzta, ami lényeges volt. Néha csak ezeket a szavakat: „tüdő”, „sógor”, stb. húzta alá, amely által azonnal eszébe jutott a levél tartalma. Valamennyi levelet az Úr előtt olvasta, miután a levélben foglaltakat lélekben azonnal a legegyszerűbb módon az Úrnak ajánlotta. Ezzel már teljesítette is kötelességét. Gyakran pusztán a levél elolvasása után is csodálatos, nagy segítséget nyertek a hozzá fordulóknak. Ha azután munkája közben egyik-másik – akinek betegsége vagy nehézsége szívére nehezedett – eszébe jutott, akkor azt intésnek vette, hogy az Úr elé vigye ügyét. Ezt azonnal meg is cselekedte lélekben, anélkül, hogy munkáját abbahagyta volna.

Az ilyen, levélbeni összeköttetés révén beálló segítségekről persze sokat lehetne beszélni. Ezúttal azonban csak két esetet említek: Egy alkalommal az amerikai elmeorvóintézetből egy kedélybetegtől kapott levelet. Az illető hamarosan meggyógyult, és az elmeorvóintézetből kiengedték. Eljárását és annak eredményét – igazi amerikai módon – közzétette az ottani lapokban, hogy sorstársait követésre buzdítsa. Most azonban egy másik történetet mondok el részletesebben, amelyik magát Blumhardtot is mélyen megindította, és kezdete lett egy igen áldásos működésének, amelyet levelezés útján fejtett ki azon a vidéken.

Németország északkeleti részéből egy azelőtt előtte teljesen ismeretlen városkából levelet kapott Blumhardt. Szívszagató segítségkiáltás volt a levél. Egy körülbelül 10 éves fiúcska a lakóhelyükön elterjedt rettenetes kórban szenvedett. Ez főként abban nyilvánult meg, hogy a fejbőr hajszálaiban és gyökereiben olyan elváltozás volt észlelhető, amely a legcsodálatosabb formákat vette fel, s végül elmezavart okozhatott. A fiú anyja, hallván Blumhardtról, levélben fordult hozzá, hogy tanácsot adjon, és közbenjáró imádságát kérje. Blumhardt, válaszában megnyugtató, teljes részvétét fejezte ki, és megígérte, hogy a gyermekért buzgón imádkozik. – Erre egy igen megvigasztalódott hangú levelet kapott, amely Blumhardtnak egyáltalán nem okozott örömet. Az anya a következőket írta benne: „Lelkész úr, most minden reményünk megvan arra, hogy a fiú jobban lesz. Egy meglehetősen távol lakó férfit ajánlottak nekünk, aki tud valamit ezen betegség ellen. Valami egészen titokzatos módot, ami teljes reménységet nyújt arra, hogy a fiú meggyógyul. Azt tanácsolta, hogy ne fésüljük meg a haját, még kevésbé vágjuk le, mert ez, az ő gyógy módjánál a fiú biztos halálát okozná.”

Blumhardt indíttatva érezte magát, hogy azonnal válaszoljon: „Vagy-vagy! Nem hívhatjátok ugyanakkor segítségül az Úr Jézust és a Sátánt. Rögtön vágassátok le a fiúcska haját, az Úr segíteni fog, hogy ez ne ártson neki. Ha nem teszitek, úgy nem akarok a dologról többé semmit sem tudni!” Az anya megszégyenülve, megindulva határoz, hogy engedelmeskedik Blumhardtnak. A rokonok, barátok, barátnők le akarják őt beszélni e szándékáról, és a fiút is ijesztették. Az anya azonban kedvesen beszélt fiával, aki megérti őt. Megígérte fiának, hogy ha szépen meg lesz fésülve, megnyírva, és meggyógyul, új sapkát fog kapni. Mindketten határozottan reménykedtek abban, hogy az Úr segíteni fog! Az anya ölébe ültette fiát, megfésülte

és levágta haját. A fiú az elején így szólt: „Az Úr majd segít,” – Később már nagy meglepetéssel ismétli: „igen, igen, már segít! Az Úr igazán segít!” S a fiú valóban rövid idő alatt meggyógyult. – Új sapkájával sétálni ment, és boldogan köszöntötte a szembejövőket. Amint Blumhardt ezen győzelmi hírt megkapta, felolvasta vendégei előtt, és egy szem sem maradt szárazon. Ez a kedves tapasztalat csak kezdete volt annak, ami később az Úr segítségével azon a vidéken történt. Az anya Bollfördőnek mintegy képviselője lett a szenvedők számára.

A legtöbb és legszebb tapasztalat az Úr azonnali segítségéről távirati kérések esetén következett be. Blumhardt maga beszélt el a dolgokat, és azt a magyarázatot fűzte hozzá, hogy az ilyen alázatos és bátor beismerést, amely ezen félig nyilvános kérésekben rejlik, méltányolja leginkább az Úr! Az 1879. évben kb. 1500 távirat érkezett, beleszámítva a hivatalos és családi táviratokat is. Mivel táviratot csak szükség esetén küld az ember, ebből a számból következtethető a levelek még nagyobb száma. A távirati segítségek közül csak néhány esetet említek:

Egy leány súlyos lábtörést szenvedett. A legkisebb érintésre is rettenetes fájdalmakat érzett. Az orvos épp abban a pillanatban jött, amikor Blumhardt távirata érkezett. Hozzáfogott a törött láb helyreigazításának fájdalmas műveletéhez, de a leányka semmi fájdalmat nem érzett. Csakhamar meg is gyógyult.

Egy hölgynek – aki Bollban ismerős volt –, igen heves fájdalmai voltak. Egy alkalommal, amikor nagy feladat teljesítésére ígérek el, előtte való napon rohamot kapott. Minden elképzelhető gyógyszer hiábavaló volt. Maga az orvos sem tudta már, hogy mit tegyen. Ekkor a beteg elhatározta, hogy Bollba táviratozik. Ámde sem a hozzátartozók, sem a cselédlány nem volt hajlandó ilyen fajta táviratot feladni. Így hát abban reménykedett, hogy az Úr az ő kérését is meghallgatja, és oly gyermeki módon és bizakodással imádkozott, ahogy csak tudott. Ámde minden hiába volt. A fájdalom óráról órára növekedett. Míg végre a cselédlány – megijedve a nyomorúságos látványtól – másnap reggel önként ajánlkozott, hogy feladja a táviratot. Abban az időben, amikor a távirat Bollba érkezett – későbbi értesülés szerint – a fájdalom megszűnt. A beteg észrevétlenül elaludt, és két óra múlva minden betegség elmúlt. Méghozzá hosszú időre; hogy mindenkorra-e, azt nem tudom, – mondotta Blumhardt.

Egy kisgyermek, aki rögtön születése után halálosan megbetegedett, távirati segítségkérésre hamar meggyógyult. – Ezt az esetet az anya kifejezett kívánságára említjük meg.

Blumhardt természetesen nemcsak az érettük való imádkozással szolgált azoknak, akik neki írtak. Sok esetben napokig gondolkodott, mert kielégítő, megnyugtató választ kívánt adni. Némelyik levele olyan volt, hogy nem bűjt mondanivalójával a tükör mögé. A legtöbb azonban erőteljes szelídségével, megszabadító vigaszával úgy hatott, mintha ő maga is jelen lett volna. Érthető, hogy csak nagyon kevés levele áll rendelkezésünkre. Inkább csak azoké, akik már meghaltak. Néhányat ezekből mégis kiválogattam, és közlöm.

Egy élet és halál között lebegő nőhöz írt levelei közül a legfontosabbakat közlöm:

„Nálad most az élet és halál viaskodik egymással. Ha ezt érzed, akkor jókedvre derülsz. Ez azonban nem jelent semmit. Azt a pillanatot, amit az Úr ad, vidáman szabad élvezned. Ha pedig az utóbbi jut előtérbe, akkor is csak nézz felfelé! Nagy kegyelem az, hogy egy ilyen hosszú betegségnél a szív, közbe-közbe vidám és reményteljes lesz. Fogadd gyermeki módon. Ha azonban jól megy sorsod, ne hagyd, hogy a múlt rosszkedvre hangoljon, mert ez elrontja örömed. Hogy egészen másként állanál, ha két évvel ezelőtt jobban megkíméltek volna – ez teljesen hamis következtetés. Mert ahhoz képest, amilyen fiatal voltál, egyáltalán nem dolgoztál sokat. Hogy pedig célotat nem érted el, annak sokkal mélyebben fekvő oka van. Éppen azért a legkíméletesebb életmód mellett sem lettél volna más, mint ami vagy. Az ember nem azért él, hogy kímélje magát, hanem hogy dolgozzék. Annakidején te is boldog voltál, hogy dolgozhattál. Hogy az neked megártott, azon ne tépelődjél. Semmittevéstől még

betegebb lesz az ember, mint a munkától. Különösen, ha a baj egyszer a szervezetében van! Tehát vigasztalódj, és ne légy bosszús. Gondolj inkább arra, ami lesz. Isten akarata volt ez, és nem a körülmények okozták.”

„Gyermezem, Isten útjába már most bele kell törődnöd. Mit tehetünk mi szegények, ha Ő egyszer határozott? Hiszen tudjuk, hogy Szíve tele van szeretettel, és a legszebbet készítette el azok számára, akik türelemmel várnak rá. Adj hálát sokszor az Úrnak, hogy lelkedet megmentette. Nagy baj lenne, ha még a régi volnál, és úgy kellene a jövő elé nézned. Te egy megmentett bárányka vagy. Ő ismer téged, és te is ismered Őt. Ezért örömmel nézz annak elébe, ami jönni fog. A mennyország, az üdvösség felé vezet az út; és te irigylésre méltó vagy mindenki előtt ezen a szomorúsággal teli világon, még ha egészségesek is. Mindenekelőtt arra legyen gondod, hogy jól sáfárkodj mennyei örökségedből azokon a napokon, amelyek még előtted állanak. Ne légy komor és szomorú, hanem légy vidám az Úrban, aki téged az örökkévalóságig szeret.”

„Mindenekelőtt légy türelmes. Szívedet töltse be a boldog reménység, amely vigaszt nyújt. – Vigyázz, hogy az ellenség ne táplálhasson ijesztő, istentelen, szeretetnélküli gondolatokkal és érzésekkel. Az Úrnak egy célja van: a szíveket megnyerni, és a lelkeket az Ő országába vonni! Ezért tesz oly érzékennyé bennünket, ahogyan azt te is érzed. Nálad azonban testi gyengeség is akadály. Ám ha a Sátán kínoz, úgy kényszerítsd magad, hogy kedvesen beszélj és cselekedj. Így szabadulsz meg tőle a legkönnyebben.”

„Tartsd azonban eszedben, hogy az Úr rövidesen könyörölni fog e nyomorúságban sínylődő emberiségen, akár megéred azt, vagy nem, akár többet, akár kevesebbet kell szenvedned. Légy olyan, aki az Úr eljövetelére vár, és részvétteljes könyörgéseket küld az Úrhoz, hogy minden hamarosan megváltozzék. Ha így cselekszel, akkor még igen szép feladat áll előtted. Könyörgéseid sem vesznek kárba, mert azt eredményezik, hogy az Úr könnyebben tud felhasználni téged odaát is arra, amit a tökéleteseknek kell még elvégezniük. Azokra is vár még feladat. Úgy gondolom, most mégis csak írtam valamit. Hidd, hogy jó lesz minden! Az Úr legyen vigaszod és erőd, és Isten Lelke tanítson meg az Úr akarata szerint könyörögni!”

„Szeretném, ha az égből ápolókat küldhetnék neked. Mindazáltal jelen vannak ők, csak éppen megbízatásuk nincsen arra, hogy rólad minden terhet levegyenek, és minden fájdalmadat elűzzék. Gondolj arra, hogy ennek most mind meg kell lennie. Majd ha egyszer az Úrnál leszel, látni fogod, hogy ennek mind így kellett lennie, ahogy volt. Szedd össze minden erődöt! Nézz az Úrra, és tedd magad belsőleg mindig kisebbé, úgyhogy ne légy többé semmi más, mint egy szegény bűnös nő, akinek a legkisebb joga sincs a kegyelemre. Óh, mily kedves és drága lesz akkor számodra a Megváltó! Így hal meg az ember a legboldogabban és a legszívesebben. Így az odafelvaló egyesüléshez már semmi sem hiányzik, és Isten irgalmából egyszerűen az Úr elé jut az ember. Most még sok mindent bírsz, ami már nem lesz a tied, amikor örök hazádba érsz. Készíts el mindent, és légy készen az Úr elé menni. Ez az örökkévalóság szempontjából csupa nyereség.”

Utóirat: „Éppen most kaptam édesatyád második levelét. Ez azt sejteti, hogy nemsokára elérkezik utolsó órád. Mi imádkozni fogunk, hogy a drága Megváltó kegyelmes legyen hozzád, és rövidítse meg szenvedéseidet. Az Úr közel lesz hozzád. Óh, mily jó lesz neked! Nem tudok most szavakat találni, amely vigasztalna. Annál többet beszéljen veled Istennek Szentlelke. Éreztesse meg veled, és lengjen át a mennyország fuvallata. Isten áldjon! Te már boldog vagy! A Megváltónál majd viszontlátjuk egymást! Ó, mily sokszor szerettem volna én is a végső küzdelemre jutni! Az Úr azonban gondoskodik róla, hogy az övéi örökké örülhessenek. Hallelujah!”

Még mindig aggaszt a gondolat, hogy nehéz küzdelmed lesz? Kedves gyermekem, ez nagyon helytelen. Végül meg kell még tanulnod, hogy egy napnál előbbre ne nézzél. Tégy úgy, mint

egy kis gyermek, aki csak arra gondol, amire pillanatnyilag szüksége van. Neked most teljesen gyermekké kell lenned. Ezt kívánja a Megváltó, aki előtt csak a gyermekek számítanak. Azután, mérlegeld jól, hogy mit írtam utolsó levelemben. Légy teljesen semmivé! Mint bűnös nő, ne keress, és ne akarj mást, csak kegyelmet. Ezzel teljesen megsemmisül minden, ami esetleg ellened tanúskodna. Ha pedig az Úr minden vádat eltörölt már, az Ő kihullott drága vére által, úgy nem kell kínos küzdelemtől tartanod. Csak az az ember fél, aki még magában bízik. – Ha azonban teljesen a kegyelemre bízad magad, akkor, ha itt lesz az ideje, könnyen jutsz át az öröm hazájába. Most csak imádkozzál, hogy minden a legkisebbig fel táruljon előtted, ami most már nem okoz neked fájdalmat, hanem csak jót tehet neked. Hogy végül úgy szólhass Megváltódhoz, mint oly sokszor az utóbbi években: „Ó, milyen botor voltam, és Te mégis szeretsz!” Adj át mindent a Szent Lélek csendes munkálkodásának, aki jobban tud beszélni, mint te. Azonban hidd el, az Úr egy győzedelmes mennybemenetelt készít számodra. Azért tarts ki türelemmel és hittel.”

Egy haldokló nőt illetőleg így írt valakinek: „Az ő hangulata miatt ne aggodalmaskodj, mert boldogok azok, akik szenvednek. Így halnak meg a legboldogabban az emberek. Aki mindig lealacsonyítja magát, és a porba hull, az kedves Isten előtt. Lehet, hogy meggyógyítja őt az Úr. Mégis legyen meg az Ő szent akarata! Légy nyugodt, az Úr nem hagy el benneteket!”

Egy súlyos beteg nőhöz így írt: „Ha nem is írtam rögtön, mégis hűséggel gondoltam rád. Az Úr ismét megment ezen szomorúságból. Csak bízzál az Úrban! És ha – miként mondod – nem vagy érdemes arra, hogy az Úr *megmentsen*, akkor mint egy bűnbánó és hívő lélek, arra vagy méltó, hogy az Úrtól kegyelmet nyerj. Az elfelejtett dolgokban különösebbet, esetleg bűnt ne keress már. Az Úr időnként még rád akar ijesztetni, hogy szívedet ezáltal még gyermekibbé tegye maga iránt.”

Egy egészségessé lett kedélybeteg nőhöz: „Megértem leveled és Téged is. Te azonban nem érted meg magadat. Szívemből kívánom, hogy egyszer minden múltat elfelejtsél. Mert amíg a múltban fürkészel, kutatsz, mindaddig zavart leszel. Benned minden időben nagy összevisszaság volt, a jó és a rossz állandó harcban állott egymással. A rossz beleavatkozott mindenbe, amit a jó gondolt és tett. Így lett a Te jó emberedből is egy karikatúra. Az irántam való ragaszkodásod is nyílt volt, de a rossz ember burkolttá akarta tenni. Amit velem beszéltem, abból én sokat elvettem és hozzátettem, és azt hiszem, hogy meglehetősen eltaláltam az igazat. Ha vigasztaltalak, ha a kegyelemről beszéltem neked, úgy nem tettem azt hiába. Tudtam, hogy bensődet mi bántja, de én a jó emberrel beszéltem, és azt a fogságból ki akartam szabadítani. Világosság és sötétség állandóan hadakozott Benned. Utóbbi gyakran győzött – még ha most úgy is tűnik fel neked, hogy teljes beszámíthatóságod nélkül. A világosság azonban mégis mindig keresztül tört. Te mindig ugyanazon pillanatban hazudtál, és igazat mondtál, kétszínűsködtél, és egyenes voltál, átkozódtál, és nem átkozódtál. Azért ez egy újabb alatomosság Benned, hogy a jó ember eredményeit ismét meg akarod semmisíteni. Éppen azért lépj ki bátran az összezavart múltból, és hagyd ott. Kezdj új életet, és ragaszkodj gyermeki módon az Úrhoz anélkül, hogy a múltba görcsösen kapaszkodnál; mint egy szegény gyámoltalan gyermek, aki minden tekintetben kegyelmet keres, és semmit sem akar, csak kegyelmet! Az Úr bizonynyal megadja neked, ha olyan együgyű leszel, mint egy gyermek. Magasztalnod kell Őt, hogy minden visszasságból, melybe az ellenség hozott, mégis diadalmasan kimentett. Ezt hidd, és ragaszkodj hozzá erősen! Hogy meg kellene halnod, azt nem hiszem. Ezután épp oly józanul és gyermekiesen kell élned, és az Úrnak, tieidnek és másoknak szolgálnod, mint amilyen mámorosan és zavarodottan eddig éltél. Az Úr nem hagy el, nem is hagyott el Téged. Ő szabadítód marad az örökkévalóságban.”

Egy testvérpárhoz: „Hogy vagy? Hogy van testvéred? Remélem, átérzitek, hogy a Megváltó az egyedüli Úr, és senki más! Minden tépelődésetek felett úrrá lesztek, és a gonosznak nem engedtek. Sokat imádkozom értetek, és tudom, hogy az Úr ezt megérezteti veletek. Testvéred

hogyan viselkedik? Jár az emberek közé? Jár, vagy fut, vagy ugrál? Remélem, valamelyiket mégis cselekszi. Persze időnként borús órái is lesznek. De ezeknek is kell lennie, hogy aztán az ember összeszedve magát, bátorságot vegyen, és a kegyelem trónja elé tudjon járulni, amely mindig készen áll, ha nem húzná az ember oly együgyűen vissza a kezét.”

Egy Blumhardthoz igen ragaszkodó beteg nőhöz: „Sajnálom, hogy mindig olyan honvágy kínozt Bollandt, és igen kérem az Urat, hogy szabadítsa meg ettől. Azt hiszem, valamit még le kell küzdened, ami téged a benső növekedésben megakadályoz. Nem egyéb az, mint földi szeretet. Az Úr pedig azt akarja, hogy egyedül neki add szívedet. Megértem, hogy jelenlegi lelki állapotodban elhagyatva érzed magad, és az adottnál többet kellene bírnod. Kissé azonban elveted a súlyot. Szívedet kényszerítened kell, hogy tanuljon meglehetősen és megvigasztalódva egyedül az Úrra nézni, akinél egyedül van minden gyógyulás. Gondold el, hogy általam olyanoknak körébe jutottál, akik az Úrért küzdenek. Azért rólam vedd tekintetedet egyedül Őreád, nehogy a dolgok ferde irányt vegyenek. Ilyen ragaszkodások igen nagy akadályai lehetnek a hitéletnek. Még a túlvilágon is dolgot adhatnak, ha Isten Szentlelke meg nem tisztít attól teljesen, és nem egyedül Ő lesz életünk középpontja. Mert voltaképpen mégis az övé a szívünk, és nem földi teremtményé. Így maradhatsz az én igaz leányom, és ha egyszer gyermekeimet az Úr elé állíthatom, és így szólhatok: nézd, itt vagyok én, és a gyermekeim, akiket nekem adtál –, úgy Te is köztük leszel. Légy éber, bátor és állhatatos, és gondold meg, hogy mindent el kell hagynod, – miként a haldoklóknak –, ha más körülmények közé jutsz. Most még a természet és teremtmény ural téged, de le kell győzni azt, hogy azután lelked ujjongva mondhasa: Te egyedül, én Uram és Megváltóm, most és mindörökké.”

Egy beteg gyermekkel kapcsolatban így írt: „Az utóbbi napokban megszámlálhatatlan leveleim rendezésével foglalkoztam, és íme ekkor került kezembe novemberi kedves levele – amely felbontatlan volt. Hogyan történt ez, nem tudom, bár megmagyarázható, hogy el tudott csúszni a többi közé, mielőtt elolvastam volna. Sajnálom az esetet, de tekintse ezt a késedelem okául. A gyermek betegségének leírása nagyon megindított. Gyermeki kérésnek ellentállni amúgy sem tudok. Érettük mindig szívesen imádkozom! Az Úr megtartja szavát, ha Ő magához hívja őket. Sok és nagy dolgokat tapasztalok a gyermekeknél. Természetesen néha úgy tűnik fel, hogy ők az emberiség mártírjainak vannak kiszemelve, gyakran csak szenvedésekre látszanak születni, aminek azonban Isten országa szempontjából különös jelentősége van. Rendszerint az ilyen gyermekek kedvesek, engedelmesek. Az Urat szeretik, hitbuzgók, vidámak, és nincs felemelőbb, mint az ilyen gyermek látása. Hogy miként van leánykája, aki az Urat úgy szereti, nem tudom. Talán jobban lehet még, sőt meg is gyógyulhat. Bár úgy tetszik nekem, hogy a betegség mélyre gyökerezett. Ragaszkodjunk azonban csak egyedül az Úrhoz. Valamiben feltétlenül meghallgat, az egész bizonyos. Ha másban nem, hát abban, hogy szerető jelenlétét érezteti. Azt ajánlanám, hogy ne éppen az emberi tudományt próbálják ki teljesen a szegény gyermekén. Én csak gyengén akarom megérinteni. Az bizonyos, hogy a legegyszerűbb kezelés a legjobb az ilyen megmagyarázhatatlan betegségeknel. Köszöntse nevemben szeretettel a jó gyermeket, szüleit is, és mondja meg neki, hogy egy távoli barát imádkozik érte, akinek kérése által már sok gyermekén segítve lett. Ez a barát azonban kéri, maradjon türelmes és szeresse az Urat, még ha hosszabban is kellene szenvednie.”

Egy levél a lelkipáter köréből: „Adélhoz írott leveledet olvastam, és most én is válaszolni akarok rá. Vallomásaidnak nagy része ismeretes előttem, és azért már sokat imádkoztam is. Remélem, hogy az Úr megbocsátott neked, hacsak nem áll útjában a büszkeség, amely nem akar igazán kegyelmet. Sajátos, büszke természeted nagy hátrányodra van neked. Ez vitt téged az M-féle mozgalomba is oly mélyen bele. Ami ezt illeti, óvakodj attól, hogy a lelkiismeretedet megterheljed. Ha tudod, hogy M. azt várja tőled, hogy aki nála vesz Úrvacsorát, az máshol ne vegyen, – maradj inkább el. A lekötés lentől jön, a feloldás fentről, a Lélektől. Egyébként, ha a szív és a lélek szabad marad, M. nem számít. Büszkeséged az is, hogy nem

fogadsz el ajándékot. Mutasd meg tehát, hogy büszkeségednek nyakát akarod törni és jöjj! Vedd igénybe azt, ami testi bajod miatt neked jót tesz. Az Úr pedig mentse ki lelkedet mindabból, ami téged zavar, megront, és tegyen mindeneken át egyenessé és igazzá. Az Úr meg is cselekszi!”

Egy Bollból hazatért beteg nőhöz így írt: „Nem vártam, hogy Tőled levelet kapjak; de igen jól esett. Különösen az, hogy meglehetősen jó lelkiállapotban vagy. Ez különben nem váratlan előttem. Mert éreztem, hogy egy erő vett téged hatalmába, és valósággá vált az, amit oly nyomatékosan mondtam neked, hogy ugyanis az innen való válást nem fogod oly mértékben érezni, amint azt elképzelted. Az Úr megerősített kegyelemmel van veled, mert arra szükség van, és tapasztalnod kell, hogy nem hiába kerültél ki oly sok döreségből, és az Urat valóban megtaláltad. Vedd csak magadnak a fáradtságot, értsd meg, ami neked lélekben adatik, és tartsd meg. Vigyázz a kedélyedre, hogy ne sülyedjen a szomorúságba, amire nincs okod, amint azt még egyszer tapasztalni fogod. Mi sokat gondolunk itt rád, és minden nap beszélünk rólad. Ma is élénken beszélgettünk rólad az ebédnél; sok ima száll érted az ég felé. Tehát csak bátran előre. Megváltód nem hagy el!”

Ugyanennek: „Valóban szorgalmasan írsz. Örülök, hogy elég jól vagy, hogy jót tanácsoltam és jól vigasztaltalak. Látom, hogy az Úr veled van, és erősebbé tesz, mint amikor itt voltál. Most éppen kétszeresen veled van, és én sokszor hozzád küldöm Őt. Szokjad meg, hogy Őt magad mellett érezd, és pedig vidám kedéllyel; mert Ő szeret téged, és jót akar neked. Minden jelenségből látom, hogy hordoz téged és fenntart. Ő továbbra is így fog cselekedni, – mert Ő hűséges.”

Mindenfajta betegség tünetéről a vallásosság tekintetében: „Nincs időm arra az utazásra, amit Ön tőlem kíván. Nem is hiszem, hogy eredményes lenne. Mert az Ön atyja itt többször szeretett volna bűnvallomást tenni, amikor arról szó volt, de amikor rákerült a sor, – nem tudott mit mondani. Ne mondjon neki ebben a dologban semmit, mert azáltal még zavartabb lesz, mert szellemileg gyenge, csaknem gyermekes és éretlen. Számára a legjobb gyógynövény az, ha övéi türelemmel és higgadtsággal vannak iránta. A varázslás azonban a gonosztól van. Ha egy asszony így szól: „Krisztus és az apostolok szintén csodákat tettek”, akkor nem értem, hogy nem veszik észre, hogy az asszony ezzel bűnös módon magát Krisztussal és az apostolokkal egy sorba állítja, tehát menekülni kell tőle. Az N-beli varázslót jól ismerem, s amikor nem régen ott jártam, minden kérdésre azt válaszoltam, hogy az ördög mesterkedése az. Feltéve, hogy ilyen emberek igazat mondanak, isteni az? Vagy, ha látszólag segítenek, Istentől származik az? Ha pedig nincs Istentől, vajon hasznos az, vagy káros? Az Ige azt mondja: Kérni, keresni, zörgetni, de nem zacskót felkötni, vagy ehhez hasonló hókuszpókusz csinálni. Azt mondja Pál apostol: Gyermekeim, meneküljete a bálványimádástól!”

Türelemről és hitről így ír: „Novemberi levelére nem tudtam gyorsan válaszolni, és most is annyira túl vagyok halmozva levelekkel, hogy nehezen tudok rengeteg kérdéseire kimerítőleg válaszolni. Bár nem is szükséges körülményesen válaszolnom, mert ha egy kis világosság hull a sötétségbe, egy pillanat alatt minden megvilágosodik, és egy becsületes lélek mindent magától is megért, ha egyébként az igazság alapján áll. Ha valakit szenvedései alapján a Sátán megköttözöttjének mondanak, abból még nem következik az, hogy egyúttal nem lehet a kegyelem gyermeke is. Azt az asszonyt, aki 18 évig a Sátán megköttözöttje volt, mégis Ábrahám lányának nevezték. Az által, hogy szabaddá lett, nem lett az Úr előtt kedvesebb. Ha nem hitte volna azt, amit hinnie kellett, árnyék esett volna rá. Mivel azonban hitt, kedvessé lett az Úr előtt, miként Ábrahámnak is az ő hite tulajdonított igazságul (az t.i., hogy még nagy nép atyja lesz). Jób fekélyekkel volt tele; kitől? Kezedbe adom őt, mondta az Úr a Sátánnak, csak ő magára ne nyújtsd ki kezedet. Jób azonban az maradt az Úr előtt, aki volt: egy férfiú, akiben Isten gyönyörködött, csak kitartással hinnie kellett. Pált a Sátán gyötörte; hogyan, miként, nem tudjuk, de ma biztosan volna neve e betegségnek. Ő könyörgött, hogy

Isten szabadítsa meg, de meg kellett elégednie a kegyelemmel. Ezzel már sok kérdésére válaszoltam. Abban az időben, mikor az Úr sújt, türelmet kell tanúsítanunk, és aki ezen türelem alatt meghal, még ha a sújtó eszköz a Sátán volt is, annál diadalmasabban megy a dicsőségbe. Hogy minden fájdalom a Sátán műve-e, a felett nem kell tépelődnünk. A fontos, hogy minden fájdalom alatt hűségesek maradjunk az Úrhoz! Másra nincs szükség.

A türelem mellett hitet is kíván az Úr. Ha pedig a hit által a Sátán elriasztható, – még ha engedélyt nyert is, hogy testünket vagy lelkünket kínozza –, nyertünk-e, vagy sem? Ha nyertünk, nem kötelessége-e a szenvedőnek, hogy a türelem mellett higgyen is? És ha nem hisz, vagy a türelem mellett nem tartja a hitet szükségesnek, nem bűnös-e a türelem ellenére is? E mellett természetesen sok függ attól, hogy vajon felszólítottunk-e, vagy kényszerítve vagyunk-e arra, hogy higgyünk. Ebben a tekintetben az idők és körülmények különfélék. Közben azonban minden szenvedőtől megkívántatik, hogy higgyen is, mert ezáltal az Úr dicsőségét növeljük, és a Sátán erejét gyengítjük. A hit első feltétele, hogy az ember felismerje, vajon joga van-e hozzá a Sátánnak? Ha igen, akkor először is ezt kell legyőznünk és eltávolítanunk. Jóbra nem volt panasz; az a körülmény azonban, hogy a Sátán feltételezte róla, hogy a szenvedésnél hűsége csorbát szenvedhet, adta neki a hatalmat, hogy kipróbálja. A kiállott próba után az ördögnek távoznia kell, és Jób ismét egészséges lesz. Nálunk más panaszok lehetnek, gyakran különlegesek, gyakran általánosak, amik az egész emberiséget érhetik. Mi keresünk, megtérünk teljesen, és hittel kérjük, hogy távozzék a baj. Ha a panasznak alapját megtaláltuk, mi akadályoz meg abban a hitben, hogy a vesszőzés is elmarad? Ha mindenki úgy kérne, küzdene, hinne, vajon az Úr országa nem venne-e új fordulatot? Hogy egyes emberek nem akarnak hinni, az világos; de a hit nem lehetne épp úgy szokássá, mint a türelem? Mert itt van a szentek türelme és hite, mondja az Ige.”

„Mindezekből következik, nem csupán a türelem, hanem a hit is, mert ezáltal lesz a bűn és a Sátán hatalma e földön megfékezve. Rendesen fordítva használják ezt a mondást: „Akit az Úr szeret, azt megfenyíti”; mintha a jó Isten minden ok nélkül jól megkorbácsolni szeretné kedves gyermekeit, mert az jót tesz nekik? Teszi ezt egy apa, vagy egy anya? Isten csak akkor fenyíti meg gyermekeit, ha szükségük van rá, vagyis a büntetést megérdemlik. Tehát a mondást így kell érteni: „Akit az Úr szeret, azt büntetés nélkül nem hagyja, ha rosszat tesz!” A fattyúkat hagyja a bűnben járni. Ebből magától következik, hogy a jó gyermek vegye észre, hogy miért kap ki, és hogy ismét meg lesz vigasztalva, ha hibáját beismeri, és leszokik róla. Így a szeretett gyermek ismét eljut a hitre. Mivel pedig szeretett gyermek, hinnie és remélnie kell az atya jóságában. Ámde miért akarunk mi csak szenvedni és nem hinni is? Ennek oka legfőképpen az, hogy az ember csak szenvedni, azaz inkább szenvedni, mint megtérni akar, mert megtérés nélkül, a bűnök beismerése nélkül, nem tudunk hinni!”

Egy búskomor beteggel kapcsolatban így írt: „Feleségét illetőleg az a tanácsom, hogy olyan keveset foglalkozzon vele, amennyire csak lehet. Minél kevésbé akarja megnyugtatni, annál nyugodtabb lesz. Ugyanis minden rábeszélés, vigasztalás, buzdítás, tanítás, káros, ha – erőszakos. Kerülni kell vele szemben minden nyugtalanságot és aggodalmat, nem kell engedni, hogy sokan meglátogassák, izgatott pillanataiban nyugalmat és türelmet kell mutatni, eközben a zavar magától elmúlik. Nem jó az ő állapotára vonatkozólag vele imádkozni. Ha ezen tanácsot gondosan követik, az öngyilkossági gondolatok eltávoznak, míg ellenkező esetben a betegség dühöngéssé fokozódhat. Ha egyes gyermekek megváltozott viselkedést vesznek észre, ne mutassanak érzékenységet anyjukkal szemben, egyáltalában ne vegyék tőle zokon, még csak szomorúságot se mutassanak, mert ez csak rosszabbá teszi a dolgot. Kérem erre igen ügyelni. Ő most lelkileg zavarodott, és amit tesz, vagy beszél, nem a valódi énjétől származik. Más különösebb tennivalót nem tudok mondani. Különösebb imaküzdelmet vagy böjtölést ne csináljon, csak ronthatna az állapotot.”

Egy holdkóros lánykával kapcsolatban így ír: „Az én határozott, a Szentírásan alapuló meggyőződése az, hogy semmi delejes álmot, vagy alvalátást nem szabad elősegíteni, mert az tiltott halottidézések körébe tartozik, ahol a főszerep a sötét hatalomnak jut. A kislányra vonatkozólag az a tanácsom, hogy álmában való beszédével ne törődjenek, ne szóljanak hozzá, ne kérdezzék. Idegeneket ne engedjenek oda, különösen olyat ne, aki gúnyt űz belőle. Ne mondják el neki, hogy miket mondott álmában. Különben pedig a szülők kérjék Istent, hogy vegye el a bajt gyermekükről, én is fogok érte imádkozni. Meglátják, rövid idő alatt megszűnik a baj. Ellenkező esetben alvalatássá fajulhat a dolog, ami nagy baj lenne. Egy hasonló bajban lévő lányka 14 napon belül meggyógyult nálam, aki azelőtt évekig nagy feltűnést keltett Franciaországban.”

1875-ben egy különös irányzat ütötte fel fejét. Ennek erőszakossága ellen így írt: „Hogy az Úr Jézust csak félig ismeri el, az helytelen. Önök épp úgy bírják az Urat, mint ahogy Őt bírni kell. Másra nincs szükségük, és csak veszítenek azzal a mással, mert mindent a feje tetejére állít. Az a más nem az Írásból van, és így egy új kinyilatkoztatás akar lenni. Hogy röviden mondjam, nem az Úrnak adják át magukat, hanem az embereknek és kitalálásaiknak. „Ne legyetek az emberek szolgálói!” Ezek erőszakkal akarják nézeteiket elfogadtatni az emberekkel. Ily zsarnoki módon még az első keresztyén időkben sem bántak a hitetlenekkel, pedig akkor előbb lett volna értelme. Lelkiekben erőszakot elkövetni bűn! Mi szabadságra hívatattunk el, és nem szolgaságra, saját érzésünk ellenére. Mi lesz, ha mindenki elhagyja őket, és végül ők maguk is futni engednek mindenkit? Ezek nem mások, mint csapdával fogott madarak. Maradjon el teljesen tőlük. S minél jobban erőszakolják, annál inkább szakadjon el tőlük! Csak az Úr maradjon meg magának. Rájuk nem tud hatni már, mert már olyan urak, akik semmit sem fogadnak be. Váljon el az olyan kegyesek társaságától, akik az Úr Jézuson kívül mást is akarnak. A velük való vitát azonban kerülje! Hárítson el magától mindent, és mondja, hogy hagyják békében. Ha másképp nem megy, maradjon magának, és várja meg, amíg az Úr maga beszél, és pedig nagy jelekkel, melyek találni fognak.”

Babona ellen így ír: „A péntekkel kapcsolatos dolgokat bűnnek tartom, különösen azért, mert az Jézus halálával való visszaélés. Már több könyvet olvastam erről a tárgyról, mint amilyen N. könyve is. Minden szándékos érintkezés a holtakkal tilos és káros dolog. Ha a hazugság mellett igaz is jár, az még nem bizonyíték, hogy az embernek jogosultsága van hozzá. Hogy az ördögöt tagadják, abból világos, hogy nem akarják, hogy az ördög útjain őket rajtacsípjék.”

Egy misztikusnak: „Levelét nagy részvéttel olvastam, és ha rajtam állna, szívesen szolgálnék tanáccsal és tettel. Azonban az Úr mellett kell állnom, aki minden szükségből a legjobbat tudja kihozni. Egyébként nem tudom megállni, hogy testvériesen meg ne mondjam, hogy mit kell gondolnom leveléről. Azt találok, hogy az Ön keresztyénségében sok túlzás van, ami nincs a Bibliában. Ön legyen egyszerűbb és gyermekibb, és ne legyenek olyan különleges gondolatai, amelyek hátrányát szolgálják, és a végén az áldástól is megrabolják. A Bibliában nem áll, hogy a mindennapi imádsággal testileg fogyni kell. Aki tehát így imádkozik, fordítva imádkozik. A Bibliában nincs semmi az enyészhetetlen aranyról, a tinktúráról, a tökéletlen ércről és hasonlókról. Ezzel eltévelyedik az ember, és szellemileg nagyravágyó gondolkozást kap, amit az Úr nem tűr meg. Az ilyen keresztyénségre nincs áldás ígérve; ellenkezőleg: sok szomorúságnak kell jönnie, hogy az ember ismét alázatos tudjon lenni. Hogy ez Önénél nem nagyon van meg, azt abból látom, hogy kétségbe van esve, és azt kívánja, bár ne született volna. Így nem tesz az, aki az Úrban hisz, aki végül minden bajból megszabadít. Kérem Önt, szívlelje meg ezeket a tanácsokat, és maradjon az egyszerű tan mellett; így rövidesen rájön, hogy az Úr nincs messze Öntől, és szívesen kimenti Önt ez áldatlan helyzetből.”

Egy hölgynek, aki azért neheztelt, hogy megtérésének gyümölcseit mások még nem igen veszik észre, így írt: „Hogy más lett az ember, azt nem szabad oly kézzelfoghatóan kívülről várni, mert különben nem lesz gyermeki, hanem farizeusi, ami mások előtt visszataszító.

Azelőtt sem volt Ön gonoszabb és visszataszítóbb, mint mások. Ha most már jóval kevesebb önzés, önfejtés, ellentmondás, önimádat, érzékenység, irigység és hasonló dolgok vannak Önben, és lelkiileg valóban „szegénynek” érzi is magát –, az emberek nem fogják mindjárt azt mondani: „Lám, lám, mennyire megváltozott ez!” Olyan feltűnővé nem válik a változás. Ellenben, Ön, maga, lassan azt veszi észre, hogy az emberek szívesebben érintkeznek Önnel, valami jólesőt éreznek, ami Önből feléjük árad. Nem kell Önnek ezek felett sokat gondolkoznia, ha az emberek szívesen veszik. Mindenki, aki az isteni dolgokat szereti, érzi ezt, anélkül, hogy e felett Önre vonatkozólag gondolatai támadnának, hogy milyen most, és milyen volt azelőtt. Csak éljen Ön ily egyszerűen tovább. Kicsinységének érzetével Ön világosság lehet mindenütt, ahol megjelenik. Azok az emberek ellenben, akik magukról valamit tartanak, sötétséget terjesztenek maguk körül.”

21. Az ima meghallgatásáról.

Ha részletesen akarnánk írni arról az áldásról, amely Blumhardt embertársaiért való imáiból áradt, az egy külön könyvet tenne ki. Nagy jelentőségét azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni, és ezért az előbbi fejezethez egy függelékkel csatolunk fenti cím alatt.

Blumhardt közbenjáró imáiról sokat beszéltek mellette és ellene. Azt is gondolták, hogy ő példaképe azoknak, akik az orvosi tanács igénybevételét, mint bűnös dolgot, kerülik. Blumhardt azonban nem így vélekedett. Kevés orvosnak volt annyi tapasztalata betegségek terén, mint neki. Éppen ezért a kiváló orvosokat idővel mindig többre értékelte. Ezt a nagyrabecsülést gyakran megértő bizalommal viszonyított az orvosok.

Az orvosi segítség merev elutasítása ellen Blumhardt egy levelében így ír: „Az orvosnak, illetve orvosságnak teljes visszautasítása nem helyes. Ez az eljárás hibás és túlzott, mert ezáltal az imát mintegy különleges gyógymódnak minősítik. Mai időkben az orvosságok nem elegendők; tehát miért tagadnánk meg azt, amivel a tapasztalat szerint segíteni lehet a betegnek. Ha valaki Istentől azt is kikényszeríteni kívánja, amit nem akar megadni, az önfejtés, szeretetlenség, sőt arcátlanság is!”

A mérgek használatával szemben Blumhardtnak mindenesetre aggodalmai voltak. Ezeket a paradicsombeli tiltott fa gyümölcséhez hasonlította, ami fölé ez van írva: „Ne egyél belőle, mert amely napon eszel arról, bizony meghalsz!” Igaz, hogy Isten adományai azok is, – mondotta –, de vajon mindent enni kell-e? Ám ennek ellenére is az ilyen orvosi szerektől kevésbé félt, mint a titokzatos hatású módoktól, amelyeknek használatához bizonyos hit szükséges, vagy esetleg valami szertartással vannak összekötve.

A szükségben, amikor az Úr nem segített, a gyógyszer tudomány egyszerű szereit tartotta a legjobbaknak. Az Úr segítségétől azonban igen sokat várt. Sohasem gondolta azonban, hogy csak kellő hite legyen az embernek, és akkor már minden rossznak távoznia kell. Az ilyen erőszakosságtól irtózott. Eszerint azt sem szerette, ha azt mondták, hogy ima által tud gyógyítani. Ebből a szólásmódból származott a Bollfűrdőre alkalmazott: „ima általi gyógyszeratórium” elnevezés. Mintha csak egy bizonyos fajta imát kellene kitalálni, hogy általa az Úr rögtön kéznél legyen, és Vele rendelkezni lehessen. Az ima magában véve nem tud és nem is tehet semmit! „Az Úr az, aki segít, még pedig a saját tetszése szerint.

Ahol kényszerítő imádságra látszólagos meghallgattatás állott be, ott Blumhardtnak az a határozott érzése volt, hogy az Úr keze távolról sem volt benne. Imádságai közül sok volt olyan, amelyek nem találtak meghallgattatásra. Ezen nem is csodálkozott. Egyáltalában nem várta, hogy egy bizonyos szerény mértéken túl Isten segítségét tapasztalhassák addig, míg

nagy egészében az illető életében nem állott be bizonyos változás. Olyan ez, mintha a Megváltó néha azt mondaná: „Amíg bűn, konokság és hitetlenség van köztetek a földön, addig csak legyetek vakok, bénák, stb.; Nem tesz semmit, csak sírjátok tovább! Mi is sírunk a mennyben!”

Hogy milyen szerényen vélekedett a felől, amit egyszer átélt, mutatják ama szavai, amelyeket a talentumokról szóló példázattal kapcsolatban (Máté 25.) szólott: „Óh, én azt hiszem, ha csak egy talentuma volna ma valamelyikünknek, mint sokaknak az apostoli időkben, bizonyosan nem lennénk lusták, és nem ásnánk azt el a földbe.”

Némelyek igen nehezen tudtak megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy az Úr egy bizonyos férfiú imádságát hamarabb meghallgatja, mint másokét, vagy akár a sajátjukét. Továbbá, hogy bizonyos mértékben kedves az Úr előtt, ha az ember ilyen közbenjárással keresi Őt. Magyaratzuk – és nem minden jog nélkül – a Jakab apostol levelének 5:14-16. verseire hivatkoztak: „Beteg-e valaki köztetek? Hívja magához a gyülekezet véneit, és imádkozzanak felette...”

Jakab apostol itt előrebocsátja, hogy az Úr nem akarja, hogy a csodálatos segítségeket, amit egyes embereknek adott, úgy tekintsék, mintha az csak egyeseknek kiváltsága lenne, hanem azt a gyülekezetnek adott kegyelemnek kell tekinteni. Ennek a feltételezésnek helyt is adunk. Saját szükségemben az Úrhoz küldött imádság csodálatos meghallgattatása igen könnyen lelki göggé, önigazsággá, öntetszelséggé válik. Azért vannak némelyek, akik azt hiszik, hogy ily módon minden évben egyszer csodálatosan meggyógyulnak, holott sosem egészségesek. Még pedig azért nem, mert keresztyénségüknek egy beteges elhagyatottságába jutnak. Nem hallanak, és nem tekintenek másra, mit saját magukra. Míg más egyszerű emberek egyszerűen egészségesek lesznek, és azok is maradnak!

„Alázzad meg magadat az Isten hatalmas keze alatt”, sokszor úgy is értendő: „Amint – Isten előtt –, úgy alázzad meg magadat testvéred előtt is!” Blumhardt világosan tudta, hogy az Úr ezekben a dolgokban több közösséget, és az Evangélium szolgálatában több érzést kíván, mint egyesek gondolják.

Ha némelyek Blumhardt közbenjáró imádságát a Jakab ap. idézete alapján: „...mert igen hasznos az igaznak buzgóságos könyörgése” – kívánták magyarázni, és azt mondták, hogy Blumhardt imádsága az ő nagyobb kegyessége miatt többet ér, ezt, mint helytelen nézetet, a legkomolyabban visszautasította. Blumhardt az eredményt sokkal inkább annak a ténynek tulajdonította, hogy mindig nagyon érdeklődött a segítségre szorulókat, és az átélt küzdelmei által elnyert új hivatását is általában az egyház érdekének tekintette.

Jakab apostol folytatólag azt mondja: „Illés ember volt, mint mi.” „Szomorú dolog volna, ha erre nem azt mondanánk, ugyan mi akadályoz abban, hogy mi is Illéshez hasonlókká legyünk, vagy hogy egy Illésünk legyen?” Teljesen igaza van Blumhardtnak. Jézus Krisztus bizonyosan nem azért jött, nem azért halt meg és támadt fel, hogy aztán szegényebben, hidegebben, idegenebbül álljunk Istennel szemben, csak azért, mert nincs olyan emberünk, mint az Ószövetség népének, aki által az Isten kinyilatkoztatná magát, mint azt a Bibliában olvassuk.

Ha most ismét Blumhardt reményeire mutatunk rá, akkor azt mondhatjuk, hogy ő maga is volt már „valami” abból, amit remélt. Előhírnöke volt egy másik, szebb, ismét a Biblia szerint kialakuló időnek. Sokan, még teológusok is, találókifejezést nem használhattak rá: „Apostoli ember volt!” Egy teológus azt mondta. „Blumhardt jelenlétében az ember évszázadokkal vissza, a bibliai időkben képzelte magát!” Ha ezt józanul és szerényen mérlegeljük, úgy talán helyesen világítottuk meg az ő helyzetét kortársai között.

Blumhardt egy levélben ugyancsak nyilatkozik Jakab apostol levelének eme részéről. Azt írja: „Midőn Jakab Illésről beszél, úgy jól meggondolandó, hogy munkálkodásához Illésnek is egy

különös hivatottsága volt. Jakab nem akarja azt mondani: „Mindenki, aki hisz, meg tudja tenni azt, amit Illés tett!” Ehhez még más is kell. Az az Istentől kapott személyes tehetség és hivatottság, amelyet az apostoli időkben sem kapott meg minden keresztyén. Elővigyázatosnak kell lennünk tehát, és az ilyen idézetekbe nem szabad sokat belemagyarázni, mert azokra hivatkozva könnyen tévutakra juthat az ember. Ha valaki meg akarja vizsgálni, hogy amit az Úr velem tesz, személyes dolog-e, vagy utánozható, úgy be kell vallanom, hogy küzdelmeim során minden bizonnal valami tulajdonommá vált, amit nem lehet akárkinek olyan hirtelen megszerezni. Amellett meggyőződésem, hogy az eredeti erők felújításáért szabad könyörögnünk. Mielőtt azonban az Eg meg nem nyílik, az erők vissza nem térnek. Téves felfogás, hogy minden rögtön úgy lesz, mint az apostoli időkben volt. Tény, hogy azokat az erőket az Úr visszavette, és ezután csak nagyon lassan érhetők el újra. A keresztyénség elszakadása és hitetlensége több, mint egy évezred óta az Úr kegyelmét eljátszotta, és a Sátán erejét növelte. Éppen azért nem is könnyű minden további nélkül ismét előről kezdeni mindent. Ha megkíséréljük, azonnal egy áttörhetetlen falra bukkanunk. Ebből is láthatja, hogy mennyire különbözöm az Irwing követőktől. Ők ugyanis a keresztyénség status quo alapját figyelmen kívül hagyva, ismét mindent bírni akarnak. Az első, amire szükség van, a keresztyénség teljes mértékben való újabb megtérése, ahogyan azt kicsinyben látja is az ember. Hogy ez megtörténhessék, sokkal komolyabban kell küzdenünk, biblikusabb módon kell prédikálnunk, és sürgetőbben kell imádkoznunk. Ha a bűnbánatnak Lelke nagy mértékben kiáradna, mint ahogy azt kicsinyben gyülekezetemben tapasztaltam, és amelynél a lelki adományok első jelei azonnal mutatkoztak, akkor egyik a másikat követi, amíg vissza nem térnek az apostoli idők, amelyek mellett természetesen a tulajdonképpeni Antikrisztus is feltámad.”

Dieterlennek, aki egyes esetekben csodatetteket várt Blumhardtától, így írt: „Nagyon megértelek. Ámde még sok mindent fogsz találni a prédikációkban. Úgy cselekedni, ahogyan Te szeretnéd, azt hiszem, sohasem fogok tudni. Igen óvatosnak kellennem. Elsősorban azt kell tennem, amit Krisztus kíván. Az evangéliumot csakis az Írás szerint magyarázhatom. Vigyáznom kell arra, hogy elmélkedésemben ne beszéljek arról, ami nincsen a textusban. Számomra egyedüli mértékadó az a mód, ahogyan az Úr szokott magyarázni. Gyakran olyan kétségbeesettek álltak előtte, akiknek bensőleg sokkal kevesebb adatott, mint nekünk. Ő pedig így szólt: „Boldogok a lelki szegények, akik szenvednek, akik itt sírnak és sóhajtoznak.” Ebben az irányban egyelőre nem adott nekik semmit. Még azzal sem vigasztalta őket, hogy mit kaphatnak itt a földön, hanem tekintetüket csak a jövő reménységre irányította. A földön nem szabad sokat várnunk. Az apostolok is vágytak testük megváltására. Pál apostol is naponként a halál révén állott. A küzdelem, ha gyengül is, el nem múlik egészen. Amit nyerünk, az az Isten ereje, amely bizonyítéka annak, hogy Megváltónk van! A Sátántól megkísértett lelkek olyanok, akik küzdelemre vannak elhíva! Belső nyomorgatásuk azonban segítséget nyújt arra nézve, hogy a Sátánt legyőzzék. A tűzben mindaddig benne maradunk, amíg minden világos nem lesz, és a teljes győzelem be nem következik.

Az igaz, hogy a sötétség hatalma ma sokkal nagyobb, mint valaha. A Sátán dühöng. A szolgáló szellemek egész sokaságát küldi szét a világba, hogy kínozzanak, gyötörjenek, ingereljenek, és bűnbe sodorjanak minket. Megpróbáltatunk csupán azért, hogy a gyötrelem ellenére is győzni tudjunk, és Istennek adjunk dicsőséget. Jóhoz hasonlónak kell lennünk lelkileg. A csüggedéstől óvakodnunk kell, mert arra is a Sátán akar rávenni. Akkor azután keserves helyzetbe kerülünk. Azt írod, hogy az emberek gúnyolódnak: „Hol van most Istened?” No persze! Így volt ez már kezdettől fogva, az egész Ószövetségben, Dávidnál, a prófétáknál, Jézusnál és az apostoloknál is. Nem tudhatjuk, hogy nem kell-e nekünk is átesnünk olyan próbákon, hogy a kísértő még ezt a kérdést is ajkunkra adja: „Hol van most Istened?” Ez az a küzdelem, amely vérig megy! (Zsid. 12.) Azt hiszem, többet már nem is kell írnom. Még csak

azt szeretném megjegyezni, hogy a kísértés közben is győzelemre győzelem jön. Nálad is. Az Úr az erőtelenek által végzi el nagy tetteit!

Csak nem régen vált teljes bizonyossággá előttem, hogy nekünk az egész emberiség – a protestáns, katolikus, zsidó és török – megtéréséért, a legromlottabb és legvisszásabb érdekében is szabad és kell imádkoznunk, hogy „*ama utolsó nap*” mindent rendbe hoz! Te valószínűleg nem látod oly nagynak a csodát, amelynek jönnie kell és jönni fog! Kikényszeríteni természetesen nem tudjuk azt. Sőt, addig bizonynyal sok felesleges puskaport fogunk még ellődözni. Ámde minden hiába, mert az Úr egymaga fogja ezt elvégezni. Tőlünk nem kíván egyebet, mint csak hűséget és türelmet!”

Bollfűrdőben nem voltak oly nyíltak a csodák, mint Möttlingenben. A legtöbbet tapasztalta a vidék népe, akik – a fürdővendégektől csaknem észrevétlenül –, hetenként kisebb, nagyobb számban keresték fel Blumhardtot. Igen sok csoda történt levelezések útján is. Láthatólag maga az Úr akarta ezt így, hogy senki se kérkedhessék a csodák elbeszélésével.

Blumhardt, utazásain csaknem mindig segítséget keresőkkel volt körülvéve. Élményeiből egyes dolgokat elmondok:

Egy Elberfeldtől egy órányira lakó gyárimunkás, csúnya bőrkiütésben szenvedett. Mikor már semmiféle segítségre nem volt kilátása, azt mondták neki, hogy Elberfeldbe jött egy híres lelkész, aki az ünnepélyre érkezett. Ennek imájára már sok gyógyíthatatlan beteg gyógyult meg. Ez az ember, aki egyébként nem sokat tartott a „kegyes urakról”, elhatározta, hogy felkeresi Blumhardtot. Amikor oda érkezett hozzá, Blumhardt éppen a templomba készült, ahol prédikálnia kellett. Rögtön felismerte a bajt. Belpoklos volt. Az ember alig panaszkolt el baját, Blumhardt így szólt: „Kedves barátom, látod, most nem érek rá. Jól ismerem szenvedésedet. Jöjj most a templomba, és figyelj a prédikációra. A Megváltó majd segíteni fog rajtad!”

A beteg alig bírta bosszankodását palástolni a rövid elintézés miatt. „Ez az irgalmas szívű Blumhardt? Ilyenek a kegyesek? – morgott magában – most pedig menjek el a templomba?” Szívében el volt keseredve, de azért mégis elment. Azt remélte, hogy Blumhardt majd beszél róla a szószéken. Hogy ezt Blumhardt mennyire megtette, észre sem vette. A prédikáció erről az Igéről szólt: „Kérjétek és megadatik.” E szavakat erősen forgatta szívében az ember, mindazáltal elégedetlen volt amiatt, hogy nem beszélt róla. Így azután félig meghatva, félig bosszankodva ment haza a templomból. Útközben tovább elégedetlenkedett: „Ezek az úgynevezett kegyes emberek, ez az a sokat hangoztatott irgalmasság?” Ugyanakkor, az Ige is ott motoszkált a szívében. E párhuzamos gondolatokhoz hamarosan egy újabb gondolat is társult. Bőrén egy egészen különös és furcsa hatást érzett, amely egyes pontokról kiindulva, mindig tovább terjedt és mindig erősebb hatást gyakorolt. Azt gondolta magában, vajon csakugyan egészséges leszek? Nagy izgalommal tartott hazafelé. S amikor hazaért, egyenesen hálósobájába ment, hogy kellő világosság mellett megvizsgálja magát. Nagy meglepetésére azonnal felfedezte a javulás jeleit. Egy ideig még rejtegette reménységét, de mihelyt bizonyos volt a beállott gyógyulásban, azonnal Elberfeldbe sietett, és megüzentette Blumhardtnak a győzelmi hírt.

Bollfűrdőből egy hölgy, aki csaknem megvakult, csodálatos gyógyulásának lefolyását így írta le: „Még egészen fiatal leányka voltam, amikor súlyos szembajt kaptam. Híres orvosok tanácsára a leghatékonyabb kezelésekből volt részem. Ennek következtében évekig beteg lettem, sőt az erős gyógyszerek csaknem életképtelenné tettek. Hatásukból csak igen lassan gyógyultam ki. 13 évvel ezelőtt, amikor egészségem már némileg javult, látásom hirtelen és ijesztő módon csökkent. Hosszú küszködés után felkerestem dr. Gräfet, a híres szemorvost. Ez rögtön megfosztott minden reménytől, hogy látásomat visszanyerhetném. A veszéllyel fenyegető fájdalomra nézve is csak úgy ígért némi szünetet, ha nem olvasok, nem írok, és nem kötök. Azt ajánlotta, hogy menjek vidékre. Bollfűrdőbe vágytam.

Még 1868-ban hallottam prédikálni Blumhardtot. Akkor még láttam, és olvastam munkáit is. Nagy hivatásáról semmi közelebbit nem tudtam, mégis vonzott valami feléje. Éreztem, hogy Bollban találhatom meg azt, amire szomorú és sokszor csüggedt állapotomban szükségem van. Isten csodálatos és váratlan úton készítette elő utamat. Bollfürdőbe jutottam, és fél évig maradhattam ott. Látásom nem javult, de nem is rosszabbodott. Ellenben olyan erőt kaptam, hogy szenvedéseimet békességgel tudtam elhordozni.

Két év múlva ismét Bollba mentem. Állapotom változatlan volt. Nem tudtam semmivel sem foglalkozni. Blumhardtnak gyakran elpanaszoltam nyomorúságomat, amely súlyosan nehezedt lelkemre. Egy nap azt kérdezte tőlem, vajon nem kívánják-e hozzátartozóim, hogy még egyszer vizsgálta-e meg magamat? Igennel kellett válaszolnom. Hozzátettem azonban, hogy nem megyek orvoshoz, mert a kezelések igen beteggé tettek. „Így nem szabad beszélned – mondotta Blumhardt –, te azért félsz az orvostól, mert azt hiszed, hogy valamelyik fürdőbe küld. Oda pedig nem akarsz menni, mert nagyon szeretsz nálunk lenni. Így azonban atyáddal szemben nincs jó lelkiismeretem. Egyébként is az a benyomásom, hogy szemedben egy műtét esetleg lehetne segíteni. Jövő héten Stuttgartba utazunk. Ott van egy híres szemorvos jóbarátom. Azzal még egyszer megvizsgáltatlak.”

El is mentünk. Sohasem felejttem el, ahogyan a drága Blumhardt lelkész igen komolyan, nagy érdeklődéssel és figyelemmel kísérte a vizsgálatot. Az orvos véleménye így hangzott: „Nem lehet segíteni! Az orvosszerek csak siettetnék a megvakulást. A látóidegek elhaltak, az izmok, kötőszövetek stb. a minimálisra gyengültek. Úgyannyira, hogy alig magyarázható meg, miként láthat még ennyire is. Csupán a legteljesebb nyugalommal lehet jelenlegi állapotát fenntartani.” Ez a vélemény hajszálnyira egyezett dr. Gräf tanár megállapításaival. Azzal a különbséggel, hogy utóbbi a bajt, a feketehályog kezdetének mondotta. A vonaton azt kérdezte tőlem Blumhardt: „Szomorkodol-e kedves gyermekem?” Nem! – válaszoltam. Ezt már mind tudtam. Inkább attól félttem, hogy az orvos még egy műtétet akar megkísérelni. Ezután így szólt Blumhardt: „Nemde tudod gyermekem, hogy ahol az emberek nem tudnak már segíteni, ott az Úr Jézus tud? Most egészen hozzánk tartozol. Hitben várunk és remélünk segítséget a Megváltótól itt is, ahol már nincs mit remélnünk!”

Kilenc év telt el azóta. Nem vakultam meg. Az igaz, hogy rendkívül rövidlátó vagyok, de szemeim csodálatosan megerősödtek. Nincsenek fájdalmaim. A világosságtól való kínzó félelem elmúlt. Szemüveggel egész nap tudok dolgozni, olvasni, írni, és mindenféle más női munkát végezni. Valahányszor rosszabbodás állott be, azonnal írtam a kedves Blumhardt lelkésznek, és rövidesen ismét javult a helyzet. Valóban, a Megváltó nagy dolgot művelt rajtam Blumhardt lelkészen keresztül. És igen boldog vagyok!”

Álljon itt még egy előkelő úrnak hálatelt bizonyágtétele azért, amit Bollban nyert. Többek között így ír:

„Most nagyobbára arra gondolok, amit az Úr velem tett, az áldott emlékü Blumhardttal való összeköttetésem, imádsága és áldása által. Szavait sohase felejttem el, amikor egy alkalommal kézrátétellel megáldott, és azt mondotta: „Az Úr Jézus adja vissza látásodat!” Néhány nappal ezelőtt ismét voltam szemorvosomnál, aki régebben megoperált, és dr. Gräf tanítványa volt. Mindig örül, valahányszor elmegyek hozzá. Szentükrével azonnal megvizsgálta szemeimet, és így kiáltott fel: „Mindkettő teljesen egészséges!” Egyre-másra csak azt hangoztatta, hogy ez teljesen érthetetlen és hihetetlen. A szemlencsében egy hasadék támadt, ami egyedüli módja volt annak, hogy tartalma felszívódjék. Ez a körülmény azonban magától nem állhat be. „Ha azonban feltételezhető is, hogy tartalma felszívódhat, de hol van a hüvelye? Teljesen megmagyarázhatatlan! Ha nem látnám, nem is hinném el. S ha elmondom valakinek, az sem fogja elhinni!”

22. Utazások.

Blumhardt általános hivatására nézve nagy jelentőségűek voltak utazásai. Azoknak elbeszélése maga is kitenne egy kötetet. Amellett évekre szóló gyűjtőmunkát is igényelne. Éppen ezért nem is vázolom időrendben e munkásságát, hanem csak általánosságban. Utazási munkássága főként az ébredési időből támadt. Ünnepi beszédei olyan visszhangot keltettek, hogy a meghívások, valamint azoknak száma, akik őt személyesen és írásban megismerték, állandóan növekedett. Ebben az arányban növekedtek azok az igények is, amelyeket ebben az irányban Blumhardttal szemben támasztottak.

Egyes helyeket csak egyszer látogatott meg, másokat többször is. Így egy alkalommal Párisba utazott, ahol Monoddal találkozott. A vele töltött órák valóságos szellemi felfrissülést jelentettek számára, amelyekre mindig kedvesen emlékezett vissza. Járt egyszer Amsterdamban. Többször volt Svájcban is. Így Bernben, Lausannban, Zürichben, Schaffhausenben és Winterthurban. Ezekben a városokban több jóbarátja volt, akik mindig nagy örömmel fogadták!

A németországi egyházi napok sokszor vezették idegen vidékre. A nagyobb városok közül meglátogatta Berlint, Nürnberget, Frankfurtot, Altenburgot, Karlsruhe. Nürnbergből egy prédikációról volt igen kedves emléke, amelyet egy keresztyén népünnepélyen tartott a szomszédságban. Itt a szószéket egy kő helyettesítette, miértis „köprédikációnak” szokta nevezni e beszédjét.

Frankfurtban egy barátja igen kedves kelepcebe csalta. Estére meghívta Blumhardtot a szállodába, ahol több barátját kívánta bemutatni neki. Blumhardt meglepődve látta, hogy csupa orvossal van körülvéve. Ezek, a betegségeknek szerzett tapasztalataira nézve kereszt-kérdések alá vették. Ez az este mindenki számára igen érdekes és kielégítő volt. – A missziói ünnepélyeket Baselben, Elberfeldben és másutt is, bár nem minden évben, de bizonyos mértékben rendszeresen felkereste.

Egy misszionárius, aki száz és száz missziói ünnepélyen prédikált, mondotta, hogy Möttlingenben és Bollban igen gazdag lelki felfrissülést nyert. Ezeket a városokat majd minden misszionárius felkereste, ahol igazi atyai otthonra találtak.

Két látogatás azonban, mint teljesen rendszeres, volt naptárába bejegyezve. A májusban tartandó gyermekünnepély Kornthalban, és a missziói ünnepély Calwban. Innét mindenkor felkereste régi gyülekezetét is Möttlingenben.

Neki magának is nagyon fontos volt, és igen szerette ezeket az alkalmakat. Itt nyíltan megmutathatta azt, amivel a szíve telve volt. Nagyon a szíven viselte, hogy ilyen alkalmakkor hallgatói valóságos mennyei ajándékokat kaphassanak. Sokszor nehezedett lelkére az a fájdalom érzés, hogy a nagy tömegek összesereglésénél gyakran csak szegényes eredmény tapasztalható. Többször is hangsúlyozta: „Amikor ily világosan és csoportosan együtt látom őket, mindig felmerül lelkemben a kérdés: mi lesz majd ezután?” Az egész népért való könyörgetéséhez hasonlóan hatott szavainak gyűjtő és erősítő ereje! Erről különösen sokat beszéltek azok, akik Blumhardt ünnepi beszédeinél jelen lehettek.

Havonként felkereste Stuttgart vidékeit is, Esslingent, és egy időben Ludwigsburgot. Itt másokkal felváltva, a heti esti órákat vezette. Az itteni hallgatókból egy mindig bizalmasabbá váló kör képződött körülötte.

Miként jellemezzem Blumhardtot utazásain? Mindenhol egyforma örömmel fogadták. Szállásadójának egész háza népe, a gyermekek és szolgálók sem felejtették el bizalomteljes, kedves lényét, és a belőle áradó békességet. Egyik alkalmazottnak egy könyvet ajándékozott, amelybe ezt írta: „A szolga, a szolgálónak!” Nem hiába örvendezett szállásadója. A tornác és

lépcső még sohasem hordozott ilyen tömeget, mint most, amikor a segítségre szorulóknak rohamozták meg Blumhardtot. Az esti vagy reggeli áhítatnál gyakran igen szokatlan vendégek nagy számát kellett fogadnia. Blumhardt minden új emberáradatban, amikor mindig újonnan közeledett feléje a nyomorúság, rendkívül jól érezte magát. Nagy boldogság volt számára, amikor mindig új embereket talált, akik tőle valamit tanulni és nyerni akartak. Egy alkalommal azt írta feleségének: „Egy kedves segédlelkész lakik velem egy szobában. Igen derék fiú! Nem hagy soha elaludni, sem kialudni, annyit tud kérdezni.” Ezekben a városokban minden szabadideje látogatásokkal telt el. Prédikációira készülni, sokszor már csak az ágyban volt ideje. E napoknak jellemzésére két esetet mondok el. Egyik Esslingenben történt, amelyet egy élő szemtanú mondott el, a másikat személyesen éltem át Calwban.

Először kísérjük el Blumhardtot a Calwban tartandó missziói ünnepélyre, amely 1878 év májusában zajlott le. Már előző este, midőn a vonatból kiszálltunk, a segítségre szorulóknak kisebb csoportjai várták Blumhardtot. Ezekkel mindjárt a pályaudvaron foglalkozott csak úgy, mint otthon a szobában. Alig kapott levegőt a tömegben, amíg a városba ért. Egy-egy újabb kérelmezővel való szükséges megállás, valóságos üdülés volt számára. Halálra fáradva ért dr. Gundert vendégszerető házába, ahol baráti szeretet és testi felfrissülés várta. Estére azonban megint sokan jöttek, akik beszélni óhajtottak vele. Mindazáltal a következő naphoz viszonyítva, mégis volt némi nyugalma. Másnap reggel a vidék népe már valósággal özönlött a városba. Különösen Schwarzwaldból. Mindjárt Blumhardt lakására tartottak. A Schwarzwaldiak – mondotta a „Sváb Merkur” – tömegestől jöttek Blumhardt atyjukat köszönteni.

Következő nap délelőtt templomi istentisztelet volt. Blumhardtot a samáriai asszonyról (Ján. 4.) prédikált. Ebből pedig különösen Jézusnak azt a kijelentését emelte ki: „Én vagyok az!” Rámutatott napjainknak nagy nyomorúságára, a vallásos dolgokkal szemben való ellentétes nézeteire, amely már azzal fenyegetett, hogy a hívő nézet is egy halvány, elsekélyesedő nézetté válik. Rámutatott arra a kiáltó nagy szükségre, amelyet az Úr minden biztonnyal meg fog szüntetni, amikor e határozott és világos kijelentéssel: „Én vagyok az!” – az emberiséget felébreszti, és a tények élettelijes megismerésére fogja serkenteni.

Sűrű sorokban fiatal fiúk, könnyes szemmel állottak előtte. Ezek jobban megértették őt, mint mi. Délután missziói ünnepély volt, amelyen a zárószót és befejező imát Blumhardt mondotta. Sokan már az utcán akarták őt üdvözölni, vagy beszélni vele, és így a délelőttől hasonlóan, nagy tömegben kellett átküzdenie magát, amíg helyére juthatott. Beszéde alatt hirtelen beborult az ég. Mire imádságra került a sor, alig lehetett menekülni a nagy vihar pusztulást jelző haragja elől. Erőteljesen, de szerényen imádkozott Blumhardt a vihar elmúlásáért. Ámde mindig sötétebb lett. Végül kitört a vihar, és a gyülekezet felhőszakadás áradata alatt ment haza. Hogy ilyen élmények alatt mi ment végbe Blumhardt szívében, arra nézve, az ő örökös, csendes harcaiból lehetne csak fogalmunk.

Magasra szökött az áradat, mindenféle zsákmányt ragadva magával. Úgyannyira, hogy a kocsit is, amellyel Blumhardt Möttlingenbe akart menni, biztos helyre kellett húzatni, nehogy elragadja. A Möttlingenbe vezető hágó is folyammá változott, amely pusztítva zúdult a városra. Az áradat még az ünnepély résztvevőit is két táborra szakította, míg lassanként a hidakon ismét járni lehetett. A misszióbarátokkal töltött néhány megáldott óra után Blumhardt, Bunz lelkész és én, lefelé kocsiztunk a hágón. Még mindig folyt róla a víz, és mély árkokat ásott az útba. A sötétség ránk tört, a kocsis elvesztette tájékozódóképességét, úgy, hogy az utazás csaknem életveszélyessé vált. Végre elértük a tetőt, és Blumhardt dicsérő énekbe kezdett: „Áldjad én lelkem az Urat!” Így utaztunk tovább énekelve, esőben, éjben, rossz, bizonytalan úton Möttlingenbe. Ott a tanulóifjúság a tanítóval az élén fogadott. A falu kivilágított ablakai, a fejek körvonalai mutatták, hogy mennyire vártak minket. Alig értünk a lelkészlakba, és letettük legvizesebb ruhadarabjainkat, Blumhardt megkérdezte a lelkésztől:

„Égnek-e már a gyertyák a templomban?” „Még nem – válaszolta – azt hittem, hogy előbb enni fog valamit!” „Semmit! Azonnal gyújtsák meg a gyertyákat” – mondotta Blumhardt.

Amíg ez megtörtént, még mindig volt időnk valamit enni. Azután rögtön a zsúfolt templomba mentünk. Itt rövid, erőteljes prédikációt mondott. Nyers testvériességgel, de nagy szeretettel beszélt. Azt a tényt, hogy az élő Jézus Krisztus jelen van köztünk, olyan kézzelfogható feltételezéssel hirdette, hogy alig hiszem, hogy valamelyikünk is hallott volna ehhez hasonlót. Visszatérve a lelkészlakba, Blumhardt azt kérdezte Bunz testvértől, nos, hol vannak az emberek? „Azt gondoltam, hogy nagyon fáradt lesz, és azért csak holnapra rendeltem őket ide.” „Óh, hát nem ismeresz engem, nem tudod, hogy nem szoktam fáradt lenni?” (Itt egy sváb díszjelzőt használt, amelyet közelállóknak nagylelkűen szokott osztogatni.) Némi bosszankodást láthatólag leküzdött. A kis körben töltött este azonban igen gazdagon gyümölcsöző volt. Másnap délelőtt ismét tartott istentiszteletet. Itt möttingeni híveit, mint egy drága családot, olyan vigasztalólag és egyszersmind nevelőleg is kezelte, hogy azt el sem lehet mondani.

Blumhardt esslingeni látogatását Mógling misszionárius így mondja el:

„1869 óta Esslingenben az az örömünk volt tíz éven át, hogy minden hónap harmadik szerdáján felkeresett minket Blumhardt. A göppingi öt órás vonattal való megérkezését sokan már Viel úrnál várták. Itt gyülekezett össze a vigaszra váró, segítséget kereső testi és lelki beteg emberek, 30-50, néha még több lélekből álló csoportja. Mindenki számára volt füle, szíve, buzgó imája, és szívélyes, szükség esetén pedig éles értelme. Mint józan és lelkiismeretes tanú, mondhatom, hogy sokan köszönhetik neki testi és lelki egészségüket. A jó emberek néha csak úgy tolongtak Viel úr lakásán. A legtöbben több órányi távolságról jöttek kérelmeikkel, amelyeket Blumhardt fáradhatatlan türelemmel hallgatott meg. Pár falatot evett, azután az egyesületi házba mentek, amely rendszerint zsúfolva volt.

Egyszerű, szívből jövő, mély ismeretet tartalmazó bibliai előadásokat tartott. Tudásának gazdag kincseiből, amelyeket az Isten igéjével való foglalkozása alatt gyűjtött, mindig valami újat hozott elő. Írásmagyarázata igen sajátos volt. Olyan volt az, mint a forrásból fakadó, buzogó friss víz, nem pedig olyan, mint amit a kútból szivattyúznak. Amit mondott, nem volt betanult, fáradságosan előkészített dolog, hanem átélt, szívből jövő valóság! Egy idősebb lelkész és kiváló teológus, aki gyakran járt Bollban, azt mondotta Blumhardt prédikációiról: „Mindig valami újat mondott. Gyakran a legegyszerűbb gondolatokat is meglepő megvilágításba helyezte. Mint teológus, mindig tanultam tőle.”

Este 8 órakor vége volt az egyesületi teremben az előadásnak. Utána még voltak néhányan, – helybeliek és idegenek –, akik valami vigaszra, a részvét egy szavára, vagy áldásra vártak. Amikor ezeket elintézte, akkor átmentünk a régi, meghitt szállásra, Krausz, városi lelkészhez. Itt, az előbbi hallgatóságból néhányan ismét köréje gyűltek. Blumhardt boldog volt, ha egyes kérdésekkel alkalmat adtak neki arra, hogy a nyilvános előadáson érintett gondolatokat bővebben kifejthesse. Minden hozzászólásra kimerítően felelt. Legnagyobb öröme azonban az volt, ha világossá tehetette és igazolhatta azt a nagy reménységét, hogy az Úr rendkívüli kegyelmi kinyilatkoztatása nemsokára be fog következni. Mélyen átérezte az emberiségre nehezedő nagy nyomorúságot, a sötétség hatalmának nagy befolyását, amit az, e bűnös világra gyakorol. Egyre jobban és jobban vágyakozott az eljövendő felüdülés napjai után. Szeretetében volt valami lenyűgöző. Mindenki a jót kereste, ami Istentől származott. Hogy bárkit is kárhoztasson – lelkiületével teljesen ellentétben állott. Szívéből kívánta, hogy mindenki segítséget nyerjen. Ez különben Isten akarata is, amit az Írás világosan bizonyít. Pl. az I. Tim. 2:4. verse. Isten szeretetének ez az akarata bizonyára teljesebbé is fog menni!

Blumhardt annyira biztos volt dolgában, hogy ellentmondást soha nem tűrt. Ámbár nem is volt szándékunkban Istennek e drága emberével vitatkozni. Így ment ez este 10 óráig, amikor

egyesek elbúcsúztunk. Következő nap azonban gyakran hallottuk, hogy Blumhardt 11 óráig vagy még tovább is fennmaradt, élénk és komoly beszélgetés mellett. Péntek reggel, az áhítat után, sok éven át mindig meglátogatta F. H. kisasszonyt is egy fél órára, hogy az ágyhoz kötött betegnek lelki áldást nyújtson. Ezt a kedves szolgálatot a beteg halála napjáig végezte.

Krausznak, a nagyrabecsült városi lelkésznek háza, ezekben a napokban – amikor Blumhardt felkereste –, olyan volt, mint a möttlingeni lelkészlak. Gyakran minden kis hely, még a dolgozószoba is, hálósobává alakult. A vendégszerető házigazda, valamint Viel úr szolgáltat-készsége nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Blumhardt Esslingenben való tartózkodását neki magának is kedvessé, mások számára pedig gyümölcsözővé tette. Blumhardt rendszeres látogatásai, régi, ismerős betegeknel, akár Esslingenben, akár máshol, mindig igen szép emlékeket hagytak hátra azok lelkében, akik őt a látogatásokra elkísérték. Annyi szeretet, bizalom volt benne, amit ritkán lehet tapasztalni még egy testvérnél is, aki rég nem látott testvérét keresi fel. Amellett igen csodálatos volt, hogy rendszerint ugyanazt a vezérigét, amit reggel házigazdájánál tárgyalt, a látogatások alkalmával ismételte, de mindig egészen új oldaláról világította meg.

Blumhardtot, korának előrehaladása, és testének növekvő nehézkessége idővel arra kényszerítették, hogy utazásait mindinkább korlátozza, és kizárólag Bollfűrdőnek szentelje életét. Az így, valamint fiainak segítségével által nyert szabadidejét irodalmi tevékenységre fordította. Erről a következő fejezetben fogunk beszélni.

23. Az író.

Blumhardt legnehezebb irodalmi műve, amit Bollfűrdőben rendezett sajtó alá, a 8. fejezetben említett „Missziói történeti és földrajzi kézikönyv” harmadik kiadása volt. Ez a munka – a misszió terén a negyvenes években tapasztalható nagy eredmények következtében – óriási volt. E tehernek nagysága azonban édes volt neki. A világ Megváltójának az egész föld kerekéségén végzett munkája nyomait szent örömmel követte. A nagy összbenyomás, amely kutatásai és adatgyűjtése nyomán elősarjadt, először is – vagy talán leginkább – őt magát kerítette hatalmába. Nagy munkája befejezése után egyes missziói barátoknak azt mondta, hogy ennek hatását még a missziói területeken is meg fogják érezni. S a missziói területen nyert tapasztalatok csakugyan igazolták ezt az állítását. Mert a negyvenes években a misszió területén az egész világon nagy forradalom tört ki. Abban az időben új idők kezdődtek számunkra Kínában, Indiában, Afrikában és Amerikában.

Blumhardtnak ez a műve az evangélikus egyház számára teljesített munka volt. Többi írásai azonban mind bizonyágkiáltása volt annak, ami szívében végbement, részint ismerősei, részint pedig az egyház szélesebb körére vonatkozólag. Utóbbi számára szólt a 15 adventi prédikáció gyűjteménye, amely 1864-ben jelent meg. Ez tulajdonképpen egy gondos teológiai kutatásnak a sorozata volt. Valamennyi ugyan nem illett a szószerkekre, de mind alapos, kimerítő módon világítja meg a keresztyén hittudomány fontosabb pontjait. Nevezetesen a végítéletet, a hitetlenek végső sorsát, és egy új kegyelmi időnek a reménységét.

A könyv első részében főleg a hitetlenek sorsával foglalkozik. Minden irányban taglalja azt a sokak által tévesen vallott nézetet, hogy végül mindenki üdvözl! Ez a nézet mindenesetre szomorúságának legnagyobb terhét vette volna le szívéből. Ez a tanítás azonban ellene mond Isten szentségének és igazságosságának. A bűnnek komolyságát semmibe veszi. Továbbá maga a Szentírás is tagadja ennek lehetőségét. Blumhardt végső következtetése az volt, hogy a Szentírás mindenesetre az elveszett lélek helyzetének sokkal inkább a reménytelenségét,

mint örökkétartó voltát állítja elénk, bár nem vonhatjuk kétségbe az utóbbit anélkül, hogy az előbbit is meg ne tagadnánk.

A könyv második részében Keresztelő János alakja lép előtérbe, akit adventi vonatkozásban nagy szeretettel szemlél. Olyan módon, hogy általa mindig újabb világosságot nyert arra nézve, amit még remélhetünk. Bibliai kutatásait oly gondosan mérlegeli, hogy valósággal nagyító üveget használ hozzájuk. Ez természetesen a könnyen olvashatóság szempontjából – amely ma már csaknem életszükségletünké vált, – gyakran hátrányos. Ez Blumhardtnak olyan sajátossága, amely többi bibliai fejtegetéseit is jellemzi.

Barátai szűkebb köre számára 1865-ben reggeli áhítatokat adott ki. Ezek nagy tetszést arattak, ami arra buzdította, hogy 1868-ban, szélesebb körök számára is adott ki háziáhítatokat. Utóbbi kiváltképpen gazdag tartalmú könyv volt. Egy függelékben még igen fontos kérdéseket is tárgyalt. Többek között a szombat törvényét és a spiritizmust.

Hallgatói kívánságára kiadta az utazásai alkalmával tartott előadásait is. Utolsó és legismertebb írói teljesítménye a hetenként megjelenő „Bollfördői Lapok” voltak. Ez a vallásos hetilap 1873. júl. 1-től – 1877. júl. 1-ig jelent meg. Fő tartalmát a Máté evangélium folytatólagos magyarázata képezte, Krisztus szenvedéseinek és feltámadásának kivételével. A lap cikkeit ugyancsak a fent említett alaposság jellemzi. Sajátságos, nagy tapasztalatait annál értékesebbnek kell tartanunk, amennyiben ahhoz, hogy ily tapasztalatokban részesülhessen, szüksége volt arra, hogy az evangéliumokat jobban és komolyabban tanulmányozza, mint más. Másrészt pedig, minden új tapasztalat új világosságot árasztott benne.

Valószínű, hogy nem az olvasókon múlt, hogy sokan a lap első részét mellőzve, először is a második részt olvasták el, ahol az áhítatokat találták. Itt Blumhardt ismét könnyed stílusban és mélyrehatóan épített és felemelt. Egyesek pedig, a harmadik rész „kérdések” rovatát szerették nagyon, amelyben Blumhardt a beküldött kérdésekre adott gyümölcsöző feleleteket. Voltak azonban, akik mindjárt a negyedik részt olvasták. Az apró betűkkel nyomtatott „különbözők” című rovat mindig valami érdekes dolgot tartalmazott.

Blumhardtnak, öreg napjaiban, nagy elfoglaltsága mellett sokszor emberfeletti megerőltetésébe került, hogy a lapot minden héten elkészítse. Miután nem tartotta szükségesnek, hogy Jézus szenvedéseinek történetét is magyarázza, a Máté 25. része után még Lukács evangéliumából közölt egyes részeket. Ezzel úgy gondolta, hogy feladatának eleget tett. Úgy érezte, hogy amit el kellett mondania, azt már elmondotta, és ezért beszüntette a lapot. Csupán a heti keresztyén fejlődés után való tudakozódásokért nem tudott, és nem is akart dolgozni. A tudakozódás azonban éppen barátai körében volt igen nagy. Alig várták már a szombaton érkező kedves hírnököket. Úgy, hogy a lap beszüntetése után azonnal megindultak a levelek Bollba. Ekkor Blumhardt Teofil, atyja reggeli áhítatainak gyorsírással lejegyzett kincseivel állott a részre. 1881-ig minden évben megjelentetett egy könyvecskét „Mindennapi kenyér Bollfördőből” címen.

Ez a munka sokkal hívebben adja vissza Blumhardt szóbeli áhítatait, mint Blumhardt hasonló tárgyú könyvei. Ő ugyanis sohasem merete volna oly fesztelenül leírni azt, amit szóval kimondott. Ezeknek az áhítatoknak természetes varázsát tehát annak köszönhetjük, hogy azokat nem Blumhardt állította össze. Prédikációkat és elmélkedéseket azonban haláláig írt a „Stuttgarteri Evangélikus Újság” havonként megjelenő számában.

Most Blumhardt költészetéről és zenei műveiről emlékezünk meg. Ezekkel már az „ébredési időszak”-ban találkoztunk igen gyakran. A templomi költészetet Blumhardt nagyra becsülte. Isten szolgálja számára csaknem kötelességnek tartotta, hogy ezen a téren is tudjon valamit létrehozni. Azt tartotta, hogy ez jele annak, vagy legalább is serkentőleg hat arra, hogy valaki szeretettel foglalkozzék Isten gondolataival. Az evangélium szolgáitól elvárta, hogy alkotó

szellemük legyen. Egyáltalán nem tartotta keresztyéninek, hogy a dicsérő ének mindig unalmasan olvasott, vagy betanult legyen. Az az Ige: „Énekeljete az Úrnak új éneket”, első-sorban azt jelentette számára, hogy az Úrnak új tettei után vágyódjunk, amelyre szívünk-ből mindig új éneknek kell csendülnie. Másrészt azt tartotta, hogy az Urat ne dicsőítsük mindig régi, felmelegített énekekkel. Életünknek nagy tapasztalataihoz saját, új dicséretet kell énekelnünk. Blumhardt úgyszólván becsületbeli dolognak tartotta Isten előtt, és valóságos lelki-szükséglet volt számára, hogy az egyház életében beálló fő állomások, és saját házának és életének nagy fordulóit szívének sokszínű virágaival ékesítse.

A szó mai értelmében véve azonban mégis hiányzott belőle a költői tehetség. Lelkülete, amely tele volt józansággal, igazsággal és valósággal, nem tudott abba az emelkedett hangulatba beleilleszkedni, amely minket a költészet nem létező világába tud vezetni. Amit általában a költői nyelv nagy igényére és finomságára nézve megkívánunk, az munkájának verejtékében, küzdelmeinek puskaporos füstjében teljesen eloszlott: Blumhardt csak a nép, azaz a társadalmi nyelv szókincsét bírta. A nép nyelvén gondolkodott. Ez beszédeit tömörre és átütővé, költészetét azonban kissé józanná és szárazzá tette. Mindamellet mesteri módon értett ahhoz, hogy a nyelvet rímbe és ritmusba kényszerítse anélkül, hogy a gondolatok azért értékükből veszítettek volna.

Szüntelenül munkálkodott abban, hogy házát ellássa bibliai énekekkel. A szükséges anyagot János evangéliumából, Pál leveleiből, Jelenések könyvéből, és az Újtestamentum más részeiből vette. Az alkalmakhoz képest, sok ünnepi, missziói, vagy más zsoltárokat és prófétai énekeket költött.

Egyet közülök ismertetek:

Újévi ének 1877-ből.

Hányan aggódva lépnek
újév útjára ma;
Sóhajtva: bár imájuk
Égbe hallatszana,
meghallgatásra lelne.
Hisz a múlt év alatt
Elvenni bátorságuk
annyi bú – baj akadt.

Bármerre is tekintünk,
Csak ínség, fájdalom.
Mi vigasztalna szívünk?
Pedig fáradt nagyon.
Legragyogóbb napunkban
ott bujkál a ború.
Ritkán örül a lelkünk
és sokszor szomorú.

Jézus Krisztus hiányzik,
az éltető elem.
Mintha csak az gyötörne,
hogy Ő nincs jelen,
Pedig mi üztük messze:
beszédünk, életünk.
Akkor várjuk keresve,
Mikor már messzetűnt.

A hit még megtalálná,
de a hitünk beteg.
Vállaljon könnyű terhet
és gyönyörű igát.
Maradjon Jézus mellett
s minden bút tűnni lát.

Nincs bennetek szeretet?
Kérjete, vegyete!
És legyen reménységetek
és legyen hitetek.
Hit, szeretet, reménység
ha újonnan betölt,
Rátok hajol a kék ég,
s nem ejt rabul a föld.
De ha hitetlenkedtek,
Ő így is hű marad.

Szeretet idekötné,
de hol a szeretet?
A remény megragadná,
de halott a remény.
Ki vehet így győzelmet
sötétség seregén?

Ha Jézus neve csendül,
s szívünk beléremeg,
Ha Ő kezd uralkodni,
minden újjá lehet.
Leveheti vállunkról
a súlyos terheket.
Keze úttalan éjből
hajnal felé vezet.

Nem éppen most kell-e bízva
várunk Isten fiát,
ha sóhajtozik és nyög
a teremtet világ?
Ha pusztulásra érik
és bajjal van tele,
ha összedőlni készül?
Nem ez az Ő jele?

Előre! Jézus eljő!
Előre! Jézus él!
Őhózzá meneküljön,
Aki remegve fél.
Ha nem reméltek benne,
úgy is felkél a nap.
Világ ha megcsúfolja
s ki sem gondol vele,
akkor is felragyog majd
Győztes kereszt-jele.

Emberré lett és meghalt
világnak vétkéért
Feltámadt és királyi
székébe visszatért.
Nem gát az egész földnek
hitetlensége sem:
diadalmának éve
Felvirrad fényesen!

Az ilyen énekekkel különböző célokat kívánt szolgálni. Először is azt remélte, hogy ez által némelyek számára a Biblia fontos szavait vonzóbbá és nyomatékosabbá tudja tenni. Továbbá igen fontos volt az énekszöveg. Az énekeket együttesen kellett énekelnünk, hogy azoknak szentséges, üdítő erejét fel tudjuk ismerni, és érezzük, hogy a bibliai gondolatok által miként kerül az ember évszázadokra vissza az apostoli időkbe. Végezetül még egy igen szomorú oka is volt énekköltészetének. Legtisztább meggyőződésében és legvilágosabb reményeiben való egyedülléte annál jobban nehezedett lelkére, minél jobban vágyódott a közösség után. Ebben az egyedüllétben ezek a munkák vigasztalásul, erősítésül szolgáltak számára. Ha egy látogató elhagyta Blumhardt szobáját, akkor, amíg a másik jött, hamar egy rímet keresett, vagy a zongorához ült, hogy a megfelelő hangot megtalálja. A költészet és zeneszerzés ugyanis egyszerre, egymással párhuzamosan ment végbe nála.

Új énekek alatt természetesen új dallamokat is értett. Azok a templomi énekek, amelyek dallamát Blumhardt szerezte, többnyire Möttlingenből származnak. Nagyobbára templomi jellegük van, és sokszor templomi dallamaink néphangján csendülnek fel, bár gyakran mögötte marad a nagy klasszikus dallamoknak.

Bollban a bibliai szövegekhez írt dallamot. Ez iskolázottságának és tehetségének már sokkal jobban megfelelt. Erre a munkára főleg unokái sarkallták. Különösen a három éves kisleány unokája unszolta sokszor: „Nagypapa, most azt is kellene énekelnünk: „Engedjétek hozzám a kisdedeket!” vagy. „Nagypapa, még a Hozsannát sem tudjuk énekelni.” Így születtek meg ezek a csodálatosan kedves szerzemények. Ezek után nagyobb zenei előadásokkal is kísérletezett. Bizonyos mértékben az oratóriumokra emlékeztető bibliai diadalénekeket írt. Ezek a munkák lelkének legbensőbb érzelmeiből, szent tapasztalataiból és reménységeiből fakadtak. Két ilyen munkája van. Az egyik egy győzelmi ének a Jel. 12: 10-12. verse alapján. „Most lett meg az idvesség és az erő és a mi Istenünknek országa, és az ő Krisztusának hatalma...” Ez egy hatalmas, majd egy, majd két, majd pedig négyszólamú diadalének, amelybe a még előttünk lévő nyomorúság felett való panaszok vegyülnek. A másik Mária dicsénete: „magasztalja az én lelkem az Urat.” Aki ismeri Bach Sebestyén János „Magnificat” zenei művét, amelyet Mária dicsénete alapján szerzett, és hallja Blumhardt művét, az azonnal észreveszi, hogy Bachnak mennyire előnyére vált, hogy Máriát hol szoprán, hol tenor, sőt basszushangon is megszólaltatta. Blumhardtnak ismert lelkiismeretessége folytán nem volt ehhez bátorsága. Hogy több hangot tudjon elérni, a dicsénekekben több történeti személyt is megszólaltatott. Zakariást, Erzsébetet, és ezeknek szolgálóit. Ezáltal a hangok magasságában és számában igen kedves, gyakran felemelő változatosságot ért el.

Ennyit Blumhardt munkásságának külső kereteiről. Ami műveinek belső tartalmát illeti, azt hiszem, maga Bach is nagy örömét találta bennük, különösen a lélekemelő örömujjongásban. Kiváló muzsikusként is nagyon örültek Blumhardt zenei gondolatainak. Megtiszteltetésnek tartották, ha gyakran igen merész zenei tételeit átnézhatték és kijavíthatták. Bollfürdő lelki-életében igen sokat jelentett, hogy Blumhardt házanépeinek kiváló zenei tehetséggel megáldott tagjai ilyen zenei műveket adtak elő.

HARMADIK FEJEZET. BEFEJEZÉS.

24. Lelkigondozás szűkebb körben és új reménységek.

A kis közösség történetét, amely Möttlingenből Bollfűrdőbe költözött, megszakítottam azért, hogy előtérbe állítsam „Bollfűrdő lelkészét” úgy, ahogyan ő az utolsó három évtizedben a látogatók és vendégek előtt megjelent.

Blumhardt családja már a möttlingeni „küzdelen” alatt, és azóta is, állandóan részt vett a sötétség ellen való harcban. Ezért annak részéről sok támadásnak is ki volt téve. A család tagjait gyakran gyors halált célzó betegségek támadták meg. Legtöbbször Adélt. Az egészen különös és csodálatos megmeneküléseket abból az időből, érthető okokból kihagytam. Brodersenné kimondhatatlan szenvedéseit Bollfűrdőben is jóval rövidebben ismertettem, mint Blumhardtnak a megboldogultról írott történetében.

Brodersenné halála után körülbelül egy évre, a Möttlingenben átélt támadásokhoz hasonló támadások érték a kis közösség egy másik tagját, aki nem tartozott szorosan Blumhardt családjához. Ez a körülmény Blumhardt lelkigondozói tevékenységét ismét nagy mértékben vette igénybe. Most azonban már birtokában volt a győzelmi gyümölcsnek, amely már Möttlingenben is tulajdonává lett, és láthatólag engedélyt nyújtott a bűnbocsánat hirdetésére. Ez a tudat küzdelmének most békés és győzelmes jelleget adott. Blumhardt ez idő alatt fel-emelő módon ismerte meg a Megváltót. Királyi méltóságában papként, és papi méltóságában királynak látta Őt. Ámde csendes munkálkodásának lelkigondozói, és bizonyos mértékben gyóntatóatyai volta ezúttal nem jutott a nyilvánosság elé. Most olyan ellenségekkel szemben is, akikkel ezelőtt harciasan szembeszállt, papi módon viselkedett. Ez pedig a teljes titoktartás kötelességét róta rá. Mi csak azt a csodálatos hatást láttuk, amit ezek a küzdelmek mindig fokozottabb erővel gyakoroltak Blumhardt kedélyére. A hatás legfőképpen abban nyilvánult meg, hogy a búskomorság és bánat felhői, amelyek a hetvenes évek elejéig kedélyére nyomasztólag hatottak, mindig jobban eloszlottak. Úgy látszott, mintha évről-évre fiatalabb lenne.

Valahányszor találkozott vele az ember, mindig frissebbnek, egyszerűbbnek, vidámabbnak és erősebbnek látszott, mint a legutóbbi találkozáskor. Szelleme pedig egyre világosabb, eredetibb és gyümölcsözőbb lett. Reményei ellenben mindig tágabb, tisztább, biztosabb, úgyszólván természetes jelleget nyertek. Hogy még nem nyert bűnbocsánatot Jézus nevében az emberiség nagy része, azt természetellenesnek tartotta, amelynek megszűnése csak idő kérdése. A Megváltónak minden elveszett iránt való szeretete, a megbocsátásnak gyengédsége, a békességnek és kedvességnek olyan ereje szállt feléje mintegy az égből, ami róla másokra is hatott. Blumhardt lényéből egy látható módon emelkedő és csodálatosan megszabadító hatalom áradt a kedélyekre. Úgyannyira, hogy ellenállhatatlan erővel úgy érezte az elveszett ember, mintha maga az Úr nyúlna feléje, és ragadná meg erősen és kegyelmesen a kezét. Ha egy hasonlattal akarunk élni, akkor azt mondhatnánk, hogy a farkasok pillanatok alatt változtak át bárányokká. Ez a hasonlat minden szónál kifejezőbb arra nézve, hogy mennyire érezte az ember egy mérhetetlen nagy kegyelem győzelmének a közeledtét.

Hogy Blumhardt reménységének világosságát jobban méltathassuk, tekintetbe kell vennünk annak gyökerét és alapját is. Azt ugyanis, hogy ő mindenben az egész emberiség sorsát tartotta szem előtt. Nagy tusakodása óta alig képzelhető rettenetes súllyal nehezedett lelkére az emberiség nyomorúsága és elveszettsége. A negyvenes évek végétől kezdve a hosszú

eseménytelenség, és a reménylett dolgok csigalassúsága miatt sok forró könnyet ejtett. Midőn a hatvanas évek közepén nyilvánvalóvá lett, hogy nemzedékünknek a háború nehéz és súlyos csapásaiban még egyszer bőséges része lesz, úgy sírt, mint a gyermek. A nagy dolgokra irányított tekintete éppen új reménysége révén lett tudatosabb, erőteljesebb és bizalomteljesebb. Ha pestis, hamis tanítás, királygyilkosságra való bujtogatás, spiritizmus, vagy másféle veszély fenyegette az egész emberiséget, akkor hitének teljes súlyával lépett közbe. Nem tudott megnyugodni addig, amíg nem mutatkozott valami javulás legalább.

A tusakodás napjai óta azonban részvéte és aggodalma nem csupán a szenvedőkre irányult. Az elveszetteknek évszázados, sőt évezredes nyomorúsága éjjel-nappal súlyosan nehezedett lelkére. Adventi prédikációiban igen élénken és komolyan foglalkoztatta a kérdés: vajon ezek számára már egyáltalán nem lenne reménység? E prédikációkban kifejtett nézetétől nem is tudott eltérni soha! Az elveszetteknek csupán filozófiai szükségszerűségből fakadó üdvözlését azonban csak önkényes kitalálásnak minősítette.

Új tusakodásában pedig a reménységre és vigasztalásra nézve, már új világosságot is nyert. Az elveszettek iránt való részvéte Krisztus ígéreteivel szemben úgy tűnt fel előtte, hogy szinte szégyellte magát. Felismerte, hogy az Úr, mint élő Krisztus, mint földi gyülekezetének feje, kész az elveszetteket megkeresni ott, ahol megtalálja őket, még ha elveszett állapotuk legmélyére süllyedtek volna is. Azt akarja, hogy bűnbocsátó hatalmát a legtágabb értelemben ismerjék fel, hogy egyszer még teljes mértékben teljesüljön be ez az Ige: „*Aki az Úrnak nevét segítségül hívja, megtartatik!*” Blumhardt nagy szeretettel mondta akkoriban: „Én hiszek Jézus Krisztusban, aki az égből eljön *ítélni eleveneket és holtakat*, – azonban jól jegyezzük meg; nem elítélni, hanem elkészíteni jön a lelkeket, hogy megtartassanak.”

Ezt a világosságot először minden biztonnyal a Szentírásból nyerte. Miként a tusakodás idején, úgy most is kényszerítve érezte magát a szükség által arra, hogy kutasson. Először csak félénken, aggódva merete ezt a gondolatot megragadni, mérlegelni és magáévá tenni. Ámde ő is úgy járt, mint azok, akik (Csel. 11:21) vidám gondtalansággal a pogányoknak is hirdették az Evangéliumot, s akikről meg van írva: „És az Úrnak keze volt velük!” Megerősödve így lélekben, mindig új világosságot nyert a Szentírásból. Így lettek reménységei is mindig tisztábbak és kézzelfoghatóbbak.

Még ha az utolsó teremtmények számára a legszebb eseményeket várhatjuk is, mi értelme volna annak? Ez minden előző nemzedékkel szemben csak igazságtalanságnak tűnne fel. Világossá vált azonban előtte, hogy az Úr majd gondoskodik arról, hogy a nagy ígéretek visszaható erővel is bírjanak. Így teljeseedik majd be, amit az utolsó zsoltár követel: „Minden lélek dicsérje az Urat!” Így jut teljességre a 145. zsolt. 9. verse is: „Jó az Úr mindenki iránt, és könyörületes minden teremtményéhez!”

Ha Ábrahám ígéretet nyert arra nézve, hogy az ő magvában áldatnak meg a föld minden nemzetségei, akkor ennek beteljesedése csak igen szegényes és egyoldalú lenne, ha csupán a legutolsó nemzedékre vonatkozna, azaz nem volna visszaható ereje. Ha pedig Pál apostol (Róm. 11:26) ama reményének ad kifejezést, hogy: „*Az egész Izráel megtartatik*”, akkor vajon egy még ezután következő nemzedéket kell értenünk az „*egész Izráel*” alatt? „Az elhaltakra persze senki sem gondol.” Amikor azonban arról van szó, hogy „*az egész Izráel*” megtartatik, mi lesz a sok milliárd lélekből, akik úgy haltak meg, hogy nem volt alkalmuk az Evangéliumot hallani? – Blumhardt előtt erre nézve elsősorban az a bibliai vers lett irányadó, amelyben Jézus így szól: „*És én, ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonszok.*” Ismeretes előttünk az is, hogy Blumhardt a Jel. 7:9-14. verseit egészen új megvilágításban látta. Itt egy nagy sokaságról van szó, amelyet senki meg nem számlálhatott. Minden nemzetből, ágazatból, népből és nyelvből, akik Isten trónja körül hálaadó énekléssel állanak, és akikről csodálkozva kérdezik: „Ezek kik, és honnan jöttek?” Mire a válasz így hangzik: „*Ezek*

jöttek a nagy nyomorúságból, és megfehéřítették ruháikat a Bárány vérében.” Ha ezt a folyamatot Blumhardt felfogása szerint úgy kell értenünk, hogy az még a végítélet előtt fog bekövetkezni, akkor megértjük a csodálkozó kérdést, és kérdezhetjük: Voltaképpen mit kell értenünk a nagy nyomorúság alatt?

Blumhardt így válaszol: Ez a Jézus megismerése nélkül elhaltak boldogtalan állapota. Még fontosabb ebben a tekintetben egy másik bibliai hely: Esaiás 45: 22-24. verseiben így szól az Úr: *„Térjetez én hozzám, hogy megtartassatok földnek minden határai, mert én vagyok az Isten és nincsen több! Magamra esküdtem és igazság jött ki számból, egy szó, mely vissza nem tér: hogy minden térd nékem hajol meg, rám esküszik minden nyelv! Csak az Úrban van, így szólnak felőlem, minden igazság és erő!”* Pál apostol ezt a helyet a Fil. 2:9-11-ben következőképpen használta fel: *„Isten Jézust felmagasztalta, és ajándékozott neki oly nevet, amely minden név felett való; hogy Jézus nevére minden térd meghajoljon, mennyieiké, földieké és föld alatt valóké. És minden nyelv vallja, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére.”* Esaiásnak ezt a bizonyágtételét: *„az Úrban van igazságom és erő!”*, Pál apostol újszövetségi nyelven így fejezi ki: *„Jézus Krisztus Úr, az Atya Isten dicsőségére.”* Azonban kinek a szájába adja Pál ezt a bizonyágtételt? Ki fogja ezt térdet hajtva vallani? Nagy kiterjedésére nézve, amit ezzel gondol, Esaiás szavai szolgálnak magyarázatul: *„Minden térd nékem hajol meg!”*

Micsoda titkos harcai és tapasztalatai lehettek az apostolnak, micsoda mennyei, földi és föld alatt való vonatkozású kapcsolatai, vágyai és reményei lehettek, hogy ilyen magyarázatnak szükségét érezte! Vajon miként gondolta ő a mennyiek, földiek és föld alatt valóknak ezt a nagyszerű hódolatát, amelyet Királyuknak, Jézus Krisztusnak mutatnak be? Vajon ennek megtörténte után minden sereg ismét a maga helyére tér vissza? Felfelé – mindenesetre meg lehet érteni-, de lefelé, a föld alá is? – Ha tehát egyrészt e bibliai helynél a kizárólagos hangsúly a *„Jézus nevében”* van, akkor ez nem jelenthet mást, mint hogy egy lélek megmentésénél semmi, de semmi más nem jöhet számításba, csupán az, hogy térdet hajt-e az Úr előtt, és vallást tesz-e az Ő nevére. Másrészt észre kell vennünk, hogy Pál apostol milyen óriási nagy körre kívánja az üdvözülés lehetőségét kiterjeszteni és hirdetni.

Ha tehát a mennynek indokolt reménye az, hogy az Úr szolgálai egyszer soha nem sejtett gazdag aratásnak örvendezhetnek, akkor nagyon is érthető, hogy ez a reménység a Bibliában csak sejtelemszerűen és melleleg van kifejezve. Ellenben Isten igazságos ítéletének komolyságát velünk, bűnös, gonosz, és megkeményedett szívű emberekkel szemben, mint hozzánk legközelebb állót, hangosan hirdeti a Biblia. A reménységnek ez a gondolata azonban a Megváltónak, mint Isten Fiának lényében annyira ki van fejezve, hogy teljes világosságot ad hivatásának művéről, és amellezt feljogosít arra, hogy saját megváltásunkban bízhatunk! E gondolatot sok helyen a Szentírás is alátámasztja. Különösen lényeges erre vonatkozóan a Kol 1:19-20. verse: *„Mert tetszett Neki, hogy Őbenne lakozzék az egész teljesség, és hogy Ő általa békéltessen meg mindent magával, békességet szerezvén az Ő keresztyének vére által. Ő általa mindent, ami csak van, akár a földön, akár a mennyekben.”* Hogy melyik voltaképpen a helyes következtetés, az, hogy: „Jézusnak tetszett”, vagy ahogy általában mondani szokták: „az Atyának tetszett”, az egyáltalán nem lényeges. Mindenesetre, ha az elsőt fogadom el, akkor könnyebben érthetem meg annak a kifejezésnek értelmét: *„az egész teljesség!”* Így azután az is, amit a 16. vers az Ő teremtményeként állít elénk, nem jelent kevesebbet, mint hogy Istennek az a vágya, hogy minden, ami van a mennyekben és a földön, láthatók és láthatatlanok, akár királyi székek, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok”...vagyis az egész szellemvilág, – akár Benne maradt, akár elfordult Tőle –, újra Benne lakozzék, és minden Ő általa béküljön meg!

A reménységnek ezt a gondolatát a legvilágosabban az I. Tim. 2 :4-6. versében találjuk kifejezve: *„Isten azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és az igazság ismeretére eljusson.*

Mert egy az Isten, egy a közbenjáró is Isten és emberek között, az ember Jézus Krisztus, Aki adta önmagát váltságul mindenekért.” Az I. Ján. 2:2. versében pedig azt olvassuk: „*Krisztus engesztelő áldozat a mi bűneinkért, de nemcsak a mienkéért, hanem az egész világért is!*” Azután emlékezzünk még az Úr főpapi imájára a Ján. 17-ben. Itt azt kéri Atyjától, hogy dicsőítse meg az övéit abból a célból, hogy elhiggye és megismerje a világ, hogy Isten küldötte Őt. Vagyis, hogy megszűnjön a világ világ lenni!

Így találta meg Blumhardt a Szentírásban azt, amit eddigi tapasztalatai révén már sejtett, anélkül, hogy a „*mindenek helyreállításáról*” szóló tant elfogadta volna. Világosan látta, hogy minden az Úr szabad tetszésétől függ, akinek az Atya átadta az ítélet jogát. Továbbá, hogy a kegyelemnek mindenre kiterjedő határa, a teremtmény akarása vagy nem akarása még nem szűnt meg. Egy a lényeg: „Jézus Krisztus a Király!” Aki ezt nem akarja elfogadni, annak számára minden körülmények között nyitva áll a pokol. Ez volt Blumhardt felfogása.

E reménységének világosságában Blumhardt előtt mindig nagyobbá lett Krisztus emberre lételének, de különösen kereszthalálának ténye. Jézus az által állt bosszút ellenségein, hogy megváltotta őket. Minden gonoszság, a láthatatlan világ gonoszsága is Reá hullott, Rajta talált bűnhődést. Így teljes joga van a bosszúállásra, amelynek alapja: *megbocsátás és megváltás!*

Mindez természetesen nem úgy élt Blumhardt lelkében, mint valami hűvös, száraz elmélet. A nagy események bekövetkezésének reménysége, ahogyan azt lelkében látta, olyan örömet és vágyat ébresztett benne, hogy az csaknem szétvetette szívét. Egy alkalommal az Esaiás 40:27-31. verséről, de különösen erről az ígéről beszélt: „De akik az Úrban bíznak” („akik az Úrra várnak”):

„Aki az Úrban bíznak, tudják, hogy a szerető Isten csendben és elrejtve végtelenül sokat cselekszik. Az örökkévaló Isten a legmélyebb és legelrejtettebb helyen is úgy tud teremteni, hogy az ember észre sem veszi. Oly nagyot és csodálatosat tud alkotni, hogy szinte csodálkoznánk, ha szemeink megnyílnának annak meglátására. Nekem az a benyomásom, hogy az elmúlt évek, így a múlt esztendő is, oly kegyelemteljes évek voltak az emberiség történetében, amelyekre még az örökkévalóságban is emlékezni fogunk. Ott fogjuk csak meglátni igazán, hogy milyen sokat tett az Úr csendben, elrejtve az emberek üdvösségére nézve, azoknak kérésére, akik „az Úrban bíztak!”

Ne gondoljátok, kedveseim, hogy az elmúlt évben csak kevés történt, és hogy ezután minden már olyan szegényesen fog tovább haladni. A felszínen csakugyan úgy tűnhet fel minden, mintha nem is volna Isten a mennyben. A mélységbe azonban senki sem lát. Egyelőre azonban Isten sem engedi meg, hogy oda bárki is betekintést nyerjen. Ha várunk valamit, egy új időt, a megváltás idejét, akkor ne gondoljuk, hogy az csak úgy egy éjszakán át, minden előkészület nélkül fog jönni.

Hogy az egész teremtett világ sóhajtására mennyit munkálkodott az elmúlt évben is a szerető Isten, azt ésszel fel sem tudjuk fogni addig, amíg nyilvánvalóvá nem lesz. Valószínű, hogy meglepéssel zárnánk le ezt az esztendőt, ha mindazt tudnánk, amit Isten keze csodálatosan elrejtve munkált. Amit én most mondani akarok, ez az: Higgyetek az elrejtve munkálkodó, mérhetetlenül sokat és csodálatosan cselekvő, örök Istenben, aki a mennyben van! Meg van írva: „*Ő nem fárad és nem lankad el!*” Vagyis nincsen pihenőnapra szüksége, mint nekünk, hogy a további munkára és küzdelemre erőt gyűjtsön. Ő szüntelenül munkálkodik, még akkor is, amikor a felszínen minden csendes. Az Úr Jézus Krisztus pedig felemeltetett Isten jobbára, és uralkodik, míg összes ellenségeit lába zsámolyául nem veti. Vajon észreveszitek-e, eszetekbe jut-e, miként cselekszi ezt? Vagy talán azt gondoljátok, hogy a jó Isten láttassa meg veletek, amint az Úr Jézus egyik ellenségét a másik után győzi le, a sötétség egyik fejedelemségét és hatalmasságát a másik után semmisíti meg, amint minden mennyei és földi teremtményt mindinkább arra a beismerésre kényszerít, hogy Jézus Krisztus Úr az Atya Isten

dicsőségére? Vagy talán azt hiszitek, hogy mivel nem vesztek észre semmit, – hiába van megírva, hogy: „Uralkodik, amíg minden ellenségét lábai alá veti zsámolyul?”

Bizalmunkhoz hozzátartozik, hogy kérjük: „Uram, kelj fel! Uram, fogj hozzá! Uram, ments meg minket ellenségeinktől!” Erről a kérdésről van szó. Ezt a kérést sokan intézik ma az Úrhoz ezekben a napokban, és itt a mi házukban is. Azt hiszitek, ezek a kérések Isten orcája előtt nyomtalanul eltűnnek, és semmit sem érnek? Ha így gondolkodnátok, akkor nagyon tévedtek! Ezekre a kérdésekre Isten kinyújtja karját. Szilárdan meg vagyok róla győződve, hogy már ki is nyújtotta karját, és ki fogja nyújtani ezután is. Egyszer csak előbb vagy utóbb, meghallgat! Nekünk azonban bízunk kell az Úrban akkor is, ha semmit sem látunk is. Ő, mint a bányász, szüntelenül munkálkodik. Az egész Bollművet aláaknázza a sötétben. Egyszer azonban kivilágosodik, és nyilvánvalóvá lesz Isten dicsősége Izráel felett. Most ugyan még tele van panasszal, sóhajtozik és jajgat, de egyszer csak neki is felragyog a Krisztus, Istennek kegyelme! Hagyjuk csak nyugodtan tovább munkálkodni Istent. Hadd készítse tovább is a győzelmet, egyszer csak nyilvánvalóvá lesz műve, és összes teremtményei ujjongani fognak a nagy Istennek! Aki teremtményei helyreállítása által még nagyobb lesz, és még jobban megdicsőíti magát, mint „Legyen!” szavával a teremtés által!

25. Blumhardt halála.

Most elérkeztünk Blumhardt gazdagon megáldott életének végéhez. Halála őt magát is váratlanul érte. Az a szép idő, amelyben reménykedett, már oly közel volt hozzá, hogy lelkében szinte látta annak közeledését. Szerette volna megérni, és bízott is abban, hogy tanúja lehet e nagy és szép időnek. Az utána való sóvárgás az utóbbi években oly nagy volt benne, hogy majdnem szétfeszítette szívét. Ennek következtében az 1879. év második felében hangulata mindig emelkedettebb lett. Valóságos lelkiszükséglet volt számára, hogy dicséretet énekeljen az Úrnak, Isten országa győzelméért, amely az eddig történetek és ezután következő, és biztosra várható események alapján lebegett előtte. Ez az érzelem indította már ezelőtt is arra, hogy a Jel. 12:10. versét: „*Most lett meg az idvesség és az erő, és a mi Istenünknek országa, és az ő Krisztusának hatalma!*” – zenei művé dolgozza fel. Hasonló módon foglalkozott Mária dicsénetével is, amelyben az emlékezetes első tusakodásának győzelme felett való nagy háláját juttatta kifejezésre. Mély megindultsággal hallgatta 1879 karácsonyán – éppen 36 évvel később – ezt a gyönyörű, saját szerzeményű dicsénetét. Miközben lelke most is hasonló győzelmi érzésektől volt áthatva, mint akkor. Ez a karácsonyi ünnepség volt életének tetőpontja. Ettől kezdve testi ereje láthatólag csökkent, amit még önmaga előtt sem akart megvallani. Éppen a karácsonyi hetekben volt szellemileg rendkívül friss, és lelkileg igen emelkedett.

„Csaknem mindig – beszélte fia, Teofil – még ebéd és vacsora után is, amikor örömmel ünnepelvén, együtt maradtunk –, nehéz bibliai idézetekről, vagy más lelki dolgokról beszélgettünk. Ha a társalgás más mederben folyt, mindig elégedetlen volt. Ilyenkor szép csendesen ülve maradt, és inkább szunyókált kissé. Amint azonban a beszéd tárgya lelkifordulatot vett, azonnal élénken bekapcsolódott. Sok barátunk, akik az utolsó időkben meglátogatták, bizonyíthatják, hogy a dohányzóban eltöltött órák alatt micsoda gazdag lelki kincseket nyertek. A sok gondolat úgy tört elő apánk lelkéből, mint forrásból az üdítő víz. Sokszor pedig lámpás-ként világította meg azt, ami sötét és homályos volt előttük. Különösen gyakran beszélgettek a Szentírás ígéreteiről, és mindig újra meg újra foglalkoztak azokkal a nagy reménységekkel, amelyek szellemét mindig frissen, élénken, és szüntelenül foglalkoztatták és táplálták.”

A halál – akitől az Úr sok korai zsákmányt ragadott el Blumhardt imádsága révén – nála is jelentkezett. Mindenesetre nem először! Az évek folyamán különféle bajokban szenvedett Blumhardt. Amellett azonban vidámsága és mozgékonyága semmit sem veszített, ami szinte találynak tűnt fel előttünk. Ebben a tekintetben saját házanépén és másokon is már oly sokat tapasztalt, hogy az új támadásokkal szemben, amelyek saját egészségét veszélyeztették, dacos bátorsággal és semmibe vevéssel viseltetett. A halállal szemben tanúsított harcokat nem szabad rossz néven vennünk sem Blumhardttól, sem pedig környezetétől. A Bollfördői temetőben lévő sírok: Adélé, Brodersen Gyuláé, Braun Mináé, Náthán fiacskájáé, és a többiek, mind emlékkövei annak a forró tusakodásnak, amelyet kedveseik életéért folytattak. Olyan tusakodások voltak ezek, amelyeket rendszerint a nagy egésznek szem előtt tartásával gyakoroltak, és amelyek – bár külsőleg vereséggel végződtek –, a végső győzelem tekintetében mindig új reménységgel töltötték el őket.

Így azután Blumhardt figyelembe sem vette azt a majd erősebben, majd gyengébben jelentkező köhögést, amely testét kínozza. Aggastyánokról általában azt tartják, hogy nem lehet őket meggyőzni. Így volt ez Blumhardtnál is, amikor azt mondták neki, kímélje magát. Erős akarata ellen – hogy az istentisztelet szolgálatát ő maga lássa el –, semmit sem tudtak tenni. Így azután természetesen mindig fáradtabb lett. Amellett azonban igen szorgalmas és tevékeny is volt. Tevékenysége olyan méreteket öltött, ami nála szinte csodálatos volt. Egyik testvér segítségével hozzáfogott könyveinek és iratainak rendezéséhez. Mindent, ami két dolgozószobájában fel volt halmozva, töviről-hegyire átnézett. Iratszekrényét, amelyben a sok évi leveleket és más iratokat gyűjtötte össze, elejétől végig átvizsgálta, átnézte, és rendbe rakta, hogy ne maradjon semmi rendetlenségben. „Sietnem kell, hogy elkészüljek”, mondotta gyakran. Ugyannyira, hogy senkinek sem jutott eszébe aggódni érte. Egyébként is mindenről beszélt, csak éppen közelgő haláláról nem tett semmiféle említést. Sőt, ellenkezőleg, a köhögés ellen minden módon védekezett. Gyakran mondotta: „Érzem, hogy a halál szeretne uralkodni felettem”, amiatt azonban egyáltalán nem nyugtalankodott, hogy esetleg győzhet is a halál. Inkább annak a reményének adott kifejezést, hogy a nagy dolgok küszöbön álló jobbrafordulását ő még megéri. Bár gyakran hozzátette: „ha én nem is, akkor ti mindenesetre megéritek!”

Fájdalmasan megható volt dolgozószobáját – amely egyébként úgy nézett ki, mint egy tudós szobája –, halála után teljesen átalakítva látni. Minden a helyén és a legnagyobb rendben volt. Blumhardtnak az volt a határozott benyomása, hogy életének nagy feladatával elkészült, és hogy a közeljövőben súlyos eseményeknek nézünk elébe. A leghatározottabban beszélt egy közelgő nagy veszedelemről, amely mindannyiunkat ér, és amely első jele lesz az elkövetkezendő csodaszép időnek. Egy alkalommal igen komolyan mondotta egyik fiának: „Lehet, hogy éppen bennünket fog legérzékenyebben érinteni ez a közelgő veszedelem.” Ez a sejtélem azonban, bármilyen sokat beszélt is róla, – egyáltalán nem aggasztotta, mert az Úr ügyének előrehaladását, és az utána következő kegyelmi időnek jelét látta benne. Egy reggeli áhítat alkalmával pedig azt mondotta: „Ha nagyon megijedtek is, félnetek nem kell, mert a közelgő veszedelemben el van rejtve a kegyelem! A veszedelem elmúlik, de a kegyelem megmarad!” Ámde Blumhardt készen akart lenni, és felfegyverkezve akarta vámi Urát és Megváltóját. Nem akarta, hogy Ura aludva és készületlenül, hanem hogy vigyázva és imádkozva találja őt.

A szüntelen való készülődésben azon munkálkodott, hogy a Bibliából nyert gondolatokat versbe foglalja. A legfontosabb bibliai helyeknek magyarázatát adta vissza versben, amelyekből egész kis gyűjteményt állított össze, hogy lelkész fiait meglephesse azzal. E munkáját a következő kis verssel fejezte be:

Boldogok a halottak, kik
Istenben nyugosznak el.
Hittel jártak: szívükben a
Mester rendelésivel.

Boldogok! Elébe mennek,
Munkájuktól megpihennek.
S Isten elé megy velük
minden cselekedetük.

A „várás és sietés” ellenére is – beszéli Teofil fia – teljes érdeklődést tanúsított mindenki vel szemben, aki a házba jött. Nem sajnálta a fáradságot, hogy mindenki vel igen kedves és barátságos legyen. Részvéttel hallgatott meg minden panaszt, még a koldusét is. Ez a kedvesség, amely már a mennyei dicsőség fényével volt bevonva, mindenkit igen boldoggá tett, akik a közelébe jutottak. Olyan emberek, akik csak pár órát tölthettek nála, a legmélyebb hatást nyerték nála. Kedvességének csendes hatalma valósággal megrázta és lebilincselte őket. A gondos pontosság most fokozott mértékben lépett előtérbe Blumhardtnál. A közbenjáró imádságra ajánlott személyeknek neveit – most sokkal lelkiismeretesebben, mint valaha – felírta egy papírra, hogy fiaival közösen naponta többször is az Úr elé vigye ügyüket. Azokra a segélykiáltásokra, amelyeket naponta a legtávolabbi vidékekről is sürgőnyileg juttattak hozzá, rendszerint azonnal vigasztaló szóval és ugyancsak sürgőnyileg felelt. Igen gyakran – s a legutóbbi időben csaknem minden esetben – hamarosan megjött a javulást jelző sürgőnyválasz is. Csodálatra méltó buzgósággal könyörgött a szorongatott lelkiállapotban levőkért. A betegekért részvéttel és forró, égő vágygal imádkozott, hogy segítséget nyerjenek.

Az év első heteiben – bár igen küzdött ellene –, rohamosan csökkent ereje a szenvedés ostroma alatt. Február 15-én, vasárnap volt a württembergi egyházi bűnbánati nap. Kedves templomában ekkor tartotta utolsó prédikációját az előírt textus alapján: „*Helyetted mondja a szívem: az én orcámat keressétek! A te orcádat keresem Uram! Ne rejtse el orcádat előlem; ne utasítsd el szolgálodat haraggal; te voltál segítőm, ne taszíts el, és ne hagyj el engem, üdvösségemnek Istene!*” (Zsolt. 27. 8-9.) Kivételesen úrvacsorát is osztott e napon. Mind a prédikáció, mind pedig az úrvacsora különösképpen nagyon megáldott volt. Úgyannyira, hogy mindig újra meg újra hangsúlyozta a Megváltó rendkívüli közellétét, amelyet világosan érzett mindenki! A következő hét már nagyon súlyos volt.

Csütörtökön még éjjel 2 óráig dolgozott a Krisztus lábmosásáról szóló elmélkedésen, amit a „Stuttgarteri Vasárnapi Újság” részére írt. Éjszaka azonban már igen súlyossá vált állapota. Szombaton tüdőgyulladás lépett fel. Ennek ellenére sem engedte meg, hogy a kedves szombat esti összejövetelt ne ő tartsa. Beszédét a Zsolt. 46:2. verse alapján tartotta: „*Isten a mi oltalmunk és erősségünk! Igen bizonyos segítség a nyomorúságban.*” Megragadóan, de csak nagy megerőltetéssel tudott beszélni. Mire befejezte beszédjét, teljesen kimerült. Látszott, hogy ez a teljesítmény felülmúlta erejét. Lázás lett. Most már csak egy beteg volt, aki a halállal vívódik. Isten országa iránt való reménysége azonban változatlan maradt. Gyakran így imádkozott: „Jöjjön el a Te országod!”, vagy így kiáltott fel: „Az Úr győzelemre viszi ügyét!”

Szívének egy vágyát, amely az utóbbi években különösen sokat foglalkoztatta, rövid imában juttatta kifejezésre: „Bár senki el ne veszne, és az akadályt képező „harag” minél előbb elmúlna!” Kegyelem! Kegyelem! – kiáltotta. Egy ízben, amikor fiai szobájába léptek, utolsó erejével felemelkedett, és így szólt: „*Az Úr kiterjeszti még szelíd kezeit irgalmasságban minden nép fölé!*” Halála napján, 1880 február 25-én, szerdán, nehéz testsúlyával úgy feküdt ágyán, mintha oda lett volna szegezve, anélkül, hogy helyzetét a legkisebb mértékben is enyhíteni tudták volna. Amikor élete küzdelmeiről rövid beszélgetést folytatott vele Kristóf fia, és azt mondta neki: „Apa, az Úr győz!” – Blumhardt azt válaszolta: „*Megáldalak téged a győzelemre!*” Ezután ereje utolsó megfeszítésével kézrátétellel megáldotta őt és Teofil fiát. Este 10 órakor még bevett egy kanálka bort, a másodikat azonban már visszautasította, és csendesen elaludt, hogy azután már az örökkévalóságban ébredjen fel.

Felesége az egész idő alatt komoly életveszélyben feküdt egy, az övétől távolabb fekvő szobában. Így azok, akik az életben oly hűségesen állottak egymás oldalán, az elválás komoly napjaiban nem is láthatták egymást. Ez is egy képe volt annak a sok lemondásnak, amelyben családi életükben részük volt.

Szombaton, február 28-án volt a gyászszertartás. Az egyházi gyászbeszédet a helyi lelkész, Schmid mondotta, aki beszédében igen finom színekkel ecsetelte Blumhardt rövid életrajzát is. A koporsónál azok búcsúztatták, akiket legmélyebben érintett a nagy veszteség. A möttlingenieket Bunz lelkész, a württembergi hívőket Theuer, a stuttgarti városi lelkész, Bollfürdő barátait én, a családot pedig Kristóf képviselte. Az ének eme verse után: „Jézus, a Győző, Jézus a Hős!”, a koporsót lezárták, és az idezarándokolt möttlingeniek vitték utolsó útjára. Mögöttük pálmaágakkal a kezükben haladt a gyermeksereg!

VÉGE.